

LÜTFİ KALELİ

MİTOLOJİDE İNANÇ ve

PEYGAMBERLER

can yayınları

64

-

.

A

LÜTFİ KALELİ

MİTOLOJİDE İNANÇ
ve
PEYGAMBERLER

Ali Adil ATALAY (vaktidolu)

Mollafenari Sok. No:16/1 Cağaloğlu/İSTANBUL

Tel: 0212 528 36 09 / Fax: 0212 528 36 10

www.canyayinlari.com.tr

vaktidolu@yahoo.com.tr

Birinci Basım : Kasım 1996

ISBN 975 - 7812 - 55 - 2

Basımevi:

ANADOLU MATBAASI

Tel.: (0.212) 629 36 75 - 629 26 43

Cilt:

YALÇIN MÜCELLİTHANESİ

Tel: (0.212) 544 50 03

İÇİNDEKİLER

Önsöz	11
Bilime göre evren ve insan	13
Mitoloji nedir?	15
ÇOK TANRILI KİTAPSIZ TOPLUMLAR	19
İnsanın Yaradılışı ve Tanrılar.....	21
Tanrıların Kavgası	28
Benzer Destanlar	32
Evren ve Tanrıların Doğuşu	34
Tanrı Zeus	36
Zeus'un Aşkları	39
Şah Hatayi'nin Tanrısallığı	43
Dört Unsur	44
Çok Tanrı'dan Tek Tanrı'ya	47
PEYGAMBERLERİN SAYISI	56
Şiri Baba'da Peygamberler	59
Tanrı'nın Emaneti Ağırıdır	62
KİTAPSIZ PEYGAMBERLER	65
1) ADEM PEYGAMBER	67
Adem'in Şekli, Şemali, Boyu	70
Adem'in Doğum Tarihi	72
İblis'in Kovulması ve Adem'in Selamlaşması	73
Kuran'a Göre Adem'in Yaradılışı	74
Hacı Bektaş'a Göre Adem'in Yaradılışı	77
Havva'nın Yaradılışı	78
Adem ile Havva'nın Aşkı	80
Kabil'in, Habil'i Öldürmesi	83
Kabil'in Sonu ve Adem'in Peygamberliği	87
Adem'in Diğer Oğulları ve Yaşları	88
Kovulan Adem ve Oğulları	90
Tasavvufta Adem ile Allah	95
Adem'in Hakk'a Yürümesi	107
2) ŞİD VEYA ŞİS PEYGAMBER	109
3) İDRİS PEYGAMBER	111

İdris'in Hakk'a Yürütmesi	115
4) NUH PEYGAMBER	117
Nuh'un Toplumu ve Oğlu	119
Nuh ve Tufan	123
Nuh'un Oğulları	127
Nuh'un Gemisi, Peygamber'in Ehlibeyt'idir	128
5) HUD PEYGAMBER.....	131
Yuğmur Duası ve	132
Hud'un Hakk'a Yürütmesi	136
6) SALİH PEYGAMBER	137
Dağın Deve Doğurması ve	138
7) LUT PEYGAMBER	143
Toplumsal Ahlaksızlık	143
Lut'un Evini Bastılar	144
Ve Helak Oldular	146
8) İBRAHİM PEYGAMBER	148
İbrahim'in İslam Oluşu	155
İbrahim, Oğlu ile Beraber Sünnet Oluyor	157
Kabe'nin İnşası ve Kutsallığı	159
İbrahim Peygamber'in Hanifliği	162
İbrahim, Putları Kınıyor	171
Öykü Benzerliği	173
İbrahim'in Ateşe Atılması	174
9) İSMAİL PEYGAMBER	178
Bir Değınme	179
Kuran'a Göre Kurban Olayı	180
İslami Kaynaklara Göre Kurban Olayı	181
10) İSHAK PEYGAMBER	189
İshak'ın Kurban Oluşu	190
İshak'ın, Yakub'u Mübarek Kılması	192
11) YAKUB PEYGAMBER	197
Tevrat'taki Yakub	199
Yakub'un Hakk'a Yürüyüşü	199
10) YUSUF PEYGAMBER	200

Tevrat'a Göre Yusuf'un Öyküsü	200
Kuran'a Göre Yusuf'un Öyküsü	203
Fuzuli'ye Göre Yusuf Öyküsü	204
Yusuf'a Aşk Sunan Hanım	213
Yusuf'un Evlenmesi ve	217
13) EYYUB PEYGAMBER	218
Eyyub'un Düşkün Oluşu	219
Hakk'a Yürümesi	222
Eyyub ile Hüseyin Benzetmesi	223
14) ZÜLKİFL PEYGAMBER	227
15) ŞUAYB PEYGAMBER	229
Şuayb'ın Hakk'a Yürüyüşü	233
16) HARUN PEYGAMBER	234
Tevrat'taki Harun	235
Harun ile Hz. Muhammed'in Miraç'ta Selamlaşması	237
Harun'un Hakk'a Yürümesi	238
17) HIZIR PEYGAMBER	240
Hızır'a İlişkin Temel Bilgiler	241
Kuran'da Hızır Kültü ve Dil	247
Hızır'a Benzetmeler	253
Hızır'a İlişkin Öyküler	255
Vaktidolu'nun Hızır'ı	259
18) YUŞA B. NUN PEYGAMBER	260
19) KALİB B. YÜFENNA	261
20) HIZKIL (HEZEKİEL) PEYGAMBER	262
Kemiklerin Dirilmesi	262
21) İLYAS PEYGAMBER	265
22) ELYESA PEYGAMBER	268
23) YUNUS PEYGAMBER	269
Yunus'a İnanmayanlar ve	270
Balığın Yunus'u Yutması	273
24) ŞEMUYEL PEYGAMBER	278
25) SÜLEYMAN PEYGAMBER	284
Kuran'daki Süleyman	285

Süleyman'ın Hakk'a Yürümesi	289
36) LUKMAN HAKİM VEYA HEKİM	292
Lukman'ın Hekimliği ve Öğütleri	293
27) ŞAYA PEYGAMBER	297
28) İMRİYA PEYGAMBER	299
İmriya, Ölümünden Yüz Yıl Sonra Dirildi	303
29) DANYAL PEYGAMBER	305
30) UZEYR PEYGAMBER	309
31) ZÜLKARNEYN PEYGAMBER	310
32) ZEKERİYA PEYGAMBER	312
Zekeriya'nın Şehid Edilişi	314
Fuzuli'ye Göre Zekeriya'nın Şهادeti	315
33) YAHYA PEYGAMBER	318
Fuzuli'ye Göre Yahya ve Fatima-i Zehra	321
34) CERCİS PEYGAMBER	326
TEK TANRILI TOPLUMLAR	331
Nebilik ve Resulluk	333
1) MUSA PEYGAMBER, KİTABI: TEVRAT	341
MUSA PEYGAMBER	343
Musa ve Tanrı Evi'ne Red	348
Bilinmeyen Bir Tanrı'ya	351
Kuran'a Göre Tanrı Mekanı	352
"Ne Ararsan Kendinde Ara"	353
Musa İle Hüseyin Benzetmesi	355
2) DAVUD PEYGAMBER, KİTABI: ZEBUR	357
DAVUD PEYGAMBER	359
Davud, Çıplak Dans Ediyor	361
Zebur (Mezmunlar)	364
3) İSA PEYGAMBER, KİTABI: İNCİL	373
İSA PEYGAMBER	375
Meryem'in Doğumu ve	375
İncil'e Göre İsa'nın Doğumu	377
Kuran'a Göre İsa'nın Doğumu	380
Mevlana'ya Göre Meryem'in Gebeliği	383

İncil ve İsa Mucizeleri	385
İsa'nın Göğe Ağması	395
İsa'nın Dirilişi	398
Dirilişe Felsefi Yaklaşım	400
Tartışılan İsa ve İncil	404
İsa ile Hüseyin Benzetmesi	405
4) MUHAMMED PEYGAMBER, KİTABI: KURAN	407
MUHAMMED PEYGAMBER.....	409
Hz. Muhammed'in Soy Zinciri	409
Kesin Olmayan Soy Zinciri	410
Abdullah'ın Kurban Edilmesi	413
Abdulmuttalib'in Rüyası	415
Cinlerin Verdiği Haber	417
Hz. Muhammed'in Doğumu	418
Putların Devrilmesi	419
Hayırlı Müjde	420
Nur-u Muhammed	420
Hz. Muhammed'in Doğduğu Gün	421
Hamza'nın İkrarı	428
Mirac ve Kırklar Meclisi	431
Hz. Muhammed'in Cin ile Konuşması	438
Hz. Muhammed'in Mucizeleri	441
Hz. Muhammed'in Hakk'a Yürümesi	442
BAHAİLİK	446
YEHOVA'NIN ŞAHİTLERİ	451
Tek Dünya Halinde Birleşmek	453
Hala Mutlu Günler Bekleyişi	455
BRAHMA'CILIK (Hinduizm)	459
BUDDHA'CILIK (Budizm)	461
ŞAMAN'CILIK (ŞAMANİZM)	463
ZERDÜŞTÜ'ÇÜLÜK	470
DÜNYADA DİNLERİN YÜZDESİ	472
Kaynaklar	474

Ö N S Ö Z

Peygamberler üzerine çalışmaya yönelince, bu alanda yayınlanmış (edinebildiğimiz) yapıtları taradık. Gördük ki, Peygamberlerin yaşamı, inanç boyutuyla mitolojiye denk düşüyor... O zaman temel bilgiler yanısıra, durumu mitolojik açıdan ele almayı yeğledik. Doğal olarak mitolojiden de söz etmeyi ve bazı örnekler sunmayı uygun bulduk.

Hemen belirtelim ki, dört peygamberin dört kitabından da yararlandık. Oralarda da anlatılan çoğu olaylar, birbirine benzemekle beraber, mitolojikti. Bu yönüyle sevimli bir çalışma yaptık.

İnançları saygıyla karşılamak ve inananları incitmemek gerek...

Bilimsel çalışmalar, her ne denli doğruları somut olarak topluma sunuyor olsalar da, inanç dünyasındaki mitleri yok edemiyorlar. O kadar ki, nice bilim adamı bile, kendi inançlarıyla yaşamalarına devam ediyorlar, bir sıkıntı da çekmiyorlar.

Öyle işe inananlar, bir başkasının inancına saygılı oluyor, onlara saldırmıyorsa, **masumdur**, varsın inansınlar.

Ama, kendi gibi inanmayanlara saldırmayı ve onlara ölüm kusmayı öngörüyorsa, o inanç **masum** değildir. Kaldı ki:

"Bana kul hakkıyla gelmeyin, sizi bağışlamam" diyen **Tanrı**'nın katında da, o inanç ve inananları **makbul** değildir.

O nedenle biz bir peygamberi ve O'nun gerçekten inanan ve insan haklarına saygılı olan ümmetini; diğerine üstün tutmadık. Çünkü hepsini de, yaratan tek **Tanrı**'ya inanan ve

O'na yararlı kul olmak için çaba harcayan olarak gördük, saygı duyduk.

Asılolan inanç, başka inanç sahiplerine de, salt insan oldukları için hizmet etmeyi öngören ve öğreten inançtır.

Bizim inancımız odur ki; **insana hizmet, Hakk'a hizmettir; insanı sevmek, Hakk'ı sevmektir...**

Çalışmamızı akademik bir emek ürünü olan **M. Asım Köksal**'ın "**Peygamberler Tarihi**"ndeki soy zinciri ve peygamberleri takdim esasına göre düzenledik. Diğer yapıtlardan alıntıladığımız bölümleri, dili sadeleştirmek (Türkçeleştirmek) ve okumayı kolaylaştırmak için kendi anlatım tekniğimiz ve yorumumuzla harmanlayıp yeniden yazdık ve her alıntının sonunda kaynağını belirttik. **Şah Hatay**'nin, **Şiri Baba**'nın ve **Fuzulî**'nin şiirleri ile **Abdulkadir Geylani**'nin sözlerine müdahale etmedik; onların altına yabancı sözcüklerin anlaşılması için birer sözlük ekledik. Bili-min ne dediğine de, mitolojinin ne olduğuna da, tasavvufa ve tasavvufta "**Vahdeti vücud**" felsefesine de, **Hallacı Mansur**'un "**Enel - Hak**" ına da mini mini pencereler açtık.

Ve kitabı; çok Tanrılı ilkel toplum, tek Tanrılı uygar toplum ile kitapsız peygamberler ve kitaplı peygamberler olarak bölümlere ayırdık; en sonuna da, bilgilenmek bakımından **Bahailik** ile **Yehova Şahitleri**'ni ve eski dinlerden **Hinduizm**, **Budizm**, **Şamanizm** ve **Zerdüşizm**'i koyduk. Böylece, bir kitapta olup diğerinde olmayan bilgi ve peygamberleri biraraya toplayıp daha kapsamlı bir tanım çalışması yaptık.

Kolay gelsin diyoruz. Saygılarımızla...

Lütfi Kaleli
31 Ağustos 1996

BİLİME GÖRE EVREN VE İNSAN

Bilim adamları, "**Jeolojik Tabakalama Sistemi**" ve "**Radyoaktif Method**" yöntemleriyle yaptıkları saptamaya göre, evrenin ve insan türünün oluşumunu açıklıyorlar:

15 Milyar yıllık bir süreci, en ince ayrıntılarına dek irdeleyen ve inceleyen bilim adamlarına göre **ilk canlılar**, **340 milyon yıl** önce, denizlerde görülen **bitkiler** oluyor. **310 milyon yıl** önce, **balıklar** görülüyor. **300 milyon yıl** önce, hem denizde, hem karada yaşayabilen **Amfibiler** türüyor. **270 milyon yıl** önce, insana yakın **maymun türü** olan **Hamidiler** geliyor. Ve **bir milyon yıl** öncesi de, **iki ayakları üzerine dikilen ilk insan** oluşuyor...

Ancak bilim adamları boş durmuyorlar, hergün yeni buluşlarla karşımıza çıkıyorlar. Genç bir bilim adamı olan **Daniel Cohen**'in "**Umudun Genleri**" adıyla dilimize çevrilen yapıtından öğreniyoruz ki; insanlarla maymunları birlikte kapsayan memeliler takımı **Primatlar**, **65 milyon yıl** önce yaşamışlar. Bunların iki ayağı üzerinde durmaları **8 milyon yıl** önce olmuş ve **Hominides** denilen insan benzeri yaratıklar meydana gelmiş. **4 milyon yıl** öncesi de **Ostralo-pitek** türü belirmiş ve **2 milyon yıl** önce **Homo Erectus** oluşmuş. Yaklaşık **100 bin yıl** önce de bugünkü insan tipi olan **Homo Sapiens** dönemi başlamış.

Ancak bu insanların **beyinleri**, işlevini (görevini) yerine getirmediği için **bilinçsiz** hayvanlar gibi yaşıyorlar. Süreç içerisinde gelişim gösteren **insan beyni**, ilk kez **50 bin yıl** önce çalışmaya başlıyor. **40 bin yıl** önce, **ateşi** kullanmasını öğreniyor. Yerleşik düzene geçmesini, mal-mülk edinmesini ve bilgi birikimine yönelmesini **30 bin yıllık** sü-

reçte kazanıyor ve **10 bin yıl** öncesi de **uygarlığı** yakalıyor...

50 bin yıl önce çalışmaya başlayan **beyin**, bugün hala tam kapasiteyle çalışmamaktadır. Çok büyük bölümü ölü sessizliğindedir. Çalışan çok az bölümüyle bile olsa, yirminci yüz yılın bitimine üç kala, **harikalar** yaratmaktadır. "**Bilim çağı**" nı yaşadığımız günümüzde, gelişen teknolojiyle **insan beyni**, doruk noktasında görülmektedir. Ancak, süreç içerisinde, bugünkü yaşadığımız gerçekler de aşılabacaktır. Bugün harika aygıtlar olarak baktığımız **televizyonlar, cep telefonları, hesap makinaları, füzeler, uzay istasyonları**, yarın çok ilkel kalacaklardır.

Televizyonlarda bilgi yarışına çıkan insanların, **10 x 10** basamaklı işlemi, kağıt-kalem ve hesap makinesi kullanmadan salt **beyin gücüyle** nasıl çözdüklerine hayranlık duyarak tanık oluyoruz. Onların **beyni** bana ve sana göre daha fazla çalışıyor demektir. Yarın daha fazla çalışan **beyinler** olacak ve yeni buluşlarıyla insanlığı daha üst düzeylere taşıyacaklardır.

Ve insan beyni, her şeyin yaratıcısı olacaktır... Çünkü O, doğanın yaratıcı gücüyle bir bütündür...

İnsan oğlunun gelişerek harikalar yaratan beyninin yanısıra, son yıllarda eğitilen papağanların, kedi ve köpeklerin de konuşabildiklerine; sirk hayvanlarının ve polis köpeklerinin söylenenleri anlayıp ona göre hareket ettiklerine tanık oluyoruz. Yarın, hayvan beyni de gelişmeye başlayınca canlılar arasındaki dengelerin nasıl olumlu veya olumsuz sonuç vereceğini şimdiden merak ediyorum doğrusu....

Hele bir de Mars, Merih ve diğer gezegenlerde yaşam olduğu saptanınca, bir çok şeyin değişeceğini şimdiden görür gibi oluyorum.

MİTOLOJİ NEDİR?

Mitoloji sözcüğü, **Yunanca**'da bir tür öykü, masal ve destan anlamına gelen "**Mythos**" ile aynı anlamda kullanılan "**Logos**" sözcüklerinden türetilmiştir.

Yunanca'da **MİT** ve aynı anlama gelen **MİTOS** sözcükleri, eski çağda tanrılar ile tanrılaşmış kahramanlar hakkında halkın hayalinde bir inanç olarak yaşattıkları efsaneleri içermektedir.

Tarih öncesine dayanan efsaneleri inceleyen bilim dalına da **MİTOLOJİ** denilmektedir.

Bir başka söylem ile; **Roma** ve **Yunan** mitolojilerinde olduğu gibi, Tanrı ve doğaüstü güçlerle donatılan kahramanların efsanevi serüvenlerini ve de toplumun inançlarını, özlemlerini, duygularını anlatan öykülere **MİTOLOJİ** adı verilmektedir.

Daha başka bir deyişle; masal ve destanlardaki hayal ürünü anlatımlar için **MİTOLOJİK** sözcüğü kullanılmaktadır.

Her ne denli **MİTOLOJİK** anlatım; **Roma**, **Alman**, **Yunan** gibi **Avrupa** ülkelerinde daha çok **Klasik Eski Çağ** için kullanılmış ise de, daha sonra günümüze dek uzayıp gelen öykü, masal, destan türü anlatımlarla **Türk**, **Mısır**, **Pers**, **Çin**, **Japon**, **Hint**, **İslav** ve **İskandinav** ülkelerinde de kullanılarak evrensel boyut kazanmıştır.

Kuşkusuz, bunlar içerisinde en güzel ve ünlü olan mitolojiler, **Yunan** ve **Hint** toplumlarınca üretilmişlerdir.

Mitlerin doğuşu, çeşitli nedenlere bağlanmakla beraber, genel kanı odur ki; **Mitler**, daha çok dinsel kaynaqlıdır ve kahramanlık üzerine kuruludur.

Yaratıcı güç arayışında olan insanlar, Mitler aracılığıyla amaçlarına ulaşmak istemişlerdir.

Diğer bir deyişle; **Mitler**, zorda kalan insanların, sığınmak istedikleri birer LİMAN olmuşlardır...

Eski Yunanlılar'ın beyinleri harekete geçince, ilk öğrenmek istedikleri şey, evrenin yaratılışı olmuştur: Yerin, göğün, denizin, nehrin, havanın, gecenin, gündüzün, güneşin, yıldızların nasıl yaratıldıklarını merak etmişlerdir. Her doğa olayını birer **Tanrı** saymışlar ve onları analı-babalı yapmışlardır.

Örneğin: "**Hesiodos**'a göre, **KHAOS**, karışık ve hiç bir şekil almamış olan uçsuz bucaksız boşluğu ve karanlığı ihtiva ediyordu (içine alıyordu). **KHAOS**'tan geniş göğüslü her şeyin dayanağı olan **Gaia** (Yer) çıktı. Sonra sevginin temeli, bütün varlıkları, her şeyi birbirine çeken, birleştiren hayatı kuran, çoğalma sembolü olan **EROS** (Aşk) doğdu. (Ya da **Havva** veya **Ana Tanrıça Kybele** doğdu L. K.)

KHAOS'dan **Erebos** (Gece) doğdu. Onlar da birleşerek yerin üst tabakasının ışığı olan **Aither** ve yeryüzünün ışığı olan **Hemera**'yı doğurdular. Işık meydana geldikten sonra yaratılış durmadan devam etti.

KHAOS bunları doğururken, **Gaia** da ölmezlerin yeri olan ve yıldızlarla bezeli bulunan göğü "**Uranus**"u doğurdu. Ona, yani göğe kendi büyüklüğünü verdi ki, tamamen kendisini kaplasın, içine alsın. Ondan sonra **Gaia**, yüksek dağları, ahenkli dalgaları bulunan **Pontus**'u (Deniz) meydana getirdi.

Böylece evren, varlık alanında göründükten sonra, onun üstünde yaşayacak ve ömür sürecekleri meydana getirmek gerekiyordu. Bunun için **Gaia**, kendi öz oğlu **Uranus** ile birleşti. Onların ilk birleşmelerinden **Titanlar** doğdu." (Şefik Can, Klasik Yunan Mitolojisi)

Teknolojinin geliştiği bilim çağında artık **Mitlerin** pek fazla bir anlamı olmamakla beraber, yine de kendilerini rahatlatmak isteyenlerin, **Mitlere** sığındıkları gözlenmektedir.

Bu anlamıyla biz, bu çalışmamızda önce bölgesel ve evrensel boyutta önem taşıyan **Mitlerden** seçme örnekler vermeye çalışacağız:

ÇOK TANRILI KİTAPSIZ TOPLUMLAR

İNSAN'IN YARADILIŞI VE TANRILAR

Kutsal kitaplara göre, **Tanrı**, insanı yarattı. Genel inanç odur ki; **Tanrı**, **Adem**'i balçıktan yarattı; ona kendi cemalinden cemal verdi; ruhundan ruh üfledi, insan şekillendi. Sonra **Adem**'in sağ kaburgasından **Havva**'yı yarattı. **Tanrı**; bundan sonraki çoğalmayı **Adem** ile **Havva**'nın birleşmesinden sürdürdü...

Ünlü öyküdür, bilinir ki, cennet bahçesinde tüm nefislerden uzak yaşamlarını sürdüren **Adem** ile **Havva**, bir gün yılanın (**şeytanın**) istemiyle elma yiyerek nefisleriyle tanışır, cinsel ilişkide bulunurlar. Böylece **Tanrı**, onları cennetinden kovar. **Adem** ile **Havva**, evrende uzun süre gezdikten sonra yeryüzüne inerek burayı mekân tutarlar ve çocukluk çocuğa karışırlar...

Çok Tanrılı ilkel topluluklarında ise insan yaratılışı daha değişik biçimlerde anlatılmaktadır.

Örneğin;

Türk boyları arasında insan yaratılışına ilişkin çeşitli söylenceler vardır. Bunlardan bazıları şöyledir:

1) **Altaylı Türkler**'e göre; büyük **Tanrı Kara Han**, sudan başka birşey bulunmayan evrende tek başına yaşamaktan sıkılınca kendisine bir arkadaş yarattı. İlk insan olarak yaratılan bu canlının kanatları vardı ve suların üzerinde uçuyordu. Ancak bu uçuşlar onu tatmin etmeyince yükseklerde uçmak istedi. **Kara Han**, onun kendisinden uzaklaşacağını düşünerek uçmak yeteneğini elinden aldı. Artık kanatları işe yaramayan insan, suya batmaya başladı. Ölme-

mek için **Kara Han**'a yalvardı. **Kara Han**, onu öldürmedi, ama uçma yeteneğini de vermedi. Ancak, su üzerinde uçarak değil, karada yürüyerek yaşaması için, yıldızlardan bir avuç toprak almasını söyledi. İnsan, **Kara Han** için bir avuç toprak aldı yıldızlardan, bir avuç da kendisi için alıp ağzında sakladı. **Kara Han**'ın buyruğu üzerine avucundaki toprağı suyun üzerine serpti. Toprak büyüdü ve bir kara parçasını oluşturdu... O arada hileci insanın ağzında sakladığı toprak büyüyünce, **Kara Han**, bunu sezdi ve "**Tükür**" dedi. O da tükürdü. Böylece o tükürükten dağlar oldu...

Kara Han, bir ada şeklinde oluşan bu ilk kara parçasına dokuz dallı bir çam ağacı dikti ve her çam dalı altında birer adam yarattı. Bu dokuz adam soy sürdü, dokuz ırk türedi. **Kara Han**, bu dokuz ırka doğru yolu göstermek için **Yayık** adlı bir kılavuz yarattıktan sonra onları kendi hallerine bıraktı ve onyedı kat göğü yarattı. Üst katta kendisi oturdu, onaltıncı kata oğlu **Ülgen**'i oturttu. Sonra yeraltında yarattığı aleme de öteki oğlu **Erlık**'i egemen kıldı. **Ülgen**, iyilik Tanrısı; **Erlık**, kötülük Tanrısı oldu...

2) **Altaylı Türkler**'in **Yakut** boylarına göre, **Kara Han**'ın oğlu büyük Tanrı **Ülgen**, insanlar yarattı; ama yarattığı bu insanların canı yoktu. Onlara can vermek için babası **Kara Han**'a bir kuzgun göndererek rica etti. **Kara Han** oğlu **Ülgen**'in ricasını kabul etti, yarattığı insanlara can verdi. Kuzgun, aldığı bu canı gagaları arasına sıkıştırarak geri döndü. Ama yol uzundu, acıktı; aşağı baktı, yerde bir deve leşi gördü, iştahı daha da arttı; fakat yoluna devam etmesi gerekiyordu, uçtu, oradan uzaklaştı. Az sonra bu kez bir at leşi gördü, yine iştahı kabardı; ama yine ondan uzaklaşmayı başardı. Lakin üçüncü kez önüne çıkan inek leşine dayanamadı, "**Ah ne güzel**" deyip ağzını açınca, gagaları arasında tuttuğu can'ı düşürdü. Can, çam ormanı üzerine düşerek tüm

ağaçlara dağıldı. Böylece çam ağaçları yaz ve kış ayları hep yeşil olarak canlı kaldı.

Kuzgun, düşürdüğü candan dolayı pişmanlık duyarak uçarken, gecenin yarısında kötülük Tanrısı **Erlık Han** yeraltından çıktı ve yeryüzünde bir saray gördü, oraya yaklaştı. Sarayda, Tanrı **Ülgen**'in yarattığı insan cesetleri gözüne ilişti.

Ancak, Tanrı **Ülgen**, bu cesetleri, **Erlık**'in kötülüklerinden korumak için başlarına bir köpeği bekçi dikmişti. Ne var ki köpek, insan gibi tüysüz yaratılmıştı ve gecenin soğukunda üşüyordu. **Erlık**, dedi ki köpeğe:

– Beni bu saraya bırakırsan sana kürk veririm, hiç üşümezsin. Ayrıca sana öyle bir yemek veririm ki, bu yemeği yersen bir ay hiç açlık duymazsın.

Köpek, bu sözlere kandı, **Erlık**'i saraya aldı ve cesetlerin yanına bıraktı. **Erlık**, bu cesetlere kendi canından üfledi ve dedi ki:

- Hepiniz benim gibi olunuz !..

Cesetler, kadın ve erkek olarak canlandılar. Böylece yeryüzünde insanlar türemeye başladı.

Yakutlar'ın bir başka söylencesine göre de; ilk insan yarı at, yarı insan olarak gökyüzünden inmiştir.

3-) Yine **Altaylı Türkler**'e göre; tuzlu suları temsil eden **Tiamat**'ın ikinci kocası **Kingo**, bir insan yaratmak istedi. Bu isteğe kızan diğer Tanrılar, **Kingo**'yu keserek öldürdüler. **Kingo**'nun akan kanı ile insan hamuru yoğruldu ve böylece insanlar türedi.

4-) Yine bir başka söylenceye göre; büyük Tanrı, yeryüzünde bir erkek insan yarattı. Birgün bu insan uyurken, **Şeytan**, onun göğsüne dokundu ve onun kaburgalarından bir kemik büyüyerek yere düştü. Bu kemikten bir kadın

meydana geldi. Erkeğin adına **Törüngey**, kadının adına da **Eje** denildi.

Aynı benzeyiş, **Hint** ve **Çin** efsanelerinde de gözlenmektedir. Örneğin; **Hintliler**'e göre; önce yalnız erkek olarak **Atman** vardı. **Atman**'dan ayrılan parça kadın oldu. Bunlar evlenerek insanlar çoğaldı.

Çinliler'e göre de; bir altın ile bir odun parçasından birer bulut oluştu. Altın parçasından oluşan bulut, **Ying** adıyla erkek, odun parçasından oluşan bulut da, **H-Moi** adıyla kadın oldu. Bunların birleşmesinden insanlar türedi.

5-) **Budist** inançlı **Türkler**'e göre; Tanrı, çok güzel bir kız olan **Ridta Riod Gar**'ı gökyüzünden yeryüzüne indirdi. Ve ona erkeksiz olarak çok çocuk doğurttu. Bu güzel kız, insanların ilk anası oldu.

6-) Evrende yalnız büyük Tanrı **Kara Han** ile su vardı. Tanrı, bir beyaz Kuğu kuşuna buyruk verdi:

- **Git suya, oradan bir ağız dolusu toprak getir**, dedi.

Kuğu kuşu, suya daldı, dibe indi; oradan bir ağız dolusu toprak aldı. Su yüzüne çıkınca, ağızındaki toprağı üfledi. Toprak, toz halinde su üzerine dağıldı. Sonra bu tozlar büyüyerek kara parçasını oluşturdu..

Bunun üzerine Tanrı, ikinci bir Kuğu kuşu göndererek ona dedi ki:

- **Bu kara parçasını gagala!**

Kuğu kuşu, kara parçasını gagalayınca yükseklikler ve derinlikler oluştu. Böylece dağlar ve ovalar meydana geldi.

Ancak bu arazi yapısında hiç bitki yoktu. Dağ, tepe, ova tamamen çıplaktı. Bu hal, **Şeytan**'ın hoşuna gitmedi. O da bataklıkları ve ormanı yarattı. Doğa daha bir renklilik ve canlılık kazandı.

7-) **Tiamat** adlı dev bir kadının, **Kingo** adında ikinci

bir kocası vardı. Bunlardan **Şeytanlar** ve **cinler** türedi.

Tiamat'a "**Tuzlu Su**" deniliyordu. Bir de "**Tatlı Su**" vardı. Ona da "**Ap-Su**" deniliyordu.

Ap-su, iyilik seven Tanrılar'ın anası olarak onları çoğalttı ve mekânlarını genişletti. Kötülüklerin anası **Tiamat**'ın mekânı ise daraldı. Kendi hüküm alanının giderek yok olmasından korkan **Tiamat**; **Ap-su** tanrılarıyla savaşa kalkıştı. Kocası **Kingo**'yu kumandan yaparak, bütün **Şeytanları** ve **cinleri** emrine verdi. Savaş başladı. **Ap-su** Tanrılarından **Anşhar** ile **Ea**, **Kingo**'nun ordusuna yenilerek kaçtılar...

Ancak, **Keldanlılar** destanına göre; **Ap-su**'nun bütün Tanrıları toplanıp **Ea**'nın oğlu **Maduk**'u kendilerine baş seçtiler. O da tüm fırtınaları, rüzgarları ve yıldızları kendisine asker edindi ve bir büyük ağ hazırlattı, yürüdü **Tiamat**'ın üzerine.

Bu savaşta **Ea**'nın oğlu **Maduk**, **Tiamant**'ı ağın içine düşürerek O'nu yaraladı. Bütün Tanrılar huzurunda bedenini ikiye ayırdı. Bir parçasını yukarı fırlattı, ki bundan gökler âlemi; diğer parçasını yere attı, ki bundan da yer âlemi meydana geldi.

Bu söylenceye benzer **Alman** ve **Hint** söylenceleri de vardır. **Alman** söylencesine göre; dünyanın oluşum aşamasında **Yimir** adında bir dev türemişti. Bu devi, Tanrılar öldürdüler; eteğinden toprağı, kanından denizleri, kemiklerinden dağları, saçlarından ormanları ve kafasından da gökyüzünü yarattılar.

Hintliler'e göre; Tanrılar'ın kurban ettiği ilk insan olan **Prusha**'nın başından gökler, ayaklarından da yerler meydana gelmiştir.

8-) **Budist** olan **Uygur Türkleri**'ne göre, dünyanın ya-

ratılığı şöyle olmuştur:

Düğün sofrasında okunan "Yu dadboş Dero" adlı dua-da şöyle denilmektedir:

- Dünya nasıl yaratıldı?

Önce dört tarafta dört gök sütunu yaratıldı: Birinci olarak **Renduk**, ikinci **Nödulk**, üçüncü **Cin-Cölk** ve dördüncü olarak da **Döndulk** sütunu yaratıldı. Birincisinde ilk varlık olarak sulardan sonra **insan**, ikincisinde **Kuğu Kuşu**, üçüncüsünde su alemini temsilen **Ap-su tanrıları** ile **Tiamat devleri, şeytanları ve cinleri**, dördücüsünde ise tüm **evren** yaratıldı...

9-) **Sümerler**'e göre; Tanrılar, kendilerine hizmet edecek bir canlının olmasını istediler ve bu iş için **Ea**'yı görevlendirdiler. **Ea** çamurdan bir insan yaratarak ona can verdi de insan soyu türemeye başladı...

Yine **Sümerler**'e göre; **Krallar**, yeryüzünde **Tanrılar**'ın vekili olarak gökyüzünden inmişlerdir. Bunlar, Tanrılar adına iş görür, dini törenlere başkanlık eder, hastaları iyileştirir, insanları tehlikelerden korurdu. Tanrılar hiddetlenip insanlara felaket yağdırdıkları zaman, krallar bu felaketleri önleyemezse halk arasında kötü olurlardı.

Türkler de; **Hanlar**'ın, **Kaanlar**'ın, göğün oğlu olarak gökyüzünden yeryüzüne indiklerine inanırlardı. Gökte doğan bu **Hanlar**, **Hakanlar** ve **Kaanlar**, güneş ile ay tarafından tahta çıkarılır, öldükten sonra tanrılaştırılırlardı...

Hanlık, tanrısallık düzeyinde bir makamdı. Örneğin, büyük **Tanrı Kara Han**, iyilik **Tanrısı Ülgen** ve **Kötülük Tanrısı Erlik Han** gibi bazı Tanrılar, "**Han**" takısı alarak anılırlardı.

Bir de, **Kaanlar**'dan daha üstün "**İlhan**" adını taşıyan ideal ve kutsal sayılan bir büyük Tanrı vardı. **İlhan**; **Sarı**

Han, Kızıl Han gibi adlar ile bölgelere ayrılmış bulunan **Turan Ülkesi**'nin sahibi ve tek egemeniydi.

Bu bölüm **Murat Uraz**'ın "**Türk Mitolojisi**" adlı yapıtından alındı ve kendi tekniğimizle anlatıldı.

İlk çağlarda zora düşen insanlar, kurtulmak isteğiyle sığınacak liman aradılar ve kendilerine tanrılar yarattılar. **Ateş, su, yer, gök tanrıları** gibi... Hatta **Yunan** mitolojisiinde gözlemlediğimiz **Bereket Tanrısı, Güzellik Tanrısı** gibi fantazi tanrılar da yaratılarak yaşam renklendirildi...

Şimdi görüyoruz ki, bir çok Tanrılar, değişik mekânlarda değişik konumlarda insanlar yaratmışlar. Aynı şekilde birçok insanlar değişik mekânlarda ve değişik konumlar ile koşullarda bir çok Tanrılar yaratmışlar.

Peki, nasıl oluyor bu iş?

- Yumurta mı tavuktan çıkar, tavuk mu yumurtadan?

Askerde, bize anatomi dersine gelen bir Dr. yüzbaşımız vardı. **Üriner sistemi**, yani doğum olgusunu anlatırken, tıp biliminin, ana rahminde birleşen kadın ovulu ile erkek sperminin gelişmesini fiziksel bir olay olarak saat saat izleyip açıklama yapabildiği halde, bu canlıya ruhun nereden geldiğini bilemediğini söylüyor ve diyordu ki:

- İnsan beyninin, bir başka deyişle bilimin durduğu yerde Tanrı kavramı başlar. Bunu açıklamak henüz çok zor.

Biz yine de mitolojiyi, bilim ötesi, kendi dünyasında algılayıp, o anlatımlardan kendimize dersler çıkarmaya çalışacağız.

Şimdi Türk destan, masal ve öykülerinin temelini oluşturan bir kaç örnek sunuyoruz. Bunlar kazılarda bulunan ilk örneklerdir. Biz özetleyerek veriyoruz:

TANRILAR'IN KAVGASI

Daha Allah ile Cihan yok iken
Biz anı var edip ilan eyledik
Hakk'a hiç bir layık mekan yok iken
Hanemize aldık mihman eyledik
Edip Harabi

İnsanoğlu; duymaya, düşünmeye, konuşmaya başlayınca; korkmaya, sığınmaya, sevmeye, öfkelenmeye, vurmaya, öldürmeye de başladı. Kendinden küçükleri, zayıfları ezerken, kendinden büyükleri, güçlülere baştacı yaptı. Böylece yer ve gök Tanrıları yaratıldı: **Ateş Tanrısı, Toprak Tanrısı, Yel Tanrısı, Su Tanrısı, Güneş Tanrısı, Ay Tanrısı, Aşk Tanrısı, Bereket Tanrısı, Güzellik Tanrısı** derken, yeryüzü **Erkek Tanrılar** ve **Kadın Tanrıçalar**'la dolup taştı. Tabi, bu denli çok **Tanrı** üretilince, **Tanrılar** arasında kavgalar da başladı.

Şimdi biz, Tanrılar arası kavgalara ilişkin küçük bir örnek sunuyoruz:

Yukarda gökler daha adsızken
Aşağıda yere henüz ad verilmemişken,
İlk varlık ve hepsinin babası olan **Ab-Su**,
Hepsinin anası olan **Mummu Tiamat**,
Bütün sularını tek bir kümede birleştirdiler.

(Daha) hiç bir gölgeli set yapılmamış, hiç bir bataklık keşfolunmamıştı.

Tanrılardan hiç birisi henüz türememişken, .
Henüz adlar verilmemişken, kaderler tayin olunmamışken,

Tanrılar, **Ab-Su** ile **Tiamat**'ın sinesinde çıktılar.

Tanrı Lakhmu ve **Tanrıça Lakhamu** (bunlardan) türediler ve adları konuldu.

Onlar, vücutça büyür ve boyları uzanırken,
Anşhar ve **Kishar** türediler ve onları geçtiler,
Günler yayıldılar, yıllar uzadılar,

Babalarına eşit olan oğulları **Tanrı Anu** (yaratıldı)

Tanrı Anşhar, büyük oğulları **Anu**'yu tam kendi tasviriyle yaptı.

Tanrı Anu ise, **Nudimmu**'yu kendi tasviriyle doğurdu.
(Bunun) anlayış kabiliyeti, zeka ve büyük kuvvetleri çoktu.

Babasını yaratan **Anşhar**'dan daha çok kuvvetli idi.

Kendi kardeşleri olan Tanrılar arasında rakibi bulunmuyordu. (O ana dek) Tanrılar arkadaşlığı kurulmuştu.

(Şimdi ise) onlar, **Tiamat**'ın rahatını bozdular. Tanrısal evlerin içinde gürültü çıkararak, **Tiamat**'ın rahatını altüst ettiler.

Ab-Su (bile) onların gürültüsünü dindiremiyordu.

O zaman, büyük Tanrıların atası olan **Ab-Su** bağırdı ve evin kahyası olan **Mummu**'yu çağırarak dedi ki:

- Ey Mummu! Kara ciğerimi (kalbimi) şenlendiren kahyam! Gel Tiamat'a gidelim.

Gittiler ve **Tiamat**'ın karşısında oturdular. Kendi çocukları olan Tanrılar hakkında beraber müzakere ettiler. **Ab-Su** söze başlayarak, Kutsal **Tiamat**'a konuyu açtı ve (dedi ki):

- Onların hareketi, benim için üzücü olmuştur. Gündüz rahat edemiyorum, geceleri uyuyamıyorum. Onları yok edecek, hareketlerine son vereceğim. Sessizli(ği) tekrar yerine (getireceğim), o zaman (hep beraber) rahat edeceğiz.

Tiamat, bunu duyunca öfkелendi ve kocasının yüzüne büyük hiddetle bağırdı ve kendinden geçti. Duygularına do-

kunulmuştu. (Dedi ki:)

- **Ne?!.. Kendi yarattıklarımızı, kendi ellerimizle mi yok edeceğiz?..** (Asla! Onların) hareketlerini önleyelim, fakat iyi niyetle hareket edelim.

Mummu, Ab-Su'ya fikir verdi. (Ancak) verdiği fikir Tanrıların aleyhinde düşmanca idi:

- Baba! Bu ezici hareketleri (mutlaka) yok et. (Ancak) o zaman gerçek olarak gündüz rahat edecek ve gece uyuyabileceksin.

Ab-Su, bunu duyunca güldü. Kendi çocukları olan Tanrılara karşı düzenlenen (bu) fenalıktan dolayı **Mummu**'nun boynuna sarıldı. O (**Memmu**) ise, (**Ab-Su**)'nun dizlerine oturdu ve onu öptü.

Mecliste düzenledikleri oyunu, büyük oğulları olan Tanrılara aktardılar. Tanrılar bunu duyunca hiddetlendiler. Sonra seslerini kestiler, sessizce oturdular.

Anlayış kabiliyeti ile tanınmış, akıllı ve canlı olan, herşeyi bilen Tanrı **Ea**, onların birşey yapamayacağını sezdi. Herşeyin bir tasvirini yaptı ve ona (**Ab-Su**'ya) karşı çıkardı. Onun için kutsal bir efsun icat etti. Okudu ve onu (tasviri) suyun üzerine koydu. Bir Mağarada yatmış olan **Ab-Su** (nun) üzerine uyku serpti. (Böylece) **Ab-Su**'nun üzerine (derin bir) uyku çöktü. Ve onu öldürdü...

Mummu (ya gelince), **Ea**, onun insani kısmını aldı. Kemik bağlarını çözdü. Başına giydiğini yırttı. Işığını söndürdü. Kaderini sefaletе çevirdi. Bağladı ve yularını eline aldı. Sonra kafasını ezdi...

Bundan sonra **Ab-Su** üzerine kendi evini kurdu.

Ea, düşmanlarını yendikten ve öldürdükten; onların üzerine şanlı zaferini kurduktan sonra kendi evinde istirahat etti..

Bu anlatım, tarihi tabletlerden çözülmüş öykünün bir bölümüdür. **Şemsettin Günaltay**'ın "**Yakın Şark Tari-**

hi" nden alınmıştır ve parantez içinde kendimizce ekler yapılmıştır.

ALLAH DA ÖFKELİDİR

Öte yandan tek **Tanrı** olan **Allah**'ın da insanlara dönük gazabı, kutsal kitaplarda yer almaktadır. Cehennemde zebaniler ile kaynar kazanlar dolusu korku salan ve **müminlere**, (İslamlara) kendi gibi inanmayan **müşrikleri** (Tanrı'ya ortak koşanları) öldürmeyi emreden **Allah**'tır.

Kuran'dan sadece iki örnek sunmak istiyoruz:

"**Haram aylar çıkınca müşrikleri bulduğunuz yerde öldürünüz.**" (Tevbe: 5)

"**Ey Peygamber! Küfre sapanlarla mücadele et ve onlara karşı sert davran. Onların varacakları yer cehennemdir. Orası ne kötü dönüş yeridir!..**" (Tahrim: 9)

Binlerce örnekten bir tanesini de, **Tevrat**'tan kısaca aktarmak istiyoruz:

"**Yahuda kralı Tsedekiyanın**, krallığının başlangıcında, **Yeremya Peygambere**, **Elam** için **Rab**'bin şu sözü geldi:

-Orduların **Rab**'bi şöyle diyor: İşte, **Elam**'ın yayını, (okunu), başlıca kuvvetini kıracağım. Ve göklerin dört ucundan **Elam** üzerine dört **yel**'i getireceğim. Ve onları bu yellerle dağıtacağım... Hiç bir millet olmayacak ki, onun yanına **Elam**'ın sürgünleri gelmesin. Ve düşmanlarının önünde, ve canlarını arayanların önünde **Elam**'ı yıldıracam. Ve **kötülüğü**, **kızgın öfkemi** onların üzerine getireceğim. Ve onları bitirinceye kadar **kılıcımı** arkalarından göndereceğim... Ve **Elam**'da **tahtımı** kuracağım; **oradaki kralla reisleri yok edeceğim...**"

BENZER DESTANLAR

KAAN KEREDİ, ERTÖŞTÜK VE ALP KARAKUŞ

"Altaylılar'ın Köğütey destanının büyük bir epizodu olan **Kaan Kerede**'nin özeti şöyledir:

Kaan Kerede destanının kahramanı **Kara Atlı Kuzgun**; **Kara Batır**'dır. **Kaan Kerede**, büyük ve kahraman bir kuştur. Bu kahramanın kayınbabası **Kara Atlı Han**'ın at sü-rüsünden alacalı taylarını çalıp götürmüştür. **Kara Batır**, bu tayları geri almak için **Kaan Kerede** ile savaşmaya gidiyor. Aylar ve yıllarca gidiyor, nihayet **Altay Dağları**'nın en büyük noktasına çıkıyor. Burası, gök ile yerin birleştiği noktadır. İşte burada çok kalın gümüş bir kavak ağacının tepesinde **Kaan Kerede**'nin yuvasını ve iki yavrusunu görüyor. Yavrunun biri hıçkırarak hıçkırarak ağlayarak:

- Bugün beni, yedi başlı bir ejder yiyecek, diyor.

İkinci yavru ise; gülerek şöyle diyor:

- Ben, yarına kadar daha bir gün yaşayacağım.

Kaan Kerede ile savaşmaya gelen **Kara Batır**, bunların haline acıyor. Yavruyu yemek üzere denizden çıkan yedi başlı ejderi öldürüyor.

Yavrular, **Kara Batır**'a, analarının nasıl geleceğini; yuvaya gelen yabancıyı nasıl yutabileceğini anlatarak onu saklıyorlar. Bir süre sonra fırtına ve kasırga kopuyor, yağmur yağıyor... **Kaan Kerede** geliyor, yavrularını sağlam bulunca seviniyor. Yavrular, ona, ejderi öldüren ve kendile-

rini kurtaran **Kara Batır**'ı gösteriyorlar. Böylece **Kaan Kerede** ile **Kara Batır** dost oluyorlar; ve **Kaan Kerede**, çaldığı alacalı tayları **Kara Batır**'a geri veriyor.

Kara Batır, yurduna dönerken, düşmanları onu yolda öldürüyorlar. Ancak yeni dost **Kaan Kerede** anında yetişerek ona **Ab-ı Hayat** suyu verip diriltiyor.."

"Sagay'ların "**Altun Birkan**" ile Kaç'ların "**Kartaga Mergen**" destanları, bu **Kaan Kerede** destanına benzemektedir. Bir başka benzerlik de **Kırgız**'ların "**Ertöştük**" destanının bir epizodu olan "**Alp Karakuş**" ileidir. Bunların özeti de şöyledir:

Kahraman **Ertöştük**, bir seferinden yurduna dönerken, **Kaf Dağı**'na geliyor. Tepesi göklere ulaşmış büyük bir çınar ağacının üzerinde **Alp Karakuş**'un yuvasını görüyor. Bu yuvada iki yavru ağlıyor. Yavrular, kendilerini yemek için ağaca çıkmakta olan bir ejderden korktukları için ağlıyorlar. **Ertöştük**, hemen kılıcını çekip ejderi öldürüyor, yavruları kurtarıyor...

Bu ejder, **Alp Karakuş**'un düşmanıymış. Onun soyunu yok etmek için her yıl gelir **Alp Karakuş**'un yavrularını vermiş."

Bu kez amacına ulaşamıyor. **Ertöştük** o ejderi parçalayarak **Alp Karakuş**'un yavrularına yediriyor. Onları seviyor, okşuyor, konuşuyor...

Bir süre sonra fırtına estirerek, kasırğa kopararak **Alp Karakuş** yuvasına dönüyor. Durumu öğrenince **Ertöştük**'e iyilikler yapıyor"

Bu anlatımlar, Abdulkadir İnan'ın yazılarından alıntılanan Murat Uraz'ın "Türk Mitolojisi"den alınmıştır.

EVREN ve TANRILARIN DOĞUŞU

Yunan Mitolojisine göre, Yunanlılar'ın inandıkları Tanrılar ve Tanrıçalar çoktur. Bunların en ünlüleri Tanrılar'ın Tanrısı **Zeus**'tur.

Şefik Can, "**Klasik Yunan Mitolojisi**" adlı yapıtında, Yunan mitolojisini oldukça geniş biçimde derlemiştir. Ancak dili, biraz eski kalmış. Biz, dili sadeleştirerek Tanrılar'ın doğuşu ve **Zeus**'la ilgili bölümden bir özet yapmak istiyoruz:

Düşünmeye başlayan eski Yunanlılar, önce, dünyanın nasıl var olduğunu öğrenmek istediler: Yerin, Göğün, Deniz, Suyun, Havanın, ışığın nasıl yaratıldığını merak ettiler. Yeterli bilgileri olmadığından tüm bunları, canlı birer varlık olarak hayel ettiler. Sonra bunlardan Yeri, Göğü ve Suları, Tanrı olarak algıladılar. Doğanın çeşitli olaylarından etkilenerek, onlara birer insan şekli verdiler. Örneğin, **Hesiodos**'a göre; **Khaos**'dan, herşeyin dayanağı olan geniş göğüslü **Gaia** (Yer) çıktı. Sonra sevginin temelini oluşturan ve tüm varlıkları birbirine doğru çeken, birleştiren, yaşamı kucaklayan, koruyan, çoğalma sembolü olan **Eros** (Aşk) doğdu.

Yine **Khaos**'dan **Erebos** (Gece) doğdu. Onların birleşmesinden, yerin üst tabakasının ışığı olan **Aither** ile yeryüzünün ışığı olan **Hemera** doğdular. Işık olunca, yaratılış devam etti...

Khaos bunları doğururken, **Gaia** da ölmezlerin yeri olan yıldızlarla donanımlı **Uranus**'u (Göğü) doğurdu. Ona kendi büyüklüğünü verdi ki; tüm evreni içine alsın... Böylece **Gaia**, yüksek dağlar ile büyük dalgaları bulunan **Pontos**'u (Denizi) de meydana getirdi...

YER VE GÖK TANRILARI

Artık evrenin varlık alanında yaşayacak olanları meydana getirmek gerekiyordu. Yer Tanrısı **Gaia**, kendi öz oğlu olan Gök Tanrısı **Uranus** ile birleşti. Bunların birleşmesinden **Titanlar** doğdu. Altısı erkek, altısı dişi olan **Titanlar** şu adlar ile anıldılar: **Koios**, **Okeanus**, **Krios**, **Hyperion**, **İapetos**, **Kronos**, **Thiea**, **Rhea**, **Mnemasyne**, **Phebe**, **Tethyus** ve **Themis**.

Gaia ile **Uranus**, **Titanlar**'dan sonra **Kyklops**'ları doğurdular. Tanrılara benzeyen ama alınlarının ortasında tek gözleri bulunan **Kyklops**'lar, üç kardeş oldular ve şu adları aldılar: **Brontes**, **Steropes** ve **Arges**.

Gaia ile **Uranus**'un bunlardan başka çocukları da oldu. Örneğin, omuzlarından bükülmez yüzer adet kolları sallanan ve omuzlarına ellişer baş dizilmiş bulunan **Kattos**, **Briareos**, **Gyges** adındaki devler dünyaya geldi. Bunlara, **Hekatonehires** ya da **Centimanes** dediler.

Uranus, çocuklarının bu garip hallerinden ürkmeye, korkmaya başladı ve onları yerin derinliklerine hapsedmeyi uygun buldu. **Gaia**, kocasının bu davranışını onaylamadı; önce sızlandı, sonra kızdı ve **Uranus**'u öldürmeyi planladı. Göğsündeki çeliği çıkardı, onu keskin bir tırpan yaptı, son oğlu cesur **Kronos**'dan yardım istedi ve onun desteğini alınca, derin bir uykuya dalan **Uranus**'u, tırpanla biçtiler.

Babasını acımasız biçimde tırpanla biçen **Kronos**, **Uranus**'un kanlı parçalarını denize attı. Ne var ki **Uranus**'un aldığı darbelerle vücudunda açılan yaralardan yere damlayan kanlar, yenilmez **Erinye**'yi (Hiddeti), korkunç **Geants**'ı (Devi) ve **Meliades**'i (Periyi) yarattı. Denize atılan kanlı parçalar ise, beyaz köpükleri oluşturdu. Bu beyaz köpüklerden de, ilahi bir bakire olan genç ve güzel Tanrıça

Aphrodite doğu. Dalgalar, bir sedef kabuğu içinde çiçeklerle süslediği **Aphrodite**'yi **Kıbrıs** adasına getirdiler...

ZEUS'UN DOĞUŞU

Babası **Uranus**'u acımasız biçimde öldüren cesur **Kronos**, kendi kız kardeşi **Rhea** ile evlendi. Bu evlilikten **Hestia**, **Demeter**, **Hera** adlarında üç kız ile **Hadeş**, **Poseidon** ve **Zeus** adında üç erkek çocuk doğdu.

Babasına yaptığı kötülüğü, çocuklarının da kendisine yapmalarından korkan **Kronos**, her doğan çocuğu yutarak onları kendi karnında sakladı. Ancak, eşi **Rhea**, **Zeus**'u, kocasından korudu; O'nu alarak gecenin karanlığında **Girit** adasındaki **İda** dağının tepesine götürdü. **Gaia**, **Zeus**'u alıp tepedeki mağaraya koydu ve O'nu sakladı.

Kocasının yanına dönen **Rhea**, bir taşı, kundak bezine sararak, yeni doğurduğu bebe diye **Kronos**'a verdi. **Kronos**, onu da yuttu.

Zeus, **İda** dağının sık ormanlarında özgürce büyüdü. Keçi **Amaltheia**'nın sütünü içerek güç kazandı. Öylesine yaman biri oldu ki, yenilmek nedir bilmedi, sıkıntı nedir duymadı. Öyle bir an geldi ki, babasına boyun eğdirdi; yuttuğu taşı ve diğer Tanrıları kusturdu. Sonra onu gökten kovdu, dünyanın dibine, yerin ve denizin en alt tabakasına attı.

Artık, **Zeus**, hiç bir Tanrı'yı tanımıyor, hepsini dize getiriyordu. Böylece bileğinin gücüyle **Tanrılar Tanrısı** ünvanına kavuştu.

TANRI ZEUS

Milattan önce 5. yüzyılın ürünü olan **Kronos** ile **Rhea**'nın oğlu **Zeus**, o dönem **Yunan** halkının en büyük Tanrısıdır.

Fiziksel doğanın ve atmosfer olaylarının sembolü olarak bilinen **Zeus'un Helen** halkı tarafından tapınıldığı yerlere göre değişen bir çok ünvanla anıldığı gözlenmektedir.

Örneğin **Zeus**, bir **Güneş Tanrısı** olmadığı halde, çoğu zaman gökyüzü parlaklığının onda yansıdığına hükmedilerek, **Güneş Tanrısı** konumunda da algılanmıştır.

Oysa **Zeus'un** ilahi gücü aranır ve tapınma oralara yapılırdı...

Yağmur, suyun kaynağıdır. Su ise yaşamın pınarıdır. Balık ve yosun türü canlıların yaşamını sağlayan deniz ile yeryüzü bitki örtüsüne ve insan ile hayvanlara gerekli olan suyun da sorumlusu **Zeus'tur**.

Su ile beraber Ateş, Hava (yel) ve Toprak'ın da tanrısı Zeus'tur.

Evrenin efendisi sayılan **Zeus** insanların koruyucu Tanrısıdır. Adalet Tanrısıdır. Pişmanlık duyan insanlar O'na sığınır, bağışlanmak dilerler. Çünkü O suçluları cezalandırandır da... Hele kendisine karşı tehlikeli olabilecek kadar halk tarafından sevilenleri cezalandırmaktan asla geri durmaz...

Örneğin **Zeus'un** kardeşi **Prometheus** da bir Tanrıdır. Tanrılar, ateşten yararlanmayı salt kendileri için düşünüp saklayınca, **Prometheus** ateşi çaldı, içi oyuk bir bastona gizleyerek insanlara getirdi. **Prometheus**, bununla da kalmadı, insanlara uygarca yaşamayı öğretti. Ev yapmalarını, yaban hayvanları evcilleştirmesini ve onlardan yararlanmalarını, yeraltı ve yerüstü madenleri işlemelerini, yazı yazmalarını, resim yapmalarını, güzel sanatların her dalıyla ilgilenmelerini, tıp bilimi öğrenmelerini sağladı... Bu nedenle öteki Tanrılar öfkелendi ve **Prometheus'u** zincire vurarak **Kafkas Dağı'nın** tepesine bıraktılar. Orada bir kartal, **Pro-**

metheus'un yeniden oluşan karaciğerini geceleri kemirerek ızdırap veriyordu. **Herakles** adlı dostu, o kartalı öldürerek **Prometheus'u** bu ızdıraptan kurtardı. **Prometheus**, gücünü toplayınca kendisine bunca ızdırabı çektiren kardeşi **Zeus'a** kafa tuttu ve yeniden **O'nun** gazabını üstüne çekti.

Romalılar tarafından adı değiştirilip **Jupiter** olarak da anılan **Zeus**, evreni paylaşmak için kardeşleri arasında kura çekimini kabul etti. Romalılara göre **Zeus'un** kardeşleri **Hades'e** yeraltı, **Posedion'a** deniz tanrılığı düştü. **Zeus** ise göğün hükümdarı oldu. Şimşegin, yağmurun sorumlusu olan **Zeus**, bütün gücü kendinde toplayarak tüm Tanrılara üstünlük sağladı ve şu sözleriyle hepsine meydan okudu:

- **Herkesten güçlüyüm ben. Altın bir halat bağlayın gök yüzüne; Tanrılar, Tanrıçalar, hepiniz ucundan tutun, çekin... Zeus'u çekemezsiniz. Ama ben istersem hepinizi çekerim. Olypos'un tepelerinden birine bağlarım halatı, herşeyi, yeri de, denizi de asarım gökyüzüne...**

Karşı konulamaz bir kalkanı vardı **Zeus'un**. Kuşu kartal, ağacı meşeydi. Tapınağı, meşe ağaçlarının arasında, **Dodona'daydı**. Bakırcılar, meşe yapraklarının hışırtılarını yorumluyarak O'nun dileğini anlamaya çalışırlardı.

Çok sık aşık olurdu **Zeus**. Aşık olduğu kadınların peşinden koşardı. Bu kaçamaklarını gizlemek için çok kıskanç olan karısı **Hera'dan** çekinir, ona yalan söylerdi.

Ama **Zeus**, aşk ve kadınlara olan düşkünlüğünden dolayı hiç bir zaman büyüklüğünden ve saygınlığından kaybetmedi. **Zeus** için ortak yargı hep şu oldu:

- **Göklerin hakimi, fırtına bulutlarının Tanrısı Zeus, her zaman en büyük ve en yüce efendi olmuştur.**

ZEUS'UN AŞKLARI

Sayılsız kadınla aşk yaşayan **Zeus**'un iki aşk öyküsünden özet örnek sunmak istiyoruz:

"İnsanlara ateşi verdiği için cezalandırılan **Prometheus**, kayasında oturduğu günlerin birinde garip bir yaratığa rastladı. Taşları, yamaçları tırmanarak kaçan bu yaratık bir inekti, ama genç bir kızın sesiyle konuşuyordu. **Prometheus**'u görünce durdu, ona kendisinin aslında bir kız olduğunu söyledi. **Prometheus**, Onu hemen tanıdı:

Bilirim seni, Inakhos'un kızı Io'sun sen.

Tanrı'nın yüreğini aşkla ısıttın,

Hera nefret ediyor senden.

Seni bu çılgın kaçısa da sürükleyen Hera'dır.

Io, şaşıp kaldı. Bu ıssız yerde adını bilen birisi vardı. Ona kim olduğunu sordu.

-Ölümlülere ateş veren Prometheus, yanıtını alınca, o da karşısındakini tanıdı.

Io, kendisini bu kılığa sokan tanrıçanın **Hera**, ama asıl suçlunun **Zeus** olduğunu anlattı.

Tanrılar Tanrısı **Zeus**, **Io**'ya tutulmuştu. Ama **Hera**'nın korkusu, sevgisinden daha üstündü. O nedenle **Zeus**, seviştiklerinin ayırdına **Hera** varmasın diyerek kalın, karanlık bir bulutla kaplamıştı dünyayı. Ama kurnaz **Hera**, gün ortasında ansızın gece olduğunu görünce kocasından kuşkulandı. O'nu göklerde arayıp bulamayınca dünyaya indi, koyu bulutların çekilmesini buyurdu. Karınlığın aydınlığa dönüştüğü an **Zeus**, tez davrandı, beyaz, sevimli bir inek yapıverdi sevgilisi **Io**'yu. Geldi yeminler etti **Hera**'ya. Bu ineğin o

an topraktan çıkıverdiğini, daha önce onu hiç görmediğini söyledi... **Hera**, bu yalana inanmadı. İneğin çok güzel olduğunu, onu kendisine armağan etmesini istedi. Çok zor durumda olan **Zeus**, ineği **Hera**'ya vermekten başka çare bulamadı..

Hera, inek kılığındaki **Io**'nun başına yüz gözlü **Argos**'u bekçi koydu. Yüz gözlü **Argos**, çok gözü sayesinde gece-gündüz uyumuyor, **Io**'nun bekçiliğini iyi yapıyordu.

Zeus, yeniden **Io**'ya kavuşmak için yüz gözlü **Argos**'tan kurtulmayı planladı. Oğlu **Hermes**'ten, **Argos**'u öldürmesini istedi. **Hermes**, ölümsüzlerin en kurnazıydı. Hemen yeryüzüne indi; üzerindeki tüm Tanrılık belirtilerini attı, köylüler gibi giyindi, eline bir kaval olarak **Argos**'un yanına vardı. **Argos**, çalgıdan çok hoşlanırdı. **Hermes**'i yanına çağırırdı:

-**Şöyle gel, otur yanıma, bana biraz kaval çal, dedi.**

Hermes, keyifle yanına çöktü **Argos**'un. O'na kaval çaldı, öyküler, masallar anlattı. **Argos**'un uykusu geldi. Doksan dokuz gözü kapandı, bir gözü açık kaldı, bekçiliğini sürdürdü. **Hermes**, tüm becerisini kullandı, en sıkıcı öyküleri anlatmaktan usanmadı. Sonunda **Argos**'un yüz gözü de kapandı, derin uykuya daldı. **Hermes**, bu fırsatı kaçırmadı, hemen o an **Argos**'u öldürdü, **Io**'yu kurtardı.

Ama durumu öğrenen **Hera**, çok öfkeleni, bir at sineği taktı **Io**'nun peşine. **Io** kaçtı, sinek kovaladı, durmadan soktu onu. Buna dayanamayan **Io**, sonunda çıldırdı:

**Uzun deniz kıyıları boyunca kovalıyor beni
Yemek içmek için duramıyorum.
Beni bırakmıyor, uyuyamıyorum.**

EUROPA

Zeus'la sevişmesi öykülere konu olan tek kadın **Io** dı; **Europa**'nın ünü daha da yaygındır.

Zeus, bir ilkbahar sabahı gökteki sarayında oturmuş, tembel tembel yeryüzünü gözetliyordu. Gözleri, ansızın çok ilgi çekici bir yaratığa ilişti. Güzel **Europa**, uykudan henüz uyanmış, gördüğü düşü yorumlamaya çalışıyordu. İki kıta, kadın kılığında kendisini paylaşmak istemişlerdi düşünde. **Europa**'yı doğurduğunu ileri süren **Asya**, onu kendisine almak istemişti. Oysa **Zeus**, **Europa**'yı kendisine verdiğini söylemişti.

Gördüğü bu garip düşü yorumlayamadı **Europa**; kendi yaşındaki kız arkadaşlarını topladı, deniz kıyısındaki çiçek tarlasına gittiler. Orada oyunlar oynayıp, sepetlerini çiçeklerle doldurdular. En güzel sepet **Europa**'ninkiydi. **Hepha İstos** yapmıştı bu sepeti. Üzerinde **Io**'nun öyküsünü anlatan; onun inek oluşu, bekçi **Argos**'un öldürölüşü, ve **Zeus**'un yeneden **Io**'yu kadın kılığına sokuşu çiziliydi...

Yalnız sepet değıl, içini dolduran çiçekler de güzeldi: Nergisler, sümbüller, menekşeler, kırmızı yaban gülleri hep birbirinden güzeldiler... Aşk Tanrıçası, **Kharit**'lerin arasında nasıl ışıldarsa, **Europa** da yaşlıları arasında öyle ışıldıyordu...

Zeus, O'nu görünce dayanamadı. Zaten Aşk Tanrıçası **Aphrodite**, oğlu **Eros**'a söylemiş, o da oklarından birini **Zeus**'un kalbine saplamıştı. O sıra **Hera** uzaklardaydı. Ama **Zeus**, ne olur ne olmaz diyerek yine de **Hera**'dan korkuyordu. O nedenle bir boğa kılığına girdi. Koyu kahverengi kaşları yerinde gümüş yaylar çizili, boynuzları yeni ayın gümüşüne benzeyen güzel, çekici bir boğa oldu **Zeus**. Çiçek top-

layan kızların arasına girdi. Büyük ilgi gördü. Yaşıtları gibi **Europa** da boğanın cazibesine dayanamadı, yanına gelip onu sevdi, okşadı. Hemen eğildi boğa. Sanki, **Europa**'nın, sırtına binmesini ister gibiydi:

**Sırtına bindirip gezdirecek bizi
Öyle tatlı, öyle güzel bir boğa ki bu
Hiç boğaya benzemiyor, iyi bir insan gibi,
Yalnız konuşamıyor...**

Europa, gülümseyerek boğanın sırtına bindi, oturdu. Öteki kızların binmesine fırsat vermedi **Zeus**; fırlattığı yıldırımın hızıyla denize daldı hemen. O, ilerledikçe dalgalar iki yana açılıyordu. Yanlarında, önlerinde, arkalarında deniz Tanrıları **Nereidler**, borularını öttürerek **Tritonlar** ve **Zeus**'un kardeşi **Poseidon** gidiyorlardı...

Sulardan ve yanlarında gördüğü yaratıklardan korkan **Europa**, düşmemek için bir eliyle boğanın kocaman boynuzunu tutarken, öteki eliyle de ıslanmasın diyerek mor eteğini topluyordu. Bir yandan da "**Olsa olsa bu boğa bir Tanrıdır**" diye düşünüyordu. Sonunda dayanamadı; kendisini ıssız bir yerde tek başına bırakmaması için boğaya yalvardı. Boğa yanıt verdi; kendisinin Tanrılar Tanrısı **Zeus** olduğunu, **Europa**'ya tutulduğunu, şimdi **Girit** adasına gittiklerini söyledi:

Bir süre sonra **Girit**'e ayak bastılar. Orada **Mevsimler** karşıladı kendilerini. Seviştiler; çocukları oldu. **Europa**'nın oğullarından ikisi, **Minos** ile **Rhadomantys**, yeryüzünde öyle tarafsız davrandılar ki, ölümlerinden sonra ölümler ülkesine yargıç oldular.."

Bu öyküler, Ülkü Tamer'in Edüth Hamilton'dan çevirdiği "Mitologya" adlı yapıttan alınmıştır.

ŞAH HATAYİ'NİN TANRISALLIĞI .

Alevilerin Yedi Ulu Ozanı'ndan biri olan ve "**Hatayi**" mahlası (tapşırması) ile tanınan **Şah İsmail** (1487-1524), bir çok şiirinde, **Mansur**'un "**Enel-Hak**" (Tanrı Benim) deyişini dillendirir. Örneğin şu dizelerinde bunu açık biçimde söyler:

Yer yoğ iken, gök yoğ iken, ta ezelden var idim

(Daha yer ile gök yok iken, önce ben var idim)

Gevherin yek danesinden ileru pergar idim

(Cevherin bir tanesinden çıkıp dönen pergel idim)

Gevheri ab eyledim tuttu cihanı serbeser

(Cevheri su ettim, evreni kuşattı baştanbaş)

İns ü cinni arş ü kürsi yaratan Settar idim

(İnsan ile cini, yer ile göğü yaratan Tanrı idim)

Girdim Adem donuna, sırrımı kimse bilmedi

(Adem kılığına girdim, sırrımı kimse bilmedi)

Men o Beytullah içinde ta ezelden var idim

(Ben o Tanrı'nın evinde çok önceden var idim)

Ol zamandan ben anın sırrını bilirdim ol benim

(Ben, ta o zaman Tanrı'nın sırrını bilirdim, o da benim)

Anın için Hak ile hein sır idim, esrar idim

(Bu nedenle Hak ile beraber sır içinde sır idim)

Ey Hatayi, Hakk'ı bilüb tanınişam bigüman

(Ey Hatayi, kuşkusuz Tanrı'yı tanımış bilmişim)

Anın için ol yarattı, ben ana inkâr idim

(Onun için ben, O'nun yarattığını inkâr etmiş idim)

Şah Hatayi, bu dizeleri yazarken; çağlar öncesi yaşamış ve evrenin sudan oluştuğunu ileri sürmüş olan Yunan

filozofu **Thales**'i (M.Ö. 625-547) okumuş muydu? Ya da ilk atomcu (özmaddeci) **Demokritos**'un (M.Ö. 460-370) görüşlerini biliyor muydu? Veya yine ilk atomcular arasında yer alan Sicilyalı **Empedokles**'in (M.Ö. 490-430) "**Herşeyin temelinde, toprak, su, hava ve ateş vardır; bütün cisimler bu dört kökün çeşitli birleşimlerinden oluşur**" dediğini duymuş muydu?

Aklın yolu birdi ve **Şah Hatayi**, **Anadolu**'nun zengin kültür mozağinden, **Horasan** ve **Erdebil** pınarlarından nasiplenmiş, tasavvufla yoğrulmuştu ve dört **unsur**'u biliyordu... Şimdi bu dört unsur'u görelim:

DÖRT UNSUR

Anadolu Alevi inanç sisteminde insan bedeni **su**, **ateş**, **hava** (yel) ve **topraktan** yapılmış bir gömleğe benzer. Adına "**Anasır-ı Erbaa** (dört unsur) derler. Bunun içine **Tanrı**'nın verdiği ruh girer, beden can bulur, insan olur. O insan **kamil** (olgun) olursa, insanlık için çalışır; **Hak**'tan batılı ayırır, özünü tanır, kendinde **Tanrı**'yı görür.

Ancak adına "**nefis**" dediğimiz kötülük sembolü **Şeytan**'ın da **Rahman ruh** aleminde bir yeri vardır.

İnsan, **rahman ruhu** beslemez, onu güzel gıdalardan mahrum bırakırsa, iyiliklerin ölümüne neden olur, onların yerine **şeytan** olan **nefsi** egemen kılar.

Bir başka deyişle **rahman ruh** ile **şeytan nefis** iki zıt kutuptur. İkisinin de amacı insanın gönlünde taht kurmaktır. Bunlardan hangisi üstün gelirse, hanenin sultanı o olur.

Acıdır ki, insanların büyük bölümü tarih boyunca hep nefislerinin tutsağı olmuşlar; bu nedenle nice acılı savaşlarda kırımlar yaşanmış; nice egemen sultasında ezilenlerin pe-

rişanlığı son bulmamıştır...

İnsan olmak odur ki, kul hakkına saygıyı bilsin. Kul hakkına saygıyı bilmeyen **Tanrı'yı** bilmez...

Bir insanın kul hakkına saygılı olması için, önce içindeki nefsini ıslah etmesi gerekmektedir. İslah edilmesi gereken bu nefis dörde ayrılır:

Birincisi "**Nefsi Emmare**"dir. Öfke, hırs, şehvet ve benzeri halleri içeren bu nefis, insanları zorla kötülüğe sürükler. Buyruk vericidir; isteklerini kayıtsız koşulsuz yaptırmak ister. "**Anasır-ı Erbaa**"da bunun adı **Hava** (yel) dir. İşi, fırtınalar estirerek tüm iyilikleri yıkıp bozmaktır. İnsanları kötülüklere sürükleyen bu **Nefsi Emmare**'nin en iyi balı zehirdir. Ayırdına varmadan zehiri bal diye yutan insanlar, bir daha kendilerini kötülüklerden kurtaramazlar.

İkincisi "**Nefsi Levvamme**"dir. İnsanın içine huzursuzluk, rahatsızlık ve azap verici olan bu nefsin bölgesi **ateş**'tir. **Ateş** ise **Şeytan**'dır. Yapılan her türlü iyilikleri böbürlenerek dışarı vurmakla karşı tarafa eziyet ve hükmeder; kibir ve gururla insanların insanlıklarını yıkıp yok etmeye çalışır.

Üçüncüsü "**Nefsi Mülhimme**"dir. İlham verici; fakir ve masumlara yardım edici olan bu nefsin bölgesi **sudur**. **Su** iyidir, azizdir. Ama fırsatını bulduğunda acımasızdır, insanları boğabilir. **Suyun** yıkadığı **ruhani** (ruhla ilgili) değil, **cismani** (bedenle ilgili)dir. İnsan ne denli cismani temizlense de, iç alemi etkilenmez bundan. Çünkü iç alemin temiz olması için önce nefsin terbiye edilmesi gerekmektedir.

Dördüncüsü "**Nefsi Mutmaine**"dir. İyilikle kötülüğü ayıran, temizlenmiş haliyle **Tanrı**'ya yakın duran bu nefsin bölgesi **toprak**'tır. Ne ekersen onu yetiştiren **toprak**, iyiliği

de, kötülüğü de kendine alan, içine gömen, üstünü örtendir. **Toprak**, pancar, havuç, turp gibi iç ürünler vermekle beraber, esas cömertliğini dış (toprak üstü) ürünlerde gösterir. Herşey gün ışıyla tanışır, yeşillenir, olgunlaşır, hoş olur.

Ham olan insanın da olgunlaşması için mutlaka ışıık verici bir mürşide, ustaya gereksinimi vardır.

Her istek, belli bir çalışmanın sonunda elde edilir. Başarıya ulaşmanın mutlaka bir bedeli vardır. **Kul-Hak** kitabından özetlediğim bu bölümün yazarı büyük eniştem **Şah Hasan Ocaklı Yusuf Şahin Dede** diyor ki:

- Gerçek erlere ve onlara iman ile ikrar edenlere göre **kul**, talep eden (isteyen)dir. **Hak** ise talep edilen (istenen)dir. İkişi birleşince **KUL-HAK** olur. **Mansur**'un dediğı **"Enel-Hak"** budur işte. Bu ise **Hakk'ın Ben-i Adem'de tecellisidir**. Yani **Adem'in tanrılaşmasıdır**...

Aleviler, kâmil insana niyaz/secde ederler. Çünkü **"Vahdet-i vücut"** dediğimiz **Varlığın Birliğı**'ne yani **Tanrı'nın** insanda bulunduğuna inanırlar. Ve bunu teklikten çıkartıp çokluğa yayarak **"toplum-Tanrı"** birliğine varırlar. Tekil **"Enel-Hak"** söylemini, **"kesreti vahdette"** (çokluğu birlikte), **"vahdeti kesrette"** (birliğı çoklukta) bulmaklığı simgeleyen **"Tanrı Halk'tır, Halk da Tanrı'dır"** söylemine dönüştürerek çoğul ile tekili bir ederler. **Tasavvufta** görülen bu hali, **Veli Baba Menakıbnamesi**'sinde şöyle özetliyor:

"Kesreti ve vahdeti, ikisini bir etmek gerekir. Birliğe varmak dedikleri bu sırrı ve bu irfanı kavrayabilirsen, varlığını kanıtlamış olursun. Aslı budur ki, Tanrı'nın, insan yüzünde açığa çıkması, bu kavramların özümlemesiyle olur." (Tarafımızdan Türkçeleştirilmiştir.)

ÇOK TANRI'DAN TEK TANRI'YA

"Tek Tanrılı dinler gerçekten tek Tanrılı mıdır? Çok tanrılı dinlerin tanrıları tek Tanrılı dinlerin kutsal varlıklarından çok mu başkadır?" sorularını açan **Ömer Tuncer**, şu değerlendirmeyi yapıyor:

Çok Tanrılı Dinlerde Cennet ve Cehennem

Eski Mısır dininde öteki dünya bütünüyle Cennet'tir.

*Ölüm gözlerimde bugün;
Bir peçe kalkarmış gibi gökyüzünden
Kişi o bildiği amaca erermiş gibi.*

*Ölüm gözlerimde bugün;
İnsanın göreceği gelmiş gibi yuvasını,
Yıllarca süren bir tutsaklıktan sonra.*

Eski bir Mısır şiirinden...
(Tercüme Dergisi 34-36/Mart 1946)

Eski Anadolu'da ise öteki dünya, bütünüyle Cehennem'dir. Homeros'a göre, "Hades, Tanrıların bile tiksindiği çirkef ülke" dir. (İlyada XX, 65). İnsan olunca Hades'e gitmeye yargılıdır. İnsanoğlu bundan kaçamaz: Hades'e gidilecek ve eziyet çekilecektir.

Tek Tanrılı ve özgün olduğu savındaki dinler, Mısır'ın Cennet'i ile Anadolu'nun Cehennem (Nades)'inde olduğu gibi, bütün temel kavramlarını çok Tanrılı dinlerden almıştır. Aynı mantıksal yapıya sahiptir. Çok Tanrılı dinlerde tek Tanrılı dinler arasındaki ayırım, kendilerinin iddia ettiği gibi inanç dizgelerinde ve mantık yapılarında değildir. O denli değildir ki, tek Tanrıci kutsal kitaplarda karşımıza çok Tanrıci dinlerin inanç dizgesi ve mantığı çıkıvermektedir.

Asıl ayırım, belki de , M.Ö. 5. yy'a değin, insanın evrene karşı merak gereksinimini karşılamak üzere ortaya çıkmış çok Tanrılı dinsel inanç dizgelerinin, toplumsal yapının değişmesini önlemek amacıyla egemenler [ki o yıllarda gelişmekte olan Aristokrat sınıftır] tarafından kullanılmaya başlanmasıdır. Çok Tanrılı dinlerin naiv (Çocuksu-saf) sanatsal bile denebilecek yapısı, Aristokratlar için yetersiz bulunmuş olmalıdır ki, temelde hiç bir değişikliği olmayan inançlar arasında kendilerine daha çok yetki veren bir dizge yaratarak tek Tanrılı dinleri oluşturdular. Üstelik bu yüzden insanların birbirini kırmakta olduğu onları hiç ilgilendirmedir.

Musevilik, Çok Tanrılılık İle İç İç

Acaba, tek Tanrılı dinler, kendilerinin bize söylediği gibi, gerçekten kul tarafından yaratılamayacak denli özgün, eş-benzeri bulunmayan, hiçbir başka ekinle bağı-bağlantısı olmayan ekin sel yapılar mı?

İlk tek Tanrılı din sayılan Museviliğin, 'tek Tanrı' düşüncesine ulaşmak için M.Ö. 6. yy'ı beklemesi gerekmiştir. Musa peygamber, inananlarına düpedüz Yahova'dan başka Tanrı yoktur deyip kestirip atamamıştır.

(...) karşımda başka ilahların olmayacaktır.

Onlara eğilmeyeceksin ve onlara ibadet etmeyeceksin.
(Çıkış 20)

Bu sözler, başka Tanrıların varlığını yadsımamak, ama onlara bağlanmamak anlamına gelir. Bu özellikteki inançlara, din tarihçileri Henatlıeizm (çok tanrıya inanıp, birine tapınma) adını veriyor.

Ancak Musa'nın yaşadığı 13. yy'dan 800 yıl geçtikten sonra yaşamış olan İşaya Peygamber'e göredir ki, Yahova

şunları söyleyebilmektedir.

"(...) Ben, Rab ben değil miyim ve benden başka Allahı, Hak Allah ve kurtarıcı yok; benden başkası yoktur." (İşaya 45)

Gerçekte, tek Tanrılı dinlerin Tanrısını ilk kez ve bugünkü anlamına en uygun olarak tanımlayan, peygamberlerin hiç biri değil, M.Ö. 6 yy'da bir Batı Anadolu kocası, Kolophon'lu Xenophanes'tir:

*Tek bir Tanrı (...) en ulu
Ne kılığı benzer insanlar ne düşündüğü...
Hep göz, hep düşünce, hep kulaktır,
Hep aynı yerde kalır, hiç kıpırdamaz,
(...)
Bir düşünüşte sarsar dünyayı.*

Musevilik , ilk zamanlarında çok tanrılı dinlerle iç içedir. Onlarla aynı koşullarda doğmuştur. Yahova, bütün öteki tanrılar gibi, bir budunun Tanrısıdır. Budunla karışıp birleştiğinde, çok Tanrılı dinin Tanrılarından biri olacaktır. Nitekim, bu gerçekleşir de... Yahudiler Filistin'e geldiklerinde orada buldukları Tanrılara da tapınmaya başladılar. Museviliği öteki Tanrılardan arındırma görevi, Musa'dan sonraki peygamberlere düşer.

Peki, ya bugün, tek Tanrılı dinler, gerçekten tek Tanrılı mıdır? Yoksa, Tanrı başkanlığında bir 'yönetici ruhlar topluluğu mu söz konusudur? Eğer böyle ise, bunun çok Tanrılı dinlerden ayrılığı nedir? Evrenin yöneticileri arasına, adları Tanrı olmasa da, şeytan, melekler, cinler, Adem, Havva, peygamberler, azizler, yatırlar da girmiyor mu? Tek Tanrılı dinlerin çok Tanrılardan tek ayrılığı, bütün bu kalabalığa Tanrılar demek yerine ruhlar demek dışında nedir ki?

Allah-Şeytan Çatışmasının Kökeni

Çok tanrılı dinlerde de Allah-Şeytan çatışması, Apollon ile Dionysos arasındadır. Kaldı ki Allah, çok Tanrılı dinlerin baş Tanrısı olan Zeus'un değil, Apollon ekinin evrimleşmesiyle ortaya çıkar.

Apollon, us Tanrı'dır. Allah da öyle...

Apollon, gün Tanrı'dır, ı ışık'tır. Allah da öyle; nurdur, aydınlıktır...

Apollon, bilici tanrı'dır, geleceği bilen'dir. Allah da öyle.

Dionysos, coşku ve ölçeksizlik Tanrısıdır. Şeytan da öyle..

Dionysos, ustan uzaklaştırıcıdır. Şeytan da öyle...

Dionysos, şiirin, müziğin, tiyatronun ve bütün sanatların Tanrısıdır. Uşçu bilgeler (Platon) ve kimi peygamberler (Muhammed) ozanları toplumdan kovar.

Anadolu'da tek Tanrılı dinlerin en egemen olduğu dönemlerde bile kimi Dionysos övgüleri Şeytan adıyla günümüze değin gelmiş, üstelik kabul görmüştür.

Dido Sotiriyu, Benden Selam Olsun Anadolu'ya adıyla Türkçe'ye çevrilen belgesel romanında, 1920 lerde İzmir'de yaşayan Rum tüccarının adını Şeytanoğlu olarak verir. Demek ki, Anadolu Rumları arasında Şeytan, saygıdeğer bir varlıktır.

Zeybekliğe kabul törenlerinde tan ağarırken zeybek grubu dağa çıkar. Bir defne ağacının yanında durulur. Zeybek olacak kızan yatağanını çeker, üç kez öper, efenin önünde diz çöker. Efe sorar, zeybekler yanıtlar.

Sorulardan biri şudur:

*Şeytana bel bağlanır mı?
Yardımcımızdır, bağlanır.*

Yeni zeybek, yatağanını defneye saplar, andını içer. Defne, mitolojide Apollon'un ağacıdır. Belki de yeni zeybeğin ilk olarak yatağanın bir defneye saptaması, Apollon'a tepkisini simgelemektedir.

Çoğunluğu Güneydoğu Anadolu'da olmak üzere Kuzey Mezopotamya'da bugün bile yaşayan bir inanç dizgesinde, Yezidi'lere göre evrenin yaratıcısı, adı Şeytan olan bir melektir.

Tek Tanrılı dinlerin Tanrısının bütün baskısına karşın, Anadolu insanı, Müslümanıyla, Hıristiyanıyla, Dionysos'unu (Şeytan'ını), yani coşkusu, sevincini, sevgisini; yani yüreğini hiç bir zaman terk etmemiştir.

Oysa Avrupa'da, Ortaçağ'da cadı adı, olasılıkla, eski Dionysos tarikatının (Bakkhalar) sürmekte olan uzantılarına bağlı insanlara verilirdi. Böyle bir bağlılık, ruhunu Şeytan'a satmış olarak nitelenirdi. Şeytan'dan kurtulmanın yolu, o insanı yakmaktı.

Apollon inancının tek Tanrılı dinleri ne denli etkilediğine, dahası tek Tanrılı inanç dizgelerinin birer Apollon inancından başka bir şey olmadığına ilişkin daha pek çok örnek verilebilir.

Tek Tanrılı Dinlerde Ana Tanrıçalar

Anadolu Ana-Tanrıça'sının, Kybele, Kübele, Kubaba, Artemis, Hepat, Leto gibi pek çok adının her birinin, tek Tanrılı dinlerin içinde, kendine özgü bir yeri vardır.

Kybele, islamiyette kible sözünü verir.

Kubaba'nın Kâbe sözünün kökeninde olduğu, araştırmacı Raşit Ergener'in bir saptamasıdır.

Hepat, Hitit ana Tanrıçadır, Pulasatiler tarafından Filistin'e götürülür ve Adem'le evlendirilerek Havva'yı oluşturur.

Leto, Kur'an'da adı geçen Al-Lat'tır. Al-Lat, Al-Uzza ve Kore, Mekke'nin Cahiliye dönemindeki üç bakire Tanrıçasıdır. (Lat, hem bakire, hem anadır)? Bu üçlemeye Manat denir. Haklarında Şeytan Ayetleri indiği söylenen Tanrıçalar bunlardır. Ayça (hilal), eski Anadolu'da bakirelik simgesidir. Manat üçlemesini simgelemek üzere, Mekke'nin bayrağında üç ayça bulunur. Bu üç ayça, sonradan Osmanlıların bayrağını da süsleyecek, İslamiyetin simgesi olacaktır.

Anadolu'da Persephone'nin kızı Kore, Mekkelilere adını verecek, Kore'nin çocukları anlamında Kureyşliler denilecektir. Bugün hala o günlerden kalma bir gelenekle Kâbe'nin hizmetini gören müslüman din adamlarına Beni Şeb'a (yaşlı kadının çocukları) denilmektedir.

Kübele biçimindeki söyleniş, Arapların dilinde Hübel'e dönüşür, Mekke'ye en büyük Tanrıça yapılır. Kur'an'da - unutturmak için olsa gerek- adı hiç geçmez.

İslamiyet'in Kâbesi Gök Taşının Düştüğü Yer

Eskilerde, çok eskilerde, tarihi bilinmedik evvel zaman içinde Anadolu ortalarında Pessinus denilen yere bir göktaşı düşer.

Göklerden gelen bu Kara Taş alınır, baş köşeye dikilir; Ana-Tanrıça'sının bir işareti, simgesi sayılır.

Ana-Tanrıça katından yer yüzüne düşmüştür... Belki de Koca Ana, özellikle göndermiştir.

Taşın üstüne bir tapınak yapılır. Evrenin anası için kutsal bir ev...

Bu evin bulunduğu yer, Ana-Tanrıça'nın doğurgan, kutsal göbeği ve Evrenin merkezi sayılır.

Pessinus yüz yıllar, belki de bin yıllar geçtikçe Kara Taş'ı görmeye gelen hacılarla onlar için yapılan törenler yüzünden yalnızca Orta Anadolu'nun değil, dünyanın en tanınmış yerlerinden biri olur.

Hacer-i Esvet (Kara Taş) de bir gök taşıdır. Düştüğü yer, çok Tanrılı dinler zamanında kutsal sayılmıştır. Üzerinde Cahiliye döneminde Ana Tanrıça tapınağı olarak kullanılmış bir yapı, Kâbe vardır.

Kimi İslam inançlarına göre Adem Peygamber, Kara Taş'ı Cennet'ten getirir. Kabe'yi kendine ev olarak yapar. Sonradan İbrahim Peygamber'in yeniden yaptığı Kâbe, Allah'ın göklerdeki evinin tam altındadır ve evrenin merkezidir. Namaz kılan insan, yüzünü buraya dönmelidir.

Meryem Ana da Çok Tanrılılıktan Geliyor

Pessinus'lu Ana Tanrıça, yalnız Müslümanlığa değil, Hıristiyanlığa da pek çok şey verir. Bunların en önemlisi Meryem Ana inancıdır.

Ana-Tanrıça, Artemis adıyla İonya'da Ephesos kentinin en büyük Tanrısı sayılırdı. En önemli özelliği, üçlek Tanrıça-(hem genç kız-bakire-, hem olgun kadın, hem ana) olmasıydı.

Ephesos'lu, Hıristiyanlığa karşı 400 yıla yakın Arekis'ini koruyarak direndi. 431 yılında Ephesos'ta toplanan Konsil, Meryem Ana'ya Artemis Ana'nın özelliklerini verdi; daha doğru bir deyişle Artemis Ana'nın adını değiştirdi. Meryem Ana'ya dönüştürdü. Ephesos'lu, ancak Artemis Ana'sını yitirmeden Hıristiyanlığı kabul edebilirdi.

Tek Tanrılı dinlerin Meryem Ana İnancı, adı değiştirilip güncelleştirilmiş Artemis Ana inancıdır.

Bu nedenle Meryem Ana da hem "bakire", hem

"ana"dır.

Meryem Ana evi, Ephesos'lunun inancına göre Artemis'in doğduğu yer sayılan Ortygia Korusu'ndadır. Bülbül Dağı'ndaki koruda yapılan arkeolojik kazılarda Artemis törenlerinden kalmış dinsel malzeme bulunmuştur. Aynı yerde, Artemis'ten bu yana süren geleneğe uygun olarak, yılın belli zamanlarında yapılan Meryem Ana törenleri Ege'li Ortadokslarca günümüzde de sürdürülmektedir.

Gılgamış Destanı'nda Nuh Tufanı Öyküsü

Bütün tek Tanrılı dinlerde yer alan Nuh Tufanı öyküsü, en eski tek Tanrıci sayılan İbrahim Peygamber'den (ki Tervat'ta Hititlilerle çağdaş gösterilmektedir, -en erken M.Ö. 18. yy.) 700 yıl daha önceden kaldığı saptanmış olan Gılgamış Destanı tabletlerinde en ince ayrıntısına varasıya anlatılmaktadır. Bu biçimiyle öykü, tipik bir çok Tanrıci Mezopotamya öyküsüdür. Ayrıca Gılgamış Destanı, dünyanın ilk insanından (Adem) da söz etmektedir.

İçi Boşalmış Toplumsal Kabuk

"Din" toplumsal bir kurumdur ve Aristokrasinin temel tutanağıdır.

Gerçek gereksemeler ortadan kalktıktan sonra bile insanoğlu, kendi yarattığı toplumsal değerleri kolaylıkla temizleyip atamamaktadır. Dahası, yıkılma sürecine giren içeriği yitirilmiş toplumsal değerler, sertleşmekte ve yaşamak için ölüm-kalım savaşı vermektedir.

20. yy'da dinin de durumu budur. Birlikte yaşadığı toplumsal sınıf ortadan kalkmış, gereği kalmamış, soluk alamaz olmuş, içi boşalmış bir toplumsal kabuk!.. Üstelik bilim tarafından sürekli kemirilmekte...

Direnecektir... Direnecek ve kendi yok oluşuyla birlik-

te, yanında ya da karşısında pek çok insanın yitirilmesine de neden olacaktır. Yapılması gereken, yitirilen insanların en azda tutulmasıdır. Bunun için çağdaş ve insanca politikalar geliştirilmeli, uygulanmalıdır. Din de içinde olmak üzere çökmekte olan kurumlara karşı savaşım yöntemi bu olmak gerekir. Yoksa onların karşısına geçip ama aynı dilden konuşarak savaşım yapıyor sanmak, tek Tanrılı dinlerin çok Tanrılı dinler karşısında yaptığı sözde savaşıma benzer ki boşa kan dökülmesinin ve doğal süresi gerilemek olan bir kurumu bir miktar ilerletmenin ötesinde bir işe yaramaz.

Gerçek düşman din değildir, hele içten dindar hiç değildir. Düşmanların doğru saptanması, dostların doğru saptanması kadar önemlidir." (Bilim ve Ütopya 24 Ekim 1993, Sayı: 26)

PEYGAMBERLERİN SAYISI

Kitaplı dört peygamberin yanısıra, kitapsız Peygamber ve Nebilerin sayısı **124** bin ile ifade edilmektedir. Ama bunca Peygamber ve Nebinin adını bilmek olası değildir.

Şu var ki, inanışa göre ilk insan kabul edilen **Adem** aynı zamanda ilk Peygamber olarak da kabul görmektedir. **Adem** ile başlayan peygamberlik payesi ise, O'ndan sonra oğlu **Şid** ve soyu ile devam etmiştir.

Encyclopedia Britannica, **Adem**'in doğum tarihini **İsa**'dan önce 4026 göstermesine karşın, **Emrullah Eraslan**, **Adem**'in, **Hz. Muhammed**'in doğumundan (571) önce 5369'da yeryüzüne indiğini; diğer bir deyişle **İsa**'dan önce 4789'da doğduğunu belirtiyor. **Tevrat**'a göre 930 yıl yaşayan **Adem**'in hangi yılda doğduğu (ya da yeryüzüne indiği) kesin olarak bilinmemektedir. Bilinen o ki, **Adem**, uygarlık döneminin insanıdır.

Biz, işin bu yönünü irdilemeden, kitaplarda adı geçen 38 peygamberin adlarını toplu olarak vermek istiyoruz:

Kuran'da hiç adı geçmeyen, **M. Asım Köksal**'ın; **Taberi Tarihi**, **Salebi Arais**, **Buhari Sahih** gibi kaynaklar göstererek kabul ettiği peygamberler şunlardır:

Daniyel, **Hızkıl**, **Hızır** (Kehf suresinde Musa'ya yol gösterici konumundaki adama yakıştırma), **İrmiya** (Bakara suresi 259. ayetteki olaya yakıştırma), **Kalib**, **Şaya**, **Şemuel**, **Şid** ve **Yuşa** (Kehf suresinde Musa'nın yol arkadaşı olan genç adama yakıştırma).

Asım Köksal'ın kitabına almadığı **Cercis** Peygamber,

Emrullah Eraslan'ın kitabında yer alıyor; ama her hangi bir kaynak gösterilmiyor. Bu arada **Cercis, Lukman, Zülkarneyn** ve **Zalkıfl**'in peygamberliklerini tartışmalı gösteriyor.

Öte yandan **Danyal** için **Hz. Ali'nin "O, Resul olmayan bir Nebi idi"** sözüne dayanılarak **Danyal'a** da "**Elçi**" değil, "**Veli**" denilmektedir. Aynı zamanda **Hızır**'ın da "**cis-men**" (fiziksel) değil, "**manen**" yaşayan olduğu söylenmektedir.

Bizim saptamamıza göre; bir veya birden çok ayette adı geçen peygamberleri, adları yanında sadece birer suret adını anarak parantez içinde şöyle sıralıyoruz:

Adem (Bakara), **Hud** (Hud), **İdris** (Meryem), **Lukman** (Lukman), **Salih** (Araf), **Şuayb** (Hud), **Uzeyr** (Tevbe), **Zülkarneyn** (Kehf), **Zülkıfl** (Sad).

Öte yandan **Enam Suresi**'nin 83, 84, 85 ve 86. ayetlerinde tam **18** peygamber ad olarak birlikte şöyle anılmaktadırlar:

"İşte bunlar, kavmine karşı **İbrahim**'e verdiğimiz kanıtlardır... Biz, **O'na İshak**'ı ve **Yakub**'u hediye ettik... Daha önce **Nuh**'a ve **O'nun** soyundan olan **Davud**'a, **Süleyman**'a, **Eyyub**'a, **Yusuf**'a, **Musa**'ya, **Harun**'a da kılavuzluk etmiştik... **Zekeriyya**, **Yahya**, **İsa** ve **İlyas**... **İsmail**, **Elyesa**, **Yunus** ve **Lut**... Hepsini alemlere üstün kıldık..."

Emrullah Eraslan, "Gerçek Tarihiyle Kuran'da 32 Peygamber ve İslam Dini" adlı çalışmasında saptadığı 32 Peygamberi sırasıyla şöyle anmaktadır:

1) **Adem**, 2) **Şid**, 3) **İdris**, 4) **Nuh**, 5) **Hud**, 6) **Salih**, 7) **Lut**, 8) **İbrahim**, 9) **İsmail**, 10) **İshak**, 11) **Yakub**, 12) **Yusuf**, 13) **Eyyub**, 14) **Şuayib**, 15) **Musa**, 16) **Harun**, 17) **Hızır**, 18) **Yuşa** (Yeşu), 19) **Davud**, 20) **Süleyman**, 21)

Lukman, 22) Zülkarneyn, 23) İlyas, 24) Elyessea, 25) Üzeyir, 26) Yunus, 27) Zekeriyya, 28) Yahya, 29) İsa, 30) Cercis, 31) Zülkifl, 32) Muhammed.

Mustafa Asım Köksal'ın "Peygamberler Tarihi"nde, peygamberlerin sayısı bir çok kaynağa dayanılarak **37** olarak gösterilmekte ve şu sıralama yapılmaktadır:

1) Adem, 2) Şis (Şid), 3) İdris, 4) Nuh, 5) Hud, 6) Salih, 7) İbrahim, 8) İsmail, 9) İshak, 10) Lut, 11) Yakub, 12) Yusuf, 13) Eyyub, 14) Zülkifl, 15) Şuayb, 16) Musa, 17) Harun, 18) Hızır, 19) Yuşa B. Nun, 20) Kalib B. Yufenna, 21) Hızkıl, 22) İlyas, 23) Elyesa, 24) Yunus, 25) Şemuyel, 26) Davud, 27) Süleyman, 28) Lukman, 29) Şaya, 30) İrmiya, 31) Danyal, 32) Uzeyr, 33) Zülkarneyn, 34) Zekeriya, 35) Yahya, 36) İsa, 37) Muhammed.

Bu listede görülmeyen **Cercis Peygamber**'i eklersek, peygamberlerin sayısı **38** olmaktadır.

Eski dinlerden **Hinduizm, Budizm, Şamanizm, Zerdüşizm** v.b. kurucuları yanısıra, günümüzde kabul gören **Bahau'llah** ile **Yehova**'yı da bunlara katabiliriz.

Bunların dördüne (**Musa**'ya **Tevrat**, **Davud**'a **Zebur**, **İsa**'ya **İncil**, **Muhammed**'e **Kuran**) kitap verilmiştir ve oluşan dinler yaşamda yer almıştır.

Öte yandan sahife sayıları tartışmalı da olsa ilk peygamber **Adem**'e 10, 15 ya da 21; **Şid**'e 29 ya da 50; **Nuh**'a 30; **İbrahim**'e 10 "**suhuf**" (Tanrı buyruğu yazılı sayfa) verildiği ifade edilmektedir.

Biz, burada toplu halde adlarını andığımız peygamberleri başka kaynaklardan da alıntılar yaparak mitolojik yönleriyle anlatacağız. Önce **Kitapsız** peygamberleri, sonra **kitaplı** peygamberleri iki ayrı bölümde değerlendireceğiz.

ŞİRİ BABA'DA PEYGAMBERLER

Dört Unsur'dan (Su, toprak, ateş ve hava) gömlek yapıp üzerine giyinen **Alevi Tasavvufunun** güçlü ozanı **Şiri Baba**, tüm doğa gücünü kendisinde toplayarak "**nakkaş**" olur, canlı cansız tüm varlığın resmini yapar; zaman zaman **Tanrı** olur, onları yaratır; zaman zaman **peygamber** olur, onların dertleriyle dertlenir; zaman zaman duygulanır, güle figan eden bülbül olur, mazlumlara yanıp tutuşur. Zaman zaman **Ali** olur, **Veli** olur, **kallaş** olur, binbir dona bürünüp görünür... Fazla söze ne gerek, işte **mitolojiye** en güzel örnek **Şiri Baba'nın Devriyesi**:

**Cihan var olmadan ketm-i ademde
Hak ile birlikte yekdaş idim ben
Yarattık bu mülkü çünkü o demde
Yaptım tasvirini nakkaş idim ben**

**Anasırdan bir libasa büründüm
Nar ü bad ü ab ü haktan göründüm
Hayrülbeşer ile dünyaya geldim
Adem ile bile bir yaş idim ben**

**Adem'in sulbünden Şid olup geldim
Nuh-u Nebi oldum tufana daldım
Bir zaman bu mülke İbrahim oldum
Yaptım Beytullah'ı taş taşıdım ben**

**İsmail göründüm bir zaman ey can
İsa, Yakup, Yusuf oldum bir zaman
Eyyub oldum çok çağırdım el-aman
Kurt yedi vücudum kan yaş idim ben**

**Zekeriya ile beni biçtiler
Yahya ile kanım yere saçtılar
Davut geldim çok peşime düştüler
Mühr-ü Süleyman'ı çok taşıdım ben**

Mübarek asayı Musa'ya verdim
Ruhül-ü Kudüs olup Meryem'e erdim
Cümle evliyaya ben rehber oldum
Muciz murg-i şebi hüffaş idim ben

Sulb-i pederimden Ahmed'i Muhtar
Olup da cihana geldim aşikar
Ali ile çok takındım zülfikar
Kul iken zat ile sırdaş idim ben

Tefekkür eyledim ben kendi kendim
Mucize görmeden imana geldim
Şahı Merdan ile Düldül'e bindim
Zülfikar bağlandım tığ taşıdım ben

Sekahüm hamrinden içildi şerbet
Kuruldu ayn-i cem ettik muhabbet
Meydana açıldı sırr-ı hakikat
Aldığım esrara sırdaş idim ben

Şükür matlubumu getirdim ele
Gül oldum feryadı verdim bülbüle
Cem olduk bir yerde ehli beyt ile
Kırklar meydanında farraş idim ben

İkrar verdik cümle düzüldük yola
Sırrı faş etmedik asla bir kula
Kerbela'da İmam Hüseyin bile
Pak ettim dameni gül taşıdım ben

Şu fena mülküne çok geldim gittim
Yağmur olup yağdım ot olup bittim
Umur diyarını ben irşad ettim
Horasan'dan gelen Bektaş idim ben

Hamdullah şimdi ŞİRİ dediler
Geldim gittim zatım hiç bilmediler
Kimseler bu remzi fehmetdiler
Her gelen mahluka kardaş idim ben

SÖZLÜK:

Ab: Su. **Ahmedi Muhtar:** Hz. Muhammed. **Anasır:** Unsurlar (Dört unsur). **Aşıkâr:** Açık, belli, meydanda. **Bad:** Yel, rüzgar. **Beytullah:** Tanrı'nın evi, Kabe. **Damen:** Etek. **Devriye:** Değişim ve dönüşümler anlatan şiir türü. **Esrar:** Sırlar. **Farraş:** Süpürgeci. **Faş:** Açığa vurma, açıklama. **Fehmetmek:** Anlamak. **Fena:** Sonsuzluk, yokluk. **Hidayet:** Doğru yola girme. **Hamr:** Şarap. **Hayr-ül beşer:** İnsanların en hayırlısı (Hz. Muhammed). **Kallaş:** Kalles, hileci. **Ketm-i ademden:** Hiç bir varlığın olmadığı zaman. **Libas:** Giyilecek şey, elbise. **Matlub:** İstenilen, aranan şey, alacak. **Murg-ı Şeb-i huffaş:** Gece kuşu, yarasa. **Nakkaş:** Duvar ve tavanlara yağlı boya resim yapan, ressam. **Nar:** Ateş. **Nar ü Bad ü Ab ü Hak:** Ateş ve yel ve su ve toprak. **Remz:** Meramı gizliden işaretle anlatma, işaret. **Sekahum:** "On-yarı suladı veya içiniz diye verdi" anlamındaki Kuran ayetine gönderme. **Sulb:** 1) Döl. 2) Omurga kemiği. **Sulbi:** Birinin belinden gelme, onun çocuğu olma. **Tasvir:** Resmini yapma ya da resmini yapar gibi anlatma. **Tefekkür:** Düşünme, akıl yapma. **Yekdaş:** Teklik, teklik dostu.

TANRI'NIN EMANETİ AĞIRDIR

İslami inanişaya göre, yaratılmış onsekizbin alemin "**pak nuru**" Hz. Muhammed'de toplanmıştır. Eğer, Hz. Muhammed olmasaydı, onsekizbin alemin bir zerresi dahi yaratılmazdı.

Suç işleyen Adem, Tanrı'dan bağışlanmasını dilerken şöyle dedi:

- Ya ilahi Hakk! Muhammed Hazretlerinin hürmeti için bağışla beni!

Tanrı, Adem'e sordu:

- Ya Adem! Muhammed'i nereden biliyorsun?

Adem dedi ki:

- Ya ilahi Hakk! Bana ruh verdiğin zaman gözümü açtığımda Arş-ı alada "La ilahe illallah, Muhammedün Resulullah" yazısını gördüm. Adına yakınlığından dolayı tarafından sevildiğini anladım.

Bunun üzerine Tanrı dedi ki:

- Ya Adem! O, senin zürriyetinden bir peygamberdir. Eğer O olmasaydı, seni ve evlatlarını yaratmazdım. O'nu kendine şefaatçi seçtiğin için seni ve günahlarını bağışladım."

O **pak nur**, her türlü hicaplar (utanmalar)dan arındıktan sonra, yeryüzünün göbeği sayılan **Mekke** kentinden alınan bir avuç toprakla yoğuruldu, cennet nehirlerine daldırılıp gökler aleminde gezdirildi. Bu **pak nuru** emanet olarak koruyacak bir mekân bulunamadı. Bütün gök alemi, yer ve dağlar o emaneti almaktan korktular, kaçındılar.

Nitekim **Kuran**'ın **Ahzab** suresi 72. ayetinde diyor ki Tanrı:

"Biz, emaneti göklere, yere ve dağlara sunduk da, onlar bunu yüklenmekten kaçındılar; ondan korkup titrediler. Çok zalim ve çok cahil olan insan ise, onu yükledi."

Bu nedenle **Tanrı**, **Adem**'i yaratmayı diledi ve meleklerine dedi ki:

"Ben, çamurdan bir insan yaratacağım (San: 71) Ve O'nu yeryüzüne halife kılacağım." (Bakara: 30)

Böylece, **Tanrı**'nın ağır olan emaneti **"Pak nuru"** **Adem**'in bedenine yerleşti; O'nun cemalinden yeryüzüne yansıdı.

Ve Tanrı-insan-evren bütünlüğü sağlandı.

Ve zalim ve cahil olan insana, akıl ve anlayış veren Tanrı; O'nun nefsini terbiye etmesine, kendini eğitip olgun "Kamil" insan olmasına da olanak tanıdı.

AĞIR BELAYI ÇEKEN, KAMİLDİR

Tanrı, dedi ki:

- Ey Adem oğlu! Her ne zaman ki, kaza avcısı seni bela okuna hedef kılar ve felek denilen cellat, cefa kılıcı ile seni öldürmeye kasederse, ümit gözünü rıza nuru ile parlatıp şükreyle ki bu peygamberler ve nebiler makamının bir işaretidir ve yücelik mertebesinin ele geçeceğine dair en büyük delildir.

Bilmiş ol ki, Adem oğluna verilen bela; onun, diğer canlılardan daha fazla **Tanrı**'ya yakın olmasındandır.

Zira **Adem**, yaratılışının ilk devrinde kanlı çeşmeden ayrılan rızkiyle zilletlerin en ağırına tutuldu. O yüce kudreti tereddütle karşıladı ve üstadın terbiyesindeki korkutuculuk ve öğreticiden göreceği kederle azaba uğrayıp bir süre zahmette kaldı. Büluğa erişince, geçimini sağlamak ve kulluğu-

nun gerektirdiği şeyleri yapmak telaşına düşüp, kimileyin dünya kederine, kimileyin ahret korkusuna kapıldı, ızdırap çekti.

Ama bu, hiç kuşkusuz ki, peygamberlerin bela rütbesidir. Tüm belalara sabredip, Tanrı'nın yakınlığına kabul edilmek, kâmil olan peygamberlere özgü bir yüceliktir...

Fuzuli'den sadeleştirerek aldığımız bu bölümü, yine **Fuzuli'**nin şu dizeleriyle bitiriyoruz:

Enbiyadır mezhahir-i rahmet

Enbiyadır hazain-i hikmet

Her bela kim felekten etti nüzul

Enbiya kıldı ol belayı kabul

Siper-i navek-ü gam anlardır

Anın için mükerrem anlardır.

Kimi sözcüklerin anlamı: **Anın:** Onun. **Büluğ:** Erkeklik dönemine girme, erginlik. **Enbiya:** Bağımsız şariat sahibi olmayan peygamber, yalvaç. **Felek:** 1) Gökyüzü, sema, 2) Alem, dünya, 3) Talih, baht, kader. 4) Eski inanışa göre gezegen yıldızlara özgü gök tabakası. 5) Yuvarlak kütük, kazık, 6) Askeri müzikte bir zilli alet. **Gam:** Kaygı, keder, hüznün. **Hazain:** Hazine, devlet parasının korunulduğu yer. **Hikmet:** Hakimlik, sebep. **Mezhahir:** 1) Bir şeyin görüldüğü çıktığı yer. 2) Nail olmalar, şereflemeler. **Mükerrem:** 1) Muhterem, aziz, sayın, saygıdeğer, sayılan; ululandırılan, hürmete erişmiş. 2) Erkek ve kadın adı. **Navek:** Ok. **Nüzul:** 1) Nüzul inme, felç. 2) Aşağı inme. 3) Konağa inme, konaklama. **Siper:** 1) Arkasında saklanılacak yer. 2) Koruyucu engel. 3) Gizlenip savaşılabacak yer. 4) Kuytu, korunabilen yer. 5) Şapka kenarının ön kısmındaki çıkıntı. **Zillet:** Hakirlik, horluk, alçaklık, aşağılık.

KİTAPSIZ PEYGAMBERLER

ADEM PEYGAMBER

Adem'dir Huda'nın demi devranı
Adem'dir seyreden ar-ı rahmanı
Adem'de buldular Hakk'ı ihsanı
Sakin ol kimseye etme ifade

SADIK BABA

Yerin ve göklerin yaratıcısı yüce **Tanrı**, Adem'i yaratmak istediğinde **Yer'e** seslendi:

- Ey Yer! Ben senden bir halk yaratacağım. Onlardan kimileri beni dinleyecek, boyun eğecek; kimileri de başkaldırıp boyun eğmeyecektir.

Onlar da, sen de bilmiş olun ki, bana boyun eğenleri Cennetime koyup ödüllendireceğim; boyun eğmeyenleri de cehenneme atıp cezalandıracağım.

Bu karar üzerine **Tanrı**, Yer'den bir avuç toprak alıp getirmesi için **Cebrail'i** gönderdi. Ancak **Yer**, **Cebrail'e** dedi ki:

- Benden toprak alıp eksiltmeni ve onları yaramaz hale getirmeni istemiyorum. Çünkü **Tanrı**, benden bir halk yaratacak ve o halk içinden de **Tanrı'ya** başkaldıranlar çıkacak. **Tanrı**, onlardan dolayı beni de cezalandırır diye kendisine sığınıyorum ve sana istediğin toprağı vermiyorum.

Cebrail, Yer'den toprak almadan geri döndü ve **Tanrı'ya** dedi ki:

- Ya Rab! Yer, sana sığınınca O'nu zorlayıp toprak alamadım.

Tanrı, **Cebrail'den** sonra **Mikail'i** gönderdi. O da

Yer'den toprak istedi. Ama **Yer**, **Mikail**'e de aynı gerekçeyle toprak vermedi. **Mikail** eli boş dönüp durumu **Tanrı**'ya anlatınca; **Tanrı**, bu kez **Ölüm Meleği Azrail**'i gönderdi.

Yer, **Azrail**'e de aynı gerekçeyle toprak vermek istemedi. Ama **Azrail**:

- **Ben de Tanrı'nın buyruğunu yerine getirmemekten dolayı cezalandırılmaktan korkar, Tanrı'ya sığırım**, dedi.

Ve **Yer**'i dinlemedi. Yeryüzünün çeşitli yerlerinden kırmızı, beyaz ve siyah topraklardan aldı, bunları karıştırarak **Tanrı**'ya getirdi.

Böylece ilk insan yaratılmış oldu ve adına "**Adem**" denildi.

Adem yaratıldığı zaman, **Melekler**, kendi aralarında şöyle teselli buluyorlardı:

- **Yüce Tanrı**, varsın dilediğini yaratsın. Her halde **Tanrı**, bizlerden daha bilgili ve kendi katında bizlerden daha onurlu bir varlık yaratmaz. Şurası bir gerçek ki, önce yaratılanlar olarak bizler, sonra yaratılan ve yaratılacak olanlardan daha bilgili ve daha onurluyuzdur.

Tanrı, **Adem**'i cennette yarattıktan sonra **O**'nun bedenini kendi haline bıraktı. **Adem**'in ruhsuz bedenini gören **Melekler** korktular. **İblis** de korktu...

Bir gün **İblis** (Şeytan), **Adem**'in çevresinde dolaşırken, **O**'nun içinin boş olduğunu anladı ve kendi kendine dedi ki:

- Ben, bunu kolayca yenebilir ve **O**'na üstün gelebilirim.

Adem'in bedenine ayağıyla vurdu ve boş bir testiden gelircesine tok bir ses duydu. Yine kendi kendine söylendi:

- Her halde sen, böyle boş testi gibi ses vermek için ya-

aratılmadın. Hiç kuşkusuz, senin yaratılışının bir nedeni var. Eğer sen benim üzerime bir üstün varlık olacaksan, bilmiş ol ki, sana boyun eğmeyeceğim ve seni perişan edeceğim.

Bu kararlılıkla **İblis**, diğer **Melek**lere sordu:

-Bu yaratık size üstün tutulursa, ne yaparsınız?

Onlar dediler ki:

-Biz, Tanrı'mıza şükreder, O'nun buyruğuna uyarız.

İblis, yine içinden söylendi:

-Vallahi bu bana üstün olaksa, O'na isyan ederim!

Tanrı, belli bir süre sonra **Adem**'in bedenine ruh üfürdü. **Ruh**, **Adem**'in baş tarafından girdi ve bedenin her yanını dolaşarak hücreler oluşturdu, kan akışını sağladı. Beyin çalışmaya başladı. Ve **Adem** canlandı, aksırdı...

Adem'in canlanışını gören **Melekler**, O'na dediler ki:

-Seni yaratan Tanrı'ya şükret.

Adem, dile geldi dedi ki:

-Yerin ve göğün yaratıcısı olan Rabbime hamd olsun!

Tanrı, kendisini kabullenen **Adem**'e acıdı, esirgedi ve korumasına alarak dedi ki:

-Ey Adem! Ben kim'im?

Adem, dedi ki:

-Sen, Sen'den başka yaratıcı olmayan Allah'sın.

Tanrı, dedi ki:

- Doğruyu söyledin!..

Not: Bu bölümü, akademik bir çalışma ile "**Peygamberler Tarihi**"ni yazan ve **Diyanet Vakfı** yayınları arasında çıkan **Mustafa Asım Köksal**'ın yapıtından aldık ve kendi

öykü tekniğimizi kullanarak anlatıma akıcılık kazandırdık; ve de olabildiğince dilde sadeliği (öztürkçeyi) yeğledik.

Bundan sonraki bölümlerde de göstereceğimiz kaynakları, kendi öykü tekniğimizle anlatmaya çalışacağız.

ADEM'İN ŞEKLİ, ŞEMALİ, BOYU

"Ve Allah dedi ki:

- Suretimizde, benzeyişimize göre insan yapalım; denizin balıklarına, göklerin kuşlarına, sığırlara; bütün yeryüzüne; yerde sürünen her şeye hakim olsun. Ve Allah, insanı kendi suretinde yarattı." (Tevrat, Tekvin 5: 1,2)

"Her kim, adam kanı dökerse, onun kanı adam eliyle dökülecektir; çünkü Allah, kendi suretinde adamı yaptı. Siz semereli olun, çoğalın, yeryüzünde türeyin." (Tevrat, Tekvin 9: 6, 7)

Tevrat'a göre Adem, Tanrı'nın suretinde, onun benzeyişindedir. Ya da diğer bir ifadeyle Tanrı; erkek ve dişi olarak birleşen, semereli olan, yeryüzünde türeyen ve çoğalan Adem suretinde ve benzeyişindedir. Yani, Hal-lac-ı Mansur'un "Enel Hak" (Tanrı benim) deyişindedir.

"Nereye dönerseniz, orada Allah'ın yüzü vardı." (Kuran, Bakara: 115)

"Sadece o bağış ve celal sahibi Rabb'inin yüzü vardır." (Kuran, Rahman: 27)

"Allah dedi: Ey İblis! İki elimle yarattığıma secde etmekten seni alıkoyan neydi? Burnu büyüklük mü ettin, yoksa yücelenlerden mi oldun?" (Kuran, Sad: 75)

"Yahudiler dediler ki:

-Allah'ın eli bağlıdır!

Kendi elleri bağlandı; elleri bağlanasicalar! Söylemiş oldukları söz yüzünden lanetlendiler. Söylediklerinin aksine, **Allah'ın iki eli** de alabildiğine açıktır; dilediği gibi bağışta bulunur." (Kuran, Maide: 64)

"O'nu tabuta koyup ırmağa bırak. Irmak, onu sahile götürsün ki, **benim de düşmanım**, onun da düşmanı olan biri onu alsın. Üzerine **kendimden bir sevgi** bıraktım ki, **gözümün** önünde yetiştirilesin." (Kuran, Taha: 39)

"Vahyimize bağlı olarak **gözlerimizin** önünde gemiyi yap. Ve zulmedenler hakkında **benimle karşılıklı laf edip durma.**" (Kuran, Hud: 37)

"Bunun üzerine biz **Nuh'a** şöyle vahyettik:

-Gözlerimizin önünde ve vahyimize uygun olarak gemiyi yap" (Kuran, Müminun: 27)

"**Rabb'nin hükmüne** sabret. Kuşkusuz, sen **Bizim gözlerimizin** önündesin. Kalktığında **Rabb'inin** hamdiyle tesbih et." (Kuran, Tur: 48)

Kuran'a göre, Tanrı'nın; Adem gibi yüzü var; iki eli var; karşılıklı laf söylemesi var; bağışlaması ve celallenişmesi (öfkelenmesi) var...

"Örneğinin: **İnsan** görür, işitir; bu **Tanrı** da görür, işitir. **İnsan** konuşur; bu **Tanrı** da öyle... **İnsan** gelir, bu **Tanrı** da... **İnsan** kızar, öfkelenir; bu **Tanrı** da... **İnsan** "öç almak" yoluna gider; bu **Tanrı** da... **İnsan** yatıştır, düşünür, acır, bağışlar; bu **Tanrı** da... **İnsan** gibi "efendi"dir (**Rabb**), "kral" dır (**Melik**), "ev"i (**Kabe**), "tahtı, sarayı" (**Arş**) vardır. Güçlüdür kimi insan gibi (**Aziz**), "**Ezici**" dir (**Kahhar**), "**zorba**" dır (**Cebbar**), "**Sevecen**" dir (**Vedûd**)... Dost, düşman edinir..." (Turan Dursun, Din Bu 1, s 158)

"**Adem Aleyhisselam: uzun hurma ağacı gibi, upuzun boylu, kıvrıkcık ve çok saçlı, kırmızı benizli, büyük**

gözlü, kalın baldırlı, uzun boyunlu, yassı bağırlı idi. Sakalsızdı. Başının saç, iki bölük halinde örgülü idi. Kendisi, yaratıklar içinde en güzel idi. O'nun güzelliği, Yusuf Aleyhisselam'dan başka hiç kimsede toplanmamıştı." (M. Asım Köksal, Peygamberler Tarihi, sayfa: 61)

"Muhammed açıklıyor: **"Tanrı, Adem'i kendi suretinde (kendi biçiminde) yarattı. O sırada Adem, 60 'zıra' dı. (Bir 'zıra'-- dirsekten orta parmak ucuna kadar 75 cm., 90 cm. arası, 60 zıra; 45 m., 54 m arasında değişiyor.) (Hadis için Bkz. Buhari, e's-Sahih, Kitabu'-İstizanl 1; Tecrid hadis no= 1367; Müslim, Kitabu'l-Cennel 28, hadis no= 2841.)**

Bir not: Merak ettim, kendi dirsekten orta parmak ucumu ölçtüm, **45 cm.** geldi. Omuzdan orta parmak ucuna **79 cm.** oldu. Oğlumu ölçtüm; **51, 85 cm.** geldi. Benim boyum **1.68;** oğlum **1,85'tir.** Buna göre, ya eski insanlar çok daha iriydi; ya da **"dirsek"** ile **"omuz"** karıştırılmış olabilir. Öyle ya da böyle **60 zıra,** ortalama **50 cm.** ile çarpılsa dahi, **Adem atamızın boyu 30 metreyi buluyor** ki; bu boy, en az **10 katlı** bir apartmana eşit gelmektedir... Oysa, 1994'te gittiğim Londra'da, araştırmacı-yazar dostum **Dr. İsmail Kaygusuz'un** kılavuzluğunda ziyaret ettiğim ünlü **British** müzesinde **5 bin yıl** önce yaşamış insanları gördüm. **Lahid** denilen taş mezarları yanında **mumyalanarak sarğılanmış** halde yatan bu insanların boyları ve beden ölçüleri bizlerden farklı değildi.

ADEM'İN DOĞUM TARİHİ

İnsanın yaradılışı, bilimsel verilere göre milyon yıl olarak ifade edilmektedir. Oysa, ilk insan olarak kabul edilen Adem'in doğum tarihi, **"Encyclopedia Britannica"** göre,

Milattan Önce (M.Ö.) 4026; Emrullah Eraslan'a göre 4798 olarak gösterilmektedir. Tevrat'a göre Adem, 930 yıl yaşamıştır. İkinci Adem olarak kabul gören Nuh'un "Büyük Tufan"dan sağ kurtulması ise, yine Milattan Önce (M.Ö.) 2370'e denk gelmektedir.

Bu yıllar dikkate alınınca, **insanlık**, o yıllarda **uygarlık** dönemini yaşamaktadır. Nitekim **Tanrı, Cebrail'i** göndererek **Adem'e** yazı yazmasını öğretmekte; O'na 21 sayfalık **buyruk** yazdırmakta ve **Adem'den sonra altıncı kuşak** olarak dünyada yer alan **İdris Peygamber, terzilik** yapmakta ve şimdi "**Terzilerin Piri**" olarak kabul edilmektedir.

M. Asım Köksal'ın, Peygamberler Tarihi'nde bir çok kaynak göstererek, **Adem'in** şeklini, şemalini, boyunu, posunu, yüzünü, rengini, saçını, sakalını, pazusunu, baldırını, gözünü, güzelliğini dahi görmüşçesine anlatmaları, ayrıca dikkat çekicidir.

Ve yine **Tevrat'a** göre, **Adem** yaratıldığında; **denizlerde balıklar, göklerde kuşlar, yeryüzünde sığırlar ve sürüngenler** vardır. Yani doğa, canlı ve cansız varlıklarla doludur...

İBLİS'İN KOVULMASI VE ADEM'İN SELAMLAŞMASI

Tanrı, can verdiği **Adem'e**, secde etmeleri için bütün **Melekler'e** emretti. **Melekler'in** hepsi **Tanrı** buyruğuna uyup **Adem'e** secde ettiler. Yalnız **İblis** secde etmeye yanaşmadı; gurur ve kibirle büyülenmek istedi, dedi ki:

-Ben, **Adem'e** secde etmem; çünkü O'ndan daha güçlüyüm! Çünkü ben ateşten, **Adem** ise çamurdan yaratıldı. Ateş, topraktan daha güçlüdür!..

Ben, yeryüzünde **Tanrı'yı** temsilen halifelik görevi

yaptım. O zaman kanatlıydım. Nur göğüslü ve keramet tac-
lıydım.

Ey Rab! Ben, yeryüzünde ve gökyüzünde daima sana
itaat ve ibadet ettim. Şimdi nasıl olur da, çamurdan yarattı-
ğın bir varlığa secde ederim?..

İblis, bu kibir ve gururla **Tanrı** buyruğuna uymayınca;
Tanrı O'nu cezalandırdı; her türlü iyilikten ve güzellikten
nasibini kesti; O'nu bir **Şeytan** yaptı, ve cennetinden kovdu...

Diğer Melekler **Adem**'e secde ettikten sonra **Tanrı**,
Adem'e, herşeyin, Melekler de dahil bütün yaratıkların ve
hatta **Adem** zürriyetinden gelecek olanların bile adlarını bi-
rer birer öğretti. Sonra, **Adem**'in, bilgi ve becerice tüm **Me-
lekler**'den üstün olduğunu gösterdi. Böylece **Melekler**'in bu
konuda açıkladıkları veya gizledikleri sözlerinden dolayı
onları tevbeye çağırdı. Bundan sonra **Tanrı**, **Adem**'e dedi
ki:

- Haydi, şu Melekler'in yanına git de onlara selam
ver, bakalım seni nasıl karşılayacaklar?.. Bilmiş ol ki,
bu, hem senin, hem de senin zürriyetinin selamlaşması
olacaktır.

Adem, Meleklerle selam verdi:

-**Tanrı**'nın rahmeti üzerinize olsun, dedi.

Melekler, **Adem**'in selamını aldılar:

-**Tanrı**'nın rahmeti senin de üzerine olsun, dediler.

Bu ilk selamlaşma ile **Adem**'in üstünlüğü sağlanmış
oldu.

KURAN'A GÖRE ADEM'İN YARADILIŞI

Bakara suresi 30. ayetinde **Tanrı**: "**Ben, yeryüzünde
bir halife yaratacağım**" demişti de; onlar (**Melekler**) şöyle

konuşmuşlardı:

-Orada bozgunculuk edecek ve kan dökecek birini mi yaratacaksın? Oysaki bizler, seni hamd ile anıyor, seni yüceltiyoruz.

Tanrı, onlara dedi ki:

-Şurası bir gerçek ki, ben, sizlerin bilmediklerini bilmekteyim.

Müminun Suresi'nde (12'den 16 ayete dek) Adem'in yaratılışı şöyle anlatılmaktadır:

"Ant olsun ki, biz (insanın atası) **Adem'i** balçıktan (toprak-çamur) oluşan bir özden yarattık. Sonra **O'nu** çok dayanıklı bir karargahta (rahimde) bir damlacık haline getirdik. Sonra o damlacığı bir "**embriyo**" ya (kan pıhtısına) dönüştürdük. Sonra o kan pıhtısını bir et parçası haline getirdik. Sonra o et parçasında kemikler yarattık; kemiklerin üzerini et ile kapladık. Sonra onu bambaşka bir yaradılışa yeniden şekillendirdik.

Biliniz ki, yaratıcıların en güzeli olan **Tanrı'nın** kudret ve sanatı çok yücedir.

Yine biliniz ki, Siz bütün bunlardan sonra mutlaka ölecek ve kıyamet gününde yeniden dirileceksiniz."

Secde Suresi'nin 7, 8 ve 9 ayetlerinde de şöyle denilmektedir:

"**Tanrı**, yarattığı herşeyi güzel yarattı. Ve insanın (**Adem'in**) yaratılışına çamurdan başladı. Sonra **O'nun** zürriyetini (soyunu) bir "**usare**" den (özsu'dan), "**hakir**" (hor) görülen bir sudan oluşturdu. Sonra **O'nu** biçimlendirdi ve **O'na** kendi ruhundan üfledi. Ve **O'na** işitme gücü verdi; görmesi için gözler; duygulanması için gönüller verdi.

Sizler, ne kadar da az şükredersiniz **Tanrı'ya!..**"

Fatır Suresi 11. ayette de deniliyor ki:

"Tanrı sizi önce topraktan, sonra **"sperm"** (meni) den yarattı ve sizi erkek ile dişi çiftler haline getirdi. Bir dişinin gebe kalması, hep **Tanrı'nın** bilgisiyle olur. Bir canlıya ömür vermesi, o ömrün az veya çok olması da mutlaka **Ki-tap'ta** yazılı olduğu gibidir. Kuşkusuz ki, bunlar **Tanrı** için çok kolaydır."

Sad Suresi'nin 71'den 78'e kadarki ayetlerinde denilmektedir ki:

"Ben, çamurdan bir insan (**Adem**) yaratacağım. O'nu tamamlayıp içine ruhumdan üfürdüğüm zaman, derhal O'nun önünde secdeye kapanın.

Bunun üzerine bütün melekler **Adem'e** secde ettiler. Yalnız **İblis** (şeytan) secde etmedi. Çünkü O, kibirlendi, büyüklük tasladı, inkârcılardan oldu. Tanrı, dedi ki O'na:

- Ey İblis! İki elimle yarattığım **Adem'e** secde etmemen nedendir? Neden büyüklendin? Yoksa yücelerlenden mi oldun?

İblis, dedi ki:

- Ben, **Adem'den** daha hayırlıyım. Çünkü beni ateşten, O'nu çamurdan yarattın.

Bunun üzerine **Tanrı**, hiddetlendi, dedi ki:

- Hadi, çık oradan! Artık sen cennetten kovulmuş birisin. Ceza gününe kadar lanetim senin üzerinedir..."

Not: Ayraç içinde gösterilen "embriyo", "usare" ve "sperm" gibi yabancı sözcükler, Prof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk'ün Kuran çevirisinde geçmektedir. Biz, hem o sözcüklerin ne anlama geldiklerini turnak içinde açıkladık, hem de öykü tekniğimizi kullanarak anlatım rahatlığını sağladık.

HACI BEKTAŞ'A GÖRE ADEM'İN YARATILIŞI

Hacı Bektaş Veli, "Makalat" (makaleler) adlı yapıtının "Bab-ı Aşırı" (onuncu bölümü)nde **Adem**'in yaratılışını şöyle anlatmaktadır:

"Bu Bab (kapı), Adam (Adem) Alayhı's-salam Sıfatın Bayan (beyan) Kılur (kılar):

-Haber şöyle gelmiştir ki; **Biz, Adem**'in zürriyetinden yayıldık. Nitekim, **Ebu'l-fazl Cafer-i Sadık** buyururlar ki:

-**Hakk Teala, Adem**'i yaratmak diledi, Meleklerle bildirdi: **Adem**'in özünü, **Medine** toprağından yarattı. Başını, **Beytül mukaddes** toprağından yarattı. Gözlerini, **Beytül harem** toprağından yarattı. Alnını, **Medine**'nin batı yakası toprağından yarattı. Dudaklarını, **Berberiye** toprağından yarattı. Sakalını, **Uçmak** (cennet) toprağından yarattı. Dilini, **Buhara** toprağından yarattı. Dişlerini, **Harzem** toprağından yarattı. Boynunu **Çin** mülkü toprağından yarattı. Kollarını, **Yemen** toprağından yarattı. Sağ elini **Mısır** toprağından yarattı. Sol elini, **Pers** toprağından yarattı. Tırnaklarını, **Hatay** toprağından yarattı. Parmaklarını, **Sitan** toprağından yarattı. Arkasını, **Hemedan** toprağından yarattı. Zekerini (cinsel organını) **Hindistan** toprağından yarattı. Hayalarını, **Konstantiniye** (İstanbul) toprağından yarattı. Uyluklarını, **Türkistan** toprağından yarattı. Dizlerini, **Kırım** toprağından yarattı. İnciklerini, **Antalus** toprağından yarattı. Topuklarını, **Rum** toprağından yarattı. Ayaklarını, **Frengistan** toprağından yarattı.

Ve dahi, **Hadis** (Peygamberin sözleri) ile belirtilmiştir; manası budur ki:

Tanrı, Adem'i altmış türlü topraktan yarattı.

Eğer bir türlü topraktan yaratsaydı, Adem oğulları, birbirini bilmezlerdi..."

Tırmak içinde verdiğimiz bu bölüm Prof. Dr. **Esad Coşan**'ın, 1973 yılında Doçentlik tezi olarak hazırladığı "**Hacı Bektaş-ı Veli, Makalat**" adlı kitaplaşmış çalışmasından alındı, tarafımızdan sadeleştirilerek aktarıldı.

Burada görüldüğü gibi, **Alevi-Bektaşî** inanç sisteminde yer alan "**72 millete bir göz ile bakmak**" felsefesi, **Adem**'in yaratılışına işlenmiştir. O zamanlar bilinen **Asya, Avrupa ve Afrika** topraklarını **Adem**'de toplayıp kıtalara-rası birliktelik sağlanmıştı. Böylece insanlar arasındaki ayrılık ortadan kaldırılmak, barış içinde kardeşçe yaşamak amaçlanmıştı.

HAVVA'NIN YARADILIŞI VE

Adem, cennette yaşamaya başladığında, kendi özelinde yaratılan tek varlıktı. Kendisiyle oturup konuşacak ve onda huzur bulacak bir eşten yoksundu. **Tanrı**, O'nun sıkıntılarını gidermek için harekete geçti ve **Adem**'e derin bir uyku verdi. Sonra O'nu incitmeden sol kaburgasından bir kemik aldı, yerini et ile doldurdu.

Adem daha uykuda iken, **Tanrı**, aldığı kaburga kemiğinden **Havva**'yı yarattı.

Adem, uyandığında yanbaşındaki birini gördü. O'na:

- Sen nesen, kimsin? diye sordu.

Havva, dedi ki:

- Ben bir kadını.

Adem, hayretle sordu:

- Bir kadın ha!.. Peki ne için yaratıldın?

Havva, yanıt verdi:

- Sen, bende huzur bulasın diye yaratıldım.

- **Peki sen?** dedi Adem.

- **Ben de seninle huzur bulacağım,** dedi Havva.

Böylece **Tanrı, Havva'yı Adem'e eş yaptı.**

Ve **melekler, Adem'e yaklaşıp O'nun bilgisini öğrenmek** istediler:

- **Ya Adem! Kimdir bu?**

Adem, yanıtladı onları:

- **Bu bir kadındır.**

Melekler:

- **Bu kadının adı nedir?** dediler.

- **Havva'dır** dedi Adem.

Melekler, yine sordular:

- **Peki O'na niçin Havva adı verildi?**

- **Kendisi bir canlıdan yaratıldığı için.**

Böylece **Adem, kendi varlığını ve eşini bildi.**

Ve **Tanrı,** dedi ki:

- **Artık semereli olun, çoğalın, yeryüzünü doldurun, herşeye hakim olun...**

Tevrat'taki bu anlatımın dışında **İslam** kaynaklarına dayanak gösteren **Mustafa Asım Köksal, Adem zürriyetinin** çoğalmasını şöyle belirtiyor:

"**Adem Aleyhisselam** yaratıldığı veya **semada** bulunduğu veya **cennetten yeryüzüne** indirildiği ya da **Mekke'de Arafat** arkasındaki **Na'man** mevkiinde bulunduğu sırada **Yüce Allah;** O'nun sırtını sıvazladı da, sırtından kıyamete kadar yaratacağı zürriyetinin her canlı kişisi düştü...

Sonra onlardan, her insanın iki gözü arasında nurdan bir parıltı yaratıp onları **Adem'e** sundu. **Adem:**

- **Ey Rabbim! Kim bunlar?** diye sordu.

Yüce Allah:

- Bunlar senin zürriyetindir! buyurdu.

Adem Aleyhisselam:

- Ya Rab! Şu Nurlar ile insanlara üstün geldiklerini göndüğüm kimlerdir? diye sordu.

Yüce Allah:

- Ey Adem! Onlar, zürriyetinden gelecek peygamberlerdir! buyurdu.

ADEM İLE HAVVA'NIN AŞKI

Ünlü ozan **Fuzuli**, "**Saadete Ermişlerin Bahçesi**"nde, **Adem** ile **Havva**'nın aşkını, şairane bir dille ne de güzel anlatıyor. Keşke dili, **Farsça** ve **Arapça** ağırlıklı olmasaydı da, genç kuşaklar onun anlatım tadını yüreklerine sindirebilselerdi.

Biz, O'ndan bir bölümü, olabildiğince sadeleştirerek kendi tekniğimizle aktarmak istiyoruz:

Aşk; ayıplama evine girmeyi gerektirir. Ayıplama evine yönelenlere ise, cennet uygun değildir.

Eğer Melamete sabreylemezsen ey gaafil

Melamet eyleme aşkı, yürü selametle...

Kemal-i aşk, melamettedir hayal etme

Ki aşk, ne zevk vire, olmaz ise melametle

Bu dörtlükte demek istiyor ki **Fuzuli**; ayıplamaya göğüs geremezsen ey gafil; ayıplama aşkı, yürü korkusuzca. Olgun aşk, ayıplamadadır, düş kurma, ayıplamasız aşk ne zevk verir ki?..

Aşık, sevgilisinden gelen cefa, aynı vefadır;

Ondan gafil olmak, ona bir cefadır...

Sözün kısası, Adem'e şu hüküm verildi:

- **Ey Adem!** Eğer, isteğin cennet ise, orası sana verildi. Bununla yetin. Asla onun yasak yemişine yaklaşma. Ve ona yönelip heveslenme! Bilmiş ol ki, onun yemişi, kederle eziyet; gölgesi ise, karanlık ve şaşkınlıktır.

Adem, yaratılışı gereği, cenneti gördüğü zaman, ona karşı istek duyguları uyandı, gönül muhabbetiyle coştı. Aşkın gereği olarak bela askerine katıldı. Ve muhabbet deryasının eziyet kışkacında kendini buldu.

Aşk, davadır, cefa çekmek güvah,

(Aşk, şikayettir, eza çekmek tanığı)

Ger güvah olmazsa, davadır tebah

(Eğer tanık olmazsa, şikayetlenmek berbatır)

Ariflerin sultanı buyurmuştur ki; **Adem**'in doğuşundan önce, muhabbet tanığı meydana çıkma cilvesine erişmek için bir yol isterdi. O zaman, **Şeytan**'ın şaşaalı, gösterişli ibadetleri, hükümdarlık ve meleklik tutkusundaydı. Eziyet tanığı, onunla birleşmeye yöneldi. Fakat, **Gayret Sultanı**, bu birleşmeye izin vermedi; onun kavuşma zevkini, **İblis**'e layık görmedi ve onu bir perde arkasında gizledi...

Zamanı geldiğinde, **kudret eli**, **Adem**'in yüzündeki yokluk örtüsünü kaldırıp, Ona melekleri secde ettirdi. Ve **Adem**, kerâmetle şeref kazanıp, alemin ileri gelenleriyle tanıştı.

Münevver oldu cihan, pertev-i cemalinden,

(Yüzündeki ışıkla, aydınlık oldu dünya)

Müşerref oldu zaman devlet-i visalinden...

(Kudrete ulaştınca, tanışıp şereflendi o zaman)

Adem; cennet sarayının bahçesinde gezinirken, muhabbet tanığı yasak edilmiş ağaç suretinde ona sundu. **Adem**, ona hayran kalıp, büyük bir istekle eteğini tuttu.

Fakat, cennet sarayının kapıcısı, kendisine onu yasak-

layarak şöyle dedi:

- **Ey Adem!** Bu parlak gelinin ziynet eşyası, nemli gözlerinden akan mücevherli göz yaşlarıdır. Ve bu güzel kadının yüzündeki parlaklık, devamlı onların ateşinden çıkan ışıktır... Cennetin, açık boşluğunda bu iş rahat olmaz. Dayanıklı ol ki, dünya evi bu ziynetle (takılarla) süslendiği zaman, onunla evlenmek sana kolay ola. O ziynetler bu gelinin güzelliğini artırmaktadır.

Adem ki, kararsız bir aşık idi. İster istemez, ona kavuşmak ümidiyle cenneti terk edip, dünyadaki nimet evini seçti ve muhabbet havasında zevkle sabrın eteğini tuttu. Bunun üzerine kendisine şöyle hüküm erişti:

- **Ey Adem! Havva'dan ayrıldı.** İki de diyarlara düştüler. **Adem, Serendib** vadisinde; **Havva, Hind denizi** sahillerinde başı boş dolaşırken bin bir belaya uğradılar.

Ne iştir ey felek, dildarı dildarından ayırmak!

(Ne iştir ey felek, sevgiliyi sevgilisinden ayırmak)

Cerâkeş aşığı yar-ı, vefadarından ayırmak!

(Eziyet çeken aşık, sözünde duran yarından ayırmak)

Adem ile **Havva**, kendi hallerine ağlayarak, tam iki yüz yıl gözlerinden pişmanlık yaşı döktüler. **Adem, Havva'yı** her anıшта, aklı başından gidiyor; ah çektikçe yer-gök inliyordu. O sıra **Tanrı'dan** yüce bir seda geldi:

- **Ey Cebrail! Adem, bir garip kişidir; kendisiyle ahbablık et!..**

Cebrail, ilişki kurdu **Adem**'le. **Adem**, dedi ki ona:

- **Ey aziz dostum! Havva'dan bir haber var mı?**

Cebrail, yanıt verdi hemen:

- **Havva, Hind denizi sahillerinde, senin ayrılık hasretinle perişan; durmadan göz yaşı döküp, feryadı figan ediyor.**

Adem, bu haberi duyunca derin bir üzüntüyle kendinden geçti. Gönül muhabbetiyle gördü ki; **Havva**, deniz kenarına oturmuş, yağmur bulutu gibi durmadan göz yaşı döküyor... **Adem**, onu teselli etmeye çalışırken, **Cebrail** yanına geldi:

- **Ey Adem! Bu ne haldir?** diye sordu.

Adem, gördüklerini anlatınca, **Cebrail** üzüldü ve **Tanrı**'ya şöyle yalvardı:

- **Ey Yarabbi! Bu garip kişiye acı!**

Bunun üzerine **Tanrı**'dan yanıt geldi:

- **Ya Cebrail! Ümit gül bahçesi üzerinden, elçiliğimi ileten yelin geçeceği zaman geldi. Bu yelin yardımıyla yarin goncası açılacaktır...**

KABİL'İN HABİL'İ ÖLDÜRMESİ

Kutsal kitapların dışında **Kabil** ile **Habil**'in öyküsü, bir aşk üzerine kurulmakta ve bir kıskançlık sonucu **Kabil**, **Habil**'i öldürmektedir. Böylece, yeryüzünde ilk cinayet bir kadının yüzünden aşk üzerine işlenmiş olmaktadır.

Mustafa Asım Köksal'ın **İslami** kaynaklara dayanarak verdiği öykü şöyledir:

Adem, yüz yaşından sonra **Havva**'ya yaklaştı ve ilk batında **Kabil** ile kız kardeşi **Lubud** (Lübüz) ikiz olarak doğdu.

İkinci batında ise, **Habil** ile ikiz kardeşi **İklima** doğdu.

Tanrı, buyurdu; **Adem** ile **Havva** birleşti ve **Havva** her batında biri erkek diğeri kız olmak üzere yirmi kez doğum yaptı, böylece kırk çocukları oldu.

Sonra **Tanrı**; birinci batında doğanları, ikinci batında

doğanlarla; ikinci batında doğanları da birinci batında doğanlarla evlendirmesi için **Adem**'e emretti. Aynı batında doğan ikiz kardeşlerin evlenmesini ise yasakladı.

Bunun üzerine **Adem**; **Habil**'in ikiz kız kardeşi **İklima** ile **Kabil**'in; **Kabil**'in ikiz kız kardeşi **Lubud** ile de **Habil**'in evlenmesini istedi.

Habil; **Kabil**'in ikizi **Lubud** ile evlenmeyi kabul etti. Ancak **Kabil**, **Habil**'in ikizi **İklima** ile evlenmek istemedi; kendi ikizi **Lubud** ile evlenmeye özendi. Ve dedi ki:

- **Luhud**, benimle beraber doğan kız kardeşimdir ve **Habil**'in ikizi **İklima**'dan daha güzeldir. O nedenle **Luhud** ile ben evleneceğim.

Gerçekten de **Luhud**, çok güzeldi; **İklima** ise çirkindi.

Ama ne var ki, bu yönde **Tanrı** buyruğu vardı. **Adem**, bu tersliği düzeltmek için durumu **Havva**'ya iletti. **Havva** da, **Kabil**'den bu yönde hareket etmesini ve **Habil**'in ikizi **İklima** ile evlenmesini istedi. **Kabil** kızdı ve dedi ki:

- Hayır! Bu **Adem**'in isteğidir. **Tanrı**, hiç bir zaman böyle bir emir vermedi.

Sonra babasına döndü, dedi ki:

- Ey **Adem**! Bu senin işlerindendir!

Adem, bir kez daha **Kabil**'e, **Habil**'in ikizi **İklima** ile evlenmesini söyledi ve:

- Senin ikizin **Luhud**, sana helal değildir, dedi.

Ama, **Kabil**, kendi ikizi **Luhud**'u almakta ısrar etti.

Bunun üzerine **Adem**, **Kabil** ile **Habil**'e dedi ki:

- Gidiniz ! İkiniz de **Tanrı**'ya birer kurban sununuz ve muhakeme olunuz. Hanginizin kurbanı kabul olunursa, O, **Luhud** ile evlenmeye hak kazanacaktır. Biliniz ki, hanginizin kurbanı kabul olursa, **Tanrı**, gökyüzünden bir ateş in-

dirip onun kurbanını yakacaktır.

Kabil de, **Habil** de, babalarının bu önerisini kabul ettiler.

Habil, davar sahibiydi; sürü ile davarı vardı. Kurban için, süt ve kaymaktan oluşan güzel bir sofraya hazırladı ve en besili davarını ayırdı.

Kabil, çiftçi idi. Kurban için, ekininin en kötüsünü, karamuklusunu ayırdı.

İkisi de kurbanlarını alıp **Nevz** dağına çıktılar ve kurbanlarını oraya koydular. Yine **Kabil** gururlandı, **Habil'e** dedi ki:

- Ben senden büyüğüm ve güçlüyüm; aynı zamanda babamın vasisiyim. **İkizim Luhud** ile evleneceğim. O, senden daha çok bana layıktır.

O gün, **Kabil** 25, **Habil** ise 20 yaşında idiler.

Kabil'in bu kibir ve gurur dolu yanına karşın; **Habil**, iyi yürekli ve engin gönüllüydü. Temiz kalbiyle **Tanrı'ya** sığındı.

O sırada gökten bir ateş inip **Habil'in** kurbanını yaktı ve **Habil'in** kurbanı kabul oldu.

Ançak, **Kabil**, "Benim kurbanım kabul olsa da olmasa da hiç umurumda değil. **Habil**, hiç bir zaman **Luhud** ile evlenemeyecektir" diyerek içinden kararlaştırdı ve kurbanının kabul edilmeyişine kızdı.

Oradan ayrıldılar.

Habil, davarının yanına gitti. **Kabil**, O'na yanaşıp:

- Ben seni mutlaka öldüreceğim, dedi.

KURAN'A GÖRE

Öykünün bundan sonraki bölümü, **Kuran'ın Maide Suresi 27'den 32 ye dek şöyle yer alıyor:**

"Onlara, **Adem**'in iki oğlunun haberini de gerçek olarak oku. Hani, ikisi birer kurban sunmuşlardı da, birininkisi kabul edilmiş, ötekisinininki kabul edilmemişti. Bunun üzerine **Kabil**, **Habil**'e demişti ki:

- **Seni mutlaka öldüreceğim.**

Habil de ona demişti ki:

- **Tanrı**, sadece **takva** sahiplerinin (**Tanrı**'dan korkanların) kurbanını kabul eder. Eğer **Tanrı** senin kurbanını kabul etmediği için beni öldürecekse; bilmiş ol ki, ben seni öldürmek için hareket etmeyeceğim. Çünkü ben alemlerin **Rabbi** olan **Allah**'tan korkarım. Ben istiyorum ki, sen benim günahımı da, kendi günahını da yüklenip **ateş** (şeytan) halkından olasın.

İşte budur zalimlerin cezası....

Bu sözler üzerine daha da öfkelenen **Kabil**, nefesine yenik düşerek kardeşi **Habil**'i öldürdü. Böylece hüsrana uğramışlardan oldu. Şaşkınlığa düştü.

Derken **Tanrı**, kardeşinin cesedini nasıl saklayacağını göstermek için **Kabil**'e bir karga gönderdi.

Karga, ölmüş bir hemcinsini toprağı eşerek gömdü. **Kabil** dedi ki:

- **Vay be! Şu karga kadar bile olamıyorum ki, kardeşimin cesedini saklayayım!..**

Böylece pişmanlık duyanlardan oldu **Kabil**.

İşte bu yüzden biz, **İsrailoğulları** üzerine şunu yazdık:

- Yeryüzünde bir **fesat** nedeniyle olmaksızın, **her kim** ki, bir kişiyi öldürürse bilmiş olsun ki, o kişi insanları

toptan öldürmüş sayılır ve kim ki, bir kişiye yaşam hakkı tanımış, onu yaşatmışsa, bilmiş olsun ki bütün insanlara yaşam vermiş olur.

Andolsun ki, **resullerimiz**, onlara açık-seçik kanıtlar getirmişlerdir. Ama onlardan bir çoğu, bunun ardından yer-yüzünde **zulüm ve azgınlığa** sapmışlardır..."

KABİL'İN SONU VE ADEM'İN PEYGAMBERLİĞİ

Adem, **Tanrı** buyruğuna uymayan ve kendi sözünü dinlemeyen **Kabil'i** yanından kovdu ve dedi ki:

- **Git artık! Şunu bilmiş ol ki, sen hiç bir zaman rahat yüzü görmeyeceksin; herkes seni kınayacak, senden nefret edecek; çünkü sen, Tanrı'nın yarattığı canı aldın, katil oldun; ömrünün sonuna kadar lanetli yaşayacaksın!..**

Kabil, kovulmuş olarak **Adem'in** yanından ayrıldı; kendisiyle birlikte doğan kız kardeşi **Luhud'u** yanına alarak **Yemen** topraklarından **Aden'e** gitti.

Adem ise, **Havva** ile beraber **Habil** için uzun süre ağlayıp gözyaşı döktüler.

Aden'e gelen **Kabil**, **çoluk çocuğa** karıştı. **Ne var ki, gerçeği öğrenen oğulları dahi, Kabil'i taşa tuttular.**

Birgün gözleri görmeyen oğlu elinden tuttuğu çocuğuyla yolda giderken, babasıyla karşılaştı. Çocuk, dedesi **Kabil'i** göstererek, babasına dedi ki:

- **İşte bu, senin baban Kabil'dir.**

Gözleri görmeyen oğlu, O'nu lanetleyerek taşıladı ve **Kabil'i öldürdü.**

Çocuk dedi ki:

- Babacığım! Sen niçin babanı öldürdün?

Hırslı baba, bir tokat da oğluna vurdu, çocuk da öldü. Sonra kendine acındı, pişmanlık duyarak dedi ki:

- Yazıklar olsun bana! Attığım taşla babamı, vurduğum tokatla da oğlumu öldürdüm!

Adem'in iyi niyeti ve sabırlı oluşu, Tanrı'ya hoş geldi ve O, zürriyetinin doğru yola sevki için kılavuzlandı, peygamber oldu.

Böylece Tanrı, Adem'e, Cebrail'i göndererek yazı yazmasını öğretti. Sonra da kendisine yirmi iki sahifelik buyruk yazdırdı. Bu buyruklar arasında; **insan haklarını gözetmek ve herkese adil davranmak esası vardı. Adam öldürmek, kan içmek, ölü hayvan eti yemek gibi yasaklar da vardı.**

ADEM'İN DİĞER OĞULLARI VE YAŞLARI

Musa peygamberin Tevrat'ına göre Adem oğulları ve yaşları şöyledir:

Ve Tanrı'nın buyruğuyla Adem, Havva'yı bildi. Havva bir oğul doğurdu, adını **Şid** koydular. **Şid**'in de **Enoş** adında bir oğlu oldu. Ve Tanrı'nın adını bundan sonra **Rab** diye çağırmaya başladılar.

Adem zürriyetlerinin kitabı budur:

Tanrı, **Adem**'i kendi suretinde ve benzeyişinde yaptı; onları erkek ve dişi olarak yarattı. Ve onları mübarek kıldı.

Ve **Adem**, **yüzotuz yaşında** iken, kendi suretinde ve benzeyişinde doğan **Şid**'in babası oldu. **Şid**'in babası olduktan sonra, sekizyüz yıllık sürede daha birçok oğulları ve kızları oldu. Ve **Adem**'in yaşadığı bütün günler toplamı **dokuz yüz otuz yıl** oldu ve öldü.

Ve Şid, yüzbeş yaşında Enoş'un babası oldu. Sonra birçok oğulları, kızları oldu. Şid, tam dokuzyüz oniki yıl yaşadı ve öldü.

Ve Enoş, doksan yaşında Kenan'ın babası oldu. Sonra birçok oğulları, kızları oldu. Enoş, tam dokuzyüz beş yıl yaşadı ve öldü.

Ve Kenan, yetmiş yaşında Mahalalel'in babası oldu. Sonra birçok oğulları, kızları oldu. Kenan, tam dokuzyüz on yıl yaşadı ve öldü.

Ve Mahalalel, altmış beş yaşında Yared'in babası oldu. Sonra birçok oğulları, kızları oldu. Mahalalel, tam sekizyüz beş yıl yaşadı ve öldü.

Ve Yared, yüz altmış iki yaşında Hanok'un babası oldu. Sonra birçok oğulları, kızları oldu. Yared, tam dokuzyüz altmış iki yıl yaşadı ve öldü.

Ve Hanok, altmış beş yaşında Metuşelah'ın babası oldu. Sonra birçok oğulları, kızları oldu. Hanok, tam üçyüz altmış beş yıl yaşadı ve Tanrı ile yürüdü, gözden kayboldu.

Ve Metuşelah, yüzseksen yedi yaşında Lamek'in babası oldu. Sonra birçok oğulları, kızları oldu. Metuşelah, tam dokuz yüz altmış dokuz yıl yaşadı ve öldü.

Ve Lamek, yüzseksen iki yaşında Nuh'un babası oldu. Sonra birçok oğulları, kızları oldu. Lamek, tam yediyüz yetmiş yedi yıl yaşadı ve öldü.

Ve Tanrı gördü ki, yeryüzünde çoğalan Adem oğulları, kötülöklere sapmıştı. Yeryüzünde adaletli düzen bozulmuş, zorbalıklar hakim olmuştu. İşte o zaman Tanrı, Adem'i yarattığına nadim oldu, yüreğinde acı duydu. Bu iş böyle gitmez diye düşündü. Ve sonra dedi ki:

- Yarattığım adamı, hayvanları, sürünenleri, göklerin kuşlarını, toprağın yüzü üzerinden sileceğim. Çünkü onları yaptığıma nadim oldum.

Ve Tanrı tufan eyledi...

KOVULAN ADEM VE OĞULLARI

Yalvaç Musa'nın mukaddes kitabı Tevrat'ın Tekvin bölümünde Tanrı'nın, Adem'i ve oğullarını yaratması şöyle anlatılmaktadır:

... Ve Tanrı dedi ki:

- Suretimizde, benzeyişimize göre bir insan yapalım; denizlere ve denizin balıklarına; göklere ve göklerin kuşlarına; bütün yeryüzüne ve yerde yürüyenlere, sürünenlere, her şeye hakim olsun.

Ve Tanrı, yerin toprağından adamı yaptı, onun burnuna hayat nefesini üfledi, böylece adam yaşayan oldu.

Ve Tanrı, yaşayan bu insana kendi suretini verdi. Sonra ona Aden (Cennet) de bir bahçe yaptı. Görünüşü güzel, yenilmesi iyi ve tatlı olan her ağacı o bahçeye dikti. Bahçenin ortasında hayat ağacını, iyiliği ve kötülüğü bilme ağacını yerden bitirdi. Ve bahçeyi sulamak için ırmak çıkarttı. Bu ırmak dört kola ayrıldı: Bir kolu Pışan olup bir kolu Gihan adını aldı. Üçüncüsü Dicle ve dördüncüsü Fırat olarak çevresine hayat verdi.

Ve Tanrı, bu bahçeye baksın, onu korusun diye adamı Aden bahçesine koydu. Ve ona dedi ki:

- Bu bahçenin her ağacından istediğin yemişi/meyveyi yiyebilirsin. Ama, iyiliği ve kötülüğü bilme ağacına dokunmayacaksın, onun meyvesini yemeyeceksin.

Ve Tanrı, Adamın yalnız yaşaması iyi değil diye dü-

şündü, ona uygun bir eş yaratmaya karar verdi. Uzun arayıştan sonra Adamın üzerine derin bir uyku getirdi, Adam uyudu. Onun kaburga kemiklerinin birini aldı ve yerini etle kapadı. Sonra bu kaburga kemiğinden bir kadın yaptı, onu Adama getirdi. Adam ile karısı, ikisi de çıplaktılar ve utançları yoktu.

Ve **Tanrı**'nın yaptığı bütün kır hayvanlarının içinde en hilekârı olan yıldı. Yılan, kadına dedi ki:

- **Tanrı size, bahçenin türlü meyvelerinden yemeyeceksiniz dedi mi?**

Kadın, yılanı yanıtladı:

- **Bahçenin ağaçlarından meyve yiyebilirsiniz. Yalnız bahçenin ortasındaki ağaçtan meyve yemeyeceksiniz, ona dokunmayacaksınız, dokunursanız ölürsünüz, dedi.**

Yılan, kadına dedi ki:

- **Kesinlikle ölmezsiniz. Çünkü Tanrı bilir ki, ondan yediğiniz gün gözleriniz açılacak, iyiyi ve kötüyü bilerek Tanrı gibi olacaksınız.**

Kadın, yılanın bu sözleri üzerine o ağaca yaklaştı. Gördü ki, ağacın meyveleri çok hoş, çok güzeldi. Onu arzuladı ve bir meyveyi koparıp yedi. Hoşuna gitti, kocasına da verdi, Adam da yedi. Ve ikisinin de gözleri açıldı, **çıplak olduklarını bildiler**, örtünmek istediler. Hemen incir yapraklarından kendilerine önlük yaptılar. O ara bahçede gezmekte olan **Tanrı**'nın sesini duydular, ona görünmemek için ağaçlar arasına gizlendiler.

Ve **Tanrı**, Adama seslendi:

- **Neredesin?**

Adam yanıtladı:

- **Sesini işittim, korktum. Çünkü ben çıplaktım, giz-**

lendim.

Tanrı, sordu:

- Çıplak olduğunu sana kim bildirdi?

- Ben bildim, dedi adam.

Tanrı, anladı durumu dedi ki:

- Ben sana o ağacın meyvesinden yeme demedim mi? Neden yedin?

Adam dedi ki:

- Yanıma verdiğin kadın, o ağacın meyvesinden verdi, ben de yedim.

Ve Tanrı, kadına döndü, dedi ki:

- Bu yaptığın nedir?

Kadın, dedi ki:

- Yılan beni kandırdı, yedim.

Ve Tanrı, yılanı döndü, dedi ki:

- Bunu yaptığın için bütün kır hayvanlarından daha lanetlisin. Bundan böyle karnın üzerinde sürüneceksin ve ömrünün sonuna dek toprak yiyeceksin. Ve seninle kadın arasında, onun zürriyetiyle senin zürriyetin arasına düşmanlık koyacağım. O, senin başına saldıracak daima, sen de onun topraklarına saldıracaksın.

Ve Tanrı, kadına döndü dedi ki:

- Zahmetini ve gebeliğini fazlasıyla çoğaltacağım, ağrı ve sızılarla evlat doğuracaksın. Arzun, kocana meyledecek, o da sana hakim olacak.

Ve Tanrı, adama döndü, dedi ki:

- O ağacın meyvesinden yemeyeceksin dediğim halde, kadının sözüne kanıp yediğin için, toprak senin yüzünden lanetli oldu. Ömrünün sonuna dek topraktan yiyecek almak

için zahmet çekeceksin. Toprağa dönünceye dek alnının te-riyle ekmek yiyeceksin. Çünkü sen topraksın, tekrar toprağa döneceksin.

Ve **Tanrı**, adamın adını **Adem** koydu, kadının adına **Havva** dedi, onu bütün **Adem** evlatlarının anası yaptı, dedi ki:

- **Artık semereli olun, çoğalın, yeryüzünü doldurun ve herşeye hakim olun...**

Ve **Tanrı**, onlara deriden kaftan yaptı, giydirdi. Sonra dedi ki:

- **İşte Adem, iyiyi ve kötüyü bilmekle bizden biri oldu. Ancak, harama el atmasın, yasaklı şeyler yapmasın ve sonsuza dek yaşamasın diye O'nu Aden bahçesinden kovduk. O, şimdi yeryüzünün toprağını işleyecek ve karısı Havva'yı bilecek, çoğalacak, kendi dünyasını yaratacak.**

Ve **Adem** yeryüzüne indi, karısı olarak **Havva'yı** bildi. **Havva** gebe kaldı, **Kain'i** doğurdu, dedi ki:

- **Tanrı'nın yardımıyla bir adam kazandım.**

Ve **Havva**, ikinci kez gebe kaldı; bu kez **Habil'i** doğurdu.

Kain çiftçi oldu, **Habil** ise çoban oldu, koyun otlattı. İkisi de ürettiklerini ortaya koydular. Ancak anlaşılamadılar. **Kain** çok öfkелendi, **Habil'i** öldürdü.

Ve **Tanrı**, **Kain'e** sordu:

- **Kardeşin Habil nerede?**

Kain, yanıt verdi:

- **Bilmiyorum. Onun bekçisi miyim ben?**

Tanrı, dedi ki:

- **Ne yaptın? Kardeşinin kanı topraktan bana bağı-**

rıyor. Şimdi sen, toprak tarafından lanetlendin. O toprak ki, kardeşinin kanını, senin elinden almak için ağzını açtı. Artık o toprak, istediğin zaman sana kuvvetini vermeyecektir. Yeryüzünde bir kaçak ve serseri olacaksın. Seni hiç bağışlamayacağım. Çünkü sen adam öldürdün.

Kain, dedi ki:

- Cezam taşınamayacak derecede büyüktür. İşte bugün toprağın yüzü üzerinden beni kovuyorsun. Şimdiden sonra gizli kalacağım ve bir serseri olacağım. Vaki olacak ki, her kim beni bulursa öldürecektir.

Tanrı, dedi ki ona:

- Seni, her kim öldürürse, ondan yedi kere öç alınacaktır.

Bundan sonradır ki, **Tanrı**, **Kain**'i bulup öldürmesinler diye onun üzerine bir nişane koydu. Bunun üzerine **Kain**, **Tanrı**'nın huzurundan ayrıldı, **Aden**'in doğusundaki **Nod** diyarına oturdu. **Kain**, burada karısını bildi. Ve karısı gebe kalıp **Hanok**'u doğurdu. **Kain**, bir kent oluşturdu, bu kentin adını, oğlunun adına göre **Hanok** koydu. **Hanok**'tan **İrad** oldu ve **İrad**, **Mahuyael**'in babası oldu. **Mahuyael**, **Metuşael**'in babası oldu. **Metuşael**, **Lamek**'in babası oldu. Ve **Lamek**, kendisine iki karı aldı. Birinin adı **Ada**, diğerrinin adı **Tsilla** idi. Ve **Ada**, **Yabal** ile **Yubal**'ı doğurdu. Çadırda oturan sürü sahiplerinin atası **Yabal** oldu. **Yubal** ise, çenk ve boru çalanların atası oldu... Ve diğerr kadın **Tsilla** da, **Tubal-kain** adlı erkek ile **Naama** adlı kızı doğurdu. **Tubal-kain**, tunç ve demirden yapılan bütün keskin aletleri döven usta oldu.

Bir gün **Lamek**, karılarına dedi ki:

- Ey **Ada** ve **Tsilla**! Sesimi dinleyin ve sözüme kulak

verin: Beni yaraladığı için bir adamı; beni berelediği için bir genci öldürdüm. Eğer Kain'den, yedi kere öğ alınacaksa, benden de yetmiş yedi kere öğ alınacaktır...

TASAVVUFTA ADEM İLE ALLAH

**Her ne yerde gökte var, ademde var
Ne ki yılda ayda var, ademde var
Ne ki elde yüzde var, kademde var
Bu sözü fehmetmeyen adem(dir) davar.
Seyyid NESİMİ**

Hallacı Mansur'un "Enel Hak" (Tanrı Benim) ya da "Tanrı Bende" deyişi Kuran'daki Tanrı kelimından kaynaklanmaktadır. Diyor ki Tanrı:

"Hani meleklerle: **"Adem'e secde edin"** demiştik de, bütün melekler secde etmişlerdi. Ancak, İblis secde etmekten yüz çevirip kibirlendi ve kafirlerden oldu". (Bakara 34; Kenf 50; Sad 71, 72, 73).

Kafirlerden olmamak için **Tanrı'yı** gönlüne alan **Mansur**, **"Enel Hak"** deyip, **Tanrı** ile bütünleşti.

Edip Harabi de, yazdığı uzun şiirinde, arayış içinde olan insanın gelişen düşünce sisteminde **Tanrı'yı** bulduğunu, ilk üç kıtasında şöyle anlatıyor:

**Daha Allah ile cihan yok iken
Biz anı var edip ilan eyledik
Hakk'a hiç bir layık mekân yok iken
Hanemize aldık mihman eyledik.**

**Kendisinin henüz ismi yok idi
İsmi şöyle dursun cismi yok idi
Hiç bir kıyafette resmi yok idi
Şekil verip tıpkı insan eyledik.**

**Allah ile işte burda birleştik
Noktayı amaya girdik yerleştik
Sırrı küntü kenzü orda söyleştik
İsmi şerifini rahman eyledik.**

Tanrı ile bütünleşme felsefesi, **İslam** tasavvufunda vardır:

Tanrı'nın niteliğini ve evrenin oluşumunu "**Vahdeti Vücut**" (Varlığın Birliği) anlayışıyla açıklayan dini ve felsefi akıma **Tasavvuf** denilmektedir.

Tasavvuf; Tanrı, insan ve evren üçlüsünü bir bütün içinde görmek ve insanın kendi özünü eksen alarak, kendi özünden **Tanrı'ya** ve yine kendi özünden diğer insanlar ile doğaya ulaşan yolda ilişkiye geçmek sanatıdır.

Aşk, Tanrı'ya özgü bir niteliktir. **Aşk, Tanrı'nın** sırrı ve O'nda var olmanın sembolüdür. **Tanrı**, varlık alemini (evreni) kendine duyduğu **aşk** nedeniyle yaratmıştır. Bu yaratılanlar; **korku, günah ve yasaktan** değil, bunlara duyulan **aşktan** yaratılmışlardır.

Tanrı'ya korku ile veya O'ndan bir **yarar umarak** değil, O'na **sevgiyle** ve **aşkla** yaklaşmanın yolu **Tasavvuf'tur**. **Tasavvuf'un** en güçlü, olumlu etkili yanı **hoşgörüdür**.

Tasavvufta biri **zahiri**, dış görünüşüyle insanlara duyulan geçici **aşk**; diğeri de **batını**, yani iç görünüşüyle ebedi olan Tanrısal **aşk** vardır. İnsan, Tanrısal aşkını, insana duyduğu "**Mecazi**" gerçek olmayan aşkında dener ve geliştire-

rek olgunluğa eriştirir, **kâmil insan** olur. **Kâmil insan**, **Tanrı'nın** sıfatlarını kendinde toplayan seçkin bir varlıktır.

İnsan, **ruh** (can) ve **ten** (beden) denen iki unsurdan oluşur.

Ten, dört unsurdan (**toprak**, **hava**, **ateş**, **su**) oluşan ve zamanı gelince ölümle yok olan geçici bir varlıktır. Ama **ruh** ise, ölümsüzdür; **Tanrı'nın** tüm sıfatlarını taşıyan gerçek bir varlıktır.

İnsan, tüm evreni bir bütünlük içinde yansıtan; **Tanrı'dan** gelip yine **Tanrı'ya** dönecek olan ölümsüz bir özün ve bitmeyen bir yaratıcı gücün taşıyıcısıdır.

İnsanda var olan **Tanrısal öz** (irade-i cüz'îye), insanı yaratıcı kılan kudrettir. Bu kudrettir ki, insanlık evrimini ilkel toplumdan uygarlık toplumuna taşımış ve bugün bilgi çağını yaşatır olmuştur.

Bilimle gidilen yolda irfanla olgunlaşan insanın yetkinliği oranında **Tanrı**, onun gönlünde bir "**Nur**" (ışık) olarak belirir ve yaratıcı gücüyle insanlık alemine yararlı hizmetler üretir. Bu hal; **Tanrı'nın**, insan iradesiyle beşeri aleme yansımasıdır. Bir başka deyişle bu hal; insanın, **Tanrı'dan** "**doğuşu**" dur.

Tanrı'dan doğuş, bir nurun parlayışı gibidir. O, yalnız ariflerin gönül gözüyle görülür ve irfan ehlinin olgunluğuyla sezilir...

Tasavvufun, eski **Hint** ve **İran** geleneğinden ve bu gelenekten esinlenen **Yeni Eflatunculuk** felsefesinden kaynaklandığı ifade edilmektedir.

İslam tasavvufunun ise, **İslamiyetin** doğuşundan yaklaşık ikiyüz yıl sonra **Arabistan**, **Horasan** ve **İran'da**

ortaya çıktığı gözlenmektedir.

Vahdeti Vücut (varlığın birliği) anlayışının büyük temsilcisi sayılan **Muhiddin İbni Arabi'**ye göre, **Varlığın birliğini** anlayabilmek için salt akıl yeterli değildir. Akıl ötesi bir araca (**buluşa**) gerek vardır. Akılla anlamak, buluşla gözlemleyip izlemek suretiyle **Tanrısal öze** varmak olasıdır.

Tanrı'nın, doğallaşarak çeşitli varlıklar biçiminde evrende görünmesi, bir yaratma değil; kendini onlarda belirtmesidir. Örneğin, evrende görünen herşey; toprak, hava, su, ateş, yıldız, güneş, ay, ot, börtü-böcek, hayvan ve insan, **Tanrı'nın birer yansımasıdır. Varlığın birliğinde, yaratan ve yaratılan yoktur; yalnız Tanrısal bir varoluş vardır.**

İslam'a göre bunlar; **Tanrı'nın** sıfatları değil, yaratılmışların değişik sıfatlarıdır. **Tanrı'nın**, amaçlı yaratma isteği ve iradesi vardır; bir şeye "**Ol**" deyince o şey olur.

Nakşibendilikte Vahdeti vücut görüşü, "Gavsı Azam Abdülkadir Geylani'nin Risalei Gavsıye Şerhi"nde, **Ahmed Hulusi** tarafından yorumlanarak aktarılmaktadır. Biz, dile müdahale etmeden bazı bölümleri alacağız ve sonuna bir sözlük ekleyeceğiz:

"Ey Gavs! Avamı halkettim, dayanamadılar; araya zulmet perdesini koydum. Havası halkettim, nuruma dayanamadılar; nur perdelerini koydum.

Ya Gavs! Ashabına söyle, onlardan kim bana vasıl olmak isterse, benden gayrı herşeyden sıyrılıp çıksın.

Ya Gavs! Dünya geçitinden çık ki, ahirete vasıl olasın. Ve ahiret geçitinden çık ki, bana vasıl olasın.

Ya Gavs! Cisimlerden ve nefsinden çık, sonra kalplerinden ve ruhlarından çık, sonra hüküm ve emirden çık ki, bana vasıl olasın." (sayfa, 26-27)

"Mülhime" nefis durumunun tabii neticelerini yaşamının en büyük özelliği, Kişinin kendisini zaman zaman bir vücut sahibi birim olarak görmesine rağmen, zaman zaman da varlığın **TEK**'liğini algılama ve hissetme yönünden **"ÖZÜNDEKİ"** **Hakk'**ı müşahade etmesi; ve bu yüzden de **"Ben Hakk'ım"** diyebilmesidir..." (sayfa, 39)

"Ceberut alemi mutmainne nefis durumunda yaşanmaya başlanıp mardiyede zirvesine çıkılır; ki bu aleme de **haki-kat** alemi denilir... Ki, bunun da neticesi lahut alemidir. Lahut alemi ise **"ZAT"** alemidir ki, bu alemin ne olduğunu ancak yaşayan bilir.. Ne anlatabilmek mümkündür, ne de bilgi edinerek yaşayabilmek!..

-Ya Gavs! a'zam! Hiç bir şeyde zahir olmadım, insandaki zahir ciuşum gibi!..

Çünkü, her bir varlık belli sayıda **Allah'**ın isimlerinin manalarından meydana gelmiş, sayılı **esma** topluluğudur...

İnsan ise **"Cami"** (Cem) isminin manası itibariyle tüm isimlerin zuhur mahalli olabilecek kabiliyet ve istidatta **YARADILMIŞTIR!**..

"İNSAN" kelimesini iki manada anlamak gerekir:

1- **İnsan-ı Kâmil.**

2- **İnsan...** Bildiğimiz manada her birimiz...

Yukarıdaki beyitte ifade edilen mana, öncelikle **"İnsan-ı Kâmil"** için geçerli olan husustur.

Bugünkü modern bilim neticesinde oluşan düşünce sisteminin eriştiği gerçek olarak **"KOZMİK BİLİNÇ"** adıyla

tanımlanan evrensel **TEK** şuur, tasavvuf çalışmalarıyla asırlardır tanınan "**İNSAN-I KÂMİL**" den başka bir şey değildir.

Her insan, zat-ı itibariyle **Zat-ı İlahi'**ye, vasıfları itibariyle **Sıfat-ı İlahi'**ye, özellikleri itibariyle **Esma-i İlahi'**ye ve nihayet fiilleri itibariyle de **Murad-ı İlahi'**ye aynadır.

Kendini ve aslını ve aradaki irtibatı idrak hali, varlıktaki, yani yeryüzündeki tüm canlılar arasında sadece insana hastır...

Ve bu yüzden de insan, "**Yeryüzündeki Halife**" olmuştur." (sayfa: 41,42,43)

"Sonra sordum Rabbime; dedim ki:

-Hiç mekânın olur mu?

Dedi ki:

-Ya Gavs-ı a'zam! Ben, mekânın mekânıyım!.. Benim mekanım olmaz! Ben, insanın sırrıyım!.."

"Ben, mekânın mekânıyım" (demek), yani mekân diye bildiğim şey, benim varlığım ile kaimdir... Dolayısıyla, senin diye gördüğün şey; özü, gerçeği itibariyle benim!.. Senin "**göz**" dediğin algılama aracının kapasitesi dolayısıyla mekân diye bir şey görüyorsun... Eğer gözündeki perdeden kurtulursan, mekân diye birşeyin var olmadığını görürsün... İşte bu sebeble gerçekte "**Mekân**" diye bir şey yoktur!..

"Ben, insanın sırrıyım" beyanına gelince... Burada denilmek istenen, anladığımız kadarıyla şudur: **İnsan kelimesiyle tanımlanan varlığın aslı, özü, hakikatı benim...**

Buzdan yapılmış heykeli, sudan ayrı bir şeymiş gibi kabul edebilirsin, ama işin aslına vakıfsan bilirsin ki, gerçekte var olan, buzdan heykel değil, sudur...

Bunun gibi, ilahi isimlerin mazharı olarak var olmuş ve isimlerin manaları ile kaım varlık olan insan, vücut itibariyle hiç bir zaman mevcut olmamıştır. **Var olan yegane mevcud Allah'tır!..**

Bu anlaşılır ise, görülür ki, insanın sırrı, gerçekten **Gavs-ı a'zam Abdülkadir Geylani** tarafından bize nakledildiği üzere, **Allah'tır!..**

"Sordum tekrar; dedim ki:

-Ya Rabbi! Hiç yer misin, içer misin?

Dedi ki:

- (Benim) **yemem, fakirin yemesidir; içmem de, fakirin içmesidir!..**"

Bu beyanı anlayabilmek için **"FAKİR"** kelimesinin anlamını iyi bilmek gerekir:

Fakir", parası, pulu, malı, mülkü, evi-barkı olmayan anlamında kullanılmaz tasavvufta. **"Fakr"** hali, **"Yokluk"** halidir!..Fakir de, yokluk halini yaşayan kişidir.

Eğer kişi, beş duyu esaretinden ve şartlanmaların oluşturduğu kabullerden kurtulup da, vehminin kabul ettirdiği izafi benlikten kurtulabilirse, görür ki, kendisi yoktur, sadece Allah vücut sahibidir!.." (Sayfa: 44,45,46)

"Tasavvufta, İnsan-ı Kâmil'in bir diğer adı da; Ruh-u Azam'dır!.. Yani tüm boyutlarıyla evrenin kendisinden meydana geldiği öz, cevher... Hayatiyet vasfı, "Can"lılık kaynağı oluşu itibariyle **RUH-U AZAM**; ilmi itibariyle **AKL-I EVVEL**; benliği itibariyle **Hakikat-ı Muhammedi** ismini alan bu insan, kainatın özü, cevheri, ana hammadde-sidir.

Kainatta her ne var ise, hepsi de O'nun cevherinden,

O'nun varlığı ile, O'nun istek ve iradesiyle meydana gelmiştir... Elbette ki O'ndan meydana gelen her şey de Allah'ın ilmi, iradesi ve kudretiyle ortaya çıkmaktadır.

İnsan, Rabbin nurunun zuhurundan meydana gelmiştir. Yani İnsan-ı Kâmil, Rabbin nurunun zuhurundan başka bir şey değildir... Rabbin nuru ise, elbette ki kendisinden gayri bir şey değildir. Öyle ise, İNSAN, rab-bani zuhurdan meydana gelmiş NUR'dur!..

Bir diğer izah şekli ile İNSAN, Allahu Teala'nın kendisindeki sonsuz-sınırsız manaları seyretmek üzere meydana getirdiği isimlerinin terkibi olarak yaratılmış varlıktır!..

Netice, İNSAN, Allah'ın NUR'unun zuhurudur!..

"Ve dahi sordum:

-Ya Rabbi Gavs! Hiç seni hamil bulunur mu?

Dedi:

-Ya Gavs-ı a'zam! İNSAN'ı meydana getirdim, beni hamil olması için... Ve kainatı da, İNSAN'ı hamil olması için meydana getirdim!.." (sayfa: 47,48,49)

SÖZLÜK:

Ahret (Ahiret): Öbür dünya; ölümden sonra gidileceğine inanılan öteki dünya.

Alem: Dünya, cihan; bütün toplum.

Ashab (Eshab): 1-) Sahipler; bir şeyin sahibi, malik; kendinde kullanma hak ve yetkisi bulunan, mutasarrıf. 2-) Hz. Muhammed'in sohbetine eren, O'nu görmek şerefini kazanmış olan kimseler.

Asır: Yüzyıl.

Avam: Herkes; kaba ve cahil görülen halk, ayak takımı.

Azam: 1-) Daha büyük, pek çok büyük. 2-) Kin, husumet, kötü niyet. 3-) Kıskançlık. 4-) Öfke, hiddet.

Batın: 1-) İç, içyüz. 2-) Gizli, görünmeyen. 3-) Tanrı. 4-) Soy, kuşak. 5-) Karın.

Beyit: Tümce, cümle; dizge, satır.

Ceberrut (Ceberut) 1-) Aşırı büyüklük, pek fazla kibir. 2-) Zor kullanma, zorbalık. 3-) Tanrı'nın büyüklüğü. 4-) Tanrı'ya varmanın üçüncü basamağı.

Cevher: 1-) Maya, öz. 2-) Elmas, değerli taş. 3-) Hüner, marifet. 4-) Kendi kendine bir varlığı olup, gerçekleşmesi için başka bir nesneye gereksinmesi olmayan.

Cism: 1-) Madde. 2-) Beden, gövde.

Esaret: 1-) Esirlik, savaş tutsaklığı. 2-) Hüküm altında bulunma; kulluk, kölelik.

Esmâ (Esamî): Adlar, nainlar. (Esmâ-yi Hüsna, Esmâ-yi Şerife: Tanrı'nın en güzel, en şerefli adları.)

Fiil: Amel, işlem.

Gavs: 1-) Yardım, yardım etme. 2-) Yardım istemek için bağırma, imdat. 3-) Yardımcı, imdada yetişen.

Gaves-i a'zam: 1-) Tarikat kurucusu, kutup. 2-) Abdülkadir Geylani hakkında kullanılır.

Gayr (Gayrı): 1-) Ayrı, başka, özge, diğer. 2-) Yabancı, bildik olmayan.

Halife: 1-) Hz. Muhammed'in Hakk'a yürümesinden sonra ümmet yönetiminin başına geçen kimse. 2-) Padişah. 3-) Birinin yerine geçen, yöneten. 4-) Kalfa, ikinci usta.

Halk: 1-) Yaratmak, halketmek, yaratılmak. 2-) İnsanlar. 3-) İnsanlarda oluşan bir bölüm topluluk.

Hamil: 1-) Sahip, malik, 2-) Taşıyan, götüren. 3-) Yüklü. 4-) Üzerinde bir polişe, çek, senet bulunduran. 5-) Gebe (Hamile).

Has: Özgü, özge.

Havass: 1-) Hasseler, duygular. 2-) Hassalar, nitelikler. 3-) Saygın olanlar, muhteremler.

Hayatiyet: Canlılık.

Hissiyat: Duygular, sezişler.

İblis: Şeytan, hilekar.

İdrak: 1-) Anlayış, akıl erdirme. 2-) Yetişme, erişme. 3-) Olgunlaşma. 4-) Algı, algılama.

İlah: Mitolojide erkek Tanrı.

İlahe: Mitolojide kadın Tanrı, Tanrıçe.

İrade: 1-) Dileme, isteme, niyet etme. 2-) Ferman, emir, buyruk.

İrtibat: 1-) İlgı, ilgili olma. 2-) Bağlanış, bağlanma. 3-) Bağlantıların birbirini tutması.

İstidad: 1-) Bir şeyi öğrenmeye, onu kavramaya, kazanmaya, kabullenmeye olan doğal eğilim, kabiliyet, yetenek. 2-) Alıllık. 3-) Anlayışlılık.

İzafi: 1-) İki şey arasındaki bağla ilgili. 2-) Bağlı bulunduğu şey ile değişen.

İzah: Açıklama, apaçık anlatma, açık.

Kabiliyet: 1-) Anlama, anlayış, kabul edebilirlik, alabilirlik. 2-) Kavrama, anlama yeteneği.

Kaim: 1-) Birinin yerini tutan, birinin yerine geçen. 2-) Bir işte sebat eden. 3-) Ayakta dik duran, ayakta bulunan. 4) Zamanını namaz kılmakla geçiren.

Kainat: 1-) Dünya, cihan. 2-) Var olan şeylerin tümü, yaratıklar.

Kapasite: 1-) İçine alma, sığdırma sınırı. 2-) Anlama, kavrama yeteneği.

Kelime: Sözcük.

Kozmik: 1-) Evrenle ve onun genel düzeniyle ilgili. 2-) Haber alma ile ilgili.

Kudret: 1-) Kuvvet, takat, güç. 2-) Tanrı'nın ezeli gücü. 3-) Varlık, zenginlik. 4- Tanrı yapısı. 5- Ehliyet, kabiliyet.

Küntü kenz: Tanrı'nın gizli hazinesi.

Mahal: Yer

Mana: Anlam

Mekan: 1-) Oturulan ev, hane, mesken, yer. 2-) Yüksek yer.

Mihman: Misafir, konuk.

Murad: 1-) Arzu, dilek, istek. 2-) Amaç, erek, maksat, me-
ram. 3- Erkek adı.

Mutmain: Düşüncesini bir şeye yatırıp rahatlamış; kuşkusu kalmayıp kanmış.

Mülhime: İçine doğuran, ilham veren.

Müşahede: Bir şeyi gözle görme, tetkik etme, kontrol altına alma.

Nakletme (Nakl) 1-) Bir şeyi başka bir yere götürme. 2-) Taşıma, aktarma, geçirme.

Nefs: 1-) Ruh, can, hayat. 2-) İnsanın yeme içme gibi biyolojik gereksinimleri. 3-) Kendi, şahıs. 4-) Asıl, maya, cevher. 5-) Dölsuyu. 6- İç, iç taraf.

Netice: Sonuç

Nur: Aydınlık, parlıltı, parlaklık, ışık.

Rabb: 1-) Tanrı. 2-) Efendi, sahib. 3-) Sütbaba, üveybaba.

Rabbani (Rabbaniye) : 1-) Rab'la ilgili. 2-) Kendini olanca gücüyle Tanrı'ya veren.

Rahman: Dünyada, inanan-inanmayan her canlıya merhamet eden Tanrı.

Risale: 1-) Mektup. 2-) Kısa yazılmış küçük kitap. 3-) Dergi, mecmua.

Sebeb: 1-) Neden. 2-) Bahane. 3-) Vasıta. 4-) Alet. 5-) Alaka, ilgi.

Secde: İbadet esnasında eğilip alını, el içlerini, dizleri ve ayak parmaklarını yere değdirme hali.

Sıfat: 1-) Suret, şekil, varlık, hal, keyfiyet, 2-) Nişan, alamet. 3-) Yüz ve kılık. 4-) Lakap, ünvan.

Sır: 1-) Gizli tutulan, kimseye söylenmeyen şey. 2-) Tanrı'nın akıl ermeyen hikmeti.

Şerh: 1-) Açma, ayırma. 2-) Açık anlatma. 3-) Açıklama, açıklama.

Şuur: 1-) Anlama, anlayış, hissetme, duyma. 2-) Bilinç.

Tabii: 1-) Doğal, olağan, alışılmış, her zamanki hal. 2-) Doğaya gereği olan.

Terkib: 1-) Birleştirme. 2-) Birkaç şeyi birleştirip meydana getirilen şey, sentez. 3-) Takım.

Vakıf: 1- Anlama, bilme, öğrenme, haberli (vukuf) olma, bilgili. 2-) Bir şey vakfeden. 3-) Ayakta duran. 4-) Arafat'ta vakveye duran.

Vasıf: 1-) Vasfeden: bir kimsenin veya şeyin taşıdığı hal, sıfat; bildiren, öven. 2- Erkek adı.

Vasıl: 1-) Erişen, ulaşan. 2-) Hakk'a eren.

Vehim (Vehm): 1-) Kuruntu, yersiz, korku. 2- Tereddüt, kuşku, şüphe.

Yegane: Biricik, tek.

Zahir: 1-) Görünen, görünücü, açık, belli, meydanda. 2-) Dış yüz, dışsal görünüş. 3-) Elbette, kuşkusuz, öyledir ya... 4-) Galiba, zannederim, umulur ki...

Zat: 1-) Kendi. 2-) Saygıya değer kimse. 3-) Asıl, öz, cever.

Zirve: Doruk, bir şeyin en üst noktası, tepesi.

Zuhur: Görünme, meydana çıkma, baş gösterme, türeme.

Zulmet: Zulumat; zulüm, eziyetlenme; zulemat, zulmat: karanlık.

ADEM'İN HAKK'A YÜRÜYÜŞÜ

Adem, Nevz Dağı'nda, oğulları, torunları ve onların oğulları, torunları **kırk bine** ulaşınca dek yaşadı.

Ölüm Meleği gelip "**vakit tamam**" dediğinde tam **930** yaşında olan **Adem**, tüm oğullarını topladı ve ölüm döşğinde onlara dedi ki:

-Ey oğlucuklarım! Ben, cennet meyvelerinden yemeyi özlüyorum!

Oğulları, **Adem**'in arzuladığı cennet meyvelerini aramaya çıktılar. Yolda Meleklerle karşılaştılar. Meleklerin ellerinde **Adem** için hazırlanan tezgahlarda dokunmuş kefen bezi ve binbir kır çiçeğinden toplanmış miski anber kokusu ile demirci ustasının özenle yapmış olduğu kazma, kürek ve en temiz pınardan doldurulmuş zenbil (su kabı) vardı. Melekler, dediler ki:

-Ey Adem oğulları! Bu telaşla ne arıyorsunuz, nereye gidiyorsunuz?

Adem'in oğulları, dediler ki:

- Babamız hastadır. Cennet meyvelerinden yemeyi arzuladı, onu toplamaya çıktık.

Melekler, dediler ki:

- Siz yanlış anlamışsınız. Babanızın eceli geldi, şimdi biz O'nu almaya gidiyoruz. Hadi, geri dönün.

Şaşırان Ademoğulları, Meleklerle beraber döndüler.

ŞİD VEYA ŞİS PEYGAMBER

Tevrat'ın Tekvin bölümünde Şid Peygamberden şöyle söz edilmektedir:

"Ve Adem, yüz otuz yaşında, kendi benzeyişinde, suretine göre bir oğulun babası oldu; O'nun adını Şid koydu:

-Çünkü Tanrı, Habil yerine bana başka bir zürriyet verdi, dedi.

Şid, yüz beş yaşında, Enoş'un babası oldu. Sonra daha çok oğulları, kızları da oldu.

Ve Şid, 912 yıl yaşadıktan sonra öldü."

Mustafa Asım Köksal ise, İslami kaynaklara dayanarak Şid veya "Şis"i anlatmaktadır. Biz bu bölümü kendi tekniğimizle özetliyoruz:

Adem'in oğlu Kabil, kardeşi Habil'i aşk kıskançlığıyla öldürdükten beş yıl sonra, Havva, bir oğul doğurdu. Tanrı, Cebrail'i göndererek, Havva'ya dedi ki:

-Bunu sana, Habil'in yerine verdim!

Adem Peygamber, O'nun adını "Hibetullah" koydu. Bu, Adem için, Tanrı'nın bir lütfi, ihsanı, bağıışı, armağanıydı. Adem, Hibetullah'ı çok sevdi. Tanrı da O'nu mubarek kıldı. Çünkü, Havva, Hibetullah'a hamile kalınca, alnında parıldamaya başlayan Nur, doğduğunda oğlunun alnına geçmişti.

Hibetullah; Arapca'da Şes, Süryanca'da Şas, İbranca'da ise Şis olarak anıldı. Kabul gördüğü yaşayan kavmin dili gereği O'na Şis denildi. Ve Şis, iyi ahlak sahibi oluşu nedeniyle Peygamberlik payesi ile ödüllendirildi.

Zaten Adem, kendisinden sonra yerini dolduracak olanın Şis olduğunu anlamıştı. O nedenle Hakk'a yürüyüşünden 11 gün önce Şis'i yanına çağırarakve O'na demişti ki:

Melekler, Adem'in yanına gelince, **Havva** korktu ve **Adem'e** sarıldı. **Adem**, dedi ki:

- Sen, yüce Rabb'imın Melekleriyle benim aramdan çekil ya Havva!

Havva, çekildi; Meleklerin işi kolaylaştı; **Adem'in** ruhunu teslim aldılar. Sonra **O'nu**, zembille getirdikleri su ile yıkadılar; miski anberle kokuladılar; ak kefene sardılar; kazdıkları mezara koyup üzerini toprakla kapattılar. Sonra:

- Tanrı rahmet eylesin, dediler.

Selam olsun O'na!..

Adem Peygamber'in Milattan önce (uygarlık yıllarında) **4026'da** doğduğunu, **930 yıl** yaşadığını ve **3096'da Hakk'a** yürüdüğünü ansiklopedik kaynaklar ifade etmektedir.

-Ey oğulcuğum! Sen, benden sonra yerime geçecek halifemsin. Görevini hakça yap, herkese adil davran.

Bu öğütten sonra, **Kabil**'in oğullarından gizli tutması koşuluyla **O**'na bir de vasiyetname bıraktı. Bu vasiyetname-sinde, gece ve gündüz saatleri ile her canlının **Tanrı**'yı anış dereceleri ve olası bir **Tufan** hakkında bilgiler verdi. **Kabil** oğullarının kötü işler yaptıklarını, zinaya düştüklerini, içki ve oyunlar ile bozulduklarını; o nedenle kendi zürriyetini, **Kabil**'in zürriyetiyle birleştirmemesini önerdi.

Şis'in yurdu, dağın başında; **Kabil**'in oğulları ise vadinin altındaydı.

Şis, babasından aldığı öğüt gereği, kendi toplumuna adil davranır; onları her türlü yanlış ve eksik iş tutmaktan caydırırdı.

O nedenle **Şis** oğulları ve kadınları arasında yalan söylenmez, boş yere yemin edilmez, kimse haksız yere suçlanmaz; kin, nefret, kıskançlık ve düşmanlık beslenmezdi... Yemin etmek zorunda kaldıklarında ise:

-Habil'in kanı üzerine yemin olsun ki! derlerdi.

Şis Peygamber, **Hakk'a** yürüyeceği sırada oğlu **Enuş**'u yanına çağırdı. **O**'na, **Adem Peygamber**'in mezar-daki cesedini korumasını; **Tanrı** buyruklarını yerine getirmesi için kendi toplumunu ycnlendirmesini; yurt edindikleri dağlardan inmemelerini; lanetli **Kabil**'in toplumuna karışmamalarını söyledi ve **Habil**'in kanı üzerine and verdirdi. Sonra tüm oğullarına bereket duası yaparak ruhunu teslim etti. **Şid** veya **Şis**, **Hakk'a** yürüdüğünde tam 912 yaşında idi.

Enuş, babasının cesedini özel ağaç zambkı ile mumyaladı ve darçın kokusuyla kokuladı, toprak ananın koynuna bıraktı.

O'na selam olsun!..

İDRİS PEYGAMBER

M. Asım Köksal'ın, **Peygamberler Tarihi**'nde, **İdris Peygamber**'in soy zinciri ve fiziki yapısı ile özellikleri şöyle belirtiliyor:

"İdris (Ahnuh veya Unhuh veya Hanuh) ile Yerd (yahud Yarid), Mehlaail, Kaynan (ya da Kaynen), Enuş, Şid (ya da Şis) ve Adem Peygamber'e ulaşan **İdris Peygamber**; beyaz tenli, uzun boylu, geniş göğüslü, büyük karınlı, kaba sakallı, iri kemikli, güzel yüzlü idi. Yürürken adımını kısa atar, önüne bakardı. Vücudu az kıllı, başı, çok saçlı idi. Vücudunda, yaratılıştan beyaz bir nokta vardı. Sesi ince ve konuşması yumuşaktı. Kitaplardan, Adem ve Şis Aleyhisselam'ın Sahifelerinden çok çok ders yaptığı için İdris adı verildiği rivayet edilir. **İdris, Peygamber'in** on özelliği şöyledir:

- 1-) **Hem Nebi, hem Resuldür.**
 - 2-) **Kendisine otuz sayfa verilmiştir.**
 - 3-) **Yıldız bilimini ilk kez O bulmuştur.**
 - 4-) **Kalemle ilk yazıyı O yazmıştır.**
 - 5-) **Terzilik sanatını O yaratmıştır.**
 - 6-) **İlk elbiseyi O giymiştir.**
 - 7-) **Savaş aletlerini ilk kez O yapmıştır.**
 - 8-) **Savaşlarda tutsak almayı ilk kez O uygulamıştır.**
 - 9-) **İnsanlara "Birleşiniz!" çağrısını yine ilk kez o yapmıştır.**
 - 10-) **Gökyüzüne ilk kez O çıkmıştır.**
- Bilindiği gibi **Adem**, gökyüzünden yeryüzüne inmiştir.

Yeryüzünde doğup gökyüzüne çıkan ilk insan **İdris** olarak kabul edilmektedir."

Burada bir parantez açmak ve şu saptamayı yapmak istiyoruz: **İdris Peygamber**; iğne-iplikle elbise dikip terzilik yaptığına; kalemle yazı yazdığına ve yıldız bilimiyle uğraştığına göre, o dönemde insanoğlu uygarlığı yaşıyor demektir.

Nitekim: "**2 milyon yıl önce Doğu Afrika**'da bulunan ve **Australopithecus**'a mal edilen ilk aletler... **Bir milyon yıl önce ilk çiftyüzlü baltaların** ortaya çıkışı... **200 bin yıl önce Acheul insanı, Levalleis tekniğini geliştirerek, yapılıacak yonga aletin** biçimini önceden belirlemeye başlar... **35 bin yıl önce Homo sapiens**, taşı yatay katmanlar halinde kesmeyi öğrenir ve kemiğe biçim verir... **18 bin yıl önce Solutre sanayisiyle, taş yontma tekniği** doruğuna ulaşır. **Kemikten yapılmış delikli iğne** de bu kültürün ürünüdür...**9 bin yıl önce Yontmataş sanayisi** mikrolitlerle minyatürleştirmeye doğru gelişir... **M.Ö. 3000 yılına** yaklaşıncan **Mısır'da, üç bin yıl** boyunca kullanılacak olan ve **hiyeroglif** işaretlerine dayanan yazı sisteminin temelleri atılmıştır." (Thema Larousse, Tematik Ansiklopedi, cilt 1, Milliyet)

İlk insan **Adem** ile **İdris** arasında **altı kuşak** vardır. Bu kuşakların vücut yapıları, güzellikleri, çirkinlikleri, iyi ya da kötü huylu oluşları, aşkları, nefretleri ayrıntılı biçimde anlatıldığına ve kullandıkları aletler ile yediklerine, içtiklerine bakılınca, bunların yakın tarih insanları olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim **Adem**'in doğum tarihi **M.Ö. 4026** olarak gösterilmektedir.

Biz, bu nedenlerle işe **mitolojik** açıdan bakmayı uygun bulduk.

Babadan oğula geçen **Adem**'in öğüdünü, **Yerd** de oğlu **İdris**'e aktardı ki; her ne suretle olursa olsun, yurt edindikleri dağlardan ovaya inip **Kabil**'in soy toplumuna karışmayacak, onlardan kız alıp-vermeyecekler...

Artık bu öğüde kulak asmayan toplumuna, bir gün **İdris** şöyle seslendi:

- Ey oğlucuklarım! İyi biliniz ki; içinizden kim, babamız **Yerd**'in öğüdünü dinlemeyerek kutsal dağımızdan inerse, bir daha onun dağımıza çıkmasına ve aramıza katılmasına izin vermeyeceğim!..

Ama **İdris**, toplumuna pek söz dinletemedi; içlerinden bazıları dağdan inip **Kabil** toplumuna karıştılar; onların kadınlarıyla düşüp kalktılar... Ancak bin kişilik bir topluluk **İdris**'in çağrısına uyup yanında kaldılar.

Ve **İdris**, yine ilk kez, **Tanrı** yolunda, **Kabil** oğullarıyla savaştı. Ve **Tanrı**'nın izniyle **Peygamberlik** payesine erişti.

İdris Peygamber, göğe yükseltilmeden önce, yerine halef, ev halkına vasi olarak oğlu **Mettu Şelah**'ı atadı.

Kuran'ın **Meryem** suresi (56,57)nde diyor ki **Tanrı**:

"**Kitap'ta İdris'i de an. Çünkü O, özü-sözü tam uyuyan bir kişi, bir peygamberdi. O'nu yüce bir mekâna yükselttik.**"

Ümmü Seleme'nin bildirdiğine göre: **İdris Peygamber**, **Ölüm Meleği**'nin dostuydu. Birgün O'ndan, kendisine **Cennet** ile **Cehennemi** göstermesini istedi. O da, **İdris**'i yükseltti.

İdris Peygamber, **Cehennem**'i görünce çok korktu; az kalsın bayılacaktı.

Ölüm Meleği, O'nun üzerine kanadını gerip:

- Orayı gördün, değil mi? dedi.

İdris Peygamber:

- Evet, gördüm, dedi.

Ölüm Meleği, yine sordu:

- Cenneti de gördün mü?

İdris Peygamber:

- Evet. Cenneti de gördüm, dedi.

- Nasıldı?

- Vallahi Cennet gibiydi!..

- Haydi, gördüğüne git! dedi **Ölüm Meleği**.

- Nereye gideyim? dedi **İdris Peygamber**.

- Nerede olmak istersen oraya git!

- Vallahi ben, Cennete girdikten sonra çıkmam!

- İyi ya, sen de oraya git. Bilmiş ol ki, oraya girdikten sonra bir daha ordan çıkmak yoktur...

Hız. Muhammed, Mirac gecesinde, **Cebail** ile birlikte göğün dördüncü katına yükseldikleri zaman, orada **İdris Peygamber**le karşılaştı; **Cebail'e** sordu:

- Kim bu?

Cebail, yanıt verdi:

- **İdris'tir** bu. Selam ver **O'na**. **Hız. Muhammed** selam verdi.

İdris Peygamber, selamı alınca, **Hız. Muhammed'e** dedi ki:

- Hoş geldin, sefalar getird'in salih (yararlı) kardeşim!

Tanrı, **İdris Peygamber'i** yüceltip yükselttiği zaman 165 yaşındaydı.

İDRİS'İN HAKK'A YÜRÜYÜŞÜ

İbni Abbas'dan rivayet olunduğuna göre, bir gün güneşin sıcaklığından rahatsız olan İdris Peygamber, şöyle düşündü:

- Bin yıllık uzaklıktan bize böyle etki yapan güneş, kim bilir onu hareket ettiren meleğe nasıldır?

Bu düşüncesiyle beraber **Tanrı'ya şöyle yakardı:**

- **Ya Rab! Güneş'in ağırlığını, Meleğe hafiflet ve hararetini de azalt!..**

Tanrı, İdris'in duasını kabul etti; Meleğin yükü hafifledi, harareten kurtuldu. Ancak, Melek şöyle dedi kendi kendine:

- **Ey Tanrım! Bu hal bana bir gazab mıdır, yoksa bir rahmet ve lütfun eseri midir?**

Tanrı, dedi ki:

- **O, İdris Peygamber'in bir duasıdır.**

Melek, buna çok sevindi ve **İdris'e muhabbet** duydu; O'nunla kardeş olmak diledi. Duası kabul oldu ve O'nun yanına geldi, kardeş oldular. **İdris, Melek'e dedi ki:**

- **Sen, eşsiz bir dostsun. İnsanlara hizmet ve Tanrı'ya daha çok ibadet etmem için Azrail'e söyle, benim ömrümü bir süre uzatsın.**

- **Buna olanak yok, dedi Melek.**

- **Biliyorum, ama yine de sen bir iste, dedi İdris.**

Melek, **İdris Peygamber'in isteğini Tanrı'ya iletti. Tanrı, dedi ki:**

O'nu, Azrail'e götür; isteğini bizzat kendi söylesin.

Melek, **İdris Peygamber'i yanına alarak göğün dör-**

düncü katına çıktılar. Melek, **İdris'i**, **Güneş'in** yanına bırakıp **Azrail'e** gitti ve **O'na** dedi ki:

- İnsan cinsinden bir kardeşim var; adı **İdris'tir**. **O'nun** ecelini biraz ertelemeni rica ediyorum.

- Bunu yapmaya yetkili değilim, dedi **Azrail** ve ekledi: Ama eceli yaklaştığı zaman hazırlıklı olması için **O'na** haber verebilirim...

Melek, ısrar edince, **Azrail**, insan ömürlerinin yazıldığı deftere baktı ve Melek'e dönüp dedi ki:

- Sen, öyle birinden söz ediyorsun ki, **O'nun** ölmesi olası değil. Çünkü **O'nun** için burada "**Ölümü, Güneş'in yanına gelmedikçe olmaz**" yazılı. Bu büyüklük, hiç kimseye nasib olmaz. Git **O'nu** müjdele...

- Eyvah! dedi Melek; **Ben, O'nu, Güneş'in yanına koydum da sana geldim!**

Azrail, dedi ki:

- Öyleyse git **O'na**, ömrü tamam olmuştur.

Melek, hemen geri döndü. Ama geldiğinde **İdris Peygamber**, ruhunu çoktan **Hakk'a** teslim etmişti.

Salam olsun O'na!..

Bu bölüm "Altıparmak, Peygamberler Tarihi"nden sadeleştirilerek özetlenmiştir.

NUH PEYGAMBER

Nuh'un soy zinciri şöyledir: "Nuh b. Lemek (veya Lemk), b. Mettu Şelah, b. Ahnuh (veya Uhnuh, yani İdris), b. Yerd (veya Yarid), b. Mehlail, b. Kayn (veya Kaynan), b. Enuş, b. Şid (veya Şis) ve Adem.

Nuh; uzun boylu, esmer, ince tenli, uzunca başlı, büyük gözlü, uzun ve enli sakallı, iri vücutluydu. Kolları ve bacakları ince, uylukları etliydi.

Irak'ı mesken tutan **Nuh**; **Vedd**, **Süva**, **Yağus**, **Yauk** ve **Nesr** diye bilinen putlara tapan toplumu, başlarına gelecek felaketten korumak ve **Tanrı** birliğine davet etmek üzere **Peygamber** olarak gönderildi."

Kuran'ın **Nuh** suresinin tümünde anılan **Nuh** Peygamber için, 1, 2 ve 3. ayetlerde şöyle diyor **Tanrı**:

"Biz, **Nuh'u**, "**Kendilerine korkunç bir azap gelmeden önce toplumunu uyar**" diye kavmine gönderdik. **Nuh**, dedi ki toplumuna:

- Ey kavmim! Hiç kuşkunuz olmasın ki, ben apaçık bir uyarıcı olarak geldim; **Tanrı**'dan korkunuz ve bana uyunuz."

Araf suresi 60., 61, 62. ve 63. ayetlerde ise şöyle denilmektedir:

"Toplumunun ileri gelenleri dediler ki **Nuh'a**:

- Vallahi biz seni açık bir sapıklık içinde görüyoruz.

Nuh dedi ki onlara:

- Ey toplumum! Bende sapıklık falan yok; tam tersine

ben, alemlerin **Rab'bi** olan **Tanrı'nın** bir elçisiyim. Size, **Tanrı'mın** sözlerini ileterek öğütlerde bulunuyorum. **Tanrı'nın** yardımıyla sizin bilmediğiniz şeyleri biliyorum ve sizlere bildiriyorum... Korunmanız ve rahmet bulmanız için sizi uyarmak üzere, aranızdan biri olan benim aracılığımla **Tanrı'dan** size öğüt gelmesine neden şaşıyorsunuz?.."

Süryanice'de "Şükreden" anlamına gelen **Nuh'a**, **"İkinci Adem"** (Adem-i Sani) denildiği gibi **"Şeyh'ül-Enbiya"** (Şeriat sahibi olmayan Peygamberlerin Şeyhi) ve **"Naciyyullah"** (Tufandan kurtulan, selamete kavuşan, cennetlik) da denilmektedir.

Nuh Peygamber'in on özelliği şöyledir:

1-) Büyük Peygamberlerin öncesidir. **Adem, Şid ve İdris** Peygamberlerin yolunu devam ettirmiştir.

2-) **Adem** soyu **O'nunla** son bulmuştur. O nedenle **Nuh'a "İkinci Adem"** denilmiştir.

3-) Tüm dünya insanlarına Peygamber olarak gönderilmiştir.

4-) İnsanları küfürden korkutup sakındıran **Enbiya'nın** öncesidir.

5-) Duası ile Ümmeti **"helak"** olan (Mahvolan, ölen) ilk peygamberdir.

6-) Ömrü, **950** yıl ile bütün Peygamberlerden fazladır.

7-) Uzun yaşına karşın dişleri dökülmedi, saçları ağarmadı ve gücünü kaybetmedi.

8-) Zamanını, insanları doğru yola çağırarakla geçirmesine karşın, günde yediyüz kez ibadet etmekten geri durmadı.

9-) Toplumu, O'na eza ve cefa ederken, O, şevkatle onları doğru yola çağırdı.

10-) Kıyamet günü **Hz. Muhammed Mustafa'dan** sonra mezardan kalkanların ikincisi olacaktır.

NUH'UN TOPLUMU VE OĞLU

Söz dinlemeyen **Nuh'un** toplumu ve oğlunun sonu, **Kuran'ın Hud** suresi 25' den 49. ayete dek şöyle anlatılmaktadır:

"Andolsun ki, Biz, **Nuh'u** da toplumuna **Resul** olarak göndermiştik. O:

- Ben, sizin için açık bir uyarıcıyım. **Tanrı'dan** başkasına kulluk etmeyin. Bu inançsızlığınızla bir gün korkunç bir azaba uğramanızdan korkuyorum, demişti de, toplumunun küfre sapan egemenlerinden bir grup şöyle konuşmuştu:

- Bize göre sen, bizim gibi bir insandan başkası değilsin. Bakıyoruz ki; basit görüşlü ayak takımı insanlardan başkası senin ardına düşmüyor. Senin, bize karşı hiç bir üstünlüğün olduğuna inanmıyoruz. Tersine, seni yalancılardan sayıyoruz.

Nuh, dedi ki Onlara:

- Ey toplumum! Sakin olarak bir düşünün! Ya ben, Rabbimden gelen bir yol gösteren kılavuzsam ve katından bana bir rahmet vermiş de, o rahmet, sizin gözlerinizden saklanmıyorsa!..

Siz, Rabbime tiksintiyle bakarken, biz, sizi O'na zorlamı ulaştıracağız?

Hem, ben, sizden buna karşı bir mal da istemiyorum. Benim ücretim **Tanrı**'dandır. Ama ben, iman edenleri paylayıp kovamam. Çünkü onlar, Rablerine varacaklardır. Ama sizin, cehalete batmış bir toplum olduğunuzu görüyorum...

Ey toplumum! Ben, eğer onları paylayıp kovarsam, **Tanrı**'ya karşı bana kim yardım edebilir? Hala düşünmüyor musunuz?

Ben, size demiyorum ki, **Tanrı**'nın hazineleri benim yanımdadır. Ben gaybı bilmem. Sizlere, ben bir Meleğim de demiyorum. Ama, gözlerinizin horlayarak baktığı bu inanmış kişiler için, "**Tanrı, bunlara hiç bir hayır vermeyecek**" diyemem. Onların yüreklerinde neyin saklı olduğunu, hiç kuşkusuz **Tanrı** iyi bilir. Başka türlü davranırsam, kesinlikle zalimlerden olurum.

Onlar, **Nuh**'a dediler ki:

- Ey **Nuh**! Sen, bizimle uğraştın; bizimle mücadelede çok daha ileri gittin. Eğer doğru sözlülerden isen, bizi tehdit ettiğin şeyi ortaya getir.

Nuh, dedi ki:

- Onu size, dilediği takdirde ancak **Tanrı** getirir; siz de hiç bir engel çıkaramazsınız... Eğer **Tanrı**, sizi azdırmak istiyorsa, ben size öğüt vermeyi ödev saysam da, öğüdüm size hiç bir yarar sağlamaz. Biliniz ki, O'dur sizin **Rabbiniz** ve O'na döndürüleceksiniz...

Yoksa, "**Onu kendisi uydurdu**" mu diyorlar? Derim ki: Eğer onu uydurmuşsam, işlediğim suç benimdir. Ama ben, sizin işlemekte olduğunuz suçlardan sorumlu değilim.

Nuh'a **Tanrı** tarafından şöyle vahyolundu:

- Toplumundan daha önce inanmış olanlar dışında hiç

kimse iman etmeyecektir. Artık onların yaptıkları yüzünden tasalanıp durma. Vahyimize bağılı olarak gözlerimizin önünde gemiyi yap. Ve zulmedenler hakkında benimle karşılıklı laf edip durma. Onlar mutlaka boğulacaklardır.

Nuh, gemiyi yapıyordu. Toplumundan inanmayanlar, yanından geçtikçe **O'nunla alay ediyorlardı**. Onlara dedi ki **Nuh:**

- Şimdi siz, bizimle alay ediyorsunuz; ama yarın biz de sizinle alay edeceğiz. Tıpkı sizin, şimdi eğlendiğiniz gibi, o gün biz de sizinle eğleneceğiz. Rezil eden azabın kime geleceğini ve sürekli azabın kimin başına ineceğini yakında bileceksiniz...

Nihayet **Tanrı emri** gelip de kızgın tandır kaynayınca **Tanrı** şöyle seslendi:

- Ey Nuh! Yaptığın gemiyi yükle. İçine her birinden ikişer çift ve aleyhinde hüküm verenler hariç olmak üzere ailen ile inanmış olanları gemiye al.

Ama **Nuh**'la birlikte inananların sayısı çok azdı. **Nuh, Tanrı**'ya uydu inananlara dedi ki:

- Binin gemiye. Onun akıp gitmesi de, demir atması da **Tanrı**'nın adıyladır. Benim Rabbim elbette ki **Gafur**'dur, **Rahim**'dir.

Bindiler... Gemi, onları, dağlar gibi dalgalar üstünden yüzdürüp götürüyordu. **Nuh**, kendilerinden ayrı bir yerde duran oğluna seslendi:

- Ey oğulcuğum! Bin gemiye, bizimle beraber ol; kafirlerle beraber olma.

Oğlu, yanıt verdi **Nuh'a**:

- Ben bir dağa sığınacağım; o dağ beni korur.

Nuh, dedi ki oğluna:

- Tanrı'nın merhamet ettiği dışında bugün hiç kimse kurtulamaz.

O an ikisinin arasına kocaman bir dalga girdi ve oğlu, boğulanlar arasına katıldı. Ve **Tanrı**, dedi ki:

- Ey yer! Suyu yut. Ve ey gök! Sen de yağışı tut.

Ve su çekildi. İş bitirilmişti. Gemi, **Cudi** üzerine oturdu ve içindekiler haykırdı:

- O zalimler topluluğu, artık geri gelmez olsun!..

Bu arada **Nuh**, **Rabbine** yakardı ve dedi ki:

- Ey Rabbim! Oğlum, benim ailemdendi. Senin için elbette haktır. Sen, hükümlerin en güzelini verensin.

Tanrı, buyurdu ki:

- Ey Nuh! O, senin ailenden değildi. Yaptığı iyi olmayan bir işti. Hakkında bilgin olmayan şeyi benden isteme. Cahillerden olmaman için seni uyarıyorum.

Nuh, dedi ki:

- Ey Rabbim! Hakkında bilgim olmayan şeyi senden istemekten sana sığınırım. Eğer bana acımaz, beni bağışlamazsan hüsrana uğrayanlardan olurum.

Tanrı, **Nuh'a** şöyle dedi:

- Ey Nuh! Sana ve seninle beraber olan diğer inananlara, bizden bereketler ve bir selamla aşağıya in. Bazı ümmetler de var; kendilerini önce nimetlendireceğiz, sonra bizden acıklı bir azap hepsini kucaklayacak.

İşte bunlar, sana vahyetmekte olduğumuz gayb haberlerindendir. Ne sen, ne de toplumun bundan önce olanları bilmiyordunuz. Artık sabırlı ol. Sonuç, takvaya (Tanrı'dan korkmaya) sarılanlarındır..."

"Ey **Nuh** ile beraber taşıdığımız kişilerin soyu! Gerçek şu ki, **Nuh**, çok şükreden bir kuldu." (İsra: 3)

NUH VE TUFAN

Tevrat'ın **Tekvin** bölümünden alıntıladığımız aşağıdaki öyküyü, kendi anlatım tekniğimizle yorumluyoruz:

Ve **Tanrı**, **Nuh**'a dedi ki:

- Artık bütün beşerin sonu geldi. Tüm kötülükleri yeryüzü ile beraber yok edeceğim. Kendine gofer ağacından bir gemi yap; onu içerden ve dışardan ziftle sıva, sağlamlaştı. Bu geminin uzunluğu üçyüz arşın, genişliği elli arşın, yüksekliği ise otuz arşın olsun. Ve üç katlı olsun. Kapısını yandan koy. Işıklandırma yerlerini yüksek yap. Odalara böl hepsini. Yeryüzüne su tufanı getiriyorum. Oradakilerin hepsini öldüreğim. Fakat seninle akdimi sabit kılacağım. Sen, ve seninle beraber karın, oğulların, ve oğullarının kârları bu gemiye bineceksiniz. Ve seninle beraber sağ kalmak için, beden sahibi yaşayan her canlıdan dişi ve erkek alacaksın. Yürüyen, sürünen ve uçan her canlı için yiyecekler de alacaksın.

Nuh, **Tanrı**'nın söylediklerini aynen yaptı.

Nuh, **Tanrı**'nın gözünde iyilik buldu.

Nuh, sadık adamdı, kendi devrinde kamildi. O nedenle **Nuh**, **Tanrı** ile yürüdü.

- Seni, önümdeki bu soy içinde iyi gördüm. Bütün.yer-yüzünde zürriyetlerinin sağ kalması için, temiz olan hayvanlardan erkek ve dişi olarak yedişer, temiz olmayanlardan ikişer alacaksın. Göklerin kuşlarından ise, hepsinden erkek ve dişi olarak yedişer çift alacaksın. Çünkü ben, yedi gün sonra, yeryüzü üzerine kırk gün kırk gece yağmur yağdıracağım. Yapmış olduğum yaşayan herşeyi toprağın yüzü üzerinden sileceğim.

Nuh, yaptığı gemiye bindi. Ve de karısını, oğullarını, onların karılarını, kurtları, kuşları, yürüyen ve sürünen tüm canlıların temizlerinden yedişer, temiz olmayanlarından ikişer çift aldı. Onlara yetecek kadar yiyecek ve içecek aldı. Gemi doldu. Kapısını kapattılar...

Ve **Tanrı**, tufan eyledi...

Bu tufanda **Nuh**, tam altıyüz yaşındaydı.

Yedi günden sonra tufanın suları yeryüzüne indi.

Nuh'un altıyüzüncü yaşının ikinci ayında ve o ayın onyedinci gününde büyük enginin bütün pınarları yarıldı ve göklerin pencereleri açıldı, yeryüzü üzerine kırk gün kırk gece yağmur yağdı. Sular çoğaldı, gemiyi yeryüzünden kaldırdı. Çoğalan sularla beraber gemi yükseldi; yeryüzündeki tepeler, dağlar hep su altında kaldılar... Ve tam yüzelli gün yükselen sular, yeryüzünün üzerinde durdular. Bütün kuşlar; beden sahibi yürüyen, sürünen bütün canlılar; burunlarından hayat ruhunun nefesi olan bütün varlıklar öldüler. Yalnız **Nuh** ve onunla beraber gemide olanlar kurtuldular...

Ve **Tanrı**, **Nuh**'u ve **Nuh**'la beraber olan tüm canlıyı anımsadı; yerin üzerinden bir rüzgar geçirdi, sular açıldı. Ve enginin pınarları ile göklerin pencereleri kapandı, yağmurun ardı kesildi. Sular çekilmeye başladı. Yüzelli gün bittiğinde

yüzyüzündeki sular azaldı. Gemi, yedinci ayın on yedinci gününde, **Ararat** dağları üzerine oturdu. Ve onuncu ayın birinde dağların, tepelerin başları yeniden göründü...

Vaki oldu ki, kırk gün bittikten sonra, **Nuh**, yapmış olduğu geminin penceresini açtı. Yeryüzünü kolaçan etmesi için **Kuzgun**'u gönderdi. Sonra toprağın yüzünden suyun çekildiğini öğrenmek üzere **Güverçin**'i gönderdi. Güverçin uçtu, uçtu; ama ayaklarını basacak bir yer bulamadı, geri döndü. Çünkü sular, yeryüzünden henüz tam olarak çekilmemişti. **Nuh**, güverçini içeri aldı, yedi gün daha bekledi.

Ve **Nuh**, yedi günden sonra güverçini yine gönderdi. Güverçin, akşama doğru geri döndüğünde, ağzında yeni koparılmış bir zeytin yaprağı getirdi. Böylece suların yeryüzünden çekilmiş olduğunu bildiler. Yine de yedi gün daha beklediler. Sonra **Nuh**, güverçini bir daha gönderdi. Ne var ki güverçin bu kez geri dönmedi. Anlaşıldı ki, yeryüzünde yaşanabilecek ortam vardı...

Vaki oldu ki, altıyüz birinci yılın birinci ayında ve o ayın birinci gününde yeryüzünden sular tamamen çekildi. O gün **Nuh**, geminin örtüsünü kaldırdı, baktı gördü ki, toprağın yüzü kurumuştı. İkinci ayın onyedinci gününde ise, yer tamamen kurudu.

Ve **Tanrı**, **Nuh**'a dedi ki:

- Sen ve karın ile oğulların ve onların karıları hep beraber gemiden çıkın. Sonra seninle beraber olan bütün yürüyen, sürünen ve uçan canlıları çıkart. Ta ki onlar semereli olup türesinler ve yeryüzünde çoğalsınlar...

Ve **Nuh**, **Tanrı** buyruğuna uydu, denileni yaptı. Gemi-den çıktılar, yeryüzüne dağıldılar.

Nuh, bir mezbaha yaptı, temiz hayvan ve temiz kuşlardan aldı; onları bu mezbaha üzerinde yakıp **Tanrı**'ya sundu. Sonra gemideki artan yiyecekleri topladı, hepsini birbiriyle karıştırarak **AŞURA** çorbası yaptı, tufandan kurtulmanın anısına/aşkına dağıttı; hep beraber yediler...

Ve **Tanrı**, **Aşura**'dan gelen bu hoş kokuyu kokladı ve yüreğinin tüm içtenliğiyle dedi ki:

- Adamın yüzünden artık toprağı tekrar lanetlemeyeceğim. Çünkü Adamın yüreğindeki tasavvur, gençliğinden beri kötüydü, onu yok ettim. Şimdi artık yaşayan herşeyi eğittim; onları tekrar vurmayaacağım. Yeryüzünün bütün günlerinin devamınca ekmek ve biçmek eylemi, soğuk ve sıcak, yaz ve kış, gündüz ve gece oluşumları hiç kesilmeyecektir.

Ve **Tanrı**, **Nuh** ile oğullarını mübarek kılıp onlara dedi ki:

- **Semereli olun, çoğalın ve yeryüzünü doldurun.**

Nuh ve oğulları **Sam**, **Ham** ve **Yafes**, yeni dünya oluşumunda **Adem**'den sonra türeyen insanların atası oldular.

Kuran'ın **Yunus** suresinde de **Nuh** ve **Tufanla** ilgili şu bilgiler verilmektedir:

"Onlara **Nuh**'un haberlerini de oku. Hani toplumuna şöyle demişti **O**:

- Eğer benim konumum ve **Tanrı**'nın buyruklarını anımsatmam size ağır geliyorsa, artık ben **Tanrı**'ya yaslandım. Siz de ortaklarınızla bir araya gelip işinize bakın. Yapacaklarınız, size bir kaygı da vermesin; hükmünüzü bana uygulayın ve bana fırsat da vermeyin.

Benden yüz çevirirseniz çevirin. Ben sizden bir ücret

istememedim. Benim ödölüm **Tanrı**'dan gelecektir.

Buna rağmen onlar, **Nuh**'u yalanladılar. Biz de **Nuh**'u ve **Nuh**'la beraber gemide bulunanları kurtardık ve hepsini yöneticiler yaptık. Bizi ve buyruklarımızı yalanlayanları da batırıp boğduk.

Bak da gör, önceden uyarıldıkları halde, buyruğumuza uymayanların sonu nice oluyor...

Nuh'un ardından o toplumlara daha bir çok **Resuller** gönderdik. Onlara açık-seçik kanıtlar sundular. Ama onlar, daha önce yalanladıkları şeye bir türlü inanmadılar.

İşte biz, azgınlığa sapanların kalplerini böyle mühürleriz." (Yunus: 71, 72, 73, 74)

Nuh, Milattan önce 2370'te tufandan kurtulduğunda 600 yaşındaydı. Bütün ömrü 950 yıl oldu ve 2020'de **Hakk**'a yürüdü.

NUH'UN OĞULLARI

Nuh, yeryüzünü **Sam**, **Ham** ve **Yafes** adlı üç oğlu arasında bölüştürdü. Ama yerine halife olarak **Sam**'ı bıraktı ve O'na yeryüzünün orta yerinde üstün kısmını verdi. Bu bölgede **Beytülmakdis**, **Nil**, **Fırat**, **Dicle**, **Seyhan**, **Ceyhan** ve **Feysun** ırmaklarının suladığı bereketli yerler vardı.

Hain'a verdiği toprak, **Nil**'in batısına ve arka tarafına gelen yerlerdeydi.

Yafes'e ise **Feysun** ırmağı arkasına düşen yerleri vermişti. **Yafes**, **Mağrib** ile **Meşrik** arasında konakladı. Oğullarından **Sakalis** ve **İsban**, **Rumlardan** önce **Erzurum**'u yurt edindiler. **Arap** olmayan bütün kırıllar, **Yafes**'in ço-

cuklarından oldu. **Türkler**'in en büyük kralı **Hakan**, bu soydandır. Kendisinin altından tahtı ve kemeri vardı; daima ipek elbise giyerdi.

Ham, deniz sahiline yerleşti. Oğullarından **Kut**, **Hind** ve **Sind** topraklarına yerleşti ve çocukları burada üredi... **Ham**'ın diğer oğulları **Küş** ve **Kenan** ise; **Sudan**, **Nube**, **Zene**, **Karan**, **Zegave**, **Habeşe**, **Kıbt** ve **Berber** soylarının ataları oldular.

Sam, **Arz-ı Haram** ve çevresine yerleşti. Soyu; **Yemen**'e, **Hadramevt**'e, **Amman**'a, **Alic**'e, **Yebrin**'e ve **Vebar** ve **Devv** ile **Dehna**'ya dek uzandı.

Akılda, bilgide, kavrayış ve anlayış ile kalp temizliğinde üstün olduğu için **Nuh**'tan halifeliği alan **Sam**, peygamberlik sırlarını ve hikmetin inceliklerini öğrendi. Tam 600 yıl yaşadı ve ölümü aşamasında oğlu **Erfahşed**'i yerine vekil bıraktı.

NUH'UN GEMİSİ, PEYGAMBER'İN EHLİBEYTİDİR

"Eziyet çölünde belaya uğrayan muhabbet şarabı sarhoşlarından biri de **Nuh Peygamber**dir ki, dokuz yüz yıl, zalim toplumların siyaset oklarına hedef oldu ve taş kalplilerin cefasını çekerek sabreyledi. Ve onlara, **Tanrı** hükümlerini tebliğ ederek doğru yola çekmeden geri durmadı. Her itilişinde inançla direndi dedi ki:

- Tanrı'dan gayri Tanrı yoktur!

Uzun yaşamı boyunca, yılmadan, usanmadan; topluma karşı kin ve öfke duymadan, büyük bir sabırla, topluma doğru yolu gösterdi. Yine de onlara yaranamadı.

Bir gün, adamın biri; **Nuh'u** göstererek, oğluna dedi ki:

- Şuna bak oğul! Bizim inancımızda böyle birine düşmanlık etmek, aynen ibadet etmek gibidir!

Haremzade oğlu, babasına döndü ve:

- Ey Babacığım! Eğer bu öğüdünü hemen yerine getirmezsem, olur ki, ecel gelip beni bulur ve beni bu ibadet sevabından mahrum bırakabilir, diyerek hiç zaman geçirmeden eğilip yerden bir taş aldı ve hızla savurdu. Taş, gelip **Nuh'un** mübarek alnını yaraladı. Yüzünden aşağı akan kan ile **Rabb'ine** sığınan **Nuh**, şöyle dedi:

- **Ya Rabbi! Ben yenildim; artık bana yardım et!..**

Nuh'un bu yakarışını kabul eden **Tanrı**, öyle bir tufan verdi ki, gazabın okuna geldi herkes, helak oldular.

Bu tufandan yalnız **Nuh** ve Ona inananlar bir gemiye binerek kurtuldular.

Seyl-i bidad-ı sitemdir menşe-i tufan-ı Nuh
Olmasın gaafil beladan ehl-i bidad ü sitem
Hane-i zalim gider seylabe manend-i hüub
Tutsa tufan alemi, mazluma tufandan ne gam!

Nuh'un gemisi, tufan koptuktan sonra su üstünde her yanı dolaşırken; **Kerbela** diyarına gelince durdu, hareket etmedi. **Hazreti Nuh**, bu duruma hayret edince, **Tanrı**, katından bir ses geldi, dedi ki:

- **Ya Nuh!** Burası o konak yeridir ki; "**Benim Ehlibeytim, Nuh'un gemisine benzeyecektir...**" örneği açık olup **Ehlibeyt'im** buranın kanlı girdabında boğulacaktır. **Ehlibeyt'in** bir çok ileri gelenlerini ve faziletlerini bu konak yeri hayrete bırakıp kendinden geçirecektir...

İyice düşününce, bu yönde şu sonuca varılması uygun olur: Gerçek olan bir hadis gereğince, **Nuh'un gemisi, Peygamberin Ehlibeytidir."** (Fuzuli, Saadete Ermişlerin Bahçesi)

Bu bölüm, tarafımızdan sadeleştirildi. Şiirdeki kimi sözcüklerin anlamı şöyledir:

Bidad: Bedel verme. **Ehl:** Usta, becerikli. **Gaafil:** Gafil, dikkatsiz, ihtiyatsız, ilerisini düşünmeyen. **Girdab:** Su çevrintisi. **Hane:** Ev. **Hüub:** Rüzgar esmesi, üfleme, üfürme. **Manend:** Benzer, eş. **Menşe:** çıkış yeri, esas, kök. **Seyl:** Şiddetli gelen şey. **Şeylab:** Sel suyu. **Sitem:** Haksızlık, çıkışma.

HUD PEYGAMBER

Hud Peygamber'in soy zinciri şöyledir: "Hud (Abir) b. Abdullah, b. Rebah, b. Halud, b. Ad, b. Avs, b. İrem, b. Sam ve Nuh'tur."

Ticaretle uğraşan **Hud**, **Ad** toplumu içinde ana ve baba soyu itibariyle en üstün olardı. Kendisi, orta boylu, esmer tenli, güzel yüzlü ve çok saçlıydı. Yapısı, **Adem**'e benzerdi. Çok güçlüydü. Her türlü zevke karşı nefsinin koruyan, ibadet ehliydi. Toplumuna karşı adil, yoksullara karşı cömerd ve düşkünlere karşı şevkatliydi.

Hud Peygamber için, **Kuran**'ın **Hud** suresi 50'den 57. ayete dek şöyle denilmektedir:

"**Ad**'a da kardeşleri **Hud**'u gönderdik. **Hud**, dedi ki onlara:

- Ey toplumum! **Tanrı**'ya kulluk edin. O'ndan başka ilah yoktur. Siz, sadece uydurmalara bel bağlamışsınız.

Ey toplumum! Bu tebliğime karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretimi, beni yaratan verir. Hala aklınızı çalıştırmayacak mısınız?

Ey toplumum! **Rab**'binizden bağışlanmak dileyin ve O'na yönelin ki, üzerinize bereketi bol göndersin, kuvvetinize kuvvet katsın. Günahkârlardan olup da **Tanrı**'dan yüz çevirmeyin...

Onlar, dediler ki:

- Ey **Hud**! Bize hiçbir kanıt göstermedin. Biz sana inanmıyoruz. Senin sözünle biz, ilahlarımızı terk etmeyiz.

Sana şunu söylüyoruz: İlahlarımızdan biri seni kötü çarp-mış.

Hud, dedi ki onlara:

- Ben, **Tanrı**'yı tanık tutuyorum; siz de tanık olun ki, ben sizin **Tanrı**'ya ortak yaptığınız ilahlarınızdan uzak duracağım. Hadi, hep beraber bana tuzak kurun ve hiç göz açtırmayın.

Ben, benim de, sizin de **Rab**'biniz olan **Tanrı**'ya dayanıp güvendim. Hiç bir canlı yoktur ki, **O**'nun kudretinden uzak olsun! Kuşku yok ki, benim **Tanrım** doğru yoldadır. Ben, bana gönderilen vahiyi, size tebliğ ediyorum. Eğer yüz çevirirseniz, **Tanrım**, yerinize başka bir topluluk getirir ve siz **O**'na hiçbir şekilde zarar veremezsiniz. Kuşkusuz benim **Tanrım**, herşeyi gören, gözeten ve kollayandır..."

YAĞMUR DUASI VE...

Yağmur yağmayınca hüküm süren kuraklık, **Ad** toplumuna yedi yıllık kıtlık yaşattı. Yağmur duası için insanlar **Mekke**'ye geldiler. Ne var ki, gelenler, **Mekke**'de bol yiyecek-içecek bulunca eğlenceye düşüp kıtlık çeken toplumlarını unuttular... Onlara evsahipliği yapan **Hayseme**; cimriliğine hükmetmesinler diye birşey söylemiyordu. Ama, durumdan da memnun değildi. Sonunda bir şiir yazdı ve okunması için şarkıcı cariyeye verdi. Cariye şiiri okudu. Dinleyenler, buraya geliş nedenlerini anımsayıp dua etmek için **Kabe**'ye gittiler. Rivayet odur ki, dualarında şöyle dediler:

- **Ya Rabb!** Bizler, bir hastalık için gelmedik ki, şifa dileyelim; bir alacak için gelmedik ki, borçludan olacağımızı isteyelim. Biz, **Ad** toplumuna yağmur yağdırman için du-

aya geldik. Eğer **Hud** doğru söylüyorsa bize yağmur ver; zira perişan olduk.

Tanrı, o an siyah, beyaz ve kırmızı renkte üç bulut gönderdi ve ses verdi:

- **Bu bulutlardan birini toplumunuz için seçiniz.**

- **Siyah bulutun yağmuru çok olur, onu seçtik, dediler.**

Aynı ses dedi ki:

- **Ateş külünü seçtiniz. Artık toplumunuzdan kimse sağ kalmaz!..**

Bu söz üzerine siyah bulut **Ad** toplumu üzerine yöneldi. Bulutu gören **Ad** toplumu sevinçten dağlara, tepelere çıktılar.

"O azabın yayılarak vadilerine doğru yöneldiğini gördüklerinde:

- **Bize yağmur yağdıracak bulut budur, dediler"** (Ahkaf: 24)

Amā yanıldılar:

"**Hayır, o yağmur bulutu değil, aceleyle istediğiniz şeyin ta kendisidir. Bilesiniz ki o, üzerinize acılı bir azab yağdıracak olan rüzgardır.**" (Ahkaf: 24)

Ad toplumu helak oldular.

Bir başka biçimde anlatılan odur ki:

Yağmur duasını işiten melekler, **Tanrı**'ya yakardılar:

- **Ya Rabbi! Merhamet et. Eğer o kuvvette bir rüzgar gönderirsek yeryüzünde bir dağ bile kalmaz.**

Bunun üzerine **Tanrı**, dedi ki:

- **Öyleyse bir yüzük halkası kadar gönderin.**

"**Tanrı**, onların kökünü kesmek üzere hiç ara vermeden yedi gece, sekiz gün o rüzgarı estirdi. İçleri boşaltılmış hurma ağaçları gibi, halkı yerlere serilmiş görürsün." (Hakka: 7)

Bu azabı ilk gören ve bayılan **Mühedded** adlı kadın, ayıldıktan sonra şöyle dedi:

- İçinde ateşler bulunan bir rüzgar gördüm, Bu azab rüzgarıyla canımızı almak için bir takım kimselerin bizi ona doğru çağırdığını duydum...

Hud Peygamber, O siyah bulutu görünce, emri ilahinin geldiğini anladı ve kendine inananlarla beraber bir adaya gitti. Büyük gürültülerle devamlı esen rüzgar, inanmayanları helak ederken, inananlara cennetten miski anber koku getiriyordu.

Başka bir anlatım şekli de şöyledir:

Ad toplumunun başkanlarından biri de **Hulcan İbni Sad**'dı. Uzun ömür sürmüş, deneyimli, ama inanmayan biriydi. Azab rüzgarı esmeye başlayınca, toplumuyla birlikte bir mağaraya sığındı. Mağaranın ağzını sıkıca kapattı. Altıncı gün **Hud Peygamber** geldi, ona dedi ki:

- **Bak, Hakk Teala'nın ne yaptığını gördün. Eğer imana gelmezsen, kötü akıbetten kurtulamazsın.**

Yaşlı adam, **Hud**'a itibar etmedi. Altıncı gün rüzgar mağaraya girerek oradakileri birer birer öldürdü. **Hulcan**, tek başına kaldı. Yedinci gün **Hud** tekrar geldi, dedi ki:

- **Ya Hulcan! Bak, toplumunun ne olduğunu gör-**

dün. Gel inat etme, iman et, kurtul. Eğer toplumundan sağ kalan olursa, bu senin yüzü suyun hürmetine olacaktır.

Hulcan sordu:

- Ben iman edersem, senin Tanrın ne verir?

Hud, dedi ki:

- Cenneti bağışlar.

- Ya toplumuma ne verir? dedi **Hulcan**.

Hud, dedi ki:

- Onlar da kalben iman ederlerse, en kısa zamanda her birine yüzer oğlan çocuğu vererek toplumunu yeniden çoğaltır.

Hulcan sordu:

- Ey **Hud**! Bu bulut içinde büyük yaratıklar görüyorum; kimdir bunlar?

- Onlar, Tanrı tarafından hizmet için görevlendirilmiş Meleklerdir.

- Eğer iman edersem, Tanrı onlara, toplumuma yaptıklarından dolayı ceza verir mi?

- Sen, hiç bir padişah gördün mü ki, düşmanlarını öldürmek için asker göndersin, sonra da o askerlere, "niçin o düşmanları öldürdünüz?" diye ceza versin?

Bu konuşmalardan sonra da **Hulcan** yine imana gelmedi. **Hud Peygamber** ondan ümidini kesip geri döndü.

Ve rüzgar mağaraya girerek **Hulcan**'ı da helak etti.

HUD'UN HAKK'A YÜRÜMESİ

Ad toplumu helak olunca, **Hud Peygamber** kendisine inananlarla birlikte **Mekke**'ye gelip yerleşti. **Kâbe**'yi ziyaret edip hacı olduktan sonra **Azrail**, **Adem Peygamber**'in suretinde görüldü, **O**'na cennetten bir elbise getirdiğini söyledi. **Hud Peygamber** memnun oldu:

- Çok güzel bir elbise, dedi.

- Giymek ister misin? dedi **Azrail**.

- **İznin** varsa giyerim, dedi **Hud** ve elbiseyi sırtına geçirdi. O zaman **Azrail** dedi ki:

- Ben **Ölüm Meleği**'yim. Bu elbise senin kefenindir. Şimdi ruhunu alacağım.

Hud Peygamber, dedi ki:

- **İzin** ver, çocuklarımla görüşüp; vedalaşayım.

- **İzin** vermem olanaksız, dedi **Azrail** ve **Hud**'un ruhunu aldı.

Hud Peygamber'in **Hadramevt**'te **Hakk'a** yürüdüğü ve kabrinin, orada kızıl kumdan oluşmuş bir tepe üzerinde bulunduğu ve 464 yıl ömür sürdüğü söylenmektedir.

Bu bölüm, Altıparmak'ın "Peygamberler Tarihi"nden alındı, kendi yorumumuzla anlatım rahatlığı sağlandı.

SALİH PEYGAMBER

Salih Peygamber'in soy şeceresi şöyledir: "Salih b. Ubeyd, b. Esif veya Asif, b. Kemaşic veya Masic ya da Masih, b. Ubeyd, b. Hadir veya Hazir ya da Cadir veya Hacı, b. Semud, b. Abir veya Cair, b. İrem, b. Sam, b. Nuh'tur."

Burada ve diğer Peygamberlerin soy zincirinde görülen ad çokluğu, M. Asım Köksal'ın gösterdiği kaynakların, aynı kişi üzerinde farklı adlar ileri sürmelerinden kaynaklanmaktadır.

Semud toplumu içinde ana ve baba soyu itibariyle üstün olan **Salih**, beyaza çalar kırmızı benizliydi. Düz saçlıydı ve ayakkabı giymez, yalın ayak gezerdi. Ticaretle uğraşırđı.

Tanrı, birinci **Ad** toplumunu, yani **Hud**'un halkını yok ettikten sonra, **Semud** toplumunu yeryüzüne hakim kıldı. Ve onlara **Salih**'i, peygamber gönderdi.

Kuran'ın **Neml** suresi 45. ayetinde, "**Andolsun ki, Semud toplumuna, "Tanrı'ya kulluk edin!"** demesi için kardeşleri **Salih**'i gönderdim" diyen **Tanrı**, **Araf** suresi 73'ten 79'a dek süren ayetlerde de şunları söylemektedir:

- Size **Rab**'binizden açık bir kanıt gelmiştir: İşte şu, **Tanrı**'nın devesidir. Sizin için bir mucizedir bu. **Tanrı**'nın toprağında otlaması için rahat bırakın onu. Kötü niyetle dokunmayın ona, yoksa korkunç bir azap yakalar sizi... Anımsayın ki, **Tanrı**, **Adem**'den sonra sizi halifeler yaptı ve yeryüzüne yerleştirdi. Şimdi **O**'nun düzlüklerinde saraylar kuruyorsunuz; dağlarını yontup yontup evler yapıyorsunuz... Artık **Tanrı**'nın size verdiği nimetleri anın da şükredin, fesat çıkararak yeryüzünü berbat etmeyin.

Toplumun kibre saplanmış olan egemenleri; ezilen inanmışlara şöyle dediler:

- Ey zavallılar! Sizler gerçekten Salih'in, Tanrı tarafından gönderildiğine mi inanıyorsunuz?

İnananlar dediler ki:

- Tanrı izniyle Salih'in aracı (elçi) olarak gönderildiğine gerçekten inanıyoruz.

Kibirli egemenler şöyle tavır koydular:

- Bilin ki, sizin inandığınızı biz inkâr edenlerdeniz!..

Böyle demekle beraber o dişi deveyi de boğazladılar. Ve Salih'e dönüp dediler ki:

- Ey Salih! Eğer Tanrı tarafından gönderilenlerden sen, bizi tehdit ettiğin şeyi önümüze koy da görelim.

Bunun üzerine hemen o an, onları öyle bir şiddetli sarsıntı, öyle bir titreşim yakaladı ki, öz yurtlarında yere çökmüş hale geldiler... Nihayet **Salih**, onlardan yüzünü çevirip şöyle dedi:

- Ey toplumum! Andolsun ki, ben size, Rab'bimin mesajını tebliğ ettim; O'nun öğütlerini aktardım; ama siz öğüt verenleri sevmiyor ve dinlemiyorsunuz."

DAĞIN DEVE DOĞURMASI

Salih'in peygamberliğini kabul etmeyenler, işi zora koştular ve dediler ki:

- Söylediklerini doğrulayacak bir mucize göster.

- Nasıl bir mucize istersiniz? dedi Salih.

Dediler ki:

- Şartlı yapalım bu işi. Sen, kendi ilahına yalvar; biz

de kendi ilahlarımıza yalvaralım.Eğer senin ilahın duanı kabul eder, istediğin olursa, biz sana uyarız. Eğer bizim dualarımız kabul olursa, sen bize uyarsın. Tamam mı?

-Tamam, dedi **Salih**.

Semud toplumu, her yıl belli günde putlarının yanına çıkar, bayram yaparlardı. Bu bayram gününde yine toplaşıp putlarıyla beraber bayramlarını kutlamaya çıktılar. **Salih Peygamber** de onlarla birlikte gitti. Toplumun ulu kişilerinden olan **Amr oğlu Cenda**, herkesin huzurunda sesini yükseltti, dedi ki:

" Ey **Salih**! Şu kayanın yanına bizimle birlikte gel. Kayanın içinden bizim için besili bir dişi deve çıkarırsan, senin peygamberliğini evefler, sana iman ederiz.

Salih Peygamber, bu isteklerini yerine getirdiği takdirde, peygamberliğini onaylayıp kendisine iman edeceklerine dair kesin söz istedi. Söz verdiler. Bunun üzerine kayanın yanına yaklaşp **Tanrı**'ya dua etti:

" Ya ilahi **Rab**! Göster kudretini, darda koyma beni. Kafirlerin alayından sana sığınırım!...

-**Salih Peygamber**, henüz duasını bitirmişti ki: kayadan, gebe bir kadının sancılı sesi duyuldu ve çok geçmeden titreyen kaya ikiye ayrıldı; içinden istenilen özellikte bir deve çıkıverdi...

Semud toplumu, gördükleri karşısında **Salih**'i ululadılar. Başta **Amr oğlu Cenda** olmak üzere toplumun önde gelenleri, **Salih**'in peygamberliğini evetlediler ve **O**'na iman ettiler.

Ancak, **Amr oğlu Cenda**'nın amcası **Halife**'nin oğlu **Şihad** ile birlikte bazıları iman etmediler ve **Salih**'e karşı düşmanlıklarını sürdürdüler.

Salih Peygamber, **Tanrı**'nın kendisine verdiği deve-
den hiç ayrılmadı; nereye gitse deve de kendisiyle beraber
oraya yöneliyordu. Bir gün su içen deve ertesi gün süt veri-
yordu; **Semud** toplumu süt ile doyuyordu.

Ne var ki, **Salih**'e iman etmeyenler ve **Tanrı**'nın buy-
ruklarına karşı gelenler, gurur ve kibire kapıldılar; sonra da
azgınlaşıp deveyi boğazladılar.

Deveyi boğazlayanlardan birisi, kızıl tenli, gök gözlü,
köse sakallı, sarışın benizliydi. Diğeri ise, titrek yapılı, uzun
boy lu, akıldan yoksundu.

Ana deve kesilince yavrusu kaçıp dağa çıktı. Ve orada
Salih Peygamber'i görünce ağladı, üç kez böğürerek isya-
nını belirtti. Çok duygulanan **Salih Peygamber**, **Semud**
toplumuna dönüp dedi ki:

- Ey halkım! Bilmiş olun ki, bu yavrunun her böğü-
rüşü bir eceldir... Bundan böyle yurdu nuzda üç gün da-
ha yaşayacaksınız. Bu , yalanlanamayacak bir istektir.

"Ey toplumum! İyilikten önce, kötülüğü istemekteki
aceleniz nedendir? Merhamet görebilmeniz için **Tanrı**'dan
bağışlanmak diler seniz olmaz mı?

Dediler ki:

- Sen ve beraberindekiler yüzünden başımıza uğursuz-
luk geldi. Bizler, sen ve beraberindekileri uğursuzluk belir-
tisi sayıyoruz.

Dedi ki **Salih**:

- Uğursuzluk kuşkunuz **Tanrı** katındandır. Biliniz ki
siz, sınava çekilen bir topluluksunuz.

O kentte, hep bozgun çıkaran ve barışa hiç yanaşma-
yan dokuz çete vardı. Bunlar, aralarında yeminleşerek şöyle
dediler:

- **Salih'e** ve ailesine, bir gün gece baskını yapalım; sonra da yakınlarına şöyle diyelim: "Biz, O'nun ailesinin öldürülüşüne tanık olmadık. Vallahi doğru söyleyenleriz.

Onlar, bir tuzak kurdular; biz de bir tuzak kurduk. Ama bilinçsizce hareket eden, bozgunluk yapan onlardı.

Bir baksana, nasıl oldu tuzaklarının sonu!.. İşte onları ve topluluklarını hep birlikte yere geçirdik." (Neml: 46, 47, 48, 49, 50, 51,)

Semud toplumu, **Salih'in Tanrı'sına** inanmadılar ve O'nunla alay ettiler. Dediler ki:

- **Ya Salih! Azaba ne zaman uğrayacağız?**

Salih Peygamber, dedi ki:

- **Birinci günde, yüzleriniz sararmış olarak sabaha çıkacaksınız. İkinci gün, yüzleriniz kızaracak; üçüncü gün, yüzleriniz kararmış olarak sabaha çıkacaksınız.**

Yine alay ettiler ve evlerine gittiler; güle-oynaya yatıp uyudular. Ancak, sabahleyin kalktıklarında; büyük-küçük, yaşlı- genç, kadın-erkek hepsinin yüzleri sapsarı kesilmişti. Şaşıldılar... Bu şaşkınlıkla akşamı edip yattılar. İkinci gün sabahı kalktıklarında bu kez herkesin yüzü kızarmıştı. O zaman **Salih Peygamber'in** doğru söylediğine ve helak olacaklarına inandılar. Ama artık çok geç kalmışlardı. Üçüncü gün sabahı kalktıklarında, yüzlerinin tamamen siyah olduğunu gördüler, dövünmeye başladılar.

Dördüncü gün pazara denk gelmişti. Herkes, gazabın nereden geleceğini tartışmaya başladılar: Yerden mi, gökten mi? Doğu'dan mı, Batı'dan mı? Kuzey'den mi, Güney'den mi? Nereden gelecekti? Bir yere, bir göğe, bir sağa, bir sola, bir öne, bir arkaya bakıp durdular uzun süre...

Korkudan titriyorlardı. Açlıklarını dahi unutmuşlardı.

Akşam oldu, zaman ilerledi; uyuyamadılar bir türlü. Şafak söktü, yeni bir güne daha başladılar. Ancak güneş doğarken, göklerin bütün gürlemeleri, yeryüzünün bütün çığlıkları birbirine karıştı. Bu sesleri duyanların kulakları patladı, göğüsleri sıkıştı, kalpleri parçalandı. Solukları ve kımıldamaları kesildi. Can çekiştiler. Ve ruhları, bedenlerini terk etti, hareketsiz kaldılar.

Salih Peygamber ve **O**'na iman edenler, **Tanrı**'nın bu gazabından kurtuldular; gazaba uğrayan bu yeri terk edip **Mekke**'ye geldiler, orada yerleştiler.

Rivayet odur ki, **Salih Peygamber**, ömrünün sonuna kadar **Mekke**'de kaldı ve orada **Hakk**'a yürüdüğü zaman 258 veya 280 yaşındaydı.

Bu bölüm, M. Asım Köksal'ın "Peygamberler Tarihi"nden alındı; kendi tekniğimizle özetlendi ve Kuran ayetleriyle beslendi.

LUT PEYGAMBER

Lut Peygamber, **İbrahim Peygamber**'in kardeşi **Haran**'ın oğludur. Uzun boyludur. Beyaz tenli, iri elli, kalın belli, güzel yüzlü; ince burunlu, küçük kulaklı, uzun parmaklı ve güzel gülüşlüydü. İbadet ehli, sabırlı, cömerd, konuksever, çiftçilik eder; toprağı bizzat sürer, eker, biçer ve elinin emeğiyle geçinirdi. **İbrahim Peygamber**'e ilk iman eden ve O'nunla birlikte hicret edenlerdendi. Çok yer gezdi, sonra gelip **Filistin** toprağında **Remle** ile **Kudüs** arasında **Katt** veya **Kitt** diye anılan bölgeye yerleşti. Bu bölgeye yakın yerde **Sodom** ve **Gomorra** diye bilinen kentler vardı ve ora halkı, **Tanrı**'ya karşı kötü işler yapan günahkâr insanlardı. Bunlarla savaştı; **İbrahim Peygamber**'in büyük desteğini aldı.

TOPLUMSAL AHLAKSIZLIK

Sodom ve **Gomorra** halkının yol üzerinde bostan ve meyva bahçeleri vardı. Yağmursuzluktan kuraklık ve kıtlığa uğradıkları zaman, buradan gelip geçenlerin, bostan ve Meyvelerine zarar vermemeleri için, onlara karşı önlem almayı planladılar ve tanımadıkları yabancıların elbiselerini çıkartıp, onlara tecavüz etmeyi kararlaştırdılar. Ve bu kararlarını eyleme dönüştürdüler. Giderek bu hal, toplumsal ahlaksızlığa dönüştü. Ayıp olan herşeyi, cadde ve sokaklarda açıkca yapmaktan çekinmediler. İş o denli utanmazlığa vardırdılar ki, ırzına geçtikleri erkeklerle alay edip bir de yaptıkları bu ahlaksızlığa karşı ücret istediler; vermeyenleri katleder oldular. Ve bu hayasızlıklarını devam ettirdiler.

LUT'UN EVİNİ BASTILAR

İbrahim Peygamber'in yanından ayrılan **Elçi Melekler**, **Lut Peygamber**'in bulunduğu yere yöneldiler. **Sodom** ırmağına geldiklerinde, bir kızın, ırmaktan su aldığını görürler ve ona sordular:

- Ey genç kız! Konuk kalacağımız bir yer var mı?

Genç kız:

- Evet, dedi: Yalnız ben babama haber verinceye dek bekleyiniz.

Genç kız, **Lut'a** varıp dedi ki:

- Babacığım! Dışarıdaki yiğitler, sana konuk olmak istiyorlar. Ben, onların yüzünden daha güzelini görmedim. Senin toplumunun, onları yakalayıp kötülük yapmasından korkarım.

Bunun üzerine **Lut**, kimse görmeden onları içeri alıp konuk etti. Ancak, **Lut'un** karısı, gizlice gidip topluma haber verdi, dedi ki:

- **Lut'un** evinde öylesine genç erkekler var ki, ben şimdiye dek onlar gibi güzel yüzlüsünü hiç görmedim. Üstelik, çok da güzel kokuyorlar...

Lut'un evinde konuk olan **Elçi Melekler**, hallerinden çok memnundular.

Lut, onların yabancı ve güzel yüzlü gençler oluşundan kaygı duydu, göksü daraldı; çetin bir gün geçireceğini duymadı... Onlara dedi ki:

- Siz, bu bölge halkının neler yaptığını biliyor musunuz? Siz, onların yaptığı işleri, işittiniz mi?

Elçi Melekler, dediler ki:

- Ne imiş onların iş? Ne yapıyormuş onlar?

Lut, onların neler yaptığını anlatmaya başlamıştı ki, eşi tarafından haberli kılınan kalabalık, eve baskın verdiler.

Lut, hemen kapıyı kapattı ve onlara and verdirip yalvarırcasına şöyle dedi:

- Ey toplumum! Bunlar, benim konuklarımdır. Beni, konuklarımin yanında rezil ve rüsvay etmeyin. **Tanrı'dan** korkun; beni tasalandırmayın. Eğer, dediklerinizi yapıcılar iseniz, işte kızlarımin! Sizin için onlar daha temiz ve helaldir. Onlarla evleniniz... İçinizde akıllı başında, doğru yolu gösterir bir adam yok mudur? Haydi, gidin buradan, beni konuklarımin yanında küçük düşürmeyin.

Onlar, dediler ki:

- Biz, seni, bizim işimize karışmaktan men etmedik mi? Andolsun ki, bizim, senin kızlarımla hiç bir hak ve ilgi-miz yoktur. Sen, bizim ne istediğimizi elbette bilirsin.

Lut, dedi ki:

- Ben, sizin bu yaptığınıza elbette buğz edenlerde-nim.

Ey Rabbim! Beni ve ehlimi, onların yapageldikleri bu kötülüklerin azabından kurtar!

Elçi Melekler, **Lut'un** sıkıntıya düştüğünü görünce, O'na dediler ki:

- Ey **Lut!** Emin ol ki, biz, **Rabbinin Elçileriyiz!** Onlar, sana, kesinlikle yavaşamazlar. Sen, hemen, gecenin karanlığında ailenle birlikte yürü, yola çık! İçinizden hiç kimse geri kalmasın. Yalnız, karını, içinize alma. Çünkü, o da onlarla beraber azaba çarpılacaktır... Siz yürüyüp emroluna-

cağınız yere geçip gideceksiniz. Onlara helak olma vakti, sabah vaktidir. Sabah vakti de yakın değil midir? Sen, kapıyı aç ve git; bizi onlarla başbaşa bırak!..

Lut, kapıyı açar açmaz **Sodomlular** içeri girdiler ve **Elçi Melekleri**'ne kötülük yapmaya kalkıştılar.

Cebrail, **Sodomlu** azgınları cezalandırmak için **Tanrı**'dan izin istedi. İzin verilince, **Cebrail**, kanadını, onların yüzüne çarptı ve hepsinin gözleri kör oldu.

Onlar, hemen geri döndüler ve dediler ki:

-Ey **Lut**! Sen, bize sihirbazlar getirdin! Bizi çarptın, kör ettin. Hele sabaha bir çıkalım, yine döneriz buraya...

VE HELAK OLDULAR

" Ve **Lut**, toplumuna şöyle demişti:

- Sizden önceki toplumlardan hiç birinin yapmadığı bir iğrençliğe neden girişiyorsunuz?.. Siz, şehvetiniz uğruna kadınları bırakıp erkeklere gidiyorsunuz. Biliniz ki siz, sınır tanımayan iğrenç bir topluluksunuz...

Onlar **Lut**'u dinlemediler. Biz **Lut**'u ve çocuklarını kurtardık. Onların üzerine de yağmur indirdik. Bak nasıl oldu suçluların sonu!.." (Araf: 80'den 84'e dek)

Lut toplumu, **Tanrı Elçilerini** dinlemediler. **Lut**, onlara dedi ki:

- Hala korkmuyor musunuz? Ben size gelen emin bir elçiyim. Artık **Tanrı**'dan korkun da bana itaat edin. Ben, bu iş için sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim, yalnız alemlerin **Rab**'bindendir. **Rabb**inizin, sizin için yarattığı eşlerinizi bırakıyorsunuz. Doğrusu, siz, haddinizi aşmış bir topluluksunuz.

Onlar, dediler ki:

- Ey **Lut!** Eğer bu tavrını sona erdirmezsen, andolsun ki, sen bu topraklardan sürülen olacaksın.

Lut, onlara dedi ki:

- Ben, sizin şu yaptıklarınıza öfkelenenlerdenim... Ey **Rabbim!** Beni ve ailemi, bunların yaptıklarından koru!..

Bunun üzerine biz, O'nu ve ailesini toplu halde koruduk. Ancak, geridekiler arasında bir kocakarı kaldı. Sonra ötekileri mahvedip batırdık." (Şuara: 160'dan 172'ye dek)

Lut, **Peygamber**'le ilgili, **Kuran'ın Ankebut, Araf, Enbiya, Hicr, Hud, Kamer, Şuara, Tahrir** gibi bir çok suresinde bilgiler verilmektedir.

Biz, bu bölümü, **M. Asım Köksal**'ın "**Peygamberler Tarihi**"den özetleyerek kendi yorumumuzla aktardık ve **Kuran** ayetleriyle besledik.

İBRÂHİM PEYGAMBER

İbrahim Peygamber'in soy zinciri şöyledir: İbrahim; babası **Tarah** (**Azer**), onun babası Nahor, onun babası Sorug (**Şarug**), onun babası Rau (**Ergu**), onun babası Falığ, onun babası Abir, onun babası Şalîh, onun babası Erfahşed, onun babası Sam ve onun babası Nuh'tur.

İbrahim Peygamber'in annesi de, soy şeceresi bakımından Nuh Peygamber'e ulaşmaktadır: "Erfahşed b. sam; Nuh oğullarından Kernba b. Küsa'nın kızı **Nuna** veya Efrayim b.Ergu, b. Falığ, b. Abir, b. Şalîh, b. Erfahşed, b. Sam, b. Nuh'un kızı Ebyuna'dır."

İbrahim Peygamber; orta boylu, ak benizli, ela gözlü, güzel ve güler yüzlü, sevecen, açık alınlı, uzunca yanaklı, ak saçlı ve ak sakallıydı. Ayak izlerine varıncaya dek her hareketi ve beden yapısı **Hız. Muhammed**'e benziyordu.

Babası, **Harran** halkından **Tanrah**'tı. O'nun, **Küfe** ile **Basra** arasındaki **Küsa** köyü halkından olduğu da söylenmektedir. **Tarah**, daha çok **Azer** diye çağrılırdı. **Azer**, **Kral Nemrud**'un güven duyduğu has adamlarından biriydi. O'nun putlarının bakıcısı ve yöneticisiydi.

Harran, Tufandan sonra **İbrahim Peygamber**'in kardeşi **Haran** tarafından kurulan ilk yerleşim merkezidir. Adını da **Haran**'dan almıştır. **Haran**, **Mudar**'a bağlı olarak kurulmuş; **Musul**, **Şam** ve **Rum** yolu üzerinde olduğu için büyük bir kent merkezi haline gelmiştir.

İbrahim Peygamber'e, **Tanrı** tarafından indirilmiş on sahife vardır. Bu sahitelerde, **Tanrı**'nın birliğine inanmak ve O'nu her an anarak verdiğine şükretmek ile ders alınması gereken önemli sözler vardı.

M. Asım Köksal'ın aktarmasına göre; "Eshab-ı kiramdan Ebu Zerrülfari der ki:

- Ya Resulallah! İbrahim'in Sahifelerinde neler vardır? diye sordum. Dedi ki:

- Hepsi, meseller (ibretli sözler) idi. Şöyle ki:

- Ey saltanat verilen, sınanan, aldanan kiral! Ben, seni; dünyayı birbiri üzerine yığasın diye göndermedim. Fakat, mazlumun duasını, benden geri çevirtmezsin. Ben mazlumun duasını -kafir de olsa- geri çevirmem!..

Onda, ibret alınacak şöyle sözler de vardı:

Aklına mağlub olmadıkça, akıl sahibinin belli saatleri olmak:

1-) Bir saatini, Rabb'ına dua ve yalvarmaya,

2-) Bir saatini, Yüce Allah'ın sanat ve kudreti üzerinde durup düşünmeye,

3-) Bir saatini, geçmişte işlediklerinden ve gelecekte işleyeceklerinden kendisini sorguya çekmeye,

4-) Bir saatini de, helalinden yeme-içmeye, ihtiyacını karşılamaya ayırmak gerekirdi.

Yine akıl sahibine gerekir ki:

1-) Ahirete hazırlanmak,

2-) Geçimini düzene koymak,

3-) Haram olmayan şeylerden yararlanmak için olmadıkça, bir yerden, başka bir yere göç edip gitmemektir.

Yine akıl sahibine yaraşır ki:

1-) Zamanında, basiretle, ibret gözüyle bakıcı,

2-) İşini önüne katıcı,

3-) Dilini tutucu, kelamını (sözünü) azaltıcı olmaktadır.

Meğer ki, bunların (açıklaması) olsun, buyurdu."

İLK İSLAM

İslam sözcüğü, **İslam Ansiklopedisi**'ne göre **Tanrı'ya teslim olan** anlamındadır. **Tanrı'ya** tam teslimiyeti nede niyle **İbrahim'e İslam** denilmiştir. **Hz. Muhammed** de kurduğu dine **İslam** adını vermiş, bu dine mensup olanlara da **Müslüman** denilmiştir.

Evet, **İbrahim Peygamber**, ilk islam olan ve kendini sünnet edendir. Kitaplı Peygamberlik payesi, **İbrahim** soyundan gelenlere verilmiştir. Tanrı yolunda ilk kez ateşe atılan ve hicret edendi. O, Kıyamet günü dirileceklerin ilk giydirileni olacaktır. O, ilk konuk ağırlayandı. Çok konuk ağırladığı için "Konuk Babası" olarak anılırdı. İlk kez bıyığını kısaltan; koltuk altını ve etek temizliğini yapan; tırnaklarını kesen; saçlarını tarayan; bacağına don (kilot), ayaklarına ayakkabı giyen; edep yerini, ağzını, burnunu, dişlerini su ile temizleyen; dostlarıyla kucaklaşan, tokalaşan ve onları alınlarından öpen; **Tanrı'nın Halil'i** (dost) olan; yüz elli yaşında saçlarının ağardığını gören, bunun nedenini **Tanrı'dan** sorduğunda, "Bu, dünyada ibret, ahirette vakar ve nurdur" yanıtını alıp "öyleyse vakarımı artır" diyendir. Ve yine ilk kez Mekke Harem sınır taşlarını da diken **İbrahim Peygamber** olmuştur.

İbrahim Peygamber, **Kenan** ilinde 175 veya 200 yaşında Hakk'a yürüdü.

Kral Nemrud; **Kabil**'den sonra ilk kez ateşe tapandı. Yine ilk kez başına taç giyendi. İnsanların, kendisine tapmasını isteyen ilk insandı. İlk kez yıldızların durumunu ortaya açık biçimde koyan, onlar hakkında bilimsel görüşler ileri süren ve deneyler yapandı. Ve ilk kez **Göksel Tanrı** ile **Tanrılık** kavgası veren, bu yolda kötülüğe yol açandı.

Nemrud zamanında kimi insanlar da, yıldız bilimiyle uğraşırlardı. Güneş'in ve Ay'ın tutulacağı tarihleri hesaplarlar; yıldızları ve yerlerini saptamaya çalışırlardı.

Rivayet odur ki; **Nemrud**; O günlerde bir rüya görür. Rüyasında bir yıldız doğuyor; tüm yıldızların parlaklığını olduğu gibi Ay'ın ve Güneş'in de aydınlığını bastırıyordu. **Nemrud**, bu rüyasından korktu ve **Sihirbazları**, gelecekte haber veren **Kahinler** ile iz ve yüz çizgilerinden anlam çıkaran **Kaifleri** çağırıp bunun sırrını sordu. Onlar dediler ki:

- Ülkende gelecek yıl bir çocuk doğacak; halkının inancını değiştirecek ve senin saltanatın ile ölümün onun eliyle son bulacak!..

Kral Nemrud, bu yorum üzerine tüm erkekleri toplayıp ayrı bir mekânda yerleştirdi. Sonra da şanına uygun bir emir verdi:

- **Bundan böyle doğacak her erkek çocuk ölecektir!..**

Bunun üzerine doğan her erkek çocuk öldürüldü.

Bir gün, **Nemrud**'un çok önemli bir işi çıktı. Kendisi, tahtından ayrılmadığı için çok güvendiği **Azer**'e bu işi havale etti, ve O'na dedi ki:

- Bilmiş ol ki, seni oraya, salt sana güvendiğim için gönderiyorum. Eşinle cinsel ilişkide bulunma sakın!

Azer, dedi ki:

- Size bağlılığımdan vazgeçmeyeceğime and içerim!

Bu andlaşma üzerine **Nemrud**'un işini halletmek üzere **Azer**, ailesinin bulunduğu kente geldi, işini bitirdi. Sonra, "Buraya dek gelmişken bir de aileme uğrayıp, ne yaptıklarını göreyim" diye içinden geçirdi. Ancak, ailesinin yanına

varınca, **Nemrud**'a verdiği söze sahip olamadı, eşiyle buluştu. Bu kez telaşlandı ve eşini **Küfe** ile **Basra** arasındaki **Evr** diye bilinen bir köye kaçırıp orada gizlenmesini sağladı...

Aradan zaman geçti; tek bir erkek çocuğa rastlanmayınca **Nemrud**: "Demek ki bu, yalancı sihirbazların uydurmasıymış" diyerek rahatladı, ve emir verdi:

- Artık yurtlarınıza dönünüz!

Erkekler, ailelerinin yanlarına döndüler.

Ancak yine gelecekte haber veren **Kahinler**, **Nemrud**'a **İbrahim** adlı bir çocuğun pek yakında doğacağını, kendisini öldürüp putlarını kıracağını haber verdiler

Nemrud, bildirilen gün geldiğinde ne denli gebe kadın varsa hepsini huzuruna getirtip bebelerini öldürttü. Ancak, **Azer**'in genç karısı **Nuna**, gebeliğini gizlemeyi başardığı için bu kırımdan bebesini kurtardı.

Doğum sancısı çeken **Azer**'in karısı **Nuna**, gece yarısı evinden çıkarak bir mağaraya gitti, **İbrahim**'i orada doğurdu. Ve çocuğunu bezlere sarıp mağaraya bıraktı, evine döndü. Kimsenin dikkatini çekmeden gündüzleri evinde oldu; geceleri mağarada **İbrahim**'i besleyerek zaman geçirdi. Kocası **Azer**, gebeliğini sorduğunda, **Nuna** dedi ki:

- Bir oğlan doğurmuştum, öldü!..

Azer, karısına inandı ve sustu.

İbrahim, bakıldığı mağarada bir günlükken bir haftalık; bir haftalıkken, bir aylık; bir aylıkken, bir yıllık gibi hızla büyüdü. Ve mağarada onbeş ay kaldığında artık delikanlı oldu. **Azer**, mağarada oğlunun gizli büyümüş olduğunu öğrenince sevindi. **Nemrud** ise, bu olup bitenlerden habersizdi. Ve artık herşey unutulmuştu.

Bir'gün **İbrahim**, annesine sordu:

- **Benim Rabbim kim?**

Annesi **Nuna**, dedi ki:

- **Benim!**

- **Senin Rabbin kim?** dedi **İbrahim**.

- **Baban**, dedi **Nuna**.

- **Babamın Rabbi kim?**

- **Nemrud**.

- **Nemrud'un Rabbi kim?**

- **Sus!** dedi **Nuna**. Çünkü ondan ötesini bilmiyordu.

İbrahim sustu.

Nuna, kocasının yanına gelip dedi ki:

- **Gördün mü başımıza gelenleri? Nemrud'un korktuğu çocuk, senin oğlun!..**

Azer, hemen oğlunun yanına koştu. **İbrahim**, ona da sordu:

- **Ey babacığım! Benim Rabbim kim?** **Azer** de, karısı **Nuna** gibi, **İbrahim**'in sorularını yanıtladı. Ancak, **İbrahim**, **Nemrud**'un da **Rabbinin kim olduğunu** sorunca, **Azer**, O'na bir tokat vurdu:

- **Sus!** dedi.

Azer, bu durumdan çok korktu. Hemen en yakın arkadaşlarına gitti. Onlara dedi ki:

- **Kral'ın emrine rağmen, öldürmeyip mağarada sakladığım bir oğlum var. Kendisini mağaradan çıkartıp getirirsem, onu korkulu ve sakıncalı bulur musunuz?**

Arkadaşları dediler ki:

- Hayır, git getir O'nu.

Azer, gidip yeraltı mağarasında gizlenen oğlunu alıp getirdi.

İbrahim, ilk kez yeryüzüyle karşılaştı. Gördüğü her şeyi merak etti. İnsanları, deveyi, atı, ineği, koyunu sordu, yanıtlar aldı. Ve bunların bir **Rablerinin** olması gerektiğini düşündü. Sonra yıldızları, Ay'ı **Güneş'i** düşündü. Aradığı **Rab**, bunlar olabilir miydi?.. **Nemrud'un** putlarına ise, hiç itibar etmiyordu. Bu konuda **Tanrı**, **Kuran'da** şu açıklığı getiriyordu:

"**İbrahim**, babası Azer'e şöyle demişti:

- **Putları, tanrılar mı ediniyorsun? Seni de, toplumu da, açık bir sapıklık içinde görüyorum.**

Böylece biz, **İbrahim'e** göklerin ve yerin meleklerini gösteriyorduk ki, gerçeği görüp bilerek inananlardan olsun.

Gece üstüne çökünce bir yıldız gördü de "**İşte Rab-bim bu olmalı**" dedi. Ancak, onun da battığını görünce şöyle konuştu: "**Eğer Rabbim bana kılavuzluk etmemiş olsaydı, kuşkusuz ben de sapıtan topluluktan olurdum.**" (En'am: 75'ten 79'a dek)

Sonra, güneşin doğuşunu gördü ve "**Tamam; benim Rabbim bu. Bu onlardan daha büyük**" dedi. Ne var ki o da batıp gidince şöyle seslendi:

- Ey toplumum! Sizin, **Tanrı'ya** ortak koştüğünüz şeylerden uzağım ben!.. Hiç kuşkunuz olmasın ki, ben, **Tanrı'nın** birliğine inanan biri olarak, yüzümü, gökleri ve yeri yaratan yüce varlığa yönelttim. Asla müşriklerden değilim ben.

Toplumu O'na karşı çıkıp kanıt getirmeye kalkıştı. **İbrahim**, dedi ki onlara:

- Tanrı hakkında benimle çekişiyor musunuz? Beni doğru yola O iletti. O'na ortak koştuğunuz şeylerden korkmam ben. Rabbimin dilediği dışında hiç bir şey olmaz. Rab-bim, bilgece herşeyi kuşatmıştır. Hala öğüt almayacak mısınız?

Hem siz, hakkında size hiç bir kanıt indirmediği şeyle-ri, **Tanrı**'ya ortak koştuğunuz halde korkmuyorsunuz da, ben, sizin **Tanrı**'ya ortak tuttuğunuz şeylerden nasıl korka-rım?!..

Şimdi bu iki gruptan hangisi güvende olmaya ve güve-nilmeye daha layıktır?..

İman edip de imanlarını her hangi bir zulümle kirlet-meyenler var ya, işte onlar güvende olmaya ve güvenilmeye layıktır. Doğruyu ve güzeli yakalayan onlardır.

İşte bunlar, toplumuna karşı **İbrahim**'e verdiğimiz ka-nıtlardır. Dilediklerimizi derece derece yükseltiriz. Senin **Rabbin Hakim**'dir, **Alim**'dir." (En'am: 74' ten 83'e dek)

Bu bölüm, **M. Asım Köksal**'ın "**Peygamberler Ta-rih**"nden özetlenerek alındı, kendi yorumumuzla verildi ve **Kuran** ayetleriyle beslendi.

İBRAHİM'İN MÜSLÜMAN OLMASI

Gerçekten yumuşak huylu ve son derece duygulu olan **İbrahim** Peygamber, büyük inançla kendini **Tanı**'ya vermiş biriydi. O nedenle oğlu **İshak**'ı **Tanrı**'ya kurban etmekten asla çekinmemişti. **İbrahim** için **Kuran**'da bir çok ayet bu-lunmaktadır. Ve O, islam olarak kabul görmektedir. **Ali İm-**

ran suresi 67. ayetinde denilmektedir ki:

"İbrahim, ne bir Yahudi idi, ne de bir Hıristiyan! O, Hanif bir müslümandı. Asla müşriklerden değildi."

Bakara suresi 124' 131. ayete dek **İbrahim** peygamber için şunlar söylenmektedir:

"Hani **Tanrı**, **İbrahim**'i bazı sözcüklerle sınava çekmiş, **O** da, onların hakkını vermişti de, **Rab** şöyle demişti:

- Seni insanlara önder yapacağım!

Anımsayın o zamanı ki, biz **Beytullah**'ı, insanlar için sınav kazanmaya yönelik bir toplantı yeri ve güvenli bir sığınak yaptık. Siz de **İbrahim**'in makamından bir dua yeri edinin... **İbrahim**'e ve **İsmail**'e şu sözü iletmiştik:

- Tavaf edenler, kendini ibadete verenler, rüku ile secdeye duranlar için evimi temizleyin.

İbrahim de **Tanrı**'ya şöyle yakarmıştı:

- Ey **Rab**'bim! Şurayı güvenli bir kent yap! İnsanların, **Tanrı**'ya ve ahiret gününe inananlarını çeşitli ürünlerle rızıklandır!

Tanrı, dedi ki:

- Küfre sapanları bile rızıklandırırım. Ama az nimetlerle rızıklandırır, sonra da ateş azabına itiveririm. Bilesiniz ki çok kötü bir dönüş yeridir orası...

İbrahim ile **İsmail**'in birlikte, **Beytullah**'ın ana duvarlarını yükselttikleri zaman şöyle yakardıklarını da anımsayın:

- Ey **Rab**'bimiz! Bizden gelen niyazlarımızı kabul buyur. Çünkü sen **Semi**'sin, herşeyi çok iyi duyarsın; ve sen **Alim**'sin, herşeyi çok iyi bilirsin!..

Ey **Rab**'bimiz! Bizi, sana teslim olmuş iki müslüman olarak kabul et! Soyumuzdan da, sana teslim olan müslüman bir ümmet oluşturun. Bize ibadet yerlerimizi göster, bizim tövbemizi kabul et!.. Çünkü sen, evet sen, **Tevvab**'sın, tövbeleri cömertçe kabul edensin. Sen, **Rahim**'sin, rahmetini cömertçe verensin!..

Ey **Rab**'bimiz! Onlara, içlerinden, senin sözlerini okuyacak, kendilerine **Kitap**'ı ve hikmeti öğretecek, onları nefislerinden temizleyip arındıracak bir resul gönder. Çünkü sen, evet sen, **Aziz**'sin, tüm ululuk ve onurun sahibisin! Ve sen **Hakim**'sin, tüm hikmetlerin kaynağısın!..

Öz benliklerini, beyinsizliğe iletenlerden başka, kim, **İbrahim**'in dininden yüz çevirir?.. Andolsun ki, biz, **O**'nu seçip yeryüzünde yüceltmıştık. **O**, ahirette de barış ve iyilik sevenlerden biri olacaktır elbet...

Tanrı, **İbrahim**'e, "Müslüman olup bana teslim ol" dediğinde, **O**, hiç tereddüt etmeden şu yanıtı vermişti:

Alemlerin Rab'bine teslim oldum!.."

İBRAHİM, OĞLU İLE BERABER SÜNNET OLUYOR

Tevrat'ın **Tekvin** bölümünde **İbrahim**'in doksan dokuz yaşında oğluyla beraber sünnet olması şöyle anlatılmaktadır:

"Ve Abram (**Abram**, **İbranice**'de "çocukların babası" anlamına gelmektedir. **İnanç** dünyasında da **İbrahim** olarak bilinmektedir.) doksan dokuz yaşında iken **Tanrı**, **O**'na göründü ve dedi ki:

- Ben **Kadir Mevlayım**; benim önümde yürü ve kâmil

ol. Bil ki, ahdimi, seninle benim aramda edeceğim ve seni fazlasıyla çoğaltacağım... Sen, bir çok milletin babası olacaksın... Bundan sonra adın **Abram** olarak çağrılmayacak, **İbrahim** olacaksın. Sen ve senden sonra gelecek zürriyetinle benim aramdaki ahdimi kuşaklar boyunca sabit kılacağım. Ve senin gurbet diyarını, bütün **Kenan** diyarını sana ve senden sonraki zürriyetine daimi mülk olarak vereceğim.

- Sen ve senden sonraki zürriyetin, kuşaklar boyunca ahdimi tutacaksınız. Ahdim budur ki; aranızda her erkek sünnet olacaktır. Bu **gulfе** (penis) etinizdeki sünnet, sizinle benim aramızdaki ahdin bir işareti olacaktır.

Ve senin evinde doğan, senin paranla satın alınmış olan sekiz günlük her erkek çocuk sünnet olacaktır. Gulfe etinde sünnet olmamış, yani sünnetsiz erkek varsa, o can kendi kavmindan kesilecektir. Çünkü onlar, ahdimi bozmuş sayılacaktır.

Senin karın **Saray'a** gelince; onun adını artık **Saray** olarak çağırmayacaksın; bundan böyle onun adı **Sara** olacaktır. Onu mubarek kılacağım ve ondan sonra bir oğul vereceğim. O, milletlerin anası olacak ve kavimlerin kralları ondan üreyecektir...

Bu söz üzerine **İbrahim** yüzünü gizleyerek güldü ve içinden dedi ki: "**Yüz yaşında olanın bir oğul yapma kudreti olur mu? Hiç doksan yaşındaki Sara doğurur mu?..**"

Sara, bu konuşmaları arkadaki çadırın kapısında dinliyordu. **İbrahim**'le **Sara**'nın yaşları ilerlemiş, artık kocamışlardı. Yıllar önce adetten kesilmiş olan **Sara** da güldü ve içinden dedi ki: "**Hiç ihtiyarladıktan sonra bana sevinç olur mu? Efendim de kocamıştır artık...**"

Tanrı, İbrahim'e dedi ki:

- Sara diyor ki: ben de, efendim de kocadık artık. Bu yaştan sonra gerçekten doğuracak mıyım ben diyerek niçin güldü? Tanrı için imkânsız birşey var mıdır? Normal zamanı gelecek, yine bu mevsimde yanına döneceğim ve o zaman Sara'nın bir oğlu olacak, adını **İshak** koyacaksın. O'nunla ve Ondan sonraki zürriyetiyle ahdimi ebedi akit olarak sabit kılacağım.

İsmail'e gelince; seni işittim; işte O'nu mubarek kıldım. O'nu semereli edeceğim, zürriyetini fazlasıyla çoğaltacağım; oniki beyin babası olacak ve onu büyük millet edeceğim.

Tanrı, İbrahim'le olan söyleşisini burada bitirdi ve yukarı çıktı.

Ve **İbrahim**, oğlu **İsmail'le** birlikte evde doğanların ve parası ile satın alınanların hepsini, evde bulunan her erkeği aldı ve **Tanrı'nın** kendisine söylemiş olduğu gibi, aynı o günde **gulfeleri etinde sünnet etti**.

İbrahim, gulfe etinde sünnet olduğu zaman doksan dokuz yaşındaydı. Oğlu **İsmail** ise, henüz onüç yaşındaydı.

İbrahim ve oğlu **İsmail**, aynı günde sünnet oldular..."

KABE'NİN İNŞASI VE KUTSALLIĞI

Bütün yerin aslı olarak kabul gören **Kabe** için, **Kuran'ın** Ali **İmran** suresi 96 ayetinde şöyle denilmektedir:

"Doğrusu, insanlar için ilk kurulan ev, Mekke'de, dünyalar için mübarek ve doğru yol gösteren **Kabe'dir**."

Hud suresinin 7. ayetine göre, **Kabe'nin** yeri, su üzerindedir. **Tanrı**, onun zeminini çok sağlam yapmıştır.

Kâbe, **Adem**'den önce kızıl bir tepe görünümündeydi. Melekler, orayı **tavaf** (etrafını dolanır) ve ziyaret ederlerdi. **Adem**'in tövbesi orada kabul edildi.

Adem, **Serendib**'ten **Kabe**'yi ziyarete geldiği zaman, Melekler **O**'nu karşılayıp dediler ki:

- Senin yaratılmadan ikibin yıl önceden beri biz bu makamı tavaf ederek senin gelmeni, saadet (mutluluk) ve keramet kapılarının senin üzerine açılmasını bekledik.

Böylece, Melekler, **Adem**'e, haccın nasıl yapılacağını öğrettiler, **Adem** hacı oldu. Ve **Adem** oraya binayı yapınca, **Tanrı** şöyle buyurdu:

- Sen, insanların ilkin; bu ev de insanların evlerinin ilki olsun.

Adem, dedi ki:

- Ya **İlahi**! Her binanın bir ücreti olur. **Hazine-i lüt-fundan** bana da bir ücret ihsan olunur mu?

Tanrı, şöyle dedi:

- Evlatlarından her kim bu beyti (evi) tavaf ederse, onun günahlarını bağışlarım.

Bunun üzerine **Adem**, dedi ki:

- Ya **İlahi**! ihsanını biraz daha artır.

Tanrı, dedi ki:

- Ey **Adem**! Her kim ki, burayı ziyaret etmek isteyip de gelemese, bulundukları yerde yoksul ve düşkünlere yardım eder, insanlık için hayırlı işler yaparsa, onların da günahlarını bağışlarım.

-Bu ihsan yeter ya **Rabbim**! dedi **Adem**.

Kabe'yi onarmak ve yenilemek onuru **İbrahim Pey-**

gamber'e nasib oldu. **Nuh tufanından** sonra taşları dağılan **Kabe'nin** eski halini bilmeyen **İbrahim Peygamber**, oğlu **İsmail** ile birlikte **Mekke'ye** geldiğinde, **Tanrı**, O'na bilgi edinmesi için bir bulut gönderdi. Deve başlı bulut konuştu:

- **Ey Adem! Yapacağın evin büyüklüğü, benim gölgegin düştüğü yer kadardır. Ne fazla, ne de eksiktir.**

Bu noktada rivayet başka başkadır. Birine göre, **Tanrı**, rüzgara buyurdu, **rüzgar**, **Kabe'nin** yeri kadar yeri temizledi, **Adem**, o yer büyüklüğünde **Kabe'yi** yaptı. Başka birine göre, **Tanrı**, bir örümceğe buyurdu, **örümcek** **Kabe'nin** ölçülerini belirledi, **Adem**, ona göre binayı yaptı. Daha başka rivayete göre, **Cebrail** gelip yerin ölçüsünü **Adem'e** bildirdi.

Kabe'nin duvarları yükselip, **İbrahim Peygamber** daha yukarıya taş koyamaz olunca, büyük bir taşı getirip onun üzerine çıkarak duvarı örmeye başladı. **İsmail** de O'na çamur taşıyarak yardım etti. Ve **Kabe'yi** tamamladılar. **İbrahim Peygamber'in** ayak izi o taşın üzerinde kaldığı için bu taş "**Makam-ı İbrahim**" adıyla ünlendi ve ziyaret edilir oldu.

Rivayet olunur ki; **İbrahim peygamber**, **Kabe'yi** yeniden inşa ederken, bugünkü "**Hacer'ül-Esved**" (Kara taş)ın bulunduğu yere gelince oğlu **İsmail'e** dedi ki:

- **İyi bir taş getir ki, buraya koyalım. Bu taş hacılara işaret olsun.**

İsmail, bir taş getirdi. **İbrahim Peygamber**, onu beğenmedi:

- **Bundan daha iyisi olsun, dedi.**

İsmail, yeniden taş aramaya gitti. O ara **Ebu Kubeys**

Dağı dile geldi, dedi ki:

- Cebrail, bana, tufan esnasında emanet olarak bir taş bırakmıştı, onu al.

İsmail, dağın verdiği taşı aldı, babasına getirdi ve oraya konuldu.

Ebu Kubeys dağı gibi, **Tur-i Sina**, **Tur-i Zeyna**, **Lübnan**, **Cudi** ve **Hıra** dağlarından da taşlar getirilerek **Kabe'nin** inşaatında kullanıldı.

Böylece **Kabe**, insanların hacı olmaları için ziyaret edilen mukaddes yer olarak kabul edildi...

Bu bölüm, **Altıparmak'ın "Peygamberler Tarihi"**nden özetlenerek alındı ve kendi yorumumuzla aktarıldı.

İBRAHİM PEYGAMBER'İN HANİFLİĞİ

**Müminin gönlü Hakk'ın Kâbesi'dir.,
Gönül ile Hak arasında hicap yoktur.**

Hacı Bektaş veli

Kâbe'yi inşa eden ve hac ziyaretini yapan ilk peygamber olarak bilinen **İbrahim Aleyhisselam**, İslam dünyasına göre ilk müslüman / İslam'dır da...

Bu nedenledir ki, **Hz. Muhammed'in** soy zinciri **İbrahim Peygamber'e** bağlanmakta, **Kabe'nin** kutsallığı tartışmasız kabul görmektedir.

Hz. Muhammed, putatapar **Mekke** halkına karşı gelecek, putataparlığı ret edip Peygamberliğini seslendirmeye başladığı zaman, O'na "**Sabii**" dediler; ve O'nunla alay ederek yaratıcı tek **Tanrı** ile **İslam** dinini kabul etmediler.

Ama, **Hz. Muhammed**, bir "**Hanif**" ve aynı zamanda

ilk eşi **Hatice**'nin amcası olan **Varaka**'dan dinler üzerine geniş bilgi alıp, kırk yaşına geldiğinde **Tanrı** sözlerini tebliğ'e başlayınca, ilk önce **Varaka**'nın ve **Hatice**'nin desteğini alarak taraf bulmuştu...

Sabiilik, eski bir dindir. **Sabiiler**'le ilgili **Kuran**'da açık iki ayet bulunmaktadır:

1-) "İman edenler, **Yahudiler**, **Hristiyanlar**, **Sabiiler**, **Nasraniler**, **Mecusiler**, **Müşrikler** yok mu. Tanrı, kıyamet günü bunlar arasında ayırım yapacak, hüküm verecektir. Kuşkusuz Tanrı her şeye hakkı ile tanıktır." (Hac: 17)

2-) "İman edenlerle, **Musa dinini** kabul edenler, **Nasraniler**, **Sabiiler** içinde **Tanrı**'ya ve ahiret gününe inananlar ve yararlı işler yapanlar, **Tanrı** katında ödüllendirilecekler ve hiç bir korkuya uğramayacaklardır. Ve dahi hiç tasa çekmeyecekler, hüznülmü olmayacaklardır." (Bakara: 62)

"**Sabii**" sözcüğü; **Arapça**'da "**Sabee**" kökünden gelmekte olup "**bir dinden çıkarak diğer bir dine geçme**" ya da "**Haktan vazgeçerek batıla yönelme**" anlamını içermektedir.

"**Sabiin**" sözcüğü ise, yıldıza tapanlar anlamındadır.

Putı tapmayan ve kendi dinini oluşturan **Hz. Muhammed**'e, putı tapıcı **Mekke** halkının "**Sabii**" demesi, O'nun, kendisine başka bir din seçmiş olmasından kaynaklanmaktaydı...

Sabiilik, kendine özgü bağımsız bir din veya eski bir inanç sistemi olmakla beraber; onun çıkış noktası, **İbrahim Peygamber** zamanında insanların "**Hunefa**" ve "**Sabii**" diye iki gruba ayrılması olayına bağlanmaktadır.

Sabiiler; her şeyi yapmaya kudreti olan **Tanrı**'nın, tüm

alemi yarattığına inanırlar. Böyle yüce bir yaratıcıya ulaşmak için, nefsini terbiye etmiş kâmil insan olmak gerektiğini söylerler. Ancak **Tanrı'yı**, yeryüzünde ve insanlık aleminde değil, gökyüzündeki cisimlerde bulmayı yeğlerler...

Hunefalar ise; **Tanrı** ile kul arasında bir aracıya gereksinim duyarlar. Bu aracı, **Tanrı'dan** vahiy almalıdır ve aldıklarını insanlara tebliğ etmelidir...

Bu söylem, tek Tanrılı dinlerdeki, Peygamberlik olgusunu işaretlemektedir.

Süreç içerisinde "**Hunefalar**" (**Hanifler**), **İbrahim Peygamber** dayanağı ile taraf bulmuşlar ve dinler tarihinde yer almışlardır.

"**Hanif**" sözcüğü; yazılış itibariyle "**Hânif**" olursa; 1-) Küskün, dargın. 2-) Gururlu, anlamlarına gelmektedir. "**Hanîf**" (Hunefa) olursa da; İslam dinine sımsıkı bağlı bulunan kimse, anlamını içermektedir.

Hz. Muhammed'in yaşadığı **Arabistan'da** o dönem, **İbrahim Peygamber'e** inanan ve adlarına "**Hanif**" denilen bir takım insanların da yaşadığı gözlenmektedir. Bunlar, putlara tapmıyorlar, kurban keserek **İbrahim'in Tanrısı'na** dua ediyorlardı. Ve tabii ki bunlar, birer propagandacı olarak kendi inançlarını yaymaya çalışıyorlardı...

İşte **Varaka** da bunlardan birisiydi ve doğal olarak **Hatice de Hanifliğe** yatkındı.

Böylece **İslamiyet, İbrahim Peygamber** döneminde ortaya çıkmış bulunan **Sabiilik** ve **Haniflik** üzerine bina edilmiştir. Ve özellikle **İbrahim Peygamber'in Hanifliği** esas alınmıştır. Bu konuda **Kuran'ın** bir çok ayetinde açık beyan vardır. Biz, bunlardan bir kaçını sıralamak istiyoruz:

"Yahudiler, "bizden olunuz"; Hıristiyanlar "bizden olunuz ki, hidayet bulasınız" dediler. Onlara de ki:

- Biz, bu dediklerinizin hiç birinden olmayız. Doğrusu **HANİF** olarak ve **Hakk'a** yönelerek **İbrahim** dinindeniz. Çünkü **İbrahim** müşriklerden değildi." (Bakara: 136)

"İbrahim, ne Yahudi, ne de Nasrani (Hıristiyan) idi. Doğrusu, inançsız insanlardan uzaklaşmış, Tanrı'nın birliği-ne inanan müslim bir HANİF'ti." (Ali İmran: 66)

"Onlara de ki: Helal ve haram konusunda Cenabı Hak, sözünde sadıktır. Yahudilere uymayınız. Siz, batıldan uzak duran, Hakk'a yönelen ve Hanif olan İbrahim'e uyunuz. Çünkü İbrahim, Tanrı'ya ortak koşanlardan değildi." (Ali İmran: 95)

"Kötü işlerden uzak durarak, Hakk'a yaraşır hizmetlerde bulunarak İbrahim'in dinine bağlı olan HANİF kimse-den, hak din için daha üstün kim vardır? Andolsun ki Tanrı, İbrahim'i "halil" (dost) edinmiştir." (Nisa: 123)

(Tanrı'nın dostu İbrahim Peygamber diyor ki):

"Gerçekten ben, bütün dinlerden dönüp ayrılarak gök-leri ve yeryüzünü yaratan Tanrı'ya yöneldim, HANİF oldum. Ben Tanrı'ya şirk koşanlardan değilim." (En'am: 9)

"De ki: Rabbim, beni, İslam dininden ibaret olan sırat-ı müstakim'e (Hak yoluna) yöneltti. O din ki; gayet sağlam ve dayanıklı olup HANİF olan İbrahim'in dinidir." (En'am: 161)

"Gerçekten İbrahim, tüm iyi huyları şahsında toplamıştı. Tanrı'ya itaat eden ve batıl dinlerden ayrı durup Hakk'a yönelen iyi bir HANİF'ti O." (Nahl: 120)

"Ya Muhammed! Biz, ondan sonra batıl dinlerden ayrı

durup **Hakk'a yönelen ve HANİF olan İbrahim** dinine uyman için sana vahyettik." (Nahl: 123)

"**Ya Muhammed! Tanrı'nın takdir ettiği ve ret etmeye kimsenin güç yetiremediği gün gelmeden önce, yüzünü; (HANİF olan İbrahim'in) hak dinine yönelt.**" (Rum: 43)

Bu bölümü, **Dr. Ömer Uluçay**'ın "**Arap Aleviliği**" kitabında yer alan **Prof. Dr. İsmail Cerrahoğlu, Ali Osman Ateş ve Mahmut Esad**'ın yazılarından özetleyerek aldık. Ancak anılan ayetlerin, diğer Kuran çevirilerinden farklı yorumlandığını gözlemledik.

DEĞİŞİK YORUMLAR KURAN'I GÖLGELİYOR

Evet bu çalışmamızda gözlemlediğimiz ve üzerinde önemle durmak istediğimiz bir husus vardır; o da **İslam** dininin kitabı olan **Kuran**'ın her çevirisinde değişik yorumların karşımıza çıkmasıdır. Örneğin, bu bölümde gördüğümüz alıntı ayetler; kamuoyunun yakından tanıdığı din bilgini **Prof. Dr. Yaşar Nuri Öztürk**'ün çevirisinde, anlatım farklılıkları göstermekle beraber; **Bakara Suresi**'nin ayeti 136 değil, 135'tir; **Ali İmran Suresi**'nin ayeti 66 değil, 67'dir; **Nisa Suresi**'nin ayeti 123 değil, 125'tir. **Rum Suresi**'nin 43. ayeti ise şöyledir:

"Allah tarafından ertelenmesi söz konusu olmayan bir günden önce yüzünü güçlü ve eskimez dine döndür. O gün herkes bölük bölük ayrılacaktır."

En'am Suresi'nin 9. ayetinde de tamamen değişik bir anlatım vardır, o da şudur:

"Eğer o peygamberi bir melek kılsaydık, kuşkusuz onu

bir er kişi yapacaktık ve içine yuvarlandıkları kuşku ve karmaşayı onların üzerlerine giydirmiş olacaktık."

Bnların dışında bir başka değişik yorum daha var ki, bağışlarıacak gibi değildir. Basımı, ağ Basım Ambalaj Sanayi firmasıncı 1988 yılında yapılan ve **Osman Nebioğlu** imzasıyla dilimize çevrilen **Kuran'ın Vakıa Suresi'**nde bazı ayetler şoyledir:

"7. Siz de  sınıf olursunuz. 8. (ilki) **Sağcılardır**. (Bilir misin) **Sağcılar** mutluluğa ererler! 9. (Sonra) **solcular** (gelir) (Bilir misin) **Solcular** neye uğrarlar?.. 27. **Sağcılar** (Bilir misin) **Sağcılar** neye rerler? 28. Dikensiz sedr ağaçları altında, 29. Meyveleri salkım salkım muz ağaçları, 30. Yayılmış gölgeler, 31. Akan sular 32. Ve bol meyveler, 33. Sonu gelmeyen, yasak olmayan, 21. Arzuladıkları kuş etleri, 22. Mühür gözlü Huriler, 23. Gizli incilere benzerler, 34. Yüksek dşeklerdedirler. 35. Gerçekten Biz onları yep-yeni bir yaradılışla yarattık. 36. Onları bkire kıldık. 37. Sevgi dolu hep bir yaşıt, 38. **Sağcılar** için. 39. nclerden büyük bir grup, 40. Ve sonradakilerden de bir grup (bulunmaktadır). 41. Ve **Solcular** - (Bilir misin) **Solcular** neye uğrarlar? 42. Onlar kızgın rüzgar ve kaynar sularda, 43. Simsiyah dumanın gölgesindedirler..."

"**Sağcılık**" ve "**Solculuk**" kavramları yakın tarihin siyasi söylemleridir. 1789 Fransız Devrimi'nden sonra 28.8.1789 günü toplanan **Kurucu Meclis'te Kral'ın** vetosu tartışılırken, **Meclis Başkanı'na** göre salonun sol yanında olan muhaliflere "**Solcu**", sağ yanında olan **Monarşi'den** yani **tutucu egemen Kral'dan** yana olan ve muhaliflere tavır alanlara da "**sağcı**" denilmiştir. Eğer o gün, oturanlar yer değişmiş olsalardı bugün durum farklı olacaktı; **Sağcılar**, ilerici, yenilikçi olacaklar; **solcular**, **tutucu**, gerici ola-

caklardı... Bu kavramların din ile bir ilgisi olmadığı halde **Kuran'da** yer alması, tamamen **çeviri yapanın siyasal görüşünü yansıtmış** olmasından ileri gelmektedir.

Acaba bu konuda **Osman Nebioğlu** tek örnek midir? Hayır! Bu ülkede **Diyanet İşleri Başkanı** olmuş, din otoritesi sayılan Prof. Dr. **Süleyman Ateş** de **Nebioğlu** gibi düşünüyor. Bu, Diyanet eski başkanı din otoritesi **Bay Ateş'in** biri Kılıç Kitabevi Yayın ve Dağıtım tarafından basılan ve **Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Dairesi Başkanlığı'nın 15 Temmuz 1975 tarih ve 4013 sayılı kararı ile İmam Hatip Liseleri'ne ve ilgililere müracaat kitabı olarak kabul edilen bir ciltlik Kuran'ı Kerim ve Yüce Meali;** diğeri de 1988 yılında Yeni Ufuklar Neşriyat tarafından basılan ve 1995 yılında 6 cilt halinde Milliyet Gazetesi tarafından okuyuculara verilen **Kuran'ı Kerim Tefsiri'dir. Bay Ateş'in Vakıa Suresi** çevirisi şöyledir:

"7. Ve sizler üç sınıf olduğunuz zaman; 8. **Sağın adamları**, (amel defterleri sağ tarafından verilenler) **ne uğurlulardır onlar!** 9. Solun adamları, (amel defterleri sol tarafından verilenler) **ne uğursuzlardır onlar!** 27. **Sağın adamları**, nedir o **sağın adamları!** 28. (Onlar) dikensiz kirazlar, 29. (Kökünden tepesine kadar) meyva dizili muzlar, 30. Uzamış gölge(ler), 31. fışkıran sular, 32. Pek çok meyve arasında, 33. Tükenmeyen ve yasaklanmayan, 21. Canlarının çektiği kuş et(ler)i, 22. İri gözlü Huriler, 23. Saklı inciler gibi, 34. Ve yükseltilmiş döşekler üstündedirler. 35. Biz (oradaki) kadınları da yeniden bir güzel inşa etmişiz. 36. Onları bakire yapmışızdır...

Bu hadise göre cennetteki kadınlar, dünya kadınlarıdır. Dünyada ihtiyarlayan, kocakarı olan kadınlar, orada taptaze kızlar haline getirileceklerdir. Kocaları (yanlarına) her var-

dıklarında, kendilerini bakire bulacaklardır. (Envari't-Tenzil, 11, 491).

37. Hep yaşıit sevgililer; 38. **Sağın adamları** için. 39. **(Bu sağcıların)** bir bölümü öncekilerdendi. 41. **Solun adamları** (amel defterleri, **sol** tarafından verilenler) nedir o **solcular!** 42. Delikçilere işleyen bir ateş ve kaynar su içinde, 43. Kara dumandan bir gölge altında..."

Din otoritesi sayılan bir **Prof'un** yakın tarihin siyasi kavramları olan **Sağcılığı ödüllendirici, solculuğu ise cezalandırıcı** biçimde **Kuran'da** kullanması; ve bu **Kuran'ı** devletin **Milli Eğitim Bakanlığı, İmam-Hatip** okullarına salık vermesi olursa; bunu birer **Tanrısal buyruk** kabul ederek yetişen gençlerin **sağcı** olup kendi gibi düşünmeyen ve inanmayan **solculara** düşman olması ve ölüm kusması, kaçınılmaz olur elbet...

Abdölbaki Gölpınarlı'nın Remzi Kitabevi tarafından yayınlanan **Kuran'ı Kerim ve Meal'indeki Vakıa Sure-si'nde** anılan ayetler şöyledir:

"7. Artık üç bölük olursunuz siz: 8. **Sağ Taraf ehli, amma ne de sağ taraf ehli.** 9. **Ve sol taraf ehli, amma ne de sol taraf ehli.** 27. **Sağ taraf ehli, amma ne de sağ taraf ehli;** 28. dikensiz sedir ağaçlarıyla, 29. ve meyvaları birbirine yaslanıp istiflenmiş muz ağaçlarıyla dolu bir yerdedir onlar. 30. Ve uzayıp giden bir gölgelik, 31. Ve çağlıya çağlıya akan sular, 32. ve bir çok meyvalar, 33. ne biter zamanları geçer, ne yiyene yeme denir, yeter; 21. İstedikleri kuş etle-rinden sunulur onlara. 22. Ve onlara karagözlü huriler de var ki, 23. sanki haznelerde saklanmış inciler; 34. Ve yüksek dşekler, 35. Şüphe yok ki, biz onların eşlerini de yeni-den yarattık. 36. Onları, kız oğlan kız olarak halk ettik. 37. Cilveli, şirin gözlü, eşlerine aşık ve onlarla yaşıit kıldık. 38.

Sağ taraf ehli için, 39. Onlarda evvelkilerden de bir çok topluluk var. 40. Ve sonra gelenler de bir çok topluluk. 41. **Ve sol taraf ehli**, amma ne de **sol taraf ehli**; onlar iliklerine kadar işleyen bir sam yeli içinde, kaynar sular içmedeler; 43. ve karardıkça kararan bir dumanın gölgesindedirler..."

Şimdi bir de Prof. Dr. **Yaşar Nuri Öztürk**'ün Yeni Boyut yayını olarak 1995'te piyasaya sürülen **Kuran'ı Kerim Meali**'ndeki **Vakıa Suresi**'nin ilgili ayetlerini görelim:

"7. Ve sizler üç çift/sınıf oluvermişsinizdir. 8. İşte **uğur ve mutluluk** yaranı. Nedir **uğur ve mutluluk yaranı**? 9. İşte **şömlük** (uğursuzluk) ve **bunalım yaranı**. Nedir **şömlük ve bunalım yaranı**?.. 27. Uğur ve mutluluk yaranı. Nedir **uğur ve mutluluk yaranı**? 28. Dikensiz kirazlar, 29. Meyva dizili muz ağaçları. 33. Ne tükenir, ne yasaklanır... 21. Ve kuş eti iştahlarınca beğendiklerinden. 22. Ve genç kadınlar, iri ve siyah gözlü, 23. titizlikle korunan inciler misali; 34. Yüksekçe yerleştirilmiş döşekler içinde; 35. Biz, kadınları da güzel bir biçimde yeniden yaratmış, 36. Hepsini bakireler yapmışızdır. 37. Yaşıt cilveli dilberler halinde, 38. **Uğur ve mutluluk yaranı** için. 39. Bir bölümü öncekilerden, 40. Bir bölümü de sonrakilerden. 41. **Ve Şömlük ve uğursuzluk yaranı**. Nedir **şömlük ve uğursuzluk yaranı**? 42. İliklerine işleyen bir ateş ve kaynar su içinde, 43. Simsiyah bir gölge altındadırlar..."

Bunların yorumunu siz okuyuculara bırakıyoruz.

İBRAHİM, PUTLARI KIRIYOR

Münafıklar bu duanın manasına ermedi
Çektiler Mansur'u dar'a, dediginden dönmedi
Halilullah, bu duayla nar içinde yanmadı
La feta illa Ali, la seyfe illa Zülfikar...

Derviş Hatayi

Kuran'ın Enbiya Suresi 51'den 70. ayetine dek İbrahim Peygamber'in putları kırması şöyle anlatılmaktadır:

"Andolsun ki, daha önceden doğruyu bulma gücünü İbrahim'e vermiştik. Ve babası ile toplumuna şöyle demiştik:

- Şu başına toplayıp durduğunuz putlar da ne?

Dediler ki:

- Biz kalktığımızda, atalarımızı, onlara tapınır bulduk.

İbrahim, dedi ki onlara:

- Vallahi, atalarınız da, siz de çok açık bir sapkınlığa düşmüşsünüz!

Dediler ki:

-Sen gerçeği mi söylersin bize; yoksa inançlarımızla oynayıp eğlenenlerden biri misin?

Dedi ki İbrahim:

- Hiç de eğlenmiyorum sizinle. Göklerin ve yerin Rab'bi odur ki, sizleri ve onları yaratmıştır. Ben de bunlara tanıklık edenlerdenim. Tanrı adına yemin ederim ki, siz sırtınızı dönüp gidince, ben, putlarınıza bir oyun edeceğim.

Putatapıcılar gidince, İbrahim, putları parça parça etti. Yalnız içlerinden en büyük olanı kırmadı.

Putatapıcılar ertesi gün geldiklerinde gördüler ki, tüm putlar parçalanmış, yerlere atılmışlar.

- **Tanrılarımıza bunu yapan kesinlikle zalimlerdendir**, diyerek çok öfkeleniler ve dediler ki:

- Dün, Tanrılarımızı diline dolayan bir genç görmüş-tük; adı **İbrahim**'di.

Tez yakaladılar **İbrahim**'i ve getirdiler halkın huzuru-na dediler ki:

- **Tanrılarımıza bunu sen mi yaptın ey İbrahim?**

İbrahim, dedi ki:

- Hayır, ben yapmadım. Şu yanda duran büyükleri yaptı. İsterseniz sorun ona.

Dediler ki:

- Sen, zalimlerin ta kendisisin. Vallahi, sen de bilir-sin ki, bunlar konuşamaz.

O zaman dedi ki **İbrahim**:

- Siz, gerçek Tanrı'yı bırakıp da, neden hiç konuş-mayan ve size hiç bir yararı ile zararı olmayan şeylere tapıyorsunuz? Yuh size ve de şu taptıklarınıza! Siz hala aklınızı kullanmayacak mısınız?..

Putatapıcılar iyice öfkeleniler:

- **Yakın bunu**, diye buyruk verdiler.

Biz de şöyle dedik:

- Ey ateş, **İbrahim**'e serin ol! Selam olsun O'na!

İbrahim'e tuzak kurmak isteyenleri, hüsrânın en bet-e-rine uğrattık..."

ÖYKÜ BENZERLİĞİ

Kuran'daki İbrahim Peygamber'in put kırma ve ateşe atılmasında **Tanrı** tarafından korunma öyküsü, bir **Yahudi** masalına tıpa tıp benzemektedir. Bir **Yahudi** olan **Midraş Rabbah**'ın yazmış olduğu masal özet olarak şöyledir:

İnsanların, putlara tapmasını anlamsız bulan **İbrahim**, bu putların hepsini kırmış; sona bıraktığı büyük putu kırma-yıp onun eline baltayı tutuşturmuş...

Bu olaydan üzüntü duyanlar, **İbrahim**'in babasına şikayetlenmişler. Babası, olayın geçtiği yere koşmuş ve **İbrahim**'in oradan uzaklaştığını görmüş, O'nu suçlamış. O zaman **İbrahim** demiş ki babasına:

- Yemeleri için hepsine et verdim. Büyüklerini beklemeden yediler. Büyükleri buna çok öfkелendi ve elindeki baltayla hepsini parçaladı.

İbrahim'in verdiği bu yanıtı iyice sinirlenen babası, hemen **Nemrud'a** giderek oğlunu şikayet etmiş. O da **İbrahim**'i ateşe atmış. Ama **Tanrı**, **İbrahim**'i ateşten korumuş...

İbrahim Peygamber'in ateşten korunması, **Tevrat**'ın **Tekvîn** bölümünde de yer olmaktadır:

"Vaki oldu ki, güneş batarken **Abram** (İbrahim)in üzerine ağır bir uyku; koyu bir karanlık ve dehşet düştü. **Tanrı**, **Abram**'a dedi ki:

- İyi bil ki, senin zürriyetin, kendilerinin olmayan bir memlekette garip olacak ve onlara kulluk edecekler, dört yüz yıl cefa çekecekler. Ben de onların kulluk edecekleri millete hükmedeceğim. Fakat sen, atalarına selamle gideceksin ve güzel ihtiyarlıkla gömüleceksin. Onlar ise, dördüncü kuşaktan sonra buraya döneceklerdir. Çünkü **Amoriler**'in fesadı henüz tamamlanmamıştır.

Vaki oldu ki, güneş batıp karanlık olunca, işte, dumanlı bir fırın ve alevli bir meşale bu parçaların arasından geçti... O gün **Rab, Abram'**ı esirgeyip dedi ki:

- **Mısır ırmağından büyük ırmağa, fırat ırmağına dek bu diyarı ve Kaniler'i, Kenizziler'i, Kadmoniler'i, Hittiler'i, Perizziler'i, Refalar'ı, Amoriler'i, Kenanlılar'ı, Girgaşiler'i ve Yebusiler'i senin zürriyetine verdim...**

İBRAHİM'İN ATEŞE ATILMASI

Nemrud'un buyruklarına uymayan, dahası O'nun putlarını kıran ve bir de onlarla alay eden **İbrahim**, artık ölümü hak etmişti. Kimi rivayete göre kırk gün, kimilerine göre de yedi yıl zindanda kalan **İbrahim** için yakılmasına karar verdi **Nemrud**. Herkes **Nemrud**'un buyruğuna uydu tam kırk gün odun taşıyıp /kent merkezinde bir açık alana yığdılar. Ancak bu odun taşımacılığında hiç bir hayvan odun taşımadı; üzerlerine konulan odunları hepsi silkeleyip attı. Odunları yalnız inanmayanlar taşıdı. Bir de katır taşıdı. **Tanrı**; katırın zürriyetini kesti, diğerlerini de helak etti.

Rivayet odur ki, Putların zafere ulaşması için yerden göğe dek odun yığdılar. Sonra odunları yaktılar. Ateşin yakıldığı yer **Urfa** adlı bir yerdi. Ateşin büyüklüğü, ta **Küfe**'den ve **Şam**'dan göründü. Bir günlük yoldan geçen kuşlar dahi yanıp kebab oldu.

Halk, olayı seyretmek için uzak mekânlarda toplandılar. **Nemrud**, kendisine güvenli, yüksek bir köşk yaptırdı, oradan seyretmeyi uygun buldu. Ve **İbrahim**'i, zindandan getirmelerini buyurdu.

Nemrud'un adamları; boynundan, ellerinden ve ayaklarından zincire vurulmuş olan **İbrahim**'i zindandan çıkarıp

Nemrud'un huzuruna getirdiler. Nemrud, dedi ki:

- Ey genç delikanlı! Gel inadından dön, bana uy ki seni bağışlayayım. Yoksa şu ateşte helak olursun.

İbrahim; "Benim gönlümdeki ilahi aşk ateşi, senin ateşini mahveder" dercesine Nemrud'a bakıp gülümsedi.

Halk bu yakıcı büyük ateşin içine **İbrahim'i** kim ve nasıl atacak diye merakla bekliyordu. O ara **İblis**, üzerinde kocaman şalı ve geniş elbisesiyle gelip **Nemrud'un** yanına sokuldu.

- Sen de kimsin? dedi Nemrud.

İblis, gayet pişkin vaziyette dedi ki:

- Yirmi iki yıldan beri senin hizmetindeyim. Çöllerde, dağda ve kırlarda sana duaya devam ediyorum. Duydum ki bir deli çıkmış ve senin dinini değiştirmek ve seni yalancı çıkartmak istiyormuş. Şimdi, O'nun ateşe nasıl atılacağını sana göstermeye geldim.

Nemrud, onu hemen yanına aldı. İblis, cehennemde gördüğü mancınığı yapmaya başladı. Mancınığı tamamladıktan sonra ucundaki torbasına büyük bir taş koyarak havaya fırlattı. Nemrud, İblis'in bu becerisine hayran kaldı ve İbrahim'i, mancınığın torbasına konulmasını emretti. İbrahim'i torbaya koydular. Bu arada yedi kat yer ehli, yedi kat gök ehli ve dahi melekler ve cinler ağlaştılar, dediler ki:

- Ya İlahi Rab! Yeryüzünde seni zikreden ve birliğine inanan bir kulun var; şimdi O'na zulmediliyor. İzin verirseniz, O'nu kurtarmak için çalışalım.

Tanrı, dedi ki:

- O sizin yardımınıza muhtaç değil.

Yine de bir Melek, İbrahim'e yanaşarak dedi ki:

- Ben rüzgar Meleğiyim. İstersen bu ateşi dağıtırim.

Bir başka Melek dedi ki:

- Ben, su Meleğiyim. İstersen bu ateşi hemen söndürüm.

Başka bir Melek dedi ki:

- Ben yer Meleğiyim. İstersen bu vadiyi yerin dibine geçiririm.

İbrahim, onlara dedi ki:

- İki dost arasına girmeyin. O, ne dilerse o olur. Eğer kurtarırsa, bu O'nun lütfudur, ben buna şükrederim. Eğer, Nemrud'un ateşiyle yakarsa, o da benim kusurumdandır der, sabredin. Siz bu işe karışmayın.

Bunun üzerine vakit tamam oldu ve Nemrud'un adamları İbrahim'i, mancınıkla savurdular. İbrahim, havada uçup ateşin üzerine geldiğinde, Cebrail yaklaştı, O'na:

- Bir ihtiyacın var mı? diye sordu.

- Var; fakat sana ihtiyacım yok, dedi. İbrahim:

- Öyleyse Tanrı'dan iste, dedi Cebrail.

O zaman dedi ki İbrahim:

- Tanrı benim durumumu biliyor, istemeye ne gerek var. O dost beni yakmaya murad ediyorsa eğer, sağ kalmam doğru değildir. Rabbimden başka ne isteyeyim?..

- Nefsini iste, dedi Cebrail.

- Nefsim ayıplı ve kusurludur. O ayıpsız ve kusursuz olan Rabbimden nefsimi istemek doğru olmaz.

- Öyleyse ruhunu iste.

- Ruhum emanettir. Emanet olan birşey sahibinden istenmez.

- Öyleyse kalbini iste.
- Kalbim de O'nun hakkıdır; nasıl isterim?.
- Ateşten kurtulmak için medet iste.
- Ateşi kim yaktı?
- Nemrud yaktı.
- Kimin emriyle yaktı?
- Hak Teala'nın izniyle yaktı.
- Öyleyse Halil İbrahim, Celil'in emrine razıdır.

İşte o zaman Tanrı, dedi ki:

- Artık İbrahim, kendi yaratılışından çıktı. Ey ateş, sen de kendi doğallığından çık, soğuk ve zararsız ol!..

"Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ol ve O'na zarar verme." (Enbiya: 69)

Bunun üzerine İbrahim ile ateş arasına buzdan bir perde girdi. Ateş söndüğünde Nemrud, O'na hayretle sordu:

- Ey İbrahim! Bu ateşe dağlar dayanmaz erirdi. Sen nasıl kurtuldun?

İbrahim Peygamber dedi ki:

- Rabbim beni kurtardı.

Nemrud, İbrahim'in Tanrısına yine de inanmadı, dedi ki:

- Biz yeryüzünün Tanrısı iken, gök Tanrısına kuluk edersek, bu ilahlığımıza yakışmaz.

Tanrı, İbrahim Peygamber'in Nemrud ile konuşmasını yasakladı.

Bu bölüm, Altıparmak'ın "Peygamberler Tarihi"nden alındı. özetlenerek kendi yorumumuzla anlatıldı.

İSMAİL PEYGAMBER

Tevrat'ın Tekvin bölümünde İsmail için şöyle denilmektedir:

- **Sara'nın cariyesi Mısırlı Hacer'in, İbrahim'den doğurduğu oğlu İsmail'dir. İsmail'in oğulları da şunlardır: Nebayot, Kedar, Adbeel, Mibsam, Mişma, Duma, Massa, Hadad, Tema, Yetur, Nafiş ve Kedema..."**

İslami kaynaklara göre İsmail'in eşi Rale'den doğan oğulları şunlardır: Nabit, Kaydar, Ezbel veya Ezbil, Mebşa veya Menşa, Mişma veya Meşmae, Maşi, Duma, Ezer veya Ezür, Tayma, Yatur, Nebiş veya Neyiş ve Kayzuma

Kuran'da bolca anılan İsmail için Meryem suresi 54 ve 55. ayetlerinde diyor ki Tanrı:

"Kitap'ta İsmail'i an. Çünkü, O sözünde sadıktı. O, bir Resul ve bir Peygamberdi. Halkına duayı ve zekatı emrederdi. O, Rabb'i katında beğenilen güzel bir insandı..."

Evet, İsmail Peygamber, İbrahim Peygamber'in büyük oğludur. Boylu-poslu, güzel ve nürani yüzlü, pembe tenli, iri gözlü, ak saçlı, küçük başlı, kalın boyunlu, uzun burunlu, geniş omuzlu, uzun elli ve ayaklı, çok güçlü ve sağlam yapılıydı.

Kabe'ye ilk kez örtü örten İsmail; Mekke ve çevresinde oturan Cürhüm ve Amalika halkı ile Yemen kabilelerine, Merib ve Hadramevk taraflarına Peygamber olarak gönderildi. Orada yaşayan insanları, babasının dini olan İslamiyete davet etti. Ancak iman edenler pek az oldu. Ama İsmail, Tanrı tarafından üstün meziyetli yaratılmış, en hayırlı olanlardandı. (An'am: 86); görevini içtenlikle yapacak kadar sebatkâr ve sabırlıydı. (Enbiya: 85); sözüne sadıktı

(Meryem: 54). O nedenle yılgınlık göstermedi; tam elli yıl bu uğurda çalıştı.

BİR DEĞİNME

İslami kaynaklara dayalı olarak hazırlanan gerek **Altıparmak**'ın, gerek **M. Asım Köksal**'ın **Peygamberler Tarihi** çalışmalarında, **İbrahim Peygamber**'in, **Tanrı**'ya kurban olarak adadığı oğlu, **İsmail** olarak gösterilmektedir ve denilmektedir ki:

"**Halife Ömer b. Abdulaziz** (vefatı: 101 Hicri), Müslüman olan bir Yahudi bilginini **Şam**'da huzuruna davet edip kendisine:

- **İbrahim Aleyhisselam**'a, iki oğlundan hangisini kurban etmesi emrolunmuştu? diye sormuştu. O da:

- **İsmail'i Vallahi, ey müminler Emiri! Bunu, Yahudiler de bilirler.**

Fakat onlar, siz Arap cemaatını kıskanırlar: Babanız **İsmail**'in kurban edilmesi hakkındaki ilahi emre boyun eğişi ve sabır edişi faziletinin **Allah** tarafından anılışını çekemezler de, kurban emrinin, onun hakkında verilmediğini iddia ederler ve kendilerinin babaları **İshak** olduğu için bu husus taki emrin, **İshak** hakkında verildiğini ileri sürerler" dedi.

Ahd-i Atik adıyla anılan ve **Yahudilerle Hristiyanlarca mukaddes** sayılan **Kitap**'ta her ne kadar, **İbrahim Aleyhisselam**'ın oğlu **İsmail Aleyhisselam**'ı değil **İshak Aleyhisselam**'ı kurban etmek istediği kaydedilmekte ise de **Ahd-i Atik** metinleri üzerinde durulunca, bunun sonradan bu şekle sokulduğu anlaşılır."

Oysa, **Kuran**'ın **Saffet** suresinde **İbrahim Peygamber**'in kurban adağı anlatılırken, 112 ve 113. ayetlerde açık-

ça **İshak**'ın adı geçmektedir. **Tevrat**'ın **Tekvin** bölümünde de, yine kurban olarak adanan oğulun **İshak** olduğu görülmektedir.

Her inanç, inananları için güzel ve kutsaldır. Biz, yer-yüzünde var olan tüm inançlara saygılıyız; birini, diğerine üstün tutmayız. Ancak, uygulayıcıların iyi niyetine, özellikle kul hakkına, yani insan hak ve özgürlüklerine saygılı olanlarına önem ve değer veririz. Benim inancım daha doğru ve güzeldir anlayışıyla hareket edip, diğer inançları kötülemeye ve batıl göstermeye yönelenlere itibar etmeyiz. Her inancı olduğu gibi kabul ederiz. Onların yaşatılması için çalışırız. Bunları varlığımızın ve kültürümüzün birer zenginliği olarak değerlendirir, saygı duyarız.

Bu bakımdan biz, **İsmail** ve **İshak** **Peygamberler**'in kurban edilişlerini, kendi bölümlerinde ayrı kaynaklardan vermeyi doğru buluyoruz.

Zaten bizim bu çalışmamız **Mitolojik** olduğu için, her şeyi olduğu gibi kabul ediyoruz.

KURAN'A GÖRE KURBAN OLAYI

Kuran'ın **Saffet** suresi 99'dan 113. ayetine dek olan bölümde **İbrahim** **Peygamber**'in oğlunu **Tanrı**'ya kurban edişi şöyle anlatılmaktadır:

"**İbrahim**, dedi ki:

- **Hiç kuşkunuz olmasın ki, ben Rabbime gideceğim, O bana yol gösterici olacak. Ey yüce Tanrım! Bana barış ve iyiliksevenlerinden birini nasip et!...**

Bunun üzerine biz **İbrahim**'e yumuşak huylu bir oğlan müjdeledik. Çocuk, O'nunla bilikte koşacak yaşa gelince, **İbrahim** dedi ki:

- Yavrucuğum, uykuda seni kestiğimi görüyorum.
Sen bu işe ne dersin?

İshak, İbrahim'e dedi ki:

-Babacığım; Tanrı buyruğu ne ise onu yap. İnşallah sabredenlerden oluruz.

İbrahim, oğlunun rızalığını alınca onu yatırdı. O anda biz şöyle seslendik:

- Ey İbrahim! Sen rüyanı gerçekleştirmede tereddüt etmedin. Bu, hiç kuşkusuz senin için apaçık bir sınavdı, kazandın. İşte biz, içten inanan, güzel düşünüp, güzel davrananları ödüllendiririz.

Ve O'na fidye olarak büyük bir kurbanlık verdik. Sonra gelenler için de O'nu hatırlatan birşey bıraktık.

İşte böyle ödüllendiririz biz güzellik sergileyenleri...

Selam olsun İbrahim'e!...

O da bizim inanan kullarımızdandı. Biz O'na hayrı ve barışı sevenlerden bir Peygamber olan **İshak**'ı müddeledik. O'na da, **İshak**'a da bereketler lütfettik. Onların zürriyetinden iyi düşünüp, iyi davrananlar olsun istedik..."

İSLAMİ KAYNAKLARA GÖRE KURBAN OLAYI

Ünlü ozanımız Fuzuli'nin "**Saadete Ermişlerin Bahçesi**" ile **Altıparmak** ve **M. Asım Köksal**'ın "**Peygamberler Tarihi**" adlı kitaplarından alıntılıyıp harmanladığımız **İsmail Peygamber**'in kurban edilişini, **Fuzuli**'den şiirler katarak kendi yorumumuzla anlatmak istiyoruz.

İbrahim Peygamber, uykusundan uyanır uyanmaz, eşi **Hacer**'e şöyle seslendi:

- Ey şefkatli eşim! **İsmail**'e en güzel elbiselerini giydir;

O'nu bir güzel süsle; çünkü O, yüce dosta komşu olmaya gidiyor.

Hacer, bu istek üzerine oğlu **İsmail**'e en güzel elbiselerini giydirdi; miski anber kokularıyla kokuladı; sümbül zülflerini özenle taradı; tığ gibi delikanlısını hazırladı. Oğlunu bu güzellikte gören **İbrahim Peygamber**:

- Bir ip ile bir de bıçak getir, dedi.

Hacer, ürkek bir sesle şöyle dedi:

- Ya Halilullah! Ahbab Muhabbeti, kavuşmak isteyenlerin bağlantı aracıdır. İpin bağlama aracı olduğunu anladım. Ama kesme aleti olan bıçağın burada işi ne ?

- **İbrahim Halilullah**, şöyle yanıt verdi:

- Belki bir kurban kesmek gerekir. O zaman bağlamak için ipe, boğazlamak için bıçağa ihtiyaç olur !..

Hacer, bu sözlere hayret edip düşünceye dalarken, **İbrahim** ile **İsmail** yola revan oldular.

Fuzuli'nin olay anlatımına girişi bu iken, diğer iki kaynağın girişi şöyledir:

İbrahim Peygamber eşi **Hacer** ile oğlu **İsmail**'i görmek istediği zaman, sabahleyin **Şam**'dan **Burak**'a (Hz. **Muhammed**'in **Miraç**'ta bindiğine inanılan bir binek) biner, öğlene doğru **Mekke**'ye gelir ve akşam tekrar **Şam**'daki ailesinin yanına dönerdi.

Birgün rüyasında, henüz yedi yaşına basmış olan oğlu **İsmail**'i, **Tanrı**'ya kurban edişini görünce hemen **Burak**'a binip **Mekke**'ye geldi. Oğluna dedi ki:

- Ey oğulcuğum ! Bir ip ile büyük bir bıçak al; seninle şu vadiye gidelim de, ev halkına odun toplayalım.

Eşi **Hacer** ve oğlu **İsmail**, telaşlanmasınlar diye, gördüğü rüyasından söz etmedi..

Bundan sonra, anlatım ortaklığını sürdürüyoruz:

Baba ile oğul, **Şıb Vadisi'**ne yöneldiklerinde, bir adam-
suretine bürünmüş olan **Şeytan**, önlerini kesip dedi ki:

- Ey ihtiyar! Çocuğunla nereye gidiyorsun ve ne yap-
mak istiyorsun ?

İbrahim Peygamber, onu şöyle yanıtladı:

- Şu vadiye gidip, orada görevimi yapmak istiyorum.

Şeytan, işin doğrusunu açıkladı:

- Hayır ! Sen, orada **İsmail'i** boğazlamak istiyorsun.

İbrahim Peygamber, onu tersledi:

- Sen, hiç bir babanın, öz çocuğunu boğazladığını gör-
dün mü ?

- Evet, dedi Şeytan: O baba sensin !

İbrahim Peygamber, bu kez yumuşakça sordu:

- Peki, ben çocuğumu niçin boğazlayacak mıyım?

Şeytan dedi ki:

- Sen bu işi **Tanrı'nın** sana emrettiğini sanıyorsun!

İbrahim Peygamber dedi ki:

- Eğer **Tanrı**, bu işi yapmamı bana buyurdu ise, **Tan-
rı'ya** boyun eğip, **O'nun** buyruğunu yerine getirmeyi uygun
bulurum.

- Vallahi rüyada sana gelip oğlunu boğazlamayı söy-
leyen **Şeytan** olmuştur. O nedenle sen oğlunu boğazlamaya
gidiyorsun.

İbrahim Peygamber, o an, karşısındakinin **Şeytan** ol-
duğunu anladı ve dedi ki:

- Ey **Tanrı düşmanı!** Bilmiş ol ki, ben o vadide **Tan-
rı'nın** buyruğunu yerine getireceğim!..

Şeytan, **İbrahim'den** ümit kesince, bu kez oğlu **İsma-
il'e** yöneldi ve dedi ki:

- Ey çocuk! Baban seni nereye götürüyor, biliyor musun?

- **İsmail**, dedi ki:

- Ev halkımız için şu vadiden odun toplamaya.

Şeytan dedi ki:

- Vallahi, baban seni oraya boğazlamaya götürüyor.

- **İsmail**, sordu:

- Babam, beni niçin boğazlayacak?

Şeytan, dedi ki:

- **Rabbi**'nin bunu kendisine emrettiğini sanıyor.

- **İsmail**, dedi ki:

- Sen karışma. **O, Rabbi**'nin emrettiği şeyi yapsın. Ben de emri dinler, **O**'na boyun eğirim.

Şeytan, **İsmail**'den de ümid kesince, evinde oturan **Hacer**'e gitti ve **O**'na dedi ki:

- Ey **İsmail**'in annesi! **İbrahim**'in, **İsmail**'i nereye götürdüğünü biliyor musun?

Hacer, yanıt verdi:

- Şu vadiden bize odun getirmeye götürdü.

Şeytan dedi ki:

- Hayır! **O, İsmail**'i boğazlamak için götürdü.

Hacer, tersledi onu:

- Bir babanın, kendi çocuğunu boğazlayabileceğini, nasıl düşünebiliyorsun? **İbrahim**, oğluna karşı çok şefkatlidir.

Şeytan, üsteledi:

- **O**, bunu **Tanrı**'nın kendisine emrettiğini söylüyor ve öyle sanıyor.

Hacer, dedi ki:

- Eğer, **Rabbi**, **İbrahim**'e bunu buyurmuş ise, **Tanrı**'nın buyruğuna boyun eğmek gerek. Her ne olursa olsun,

O'nun Tanrı'nın buyruğuna boyun eğip, isteğini yerine getirmesi daha iyidir.

Şeytan, İbrahim Peygamber ve ev halkına söz geçiremeyince geri döndü.

Derdi aşk-ı yar gönlüm mülkünün sultanıdır

Hüküm, anın hükmüdür, ferman anın fermanıdır.

İbrahim Halilullah, vadide oğlu ile başbaşa kalınca, O'na dedi ki.

- Ey oğulcuğum! Ben rüyamda seni boğazladığımı gördüm!..

İsmail, hiç ürküntü duymadı. Fuzuli araya girip O'nun duygularını şöyle dile getirdi:

Can ile bizden eğer hoşnud ola cananımız

Cana minnettir, anın kurbanı olsun canımız

Canımı canan eğer isterse minnet canıma

Can nedir kim, anı kurban etmeyem cananıma

Ve İsmail, dedi ki:

- Ey babacığım! Sen kendine buyrulanı yap! İnşallah, beni, sabredenlerden bulacaksın. Her iyilik, Rabb'inin buyruğuna boyun eğmektir.

Çekmezem gam dökse kanım tig-ı berranın senin

Vehmim ondandır ki, pürhun ola damanın senin.

Ve İsmail, dedi ki babasına:

- Peki, bu hali, anneme bildirdin mi sen?

İbrahim Halilullah, dedi ki:

- Hayır, bildirmedim.

İsmail sevindi, dedi ki:

- Bildirmediğine iyi etmişsin. Şimdi senden üç dileğim var:

Birincisi; beni boğazlarken, el ve ayaklarımı sıkı sıkı bağla ki, çırpındığımda sana bir zararım dokunup, sevgim

eksilmesin. Ve o an sana keder ulaşır, benim için öfken kabarmasın.

İkinci dileğim; ölüm zordur. Yine de, bıçağı tenime değıdirdiğinde çırpınmamaya gayret edeceğim. Bıçağını iyice bileyip keskinleştir ki, boğazıma çalınca, beni hemen öldürsün. Ancak öyle huzura kavuşabilirim... Ve beni, yüzüstü yere yatır, anım yere gelsin. Çünkü bıçağı boğazıma çalacağın zaman yüzüme bakınca, belki seni acındırabilirim. Ve sen merhamete gelip, Tanrı buyruğunu yerine getiremeye bilirsin.

Üçüncü dileğim odur ki; beni boğazladıktan sonra, şefkatli anacağımı teselli etmek için gömleğimi O'na ver. O'nu, sabır ve şükür yolunda hidayetli kıl...

İbrahim Peygamber, daha da duygulandı, dedi ki:

- **Ey İlahi Rab!** Bu benim oğlumdur. Kalbimin zınneti (üssü) ve gözümün nurudur. O'nu kurban etmemi buyurdun. Sadık bir niyetle, O'nu sana kurban edeceğim. Sana hamd-ü sena ederim.

Ya Rabbi! Bu aziz oğlumu kurban ederken, bana sabır ihşan et!..

Ey Yüce Tanrım! Kurbanımı kabul et! Artık, kıyame-
te dek oğluma veda ediyorum. O'nunla buluşmam ancak kıyamet günü mümkün olacaktır.

İsmail, dedi ki:

- Ey babacığım! Bu güzel sözlerini başka zaman da söyleyebilirsin. Şimdi, **Tanrı'nın** buyruğunu yerine getirmekte acele et! Gecikirsen, işkenceden korkabilirim!...

İbrahim Peygamber, dedi ki:

- **Ya İlahi Rab!** Nefsimi senin rızan için feda ettim; benim hakkımdaki buyruğuna razı oldum. Senin rızan için feda ettiğim nefsimi, benden kabul et!..

Bu sözlerden sonra, **İbrahim Peygamber**, Oğlunu bağlamaya başladı. Ne var ki, **İsmail**, birden silkindi şöyle dedi:

- Ey babacığım! Ellerimi ve ayaklarımı çöz ki; Melekler benim kendi arzumla kesildiğimi anlasınlar ve "**Halil'in oğlu, Halil'e itaat etti**" desinler...

Bunun üzerine **İbrahim Peygamber**, oğlunun el ve ayaklarını çözdü; bıçağını bileğledi. Sonra, **İsmail'in** yüzüne bakmaktan sakınarak, O'nu yüzüstü yatırdı. Keskin bıçağını, boğazına bastırdı. Ne var ki, bıçak, sert bir cisme gelmişcesine durdu ve ağzı döndü...

Tanrı, Cebrail'i göndermiş, **İsmail'in** boğazına bakırdan bir tabaka sarmıştı.

İsmail, dedi ki:

- Ey babacığım! Şevkatin, bana olan sevgin üstün geldiği için, bıçağı kuvvetlice vuramıyorsun. Sakın yüzüme bakma, hizmetinde kusur etme.

İbrahim Peygamber, büyük bir sabırla bıçağı tekrar bileğledi, yeniden **İsmail'in** boğazına bastırdı; ama bıçak kesmedi.

Yine **İsmail**, dedi ki:

- Ey babacığım! Bıçağın ucunu şah damarıma bastır, daha kolay kesersin!..

İbrahim Peygamber, bıçağı **İsmail'in** şah damarına bastırdı, yine kesemedi; Bıçak katlandı. **İbrahim Peygamber** sinirlenip bıçağı yere atınca, bıçak dillendi, dedi ki:

- Nemrud, Seni ateşe attığı zaman, ateş seni niçin yakmadı ?

İbrahim Peygamber, dedi ki:

- Tanrı, ateşe" yakma" diye buyurdu da ateş yakmadı.

Bıçak, dedi ki:

- Ey İbrahim! Tanrı, ateşe bir kez "yakma" dedi. Oysa bu iş için bana, yetmiş kez "kesme" diye buyruk geldi. Bu bakımdan bana kızma...

İbrahim Peygamber, bu işin Tanrı'dan olduğunu o an anladı. Aynı anda da Tanrı'dan nida geldi:

- Ey İbrahim! Rüyanı gerçekleştirdin, buyruğumuza uyan oldun. İşte biz, buyruğumuza uyan ve iyi davrananları böyle ödüllendiririz... İsmail'i sana bağışladık. Doğrusu, O da, inancını bozmadı, sabır gösterdi, sadık kullarımızdan oldu.. İşte bak, bana olan bağlılığının lütuf ve keremini gör. Şimdi sana, İsmail'in yerine kurbanlık bir koç gönderdik, Onu boğazla. Bu, senin oğluna bir fedadır.

İbrahim Peygamber, bu söz üzerine doğrulup bakınca, ilerde Cebrail'in yanında iri boynuzlu bir koçun durduğunu gördü. Bunun üzerine İsmail'e dedi ki:

- Kalk ey yavrucuğum! Sana bir fidyе (can kurtarmalığı) verildi.

İsmail, doğrulup kalktı. İbrahim Halilullah, koçu, hemen orada keserek kurban etti.

Ve İsmail Peygamber uzun yıllar yaşadı, tam 137 yaşında Hakk'a yürüdü.

Not: Şiirlerdeki kimi sözcüklerin anlamı şöyledir: **Anın:** Onun. **Berr:** Kara toprak. **Dama:** Elbise veya dağ eteği, etek. **Hoşnud:** Memnun. **Kim:** Ki. **Pürhun:** Kan içinde. **Tig:** Kılıç. **Vehim:** Kuruntu, kuşku.

İSHAK PEYGAMBER

İshak Peygamber; İbrahim Peygamber, 120 yaşında iken, ikinci oğlu **Sara** adlı eşinden oldu. Bu doğumu görenler, "yüz yaşında ihtiyar bir kocadan ve doksan yaşındaki bir kocakarıdan, nasıl bir oğul oldu?" diyerek şaşırdılar.

"Andolsun, Resullerimiz, **İbrahim**'e muştı getirip "selam" demişlerdi. O da, "selam" demiş, fazla beklemeden kırtılmış bir buzağı getirmişti.

Ellerinin, O'na ulaşamadığını görünce, onlardan işkilendi ve kendilerinden ürpermeye başladı.

- Korkma, dediler: Biz, **Lut** toplumuna gönderildik.

Orada dikilmekte olan karısı güldü. Bunun üzerine, O'na **İshak**'ı müjdeledik, **İshak**'ın ardından da **Yakub**'u...

İbrahim'in karısı dedi ki:

- Vay başıma! Doğuracak mıyım ben?.. Kendim bir kocakarı, kocam bir ihtiyar. Gerçekten şaşılacak şey bu!..

Dediler ki:

- **Tanrı**'nın buyruğuna mı şaşıyorsun? Bilesin ki, **Tanrı**'nın rahmeti ve bereketleri üzerinizdedir ey ev halkı!.. O, **Hanid**'dir, **Mecid** (büyük ve ulu; şeref ve şan sahibi)dir." (Hud: 69'dan 73'e dek)

İshak Peygamber; uzun boylu, kara gözlü, buğday benizli, saç-sakalı beyaz, konuşması güzel, güler yüzlü, sevecen ve suretçe babası **İbrahim**'e benzeyendi. Yaşlanınca, gözleri görmez oldu ve **Kenan** ilinde kimilerine göre 185 veya 180; kimilerine göre de 170 veya 160 yaşında **Hakk'a** yürüdü. **Tevrat'a** göre 180 yıl yaşadı.

Kuran'ın Sad suresi 45, 46 ve 47. ayetlerinde diyor ki Tanrı:

"Güçlü-kuvvetli, öngörürlü, sezgili kullarımız **İbrahim, İshak ve Yakub'u** da an. Biz, onları, düşünme özellikleriyle yurdunu yücelten tertemiz kullar yaptık. Onlar, bizim katımızda seçkin ve hayırlı kimselerden oldular."

"Biz, O'na (**İbrahim'e**), (Oğlu) **İshak** ile (torunu) **Yakub'u** ihsan ettik ve herbirini, hidayete (peygamberliğe) erdirdik." (En'am : 84)

"Onları, emrimizle doğru yolu gösterecek Rehberler kıldık. Hayırlı işler yapmayı, dosdoğru ibadet etmeyi, zekat vermeyi kendilerine vahy ettik. Onlar, bize ibadet ile hizmet edicilerdi." (Enbiya:73)

İSHAK'IN KURBAN OLUŞU

Tevrat'ın Tekvin (22) bölümünde, İbrahim'in, oğlu İshak'ı kurban edişi şöyle anlatılıyor:

"**Tanrı, İbrahim'i** denemek için O'na dedi ki:

- Ey **İbrahim! Şimdi, sevdiğin biricik oğlun İshak'ı** al ve **Mariya** diyarına git. Orada sana söyleyeceğim dağların biri üzerinde **İshak'ı** yakılan kurban olarak bana sun.

Tanrı'nın buyruğu üzerine **İbrahim**, sabahleyin erkenden kalktı, eşeğine palan vurdu, oğlu **İshak'**la beraber yanına iki uşağını aldı; yakılacak kurban odunlarını yardı. Ve **Tanrı'nın** söylemiş olduğu yere vardı.

Üçüncü günde gözlerini yukarı kaldıran **İbrahim**, uzaktan o yeri gördü ve uşaklarına dedi ki:

- Siz burada eşekle beraber kalın; ben **İshak'**la beraber oraya gideceğim, secde edip yanınıza döneceğim.

İbrahim, kurban odunlarını oğlu **İshak'a** yükledi; kendisi de ateş ile bıçağı eline alıp beraber yürüdüler. **İshak**, babası **İbrahim'e** dedi ki:

- Ey baba! İşte ateş ve odun! Fakat yakılan kurban için kuzu nerede?

İbrahim, dedi ki:

- Ey sevgili oğlum! Yakılan kurban için kuzuyu, elbet **Tanrı** temin eder.

Tanrı'nın istediği yere gelince, **İbrahim** orada bir mezbah yaptı, odunları dizdi ve oğlu **İshak'ı** bağlayıp odunların üzerine koydu. Sonra oğlunu boğazlamak için bıçağı aldı. Ancak tam bu aşamada **Tanrı** meleği göklerden ses verip dedi ki:

- Ey **İbrahim**! Elini çocuğa uzatma, ona birşey yapma. Şimdi bildim ki, **Tanrı'nı** gerçekten seviyorsun ve biricik oğlunu benden esirgemiyorsun.

İbrahim, **Tanrısı'na** şükredip gözlerini açınca, hemen arkasındaki çalılıkta bir koçun, boynuzlarından tutulmuş halde beklediğini gördü... **İbrahim** gidip koçu aldı ve oğlunun yerine onu yakılan kurban olarak **Tanrı'ya** sundu.

İbrahim, bu olaydan sonra o yerin adını " **Yehova-yire**" (Rab tedarik edecek) koydu.

Ve **Tanrı'nın** meleği ikinci kez göklerden **İbrahim'e** seslendi, dedi ki:

- Zatım için yemin ediyorum: Madem ki, sen bu fedakarlığı yüreklice yaptın ve biricik oğlunu benden esirgemedin, ант olsun ki, seni fazlasıyla mübarek kılacağım. Ve senin zürriyetini, göklerin yıldızları kadar, denizlerin kenarındaki kumlar kadar ve hatta onlardan da fazla çoğaltacağım. Senin zürriyetin, düşmanlarının ka-

pısına hakim olacaktır. Ve zürriyetinden yürüyen bütün milletler mübarek kılınacaktır; çünkü sözümü dinledin.

Bu sözlerden sonra **İbrahim**, sevgili oğlu **İshak**'ı yanına alarak uşakları bıraktığı yere geldi ve hep beraber kalkıp **Beer-şebâ**'ya gittiler..."

İSHAK'IN, YAKUB'U MÜBAREK KILMASI

Tevrat'ın, **Tekvin** (27-28) bölümünde, **İshak** Peygamber'in, gözleri görmediği esnada oğlu **Yakub**'u mübarek kılması (kendi yorumumuzla) şöyle anlatılmaktadır.

Vaki oldu ki, **İshak**, kocamış olduğu ve gözleri görmediği bir gün, büyük oğlu **Esav**'ı çağırdı ve O'na dedi ki:

- Ey oğlum! İşte ben, şimdi kocadım; öleceğim günü bekliyorum. Hadi, silahlarını, ok ve yayını al, benim için kırlarda av avla; sevdiğim lezzetli yemekler yap ki yiyeyim ve ölmeden önce canım seni mübarek kılsın.

İshak, bunları oğlu **Esav**'a söylediği zaman, eşi **Rebeka** işitti. **Esav**, avlanmak için evden ayrılınca, **Rebeka**, oğlu **Yakub**'a dedi ki:

- Baban, Rabbin huzurunda **Esav**'ı mübarek kılmak için avlanmaya gönderdi. Şimdi sen, sözümü dinle, hemen sürüye git, oradan bana iki oğlak getir ki, baban için lezzetli yemek yapayım, yesin ve ölmeden önce seni mübarek kılsın.

Yakub, anası **Rebeka**'ya dedi ki:

- Ey anacağım! Kardeşim **Esav** kıllı, ben ise kılsız bir adamım. Belki babam, bana elini sürter, durumu anlarsa, O'nu aldatici olurum; üzerime bereket değil, lanet getiririm.

Rebeka, oğlu **Yakub**'a dedi ki:

- Ey oğulcuğum! Senin lanetin benim üzerime olsun.

Sen sözümü dinle.

Yakub, anasının sözünü dinledi, gidip iki oğlak getirdi.

Rebeka, eşi **İshak**'ın sevdiği lezzetli yemekler yaptı. Büyük oğlu **Esav**'ın evde bulunan en güzel esvabını, küçük oğlu **Yakub**'a giydirdi. O'nun kılsız elleri ile boynuna, oğlakların derilerini sardı. Sonra, yemekleri **Yakub**'a verip **İshak**'ın yanına gönderdi. **Yakub**, babasının yanına gelince dedi ki:

- Ey babacığım! İşte ben geldim.

- Sen kimsin, ey oğul ? dedi **İshak**.

Yakub, dedi ki:

- Ben senin ilk oğlun **Esav**'ım. Bana söylediğin gibi av avladım, sana lezzetli yemekler yaptım. Rica ederim, kalk otur ve avımdan ye ki, canın beni mübarek kılsın...

İshak, oğluna dedi ki:

- Ey oğulcuğum! Nasıl oldu da bu denli çabuk avlandın?

Yakub, dedi ki:

- Ey babacığım! Senin Rabbin bana rast getirdi.

İshak, **Yakub**'a, kuşkuyla seslendi:

- Yaklaş bakalım, sen gerçekten büyük oğlum **Esav** mısın?

Yakub, ürkek adımlarla babasına yaklaştı. **İshak**, O'na elini sürdü. "Ses, **Yakub**'un sesi, ama eller **Esav**'ın elleri" diye içinden geçirdi. Sonra, yanılmış olabileceğine hükmetti. Ve bir kez daha dedi ki:

- Sen gerçekten **Esav** mısın?

- Evet, dedi **Yakub**.

Bunun üzerine **İshak**, dedi ki:

- Yaptıklarını yaklaştır bana; oğlumun avından yiye-
yim. Ve canım seni mübarek kılsın.

Yakub, anası **Rebeka**'nın yaptığı yemekleri babasına
yaklaştırdı. **İshak**, yedi ve oğlunun sunduğu şaraptan içti.
Sonra dedi ki:

- Ey oğulcuğum! Ellerine sağlık. Şimdi yaklaş, öp be-
ni.

Yakub, yaklaştı, babasını öptü. **İshak**, esvabı kokladı;
onda **Esav**'ın kokusunu aldı ve **Yakub**'u mübarek kılıp dedi
ki:

- Bak, oğlumun kokusu,
Rabbin mübarek kıldığı kırım kokusu gibidir.
Ve Tanrı, sana göklerin çiğinden,
Yerin semizliğinden,
Buğdayın ve yeni şarabın çokluğunu versin.
Toplumlar, sana kulluk etsinler.
Milletler, sana baş eğsinler.
Kardeşlerine efendi ol.
Ananın oğulları, sana baş eğsinler.
Sana lanet edenler, lanetli olsunlar.
Ve seni mübarek kılanlar, mübarek olsunlar.

Yakub, babası **İshak** tarafından mübarek kılınınca ya-
nından ayrıldı. Az sonra **Esav**, avdan döndü. **O** da lezzetli
yemekler yaptı, babasına getirdi, dedi ki:

- Babam kalksın, oğlunun avından yesin; ta ki canı, be-
ni mübarek kılsın!..

İshak, **O**'na dedi ki:

- Sen kimsin?

- Ben, ilk oğlun Esav'ım.

İshak, büyük bir titremeyle dedi ki:

- Öyle ise, av avlayan ve bana getirip az önce yediren kimdi? Ben, hepsinden yedim ve şarap içtim, O'nu mübarek kıldım; artık O, mübarek olacaktır.

Esav, babasının sözlerini işitince, büyük bir acıyla bağırdı ve dedi ki:

- Ey babacığım! Beni de mübarek kıl!..

İshak, dedi ki:

- Kardeşin hile ile geldi, senin bereketini aldı.

Esav, isyan etti:

- Yakub, adımı kullanarak iki kez beni aldattı. Birincisi, ilk oğulluk hakkımı aldı, ikincisi, bereketimi almış oldu... Şimdi ey baba! Benim için, hiç bereket alıkoymadın mı?

İshak, **Esav**'a şöyle yanıt verdi:

- **Yakub**'u, sana efendi ettim ve bütün kardeşlerini O'na kul yaptım. Buğday ve yeni şarapla O'nu besledim. Şimdi, senin için ne yapayım, ey oğlum?

Esav, yüksek sesle bağırdı ve dedi ki:

- Ey babacığım! Sende yalnız bir tek bereket mi var? Senin bereketin çoktur, beni de mübarek kıl baba!..

İshak, **Esav**'ı şöyle yanıtladı:

İşte meskenin yerin semizliğinde,

Ve yukarıdan, göklerin çiğinden olacak.

Kılıcınla yaşayacak ve kardeşine kulluk edeceksin.

Vaki olacak ki, sen serbest gezdiğin zaman,

O'nun boyunduruğunu, boynundan kırıp atacaksın.

İshak'ın, Yakub'u, mübarek kıldığı bereket yüzünden, Esav, O'na kin bağladı ve yüreğinden dedi ki: "Babamın matem günleri yaklaştı; o zaman, kardeşim Yakub'u öldürürüm."

Esav'ın bu sözleri, Rebeka'ya iletildi. Rebeka çok telaşlandı, hemen küçük oğlu Yakub'u çağırıp, O'na dedi ki:

- **Kardeşin Esav, seni öldürmek niyetiyle kendini tesselli ediyor. Ey oğulcuğum! Şimdi sözümü dinle, kalk, Haran'daki kardeşim Leban'ın yanına git. Kardeşin Esav'ın öfkesi geçinceye; gazabı senden düşünceye ve kendisine yaptığın hileyi unuttuncaya dek, kardeşimin yanında kal. Ortalık durulunca, adam gönderip seni oradan alırım. Şimdi niçin, bir günde ikinizden olayım?**

Rebeka, eşi İshak'a da dedi ki:

- **Het kızları yüzünden hayatımdan bıktım. Eğer Yakub, bunlar gibi Het kızlarından kadın alırsa, ne diye yaşayayım?**

İshak, Rebeka'nın yönlendirmesiyle Yakub'u çağırdı ve O'na dedi ki:

- **Kenan kızlarından kadın almayacaksın. Kalk, ananın babası Betuel'in evine git ve orada ananın kardeşi Leban'ın kızlarından kendine kadın al. Ve Kadir olan yüce Tanrı, seni mübarek kılsın, semereli etsin ve seni çoğaltsın; ta ki, toplumlar Cumhuriyet olsun; Sana ve seninle beraber tüm zürriyetine, Halil İbrahim bereketi versin...**

Böylece Yakub, babası İshak'ın rızasını ve hayır duasını alarak, anası Rebeka'nın Faddan aram'ada bulunan kardeşi, Arami Betuel oğlu Leban'ın yanına gitti...

YAKUB PEYGAMBER

İshak Peygamber'in oğlu **Yakub Peygamber**, zayıf yapılı, ağır başlı, vakarlı, uzun boylu, güzel yüzlü, tatlı dilli, düzgün konuşan, vücudu kılsız biriydi. Babası, O'nu mübarek kılmış ve peygamberliğini müjdeleyerek şöyle demişti:

- **Tanrı**, seni peygamber yapacak ve oğullarından Peygamberler çıkaracak; sende hayır ve bereket vücuda getirecektir. O nedenle **Kenan**'lılardan hiç bir kadınla evlenme; **Feddan**'a git, oradaki dayın **Leban**'ın kızlarıyla evlen.

Bunun üzerine **Yakub**, yollara düştü. Akşam karanlığı çökünce yoruldu ve bir taşı yastık yaparak yattı.

Rüyasında, göğe açılan bir kapıya doğru bir merdiven kurulduğunu ve o merdivenden meleklerin yere inip, göğe çıktıklarını gördü. O arada **Tanrı**'nın, kendisine şöyle vah-yettiğini duydu:

- Kuşkusuz, **Tanrı** benim. Benden başka **İlah** yoktur. Ben, senin olduğu gibi, atalarının da ilahıyım.

Bilmış ol ki; seni ve senin zürriyetin ile devam edecek soyunu, bu dünyaya varis kıldım. Orayı, sana ve onlara mübarek eyledim. **Kitabı**, **Hikmeti** ve **Peygamberliği** de sizlere nasib eyledim.

Hiç kuşkun olmasın ki; ben, daima senin yanında olacağım ve o mekâna erişinceye dek seni koruyacağım.

O mekâna varınca, içinde, senin ve zürriyetinin, bana ibadet edeceğiniz bir **beyt** (mesken, ev) yap. Kuşkusuz ki, orası "**Beytülmakdis**" (mukaddes ev) olacaktır.

Yakub, **Tanrı**'nın, kendisini ödüllendirmesiyle kalktı,

Feddan'a vardı. Orada dayısı **Leban'ın** büyük kızı **Leyya** ve küçük kızı **Rahil** ile evlendi. **Leyya'dan: Rubil, Yehuza, Şemun, Lavi; Rahil'den ise: Yusuf ve Bünyamin** adlarında oğulları oldu.

Ayrıca, **Leban; evlenen kazlarına Çeyiz** olarak birer **cariye** hediye etmişti. Kızlar, bu cariyeleri (kadın köleleri) de oğlan doğursunlar diye **Yakub'a** hediye ettiler. Bu cariyelerin her biri üçer oğlan doğurdu. Böylece **Yakub'un 12** erkek evladı oldu. Bunlar, **İsrail oğulları, Esbat** olarak anıldılar.

Yakub'un Peygamber oluşuyla ilgili **Kuran'da** şu bilgiler verilmektedir:

"O'na (İbrahim'e) **İshak'ı** bağışladık; ayrıca **Yakub'u** da hediye ettik. Hepsini hak ve barış için çalışan insanlar yaptık.

Onları, bizim buyruğumuzla yol alan önderler yaptık. Onlara iyilikler ve ibadetler yapmayı, zekat vermeyi vah-yettik. Onlar, yalnız bize inanıp kulluk ediyorlardı?" (Enbiya: 72,73)

"Biz, **İbrahim'e İshak'ı** ve **Yakub'u** armağan ettik. O'nun soyuna **Peygamberliği** ve **Kitap'ı** vererek dünyada ödüllendirdik. Andolsun ki, **O, Ahirette** de iyilik ve barış sevenler arasında olacaktır." (Ankebut: 27)

"Güçlü-kuvvetli, bakış ve görüş sahibi kullarımız **İbrahim, İshak ve Yakub'u** da an. Biz onları, yurdu düşünme özellikleriyle yücelten tertemiz kullar yaptık. Ve bizim katımızda onlar, hayırlı kimselerdendi." (Sad: 45,46,47)

TEVRAT'TAKİ YAKUB

Tevrat'ın Tekvin bölümünde İshak oğlu Yakup için şunlar söylenmektedir:

"İshak, Arami Betuel'in kızı Rebeka'yı karı olarak aldığıında kırk yaşındaydı. Kısır olan karısı için İshak Tanrı'ya yakardı ve Rebeka gebe kaldı. Ancak iki can taşıdı rahminde. Bunun için Tanrı'ya başvurdu Rebeka. Tanrı, dedi ki O'na:

-Senin karnından iki kavım ayrılacak, biri kuvvetli olacak ve büyüğü, küçüğüne kulluk edecek.

Ayı, günü tamam olduğunda iki çocuğu oldu Rebeka'nın. İlk doğan büyüğün adını Esav, son doğan küçüğün adını Yakup koydular. Rebeka, bunları doğurduğunda İshak 60 yaşındaydı.

Ve çocuklar büyüdüler, Esav, avcılık bilen bir kır adamı oldu. Yakup ise, çadırlarda oturan sakın ve saygın bir adam oldu.

YAKUB'UN HAKK'A YÜRÜYÜŞÜ

Yakup, Hakk'a yürüyeceği sırada tüm oğullarını topladı, onlara bereket duası yaptı ve kılıcı ile yayını Yusuf'a verdi. Ruhunu, Tanrı'ya teslim ettikten sonra, bedenini, babası İshak'ın yanına gömmelerini vasiyet etti.

Yakup Peygamber, 147 yaşında Hakk'a yürüdü.

Mısır halkı, O'na yetmiş gün ağladı.

Vasiyeti üzerine güzel kokularla kokulandı ve kırk gün o güzellikte bekletildi.

YUSUF PEYGAMBER

Yusuf Peygamber'in babası **Yakub**, dedesi **İshak**, büyük dedesi **İbrahim** Peygamberdir. Annesi, dayısı **Leban**'ın kızı **Rahil**'dir. Yüz güzelliğiyle ünlüdür. Yüzü, güneş gibi parlar, görenlerin yüreğini yakardı. Özellikle kendisini gören her kadın, aşka gelir bayılırdı. Bu konuda üretilmiş bir çok öykü vardır.

Adem'e benzeyen **Yusuf Peygamber**; yanağı benli, güzel yüzlü, iri gözlü, doğru sözlü, ak tenli, kıvrıkcık saçlı, ince burunlu, kalın pazulu, dolgun bacaklı, göbeksiz, düz karınlıydı.

Doğduğu günden itibaren babası **Yakub** tarafından çok sevilen **Yusuf**, çok sevdiği halası tarafından büyütüldü. Halası öldükten sonra babasının yanına gelen **Yusuf**, üvey kardeşleri tarafından kıskanılır oldu.

TEVRAT'A GÖRE YUSUF'UN ÖYKÜSÜ

Tevrat'ın **Tekvin** (Bab 37) bölümünde, üvey kardeşlerinin **Yusuf'a** düşmanlıkları (kendi yorumumuzla) şöyle anlatılmaktadır:

"**Yusuf**, gördüğü bir rüyayı, kardeşlerine anlattı, dedi ki:

-Tarlanın ortasında biz, demetler bağlıyorduk. İşte o an, benim demetim kalktı, dikeldi ve sizin demetleriniz, onun çevresini kuşatıp baş eğdiler.

Kardeşleri, **O'na** nefretle bakıp, dediler ki:

- Bizim üzerimize kıral olup, hüküm mü süreceksin?

Bir süre sonra **Yusuf**, yine gördüğü bir rüyayı onlara anlattı ve dedi ki:

-Güneş ve Ay, onbir yıldız ile bana eğildiler.

Babası **Yakub**, O'nu azarladı; dedi ki:

-Ben ve anan, kardeşlerinle birlikte yerlere dek eğilip, sana mı geleceğiz?

Üvey kardeşleri, **Yusuf'u** daha da kıskanarak, babalarının sürüsünü alıp **Şekem'de** otlatmaya gittiler.

İsrail, Yusuf'a dedi ki:

- Seni, kardeşlerinin yanına göndereyim. Git, bak, kardeşlerin ve sürü iyi mi? Onlardan haber getir.

Yusuf, kabullendi ve **Şekem'e** gitti. Kırdan, avare dolaşan bir adama rastladı. Adam:

- Ne arıyorsun? diye sordu

Yusuf, ona dedi ki:

- Kardeşlerimi arıyorum. Rica ederim, onlar sürüyü nerede otlatıyorlar, bana göster.

Adam, dedi ki:

- Onlar, buradan göçtüler. "**Dotan'a gidelim**" dediklerini duydum.

Yusuf, yoluna devam etti ve onları **Dotan'da** buldu.

Üvey kardeşleri, **Yusuf'u** uzaktan görüp tanıdılar ve O'nu öldürmek için düzen kordular. Sonuçta şu karara vardılar:

- O'nu öldürüp kuyulardan birine atalım. Sorarlarsa, O'nu bir canavar yedi, diyelim. Böylece rüyaları ne olacak görelim...

Ruben, bu kıyıma izin vermedi, dedi ki:

- **Yusuf'un** canına kıymayın, kan dökmeyin, O'nu çöldeki bir kuyuya atıp kanlı gömleğini babasına götürün...

Düzeni böyle kurguladılar.

Yusuf, yanlarına gelince, hemen üzerindeki alaca entarisini çıkarttılar; kendisini, suyu olmayan derin bir çöl kuyusuna attılar. Sonra yemek için oturdular. O ara **Gilead**'dan gelip, **Mısır**'a baharat, pelesenk ve mür götüren **İsmaililer**'in bir deve kervanını gördüler. **Yahuda**, kardeşlerine dedi ki:

- Eğer **Yusuf**'u öldürür, kanını gözlersek, bundan ne kazancımız olur? Ama O'nu, **İsmaililer**'e satarsak, çok kazancımız olur. Hem, O, bizim kardeşimizdir, etimizdir; dokunmayalım O'na.

Kardeşleri, **Yahuda**'yı dinlediler; **Yusuf**'u çekip kuyudan çıkardılar ve O'nu, yirmi gümüşe **İsmaililer**'e sattılar. **İsmaililer**, **Yusuf**'u, **Mısır**'a göturdüler.

Bir süre sonra **Ruben**, kuyuya döndü, baktı kuyuda **Yusuf** yoktur. Hemen esvabını yırtıp, kardeşlerinin yanına döndü, dedi ki:

- Çocuk yok! Şimdi ben, nereye gideyim?

Kardeşleri, **Yusuf**'un entarisini aldılar, bir oğlak kesip entariyi kana belediler. Sonra babalarına getirip dediler ki:

- Bak, bunu bulduk. Oğlunun entarisi mi, değil mi?

Yakub, baktı, tanıdı; dedi ki:

- Bu oğlumun entarisiidir. O'nu mutlaka canavarlar parçalamış, yemişlerdir.

Yakub, esvabını yırttı, beline çul sardı ve günlërce oğlunun yasını tuttu..."

Yusuf'u zindana saldı, **Yakub**'unu kıldı zar

Yusuf'a yine bu dua idi zindan içre yar

Yer ile gök, hem bu dua ile kılmıştır karar

La feta illa Ali, la seyfe illa Zülfikar

Derviş Hatayi

KURAN'A GÖRE YUSUF ÖYKÜSÜ

Yusuf Peygamber'in bu acıklı öyküsü, **Kuran'ın Yusuf** suresinde de anlatılmaktadır. Biz, bir özet yaparak bu öyküyü şöyle aktarıyoruz:

"Bir zaman **Yusuf**, babasına şöyle demişti:

- **Babacığım! Ben, rüyamda onbir yıldız ile güneşi ve ayı bana secde ediyorlar olarak gördüm.**

Babası, demişti ki O'na:

- **Yavrucuğum, bu rüyayı kardeşlerine anlatma, sonra sana bir oyun oynarlar.**

Andolsun ki, **Yusuf'a** kötülük eden kardeşlerinin oyunlarında, istek ve arayış içinde olanlar için alınması gereken ibretler vardır.

Hiç kuşkusuz şeytan, insanlar için açık bir düşmandır. Onların özüne girince, babasına daha sevimli olan **Yusuf** için onlara dedi ki:

- **Yusuf'u öldürün, ya da bir yere götürüp atın ki, babanızın ilgisi size yönelsin.**

Kardeşlerden birisi merhametli davrandı, dedi ki:

- **Hayır, Yusuf'u öldürmeyelim, O'nu bir kuyunun dibine bırakalım ki, oradan gelip geçenlerden biri bulursa yanına alsın.**

Yusuf'u götürüp kuyunun dibine bırakmaya karar verdiklerinde, biz de O'na şöyle haber verdik:

Andolsun ki, sen, onlara, bu yaptıklarının hiç farkında olmadıkları bir sırada durumu bildireceksin.

Oyun oynayanlar yatsı zamanı babalarına geldiler, ağlayarak dediler ki:

- **Ey babamız! Gittik, yarışıyorduk; Yusuf'u eşya-**

mızın yanına bırakmıştık, döndüğümüzde gördük ki, O'nu kurt yemiş.

Sahte kana bulamış oldukları **Yusuf**'un gömleğini getirdiler, kanıt olarak bunu gösterdiler. Babaları, onlara dedi ki:

-Bu iş, sizin söylediğiniz gibi değil. Nefisleriniz sizi aldatmış, çok kötü bir iş tutmuşsunuz. Artık bana düşen sabretmektir. Anlattıklarınıza karşı Müstean (yardımcı) olan Tanrı'dan yardım dilerim.

Bir süre sonra **Yusuf**'un bulunduğu kuyu yanına bir yolcu kervanı geldi. Su almaları için gönderdikleri sucu, kovasını sarkıttığında **Yusuf**'u görünce:

- Müjde! Burada bir oğlan var! diye haykırdı.

Yusuf'u çıkardılar ve ticaret amacıyla O'nu sakladılar. Oysa **Tanrı**, onların ne yaptıklarını çok iyi biliyordu."

Mümin suresi 34. ayetinde **Tanrı** diyor ki:

" Andolsun ki, daha önce **Yusuf** da size açık - seçik mesajlar getirmişti. Ama siz, O'nun getirdikleri hakkında hep kuşku duymuştunuz. Sonra O, ölünce de şöyle demiştiniz:

- Tanrı, Yusuf'tan sonra asla bir daha resul göndermez!...

Sınır tanımaz kuşkucuları, **Tanrı**, işte böyle şaşırtır,"

FUZULİ'YE GÖRE YUSUF ÖYKÜSÜ

Ünlü ozan **Fuzuli** ise, **Yusuf**'un bu öyküsünü, şiirleriyle besleyerek öyle güzel anlatıyor ki... **Ozan**'ın dilini sadeleştirerek kendi tekniğimizle aktarıyoruz:

Hava tünd-ü badı binalar yıkar

Hased ateşi hanümanlar yakar

Yusuf, rüyasında güneşin, ayın ve yıldızların kendisine secde ettiklerini gördü, babası **Yakub**'dan bunun anlamını sorduğunda, kardeşlerinin kıskançlıklarını artırdı. Hele zaman geldiğinde gül yüzlü **Yusuf**, **Mısır** gül bahçesine sultan olunca, diğer kardeşleri, **Yakub**'un yanına gelip dediler ki:

- Ey mutluluk yıldızlarının göğü! Ey mertliğin, yiğitliğin kaynağı!.. Bakireler, gizlendikleri perdenin arkasından çıkıp, rüzgarlar gibi ortada dolaşarak aleme göründüler. Ve ilkbaharın süsleyicisi, tüm cihana takılarını yaydı; sellerin sesi: "Tanrı'nın yapıtlarına bakınız!" diyerek, hüznün dolu evlerde yaşayanlara, güzellikleri seyir için izin verdi. Yeni yetişmiş sebzenin dili, zamane çocuklarına, doğanın görkemli müjdesini getirdi.

Bu güzel baharda **Yusuf**a izin ver ki, lale bahçelerinin görkeminde gül gibi gönlü açılsın. Yeşilliklere bakarak, şehla gözlü nergizi nurlandırıp, menekşe kokusu ile nazik beyni, hoş kokulara bürünsün!..

Çıkdı yeşil-i perdeden arzyleydi didar-ı gül

Sildi mir'atı zamir-i pakden jengar-ı gül

San Züleyha halvetidir gonce-i derbeste kim

Çıktı andan damen-i çak ile Yusuf var gül

Yakub, dedi ki onlara:

- Ey yavrularım! **Yusuf**, nazlı büyütülmüştür. Kuşku cefasına dayanamaz. Nazik ve narin yapılıdır. Olası vahşi hayvanla karşılaşmasında, kendisini koruyamaz.

Çocukları, dediler ki:

- Ey ulu babamız! Sen hiç tasa etme. **Yusuf**, bizim korumalığımızda oldukça, O'na hiç bir vahşi hayvan saldırmaz; hiç bir kurt hilesi, bizim çemberimizi yaramaz.

Yakub, çocuklarının verdiği güvence ve ısrarları üzeri-

ne **Yusuf**'tan ayrılmaya razı oldu. Yola çıkarlarken onlara dedi ki:

- Kenan ili dışındaki ayrılık ağacı altında beni bekle-yin.

Onlar, babalarının sözü üzerine kent dışına çıkıp ayrılık ağacının altında beklediler. Arkalarından yetişen **Yakub**, **Yusuf**'u bağrına basıp yüzünü, yüzüne sürdü. Diğer oğullarına dönüp dedi ki:

- Ey yavrularım! **Yusuf**'a karşı gösterdiğim bu sevgiden dolayı beni hoş görün. O'na olan sevgimin sonsuzluğu, benim elimde değil.

Lezzet-i şevk-i cemali dembedem efsun dur
Arızın gördükçe göz gönlüm biter meftun olur

Yakup, bir kez daha **Yusuf**'a sarılıp dedi ki:

- Ey ciğer köşem! Doğrusu o ki, eğer gücüm olsaydı, senden ayrılmazdım. Ne yazık ki, zayıf haldeyim, seninle gelecek dermanım yok.

Ey gönül bağladığım oğul! Bu gece geri dönmeye çalış!

Ey gözümlün bebeği! "Geceler gebedir" derler. Yarının ne getireceği bilinmez. O nedenle sana dört öğüdüm var:

- 1) Seni yaratan Tanrı'yı asla unutma!
- 2) Eğer, belaya düşersen, **Tanrı**'dan yardım iste!
- 3) **Tanrı**'nın güzelliğini an, "O bana yeter" de.
- 4) Seni unutmaması için **Tanrı**'ya dua et...

Şeb veda-ı sehergah-ı ruz-u hicrandır

Esas-ı bünye-i firyad-ı ah ü efgandır...

Rivayet odur ki; **Yusuf**'un "**Dünya**" adlı bir kız kardeşi

vardı; ve **Yusuf**u severdi. Rüyasında gördü ki, kan dökücü kurtlar, **Yusuf**a saldırmaktadırlar. Korkuyla uyanıp **Yusuf**'u sordu. O'nun sahraya gittiğini söylediler. Çılgınlar gibi bağırarak arkasından koştu. O'nu, babasıyla vedalaşır buldu. Ayağına düşüp yalvarmaya başladı:

- Ey Sevgili kardeşim! Az önce karışık rüyalar gördüm. Gel, bu kez sahraya gitmekten vazgeç. Eğer, mutlaka gitmekliğin gerekiyorsa, benim sana yoldaş olmama izin ver. Çünkü, senden ayrılmaya gönlüm hoş değil.

Ama **Yusuf**, vefalı kız kardeşinin önerisini kabul etmedi, vedalaşıp yola koyuldu. **Yakub**, bu kez büyük oğlu **Rubil**'e seslendi:

- Ey Rubil! Sen en büyük evladımsın. **Yusuf**'u sana emanet ediyorum. Dönüşte O'nu senden isterim.

Ve bir kab dolusu şekerli sütü, **Yusuf** susadıkça içsin diye **Rubil**'e teslim etti. Ve son olarak dedi ki:

- Siz gelinceye dek ben burada bekleyeceğim, eve dön-meyeceğim.

Oğulları gidip gözden ıraklaşınca, **Yakub**, onların izi-ne bakıp **Yusuf** için göz yaşları döktü.

Gitti ol serv ki kam-ı dil-i divane idi

Mürg-ı can nur-u ruh-i şem'ine pervane idi

Kaldı hicrinde gönül muhtarib-ü sergerdan

Ey hoş ol dem ki ana hemdem ü hem hane idi

Artık, uzaklık, **Yakub** ile **Yusuf**'un arasında perde oldu. Ve **Yakub**'un göz ışığının ipliği, göz yaşı hançeri ile kesildi...

Vefasız kardeşler, içlerinde sakladıkları kini açığa vurup **Yusuf**'u toprağa bıraktılar ve dediler ki:

- Ey yalancı rüya sahibi! Hadi bakalım, sana secde

eden güneşe, aya ve yıldızlara yalvar da sana yardım etsinler!..

Sabaha dek **Yusuf**a eziyet ettiler: Sarığını başından, nalinlerini ayağından alıp sünbül saçlarını dağıttılar, çamura beleyip yalın ayak yürüttüler...

Güneş doğup biraz yükselince, **Yakub**'un tutuşmuş gönlü gibi cihanı yaktı... Susuzluk, **Yusuf**'un ciğerini kavurdu.

Pejmürde kıldı serv-i hıramını kaht-ı ab
Gülberke düştü tab-ı hararetten ızdırab

Yusuf, çektiği eziyetin şiddetiyle **Rubil**'e dedi ki:

- Ey büyük kardeş! Ben senin korumandayım. Bana acı ve feryadımı dinle!..

Rubil, **Yusuf**'u dinlemeyince; **Yusuf**, **Şemun**'a dönüp dedi ki:

- Ey kardeş! Susuzluğum hançer olup, hayat ipliğimi kesmek üzere. Bir damla su ver, ızdırab ateşimi söndüreyim.

Şemun, O'na vereceği suyu yere döktü. Tıpkı, tıpkı **Kerbela**'da **İmam Hüseyin** bendelerine su vermeyen zalim **Yezid**'in askerleri gibi, **Yusuf**'un kardeşleri de öyle davrandılar, küçük kardeşlerine hiç acımadılar.

Ruz-u rezm-i Kerbela, rah-ı hata tutmuş Fırat
Kılmamış al-i Muhammed derdinin dermanını

Ol sebeptendir bu kim özi ile tutmuş muttasıl
Eyleyip feryad-ı hak-i Kerbela damanını

Kardeşlerinden bir yardım görmeyeceğini anlayan **Yusuf**, babası **Yakub**'un öğüdünü anımsayarak, tüm içtenliğiyle **Tanrı**'yı anıp O'na şöyle dedi:

- Ya ilahi Rab! Nemrud'un ateşinden **İbrahim Halilul-**

lah'ı kurtardığın ve sel tufanından **Nuh'**u selamete erdirdiğin gibi, beni de bu zalimlerin elinden rahata kavuştur!..

Yusufun duası, yel hızıyla **Yahuda'**nın gönül bahçesine erişti, orada gonca güller açtırdı. Az sonra ses geldi, denildi ki:

- Ey Yusuf kardeş! Kuşkuya kapılma! Ben sağ oldukça, sana kötülük erişmez. Ve afetlerin fırtınası, koruma kalem içinde bulundukça, hiç kimse senin gül bahçenden geçemez.

Yusuf'a kötülük düşünen kardeşleri, **Yahuda'**nın koruma kanatlarını **Yusuf** üzerinde görünce, **O'**nu öldürmekten çekinip diri diri bir kuyuya atmayı planladılar. **Yusuf** yine **Tanrı'**ya yönelip şöyle yalvardı:

- Ya Rabbi! Beden yularım, senin kudret elindedir. Korumanı benden esirgeme!..

Kardeşleri, **Yusuf**'u kısıkrak yakalayıp gömleğini çıkarmak istediklerinde, onlara dedi ki:

- Ey vefasızlar! Ey kardeş sevmezler! Dirilerin edep yerlerini örtmesi, ölülerin kefene bürünmesi gerekir. Neden gömleğimi çıkarıp beni soyuyorsunuz?

Dediler ki:

- Gömleğini kana bulayıp, babamız **Yakub'**a götüreceğiz.

Yusufun yalvarmaları bir yarar sağlamadı; **O'**nu bir ipe bağlayıp kuyuya salarken ipini kesip nazik bedenini paralediler; sonra da oradan uzaklaştılar.

Rivayet ederler ki, o zaman **Tanrı**, buyruk verdi **Cebrail'e**; **Cebrail**, indi kuyu dibine; çıplak olan **Yusuf**'un bedenini Cennet kumaşlarıyla örttü, yaralarını sağalttı...

Tanrı, dedi ki:

- Ey Cebrail! **Yusuf**'un yanında kal. Uyanınca, O'na selamımı söyle ve kurtuluş müjdesini ver!...

Cebrail, dedi ki:

- Ya Rabbi! İzin ver, O'na babası **Yakub** suretinde görüneyim; zira O'nu çok özlemiş.

Yusuf, derin uykusundan uyandığında, **Cebrail**'i, babası sanıp, O'na şikayetlendi:

- Ey babacığım! Kardeşlerimin bana yaptıkları eziyetleri gördün mü?

Cebrail, **Yusuf**'un haline acıyıp O'na dedi ki:

- Ey Yusuf! Ben **Yakub** değilim; **Cebrail** Eminim. **Tanrı**'dan sana selam getirdim. Bilesin ki; belaya direnesin ve kurtuluşa erişesin...

Sabr kıl sabr ile maksuduna sabr ehli yeter

Sabreden sabr ile ser rişte-i maksud tutar

Gece yarısı kardeşleri uyurken onlardan ayrılan **Yahuda**, **Yusuf**'un bulunduğu kuyu başına gelip O'nun ne halde olduğunu görmek, bir dileğinin olup olmadığını öğrenmek istedi. **Yusuf**, dedi ki O'na:

Dileğim odur ki, babamın huzuruna çıktığınız zaman benim uğradığım haksızlığı unutmayasınız...

Yahuda, dayanamayıp göz yaşı dökerken, öteki kardeşleri gelip O'nu azarladılar ve hep beraber **Kenan** diyarına yollandılar.

Yakub, hala oğullarını uğurladığı ayrılık ağacının altında beklemekteydi. Geri dönenler arasında **Yusuf**'u göremeyince dizlerinin bağı çözöldü. Hele, gelenler, ah vah ile **Yusuf**'un öldüğünü söyleyip kana belenmiş gömleğini gös-

terince, **Yakub**'un akli başından gitti, çırpınmaya başladı:

Güller açıldı görünmez ol gül-ü handan çi sud

Çıktılar seyyareler çıkmaz meh-i taban çi sud

Yahuda bağırdı:

- Ey acıması olmayanlar! Niye yanlış bir düşünce ile bu işi yaptınız? Bu yaptığınızla eza çekecek ve ahirette аза-ba uğrayacaksınız!...

Kendinden geçen **Yakub**'u düştüğü yerden kaldırarak evine götürdüler. Orada kendine gelen **Yakub**:

- Ben neredeyim? diye sordu.

- Kendi mutlu evindesin, dediler.

- Haşa! dedi **Yakub**: Madem ki **Yusuf**um yoktur; mutluluğum da yok demektir. Artık benim makamım, pişmanlık makamıdır. Ancak bana başsağlığı dilenir...

Ve **Yakub**'un feryadı figanı o denli yüksek oldu ki, gökteki melekler dayanamayıp **Tanrı**'ya yalvardılar:

- Ya Rabbi! **Yusuf**'u **Yakub**'a kavuştur. Veya bize izin ver, yeryüzüne inip O'na yardım edelim.

Tanrı, **Cebraîl** ile ses verdi:

- Ey **Yakub**! Senin ağlaman, melekleri de ağlattı!..

Yakub, **Fuzuli** ile O'nu yanıtladı:

Beste-i dam-ı gam-ı hicran-ı yarım neyleyeyim

Ayb kılman giryemi, bi ihtiyarım neyleyeyim...

Yakub, bu perişanlığı çekerken, **Malik** adlı bir tüccar, **Yusuf** 'u kuyadan çıkarıp **Mısır**'a götürdü. **Mısır** azizi, **Yusuf** u **Malik**'ten alıp, eşi **Zeliha**'nın hizmetine verdi. **Zeliha**, **Yusuf**'a aşık olarak, O'na sevgisini açtı. **Yusuf** ise, **Zeliha**'nın bu isteğini kabul etmeyince iftiraya uğrayıp zindana atıldı.

**Alem-i aşk içre oldur adet-i mahud kim
Aşık ehl-i derd olup maşuk olan bi derd ola...
Hiç aşık, hatır-ı maşuka azar istemez
Merd olan maşuka cevretmez meğer namerd ola...**

Zeliha, ret edilmesinin öfkesiyle **Yusuf**'a türlü eziyetler verdi. Sonra **O**'nu zincire vurdurup deveye bindirerek "işte, kendini koruyan efendisinin eşine ihanet edenin cezası budur!" diye dellal bağırtıp kent merkezinde dolaştırdı.

Mısır'ın kapı ve yolları bu durumu görmek için toplanan halk ile doldu. **Yusuf**'un güzelliğini görenler, hayrete düşüp put kesildiler. **Yusuf** ise **Tanrı**'ya şöyle yakarıyordu:

- Ya İlahi Rab! Günahsızım; bana acı!..

Tanrı, **Cebrail** aracılığıyla şöyle dedi:

- Ey Yusuf! Zincirlere vurulmuş olmaktan ve zindana düşmekten dolayı acı çekme. Bilmiş ol ki, geçtiğin yerlerde, **Zeliha**, seni gözleyip sızlanmanı duymak ister. Hüküm şudur ki: Sızlanmayasın ve uğradığın acıdan dolayı şikayetçi olmayasın ki; **Zeliha** yaptığı işten dolayı sevinç duymasın!

Zeliha, kıyafet değişikliğiyle **Yusuf**'un aşağılanması izlerken, **Cebrail**, **Yusuf**'a, dellala şunları söylemesini istedi:

- Bu hal; Tanrı'nın gazabına uğramaktan; dindar görünüp de günah işleyenlerin cehennemde katran kazanına düşmesinden daha hayırlıdır.

Cebrail, **Yusuf**'un ağzından çıkan bu sözleri **Zeliha**'ya ulaştırdı. **Zeliha**, pişmanlık duyarak evine döndü ve zindancıbaşına dedi ki:

- Bundan böyle köle Yusuf'a eziyet etme; zincirlerini çıkart, kendisine iyi davran...

Özetleyerek verdiğimiz bu öykü devam edip gidiyor...

Şiirlerdeki sözcüklerin anlamı şöyledir: **Arız:** Gelen, raslantı olay. **Ayb:** Ayıp, utanılacak şey. **Cevr:** Haksızlık, eza, cefa, eziyet. **Damen:** Elbise veya dağ eteği. **Dem:** An, kan, içki. **Derbeste:** Kapalı kapı, kapanmış susmuş. **Didar:** Yüz, çehre. **Divane:** Deli, budala. **Efsun:** Büyü, sihir. **Girye:** Ağlama. **Gonca:** Tomurcuk, açılmamış gül. **Gülberg:** Gül bahçesi. **Handan:** Gülen, sevinçli. **Havlet:** Yalnız kalma. **Hiram:** Nazlı, edalı. **Hicr, Hicran:** Ayrılık. **Jengar:** Bakır pası, kir. **Kaht:** Kıtlık, kuraklık. **Kam:** Ağzın üstü, damak, tavan. **Mah:** Ay. **Mahud:** Sözü geçen, bilinen. **Maksud:** İstek. **Maşuka:** Sevgili, sevilmiş. **Meftun:** gönül vermiş, tutkun, vurgun. **Merd:** Özü, sözü doğru yiğit adam. **Mirat:** Ayna, bir çeşit lale. **Muttasıl:** Ulaşan, kavuşan. **Muztarib:** İzdırabı olan. **Mürg:** Sümük. **Namert:** Kalleş, merhametsiz. **Özr:** Kusur, suçun bağışlanması. **Pak:** Temiz. **Pejmürde:** Eski püskü, dağınık, perişan. **Rah:** Yol. **Rişte:** İplik, ilgi, bağ. **Remz:** İşaret, gizli. **Ruz:** Gün. **Sabr:** Sabreden. **Sergedan:** Başı dönen, perişan. **Sevr:** Selvi, sevgilinin boyu. **Sud:** Sevdalar, yarar, kâr, kazanç. **Şem:** Bal mumu. **Tab:** Tabiat, huy, yaradılış, kitab basılması. **Zamir:** İç yüz, kalp, vicdan.

YUSUF'A AŞK SUNAN HANIM

Yusuf'u, Mısır'a getiren kervancılar, O'na güzel elbiseler giydirip satışa çıkarttılar. Pazarda bulunan herkes, **Yusufun** bedelini yükselttiler. Artıranlar arasında bulunan Mısır Hazine Bakanı Aziz, **Yusuf'u**, yirmi Dinar (Altın) ve bir çift ayakkabı ile iki beyaz elbise karşılığında satın alıp evine götürdü. **Bakan'ın** karısı **Rail**, **Yusufu** çok beğendi, dedi ki:

- Bu genç, olgunluk çağına gelince, bizim işlerimizi görür, bize yardımcı ve yararlı olur; ya da O'nu oğul ediniz.

Mısır Aziz'i Hazine Bakanı, cinsel ilişki bakımından eşine yanaşmıyordu. Ama eşi **Rail**, hem genç, hem güzel, hem de dünya nimetlerinden yararlanarak lüks içinde yaşayan sağlıklı bir kadındı. **Yusuf'un** yüz güzelliği, **O'nun** kalbinde öyle bir etki yarattı ki, günlerce kıvrandı durdu. Nihayet daha fazla dayanamadı; **Yusuf'u**, kendisine yakınlaştırmak için, **O'nun** güzelliklerini övmeye başladı:

- Ey Yusuf! Saçın ne denli güzel!

Yusuf, şöyle yanıtladı **O'nu**:

- Cesedimden ilk dökülecek parçam odur!

- Ey Yusuf! Gözlerin ne denli güzel!

- Cesedimden yere akacak ilk organım odur!

- Ey Yusuf! Yüzün ne denli güzel!

- **Bedenim toprağa konulunca, toprak onu yiyecektir. Çünkü o, toprak içindir!**

Rail, yüzü kadar ruhu da güzel olan **Yusuf'a** daha büyük bir aşkla bağlandı.

Bu öyküyü, kendi anlatım tekniğimizle **M Asım Köksal'ın "Peygamberler Tarihi"**den aktardık. Aynı öykü, **Kuran'ın Yusuf** suresinde şöyle anlatılmaktadır:

"**O'nu**, basit bir karşılıkla bir kaç paraya sattılar. **O'nu** satın alan **Mısırlı**, karısına şöyle dedi:

- **O'na** iyi bak, kendisine güzel bir yer hazırla, Bize yararı dokunabilir. Belki de evlat ediniriz **O'nu**.

İşte biz, böylece yeryüzünde **Yusuf'a** olanak sağlayıp o toprağa (**Mısır'a**) yerleştirdik ki, **O'na** olayların ve haberlerin yorumunu öğretilim.

Yusuf, gerekli olgunluğa ulaşınca, **O'na** hükmetme yeteneği ve ilmi verdik. Güzel düşünüp, güzel davrananları,

biz, işte böyle ödüllendiririz.

Yusufun, evinde kaldığı kadın, **O'nun** nefsinden gönlünü tatmin etmek istedi. Kapıları kilitledi: "Hadi gel" dedi. **Yusuf**:

- **Tanrı**'ya sığınırım, dedi, ondan uzak durmaya çalıştı: Rabbim, beni güzel bir barınağa kavuşturmuştur. Zalimler iflah etmez beni.

Andolsun ki, kadın, **Yusuf**'u arzulamıştı. Eğer **Yusuf**, **Rabb**inin gerçeğe dikkat çeken delilini görmeseydi, **O** da, kadını arzulayabilirdi. Biz, böylece **Yusuftan**, kötülüğü ve fuhuşu uzak tuttuk. Çünkü **O**, bizim seçkin kullarımızdandı.

Kadının saldırısından uzaklaşmak isteyen **Yusuf**, kapıya yöneldi. Kadın, **O**'nu engellemek için arkasından yakaladı; çekince gömleğini yırttı. Bu esnada kadının kocasıyla yüzyüze geldiler. Kadın, seslendi:

- Ailesine kötülük düşünmenin cezası nedir, biliyor musun?.. Hapsedilmek, ya da acıklı bir işkence mi görmek istersin?

Yusuf, dedi ki:

- **Ö**, gönlünü eğlendirmek için beni kullanmak istedi.

Tartışmanın bir noktasında, kadının ailesinden bir adam şöyle yorum yaptı:

- Eğer, erkeğin gömleği önden yırtılmışsa, kadın doğru söylüyor demektir; bu durumda erkek yalancılardandır... Eğer, erkeğin gömleği arkadan yırtılmışsa, kadın yalan söylüyor demektir; bu durumda erkek, doğru sözlülerdendir.

Bunun üzerine gömlek incelendi; gömleğin arkadan yırtılmış olduğu görülünce, adam kadına dönüp şöyle konuştu:

- Bu, sizin tuzaklarınızdanıdır. Sizin tuzaklarınız, gerçekten çok yamandıır.

Ey güzel **Yusuf**! Sakın bundan kimseye söz etme!

Ey kadın! Sen de günahlarının bağışlanmasını dile! Sen gerçekten günahkârlardan oldun!..

Olay, kentte duyulunca bazı kadınlar şöyle konuştular:

- **Aziz**'in karısı, genç uşağının nefsinden gönlünü eğlendirmek istemiş. Aştan yüreğinin zarı delinmiş. Öyle anlıyoruz ki, kadın tam bir çılgınlığa düşmüş...

Kadın, bu konuşmaları duyunca, onlara haber gönderdi. Kendilerine zengin bir sofra hazırladı ve her birinin eline keskin bıçak verdi. Sonra, **Yusuf**a, bu kadınların karşılarına çıkmasını söyledi. **Yusuf**, ortaya çıkınca, O'nu öylesine yüceltiler ki, hepsi kendi ellerini doğradılar ve dediler ki:

- **Aman Tanrım! Bu bir insan değil, asil bir melek bu!**

O zaman **Aziz**'in karısı dedi ki onlara:

- İşte hakkında beni kınadığınız **Yusuf** budur. Vallahi ben, O'nunla gönlümü eğlendirmek istedim de, O, masum bir tavırla bundan çekindi. Ama, eğer kendisine emrettiğimi yapmazsa, yemin ediyorum ki, O, hapse tıkalacak ve horlanlardan olacaktır!...

Yusuf, dedi ki:

- Ey yüce Rabbim! Benim için zindan, bunların beni çağırdığı şeyden daha sevimlidir. Eğer, bunların oyununu benden uzak tutmazsan; onlara meyleden cahillerden olurum.

Rabbi, O'nun duasını kabul etti de, kadınların tuzaklarını O'ndan uzaklaştırdı. (Yusuf: 20'den 34'e dek)

YUSUF'UN EVLENMESİ VE

Mısır Kralı; Yusuf'un evlenmesini diledi ve **O'na**, ölen veziri Aziz'in karısı **Rail'i** uygun buldu. Evlendiler. **Yusuf, Rail'e** dedi ki:

- **Vaktiyle benden istemiş olduğun aşktan, şimdi böylesi daha hayırlı değil mi?**

Rail, dedi ki:

- Ey güzel dost! Ne olur beni kınama! Gördüğün gibi ben devlet ve dünya nimetleri içinde rahat yaşayan genç ve güzel bir kadını. Kocamın ise, benimle teması yoktu. Tanrı ise, seni çok güzel yaratmış; görünce sana meylim oldu; nefsimi engelleyemedim. Biliyor musun, ben hala bakireyim.

Yusuf, Rail'i karısı bildi, **O'ndan Efraim ve Mişa** adında iki oğlu oldu.

Yusuf Peygamber, Hakk'a yürüdüğü zaman **120** yaşındaydı. Ruhunu vermeden önce, Kıptilerden Tanrılık iddiasında bulunacak bir zorbanın kral olup İsrail oğullarının doğacak erkek çocuklarını öldüreceğini, sağ kalanlara ise türlü işkence yaptıracağını, saltanatının uzun süreceğini, sonra İsrail oğullarından; **Yakub oğlu Lavi oğullarından; Yüce Tanrı'nın O'nun** sayesinde İsrail oğullarını, o kıpti Kral **Firavun'un** elinden kurtaracağını haber verdi...

Selam olsun O'na!..

EYYÜB PEYGAMBER

Baki değil iş bu dünya bi-vefadır bi-vefa
Eyyüb'e verildi, mihnet çok çekti cevri cefa
Duayı okudu Eyyüb, buldu derdine şifa
La feta illa Ali, la seyfe illa Zülfikar...

Derviş Hatayi

Kuran'ın Sad suresi 41, 42, 43, 44. ayetlerinde Eyyüb için şunlar söylenmektedir:

"Kulumuz Eyyüb'u da an. Hani, Rab'bine şöyle seslenmişti O:

- Şeytan bana bir yorgunluk ve azap dokundurdu.

Dedik ki O'na:

- Ayağını yere vur. İşte yıkanacak bir yer, işte içilecek soğuk bir su!..

O'na bizden bir rahmet ve özü temizlere bir anımsatma olarak, ailesini ve beraberlerindeki benzerlerini de bağışladık. Ve O'na dedik ki:

- Eline bir demet sap al da, onunla vür ve yeminine ters düşmüş olma!...

Biz Eyyüb'u çok sabırlı bulduk. Ne güzel kuldu O. Bizze yönelen, yakaran biriydi O."

Eyyub Peygamber'in babası Mus'tur. O'nun babası Ravil veya Razıh; ya da Rizah veya Zirah'tır. O'nun babası Ays, Ays'ın babası İshak, dedesi İbrahim Peygamberdir.

Eyyüb Peygamber, Yakub Peygamber zamanında yaşadı ve O'nun Leyya adlı kızı ile evlendi.

Eyyüb Peygamber; uzun boylu, kıvrırcık saçlı, güzel yüzlü, iri gözlü, büyük başlı, geniş göğüslü, dolgun kollu,

kalın bacaklı ve kısa boyluydu.

Eyyüb Peygamber'in yurdu; **Yam**'ın **Dımaşk** ile **Cebiye** arasındaki **Ürdün** beldelerinden olan **Beşeniye** nahiyesiydi. Bu bölgenin doğu ve batısında kalan her yer toprağıyla, davarıyla, atıyla, sığıryla her şey kendisine aitti. Kendisinin, çobanlarıyla birlikte bin koyunu, beş yüz öküzü; her öküzün birer sürücü kölesi; her öküzün çift aletini taşıyan dişi merkebi; her merkebin üç-beş sıpası; her kölenin de eşi, çocukları ve malları vardı...

Bunlardan başka **Tanrı**, **Eyyüb Peygamber**'e onüç erkek ile birçok kız evlat vermişti.

Eyyüb Peygamber; insanların en halim-selimi; öfkesini yenebilen en sabırlısıydı. Ayrıca yoksullara ve düşkünlerle en acıyanı, merhametli olanıydı. Yetimlere, dullara bakar; konuklarını en güzel biçimde ağırlar; onlara **Tanrı**'nın verdiği nimetlerden en cömert biçimde sunardı.

Eyyüb Peygamber; konuksuz gecelemez, yoksulsuz sofraya oturmaz; açların karınlarını doyurmadıkça, kendi karınını doyurmaz; çıplakları giydirmedikçe, kendisi giyinmezdi.

EYYÜB'ÜN DÜŞKÜN OLMASI

Ülkede kıtlık başlayınca, **Mısır Kralı Firavun**, haber gönderip **Eyyüb Peygamber**'i kendi ülkesinde ağırlamak ister. **Eyyüb Peygamber**, bu öneriyi kabul eder, tüm çoluk çocuğu, küçük ve büyük baş hayvanlarıyla birlikte **Mısır**'a gider. **Firavun**, onlara türlü yiyecek ve giyecekler ile hayvanlarını otlatacağı yerler verir. Bir gün, **Şuayb Peygamber** gelir ve **Eyyüb** ile **Firavun**'un huzurunda şöyle der:

- Ey **Firavun**! Gök halkı, yer halkı, deniz ve dağlar halkı kızınca, **Tanrı**'dan gelecek gazaptan korkmaz mısın?

Eyyüb Peygamber, susar, konuşmaz. Bunun üzerine **Tanrı**, Eyyüb'a vahy eder:

- Ey Eyyüb! Sen, Firavun'un ülkesine gidip nimetlendiğin için sustun; yol düşkününü oldun! Bunun sonucuna katlanmalısın.

Eyyüb Peygamber, kendisini savundu:

- Ben, yetimin geçimini üzerime almadım mı? Gari-bi barındırmadım mı? Aç olanı doyurmadım mı? Dul'a yardımcı olmadım mı?

- Ey Eyyüb! Bunları sana yaptıran kimdi?

- Sendin ya Rab!

- Öyleyse, sen düşkünlüğe hazırlan!..

Bundan sonra **Eyyüb Peygamber**'in tüm varlığı yok oldu, oğulları öldü; darlığa düştü, perişan oldu... Bütün bunlara rağmen **Tanrı**'dan yüz çevirmedi, şöyle şükretti:

- Zaten onlar bana emanet olarak verilmişti; hak sahibi kendiydi; isterse onları bırakır, isterse geri alır... Ben, annemin karnından çıplak olarak doğdum, yine çıplak olarak toprağa döneceğim ve çıplak olarak **Rabbime** kavuşacağım.

Tüm bu şükürlerine rağmen bir de **cüzzam** hastalığına tutulan **Eyyüb Peygamber**'in bedeni sızılı yaralara belenir; dayanılmaz acılar çeker. Organları işlemez olur. Yemeğini, iki elini birleştirerek ancak yer. Dili şişer, ağzını doldurduğu için lokmaları çiğneyip yutamaz. Bağırsakları görev yapamaz. Yedikleri az da olsa, daha midesine girmeden geri çıkar, vücuduna yararlı olamaz. Dermansız kalan bacakları, bedenini taşıyamaz. Yaralarına kurt düşer, acısına dayanamaz. O güne dek, ev halkı gibi yedirip içirdiği kimselere avuç açıp yardım ister; ama hiç kimse yanına yaklaşamaz. Yanına yaklaşp bir lokma aş verenler, onu da bin kez başı-

na kakarlar. Akrabaları, en yakın dostları da O'ndan yüz çevirip ilgilerini keserler... Tüm hakları inkâr edilir, yaptığı onca iyilikler unutulur. Seslenişine, ses veren olmaz, hesaba alınmaz... Nihayet bir gün köy halkı, onu sürüterek götürüp bir çöplüğe atarlar. Orada bir başına yaşamaya çalışır. Bu haldeyken bile sabreder, **Tanrı**'sından yüz çevirmez...

Arada bir yanına uğrayıp hacetine yardım eden eşi **Leyya**, bir gün der ki:

- Sen, duası makbul bir zatsın. Şifa vermesi için Tanrı'ya dua etsene!..

Eyyüb Peygamber, eşine şöyle der:

- Ya Hatun! Biz yetmiş yıl nimetler içinde yaşadık. Bırak, şimdi bir yetmiş yıl da düşkünlük içinde yaşayalım. Bilmiş ol ki, bunları bize veren o **Rabbimiz**'dir. Geçim bolluğu ve rahatlığı içinde bulunduğumuz gibi, **Rabbimizin** bize verdiği bu düşkünlüğe de rıza göstermeliyiz ve verdiği şükretmeliyiz...

Sonra sözlerini **Tanrı**'ya yöneltir, der ki:

- **Ey Rabbim!** Sana şükrederim ki, bana mal ve evlatlar verdin. Kalbimde onların girmedığı bir bölüm kalmadı. Sonra-hepsini benden geri aldın. Artık, seninle benim arama kimseler giremez. Gözüm, kulağım, gönlüm hep seninle, gecemi ve gündüzümü hep seni anarak, sana şükrederek, sana saygı duyarak geçiriyorum. Bunları gören ve bilen olarak tüm kusurlarımdan sana sığınırım...

Artık herkes, **Eyyüb Peygamber**'in bu acılı durumundan kurtulup sağlığına kavuşamayacağını konuşuyordu. Yanından geçen iki kişiden biri şöyle diyordu:

- **Tanrı**; **Eyyüb**'ün, hayırlı biri olduğunu bilseydi, O'na bu düşkünlüğü vermezdi.

Bunu işiten **Eyyüb Peygamber**, çektiği onca acıdan daha fazla acı çekti, can evinden vurulmuşcasına kıvrandı. Ve o zaman **Tanrı**'ya şöyle yakardı:

- Ey yüce **Tanrı'm!** Elim, ayağım tuttuğu sürece yoksullara, düşkünlere, açlara, dullara nasıl iyilikle yaklaştığımı sen biliyorsun. Ne olur beni doğrula!...

Tanrı, O'nu doğruladı.

"Ve **Eyyüb**, **Rabbine** şöyle yakarmıştı:

- Dert gelip çattı bana. Sen, rahmet edenlerin en merhametlisisin.

Hemen yanıt verdik O'na ve kendisindeki dertleri kaldırdık. Tarafımızdan bir rahmet ve inananlar için bir anımsatma olarak, O'na ailesiyle beraber sahip olduğu her şeyi geri verdik." (Enbiya: 83, 84)

HAKK'A YÜRÜYÜŞÜ

Sağlığına kavuşan **Eyyüb Peygamber**; **Tanrı**'ya olan inancı daha da pekişerek, kendinden yüz çevirenlere yine yardım etti; yine onların gönüllerini aldı kimseyi incitmedi. Yanlışta olanları, doğru yola çağırdı; **Hak yolundan** hiç şaşmadı. İnsanları, her zaman **birliğe** davet etti; bir arada barış içinde yaşamayı öğütledi. Ve onlara dedi ki:

- Sizler, korkutulmadan önce korkunuz! Dövülmeden ve acı çekmeden önce ağladınız! Ve bana çarçabuk kızmış olarak geldiniz. Sonra yüz çevirdiniz. "Benim için **Tanrı**'ya kurban adayınız; mallarınızdan sadaka veriniz; belki **Tanrı** kabul eder, benden razı olur" deseyseniz, acaba nasıl davranırdınız?

Hiç kuşkusuz, kendinizi beğenmekteydiniz.

Siz, varlıklarınızla değer bulduğunuzu sanıyordunuz.

Oysa siz, **Tanrı'yı** bilip sadaka verecek olsaydınız, **Tanrı'nın** size giydireceği esenlik elbisesiyle bir çok ayıplarınızı örtmüş olurdunuz.

Yüce **Tanrı**, **hikmeti**, büyüklerin ve küçüklerin kalplerine rahmetle eker. **Hikmet**, ne zaman kalpte yeşerirse, yüce **Tanrı**, onu dilde açığa vurur.

Öyleyse, özünüz ve sözünüzle bir olunuz. Kul hakkına saygıda kusur etmeyiniz.

Biliniz ki Tanrı, her zaman sizinle beraberdir.

O, herşeyi gören, her şeyi bilendir.

O'ndan gizleyecek hiç bir şeyiniz yoktur...

Eyyüb Peygamber, kimilerine göre 93 yaşında, kimilerine göre de 150 veya 200, 210 yaşında **Hakk'a** yürüdü.

O'na selam olsun.

Bu bölüm, **M. Asım Köksal**'ın "**Peygamberler Tarihi**"nden özetlenerek alındı ve kendi yorumumuzla aktarıldı.

EYYÜB İLE HÜSEYİN BENZETMESİ

Ünlü ozan **Fuzuli**, tüm ezaya, cefaya büyük bir sabırla göğüş geren **Eyyüb** ile gönüller sultanı, cennet mekân Seyyidi (efendisi) **İmam Hüseyin**'in, **Kerbela**'da şehadet şerbetini içişine dek çektiği çileyi birbirine benzetmektedir.

Fuzuli'nin bu benzeştirmesini, biz sadeleştirerek kendi yorumumuzla aktarıyoruz:

Türlü nimetlerle çok rahat bir yaşamı olan **Eyyüb Peygamber'e**, **Tanrı**, **Cebrail'i** gönderip şöyle dedi:

- Ya **Eyyüb**! Bir süreden beri her türlü nimetlere sahip olarak köşkünde, rahat oturuyorsun. Artık, rahatlıktan uzaklaşıp eziyet çekme zamanın geldi. Nimetin zevkine erdiğin gibi, bundan sonra cefanın da tadına varmalısın.

Sabırlar Sultanı **Eyyüb**, bu söylemden dolayı asla üzüntüye kapılmayıp şöyle dedi:

- Ey Cebrail! Bu cefalı yaşam da benim için bir nimettir.

**Bilmezem, ben kendi re'yimle ziyan ü sudumu
Bendeyim, ben padişahım yeğ bilir behbudumu...**

Eyyüb Peygamber, köşesine çekilmiş **Tanrı'yı** anarken, çobanlarından birileri geldi, sürülerini sel alıp götürdüğüünü söyledi. Az sonra, muhafızları gelip, tüm develerini, kasırganın öldürdüğünü bildirdi. Çok geçmeden bağcılar gelip, erişen bir afetle tüm bağlarının harab olduğunu anlattı...

Bunların arkasından haber getiren hizmetçiler, ansızın çıkan bir deprem ile tüm köşk ve sarayların yıkıldığını ağlayarak anlattılar.

Ansızın bir haber daha getirdiler ki; buna yürek dayanmazdı. Dediler ki:

- Ey sabırlar Sultanı Eyyüb! Büyük oğlunun verdiği ziyafette bulunan oniki oğlun, sarayın çöken kubbesi altında can verdiler!...

Eyyüb Peygamber, bir an zayıflık gösterip sızlanmak isteğiyle silkindi ise de, Muhabbet gayretiyle sabredip **Tanrı'ya** sığındı.

**Hatır-ı yar eğer aşık azar ister
Gerek azar çeke aşık eğer yar ister
Küfürdür aşık endişe-i sıhhat kılmak
Yar eğer aşığını derd ile bimar ister...**

Tüm mal varlığı ile çocuklarını yitirmesine karşın, sabrını bozmayan **Eyyüb Peygamber** için, melekler, dediler ki **Tanrı'ya**:

- Ya Rabbi! Nimetin fazileti, sağlığın şerefidir. Ey-

yüb'un, sabırla her dem seni anması, elden giden nimetlerin geri gelmesine ümid bağlamasındandır.

Tanrı'dan hüküm geldi, denildi ki:

- Sınav için vücut sahrası, sağlık sultanının tahtı iken, şimdi orası, türlü dert askerlerinin dolaştığı yer ola... Ve damarlarının içinden geçen her damla kan, kan içici bir kurt olup vücudunun tüm organlarında toplana...

Eyyüb Peygamber'in, bu eziyetler karşısında bile sabrı değişmedi, **Tanrı'ya** olan inancı bozulmadı.

Ancak, damarlarında dolaşan kurtlar, kalb odacığına girdiler ve beyin yolunu tıkayıp düşünce sistemini durdurdular.

İşte o zaman sabırlar Sultanı **Eyyüb**, feryat etmeye başlayıp şöyle yakardı:

- Ya ilahi Rab! Bana zarar erişti. Her acıya karşı seni anıp düşünmekle teselli buldum. Her gam ve keder gördükçe, seni anarak rahata erdim ve seni düşünmekten zevk duydum...

Ya Rabbi! Gönül odur ki, düşünce aletidir... Dil odur ki, seni-anma aracıdır... Verdiğin son hastalık, bunları parçalamakta ve beni düşünmekten, seni anmaktan mahrum etmektedir.

Ya Rabbi! Haşa ki, sen bu halime rıza gösteresin!.. Haşa ki, sen, bu temiz ve aciz kulunu, seni düşünüp anmaktan mahrum bırakasın!..

Zeban-ı bülbul-ü bağ zikr-i senadır

Dil ayine-i hüsn-ü sıdk-u sefadır

Beni bidil ü bizeban koyma Yarab

Ki bidillik ve bizebanlık beladır...

Yüce Tanrı; yalvaran gönülden, gönül enginliğine va-

ran dilden gelen duaları kabul edip, **Eyyüb Peygamber**'in kaybolan tüm varlıklarını geri verdi; zedelenen bedenini yeniden sağlığına kavuşturup, viran gönlünün sultanı oldu.

Ey aziz canlar! **Eyyüb Peygamber**, evlatlarının ölmesi ve mallarının yitip gitmesiyle değişmeyip sabırlı kaldı ise; **Kerbela şehidi İmam Hüseyin** de, tüm malını yağmaya verip, kardeşlerinin, ciğerpare evlatlarının ve can yoldaşlarının ölümlerini birer birer seyredip sabretmesini bildi. **Tanrı**'dan gelene şükretti; asla zalimin zulmü karşısında boyun eğmedi...

Eyyüb'un vücudunda dört bin kan içici kurt yer tutmuştu; Kerbela şehidi İmam Hüseyin'in teninde, yüz bin kanlı ok karargah kurmuştu...

Lanet olsun Yezid'e; aşk olsun Hüseyin'e, Eyyüb'e...

Fuzuli'nin şiirlerindeki kimi sözcüklerin anlamı şöyledir: Ayine: Ayna. **Azar:** İncitme, kırılma. **Behbud:** İyilik, sağlık. **Bende:** Bağlı, kul, köle. **Bidil:** Aşık, kalpsiz, korkak. **Bimar:** Hasta, sayrı. **Bizeban:** Dilsiz. **Endişe:** Kaygı, korku, kuşku, merak, vesvese. **Hatır:** Gönül, keyif. **Hüsn:** Güzel, iyi. **Rey:** Oy. **Sefa:** Saflık, berraklık, gönül şenliği, eğlence, zevk. **Sena:** Övme, öğüş. **Sıhhat:** Sağlık, esenlik. **Sıdk:** doğruluk, yürek temizliği, gerçeklik. **Sud:** Sevdalar, yarar, kâr, kazanç. **Yeğ:** Üstün, iyi. **Zeban:** Dil, lisan. **Zikr:** Anma, anılma. **Ziyan:** Zarar.

ZÜLKİFL PEYGAMBER

Zülkifl Peygamber, Eyyüb Peygamber'in oğludur. Kuran'da O'nun için şu ayetler bulunmaktadır:

"İsmail, İdris ve Zülkifl'i de an. Bunlar da sabırla sebat edenlerdendi. Onları, rahmetimize dahil ettik. Andolsun ki, onlar gerçeklerdendi; hak ve barış için çalışanlardı." (Enbiya: 85, 86)

"İsmail'i, Elyese'i ve Zülkifl'i de an. Bunlar, bizim katımızda hayırlı ve seçkin olanlardandı." (Sad: 48)

Zülkifl Peygamber de, kendisinden önceki peygamberler gibi toplumunu hak yolunda birliğe davet etti. **Rum** toprağında oturan halk, O'na uydu, iman etti.

İslam dünyasında, **Zülkifl'in peygamberliği**, adının **Kuran'da** geçmesinden dolayı kabul görmektedir. Yaşamı hakkında ayrıntılı bilgi bulunmamaktadır.

Tanrı yolunda cihada çağırdığı halkı:

- Biz, yaşamı severiz; ölümü ve öldürmeyi sevmeyiz, diyerek **Zülkifl Peygamber'e** karşı çıktılar ve de **Cihad** konusunda şu güvenceyi istediler:

- Eğer, ömürlerimizi uzatmasını ve ancak biz dilediğimiz zaman bizi öldürmesini, **Tanrı'dan** dilersem, cihad ederiz (savaşırız).

Zülkifl Peygamber, onlara dedi ki:

- Siz benden büyük bir şey istediniz.

Sonra **Tanrı'ya** yöneldi:

- Ey yüce **Tanrı'm!** Sen, beni, buyruklarını tebliğ etmemle görevlendirdin. Ben de buyruğunuzu tebliğ ettim.

Ancak, toplumunun benden istekleri oldu. Benden daha iyi biliyorsun ki, kendimden başkasına güç yetiremem. Beni, benden başkasının günahlarıyla cezalandırma.

Tanrı, dedi ki **O'na**:

- **Ey Zülkifl! Sen toplumuna benim onlar için seçtiğimin kendileri için daha hayırlı olduğunu öğretmedin mi?**

Zülkifl Peygamber, dedi ki:

- **Ey Yüce Tanrım! Ben, senin gazabından rızana, azabından affına sığınırım.**

Bunun üzerine, onlar, ecelleriyle öldüler...

Zülkifl Peygamber de, 75 yaşındayken eceliyle **Şam'da Hakk'a** yürüdü.

Salam olsun O'na...

ŞUAYB PEYGAMBER

Şuayb Peygamber, İbrahim Peygamber soyundandır. Annesi. **Lut Peygamber**'in kızı **Mikail**'dir. Kendisi, **Musa Peygamber**'in **Kayınpederi** olmaktadır.

Musa Peygamber, Mısır'dan kaçtığı zaman, **Şuayb Peygamber** davalarını bir kuyudan suluyordu. Orada tanıştılar, kaynaştılar.

Şuayb, hem kendi toplumu olan **Medyen**'e, hem de **Eshab-ı Eyke** olarak bilinen "**Ehl-i Badiye**" (Kır halkı)na peygamber olarak gönderildi. Kendisinden önceki **Adem**, **Şid**, **İdris**, **Nuh** ve **İbrahim Peygamberlere** inen sahifeleri okuyup ezberledi. Toplumunu, güzel ve olgun sözlerle uarmaya çalıştığı için, kendisine "**Peygamberler Hatibi**" denildi.

Her Peygamber'e olduğu gibi, **Şuayb Peygamber**'e de ilk yıllar kimse itibar etmedi. Ancak, her peygamberde görüldüğü gibi, **Şuayb Peygamber**'de de yılgınlık yoktu. O'nun, **Mısır Firavun**'una söylediği şu sözleri, tarihe geçen önemli sözlerden oldu:

- **Ey Firavun! Gök halkı, yer halkı, denizler ve dağlar halkı, kızdığı zaman, Tanrı'nın da gazaba geleceğinden korkmaz mısın?**

Medyen ve **Eyke** halkı, **Şuayb Peygamber**'i yalanladıkları ve O'nun öğütlerini dinlemedikleri için, **Tanrı'nın** gazabına uğradılar:

Yedi gün, onların üzerine tatlı yel esmedi.

Son derece kavurucu bir sıcaklık çöktü üzerlerine.

Bunaldılar, evlerinin içlerine kaçtılar.

Ancak, sıcaklık, onları evlerinde de bunalttı.

Kuyu ve kaynaklardaki sular bile kurudu.

Bastıkları yerin sıcaklığından, ayaklarının derisi döküldü.

Ne ev içleri, ne başka yerler bir yarar sağlamadı.

Evlerinden çıkarak **Sahra**'ya kaçtılar.

Tanrı, onları gölgelemek için, güneşin önünü bulutla perdeledi. Biraz serinleyip sakinleşerek bir araya toplandılar; ama yine inatlarında ısrar ettiler. Bunun üzerine, altlarında yer sarsıntısına, üstlerinden **Cebrail'in narasına**(bağumasına) uğradılar. Yer, gök inim inim inledi; dağ taş sallıncak gibi sallandı... Güneşin önündeki bulut çekildi; güneş alevlendi, ateş yağdırdı üzerlerine. Hepsi, çekirgelerin tava da piştikleri gibi çatır çatır kavrularak yandı, yok oldular...

Yalnız, **Tanrı**'ya iman edenler, **Şuayb Peygamber**'le beraber bu gazabtan kurtuldular.

KURAN'DAKİ ŞUAYB PEYGAMBER

"**Medyen'e** de, kardeşleri **Şuayb**'ı gönderdik. Onlara şöyle dedi:

- Ey toplumum! **Tanrı**'ya ibadet ile kulluk edin. Ahiret gününe umut bağlayın. Bozgunculuk yaparak ülkenin huzurunu kaçırmayın.

Toplumu, O'nu hemen yalanladılar. Bunun üzerine, kendilerini korkunç bir yer sarsıntısı yakaladı da, hepsi öz yurtlarında diz üstü çöke kaldılar." (Ankebut: 36, 37)

"**Medyen'e** kardeşleri **Şuayb**'ı göndermiştik. Demişti ki onlara:

- Ey toplumum! **Tanrı**'ya kulluk'edin. **O**'ndan başka **Tanrı**'nız yok sizin. Eksik ölçüp, yanlış tartmayın. Sizi, nimet ve bereket içinde görüyorum; ama yine sizin için sarıp kuşatan bir günün azabından da korkuyorum.

Ey toplumum! Ölçekte ve tartıda adaletli davranın. İnsanların eşyalarını eksiltmeyin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak dolaşmayın.

Eğer inananlar iseniz, **Tanrı**'nın bıraktığı kâr, sizin için daha hayırlıdır. Bilmiş olunuz ki, Ben, sizin üzerinizde bekçi değilim.

Onlar, dediler ki:

- Ey **Şuayb**! Atalarımızın tapar olduğunu terk etmemizi; ya da mallarımız üzerinde dilediğimiz gibi davranmamızdan vazgeçmemizi sana, **Rabb**in mi buyuruyor?

Oysa sen, gerçekten yumuşak huylu, olgun bir insan-sın.

Şuayb Peygamber, dedi ki onlara:

- Ey toplumum! Ya ben, **Rabb**i'mden gelen apaçık bir tanıklık üzerindeysem; bana, kendisinden güzel bir rızık vermiş ise, ne dersiniz?

Size yasakladığım şeylerin aksine davranmak istemiyorum. Gücümün ölçüsünde barış ve iyilikten başka birşey de istemiyorum. Başarım, ancak **Tanrı**'nın desteğiyle olacaktır. Yalnız **O**'na inanıyor ve yalnız **O**'na yöneliyorum ben.

Ey toplumum! Bana düşmanca davranmanız, sakın sizi **Nuh** toplumunun, veya **Hud** toplumunun, ya da **Salih** toplumunun başlarına gelenler gibi size de bir felaket getirmesin... **Lut** toplumu da sizden pek uzak değil.

Rabbi'nizden bağışlanmak dileyerek **O**'na yönelin. Çünkü **Rabb**'im, çok esirgeyen ve çok sevendir.

Onlar, dediler ki:

- Ey **Şuayb**! Söylendiklerinin bir çoğunu anlamıyoruz. Ve biz seni, içimizde en zayıf bir adam olarak görüyoruz. Eğer kabilen olmasaydı, kesinlikle seni taşla öldürürdük. Sen, bizden üstün onurlu biri değilsin ki!..

Şuayb Peygamber, onlara dedi ki:

- Ey toplumum! Sizce kabilem, **Tanrı**'dan daha mı güçlü ve onurludur?

Andolsun ki, siz, **Tanrı**'yı arkanıza atıp **O**'nu görmezlikten geliyorsunuz.

Biliniz ki, benim **Tanrı**'m, ne yaparsanız hepsini çepeçevre kuşatıcıdır.

Ey toplumum! Siz, elinizden geleni yapın, ben de görevimi yapacağım.

Yakında bileceksiniz ki, o korkunç azab kimin başına gelecektir ve o yalancı kim olacaktır?

O azabı gözetleyin. Ben de sizinle gözetleyeceğim...

Ve buyruğumuz gelince, **Şuayb** ile birlikte iman edenleri, bizden bir rahmetle esirgeyip kurtardık. Zulmedenleri ise, korkunç bir sesle salladık da, öz yurtlarında diz üstü çöker hale geldiler.

Sanki hiç yurt tutmamışlardı orada. Bakıp görün ki, **Medyen** de, tıpkı **Semud** toplumu gibi dönüşü olmayan bir gidişle gidiverdi." (Hud: 84'ten 95'e dek)

"Eyke halkı da elçileri yalanladılar. **Şuayb**, onlara demişti ki:

- Kuşkusuz, ben sizin için sizden herhangi bir ücret istemiyorum. Benim ödülüm, alemlerin **Rabb**'inden başkasında değildir.

Ölçüyü tam yapın; şunun, bunun hakkını çarpanlardan

olmayın. Doğru terazi ile tartın. İnsanların hakkını kısımayın, eşyalarını, değerlerini düşürerek almayın. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak terör estirmeyin. Sizi ve sizden önceki kuşakları yaratan yüce **Tanrı**'dan korkun.

Onlar, dediler ki:

- Sen, fazla halde büyülenmişsin! Sen, bizim gibi bir insandan başkası değilsin. Biz, senin yalancılardan olduğunı düşünüyoruz.

Eğer doğruculardansa, hemen üzerimize gökten parçalar düşürürsün.

Şuayb, dedi ki onlara:

- Sizin yapmakta olduğunuz herşeyi, **Rabb**'im daha iyi bilicidir.

Yine de **Eyke** halkı, **Şuayb**'ı yalanladılar. Bunun üzerine, o gölge gününün azabı, onları yakaladı. Bu azab, gerçekten de büyük bir günün azabı oldu.

Elbette bundan alınması gereken bir ibret vardı. Ama, onların çoğu iman etmemişti." (Şuara: 176'dan 190'a dek)

ŞUAYB'IN HAKKA YÜRÜYÜŞÜ

Son zamanlarda gözleri görmez olan **Şuayb Peygamber**, orta boylu, buğday benizliydi.

Medyen ve **Eyke** halkı **Tanrı**'nın gazabıyla yok olduktan sonra, **Şuayb Peygamber**, kendisine inananlarla beraber gelip **Mekke**'ye yerleşti ve ölümüne dek orada kaldı.

Şuayb Peygamber, **Hakk**'a yürüdüğü zaman 140 yaşında idi.

HARUN PEYGAMBER

Harun Peygamber, ana-baba bir olan **Musa Peygamber**'in öz kardeşidir.

Harun Peygamber, uzun boylu, etine dolgun, beyaz tenli, geniş omuzlu, açık ve düzgün konuşan yumuşak huylu biriydi. Alnında bir de ben'i vardı.

KUR'ANDAKİ HARUN

Kuran'ın Saffet suresi 114'ten 120'ye dek olan ayetlerde **Tanrı** diyor ki:

"Andolsun ki biz, **Musa** ile **Harun**'a da lütufta bulunduk. Onları ve toplumlarını büyük sıkıntılardan kurtardık. Onlara yardım ettik de galip geldiler. Ve onlara açık-seçik bilgi sunan **Kitap**'ı verdik. Her ikisini doğru yola yönelttik. Sonradan gelenler için, her ikisini anımsatan birer ün bıraktık. Selam olsun **Musa** ile **Harun**'a."

"Rahmetimizin bir sonucu olarak **O**'na (Musa'ya) kardeşi **Harun**'u bir peygamber olarak armağan ettik." (Meryem: 53)

"**Musa** dedi ki:

- **Ey Rabb'im!** Göğsümü aç, genişlet; işimi bana kolaylaştır. Dilimden düğümü çöz ki, sözümü iyi anlasınlar. Ve bana ailemden kardeşim **Harun**'u yardımcı ver. **O**'nunla sırtımı kuvvetlendir; **O**'nu işime ortak kıl. Ta ki seni çokça analım.

Kuşkusuz sen, bizi görmekte ve gözetmektesin.

Tanrı, buyurdu ki:

-İstediğin sana verildi. **Ey Musa!"** (Taha: 25'ten 36'ya dek)

"Andolsun ki, biz, **Musa**'ya ve **Harun**'a hak ile batılı ayıran; korunanlar için bir ışık ve öğüt olan; iyi ile kötü, doğru ile yanlış arasındaki farkı göst eren "**Furkan**"ı verdik." (Enbiya: 48)

"Andolsun ki, biz **Musa**'ya **Kitap**'ı verdik. Kardeşi **Harun**'u da **O**'na yardımcı yaptık. Ardından da ş yle dedik:

- S zlerimizi yalanlayan topluluklara gidin." (Furkan: 35,36)

"Peygamberleri, onlara ş yle dedi:

- **O**'nun m l k ve saltanatının belirtisi, o tabutun size gelmesidir. O tabutun i inde **Rabb**'inizden bir huzur; **Harun** hanedanı ile **Musa** hanedanının bıraktığından bir kalıntı vardır. E er iman sahipleri iseniz, bunda elbette sizin i in bir ibret vardır." (Bakara: 248)

TEVRAT'TAKİ HARUN

"Ve **Amram**, kendisine, babasının kız kardeşi **Yokebed**'i karı olarak aldı. **O**, **Harun** ile **Musa**'yı do urdu." ( ıkış, Bap 6)

"Ve **Rab**, **Musa**'ya dedi ki:

- **Firavun**, kendiniz i in bir harika g sterin, diye s yleyece i zaman, **Harun**'a diyeceksin ki:

- Kendi de ne ini al ve "yılan olsun" diye **Firavun**'un  n ne at.

Musa ile **Harun**, **Firavun**'un yanına gittiler. Ve **Tanrı**'nın buyurdu u gibi yaptılar. **Harun**'un yere attığı de ne i **Yılan** oldu. **Firavun** da, hikmetli adamları ve afsuncuları  a ırdı. **Mısır**'ın sihirbazları da  yle yaptılar. Her biri kendi de ne ini attı ve yılan oldular. Ancak, **Harun**'un de ne i, onların de neklerini yuttu." ( ıkış, Bap 7)

"Firavun, Musa ve Harun'u çağırıp dedi ki:

- **Rabb'inize yalvarın ki, bu kurbağaları benden ve toplumumdan kaldırsın. O zaman, Rabb'imize kurban kessinler diye, toplumu salıvereceğim.**

Musa, Firavun'a dedi ki:

- Kurbağalar, senden ve evlerinden kesilsinler; yalnız ırmaklarda kalsınlar, diye senin için kulların ve toplumun için ne zaman yalvarayım?

Firavun, dedi ki:

- Yarın yalvar.

Musa, Rabb'ine yalvardı. Rab da Musa'nın sözüne göre yaptı. Ve kurbağalar; evlerde, avlularda, tarlalarda öldüler." (Çıkış, Bap 8)

"Ve sekizinci günde vaki oldu ki, Musa; Harun'la oğullarını ve İsrail'in ihtiyarlarını çağırıp, Harun'a dedi ki:

- Kendin için, suç takdimesi olarak sığırlardan kusursuz bir koç al, ve Rabb'in önünde takdim et. Ve **İsrail oğullarına** söyleyip diyeceksin: Suç takdimesi olarak bir ergeç ve yakılan takdime olarak birer yıllık kusursuz bir buzağı ve bir kuzu; Rabb'in önünde kurban etmek için şelamet takdimeleri olarak bir öküz ve bir koç; ve yağ ile yoğrulmuş ekmek takdimesi alın; çünkü bugün, **Rab** size görünecektir.

Musa'nın buyurduğu şeyleri toplanma çadırının önüne getirdiler; bütün cemaat oraya yaklaştılar, Rabb'in önünde durdular. Musa, dedi ki:

- İşte **Rabb'in** "yapın" diye buyurduğu şey budur. **Rab'in** izzeti (yüceliği) size görünecektir.

Sonra Harun'a döndü, dedi ki:

- Mezbaha yaklaş, kendi suç Takdimesi ve yakılan takdimeni sun. Kendin için ve toplumun için **keffaret** eyle (gü-

nahlarınıza karşı bağışlanmak dile.)

Ve **Harun**, mezbaha yaklaştı... (Takdimelerin hepsini tek tek yerine getirdi, sonra) ellerini toplumuna doğru kaldırarak, onları mübarek kıldı.

Musa ile **Harun** toplanma çadırına girip çıktılar ve toplumlarını birlikte mübarek kıldılar. O zaman **Rabb'in İzzeti** (yüce kurdeti) bütün topluma göründü.

Ve **Rabb'in** önünde ateş çıktı. Yakılan takdimmeyi ve yağları mezbah üzerinde yiyip bitirdi. Bu durumu gören bütün toplum bağırıp yüzüstü düştüler." (Levililer: Bap 9, özetlendi)

"**Rab**, **Musa**'ya ve **Harun**'a söyleyip dedi ki:

- **Kohatiler**, aşiretlerinin "sıptını" **Levililer** arasından atmayın; fakat mukaddes şeylere yaklaştıkları zaman ölmesinler ve yaşasınlar diye onlara şöyle yapın:

Harun'la oğulları içeri girecekler; onlardan her birini kendi hizmetine ve yüküne tayin edecekler; fakat ölmesinler diye mukaddes şeyleri bir dakika bile görmek üzere içeri girmeyecekler..." (Sayılar: Bap 4)

Özetleyerek kendi yorumumuzla alıntıladığımız bu bölümler ile diğer bölümlerde **Harun Peygamber**'le ilgili daha bir çok öykü var. İlgilenenler için **Tevrat**'ı salık veririz.

HARUN İLE HZ. MUHAMMED'İN MİRAC'TA SELAMLAŞMASI

Hz. Muhammed, **Mirac** gecesi, **Cebrail** ile birlikte göğün beşinci katına yükseldiler. **Cebrail**, göğün kapısını tıklattı; içeriden bir ses:

- **Kimsin?** dedi.

Cebrail, kendi adını söyledi.

- Yanında kimse var mı? diye soruldu.

Cebrail:

- Muhammed Peygamber var, dedi.

İçerdeki ses sordu:

O, Mirac için gönderildi mi?

- Gönderildi, dedi Cebrail.

Göğün kapısı açılınca **Harun** ile karşılaştılar.

H. Muhammed:

- Ey Cebrail! Kim bu? dedi.

Cebrail, yanıt verdi:

- Bu toplumuna sevdendirilmiş **Harun Peygamberdir.**

Selam ver O'na!

H. Muhammed, selam verdi O'na. **Harun Peygamber**, selamı alıp dedi ki:

- Hoş, sefa geldin ey Salih kardeş!..

HARUN'UN HAKK'A YÜRÜMESİ

Yüce **Tanrı**, **Harun Peygamber**'in ruhunu aldıracağını, **Musa Peygamber**'e haber verip dedi ki:

- Kendisini, bir bahaneyle dağa getir.

Musa Peygamber, **Harun Peygamber**'in elinden tutup dağa gittiler. O'nları **Harun**'un oğulları **Şibr** ile **Şibbir** de izlediler. Dağın doruğuna ulaştıkları zaman, bir benzeri daha bulunmayan bir ağaç gördüler. Ve ağacın yanında yapılmış bir ev; evin içinde bir sedir; sedirin üzerinde de bir döşek vardı. Döşegin içinde güzel bir koku yayılmaktaydı...

Dağın havası, evin donanımı ve döşegin kokusu, **Harun Peygamber**'in pek hoşuna gitti. Kardeşine dedi ki:

Ey Musa! Ben, şu sedir'in üzerinde uyumak istiyο-

rum.

Musa Peygamber, dedi ki:

Öyleyse durma, çık üzerinde uyu!

Harun Peygamber, dedi ki:

- Ama, bu evin sahibi gelince, bana kızmasından korkarım.

Musa Peygamber, dedi ki:

- Korkmana gerek yok! Bu evin sahibi hakkında, ben, senin için bir güvenceyim. Sen yatıp uyumana bak!...

Harun Peygamber, üsteledi:

- Öyleyse ya Musa, Sen de benim yanımda yat! Ev sahibi gelirse, ikimize birden kızmış olsun.

Musa, O'nu kırmadı; döşeğe birlikte yattılar ve uyudular. O an , ölüm meleği Harun'a yaklaştı. Harun, öleceğini sezinleyince:

- Ey Musa! Beni aldattın! dedi.

Ama artık herşey Tanrı'nın isteği üzerine tamam olmuştu. Harun Peygamber, orada ruhunu teslim etti ve Hakk'a yürüdü.

Dağda görülen o ev de, sedir de, semaya kaldırıldı. Ağaç ise kayboldu...

Selâm olsun Harun'a!..

HIZIR PEYGAMBER

Hızır Peygamber, daha çok söylencelerde kendisini duyumsatan ve yaşatan bir efsane peygamberi olarak bilinmektedir.

Nitekim, **M. Asım Köksal**'ın akademik düzeyde hazırladığı "**Peygamberler Tarihi**"nde hep "**Rivayetler**" ile **Hızır Peygamber**'e değinilmekte ve şu bilgiler aktarılmaktadır:

Rivayete göre; **Hızır Aleyhisselam**'ın soyu: **Belya** (veya **İlya**) b. **Milkan**, b. **Falğ**, b. **Abir**, b. **Salih**, b. **Erfahşed**, b. **Sam**, b. **Nuh Aleyhisselam** olup babası büyük bir kraldı.

Kendisinin; **Adem Aleyhisselam**'ın oğlu (**İbn. Asakir Tarih c.5, s.145**) veya **Ays b. İshak Aleyhisselam**'ın oğullarından olduğu veya **İbrahim Aleyhisselam**'a iman ve **Babil**'den, O'nunla birlikte hicret edenlerden birisinin, ya da **Farslı** bir babanın oğlu olduğu, **Kral Efridun** ve **İbrahim Aleyhisselam** devrinde yaşadığı, büyük **Zülkarneyn**'e kılavuzluk ettiği, **İsrail Oğulları** krallarından **İbn. Emus**'un zamanında **İsrail Oğullarına** peygamber olarak gönderildiği, halen sağ olup her yıl **Hacc Mevsiminde İlyas Aleyhisselam**'la buluşukları da, rivayet edilir.

Hızır, Hızır Aleyhisselam'ın asıl ismi olmayıp **Künyesi** idi.

Eshab'dan **Ebu Hüreyre**'nin rivayetine göre: **Peygamberimiz Muhammed Aleyhisselam**; **Hızır Aleyhisselam**'a **Hızır** denilmesinin sebebini açıklayarak "**Hızır otsuz, kuru bir yerde otururdu da, ansızın, o otsuz yer, yeşillenerek onun ardı sıra dalgalanırdı**" buyurmuştur.

Hızır Aleyhisselam'a, Allah tarafından, Musa Aleyhisselam'ın bile bilmediği özel bir ilim verilmişti ki, Musa Aleyhisselam, onu öğrenmek için, uzun bir yolculuğu göze almıştı.

Hızır Aleyhisselam soyu; devri ve halen sağ olup olmadığı hakkındaki türlü ihtilafları ve uzun tartışmaları bir yana bırakarak **Kuran-ı Kerim** ve **Hadis-i Şeriflerin** verdikleri kesin bilgilerle yetinmeyi daha uygun ve yararlı buluyoruz."

HIZIR'A İLİŞKİN TEMEL BİLGİLER

**Uğrum sıra giden, Boz Atlı Hızır
Ayrılık derdinin dermanı nedir?
Şu iki aleme olmuşsun nazır,
Ayrılık derdinin dermanı nedir?
Pir Sultan Abdal**

Hızır sözcüğü Arapça'da "**Al-Hazır, Al-Hızır**" olarak geçmekte ve "**yeşillik**" anlamına gelmektedir. Ayrıca **Hızır** (Hızır): içenlere ölmezlik veren "**abıhayat**" (Bengîsu: yaşam suyu) içmiş bulunan ve darda kalıp sıkıldığı / sıkıştığı zaman kişinin imdadına yetişmekle ünlü olan peygamber "**Hızır Aleyhisselam**" ya da "**Hızır Nebi**" olarak da kabul görmektedir. Böylece **Hızır** ölümsüz sayılmaktadır.

Hızır ile beraber anılan bir diğer peygamber de **İlyas'tır**. **İlyas**'ın da **abıhayat** içerek ölümsüzleştiğine inanılmaktadır. O nedenle ikisinin adı **Hızır-İlyas** birlikteliğinde zamanla **Hızır-Ellez** veya **Hıdır-Ellez**'e dönüştürülerek Anadolu halk söyleminde "**Hıdırellez**" şeklini almıştır.

Anadolu'da **Hıdırellez** günü dilekte bulunanlar, belli eşyalarını veya çarşafı üzerine un eleyerek bu unlarını dışarı bırakırlar. Sabahleyin o eşyaların duruşları değişmiş ise, ya da un üzerinde el izi veya başka bir nişan görülür ise, oraya **Hızır**'ın uğradığı varsayılır ve dileklerinin kabul olduğuna inanılır.

Hızır olgusunun ilk kez **Mezopotamya**'da görüldüğü, buradan **Yahudi** inancına geçtiği, oradan da **Hristiyan** ile **İslam** dünyasına yayıldığı gözlenmektedir.

Gilgamiş Destanı'nın kahramını **Gilgamiş**, arkadaşı **Engidu**'nun ölümüne çok üzülür, ölümsüz olmayı düşünür. Arayışa girer. Ölümsüzlüğün gizini bilen **Utnapiştum**'u bulmaya çalışır...

Aynı arayış, **İskender** ile **Hızır** birlikteliğinde de görülür. İlk öyküde **İdris**'in, **Abıhayat**'a bıraktığı tuzlanmış ölü balık canlanır; ama **İskender** o sudan içip ölümsüzlüğe eremez. İkinci öyküde de **Abıhayat Hızır**'a nasip olur içer, ölümsüzlüğe ulaşır, **İskender** yine ölümsüz olamaz. Üçüncü öyküde **Hızır, İlyas ve İskender Abıhayat**'ı ararlar; **Hızır** ile **İlyas** suyu bulup içer, ölümsüz olurlar; **İskender**'e yerini söylemedikleri için **İskender** yine ölümsüzlüğe ulaşamaz. Dördüncü öyküde ise, **İlyas ile İskender** birlikte **Abıhayat**'ı ararlar, bulur ve içerek ikisi de ölümsüz olurlar.

Abıhayat, tasavvuf içinde bilgi, kültür, feyz, aşk, vuslat (kavuşma), şiir, güzel söz, dem (şarap) anlamında kullanılmaktadır.

Bu **Abıhayat**'tan **Hızır** ile **İlyas**'ın içtiği ve ikisinin ölümsüzleştiği genel kabul görmektedir. **Hızır**, yeryüzü kara parçasında, **İlyas** da denizlerde darda kalanların imdadına yetişen kurtarıcı konumundadırlar. **Yunus Emre** der ki:

Şol Hızır'la şol İlyas abıhayat içtiler
Bu birkaç gün içinde bunlar ölesi değil
Yunus Emre bu dünyada iki kişi kalır derler.
Meğer Hızır İlyas ola abıhayat içmiş gibi...

Herşeyi bilen, her işte bilge olan **Hızır, Tanrı'nın** bir yansıması olarak her yıl 6 Mayıs'ta yeryüzüne iner ve **İlyas** ile buluşup insanlara iyilik, sağlık ve esenlik taşırlar.

Hızır ve İlyas'ın buluşma yerini, her inanç grubu kendi bölgesinde gösterir. Örneğin **Asya merkezli**ler, **Çin Seddi**'ni **Hızır'a** mekân tutarlarken, **Ortadoğulular, Kabe'yi** öne çıkartırlar. **Hızır** ile **İlyas** buluşunca **Hac'a** giderler, burada her Cuma günü **zemzem** kuyusundan su içerler... O nedenle **zemzem suyu** kutsal sayılır, **abıhayat** niyetine içilir.

6 Mayıs'ta coşkuyla kutlanan **Hıdırellez**, bazı kentlerde büyük bir halk şölenine dönüşür. Şenliğin hazırlığı bir gün önceden yapılır. 5 Mayıs'ı 6 Mayıs'a bağlayan gece kutsal sayılır. Bu şölende yoksul da, zengin de gönlünden koparı ortaya koyar, paylaşımcılığın güzelliğini sergilerler.

Halklar arasında **Hızır**, elinde asası, üzerinde kırmızı çiçeklerle süslenmiş cübbesi bulunan, kırmızı pabuçlu, ak sakallı, nûrani yüzlü yaşlı bir derviş olarak tanımlanır. Onun bastığı yerde kır çiçekleri açar, güller biter, çimenler yeşerir, ekinler olgunlaşır; yiyeceklere bereket düşer, herşey bollaşır, geçtiği yerde güle sevdalı bülbüller ötüşür, muhabbet kuşları sevişir, aşıkler söyleşir, yaşlılar gençleşir, yoksullar bolluğa erişir; kısraklar kişneşir, koyunlar-kuzular meleşir; yılanlar, börtüler, böcekler oynaşır; elini sürdüğü hastalar dinçleşir; topluluk her türlü kötülüklerden arınır ve insanlar sağlığa, mutluluğa, esenliğe kavuşur...

Hızır, ev ev gezer, unu olmayana un, yağı olmayana yağ, bulguru olmayana bulgur dağıtır...

Hiristiyan dünyasında bu tanıma uygun olarak **Nobel Baba** yaratılmıştır. **Nobel Baba** her yıl Aralık ayı sonlarında (kış ortasında) kırmızı giysileriyle geyiklerin çektiği kızığa binip yoksullara ya da çocuklara hediyeler dağıtan **Hızır** konumundadır. Ne varki, o, yaşayan bir canlıdır ve ölümlüdür. Ancak o canlı ve ölümlü kişi, zincirleme birbirine ulanarak **Nobel Baba** görüntüsüyle süreklilik sağlayan ve böylece ölmezliği yakalayan simgesel **Hızır** konumundadır.

Anadolu halk geleneğinde, özellikle **Alevi-Bektaşî** toplumunda **Hızır**, kimileyin yoksul ya da varsıl, kimileyin sıcak bir dost suretinde görülebilendir. **Hızır**, hazır anlamındadır; özellikle insanlığa yarayışlı iş tutan kâmil insandır. Onu değişik biçimlerde algılamak, bilinmezlikte aramak doğru değildir. İnanç olarak O, kişinin dar günlerinde imdadına yetişen bir iyilik meleğidir. Darda kalan her kişi şöyle çağırır:

- Yetiş ya boz atlı **Hızır**!

Ya da yolculuğa çıkanlar için şöyle denilir:

- Yürü, boz atlı **Hızır** yoldaşın ola!

Alevi-Bektaşî inancında **Hızır** kutsaldır ve toplumda çok önemli bir yeri vardır. O nedenle **Hızır**, çoğu kez **Hızır Ali** ile birlikte anılır. **Pir Sultan**, bir dördlüğünde şöyle seslenir:

Bin bir adı vardır, bir adı **Hızır**

Her nerde çağırırsam orada hazır

Ali padişah'tır, **Muhammed** vezir

Bu fermanı, yazan **Ali** değil mi?

Gülbeng okuyan dedeler, duaları şöyle bitirirler:

- **Hızır Ali** yardımcınız, **Hızır** kılavuzunuz olsun!

Yine cem törenlerinde Oniki Hizmet içindeki "Mihmandar Postu" Hızır'a aittir.

Ayrıca **Hızır Orucu** vardır. **Alevi-Bektaşiler, Hızır Orucu**'nu üç gün olarak tutarlar. İnanişâ göre tufandan kurtulan **Nuh**'un gemisindekiler, kurtuldukları için **Tanrı'ya** hamdüsena etmişlerdir. Bu kurtuluşlarında kendilerine yardım ettiğine inandıkları **Hızır** için de, ona şükran borcu olarak üç gün oruç tutmuşlardır. **Yas-ı matem** olarak tutulan 12 günlük **Muharrem Orucu**'ndan sonra, üç günlük **Hızır Orucu** da **Alevi-Bektaşî** toplumunda önem taşımaktadır.

Hızır olgusu, **Alevi-Bektaşî** ibadetinde yer alan semahlara da yansımıştır. **Malatya, Sivas, Tokat** yöresinde görülen semah türlerinden biri "**Ya Hızır Semahı**"dır. Bu Semah'ta **Hızır'a** selam vardır ve O'na çağrı seslendirilmektedir. Örneğin, semahın ezgisi olarak seslendirilen müzikte **Nesimi, Mansur, Ali ve Hızır** şöyle dillendirilir.

**Nesimi yüzüldü, Mansur asıldı
Ali, Düldül'e bindi, küffar basıldı
Nice ulu sular arkdan kesildi
Aktı kör pınarlar, ne çaylar oldu
Ya Hızır, Ya Hızır, Ya Hızır!..**

Alevi-Bektaşî aşıklarının gönüllerinde yaşattıkları ve şiirlerine yansıttıkları **Hızır**, mazlumların dostu, onların koruyucusu, can yoldaşı, musahibi (yol kardeşi) sayılmaktadır. Halk aşığı **Fakir Edna, Hızır** inancını şu nefesiyle en güzel biçimde yansıtmaktadır:

**Çok günah işledim katında
Eriş Şah-ı Merdan sen imdad eyle
Kul daralmayınca Hızır yetişmez
Yetiş Hızır Nêbi sen imdad eyle**

Yalvarması boynumuza farz oldu
Edep erkân müminlere arz oldu
Müminin secdesi Hakk niyaz oldu
Yetiş Hızır Nêbi sen imdad eyle

Kim kaildir mahşere kalan davaya
Şah Hasan'a ağı verdi Muaviye
İmam Hüseyin mürüvvet eyle canıma
Yetiş Hızır Nêbi sen imdad eyle

Musa Kâzım ile salayı veren
İmam Rıza ile mescide giren
Taki ile Naki canıma gelen
Yetiş Hızır Nêbi sen imdad eyle

Askeri'nin askerine katılan
Kul olup Belh Buhara'da satılan
Çöl Küfe şehrinde nara atılan
Yetiş Hızır Nêbi sen imdad eyle

Kırkların cemine beraber gelen
Server Muhammed'in bacını alan
Sancağını çekip Zülfikar çalan
Yetiş Hızır Nêbi sen imdad eyle

FAKİR EDNA'm derki bu sırra eren
Ustadım Hatayi darına duran
Tamuda yanar mı nurunu gören
Yetiş Hızır Nêbi sen imdad eyle.

KURAN'DA HIZIR KÜLTÜ ve DİL

Şu gelen Boz Atlı Hızır dediler,
Nerede çağırırsan hazır dediler...
Pir Sultan Abdal

Kuran'ın Kehf suresi 60. ayet ile başlayıp 82. ayete dek devam eden bölümde **Hızır Kültü**, **Hızır** adı anılmadan yer almaktadır. Biz, bu bölümü okurken dildeki zorlamaya takıldık, kitaplığımızda bulunan **9 Kuran çevirisine** göz attık, gördük ki, her çevirmen kendi üslubunu kullanmış; kimisi **Arapça, Farsça** dil etkisinden kurtulamamış, kimisi de fazla bilmişlik göstererek **İngilizce, Fransızca** sözcükler kullanmış. Oysa, bir ulusun dili, en güzel biçimiyle kitaba yansımalıdır. Hele bu kitap, bir inancın "**mukaddes**" sayılan kitabı ise, buna daha fazla özen gösterilmelidir.

Bir ulusun dili, diğer ulusların dilleri etkisinde kalmalıdır. Ulu Önder **Atatürk** dil konusunda diyor ki:

-Dilini, yabancı diller boyunduruğundan kurtarmayan uluslar, her anlamda, özellikle askeri, mali, iktisadi, siyasi, sosyal ve kültürel alanlarında da bağımsız değillerdir, demektir...

Dil, her ulusun kendi karakterini, kimlik ve kültürünü yansıtır. Konuşmak ve anlaşmak aracı olarak kullanılan dil, en güzel biçimde kullanılmalıdır.

İlkokuldan üniversitelere dek tüm eğitim-öğretim kurumları başta olmak üzere güzel sanatlarda yer alan şiir, öykü, roman, edebi değer taşıyan kitap, dergi ile tiyatro ve si-

nema yapıtlarında dil en iyi şekilde kullanılmalıdır. Hele şimdilerde toplumu etkilemesi bakımından çok önem taşıyan yazılı basın, radyo ve görsel iletişim aracı olan televizyonlarda kullanılan dilin, en duru ve en temiz olmasına son derece özen gösterilmelidir.

Kuran çevirilerinde kimileyin içerik bile değişmekte; kimileyin içerik değişmese de söylem ve yorum farklılıkları gözlenmekte ve iyi bir Türkçe kullanılmamaktadır:

Örneğin; "(İlki) sağcılardır. (Bilir misin) sağcılar mutluluğa ererler. (Sonra) solcular (gelir.) (Bilir misin) solcular neye uğrarlar? Onlar kızgın rüzgar ve kaynar sularda, simsiyah dumanın gölgesindedirler." (Vakıa: 8, 41, 42, 43, Osman Nebioğlu Çevirisi); "Sağın adamları (amel defterleri sağ tarafından verilenler) ne uğurlulardır onlar! Solun adamları (amel defterleri sol tarafından verilenler) nedir o solcular? Delikçiklere işleyen bir ateş ve kaynar su içinde; kara dumandan bir gölge altında." (Vakıa: 8, 41, 42, 43, Süleyman Ateş çevirisi); "İşte uğur ve mutluluk yaranı. Nedir uğur ve mutluluk yaranı? Ve şomluk ve uğursuzluk yaranı. Nedir şomluk ve uğursuzluk yaranı? İliklerine işleyen bir ateş ve kaynar su içinde, simsiyah bir gölge altındadırlar." (Vakıa: 8, 41, 42, 43, Yaşar Nuri Öztürk çevirisi)nde görülen değişikliğe, şimdi işleyeceğimiz Hızır kültürünün geçtiği söylenilen Kehf suresinin 60. ayetini de, anlatıma bir örnek olsun diye olduğu gibi alıntılıyoruz:

1) "An o zamanı ki, Musa, genç arkadaşına, ben demişti, iki denizin kavuştuğu yere dek durmadan, dinlenmeden gideceğim, yahut da yıllarca bu uğurda uğraşacağım." (Abdülbaki Gölpınarlı)

2) "Bir zaman Musa, genç dostuna şöyle demişti: "iki denizin birleştiği yere kadar hiç durmadan yürüye-

ceğim, yahut da seneler ve seneler harcayacağım." (Prof.Dr. Yaşar Nuri Öztürk)

3) "Hani, Musa, çömezine demiştik ki: "Hiç durmadan iki deniz kavşağına dek, ya gideceğim, ya yıllarca kalacağım!" (Besim Atalay)

4) "Hani, Musa, hizmetçisine şöyle demişti: "İki denizin birleştiği yere varıncaya kadar yürümeye devam edeceğim; yahut da bir asır yürüyeceğim." (Prof.Dr. Talat Koçyiğit)

5) "Musa, uşağına demişti ki: "Durmayıp ya iki denizin birleştiği yere varacağım, veya uzun bir zaman yürüyeceğim." (Prof.Dr. Süleyman Ateş)

6) "Musa'nın genç arkadaşına, "Ben iki denizin birleştiği yere ulaşmaya, yahut yıllarca yürümeye kararlıyım." dediğini hatırla." (Milliyet yayını)

7) "Musa, hizmetinde bulunan gence, "Ben, iki denizin birleştiği yere varıncaya kadar gerekirse yıllarca yürümeye kararlıyım" demişti." (Güneş yayını)

8) "Hani, Musa Aliyhisselam, Yiğit-faziletli (müridi Yuşa-bin Nun bin Efraim bin Yusuf'a): "Ben, Mecmau'l-Bahreyn'e (iki denizin birleştiği yere) varıncaya kadar durmayıp gideceğim. Yahud (maksuduma erinceye kadar) çok yıllar geçireceğim demişti." (Ayntabi Mehmed Efendi.)

9) "Hani Musa genç yetişmenine demişti ki: "Ben, iki nehrin kavşağına varıncaya kadar durmayıp gideceğim. Yıllarca bu uğurda dolaşacağım." (Osman Nebioğlu)

Demek ki, Kuran'da her kişi kendince bir anlatım

biçimi yeğlemekte sakınca görmemiştir. Şimdi ben de daha önceki bölümlerde olduğu gibi bu bölümü de kendi öykü tekniğimle anlatmaya çalışacağım:

"Musa, yoldaşına dedi ki:

- Ben, o iki denizin birleştiği yere ulaşmak için gerekirse yüzyıl yürüyeceğim.

Yoldaşı dedi ki:

- Ben de sana eşlik edeceğim.

İkisi, hazırlıklarını yaptı, azıklarını çıkınladılar ve yola çıktılar. Yürüdüler. Güneş döndü, gün karardı; durmadılar, yürüdüler; tanyeri ağardı, güneş yeniden doğdu, aydınlık dünyada yine yürüdüler. Günlerce, haftalarca, aylarca yürüdüler, nihayet iki denizin birleştiği yere vardılar. Sevindiler. Oturup dinlendiler. Sonra balık tuttular. Tuttukları balıkları kokmasın diye sığ suya bıraktılar. Ve onları orada unuttular. Balıklar bir yolunu bulup tekrar denize dalarak uzaklaştılar. Musa ile yoldaşı oradan ayrıldılar, bir süre sonra yine mola verdiler. Musa dedi ki yol arkadaşına:

- Yolculuk yordu bizi; hadi kuşluk yemeğimizi getir de yiyelim.

Yoldaşı dedi ki:

- Gördün mü; konakladığımız yerde balığı unuttum. Ancak onu bana unutturan şeytan oldu. Şimdi balıklar, yolunu bulup denize gitmişlerdir.

· Musa, dedi ki ona:

- İşte aradığım bu idi. Haydi geri dönelim:

Geri döndüler, geldikleri izi takip ederek ilk konakladıkları yere vardılar. Burada Tanrı'nın yarattığı bir

Kul buldular. Bu Kul, Tanrı katında rahmet bulmuş, ilim ve irfan sahibi olmuştu. Musa, dedi ki Ona:

- Sana öğretilen gerçek bilgilerden, bana öğretmen koşuluyla sana uyayım mı?

O Kul dedi ki:

- Sen, benimle beraber olmaya dayanamazsın. İç yüzünü kavramana olanak bulunmayan birşeye nasıl sabreder, nasıl dayanabilirsin?

Musa, dedi ki Ona:

- Tanrı dilerse göreceksin, sabredeceğim ve senin buyruklarına asla karşı gelmeyeceğim.

- O halde, dedi O kul; bana uyarsan, ben sana sormayıncaya kadar, benim yaptıklarım hakkında soru sormayacaksın bana.

Musa, O Kul'un söylediklerini kabul etti. Beraber yürüdüler, nihayet bir gemiye bindiler. O Kul, gemiyi deldi. Musa telaşlandı, dedi ki:

- Andolsun ki sen kötü bir iş yaptın. Gemidekileri boğnak için mi gemiyi deldin?

O Kul gülümsedi, dedi ki:

- Sen benimle beraber olmaya dayanamazsın, demedin mi?

Musa, mahcup oldu, dedi ki:

- Verdiğim sözü unuttuğum için beni kınama; bu hatamdan dolayı bana ağır yük yükleyip zorluk çıkar-ma.

Gemiden inip yürüdüler, ileride bir erkek çocuğuna rastladılar, O Kul, hemen çocuğu öldürdü. Musa, yine

dayanamadı, dedi ki:

- Sen, tertemiz bir canı öldürdün. Andolsun ki, sen çok çirkin, kötü bir iş yaptın.

O Kul yine gülümsedi ve dedi ki:

- Bak, görüyor musun, ne kadar sabırsızsın! Ben, sana, benimle beraber bulunmaya dayanamazsın demedim mi?

Musa, yine mahcup oldu, dedi ki:

- Eğer bundan sonra bir daha sana birşey sorarsam, artık bana arkadaş olma. O zaman benden ayrılmanı hoş görür, seni anlayışla karşılarım.

Yine beraber yürüdüler. Nihayet bir kente geldiler. Bura halkından yemek istediler. Ama onlara yemek veren olmadı; kimse konuk olarak da evlerine almadı. Avare gezdiler; bir süre sonra yıkılmak üzere olan bir duvar buldular. O Kul, bu duvarı düzeltti.

Musa, dedi ki:

- Bu emeğin karşılığında isteseydin bir ücret alabilirdin.

O Kul dedi ki:

- İşte bu sözün, benimle senin ayrılmamıza vesiledir. Şimdi sabredemediğin şeylerin iç yüzünü haber veriyim sana: O hasar verdiğim gemi, denizde çalışan yoksullarındı. Ona hasar vermemdeki amaç, o yolculuğun sonunda sağlam gemileri zorla alan bir Kral'ın eline geçmemesi içindi. Öldürdüğüm çocuğa gelince; onun ana ve babası inanmış kimselerdi. Bu çocuk onları azgınlığa ve küfre sevkedecekti; onun için öldürdüm onu. Tanrı'dan, bu çocuğun yerine temizlikte daha ileri, mer-

hametçe daha duygulu bir çocuk vermesini diledim. Duvar ise, iki yetim çocuğundu. O duvarın altında onlara ait bir defîne vardı. Çocukların babası, temiz bir adamdı: Tanrı, onların ergenlik çağına gelmelerini ve o aşamada definelerini çıkarıp rahata ermelerini istedi. Bunları ben kendiliğimden yapmadım. İşte senin sabredemediğin şeylerin iç yüzü bunlardır..."

Bu ayetlerde görülen o Kul, Hızır gibi algılanmaktadır. O Kul, Musa'ya, felsefe ya da "İlm-i Ledün" (Tanrı'nın sırlarına ait manevi bilgi, gayb ilmi) öğreten bir mürşit (yol gösteren) konumundadır.

HIZIR'A BENZETMELER

Darda kalanların imdadına yetişen **Hızır**, her kılıkta kendini gösterebilir. İnanç sahibi odur ki, bunları kabul edendir. Bu konuda çok öyküler anlatılır. Özellikle yoksul kılığında görülen **Hızır**'a pek fazla itibar edilmez. Ya da tanıdık, bildiklerden birisi olarak görülen **Hızır**'a da önem verilmez.

Kuran'dan alıntıladığımız **Kehf** suresindeki **Musa**'ya yol gösteren yetkin **Kul**, inanç sahiplerince **Hızır**'a benzetilmiştir. Yine aynı surede yer alan **Zülkaneyn** de Hızır gibi algılanmıştır. Ve **Zülkarneyn**, **Yahudiler** ile **Süryaniler**'in inanç sistemlerinde de yer alır... Ancak **Hızır**, doğrudan doğruya hiç bir kutsal kitapta yer almaz.

Zülkarneyn'e ilişkin bilgi vermek gerekirse, **Kehf** suresinden kısa bir alıntı yapabiliriz:

"Onlar **Zülkarneyn**'i senden sormaktadırlar. De ki:

- Ben ondan size anlatayım: Yeryüzünde güç ve salta-

nat hazırladık ona ve herşeyin yolunu gösterdik. O da uydu bu yola. Güneş'in battığı yere varınca, kara balçıklı bir pınarda onun battığını gördü. Pınarın yanında bir ulus buldu. Dedik ki:

- Ey Zülkarneyn! İster sıkıştır, ister güzel tut!

Zülkarneyn, dedi ki bana:

- Zulmedene azap veririz. Sonra Rabbine döner o. Rabbi de görülmemiş azap verir ona.

İnanarak yararlı iş görene, kolaylıklar gösterilir, güzel ödüller verilir.

Sonra bir yol daha tuttu. Güneşin doğduğu yere varınca, güneşten başka örtüleri bulunmayan bir ulusun üzerine güneşin doğduğunu gördü... Sonra başka bir yol tuttu. İki set arasına varınca, setlerin yanında söz anlamaz bir ulus gördü. Dediler ki:

- Ey Zülkarneyn! Ye'cüc ile Me'cüc buralarda bozgunculuk yapıyorlar. Sana vergi verirsek, onlarla aramızda bir set yapar mısın?

Zülkarneyn, dedi ki onlara:

- Tanrı'nın verdiği bana yetişir. Siz, gücünüzle bana yardım ederseniz, aranızda sağlam bir set yaparım.

Öneriyi kabul ettiler. Zülkarneyn, yapılacakları anlattı:

- Şimdi demir parçaları getirin; iki dağın arayeri dolunca, körükleyin. Ta ki, demir ateş olunca, yine getirin, üstüne erimiş bakır, katran dökeyim, sağlam bir set yapayım. O seti delip geçemezler. Bu, Tanrı'mızın size bir rahmetidir. Ve Tanrı'nın vaadi haktır..."

Burada da görüldüğü gibi darda kalan insanlara yardım

eden **Zülkarneyn**, inananlar tarafından **Hızır** olarak değerlendirilmiştir.

Bu değerlendirmelere göre **Nuh**'u tufandan, **Yusuf**'u kuyudan, **Yunus**'u balığın karnından kurtaran **Hızır**'dır. **Musa**'ya yol gösteren, **İsa**'yı göğe ağdıran **Hızır**'dır. **Halil İbrahim**'i ateşten, **Fazlı**'yı borçtan, **Kamber**'i dardan kurtaran da **Hızır**'dır... Hasılı, nerede çağırırsan orada hazır ve nazır olan hep **Hızır**'dır...

Şimdi **Hızır**'a ilişkin bir kaç yaşanmış öyküyü, ayaklı kütüphane **Adil Ali Atalay**'ın arşivinden aktarmak istiyorum:

HIZIR'A İLİŞKİN ÖYKÜLER

HIZIR AŞKINA

Erzincan'ın **Kemaliye** ilçesine bağlı **Gözaydın** köyünden **Karamustafa** oğullarından **Mustafa Ağa**'nın **Hızır**'a olan inancı sonsuzdur. Gerçi köylülerin çoğu da **Hızır**'a inanır. **Hızır Günü** geldiğinde hemen herkes unlarını eler, تنها bir yere bırakırlar ki, **Hızır** el bassın, unlarına bereket düşsün ve o yıl bolluk yılı olsun inancını korurlar.

Yine bir **Hızır Günü** **Mustafa Ağa**'nın eşi un eler ve onu gözetler. Ne var ki, uyku bastırınca olduğu yere kıvrılır yatar.

Durumu kollayan köyün şakacılarından iki kişi, herkesin yattığı bir sırada gelip una ellerini basarlar.

Sabahleyin **Mustafa Dayı** işe giderken eşi, onun olduğu yere uğrar, görür ki, unda kocaman bir el izi vardır. Hemen eşine seslenir:

- **Mustafa Ağa!**

- Ne var kız?

- Gel de bak! Hızır bize uğramış!..

Mustafa Ağa, büyük bir heyecan ve de sevinçle gelir, bakar ki, unda bir el izi var. Hemen ahıra koşar, iki öküzden birini çıkartır dışarı ve komşulara seslenir:

- Ey komşular! Bizim eve Boz atlı Hızır uğradı. O'nun aşkına bu öküzü kurban ediyorum.

Komşular başına yığılırken, Mustafa Ağa, öküzü kesmeye çalışır.

Bu oyunu oynayan şakacı iki kişi, bakarlar ki Mustafa Ağa'nın hiç şakası yok, öküzü boş yere kesecek. Hemen ortaya çıkar, derler ki:

- Öküzü kesme Mustafa Ağa! O el Hızır'ın eli değil, biz şaka olsun diye una el bastık.

Mustafa Ağa, gönlündeki inancını hiç bozmaz, der ki:

- Ben Hızır aşkına yatırdığım öküzü geri kaldırmam.

Bu inançla öküzü keser ve köylüye dağıtır.

BENİM HIZIRIM SENSİN

Yine Erzincan'ın Kuruçay'a bağlı Babi köyünden ünlü Ağa Dede, talibi Deli Temur'a der ki:

- Ben Hakullah'a gidiyorum; bana Kamberlik yapar mısın?

- Yaparım, der Deli Temur; ama bir şartım var, diye ekler.

- O şartın nedir? der Ağa Dede.

Deli Temur şartını söyler:

- **Bana Hızır'ı göstereceksin!..**

- **Peki, der Ağa Dede.**

Anlaşırlar, hazırlıklarını yapar yola çıkarlar. Köy arazilerinden geçerlerken, ilerde Aluç ağacının gölgesine çömelmiş dinlenen köy çobanını görürler. Çoban elinde sopası, sırtını Aluç ağacına dayamış, dalgın durmaktadır. **Ağa Dede**, çobanı işaretleyerek **Deli Temur'a** der ki:

- **Bana Hızır'ı göster demiştin, işte Hızır!...**

Deli Temur, çobanı tepeden tırnağa süzer, onu **Hızır'a** benzetemez, burun kıvrır, yoluna devam eder, ama öfkeli-dir, biraz sonra **Ağa Dede'nin** yakasına yapışır, der ki:

- **Gerçek Hızır'ı göstereceksen göster, yoksa geri dönerim ha!.**

Ağa Dede, **Temur'un** geri dönmesini istemez:

- **Peki, bir daha göstereceğim, der.**

Yürürler. Az sonra **Kemah'tan** gelen bir cami imamı görünür.-**Ağa Dede**, imamı göstererek der ki:

- **İşte Hızır bu!...**

Ama **Deli Temur'un** kanı buna da ısınmaz. Der ki **Ağa Dede'ye**:

- **Tanrı'nın emri üçtür. Sana bir fırsat daha tanıyorum; bana gerçek Hızır'ı göstermezsen seninle gelmem.**

Ağa Dede'nin, **Deli Temur'a** eli mahkumdur.

- **Peki, der yine yürürler. Az sonra bu kez Kemah'ta** mühür kazıyan **Agop** çıkar karşılarına. **Ağa Dede**:

- **Tamam, der. İşte Hızır bu!..**

Deli Temur'un mhrc Ağop'a da kanı ısınmaz. Gördüğü  Hızır ile Ağa Dede'yi kıyaslar. Ağa Dede'yi üstün tutar onlardan, der ki:

- Bağışla beni Pirim. Ben yle sıríklı, sarıklı, Agoplu, magoplu Hızır istemem. Sen bana Hızır'ın, hazırda olduğunu bildirdin; gayri benim Hızır'ım sensin.

HIZIR DEDIğİNİZ HAZIRDIR

Kayseri'nin Sarız ilçesine bağlı Binboğa Dağı eteğindeki Kırkısrak köyünden ünlü şıh Mamo, bundan seksen yıl kadar önce Hakikat Meclisi'ni kurmuş; gözü perdeli olanların gözünü mak için bu meclisin içinden bir zatı Hızır olarak atamış ve tüm bendelerine demiş ki:

- Hızır dediğiniz, hazır'dır. Bundan sonra Hızır'a ihtiyaç duyarsanız bu kişiye başvurup mşklnz zeceksiniz.

Aradan zaman geçer, şıh Mamo bakar ki köylü o kişi-yi Hızırılaştırıyor. Hemen bendelerini toplayıp der ki:

- Bugünden itibaren bu kişi Hızır değildir. Ona güvenerek işinizi ihmal etmeyin. Hızır lmak Abu Hayat içip diri olmaktır. Beynini ve bedenini çalıştırıp her zorluğun üstesinden gelmektir. Eline, diline, beline sahip olup, özverili bulunmak, paylaşımcı olmaktır...

O günden sonra Kırkısrak köyünde özveri ve paylaşımcılık ne çıkar, kimse eliyle koymadığını almaz; yolda torba ile altın bulsa dahi ona elini sürmez...

Ah keşke o günleri görebilsek!..

VAKTİDOLU'NUN HIZIR'I

Diyor ki **Vaktidolu:**

- Annem 96 yaşındaydı. Bedeni ağrılar içindeydi. Doktor, ilaç kâr etmiyordu. **Tanrı'dan** iyilikler diliyordum. Bir gece rüyamda saç sakalına karışmış bir derviş gördüm. Ağrılar içinde kıvranan annemin vücuduna ellerini sürüp şifa verdi. Bu rüyayı hayra yordum.

Günlerden Cumayı, Cumartesiye bağlayan gece, **Sarıbal** evlatlarından **İsmail Günel** (Şih İsmail) ile sohbet ederken kapı tıklatıldı. Açınca, rüyamda gördüğüm derviş kılıklı birisi içeri girdi. Hayretler içinde kaldım. Giyimi, kuşamı, cemali, şekli, şemali tıpkı o idi. Yalnız hal ve hareketleri değişikti. Pek kâmil görünümlü değildi. Yine de buyur ettim, oturttum. Ben de yanına oturup elimi dizine vurarak dedim ki:

- **Dinime imanıma sen Hızır'sın! Amma şu hınzır donunu üzerinden at ki seninle muhabbet edek...**

Adını bile sormadığım konuğum durumunu düzeltti; hayli muhabbet ettik. Giderken ona dedim ki:

- **Erenler, ben senin Hızır olduğuna inandım. Lakin sen dışarı çıkar da "Ben Hızır'ım" dersen, sana kimse inanmaz; belki de bir ton sopa yersin. Şunu bilmiş ol ki, bizim felsefemizde iyi huylu ve yoksul ile düşküne yardım eden her kâmil insan Hızır'dır.**

YUŞA B. NUN PEYGAMBER

Yuşa b. Nun Peygamber'in soy zinciri şöyledir: "Yuşa b. Nun, b. Efraim, b. Yusuf, b. Yakub, b. İshak, b. İbrahim Peygamber'dir."

Yuşa Peygamber, orta boylu, buğday tenli, iri gözlü, savaşçı, gazi ve yiğit biriydi.

Musa Peygamber'in Hızır ile buluşması esnasında yanında bulunan arkadaşının **Yuşa** olduğu söylenmektedir.

Musa Peygamber, **Hakk'a** yürüyeceği sırada, yüce **Tanrı**, O'na **Yuşa'yı Kubbetüzzaman'a** (zamanın kubbesi; toplanılan yer) götürüp, bereketinin O'na geçmesi için elini, O'nun üzerine koymasını; kendisinden sonra **İsrail Oğullarını** O'nun yöneteceğini söylemesini emir buyurdu.

Musa Peygamber öyle yaptı, **İsrailoğullarına** dedi ki:

- **Biliniz ki, bu Yuşa b. Nun, benden sonra sizi yönetecektir. O'nun sözlerini dinleyiniz, emirlerine boyun eğiniz. O, sizlere hak ve adalet üzerine hükmedecektir. O'na muhalefet eden ve asi davranan melundur.**

Musa Peygamber'in Hakk'a yürümesinden sonra **Yuşa**, **İsrail oğullarına** peygamber oldu. Ve genç **İsrail oğullarını** toplayarak, onlara kendisinin **Peygamber** olduğunu, **Kenan** bölgesindeki zorbalarla savaşmayı, **Tanrı'nın** emrettiğini haber verdi.

İsrailoğulları, **Yuşa'yı** doğrulayıp ve O'nu kabul ettiler.

Yuşa Peygamber, **İsrail oğullarını Tih Çölü'nden** çıkartıp **Eriha'yı** (Beytülmakdis: Mukaddes ev) altı ay kuşattıktan sonra aldı; **Şam** ve çevresindeki krallarla da çarpışarak onları yendi. Ve ele geçirdiği **Şam** ülkesine valiler atadı. Onları 27 yıl yönetti.

Yuşa Peygamber 120 veya 127, ya da 128 yıl yaşayıp Hakk'a yürüdü.

KALİB B. YÜFENNA

Kalib b. Yüfenna'nın soy zinciri şöyledir: "Kalib b. Yufenna, b. Bariz (Fariz), b. Yehuza, b. Yakub, b. İshak, b. İbrahim Peygamber'dir."

Kalib, Musa Peygamber'in kız kardeşi Meryem ile evliydi.

Yuşa Peygamber, ruhunu teslim edeceği sırada, yerine Kalib'i bıraktı.

Kalib b. Yufenna, hastalığı sırasında, imandan dönen Kral Berik ve toplumuyla savaşarak onları yendi, çoğunu öldürdü; sonra Mısır üzerine yürüdü, ora halkını da dize getirip topraklarına hakim oldu.

Kalib b. Yufenna Peygamber, Hakk'a yürüyünceye dek, İsrail oğullarını yönetti; ruhunu teslim aşamasında yerine oğlu Yusakus'u bıraktı.

HIZKIL (HEZEKİFEL) PEYGAMBER

Hızkıl Peygamber'in annesi yaşlanıp çocuk doğuramaz hale geldikten sonra **Tanrı**'dan bir oğul dilemiş; bunun üzerine **Hızkıl** olmuştur.

Bunun için **Hızkıl Peygamber**, (İbnül'acüz; **Koca Karının Oğlu**) olarak anılmıştır.

Hızkıl, **İsrail oğullarının** peygamberlerindendir. **Hezekiel** olarak da ifade edilmektedir.

Kalib Peygamber ve oğlu **Yasakus**'un **Hakk'a** yürümelerinden sonra, **Tanrı**, **Hızkıl'ı**, **İsrail oğullarına Peygamber** olarak gönderdi.

Kuran'da Bakara suresi 243. ayeti şöyle diyor:

"Ölüm korkusuyla yurtlarından çıkan binlerce kişiyi görmedin mi?

Tanrı, onlara "**ölün!**" dedi de, öldüler; sonra onları, diriltti.

Hiç kuşkusuz, **Tanrı**, insanlara karşı iyilik sahibidir. Fakat insanların çokları, şükretmesini bilmezler."

KEMİKLERİN DİRİLMESİ

Bu ayetin yorumunu yapan Prof. Dr. **Süleyman Ateş**, şöyle demektedir:

"Tefsirlerde bu olay, çeşitli milletlere ve bölgelere mal edilir. **İbni Abbas**'tan gelen rivayete göre; **İsrail oğullarının** bulunduğu bir şehirde veba çıkmıştı. Şehir halkı ölümden

korkarak kentten kaçtılar. Allah da iki melek gönderdi, onların çıkardığı bir gürültü ile bu adamların hepsi öldüler. Aradan çok zaman geçtikten sonra bir gün bunların kemiklerinin yığıldığı vadiden, yine İsrail oğullarının peygamberlerinden biri geçti: Bu peygamberin adı **Hezekiel** idi. **Hezekiel**, Allah'tan bunları diriltmesini niyaz etti. Allah da onun duasını kabul buyurdu. Kemikleri, bir araya toplamaları için emir vermesini istedi. **Hezekiel'in** emriyle her bedenin kemikleri bir araya toplandılar. Toplanan bu kemiklere et giydirildi. Sonra rüzgara emretti; rüzgar bu cesetlere soluk verdi.

Başka bir rivayete göre de, peygamber **Hezekiel**, **İsrail oğullarından** bir grubu savaşa teşvik etmiş, onlar korkmuşlar, isteksizlik göstermişler. Allah da onların üzerine ölüm göndermiş. Sonra **Hezekiel'in**, yani **Zülkifl'in** duasıyla Allah onları tekrar hayata kavuşturmuştur." (Kuran-ı Kerim Tefsiri: Cilt: 1, s. 352-353)

Bu olayı bir de "**Kitabı Mukaddes**"ten, kendi anlatım tekniğimizle aktarıyoruz:

"Rabb'in eli üzerimde idi. Ruhunda beni dışarı çıkardı, vadinin ortasına koydu. Vadi, kemiklerle doluydu. Onların üzerinden, her yanından beni geçirdi. Çok kurumuşlardı. Bana dedi ki:

- Ey Adem oğlu! Bu kemikler dirilebilir mi?

Ben de dedim ki:

- Ya Rab Yehova, sen bilirsin.

Bana buyurdu, dedi ki:

- Bu kemikler üzerine peygamberlik et ve onlara de ki: "Ey kuru kemikler! Rabb'in sözünü dinleyin!"

Rab Yehova, bu kemiklere şöyle dedi:

- İşte sizin içinize soluk koyacağım, dirileceksiniz. Ve üzerinize adaleler koyacağım, et bitireceğim ve üzerini deriyle kaplayacağım. Sonra içinize soluk koyacağım, dirileceksiniz ve bileceksiniz ki, ben **Rabb'im**.

- Bana emrolunduğu gibi, peygamberlik ettim. O sırada bir gürültü oldu. İşte bir sarsıntı... Kemikler, birbirlerine yaklaştılar. Baktım, işte üzerlerinde adaleler vardı. Et bitti. Onların üzerini deri kapladı. Fakat, onlarda soluk yoktu... Bana dedi ki:

- **Ey Adem oğlu! Yele peygamberlik et!..**

Rab Yehova, şöyle dedi:

- **Ey soluk! Dört yönden gel. Öldürülmüş olan bu adamlar üzerine üfle de, dirilsinler.**

Ve bana emrettiği gibi peygamberlik ettim. Soluk, onların içine girdi, dirildiler ve ayakları üzerine dikeldiler, çok büyük bir ordu oldular." (Kitabı Mukaddes: Hezekiel, Rab 37, s. 825, 826)

Hızkıl Peygamber, İsrail oğullarına 27 yıl peygamberlik etti. **Hakk'a** yürüdükten sonra, **Halle** (Hille) ile **Küfe** arasında bir yerde toprağa verildi.

İLYAS PEYGAMBER

İlyas Peygamber'in soy zinciri şöyledir: "İlyas b. Ya-sin, b. Finhas, b. Ayzar, b. Harun, b. İmran'dır."

İlyas Peygamber, uzun boylu, zayıf bedenli, kıvırcık saçlı, büyük başlı, çekik ve yapışık karınlı, ince bacaklıydı. Başında da kırmızı bir ben vardı.

Gösteriş için ibadet yapmazdı. O nedenle tenhalarda, olabildiğince gizli ibadet yapardı. Ama, insanları doğru ve hak yoluna davet ederdi. Çünkü, "**İlyas da, Tanrı** tarafın-dan gönderilen Peygamberlerdendi." (Saffet: 123)

Hızkıl Peygamber'den sonra İsrail oğulları, yine bölünmüşler, kendilerine putlar yapıp onlara tapar olmuşlardı. Başlarındaki krallar da çoğalmıştı.

Şam krallarından **Balebek Kralı**'nın yanındaydı. **Kral** ve eşi; kendisine inanıyordu. Diğer krallar ile hükmettikleri İsrail oğulları "**Ba'l**" adını verdikleri puta tapıyorlardı.

Bu put, altından yapılmış bir kadın heykeliydi. Göz be-bekleri yakuttan yapılmış, başında da inci ve mücevherlerle süslenmiş tac bulunuyordu.

İlyas peygamber, puta tapıcılara şöyle diyordu:

- Siz hala **Tanrı**'dan korkup sakınmıyor musunuz? Ya-ratıcıların en güzelini bırakıp da Ba'l'e mi tapıyorsunuz? Si-zin de, sizden önceki atalarınızın da **Rabb'i** olan **Yüce Tan-rı'yı** terk mi ediyorsunuz?" (Saffet: 124, 125, 126)

Balebek kralı dışında herkes **İlyas Peygamber'i** din-lemediler.

"Sonunda O'nu yalanladılar. Bu yüzden onlar mutlaka

huzura getirileceklerdir. **Tanrı'nın** doğru ve seçkin kulları müstesna." (Saffet: 127, 128)

Ne var ki, süreç içinde **Balebek kralı da İlyas Peygamber**'den uzaklaştı; hatta O'nu öldürmeye bile kalkıştı. İlyas da kaçtı, dağlarda va mağaralarda gizlenerek yaşadı. Bir gece sığındığı evde, kadının **Elyesa** adlı oğlu hasta idi. O'na dua etti, iyileşmesini sağladı. Bunun üzerine **Elyese, İlyas Peygamber'e** iman edip bağlandı, yanından hiç ayrılmadı.

Putu tapan İsrailoğulları, işi iyice azıttılar. Hak, hukuk tanımaz oldular. Bunun üzerine **İlyas Peygamber. Tanrı'ya** şöyle yakardı:

- Ey yüce Tanrım! İsrail oğulları seni tanımıyor, puta tapıcılıklarını devam ettiriyorlar. Onlara verdiğin nimetlerini değiştir. Onlardan rahmetini esirge!...

Bunun üzerine tam üç yıl yağmur yağmadı. Küçük ve büyük baş hayvanlar, kuşlar, böcekler öldü. Otlar, bitkiler, ağaçlar kurudu. İnsanlar, darlığa düştü, perişan oldular...

İlyas Peygamber, onlara yanaşıp dedi ki:

- Ey İsrail oğulları! Sizler hala boşa inanmakta inat ediyorsunuz! Sizin yüzünüzden diğer canlılar ve doğa da zarar görüyor. Bu inadınızdan dolayı benim **Tanrı'mın** sizi cezalandırdığına inanmıyorsanız; siz, hak ve hayırlı olduğuna inandığınız putlarınıza söyleyiniz, onlara yalvarınız, üzerinizdeki bu gazabı kaldırsınlar. Eğer onlar bunu yapamazlarsa, ben kendi **Tanrı'ma** yakarayım, sizi bu beladan kurtarsın! Sizler de doğru olan **Tanrı'ya** tapınız.

İsrail oğulları, kendi putlarına yalvardılar; ama değişen birşey olmadı. Yanıldıklarını anladılar. **İlyas Peygamber'e** dediler ki:

- Ey İlyas! Bizim için Tanrı'ya dua et!

İlyas Peygamber, Tanrı'ya dua etti. Tanrı. O'nun duasını kabul etti ve denizin ortasından kalkan bir bulut üzerlerine geldi, yağmurunu bıraktı...

Kuraklıktan kavrulmuş olan yurtları canlandı.

Ama İsrail oğulları, yine yanlış yolu terk etmediler.

İlyas Peygamber, Onların bu haline çok üzüldü ve Tanrı'ya yalvararak ruhunu almasını istedi. Tanrı, dedi ki:

- Falan gün, fılan yere git, bekle. Orada sana, ateşten renkli bir at gelecek, ondan korkma, üzerine bin.

Söylenen gün geldiğinde **İlyas Peygamber**, yanında çok sevdiği **Elyesa** olduğu halde, anılan yere gitti. Az sonra ateşten bir at gelip önünde durdu. **İlyas Peygamber**, onun üzerine bindi ve gitti.

Elyese, arkasından seslendi:

- Ya İlyas! Bana buyruğun nedir?

İlyas Peygamber, gökten kilimini bıraktı. Bu ise, kendisinden sonra yerine **Elyesa'nın** geçtiğine işaretti.

"Biz, sonra gelecekler için, İlyas'ı daima anımsatacak iyi şeyler bıraktık.

Selam olsun İlyas'a.

Güzel düşünüp, güzel davrananları işte böyle ödüllendiririz biz.

Çünkü O, bizim inanan kullarımızdandı." (Saffet: 129, 130, 131, 132)

Bu bölüm, M. Asım Köksal'ın Peygamberler Tarih'nden özetlenerek kendi yorumumuzla aktarıldı.

ELYESA PEYGAMBER

Elyesa Peygamber'in soy zinciri şöyledir: Elyesa b. Ahtuğ, b. Adiy, b. Şütlem, b. Efraim, b. Yusuf, b. Yakub, b. İshak, b. İbrahim Peygamber'dir. İlyas Peygamber'in amcası oğlu olduğu da söylenmektedir." Ancak, **İlyas Peygamber** bölümünde görüldüğü gibi, **Balebek kralından kaçan İlyas Peygamber**'in bir gece sığındığı evde hasta olan Elyese'yi iyileştirmesiyle tanışıklığın başladığı anlatılmaktadır. Bundan sonraki **İlyas-Elyese** beraberliği çok yakın iki dost birlikteliğine dönüşmüş ve **İlyas Peygamber**'in **Hakk'a** yürümesinden sonra da yerine **Elyesa**, vekil bırakılmıştır.

Elyesa Peygamber'e ilişkin **Kuran**'da şu bilgiler bulunmaktadır:

"İsmail'i, Elyesa'yı, Zülkifl'i de an. Onlar seçkinlerdendi. Bir anımsatmadır bu. Korunup sakınanlar için elbette güzel bir gelecek vardır." (Sad: 48, 49)

"İsmail, Elyesa, Yunus ve Lut... Bunları alemlere üstün kıldık. Atalarından, soylarından, kardeşlerinden kimilerini de koruduk. Onları seçtik ve onları dosdoğru bir yola kılavuzladık.

İşte, **Tanrı**'nın yol göstermesi budur. Kullarından dileğini iyiye ve güzele böyle iletir.

Eğer onlar, **Tanrı**'ya ortak koşsalardı, yapıp ettikleri her şey, elbette kendileri için yararsız olacaktı.

İşte bunlardır, kendilerine **Kitap, Hikmet ve Peygamberlik** verdiklerimiz.

Şimdi şu insanlar, bütün bunları inkâr ederlerse, biz bunları inkâr etmeyecek bir topluluğu onlara vekil ederiz." (Enam: 86, 87, 88, 89)

YUNUS PEYGAMBER

Yunus Peygamber'in soy zinciri şöyledir: "Yunus b. Matta, Bünyamin b. Yakub, b. İshak, b. İbrahim Peygamberdir.

Matta, Yunus peygamberin annesidir. Peygamberlerden Yunus, annesi Matta ile, İsa da annesi **Meryem** ile anılmaktadırlar. Diğerleri ise hep babalarıyla anılmaktadırlar."

Yunus Peygamber, alemlere üstün kılınan, yüksek mertebede anılan ve ilahî vahy ile onurlandırılan sayılı peygamberlerden biridir.

Bu durum **Kuran**'da şöyle belirtilmektedir:

"İsmail, Elyesa, Yunus ve Lut'u alemlere üstün kıldık." (Enam: 86)

"Biz, tıpkı **Nuh**'a ve ondan sonraki peygamberlere vahyettiğimiz gibi sana da vahyettik. Biz, **İbrahim**'e, **İsmail**'e, **İshak**'a, **Yakub**'a, torunlarına, **İsa**'ya, **Eyyub**'a, **Yunus**'a, **Harun**'a, **Süleyman**'a da vahyettik. **Davud**'a **Zebur**'u verdik." (Nisa: 163)

"Yunus da gönderilen peygamberlerdendi.

Hani O, dolu bir gemiye kaçmıştı. Sonra kura çekti de kaybedenlerden oldu.

Derken kendisini balık yutmuştu. **O**, kendi kendini kınayıp duruyordu.

Eğer tesbih edenlerden olmasaydı, insanların diriltilecekleri güne dek onun karnında kalacaktı.

Bir süre sonra **O**'nu çıplak araziye attık.

Hastalanmıştı. Üzerine kabak cinsinden bir ağaç bitirdik.

O'nu yüzbin kişiye ve daha fazla topluluklara Elçi olarak gönderdik". (Saffet: 139'dan 147'ye dek)

Yunus'un balık öyküsünü, bir de **Tevrat**'tan aktarmak istiyoruz. Bu öyküyü, kendi anlatım tekniğimizle sunuyoruz:

YUNUS'A İNANMAYANLAR VE...

Yunus Peygamber, 33 yıl toplumunu imana davet ettiği halde sadece iki kişiyi inandırabildi. Bunlardan biri **Rubil**, diğeri **Teruh**'tu. **Nineva** halkı, **Yunus**'u yakalayarak küfürlerinde inatla direndiler. Bunun üzerine **Yunus Peygamber**, **Tanrı**'ya dedi ki:

- Ey yüce Rabbim! Sen beni, Kitab'ını inkâr eden, Peygamberlerini tanımayan bir topluma ne diye gönderdin?

Tanrı, dedi ki:

- Ey Yunus! Sen benim tevbe edeceklerin tevbelerini kabul edeceğimi kıskanır gibi davranıyorsun.

Yoksa sen, benim kalpleri doğrultup tevbeleri kabul edeceğimi, ya da kalpleri mühürleyeceğimi bilmiyor musun?

Buna rağmen, toplumundan bir türlü kabul görmeyen **Yunus Peygamber**, dağa çıktı ve orada kendisini ibadete verdi. Dualarında, **Tanrı**'dan, toplumunu cezalandırmasını diledi. Bunun üzerine **Tanrı**, dedi ki:

- Kullarım aleyhine dua etme, onların yanına dön. Ve kendilerini kırk gün kırk gece imana davet et. Eğer davetini kabul etmezlerse, onların üzerine azab gönderirim...

Tanrı'nın buyruğu üzerine **Yunus**, geri döndü ve toplumunu geceli gündüzlü otuz yedi gün daha hak yoluna davet ettiyse de bir sonuç alamadı. O zaman dedi ki:

- Ey inanmayanlar! Eğer iman etmezseniz, üç güne dek mutlaka azaba uğrayacaksınız!... Bunun belirtisi, renklerinizi değişmesi olacaktır!...

Toplum, ertesi gün sabaha çıktıklarında, renklerinin değişmiş olduklarını gördü. Birbirine dediler ki:

- **Yunus'un haber verdiği olumsuzluk, başımıza geldi. Zaten, hiç bir zaman O'nun yalanına rastlamadık.**

Ama, yine de inatlarında ısrar ettiler.

Kırkıncı gece, toplumun değişen rengi iyice belirginleşince **Yunus Peygamber**, onları terk etti.

Nineva halkı, sabaha çıktıklarında başlarının üzerinde kara dumanlar çıkaran azab bulutunun tüm kenti kuşattığını gördüler. Yok olacaklarını anladılar. **Yunus'u** aradılarsa da bulamadılar. O zaman kalplerinde tevbe etmek isteği belir-di...

-**Cebrail**, devreye girdi ve **Yunus'a** dedi ki:

Nineva halkına git. Tevbe etmezlerse, kendilerine gazabın hazır olduğunu söyle.

Yunus Peygamber:

- Binecek bir at bulayım da gideyim, dedi.

Cebrail, dedi ki:

- **Gitmen, at bulmandan daha aceledir.**

- **Bari ayağıma giyecek bir ayakkabı bulayım.**

- **Gitmen, ayakkabı bulmandan daha aceledir.**

Bunun üzerine **Yunus** sinirlendi, başka tarafa gitti.

Yok olacaklarını anlayan **Nineva** halkı, hemen inanan yaşlı **Rubil**'in yanına koştu, **O**'na dediler ki:

- Bu azaptan kurtulmak için ne yapalım?

O zat dedi ki:

- Günahlarınızdan dolayı tevbe ediniz ve deyiniz ki:

Ey daim olan diri Tanrı!

Ey kendi zatı ile kaim olan ve tüm varlıkları ayakta tutan ulu Tanrı!

Ey senden başka ilah bulunmayan rahim ve rahman Tanrı!

Ey ölüleri dirilten; hiç bir canlı bulunmazken, kendi diri olan Tanrı!

Günahlarımızdan dolayı tevbe ediyorsunuz, ne olur bizi bağışla...

Nineva halkı, denileni yaptı. Kadın-erkek, yaşlı-genç hepsi kaba elbiseler giydiler, geniş ve yüksekçe bir yere çıktılar, niyetlerini açıkladılar, tevbe ettiler ve dediler ki:

- Biz Yunus'un getirdiklerine iman ettik.

Yunus Peygamber, toplumun bağışlanmış olduğunu öğrenince, yalancı konumuna düşmüş olmasından dolayı hayıflandı ve dedi ki:

- Vallahi ben, onlara falan gün azaba uğrayacaklarını söylemiştim. Şimdi, onlara karşı yalancı çıktım. Bir yalancı olarak onların karşısına nasıl çıkarım!?!..

Yine çekip gitti, toplumundan uzaklaştı ve bir gemiye bindi...

Bu öyküyü, **M. Asım Köksal**'ın "**Peygamberler Tarihi**"nden özetleyerek kendi tekniğimizle aktardık. Bundan sonraki gelişmeleri de yine kendi tekniğimizle **Tevrat**'tan aktarmak istiyoruz:

BALIĞIN, YUNUS'U YUTMASI

"**Ve Amittay**'ın oğlu **Yunus**'a **Rabb**'in şu sözü geldi:

- Kalk! **Nineva**'ya, o büyük kente git ve ona karşı çağır. Çünkü onların kötülüğü benim önüme kadar çıktı.

Fakat **Yunus**, **Rabb**'in önünden **Tarşış**'e kaçmaya kalktı. **Yafa**'ya indi ve **Tarşış**'e giden bir gemi buldu, navlununu verdi; **Rabb**'inden uzağa gitmek için gemiye bindi.

Rab, denizin üzerine büyük bir yel gönderdi; o an denizde büyük bir fırtına doğdu ve gemi kırılacak gibi oldu.

Gemiciler, koktular; her biri kendi **İlahı**'na yönelerek feryat ettiler. Sonra hafifletmek için gemideki fazlalıkları denize attılar.

Yunus ise, geminin dip ambarına inmişti ve orada yatıp derin uykuya dalmıştı. Gemi reisi **O**'na yaklaşıp dedi ki:

- Ey sen, uyuyan adam! Nen var? Kalk sen de kendi **Allah**'ına çağır, belki o **Allah** bizi anlar da helak olmayız.

Ve herkes birbirine dediler ki:

- Gelin kura çekelim ve bilelim kimin yüzünden bu belâ başımıza geldi.

Ve çekilen kura **Yunus**'a düştü. O vakit **Yunus**'a dediler ki:

- Senin işin nedir? Nereden geliyorsun? Memleketin neresi? Hangi kavimdensin?

Yunus, onlara dedi ki:

- **Ben İbraniyim**. Denizi ve karayı yaratan **Göklerin Allah'ı Rab'dan** korkuyorum.

Gemidekiler çok korkarak **Yunus'a** dediler ki:

- Bu ettiğın nedir?

Yunus, **Rab'dan** kaçtığını onlara söylememiştir. Ve onlar bunu bilemiyorlardı. Şimdi öğrenince dediler ki:

- Deniz, bize karşı yatışsın diye sana ne edelim?

Fırtına, denizi daha çok kabartıyor, gemi batma tehlikesi geçiriyordu. **Yunus**, onlara dedi ki:

- Beni kaydırıp denize atın; deniz size karşı yatıştır. Çünkü, benim yüzümden bu fırtınanın üzerinize geldiğini biliyorum.

Gemidekiler, hemen **Yunus'u** denize atmadılar, daha sıkı kürek çekerek karaya varmak istediler. Ama, fırtına daha fazla şiddetlenerek onların çabasını boşa çıkardı. Gemiler, **Rabb'a** yalvardılar.

- **Ya Rab!** Sana yalvarıyoruz, bu adamın canından ötürü bizi helak etme ve suçsuz kanı üzerimize yükleme. Çünkü sen, ya **Rab**, sana nasıl hoş göründü ise öyle yaptın.

Ve **Yunus'u** kaldırıp denize attılar. O an denizin kudurması yatıştı.

Ve **Yunus'u** yutmak için **Rab**, büyük bir balık hazırladı ve **Yunus** üç gün üç gece balığın karnında kaldı.

Ve **Yunus**, balığın karnından **Allah'ı** olan **Rab'bına** dua etti, dedi ki:

- Sıkıntım içinden **Rab'bi** çağırdım. Ölümler diyarının

bağrından imdada çağırdım. Sen benim sesimi işittin. Çünkü beni engine, denizlerin yüreğine attın. Beni seller sarıdı. Hep dalgaların üzerimden geçti. Beni sular kuşattı, ta canıma dek çevremi engin sular aldı. Başıma yosunlar sarıldı. Dağların köklerine kadar indim. Arkamdan ebediyen sürgü-
lendim, dünya ile ilişğim kesildi...

Fakat hayatımı çukurdan sen çıkardın ey **Rab!**..

İçimde canım bayılınca **Rab'**bimi anladım. Ve duam sana mukaddes mabedinin içine vardı.. Yalancı putlara saygısı olanlar, kendi nimetlerini bırakırlar. Fakat ben sana şükran sesimle kurban keseceğim. Adamış olduğumu ödeyeceğim.

Ben senin gözlerinin önünden kovuldum. Fakat ben, yine de senin mukaddes mabedine bakacağım.

Kurtarış, Rab'bimin yüceliğindedir...

Ve **Rab, Yunus'**un bu yakarışını hoş karşıladı; balığa söyledi; balık, **Yunus'u** karaya kustu...

Ve ikinci kez **Yunus'a, Rabb'in** şu sözü geldi:

- Kalk! Nineve'ye; o büyük kente git ve sana söyleyeceğim sözleri oradakilere aktar.

Ve **Yunus** kalktı, **Rab'**bin sözü üzerine **Nineve'**ye gitti. **Nineve**, çok büyük bir kentti; genişliği üç günlük yoldu. **Yunus**, kente girdi, bir günlük yol aldı. Oradakileri çağırıp dedi ki:

- **Daha kırk gün var; Nineve yıkılacak...**

Nineve halkı, büyüğünden küçüğüne kadar hepsi çok korktu, çuvallara sarındılar. Ve **Allah'a** inanarak oruç ilan ettiler.

Yunus'un sözleri, **Nineve Kralı**'na ulaştı. **Kral**, tahtından kalktı, üzerinden kaftanını çıkardı ve çul sarınıp kül üzerine oturdu. Sonra bağırıp ferman eyledi:

- Ey insanlar! Hayvan, sığır ve davarlar, birşey tatmasınlar, otlamasınlar, su bile içmesinler. İnsan da, hayvan da çul sarınıp **Allah**'a kuvvetle çağırınsınlar. Ve herkes kötü yoldundan ve ellerindeki zorbalıktan dönsün. Kim bilir, belki **Allah** nadim olur ve kızgın öfkesinden döner de, yok olmayız...

Ve **Allah**, onların işlerini, kötü yollarından dönmüş olduklarını gördü, nadim oldu, onlara kötülük yapmadı.

Fakat bu hal **Yunus**'un çok gücüne gitti, kızdı. Ve **Rab**'bine dedi ki:

- **Ya Rab!** Ben daha memleketimde iken bunu söylemedim mi? Bundan ötürü **Tarçış**'e kaçtım. Çünkü biliyordum ki, sen lütfeden ve çok acıyan; geç öfkelenen ve inayeti çok olup kötülükten nadim olan **Allah**'sın.

Ve şimdi ya **Rab!** Niyaz ederim, canımı benden al. Çünkü benim için ölmek, yaşamaktan iyidir.

Rab, dedi ki:

- **Öfkelenmekle iyi mi ediyorsun?**

Yunus, **Nineve** kentinden ayrıldı; kentin şarkında kendisine bir çardak yapıp oturdu. Oradan kente ne olacağını gözledi.

Ve **Rab**, **Yunus**'u kötü halinden kurtarmak üzere başına gölge olsun diye bir asma kabak fidanı hazırladı.

Yunus, bu asma kabaktan ötürü büyük sevinç duydu. Ama ertesi gün sabah olurken **Allah**, bir kurt hazırladı. Kurt, asma kabağına vurdu, o da kurudu.

Vaki oldu ki, güneş doğunca, **Allah**, yakıcı şark yelini hazırladı ve güneş, **Yunus**'un başına vurdu. **Yunus** bayıldı. O an kendisi için ölüm diledi, dedi ki:

- **Benim için ölmek, yaşamaktan iyidir!**

Ve **Allah**, **Yunus**'a dedi ki:

- **Asma kabağından ötürü öfkelenmekle iyi mi ediyorsun?**

Yunus, dedi ki:

- **Ölümüne kadar öfkelenmekle iyi ediyorum.**

Rab, dedi ki:

- Sen emeğini çekmediğin ve büyütmediğin asma kabağına acıyorsun. O kabak ki, bir gecede çıktı ve bir gecede yok oldu. Ya ben **Nineve** için, o büyük kent için acımayayım mı? O kent ki, orada sağını ve solunu seçemeyen yüz yirmi binden ziyade insan, bir çok da hayvan var..."

"**Yunus**, **Rabbine** hak verdi..." (Tevrat: **Yunus**, Bap 1, 2, 3, 4).

ŞEMUYEL PEYGAMBER

Şemuyel Peygamber'in soy zinciri şöyledir: "Şemuyel b. Bali, b. Alkama, b. Yerham, b. Yehu, b. Tehu, b. Savf ile Harun Peygamber zürriyetinden gelmekte olup, annesi Hanne ile de Yakup Peygamber hanedanına mensup bulunmaktadır."

Yine inançsızların çoğaldığı ve zulümlerini artırdıkları bir sırada, **Tanrı**'dan bir kurtarıcı isteyen azınlıktaki inanimiş **İsrail oğulları**, soyu **Yakub Peygamber**'e dayanan hamile bir kadın olan **Hanne**'ye ve Onun karnındaki doğacak bebeyê umut bağladılar.

Hanne, bu umudun gerçekleşmesi için, **Tanrı**'dan, besinin erkek olmasını diledi. Dileği kabul oldu. Erkek doğunca.

- **Tanrı**, dileğimi kabul etti. Oğlumun adı **Şemuyel** olsun, dedi.

Kimileri O'nu; **Şem'un** veya **İşmuyel** olarak da çağırırdı.

Şemuyel, erginlik çağına gelinceye dek bir bilgin olan "**Beltûlmakdis**" Şeyhi tarafından yetiştirildi ve onun oğulluğu oldu.

Tanrı, **Şemuyel**'e **Peygamberlik** vereceği zaman, **Cebrail**'i gönderdi. Ancak **Şemuyel**, Şeyh babasının yanında uyuyordu. **Cebrail**, O'na, Şeyh'in sesiyle seslendi:

- Ey **Şemuyel**!

Şemuyel, uyku sersemliğiyle yatağından fırladı, biraz da korku ile:

- **Buyur babacığım! Beni mi çağırdın?** dedi.

- Hayır, dedi Şeyh: Ben, seni çağırmadım. Rüya görmüş olmalısın. Haydi gir yatağına, uyumana bak.

Şemuyel yatağına döndü, uykuya daldı. Yine aynı ses:

- **Şemuyel!** diyerek uyandırdı.

- **Buyur babacığım,** dedi.

Ancak, Şeyh, yine kendisini çağırmadığını; bir daha çağrı sesi alırsa, aldırış etmemesini söyleyerek uyumasını istedi. Şemuyel, bu tembihle yattı ve uyudu.

Bu kez **Cebrail, Şemuyel'e** görünerek O'nu uyandırdı, dedi ki:

- Kalk, toplumunun yanına git. Onlara, **Tanrı** tarafından **Elçilikle** görevlendirildiğini bildir. Çünkü, **Tanrı** onlar içinde seni Peygamberliğe uygun gördü.

Şemuyel, büyük bir heyecanla toplumuna varıp, onlara **Tanrı** tarafından **Peygamber** atandığını söyleyince, onlar Şemuyel'i yakalayıp şöyle dediler:

- Sen Peygamberliğe özenmekle acele ettin! Biz, senin sözlerine önem vermeyiz.

Eğer, doğru söylüyorsan; Peygamberliğine bir kanıt olmak üzere, bize bir hükümdar ata da, **Tanrı** yolunda savaşalım.

Şemuyel, onlara dedi ki:

- **Ya bir savaş olur da, sözünüzü tutmazsanız?**

Dediler ki:

- **Tanrı** yolunda niçin savaşmayalım? Hem yurtlarımızdan kovulduk, evlatlarımızdan olduk; hem de Cizye'ye mahkum edildik. Başımızda bir hükümdar olursa savaşırız.

Şemuyel, İsrail oğullarından kendisine ve hükümdara kesin uyacaklarına dair söz alınca, **Tanrı**'dan, kendisine yardım edecek ve İsrail oğullarını yönetecek bir hükümdar istedi.

Duası kabul oldu ve kendisine bir **Asa** ile içinde başa sürülecek yağ bulunan bir boynuz verildi. Ve denildi ki:

- Boynuzdaki yağ kaynamaya başlayınca, bu **Asa** boyunca biri yanına gelecek, işte O, İsrail oğullarına hükümdar olacaktır. Yağdan onun başına sür ve kendisini hükümdar ilan et.

Şemuyel, İsrail oğullarını topladı, dedi ki:

- **İşte hükümdarınızın boyu bu Asa uzunluğunda olacak!**

Herkes **Asa** ile ölçüldü, kimsenin boyu, sekiz arşın uzunluğundaki **Asa**'ya erişemedi.

Bünyamin Hanedanı'ndan olan, deri dabakçılığından sonra merkep üzerinde su satıcılığı yapan **Talut**, merkebin kaybedince aramaya çıktı. Arayarak İsrail oğullarının ülkesine geldi. Yanındaki uşağıyla beraber aç ve yorgundu. Açalara, muhtaçlara kapısı açık olan **Şemuyel**'e konuk oldular. Merkebin yittiğini haber verdiler... O esnada boynuzdaki yağ kaynamaya başladı. **Şemuyel**, hemen kalkıp **Asa**'yı, **Talut**'un boyuna tuttu. Uzunluğu tam geldi. O'na dedi ki:

- **Başını bana uzat!**

Talut, başını uzattı. **Şemuyel**, O'nun başına yağ sürerken şöyle dedi:

- Ey Merkep arayıcısı! Bilmiş ol ki bu yağ, senin aradığın Merkepten daha hayırlıdır. Artık sen, İsrail oğullarının hükümdarısın. Seni, İsrail oğullarına hükümdar yapmamı, bana **Tanrı**'m emretti.

Talut, büyük bir şaşkınlıkla dedi ki:

- Demek ben, İsrail oğullarına hükümdar olacağım ha?..

- Evet, dedi **Şemuyel**.

- Peki sen, benim hangi kabileden olduğumu biliyor musun? dedi **Talut**.

- Biliyorum, dedi **Şemuyel**.

- Peki sen, benim kabilemin, İsrail oğulları Hanedanları içinde; ev halkımın, İsrail oğulları ev halkları içinde en aşağı düzeyde olduğunu da biliyor musun?

- Biliyorum.

- Peki, hangi şey benim hükümdarlığıma delil olacak?

- Senin hükümdarlığına delil, döndüğünde, merkebinin babanın bulmuş olmasıdır.

Talut, kabullenince, **Şemuyel**, toplumuna dedi ki:

- İşte, Tanrı size **Talut'u** hükümdar olarak gönderdi.

İsrail oğulları, **Talut'un** boyunu ölçtüler, **Asa'ya** denk bulunca sordular:

- Hangi kabiledensin?

- **Bünyamin** kabilesindenim, deyince **Talut**, hemen ondan yüz çevirip uzaklaştılar. Ve büyükleri gelip **Şemuyel'e** dediler ki:

- **Talut'un** bize hükümdarlık edecek hangi özelliği var? Kendisi, ne peygamberler çıkaran peygamber hanedanındandır; ne de hükümdarlar çıkaran hükümdarlar hanedanındandır. Sen de bilirsin ki, hükümdarlık ve peygamberlik **Lavi** ve **Yehuza** hanedanlarından olur. **Talut**, ne **Lavi**, ne de **Yehuza** oğullarındandır. O, ancak **Bünyamin** hanedanının

dandır. O'nu bize hükümdar atamakla, bize en büyük hakareti ediyorsun.

Bizler, kral hanedanına mensubuz. Hükümdarlığa O'ndan daha çok biz layıkken, nasıl olur da O, bizim başımıza hükümdar olur?

Şemuyel, onlara dedi ki:

- Bu seçim benim değil, **Tanrı**'nınadır. Kuşkusuz ki, **Tanrı**, O'nu beğenip, üstümüze hükümdar seçmiştir. Ve O'na bilgide, vücutta da bir üstünlük vermiştir. Biliniz ki, **Tanrı**; mülkünü, kimi dilerse ona verir. Gerçek bilici O'dur.

İsrail oğulları, dediler ki:

- Peki, **Tanrı**'nın, O'nu bizim üzerimize hükümdar yaptığını hangi delille anlayacağız?

Şemuyel, dedi ki :

- O'nun hükümdarlığının açık delili odur ki; **Musa** ve **Harun** Hanedanından kalan mirasların bulunduğu bir **Tabut** gelecektir. Melekler onu yüklenecektir. Eğer iman etmiş kimselerden iseniz, bundan alacak ibretler vardır.

İsrail oğulları:

- **O Tabutu görelim.** dediler.

Tabut, **Ürdün**'de puthanedeydi. Ve büyük bir putun ayakları dibindeydi. Bu put som altından yapılmış olup en saygı duyulanıydı. Ne var ki, ayakları dibindeki Tabut ile pek anlaşıyorlardı. Gündüzleri, **Ürdünlü** putatapar **Ama-lıklar**, Tabut'u, putun ayakları dibine yatırıyorlar, ama ertesi gün geldiklerinde Tabut'un üste çıkmış, putun altta kalmış olduğunu görüyorlardı ve bu Tabut ile bir türlü başa çıkamıyorlardı. Onu puthaneden çıkarıp kentin bir köşesine koydular. Bu kez oradan gelip geçenlerin boyunları tutulmaya başladı, ağrılarla kıvrandılar.

Bu duruma bir çare ararlarken, orada tutsak olarak bulunan, peygamber soylu İsrail oğullarından bir kadın dedi ki:

- Bu Tabut, aranızda kaldıkça, başınıza daha çok dertler gelir. En iyisi, onu hemen topraklarınızdan çıkartmanızdır.

Kadını yalanladılar ve delil istediler. Kadın dedi ki:

- Sözümün delili odur ki; hiç sapana koşulmamış buzağılı iki inek getiriniz. Bunları bir arabaya koşunuz. Arabaya da Tabut'u koyunuz. Buzağıları burada tutup inekleri sürünüz. İnekler, Tabut'u sizin arazinizden çıkarıp İsrail oğullarının arazisine geçince, boyunduruklarını kırarak buzağılarının yanına gelirler. Böylece Tabut'tan kurtulmuş olursunuz.

Kadının dediklerini yaptılar. Ve Tabut'tan kurtuldular.

İsrail oğulları toprağında kalan Tabut'u, Melekler alıp **Talut**'un evine götürdüler. Halk, Tabut'u görünce **Şemu-yel**'e iman edip, **Talut**'un hükümdarlığını kabul ettiler.

Bu bölüm, M. Asım Köksal'ın "Peygamberler Tarihi"nden alındı, kendi tekniğimizle anlatıldı.

SÜLEYMAN PEYGAMBER

Süleyman'ın parmağında bürhan idi bu dua
Hem yine her hükmüne de ferman idi bu dua
Ahirette çok gerekli bürha'n idi bu dua
La feta illa Ali, la seyfe illa Zülfıkar...

Derviş Hatayi

Süleyman Peygamber'in soyu: **Davud, Yehuza, İshak ve İbrahim Peygamber'e** uzanır.. Uzun boylu, nurani yüzlü, iri gözlü, bol saçlı, beyaz tenli ve iri yapılıydı.

Babası **Davud'un Hakk'a** yürümesinden sonra krallıkla beraber Peygamberliğe de erişen **Süleyman**, hem yönetme, hem de inanç bilgisine sahipti. Daha onbir yaşındayken, babasıyla birçok konuyu rahatlıkla konuşabiliyordu. Pratik zekasıyla müşkülli çözüme üstündü. Örneğin, şu öykü hala dillerde dolaşmaktadır:

Çocuklu iki kadın yolda giderlerken, bir kurt gelip büyük kadının oğlunu kaçıır. Büyük kadın:

- Kurt, senin çocuğunu kaçırdı, diyerek, küçük kadının oğlunu sahiplenmek ister. Böylece iki kadın arasındaki çekişme **Davut Peygamber'e** gelir. Büyük kadın, dinleyenlere yalanını inandırır. **Davud Peygamber**, küçük kadının oğlunu, büyük kadına verir.

Ancak, küçük kadın davasından vazgeçmez. Yargılaması için bir de **Süleyman Peygamber'e** başvurur. **Süleyman Peygamber**, iki kadın ile çocuğu huzuruna alır. Taraf-ları dinledikten sonra der ki:

- Bana bir bıçak getiriniz de, çocuğu ikiye bölüp

bunlar arasında paylaştırayım!..

Bu hüküm üzerine, küçük kadın tüm analık duygusuyla figan eder, der ki:

- Aman öyle yapmayın Sultanım! Merhamet edin çocuk yaşasın. Bu çocuk onun oğludur!

Bunun üzerine **Süleyman Peygamber**, çocuğun küçük kadına ait olduğuna hükmeder.

KURAN'DAKİ SÜLEYMAN

"**Davud'a, Süleyman'ı armağan ettik. Ne güzel kuldu O. Hep Tanrı'ya sığınır, yakarırdı.**

Akşam üstü kendisine, üç ayak üzerine basıp, bir ayağını tırnak üstüne diken saf kan koşu atları sunulmuştu da, demişti ki:

- Servet sevgisini, Rabb'imi anmak için benimse-dim.

Ve güneş perde ardına çekilince, demişti ki:

- Onları bana geri getirin!.

Gelen atların bacaklarını, boyunlarını okşayarak sıvazlamaya başlamıştı.

Andolsun ki, biz **Süleyman'ı** sınava çektik; tahtının üzerine bir ceset bıraktık da, **O** tevbe ile **Tanrı'ya** yöneldi ve şöyle yakardı:

- Ey yüce Rabb'im! Bağışla beni. Benden sonra kimseye yaraşmayacak bir mülk ve saltanat ver bana. Kuşkusuz sen bağışlayansın.

Bunun üzerine, rüzgarı **O'nun** emrine verdik. Rüzgar, **O'nun** emriyle, **O'nun** istediği yere uysal uysal ve tatlı tatlı akıp giderdi.

Seytanları da O'nun emrine verdik. Hepsi bina ustası

ve dalgıçtılar. Ve başkaları da bukağılarla bağılıydı O'na.

Bu, bizim lütfumuzdur. İstersen sayısız olarak sen de dağıt, istersen elini yum, verme.

Kuşku yok ki, O'nun, katımızda bir yakınlığı ve dönüp geleceği güzel bir makamı vardı." (Sad: 30'dan 40'a dek)

Neml Suresi 15'ten 44. ayetine dek de, Süleyman Peygamber'den şöyle söz ediliyor:

"Andolsun ki, biz **Davud'a** da, **Süleyman'a** da birer ilim verdik. Onlar bunu bildiler, dediler ki:

- **Mümin kullarının bir çoğundan bizi üstün kılan Tanrı'ya hamd olsun!**

Süleyman, Davud'a mirasçı oldu ve şöyle dedi:

- Ey insanlar! Bize kuşların dili öğretildi ve herşeyden biraz nasib verildi. Hiç kuşkusuz ki, bu, lütfun ta kendisidir.

İnsanlardan, cinlerden ve kuşlardan oluşturulan ordular, **Süleyman'ın** huzurunda bir araya getirildiler. Onlar, düzenli biçimde yürüyorlardı. Karınca vadisine geldiklerinde bir karınca şöyle seslendi:

- Ay karıncalar! Yuvalarınıza girin ki, **Süleyman** ve orduları farkına varmadan sizleri ezmesinler.

Bunu duyan **Süleyman**, karıncanın sözüne güldü ve dedi ki:

- Ey **Tanrı'm!** Bana ve ana-babama lütfettiğin nimetlerini yürütmeme, ve hoşnut olacağın hayırlı ve barışçıl bir iş yapmama olanak ver. Ve rahmetinle beni, iyilik ve barış seven kullarının arasına kat.

Süleyman, kuşları teftiş ettikten sonra dedi ki:

- **Hüdhüd'ü** neden göremiyorum? Yoksa kayıplara mı karıştı? Eğer benden kaçıyorsa, ona acımasızca azap edeceğim, belki de onu boğazlayacağım.

Az sonra **Hüdhüd** gelip **Süleyman**'a şöyle dedi.

- Senin fark edemediğin birşeyi ben fark ettim ve sana **Saba**'dan parlak bir haber getirdim. Orada **Sabalılar**'a hükmeden bir kadın buldum. Kendisi, herşeyden pay alıyormuş; kocaman bir tahtı var. O'nu ve toplumunu, **Tanrı**'yı bırakmış, güneşe zecde ederken buldum. **Şeytan**, yaptıklarını süslü gösterip onları yoldan saptırmış. Görülen o ki, artık onlar doğruyu bulamaz olmuşlar. Gökte ve yerdeki sırrı açığa çıkaran ve de onların gizlediklerini de, açığa vurduklarını da bilen **Tanrı**'ya artık secde etmemekte direniyorlar.

Süleyman, dedi ki **Hüdhüd** kuşuna:

- Doğru mu söylüyorsun, yoksa yalancılardan mı oluyorsun, şimdi göreceğiz. Hadi, şu yazımı al, götürüp onlara at. Sonra onlardan uzaklaş da bak bakalım, nasıl davranacaklar.

Hüdhüd, mektubu alıp götürdü. **Saba Melikesi**'ne attı. **Melike**, dedi ki:

- Ey ileri gelenler! Bakın, bana önemli bir mektup bıraktı. **Rahim** ve **Rahman** olan **Tanrı**'nın adıyla başlayan bu mektup **Süleyman**'dan geliyor ve şöyle diyor:

- **Baba büyüklük taslamaya kalkmayın; teslim olarak huzuruma gelin!.**

Bu ne cüret!.. Ey danışmanlarım, bu konuda bana akıl verin. Sizin onaylamadığınız hiç bir işe kesin karar veremem.

Danışmanlar, dediler ki:

- Ey yüce **Melike**! Buyruk senin . Nasıl karar vereceğini sen bilirsin. Bil ki biz, yaman dövüşürüz ve de çok güçlüyüz.

Melike, dedi ki onlara:

- Şu bir gerçek ki, o krallar, bir kente veya bir ÷lkeye girdiler mi, orada bozgun çıkarırlar; oranın onurlu insanlarını ezer sefil ederler. Şimdi ben Süleyman'a bir hediye göndereceğim, bakalım elçiler nasıl bir haberle geri dönecekler.

Elçi geldiğinde, Süleyman, Ona dedi ki:

- Siz , bana, mal ile rüşvet mi veriyorsunuz? Tanrı'nın bana verdiği sizinkilerden daha kıymetlidir. Seni gönderenlere dön, de ki, vallahi, karşı koyamayacakları ordularıyla üstlerine gelirim ve onları oradan başları eğik, aşağılanmış olarak sürer çıkarırım.

Süleyman, hükmettiğı kuşları, cinleri, insanlarıyla Melike'nin tahtını dize getirdi. Ve göz kamaştıran bir köşte Melike ile birlikte yaşadılar..."

Ayrıca, Melike'nin daima sağlıklı ve güzel kalması için O'na bir Kudret Hamamı (Kaplıca) yaptırdı. "Hısta Kaplıcası" olarak anılar bu şifalı hamam, şimdi Siirt ile Mardin'e sınır olan Dicle Nehri kıyısında bulunmaktadır.

BİR FIKRA

Kurda, kuşa ve tüm canlıya hükmeden Sultan Süleyman, bir gün hepsini huzurunda toplantıya çağırılmış. Sayım yapılmış, bakmışlar ki Topal Karınca yok. Sultan Süleyman, haberci gönderip özel olarak çağırtmış. Ancak Topal Karınca restini çekmiş:

- Gelmiyorum!..

Haberci demiş ki:

- Ama Sultan Süleyman özel olarak seni çağırdı, gelmezsen öfkelenir.

Topal Karınca sinirlenmiş ve bir aslan gibi kükremiş:

- O Sultan Süleymansa, ben de kendime göre sultanım! Git söyle O'na, gelmiyorum!...

Haberci gelip, **Topal Karınca**'nın söylediklerini aynen aktarınca, **Sultan Süleyman** sormuş:

- Yanında kim vardı?

- Karısı vardı Sultanım, yanıtını alınca, demiş ki:

- Elhak, karısının yanında sultandır O, gelmez...

SÜLEYMAN'IN HAKK'A YÜRÜYÜŞÜ

Süleyman Peygamber, son zamanlarını "**Beytülmakdis**" (Mukaddes ev) de ibadetle geçirir, bahçede biten ağaçların ne amaçla yeşerdiklerini sorar, onların verdikleri yanıtlara göre, ne işe yaradıklarını yazar, üzerlerine etiketlerdi. Bir gün yeni bir ağaç gördü, adının ne olduğunu sordu. "**Harrub**" yanıtını alınca:

- Sen, neye yararsın? dedi.

Ağaç, dedi ki:

- Ben şu ağacı harap edeceğim.

Süleyman, dedi ki:

- Ben sağ oldukça, orayı harap edemezsin. Anlıyorum ki, benim ölümüm ve mescidin harap olması senin yüzünden olacak.

Ağacı, **Beytülmaksid**'in bahçesinden söküp kendi bahçesine dikti. Ve onların dayanması için kendisine bir **Asa** yaptı. Artık iyice yaşlanmıştı. **Asa**'yla bile zor yürüyordu. Bir gün **Ölüm Meleği**'ne dedi ki:

- Ruhumu alacağın zaman, önceden bana haber ver.

Ölüm Meleği dedi ki:

- Bunun öncesini ben de bilmem. O bilgi, aynı gün bana bırakılan yazının içinde bulunur. Ben ona bakar, kimiñ adı varsa, onun ruhunu alırım.

- Bari, emir aldığın zaman bana bildir.

- Bildiremem.

- Niçin?

- Çünkü, adların bulunduğu yazı, ben, Arş'ın altında olduğum zaman bırakılır.

Süleyman Peygamber, daha fazla üstelemedi. Nihayet vakti zamanı gelince, Ölüm Meleği yaklaşp dedi ki:

- Ey Süleyman! Vaktin geldi, çok az bir zamanın var.

Süleyman Peygamber, köşküne girdi; kapıları kilitlemelerini ve içeriye kimseyi almamalarını emretti. Sonra esasına dayanıp ülkesine bakınca, beyaz elbiseli, güzel yüz-lü genç bir adam gördü. Genç adam, tüm önlem alınmasına rağmen köşke girdi ve Süleyman'ın yanına geldi. O'nu selamladı. Süleyman, hayretle sordu:

- Buraya nasıl girdin?

Genç adam yanıt verdi:

- Ben, O kimseyim ki; bana ne kapıcı, ne de kapıda-ki kilit engeldir. Kimseden korkmam. Krallardan dahi korkum yok benim.

- Peki, buraya girmen için kim izin verdi?

- Yeryüzünde kimseden izin almam ben. Ben, izni-mi gökyüzündeki Rabb'imden alırım. Şimdi de O'nun izniyle burdayım.

Süleyman Peygamber, genç adamın Ölüm Meleği olduğunu anlayınca Ona dedi ki:

- Ey Ölüm Meleği! Bugün ben, adamlarımı toplayıp

beni neşelendirmelerini istiyorum.

Ölüm Meleği, dedi ki:

- Ey Süleyman! İçinde tasa olmayan bir günü yaşamak henüz yok dünyada. Boşuna direnme; gel Rabb'inin hükmüne razı ol. Çünkü bu hüküm, reddine asla çare olmayan bir hükümdür.

Süleyman Peygamber, çaresiz kalınca:

- Öyleyse görevini yap, dedi.

Ölüm Meleği, onun ruhunu hemen aldı.

Ölüm anını, **Kuran-ı Kerim** şöyle anlatıyor:

" Sonunda Süleyman için ölüm hükmünü verdiğimizde, O'nun ölümünü, dayandığı Asa'sını yemekte olan ağaç kurdundan başkası, onlara göstermedi.

Süleyman, yere yığılınca, açıkca anlaşıldı ki, eğer cinler gaybı bilmiş olsalardı, o horlayıcı azab içinde bekleyip durmazlardı." (Sebe:14)

Evet, Süleyman Peygamber, ruhunu teslim edip Hakk'a yürüdüğü zaman, bedeni Asa'sına dayalı olarak tam bir yıl ayakta durdu. Bu gerçeği, çevresinde bulunan cinler, şeytanlar dahi bilemedi. Ta ki, esasını yiyen ağaç kurtları, onu yıkıncaya dek...

Halk arasında yaygın kanı odur ki; kurtlara, kuşlara, cinlere, fillere ve elbet insanlara hükmeden Sultan Süleyman, tam üçyüz yıl yaşamış; bu uzun yaşamında ne gördüğünü soranlara demiş ki:

- Bir yarış atının üstünde, ulu bir ağacın gölgesinden geçer gibi oldum!...

Ancak, M.Asım Köksal, kitabında, O'nun 50, 52 veya 53 yaşında iken Hakk'a yürüdüğünü kaydediyor.

Selam Olsun O'na.

LUKMAN HAKİM VEYA HEKİM

Lukman Hakim'in soy zinciri şöyledir: "Lukman b. Saran veya Anka ya da Baran, b. Mürid, b. Savun veya Sedun."

Davud Peygamber döneminde yaşayan **Lukman**, **Medyen** ve **Eyke** halkından olup **Mısır**'daki **Nub** kabilesine mensuptur.

İsrail oğullarından birinin kölesi iken, kendisine bir miktar mal verilerek özgür bırakılan **Lukman**, bir süre marangozluk yaptıktan sonra terziliğe başlamış ve geçimini terzilikle sağlamıştır.

Kısa boylu, siyah tenli, kalın dudaklı, yassı ve çökük burunlu, enli ve yarık ayaklı olan **Lukman**, zenciye benziyordu.

- **Senin yüzün niçin çirkin!** diyen birisine, **Lukman** şöyle yanıt verdi:

- **Sen, yaradanı, O'nun eseriyle ayıplayabilir misin?**

Lukman, kendini yaratan **Rabb**'ine son derece saygılı ve şükrediciydi. **Tanrı**'nın tekliğine ve hükmediciliğine inanıyordu. O nedenle **Tanrı**, O'nu hikmetlendirmişti:

"Andolsun ki biz, **Lukman**'a bu yolda hikmet verdik: **Tanrı**'ya şükret, dedik. Bilmiş ol ki, şükreden, kendisi için şükreder. Nankörlük eden ise, şunu bilmelidir ki, **Tanrı**, **Gani**'dir (hazinesi bol, cömert), **Hamid**'dir (şükreden, övülmeğe değerdir).

Hani **Lukman**, oğluna öğüt vererek şöyle demişti:

- Ey oğulcuğum! Sakın **Tanrı**'ya ortak koşma. Çünkü **Tanrı**'ya ortak koşmak, gerçekten büyük bir suç ve zulümdür." (Lukman: 12,13)

Hikmet; aklın doğrusu; düşüncenin söze dönüşmesinde adil olmayı yakalamaktır.

Tanrı'dan **hikmet** alan **Lukman** her zaman sözlerinde doğru, kararlarında adil olmuştur. O nedenle de "**Lukman Hakim**" olarak anılmıştır.

LUKMAN'IN HEKİMLİĞİ VE ÖĞÜTLERİ

O'na "**Lukman Hekim**" de denilmektedir. **Hekimliği**, yani doktorluğu, şu olaydan ileri gelmektedir:

Tuvalete girip, oturuşunu uzatan ve rahatsız olan Efendisine demiştir ki:

- Çok oturmaktan ciğer ağrır, basur meydana gelir, haret başa dek yükselir.

Lukman'ın sözünü dinleyen, az oturan ve rahat eden Efendisi, bu sözü tuvaletin kapısına yazmış ve O'na demiş ki:

- Benin için bir koyun boğazla ve onun içinden kıymetli iki parça getir.

Lukman, bir koyun boğazlamış ve onun içinden **dili** ile **kalbini** kesip efendisine vermiş. Efendisi, demiş ki:

- En iyi parça bunlar mı?

- Evet, demiş **Lukman**.

Efendisi, bu kez bir koyun daha kesmesini ve en kötü iki parçasını atmasını istemiş. **Lukman**, kestiği ikinci koyu-

nun da **dili** ile **kalbini** gösterince, Efendisi sormuş:

- Bu ne hikmettir; hem iyi, hem kötü parçalar olarak aynı **dil** ile **kalbi** gösteriyorsun?

Lukman, Efendisini şöyle yanıtlamış:

- İyi şeyler ürettiklerinde, bu ikisinden daha hayırlısı yoktur. Kötü şeyler ürettiklerinde de, bu ikisinden daha kötüsü yoktur.

İnsanların en kötüsü ise, kendisini, halkın, kötü görmesine aldırış etmeyenlerdir.

• **Lukman**'ın, oğluna verdiği şu öğütler de çok anlamlıdır:

- Ey oğulcuğum! Alimlerle otur, onlardan bilim öğren.

Konuşmak gümüşten ise, susmak altındandır.

Kul hakkını üzerinde bulundurma, çünkü ölüm her an gelebilir.

"Ey oğulcuğum! Kibirlenerek insanlardan yüzünü çevirme, kasılarak yürüme. Çünkü Tanrı, kasılarak kendini övenlerin hiç birini sevmez.

Yürüyüşünde doğal ol; sesini yumuşak ve engin tut. Şu bir gerçek ki, seslerin en çirkini eşeklerin sesidir." (Lukman: 18,19)

Lukman, çevresine toplanan insanlara güzel sözler söyleyip öğütler verdiği sırada, kendisinin önceki halini bilen bir adam şöyle dedi:

- Sen, Nuhas oğullarının çobanlığını yapan köle **Lukman** değil misin?

- Evet. dedi **Lukman**.

Adam, sordu:

- Peki, sende gördüğüm bu hal, nasıl oldu?

- **Nefsi terbiye etmek, kibiri kırmak, sözü doğru söylemek, emaneti yerine vermekle...**

Evet, siyah tenli bir köleydim. Bunda seni şaşırtan nedir?

- Şey, şimdi herkes senin kapının önüne yığılıyor, sözlerini dinleyip kabul ediyor.

- Ey aziz kardeşim! Söylediklerimi sen de dinler, kabul edersen, onlar gibi olursun.

- Nedir o söylediklerin?

- İyi dinle: Ben, gözlerimi yumarım, dilimi tutarım; aşırı isteklerimi öldürür, edep yerimi korurum. İbadetimi fesat karıştırmam, verdiğim sözü tutarım. Konuğumu ağırlar, komşumun hakkını gözetirim. Boş ve yararsız söz söylemem; zararlı işlerle uğraşmam. İnsan canına kıyarak Tanrı'ya şirk (ortak) koşmam; gönül kırmam; herkesi severim...

Var, bunlardan sen de ders çıkart kendine...

Lukman, köleliği döneminde Efendisi, öteki kölelerle birlikte, biraz bostan ve meyve getirmeleri için bahçesine gönderdi. Öteki köleler, topladıkları meyveleri yediler ve Efendilerine birşey getirmediler. Neden eli boş döndüklerini soran Efendiye de:

- **Lukman yedi**, diyerek yalan söylediler.

Lukman, Efendisine dedi ki:

- Bunlar iki yüzlü, yalancı insanlar. Tanrı katında bunların yeri yoktur. Şimdi, ey Efendim! Bana da, bunlara da su içir. Sonra da kusmak için bizi koştur.

Efendi, kölelere su içirtip koşturunca, ötekiler, yedikleri meyveleri kustular. **Lukman** ise, yalnız su içtiği için suyu kustu. Böylece suçlu ile suçsuz belli oldu.

Zaten, tüm köleliği süresince Efendisine sorun çıkartmayan, Ona zarar vermeyen **Lukman**, bu dürüstlüğünün ve çalışkanlığının ödülünü aldı, özgürlüğüne kavuştu ve insanlara doğru yolu göstererek yararlı işler yaptı ve peygamberlik mertebesinde anıldı.

Selam Olsun O'na.

ŞAYA PEYGAMBER

Sıddıka diye bir hükümdar, İsrail oğullarının başına geçtiği zaman, **Tanrı**, **Emsiya** oğlu **Şaya**'yı da, onlara **Peygamber** olarak gönderdi.

İslam kaynaklarına göre; merkebe binecek olan **İsa**'nın; deve sahibi olan **Muhammed**'in, toplumlarına **Peygamber** olacaklarını müjdeleyen **Şaya** olmuştur.

Şaya, insanları doğru yola çekmek için uğraştı. Krallar arası savaşlarda ve kral ile halk arasındaki sorunların çözümünde hep önemli rol oynardı. Ama, yine de öldürülerek **Hakk**'a yürüdü.

ŞAYA'NIN ŞEHİD EDİLMESİ

İsrail oğulları hükümdarı **Sıddıka**, ruhunu teslim ettikten sonra halkın düzeni bozuldu. İnsanlar, kıskançlığa ve hırsa kapılıp birbirini öldürmeye başladı. Azgınlık ve fesat arttı. Şer işler çoğaldı. **Tanrı** buyruklarını dinlemez oldular. Ve Peygamberleri **Şaya**'yı görmezlikten geldiler, hesaba katmadılar. Artık **O**'na hiçbir şey danışmadılar.

Böylesine kötülüğe sapan ve doğru yoldan uzaklaşan İsrail oğullarını disipline etmek için **Tanrı**, **Şaya**'ya dedi ki:

- Ey **Şaya**! Toplumun içinde ayağa kalk, diline vahyedeceğim!

Şaya, ayağa kalktı, diline gelen **Tanrı** kelimelerini topluma tebliğ etti. Onlara öğütler verdi. **Tanrı**'nın yüceliğini anımsattı. **O**'na asi olan, buyruklarını dinlemeyen, kötülüklerde ısrar edenlerin büyük azablara uğrayacaklarını söy-

ledi. O güne dek **Tanrı**'nın İsrail oğullarına karşı gösterdiği cömertliği, sayısız nimetleri ve iyilikleri sayıp döktü. Eğer, **Tanrı**'yı dinlemezlerse, perişan olacaklarını bir kez daha anlattı.

Şaya, konuşmasını bitirir bitirmez, İsrail oğulları, **O**'nun üzerine yürüdü, öldürmek istediler.

Şaya, gözü dönmüş, söz dinlemez bu saldırganlardan kurtulmak için kaçtı. Önüne çıkan iri bir ağaç, birden yarıldı ve **O**'nu içine alarak gizledi. Ne var ki, eteğinin ucu dışarıda kaldı.

İsrail oğulları, **Şaya**'yı gizleyen ağacı hemen kestiler. Ve testereyle ortasından ikiye biçtiler. Ağacın ortasında bulunan **Şaya**'yı biçip şehid ettiler.

Selam Olsun O'na.

İMİRİYA PEYGAMBER

İmriya Peygamber'in soy zinciri şöyledir: "İmriya b. Hılkiya; Yakub oğlu Lavi ve İmran oğlu Harun soyundan gelmedir.

İsrail oğulları, **Şaya Peygamber**'i şehid ettikten sonra, **Tanrı**, onlara **Hılkiya** oğlu **İmriya'yı Peygamber** olarak gönderdi."

Bilindiği gibi peygamberleri **Şaya'yı** şehid eden İsrail oğulları, iyice azgınlığa sapmışlar; haramı helallaştırarak günaha dalmışlardı.

Yüce Tanrı, İmriya Peygamber'e dedi ki:

- Sen, **Beytülmakdis Kayası'nın** üzerine çık, ben İsrail oğullarını yok edeceğim. Sen, orada bekle; sana vahy göndereceğim.

İmriya, secdeye kapanarak dedi ki:

-. **Ya İlahi Rab!** Anamın beni hiç doğurmamış olmasını dilerdim. Benin yüzümden mukaddes evin harap olmasını, İsrail oğullarının helak olmasını istemiyorum. Beni de, İsrail oğullarına son peygamber yapmanı arzu etmiyorum.

Tanrı, buyurdu:

- **Secdeden başını kaldır ya İmriya!**

İmraya, ağlayarak başını kaldırdı ve dedi ki:

- **Ya Rab!** Onları rahat bırakmayacak kimi düşünersün?

- Sevabımı unutan ve ummayanları; azabımdan korkmayan ateşe tapanları onların üzerine salacağım. Şimdi sen git, toplumuna emrettiğim şeyleri anlat. Haklarındaki nimetlerimi anımsat; yaramazlıklarından vazgeçip bana boyun eğmeye davet et.

- **Ya Rab!** Sen, beni güçlendirmezsen, ben zayıf kalırım. Sen, dilime düzgünlük vermezsen, ben amacımı anlatamam. Sen, beni doğrulamazsan, ben yanılgıda kalırım. Sen, bana yardım etmezsen, ben rezil olurum, Sen, bana değer vermezsen, ben değersiz kalırım...

Tanrı, dedi ki:

- Sen, bütün işlerin benim irademle meydana geldiğini; ve benim, bütün kalbler ile dilleri, nasıl istersem öyle evirip çevirdiğimi bilmiyor musun?

Sen, bana boyun eğ. Kuşkusuz ki, onlar benim sözlerimle yönlenirler.

Ben, denizlere söylerim, sözümü anlarlar. Onlara emrederim, emrimi yerine getirirler. Onların çevrelerini kumlu karalarla sınırlarım, onlar çizdiğim sınırı geçemezler. Dağ gibi dalgalar gelir, ama çizdiğim sınıra ulaşınca uysallık elbisesi giydiririm, sakinleşirler...

Onların hepsi benden korkarlar, bana boyun eğerek emirlerimi yerine getirirler.

Şunu bil ki, ben senin yanıdayım. Senin yanında oldukça, sana hiç bir kötülük erişemez.

Ben, seni, emirlerimi onlara tebliğ edesin diye Peygamber atadım.

Sen, bu görevi yerine getirmekle ve onlardan sana uyanları çoğaltmakla sevap kazanacaksın. Kuşkusuz, sana

uyanların da sevapları olacak ve azalmayacaktır.

Şimdi toplumunun yanına git, onlara de ki:

- Tanrı, size, atalarınızın iyiliklerini anımsatıyor ve günahlarınızdan tevbe etmenizi istiyor.

Ve onlara sor: Atalarının bana boyun eğmelerini nasıl buldular? Onların, bana isyan etmelerinin sonucunu nasıl buldular?

Onlar; kendilerinden öncekilerin, bana boyun eğdikten sonra mutsuz olduklarını; ve bana asi olup da asiliklerinden dolayı mutlu olduklarını hiç gördüler mi, biliyorlar mı?

Hayvanlar, rahat yuvalarını anımsayınca, oraya dönerler.

Bu toplum da, felaket otlağında otlanmaktadır.

Onların ruhbanları ve egemenleri, benim kullarımı, kendi hizmetlerinde kullanıp benden başkasına taptırtıyorlar; benim buyruklarıma aykırı olarak hüküm veriyorlar. Böylece benim nimetlerimi inkâr ediyorlar.

Oysa kullarımın, yalnız bana boyun eğip ibadet etmeleri yaraşır.

Onlar, bana karşı günah işlemekte cüret ediyorlar ha!

Onlar, benim ve elçilerim hakkında yalan söylüyorlar ve iftira bulunuyorlar ha!

Benim, yüce makamım, ulu şanıım; her türlü noksan ve yanlış sıfatlardan uzaktır.

Benim yarattığım kullarıma; benden başka, kendi yaptıkları bir takım tanrılara tapmaları, yaraşır mı?

Onlar, çok konuşkan olup gurura kapılmışlar; ahmakların ve cahillerin yanında, ahmak ve cahil olmuşlardır.

Atalarına yapılmış olan yardım ve kerametler gibi, onlar da keramete ereceklerini umuyorlar.

Anımsamıyorlar ki; Onların ataları, benim yardımına nasıl kavuştular?

Emrimi dinlemeyen ve onları değiştirmek isteyenlere karşı, ataları, nasıl emirlerime ciddiyle sarıldılar?

Bu uğurda, canlarını vermekten nasıl çekinmediler?

Ben, bu toplumun azablarını, onlar, buyruklarımı kabul etsinler diye erteledim.

Onlar, düşünsünler diye günahlarından vazgeçtim ve ömürlerini uzatıp çok yaşattım.

Onların yararlanması için, gökten yağmur yağdırdım, yerden yiyecekler bitirdim.

Onlara, esenlik elbisesi giydirdim ve düşmanlarına galip gelmelerini sağladım.

Bütün bunlar, onların, azgınlıklarını artırmaktan; kendilerini, benden uzaklaştırmaktan başka bir işe yaramadı.

Onların, davetimden yüz çevirmeleri, daha ne kadar sürecek?

Yoksa, onlar, beni aldattıklarını mı sanıyorlar?

Ya da benimle alay mı ediyorlar?

Yoksa, bana karşı yiğitlik mi taşıyorlar?

Yüce sıfatıma and içerim ki; ben onlara, öyle bir bela saracağım ki, hayret edecekler.

Onlara; zorba, zalim, kötü kalpli; yüreğinde şevkat ve merhamet duygusu olmayan birine heybet elbisesi giydirerek göndereceğim, başlarına musallat edeceğim.

Böylece ben, İsrail oğullarını Yafes ile helak edeceğim.

İmriya Peygamber, İsrail oğullarını yok etmemesi için **Tanrı**'ya yalvardı. Ancak, **Tanrı**, **İmriya**'nın isteklerini bir kaç kez kabul ettiyse de, İsrail oğulları, inatlarında ısrar ettikleri için sonunda **Tanrı**'nın gazabına uğradılar, yok oldular...

Bu bölüm, diğer bölümlerde de olduğu gibi **M. Asım Köksal**'ın "**Peygamberler Tarihi**"nden alıntıladığımız bir kesitin özetidir ve kendi yorumumuzla anlatılmıştır.

İMİRİYA, ÖLÜMÜNDEN YÜZ YIL SONRA DİRİLDİ

İmriya Peygamber, yüz yıllık ölüm devresinden sonra dirilip gözlerini açtığı zaman, kendi cesedinin nasıl dirildiğini; kendisiyle birlikte ölen eşeğinin çürümüş olan cesedinin, nasıl ete kemiğe bürünüp can bularak ayağa kalktığını gördü; onun anırışını duydu.

Sonra kentteki imar hareketlerini, yanında bulunan üzüm suyunun hiç bozulmamış halini gördü. Yeniden havayı soludu ve dedi ki:

- **Biliyorum ki, Tanrı, her şeye güç yetirendir!..**

Yüce **Tanrı**, O'nu bundan sonra da yaşattı.

Bu öykü, **Kuran**'ın **Bakara Suresi 259** ayetinde şöyle anlatılmaktadır:

"O kişi gibisini görmedin mi? Binalarının çatıları çökmüş, duvarları, damları yere inmiş bir kente uğramıştı da, şöyle demişti:

- **Tanrı**, burayı, ölümünden sonra nasıl diriltecek ve

yaşama kavuşturacak?

Bunun üzerine **Tanrı**, O'nu yüz yıl ölü bırakmış, dirilttikten sonra demişti ki:

- **Ne kadar eğleştin orada?**

O da, demişti ki:

- **Bir gün, ya da bir günden de az.**

- Hayır, demişti **Tanrı**: Sen, orada yüz yıl kaldın. Yiyeceğine, içeceğine bak! Henüz bozulmamışlar bile. Eşğine bak! **O** da diridir hala!...

Seni, insanlara ibret olsun diye böyle yaptık.

Hele şu kemiklere bak! Onları nasıl birleştirip yerli yerine koyuyoruz!? Sonra, et giydiriyoruz onlar üstüne!..

O, herşey, kendisi için açıklık kazanınca şöyle dedi:

- **Hiç kuşkusuz, biliyorum ki; Tanrı, herşeye hakkıyla güç yetirendir!.."**

DANYAL PEYGAMBER

Danyal Peygamber'in soy zinciri şöyledir: "Danyal b. Hıskıl'ül asgar, peygamber oğullarından, Davut ve Süleyman Peygamberlerin soyundandır. Hz. Ali, Danyal için:

- O, Resul olmayan bir Nebi'ydi, diyor.

Yani, kitabı olmayan bir peygamber...

Babil hükümdarı **Buhtunnassar**, İsrail oğullarından seçip kumandanlarına paylaştırdığı tutsak çocuklar arasında **Danyal** da bulunuyordu. Öldürülmeyip zindana atılanlar arasında da **Danyal** yer aldı.

O sırada Hükümdar bir rüya görmüş, ama rüyasını unutmuştu. Ne var ki, Hükümdar, gördüğü rüyadan çok korkmuş, sihirbaz ve kahinlerden hem unuttuğu rüyalarını bilmelerini, hem de o rüyanın yorumunu yapmalarını istemişti. Ancak, onlar, istenileni yapamamışlardı.

Bu durumu zindanda öğrenen **Danyal**, zindancıya dedi ki:

- Sén, bana bir iyilik yap! Sihirbazlar katında aracı ol da, Hükümdar'ın görmüş olduğu rüyayı O'na anımsatıp yorumlayayım.

Zindancı, **Danyal**'ın, hal ve hareketlerinden hoşlanıyor; iyi ve doğruluğundan dolayı kendisine sevgi gösteriyordu. O nedenle, **Danyal**'ın bu isteğini, Hükümdar **Buhtunnassar**'a, haber verdi. Bunun üzerine, Hükümdar, **Danyal** ile üç arkadaşını yanına çağırdı. Herkes, Hükümdar'ın huzurunda secde ederken, **Danyal** secde etmedi. Nedenini soran Hükümdar'a dedi ki:

- Benim bir tek **Rabb'im** var. Bana, ilim ve hikmet verdi. Ve kendisinden başkasına secde etmememi buyurdu. Ben, O'ndan başkasına secde edersem, bana verdiği ilim ve hikmeti çekip almasından ve beni cezalandırmasından korkarım...

Hükümdar, **Danyal**'ın doğru sözlülüğüne ve cesaretine saygı gösterdi, dedi ki:

- Peki, secde etme! Sen, sözüne bağlı kalmakla **Tanrı'nı** gözetmiş ve sana verdiği ilmin onurunu yükseltmiş oluyorsun.

Peki, benim gördüğüm rüyamın, ilim ve yorumu da var mı sende?

- Var, dedi **Danyal**.

- Peki, beni, hayrete düşüren ve rüyamı yorumla bakalım.

Danyal ve arkadaşları, dediler ki:

- Sen, gördüğün rüyayı, bize söyle ki, biz de yorumunu yapalım.

- Ben, rüyamı anımsamıyorum, dedi. Hükümdar ve sertleşti: **Eğer siz, rüyamı ve yorumunu bana haber vermezseniz, omuz kemiklerinizi sökerim.**

Danyal ve arkadaşları, rüyayı ve yorumunu haber vermek için Hükümdar'dan süre isteyip ayrıldılar. Hemen **Tanrı'ya** dua ettiler: Hükümdar'ın rüyası ile yorumunun ne olduğunu öğretmesini dilediler.

Tanrı, onlara, öğrenmek istediklerini öğretti. Hemen Hükümdar'ın huzuruna çıktılar, O'na dediler ki:

- Sen, bir heykel görmüşsün.

- Doğru söylediniz, dedi Hükümdar.

- O heykelin iki ayağı ve iki bacağı, seramiktendi. İki dizi ve iki baldırı, bakırdandı. Karnı, gümüşten; göğsü, altından; başı ve boynu, demirdendi, dediler.

- Doğru söylediniz, dedi Hükümdar.

- Sen, onu hayretle seyredip durduğun bir sırada, **Tanrı**, onun üzerine gökten bir kaya saldı da, onu ufatıverdi... İşte sana, rüyanı unutturan da bu oldu, dediler.

- Doğru söylediniz. Peki, bu rüyanın yorumu nedir? dedi Hükümdar.

Sana, kralların kudret ve tasarruf durumları gösterilmiştir. Onlardan bazılarının kudret ve tasarrufları, bazılarının daha gevşek ve yumuşaktı.

Bazısının kudret ve tasarrufu, bazısından daha güzeldi.

Bazısının kudret ve tasarrufu da, bazısından daha sert ve katıydı.

İlk kudret ve tasarruf, seramik olup, O, kudret ve tasarrufun en zayıfı ve gevşegidir.

Sonra gelen bakırdır. O, öncekinden daha sert ve üstündür.

Bakırın üstünde gümüş vardır. O, bakırdan daha güzeldir.

Gümüşün üstünde olan altın ise, hepsinden daha güzel ve üstündür.

Demir ise sağlamlıktır. O, senin kudret ve tasarrufundur ki; hükümdarların en katısı ve en kudretlisidir. (O dönemde demir, altından daha kıymetliydi. Çünkü yapımı çok azdı.)

Görmüş olduğun O, **Tanrı'nın** gökten salıp heykeli yere seren Kaya ise, semadan indireceği kitap ile ahir zamanda göndereceği bir peygamber ki, O, hepsini ufatacak, buyruk O'nun olacak; herşey O'na varıp dayanacaktır.

Bu yorum ile **Danyal** ve arkadaşları itibar kazandılar.

Danyal, üstün mevkilere getirildi. Halktan çok saygı gördü. Peygamberliği süresince, insanları hak yoluna çağırırdı.

Bir süre **Babil**'de oturan **Danyal Peygamber**, ordan ayrılıp **Huzistan**'ın **Sus** bölgesinde kaldı. Ve orada **Hakk'a** yürüdü.

Selam Olsun O'na.

Bu bölüm, **M. Asım Köksal**'ın "**Peygamberler Tarihi**"nden alındı, kendi yorumumuzla aktarıldı.

UZEYR PEYGAMBER

Cerve oğlu **Uzeyr**, **Harun Peygamber** soyundandır.

Uzeyr de, **Danyal Peygamber** gibi, tutsak çocuklar arasında bulunuyordu.

Hükümdar **Buhtunnassar'ın**, **Tevrat** okuyan bilginlerden ve inananlardan öldürdüğü kırk bin kişi arasında, **Uzeyr**'in babası ve dedesi de bulunuyordu. **Uzeyr**, yaşı küçük olduğu için bu kıyımdan kurtulmuştu. Ve kimse, **O'nun Tevrat** okuduğunu bilmiyordu. Oysa, **Tevrat'ı O'nun** kadar ezbere bilen yoktu. İyi ahlakı, geniş bilgisi, **O'na** kırk yaşında **Peygamber** olmasını sağladı ve **Tanrı**, kendisine hikmet verdi.

İsrail oğulları, **Uzeyr** ile, **Tevrat'ı** yeniden okumayı; haram ile helali öğrendi; ve hiç kimseye göstermedikleri sevgiyi **O'na** gösterdi. O kadar ki, kimileri; **O'nu, Tanrı'nın oğlu** olarak kabul eder oldu...

Bu konuda, **Kuran'ın Tevbe Suresi 30. ayetinde** diyor ki **Tanrı**:

"Yahudiler, dediler ki:

- **Uzeyr, Tanrı'nın oğludur!**

Hristiyanlar da, dediler ki:

- **Mesih (İsa), Tanrı'nın oğludur!**

Bunlar, kendi ağızlarının sözüdür.

Bunlar, kendilerinden önce **Tanrı'yı** inkâr edenlerin sözlerine benzetme yapıyorlar.

Hay **Tanrı** kahredesi adamlar! Nasıl da yüzlerini geri çeviriyorlar!"

ZÜLKARNEYN PEYGAMBER

Zülkarneyn'in Peygamberliği tartışmalıdır. O'nun için, hem **Nebi** hem **Resul** diyenler olduğu gibi, **Resul** olmayan bir **Nebi** olduğunu söyleyenler de var. **Hz. Ali'**ye göre, "**O; ne bir Nebi, ne de bir Kraldı.**" Ama, **Tanrı'nın** gerçeklediği bir kuldur. **Tanrı**, hiç kimseye vermediği olanakları, O'na vermiştir.

Bu konuda, **Kuran'ın Kehf** suresinde diyor ki **Tanrı:**

"**Sana, Zülkarneyn'den de sorarlar. De ki onlara:**

- Size, O'ndan bir anı anlatacağım.

Biz O'nun için yeryüzünde güç ve saltanat hazırladık ve O'na herşeyden bir neden verdik. O da bir nedeni izledi. Nihayet güneşin battığı yere varınca, onu kara balçıklı bir gözede batar buldu. O'nun yanında bir de kavim vardı. Dedik ki:

- **Ey Zülkarneyn! Ya bunlara azap edersin, ya da haklarında güzel bir tavrı esas alırsın!...**

Zülkarneyn de Tanrı'ya şöyle dedi:

- **Zulmedene azap edeceğiz. Sonra onlar Rab'lerine döndürülecekler ve orda da görülmedik azaplar çekecekler.**

İman edip hayıra ve barışa yönelik iş yapanlara gelince; onlar için ödüllerin en güzelleri var. Onlara, buyruğumuzdan en kolay olanı söyleyeceğiz.

Sonra O, başka bir yol tuttu. Bir süre sonra, güneşin doğduğu yere varınca, güneşin öyle bir topluluk üzerine

doğduğunu gördü ki, biz, o topluluk için güneşten korunacak bir siper yapmamıştık.

İşte böyle. Biz, **Zülkarneyn**'in yanında olan herşeyi bilgimizle kuşatmıştık.

Sonra **O**, yine bir yol daha tuttu. Nihayet iki dağ arasına ulaştığı zaman, öyle bir topluluk buldu ki, hiç söz anlamıyordu. Dediler ki:

- **Ey Zülkarneyn! Yecüc ile Mecüc**, bu yerde bozgunculuk yapıyorlar. Onlarla bizim aramıza bir set yapman koşuluyla, sana vergi verelim mi?

Zülkarneyn, dedi ki onlara:

- **Rabb'im**in, beni, içinde bulundurduğu olanak ve güç daha hayırlı ve üstündür. Siz, bana bedensel gücünüzle destek verin de, onlarla sizin aramıza çok sağlam bir set çekeyim.

Haydi, bana demir kütleleri getirin!

Demirleri getirdiler. İki ucunu birleştirdi:

- **Körükleyin**, dedi.

Demir kütlelerini, ateş haline koyduğu zaman:

- **Onları bana getiriniz, üzerine erimiş bakır dökeyim**, dedi.

Böylece yapılan bu seti (o bozguncular) ne aşabildiler, ne de delebildiler. **Zülkarneyn** dedi ki:

- **Bu, Rabb'imden bir rahmettir. Rabb'im isterse, onu yerle bir eder. Çünkü Rabb'im**in sözü haktır." (Kehf: 83'ten 98'e dek)

Selam Olsun O'na.

ZEKERİYA PEYGAMBER

Zekeriya Peygamber'in soyu, **Süleyman ve Davud Peygamber** ile **Yakub Peygamber'e** ulaşır. Peygamber oğullarından olduğu için vahiy yazardı.

Marangozluk ile geçimini sağlayan **Zekeriya**, hem **Peygamber**, hem de **İsrail oğullarının Din Bilginleri ile Danışmanları'nın Başkanı'ydı**.

Kuran'da, Zekeriya Peygamber için bir çok ayet vardır:

"**Zekeriya**, **Mihrapta. Meryem'in** yanına her geldiğinde, orada bir rızık bulur ve sorardı:

- **Ya Meryem!** Bunlar sana nereden geliyor?

Meryem, O'nun şöyle yanıtlardı:

- Bunlar bana, **Tanrı** katından gelmektedir. Çünkü **Tanrı**, dilediğini hesapsız rızıklandırandır.

O zaman **Zekeriya** da, **Tanrı'dan** kendisine tertemiz bir soy vermesi için yakardı." (Ali İmran:37,38)

"**Peki Zekeriya** kuluna, **Rabb'inin** rahmetini anışıdır. Hani O, **Rabb'ine** gizli niyaz ettiği zaman, şöyle demişti:

- **Ey Rabb'im!** İşte karşıdayım. Gerçekten, kemiklerim gevşedi. İhtiyarlıktan, başım beyaz alevle tutuştu, saçlarım ağardı. Sana yakarma konusunda ise, hiç bedbaht (tâlih-siz) olmadım.

Ey Rabb'im! Ben, kendimden sonra gelecek yakınlarımdan endişe ediyorum. Eşim ise kısır. O halde, tarafından bana bir oğul, bir dost bağışla ki, hem bana, hem de **Yakub Hanedanı'na** mirasçı olsun.

Ve O'nu, ey **Rabb'im; rızana kavuştur, hoşnutluğunu kazanmış bir kul eyle!..**

Tanrı, dedi ki O'na:

- **Ey Zekeriya!** Biz sana bir oğul müjdeliyoruz. Adını **Yahya** koy. Daha önce O'na hiç kimseyi adaş yapmadık.

Zekeriya, dedi ki:

- **Ey Rabb'im!** Benim için bir oğul, nasıl söz konusu olabilir? Karım, doğurganlığını yitirdi; ben ise, çok yaşlıyım.

Tanrı, dedi ki:

- Bunu yapmak, benim için çok kolaydır. Nitekim, daha önce de, sen bir şey değildin, seni yarattım.

Zekeriya, dedi ki:

- **Ey Rabb'im!** Bana bir işaret ver.

Tanrı, dedi ki:

- İşaretin, sapasağlam olduğun halde, üç gece insanlarla konuşmamandır.

Bunun üzerine **Zekeriya**, yakarış yerinden ayrılıp halkının karşısına çıktı ve onlara:

- Sabah akşam **Zekeriya'yı** anıp O'nu tesbih edin, diyerek işaretini verdi." (Meryem: 2'den 11'e dek)

· · "**Zekeriya**, hani **Rabb'i**ne şöyle yakarmıştı:

- **Ey Rabb'im!** Beni yapayalnız, bir başıma bırakma! Sen, mirasçıların en hayırlısısın...

Biz, hemen yanıt vermiş; eşini, kendisi için doğurmaya elverişli hale getirerek O'na **Yahya'yı** armağan etmiştik.

Onlar, hayırlarda yarışır, umarak ve sayarak bize yakarır; bizim için içten bağlılık gösterirlerdi." (Enbiya: 89, 90)

"Ve **Zekeriya'ya**, **Rabb'in** şu sözü geldi; **Orduların Rabb'i** dedi ki:

- Doğru hükmedin; herkes, kardeşine inayet (iyilik) ve

merhamet etsin. Dul kadını ve öksüzü, yoksulu ve düşkünü sıkıştırmayın; kimse, kardeşine karşı yüreğinde kötülük tasarlamasın..

Fakat onlar, dinlemek istemediler; omuzdan silkip attılar; işitmesinler diye kulaklarını tıkadılar. **Ve Ordular Rabbi**'nin, kendi **Ruhu** ile önceki peygamberler eliyle göndermiş olduğu şeriatı ve sözleri dinlemesinler diye yüreklerini elmas gibi sert ettiler.

Ve Ordular Rabb'inden büyük öfke oldu; vaki oldu ki, nasıl **O**, çağırınca, onlar dinlemedilerse, **Orduların Rabbi**:

- Onlar çağıracaklar, ben de dinlemeyeceğim; ve onları tanımadıkları milletlerin arasına itip kasırğa ile dağıtacağım, dedi.

Ve onların arkasından memleket viran oldu. Öyle ki, içinden geçip geri gelen kalmadı; ve o güzel diyarı viran ettiler." (Tevrat, Zekeriya, Bap 7: 8'den 14'e)

ZEKERİYA'NIN ŞEHİT EDİLİŞİ

M. Asım Köksal'ın; **İbn. Esir-Kamil, Yakubi-Tarihi** ve **Taberi-Tarihi** gibi bir çok kaynak göstererek aktarmasına göre; İsrail oğulları, bunca peygamber görmelerine karşın, yine de islah olmuyor, kötülükler yapmaktan geri durmuyorlardı. Kendilerini doğru yola sevk etmek isteyen peygamberlerin kimini yalanlıyor, kimini de öldürüyorlardı. Onlara en son gönderilen peygamberler, **Davud** Peygamber soyundan **Zekeriya, Yahya** ve **İsa** peygamberlerdi.

İsrail oğulları, **Zekeriya** ve **Yahya** Peygamberleri de şehid ettiler.

Zekeriya Peygamberi şehid etmelerine, şu gerekçeyi bahane gösterdiler.

"O'nu (Meryem'i) Zekeriya'dan başka kimse hamile bırakmış olamaz! O'nun yanına hep O girer, O'nun yanından da hep o çıkar dururdu."

Bu bahaneyle **Zekeriya Peygamber'i** bulup şehid ettiler.

Oysa, **Kuran'ın Meryem** suresi 8 ve 9 ayetlerinde de görüldüğü gibi, çocukları olmayan yaşlı eşi ile yaşlı **Zekeriya'ya, Tanrı**, armağan olarak **Yahya'yı** vermişti.

FUZULİ'YE GÖRE ZEKERİYA'NIN ŞEHADETİ

Ünlü ozan **Fuzuli, Zekeriya Peygamber'in** şehid edilmesini şiirleriyle birlikte anlatıyor. Biz, Ozan'ın dilini sadeleştirerek kendi tekniğimizle şöyle aktarıyoruz:

Anlatılır ki: **Zekeriya ile Yahya** Peygamberler döneminde yaşayan zalim bir hükümdar vardı. Bu zalimin nikahlı eşi, bir başka erkekten güzel bir kız edinmişti. O kadın ihtiyarlayınca, kızının, Hükümdar'a nikahlanmasını diledi. Hükümdar, bu konuyu **Yahya'ya** danıştı. **Yahya**, bu işe rıza göstermedi; o kız ile Hükümdar'ın evlenmesini yasakladı.

Bu işe canı sıkılan kızın anası, **Yahya'ya** kin besledi; ve bir kurnazlıkla plan kurdu:

Bir gün Hükümdar, vücuduna yayılan şehvet şarabıyla sarhoş iken, kadın kızını süsleyerek Onun karşısına çıkardı. Hükümdar, büyük bir istekle kıza sahip olmak isteyince, kız, dedi ki:

- Benim sana helalliğim, Yahya'nın kanı dökülmedikçe asla olmaz!..

Hükümdar, **Yahya'nın** öldürülmesi için derhal buyruk verdi. Ancak, bilginler dediler ki:

- Yahya'nın, bir damla kanı yeryüzüne dökülürse, bitkilerin damarlarını oluşturan parçalar, bundan böyle

kök tutmayacak; hayvanların yiyeceği olan otlar bitmeyecek.

Buna rağmen, Hükümdar; **Yahya'nın** başını, bir taş üzerinde kesip, kanını toprağa düşürmemeleri için cellatlara buyruk verdi. Cellatlar, dediler ki:

- Ey Hükümdarımız! Zekeriya, duası kabul edilen bir zattır. Oğlunu öldürüp O'nun bedduasını almaktan korkarız...

Bunun üzerine Hükümdar, **Zekeriya'nın** da öldürülmesini buyurdu.

Yeni buyrukla harekete geçen Hükümdar'ın adamları, **Zekeriya'nın** evine gittiler. **Zekeriya**, bir fırsatını bulup kaçtı. Gelenlerin bir kısmı **Zekeriya'yı** ararken, bir kısmı da **Yahya'yı** yakalayıp bağladılar.

Zekeriya, büyük bir ızdırap duyarak kaçarken dermanı kesildi, sığınacak bir yer aradı. Dağ başında gördüğü ulu ağaca doğru koştu. Ulu ağaç, kendisine sığınmak isteyen **Zekeriya'ya** acıdı; ortasından yarılarak O'nu içine aldı, korudu.

Ancak, peşi sıra gelen **Şeytan**, **Zekeriya'nın**, ağaca girdiği esnada, eteğinden tutup çekmesiyle bir parça dışarda kaldı. **Zekeriya'yı** kovalayanlar, oraya geldiklerinde, **Şeytan**; yaşlı bir köylü suretine bürünüp onlara, **Zekeriya'nın** dışarda kalan etek parçasını göstererek dedi ki:

- Aradığınız bu ağacın içindedir.

Hükümdar'ın adamları, **Zekeriya'yı**, ağaçtan çıkartmak için uğraştılar. Ama başaramadılar. O zaman **İblis**, onlara dedi ki:

- Eğer niyetiniz O'nu öldürmekse, bu işi; O, ağacın içindeyken de yapabilirsiniz.

- Nasıl? dediler.

Şeytan, onlara yapmaları gerekeni söyledi.

Bu sırada **Tanrı**'dan ses geldi, dedi ki:

- **Ey Zekeriya! Uymaklığın gereken bu hüküm benimdir! Eğer bundan acı duyacak olursan, adın Peygamberlik defterinden silinecektir.**

Aşkım dersen belay-ı aşktan ah eyleme

Ah idüp ağyarı esrarından agah eyleme

Aşk sultanı ne ferman etse göster inkıyad

İctinab etme teneffür kılma ikrah eyleme...

Zekeriya, **Tanrı**'ya dedi ki:

- Ya **İlahi Rab! Eğer ki, benim kanım, senin uğrun-da dökülecekse; bilmiş ol ki, tüm vücudum dil kesilse, şükürden başka bir şey konuşmayacağım ve ıztıraba katlanıp, sızlanma yoluna sapmayacağım...**

Bu konuşmadan sonra, Hükümdar'ın adamları, **Şeytan**'ın gösterdiği yola uyarak ağacı ikiye biçtiler. Böylece **Zekeriya Peygamber**, ağaçla beraber parçalanarak **Hakk'a** yürüdü ve asla ah çekmeyip, gözlerinden bir damla dahi şikayet yaşı dökmedi.

Lezzet-i cevri bilen cevrdan ikrah etmez

Yarsalar cismini baştan ayağa ah etmez

Not: Fuzuli'nin bu öyküsü, Şaya Peygamber'in şehid ediliş öyküsüne tıpatıp benzemektedir.

Şiirlerdeki kimi sözcüklerin anlamı: **Agah:** Bilgili, haberli, uyanık. **Ağyar:** Başkalar, gayrılar, yabancılar. **Cevr:** Ceza, eza, eziyet, haksızlık, sitem, zülüm. **Cism:** Beden, gövde. **Ferman:** Buyruk, emir. **İctinab:** Çekinme, sakınma, uzaklaşma. **İkrah:** Birine zorla iş yaptırma; iğrenme tikslenme. **İnkıyad:** Boyun eğme, kendini teslim etme. **Teneffür:** İğrenme, tikslenme, soğuma.

YAHYA PEYGAMBER

Zekeriya Peygamber'in oğlu olan Yahya Peygamber, İsa Peygamber'den altı ay büyüktür. Bu duruma göre İsa Peygamber ile yaşıt sayılırlar. Yani, miladi takvime göre Yahya Peygamber'in doğum tarihi sıfırdır.

Kuran'da, Yahya Peygamber için şu ayetler yer almaktadır:

¹ **"Zekeriya, orada Rabb'ine yakarmıştı:**

- Ey Rabb'im! Tarafından bana tertemiz bir soy bağışla, bir oğul ver! Sen, yakarışı en iyi duyan ve anlayışla karşılayansın!..

Yine Zekeriya mihrapta yakarırken, melekler O'na şöyle seslendiler:

- Tanrı, Sana, kendisinden gelen bir sözcüğü doğrulayıcı bir efendi; nefsine egemen olan iradeli bir kişilik; gerçekçi ve de barışçı, hayırsever bir peygamber olarak Yahya'yı müjdeliyor." (Ali İmran: 38,39)

"Ey Yahya! Kitap'ı kuvvetle tut!

Biz, O'na daha sabi (çocuk) iken hikmet verdik.

Tarafımızdan O'na, günahlardan temizlenmiş bir kalp yumuşaklığı verdik. Çünkü O, çok sakınan, çekinen biriydi; ana ve babasına daima iyilik eden ve buyruklarına uyan biriydi. Asla zorba ve isyancı değildi.

Selam olsun O'na; O'nun doğduğu güne, öleceği güne ve diri olarak kaldırılacağı güne de..." (Meryem: 12,13,14,15)

İncil'in, Yuhanna bölümünde de Yahya Peygamber şöyle anılıyor:

"Yahudiler, Yahya'ya:

- **Sen kimsin!** diye sormak için **Yeruşalim'den** kahinlerle **Levililer** gönderdikleri zaman, onların tanıklığında:

- **Ben Mesih değilim,** diyerek ikrar etti, inkâr etmedi.

Onlar, yine sordular:

- **Öyle ise sen İlya mısın?**

- **Değilim,** dedi **Yahya.**

Bu kez dediler ki:

- **Sen O peygamber misin?**

- **Hayır,** diye yanıtladı **Yahya,**

Onlar, bir kez daha sordular:

- **Peki sen kimsin?**

Dedi ki **Yahya:**

- **Ben, İşaya Peygamber'in dediği gibi: "Rabb'in yolunu düzeltin, diye çölde çağıranın sesiyim."**

Onlar, dediler ki:

- **Öyle ise sen, Mesih, İlya ve O peygamber değilsin de, niçin vaftiz ediyorsun?**

Yahya, onları şöyle yanıtladı:

- **Ben, su ile vaftiz ediyorum. Aranızda biri duruyor da, siz O'nu bilmiyorsunuz. Benden sonra gelen O'dur. Ben, O'nun çarığını çözmeye layık değilim...**

Ertesi gün, **İsa'nın,** kendisine doğru geldiğini gören **Yahya,** dedi ki:

- **İşte dünyanın günahını kaldıran Tanrı kuzusu! Ben-**

den sonra bir adam geliyor ki, benden ileri oldu. Çünkü, **"Benden önce idi"** diye hakkında söylediğim adam budur... Ve ben, O'nu bilmezdim, fakat kendisi **İsrail'e** bildirilsin diye, ben su ile vaftiz ederek geldim. Tanıklık ederim ki; **Ruh'un**, gökten güvercin gibi indiğini gördüm, ve O'nun (**İsa'nın**) üzerinde kaldı. Ben O'nu bilmezdim; fakat su ile vaftiz etmek için beni gönderen (**Tanrı**), bana kendisi dedi:

- **Kimin üzerine Ruh'un inip kaldığını görürsen, Ruhülkudüs'le vaftiz eden O'dur.**

Ben de görüp: **"Tanrı'nın Oğlu budur"** diye tanıklık ettim." (Yuhanna, Bap1: 19'dan 34'e dek)

İncil'in bir çok yerinde **"Vaftizci Yahya"** olarak anılan **Yahya Peygamber, İsa Peygamber'in Oniki Havarisi'nin** başında bulunup, **Tanrı'nın** buyruklarını, halka iletmektedir.

Rivayete göre; **Yahya Peygamber**, otuz yaşında iken, **Ürdün** ırmağında **İsa Peygamber** ile buluştuğu zaman da, hi, halkı, **Tanrı'nın** birliğine ve ibadete davet edendi.

Ne var ki, **İsrail** oğulları, **Zekeriya Peygamber'i** olduğu gibi, **Yahya Peygamberi** de şehit ettiler.

Büyük olasılıkla, **Yahya Peygamber** de, **İsa Peygamber** gibi, **Tanrı'nın Ruh** üflemesiyle dünyaya gelmiş olmasından dolayı, inananlar arasındaki çekişmelerin sonucu **Yahya Peygamber** şehid edilmiştir. Nitekim, **İncil'deki** anlatımdan da anlaşılacağı gibi, **Yahya Peygamber, İsa Peygamber'in** sanki rakibiymiş gibi sorgulanmakta ve sıkıştırılmaktadır.

M. Asım Köksal'ın; İbn. Esir-Kamil, Yakub-i Tarih ve Taberi-Tarih gibi kaynaklarını göstererek aktarmasına göre, **"Yahya Aleyhisselam, İsa Aleyhisselam'ın** otuzüç

yaşında semaya kaldırılışından bir buçuk yıl önce olduğuna; o zaman **İsa Aleyhisselam**, otuzbir buçuk yaşında olup **Yahya Alayhisselam** da O'ndan (İsa'dan) altı ay büyük olduğuna göre, **otuz iki** yaşında şehid edilmişti."

FUZULİ'YE GÖRE YAHYA VE FATIMA-İ ZEHRA

Ünlü ozan **Fuzuli**, şiirleriyle beslediği **Saadete Ermişlerin Bahçesi**'nde **Yahya Peygamber**'i anlatıyor. Biz, **Ozan**'ın dilini sadeleştirerek, bu bölümü kendi yorumumuzla aktarıyoruz:

Yahya, henüz üç yaşındayken, komşu çocukları, O'nunla oynamak istediler. **Yahya** odasından dışarı çıkmadı, ve:

- **Ben oyun oynamam**, diyerek onları ret etti.

O yaştaki bile oyunu ve eğlenceyi sevmeyen **Yahya**; evrenin halini, kıyametin ne demek olduğunu öğrenmek arzusunda idi... Dört yaşında **Tevrat**'ı ezberledi; on yaşında şeriat hükümlerinin sırrına erdi. Gece, gündüz **Tanrı**'yı anar; çoğu kez iki gözü iki çeşme aylarca ağlardı... Babası **Zeke-riya**, O'nun bu halinden dolayı **Tanrı**'ya şikayetlendi:

- Ya Rabbi! Senden, yerime geçecek bir evlat istedim ki, gönlümün sevinci O'nunla artsın. Ama sen bana öyle bir oğul verdin ki, O'nun feryadı figanıyla huzur ve rahatım kaçtı!..

Tanrı'dan ses geldi, dedi ki:

- Ey **Zekeriya**! Sen benden **veli** özelliğinde bir evlat istedin; ben de verdim. **Veli kişinin nişanı budur**.

Ey Zekeriya! Benden sana, bela sabahından bu bir se-

her nişanesidir. Ve de bu bir, eziyet ateşinden fışkıran kıvılcımdır... Sabırlı ol ki; bu ateş goncasının gülünü göresin ve bu çiçeğin yemişini toplayasın...

Ey Zekeriya! Bilmiş ol ki, bir zaman gelecek, seni baştan ayağa iki parçaya bölecekler; ve de keskin bir kılıçla **Yahya'nın** boynunu vurup **O'nu** öldürecekler!..

Yar senden terk-i can ister, götür candan tama
Her ne ondan gayr görsen, kat' kıl ondan tama
Şem'i veş Canan seni çün, yakmak ister muttasıl
Ateşi suzana gir, kes ab-ı hayvandan tama...

Öyle bir an geldi ki, artık **Zekeriya**, oğlu **Yahya'nın** yanında konuşamaz oldu. Bir gün, **Yahya'nın** olmadığını sandığı bir toplantıda konuştu, dedi ki:

- **Cehennemde Gazban** adlı bir dağ vardır ki, oradan geçebilmek için yol boyu yalvarıp, seller gibi gözyaşı akıtmak gerek!..

Yahya, bu sözleri duyunca:

- **Vay o Gazban dağına girene!** diyerek haykırdı ve çöle doğru koşmaya başladı.

Zekeriya, konuşmasını bitirdiğinde, **Yahya'nın** durumunu öğrendi; hemen eşinin yanına giderek, ona dedi ki:

- Ey Hatun! Bu gün yanılıp cehennemin halinden söz ettim. Meğer **Yahya** da oradaymış. Bunu duyunca, feryat edip çöllere düşmüş. Benimle gel, gidip **O'nu** geri getirelim.

Cana benzer dilberim bilmem mekânı kandedir
Kim bilir alemde anka aşiyânı kandedir?

Ana ile baba, çöllere düşüp oğulları **Yahya'yı** aradılar. Üç gün üç gece kan-ter içinde kaldılar, bulamadılar. Dördüncü gün bir çoban görüp ona sordular. Çoban dedi ki:

- **Yahya'yı** görmedim. Ama üç gündür bu kayalıktan öyle acıklı bir ses gelir ki, dinledikçe huzurum kaçar...

Ana ile baba, çobanın işaretlediği tarafa yöneldiler ve gördüler ki, **Yahya** kan revan içinde toprağa belenmiş, baygın halde yatıyor. Hemen üzerine varıp seslendiler. **Yahya**, büyük bir ızdırapla gözlerini açtığında, başucunda duran ana ile babasını, ruhunu almaya gelen Ölüm meleği sandı ve şöyle yalvardı:

- **Ey ölüm meleği! Aman ver bana. Aman ver ki, ihtiyar babamla, zayıf anamı göreyim, kendilerine veda edeyim!..**

Anası, yürek paralayan bir sesle dedi ki:

- **Ey ciğer parem! O zayıf, gönlü kırık anan benim!..**

Yahya, Ona inanmadı, kaçmaya çalıştı. Anası ve babası, bin bir yemin ederek **Yahya'yı** inandırdılar ve alıp evlerine getirdiler; biraz yiyecek pişirip yedirdiler. O zaman **Yahya** sakinledi ve uykuya daldı. Bir süre sonra rüyasında, kendisine dediler ki:

- **Ey Yahya! Gazban dağını unutmuş olacaksın ki, yemek yiyip rahatça yattın!..**

Yahya, ızdırapla yine çöllere düştü, feryat ve figanı yeri göğü tuttu.

Anlatırlar ki, kıyamet gününde iki kez haykırılacaktır. Bunlardan biri, **Yahya** için olacak ve denilecektir ki:

- **Ey Mahşer ehli! Görün ki, Tanrı'nın bu masum kulu, her türlü hatadan arı ve durudur. Hata etmek korkusu, asla aklına gelmemiştir ve dünya lezzetlerinden hiç bir zaman tatmamıştır!..**

İşte o zaman herkes gözünü açtığında masum **Yahya'yı**

görecek ve günahkârlar, dünyada O'nun çektiği eziyetleri düşünerek sevineceklerdir..

Ve bir kez de, **Fatima-i Zehra** için şöyle denilecektir:

- Ey Adem oğulları! Gözlerinizi yumun! Gözlerinizi yumun ki, gözleriniz kamaşıp ışıklarınız sönmesin! Bilin ki, **Fatima-i Zehra** geliyor!..

Anlatırlar ki; **Fatima-i Zehra**, mahşer arsaları üzerinden öyle bir geçecektir ki, görenlerin gözlerinde hiç kudret kalmayacak, hiç kimse O'nu görmeyi başaramayacaktır.

Sağ omuzunda **Hasan-ı Mücteba**'nın zehire bulanmış gömleği; sol omuzunda **Kerbela Şehidi İmam Hüseyin**'in kanlı elbiseleri; mübarek avucunda **Şah Aliyy-ül Mürteza**'nın kanlı sarığı olduğu halde, zulme uğramışlığından şikayetle, yakarışları arşa ulaşan **Fatima-i Zehra** şöyle diyecektir:

- Ya Rabbi! Feryadıma yetiş!.. Ya Cibrail! Kainatın efendisi olan o Hazreti Muhammed'e haber götür, ve O'na de ki:

- Gerektir ki, can alıcı ahından **Tanrı**'nın kahır deryası dalgalansın ve alemini, gazab tufanına boğsun!..

Fatima-i Zehra'nın figanı, **Hazreti Muhammed**'e erişince **Muhammed**, acele ile arş yerine gelip, sevgili kızına şöyle öğüt verecektir:

- Ey gözümün nuru! Ey gam görmüş gönlümün huzuru!.. Bugün yardım günüdür.... Bugün kavga ve şikayet günü değil, barış ve dostluk günüdür...

Sen, **Hüseyin**'in kanlı elbisesini ve **Hasan**'ın zehire bulanmış gömleğini eline al; ben de tozlara belenmiş saçlarımı açıp **Tanrı**'ya dua edelim ve günahkâr ümmetlere şefaathane kı-

lalım... Ola ki, o zaman, merhametlilerin en merhametlisi olan yüce **Tanrı**, isyan ehline rahmet kılar...

Ehl-i Beyt'in yad edip her lahza ab-ı didesin
Zayi olmaz eşk dökmek dide-i hunbardan
Bu musibet eşkinin her katresinde ruz-u haşr
Ecrdir bin bahr-i rahmet İzid-i Cebbar'dan...

Kimi sözcüklerin anlamları: **Ab:** Su. **Abi:** Çekinen, nazlanan, sakınan, tiksinen. **Alem:** Cihan, dünya. **Anka:** Adı olup kendi olmayan bir masal kuşu, zümrüdüanka; ya da olmayan bir nesne. **Arş:** Dokuzuncu gök, taht. **Aşyan:** Kuş yuvası, ev, mesken. **Bahr:** Deniz, büyük göl, nehir. **Canan:** Sevgili. **Cebbar:** Allah; kudret ve kuvvet sahibi, zorba, zorlayıcı. **Çün:** Çünkü. **Dide:** Göz, gözün nuru. **Ecr:** Ahirete ait ödül, sevap, hizmet karşılığı verilen şey, ücret. **Ehli Beyt:** Hane halkı; Hz. Muhammed'in ev halkı. **Eşk:** Gözyaşı. **Feryad:** Yardım dileme, bağırıp çağırma. **Figân:** İnleme, ızdırapla bağırıp çağırma. **Haşr:** Toplama, ölüleri diriltip mahşere çıkarma. **Hunbar:** Kan yağdırıcı. **İzid:** Allah. Zerdüşterin hayır Tanrısı. **Kahir:** Ezen, ezici, üstün gelen yok eden. **Kainat:** Yer ve gökte her ne yaratık varsa hepsi; evren. **Kat:** Kesme, biçme; ayırma, ilgi kesme; yok etme; sona erdirmeye, bitirme. **Katre:** Damla. **Lahza:** An. **Mahşer:** Kıyamet günü ölümlerin dirileceği yer. **Musibet:** Bela, felaket, sıkıntı, uğursuz. **Muttasıl:** Aralıksız, bitişik. **Ruz:** Gün, gündüz. **Suzan:** Yakan, yanan. **Şem':** Balmumu, mum. **Tama:** Açgözlülük, doymazlık. **Veş:** Benzetme edatı olup "gibi" anlamında sözcüklere eklenir. **Yad:** Anma, anımsama, hatır, gönül. **Zayi:** Kayıp yitik.

CERCİS PEYGAMBER

Rivayete göre, İsa Peygamber'den 166 yıl sonra yaşamda yer alan **Cercis Peygamber** de, toplumunu **Tanrı**'nın birliğine çağırandı. Zengin bir tüccar olmakla beraber bilge bir kişiliğe de sahip olan **Cercis Peygamber**'in mucizelerle dolu yaşamı, tamamen **mitolojik** yapıyı yansıtmaktadır. Bu ilginç kişiliği, **Emrullah Erarslan**'ın yapıtından alıp kendi tekniğimizle sizlere sunuyoruz:

Musul'da bir puta kulluk eden kent hükümdarı **Daziya-na**, insanları da o puta kul olmaları için baskı yapıyor, karşı çıkanları cezalandırarak öldürüyordu.

Hem bilgin, hem de zengin bir tüccar olan **Cercis**, bir gün **Musul**'a uğradı. Hükümdar'ın zulmünü gördü, insanlara acıdı ve o zalimin makamına giderek dedi ki:

- Ey zalim! Bu ne zalimliktir ki, o yüce yaratıcının kullarına eza verip yakarsın; ve de hiç bir şeye yaramayan şu taş parçasına taparsın!.. Bu zulümden ve küfürden vazgeç, imana gel!

Hükümdar, imana değil, gazaba geldi; buyruk verdi adamlarına, **Cercis**'i yakalayıp bir ağaca bağladılar ve de O'nu demir tarak ile tarayıp vücudunu parça parça ettiler. Sonra O'nu zindana atıp üzerine kocaman bir taş koydular.

Herşeyi gören ve bilen **Tanrı**, **Cebrail**'i gönderip **Cercis**'e yardım etti. Yaralarını sağaltıp yemek yedirtti, şarap içirtti... Sabah olunca **Cercis**, bir daha çıktı hükümdarın makamına. Hükümdar şaşkınlıkla sordu:

- Seni zindandan kim çıkarttı!..
- Seni, beni yoktan var eden, dedi Cercis.

Hükümdar küplere bindi, bir kez daha buyruk verdi; adamları, **Cercis**'i tutup bir tahtaya çivileyerek parça parça ettiler.

Tanrı, yine **Cercis**'e hayat verdi ve ertesi sabah Hükümdar'ın makamına gelip dedi ki:

- Ey zalim! Bu kötülüklerden vazgeç, doğru yolu seç. Tüm alemi yaratan **Tanrı**'ya ikrar ver, iman et, kemalete er...

Hükümdar, daha büyük bir şaşkınlık ve öfkeyle buyruk verdi, **Cercis**'i bir kazana koyup kaynattılar. **Cercis**, kazanda pişip erirken, **Musul**'da deprem oldu, evler yıkıldı, insanlar toprak altında kaldı, öldü.. **Tanrı**, yine yardım etti, **Cercis** hayat buldu, sabahleyin yine Hükümdar'ın makamına geldi ve yine onu Hak yoluna davet etti. Bu kez Hükümdar, dedi ki:

- Ne ölmez şeysin sen! Eğer gerçek peygambersen, söyle **Tanrı**'na şu yemek masasını eski ağaç haline getirsin!..

Cercis, dedi ki Ona:

- Ey zalim! Ben **Tanrı**'ma sığınırım. Sen, **O**'nun bunca kudretini gördüğün halde hala inanıp iman etmiyorsun. Bu istediğin **O**'nun için çok basittir.

Cercis, ellerini kaldırıp, **Yaradan**'a sığındı; o an kuru masa yeşerdi, eski haline dönüşüp ağaç oldu. Ama Hükümdar, yine inanıp iman etmedi, dedi ki:

- Ey **Cercis**! Hadi, söyle **Tanrı**'na benim ölen akrabalarımı diriltsin. Onlar dirilip senin **Tanrı**'nın hak olduğuna tanıklık ederlerse, ben de **O**'na inanıp iman edeceğim!..

Bunun üzerine mezarlığa gittiler. **Cercis** ellerini kaldırıp **Yaradan**'a sığındı:

- **Ya ilahi Rab! Her şeyi gören, duyansın...**

Daha **Cercis**, duasını tamamlamadan mezarlar açıldı, on yedi ceset başı dışarı çıktı. Bunların dokuzu erkek, beşi kadın, üçü çocuktı. Onlar, **Hükümdar'a** dediler ki:

- Ey soyumuzun yüz karası! Bilmiş ol ki, **Cercis hak Peygamberdir**. Söyledikleri doğrudur. Biz, O'nun **Tanrı'sı**nı da, O'nun **peygamberliğini** de kabul ettik, sen de kabul et, canını cehennem azabından kurtar!..

Ölüler, bunları söyledikten sonra yine mezarlarına girdiler. **Hükümdar** dedi ki:

- Ey **Cercis**! Görüyorum ki sen, çok usta bir sihirbazsın. Bana ölüleri, konuşan birer diri olarak gösterdin. Yine sana inanmıyorum.

Hükümdar, yanında bulunan akıldanelerine danıştı:

- **Bununla nasıl baş edeceğiz?** dedi.

Akıldaneleri düşündüler: **Musul'da** kör bir kadın, iki ayağı kötürüm (sakat) bir oğlu ile aç, susuz, perişan bir halde yaşıyordu. Kimse onlara bakmıyordu. Yiyecek, içecek verilmesi yasak edilmişti. Bu ana ile oğulu anımsayınca dediler ki:

- Ey devletimiz! **Cercis'i** kör kadın ile oğlunun yanına hapsedelim!

- İyi fikir, dedi **Hükümdar**, hemen buyruk verdi, adamları, **Cercis'i** yakalayıp bağladılar, götürüp kör kadının evine hapsedtiler. Üç gün üç gece ne yiyecek, ne de içecek verdiler. **Cercis** kadına sordu:

- Evinde yiyecek var mıdır?

- Yok, dedi kadın ve devam etti: **Hükümdarın** buyruğudur; bize yiyecek ve içecek verilmiyor. Böylece açlıktan ve

susuzluktan öleceğiz.

Cercis, dedi ki:

- Ey kadın! Sizin için **Tanrı**'ya sığınırım. Senin gözle-
rin görürse, oğlunun ayakları açılırsa, benim **Tanrı**'ma inan-
ıp iman eder misin?

Kadın, **Cercis**'in ayaklarına kapandı. **Cercis**, ellerini
kaldırıp **Tanrı**'ya sığındı; kadının gözleri açıldı, oğlanın
ayakları düzeldi. Ana ile oğul, mutluluktan birbirine sarılıp
gözyaşı döktüler, **Cercis**'in **Tanrı**'sına inanıp iman etiler.

Cercis, evin önündeki kuru ağaç için dua etti, ağaç ye-
şillendi, çiçek açtı, meyve verdi, yediler, **Tanrı**'ya şükretti-
ler.

Bu durumu görenler koşup Hükümdar'a haber verdiler.
Hükümdar, öfkeyle geldi, durumu gözleriyle görünce kini
bin kat arttı, buyruk verdi, adamları, **Cercis**'i yere yatırdılar,
her yanından çivilediler ve o haliyle ateşe attılar; cayır cayır
yaktılar ve külünü havaya savurdular...

Tanrı, **Cercis**'e yine hayat verdi. Ertesi sabah yine Hü-
kümdar'ın makamına geldi, dedi ki:

- Ey zalim! Gel inat etme, küfürden dön; **Tanrı**'nın
birliğine iman et!..

Hükümdar, bir koşul getirdi, dedi ki:

- Ey **Cercis**! Sen benim putuma secde edersen, ben de
senin **Tanrı**'na inanıp iman ederim.

Bu söz üzerine herkes, **Cercis**'in puta secde edeceğini
sandı. Hükümdar'ın karısı da **Cercis**'e inanıyordu. Kocasını
bu isteğinden caydırmak için dedi ki:

- Bunca mucizeden sonra, artık inat etme, **Cercis**'in
peygamberliğini kabul et!..

Hükümdar, gazaba geldi, buyruk verdi; adamları kadının boynunu vurdu; leşini kurda, kuşa yem olsun diye sahraya attılar.

Ve Hükümdar'ın taptığı putu getirdiler. Türlü altın, gümüş takılarla süslenmiş olan putu, özel tahtına oturttular. Hükümdar:

- **Ey Cercis! Sözünde dur, dedi.**

Cercis, puta yaklaştı, ayağını yere vurunca, putun dengesi bozulup yüz üstü yere yıkıldı ve parçalandı. Parçalanmış putun içinden bir dev çıkıp kaçmaya başladı. **Cercis**, onu yakaladı ve dedi ki:

- **Ey Mel'un! Bunca zamandır halkı azdırdın, nice masum insanların kanına girdin; şimdi nereye kaçıyor-sun?**

Dev, **Cercis**'in ayağına düştü, bağışlanmasını istedi, bir daha kötülük yapmayacağına dair yemin etti. **Cercis**, onu bağışladı.

Hükümdar, dedi ki:

- **Putumu parçaladın, beni küçük düşürdün. Şimdi ben de seni parçalayacağım!**

Cercis, bu inatçı, imansız Hükümdarı, yola getirmenin artık olanaksız olduğuna inanınca, ellerini kaldırdı, **Yaradan'a** sığındı:

- **Ey Tanrım! Bu zalim, senin kulluğunu kabul etmiyor. Artık takdir senindir, nasıl bilersen öyle yap!..**

O an gökten bir ateş gelip Hükümdar'ı içine aldı ve onunla beraber inanmayan **Musul** halkını yaktı; kül etti.

*TEK TANRILI
KİTAPLI TOPLUMLAR*

NEBİLİK VE RESULLUK

NEBİ sözcüğünün sözlükteki karşılığı, "1. Haberci. 2. Peygamber" anlamına gelmektedir.

RESUL sözcüğünün sözlükteki karşılığı, "1 Elçi. 2 Peygamber. 3. Haberci" anlarna gelmektedir.

Mustafa Asım Köksal'ın, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları'nda yer alan "Peygamberler Tarihi"nde Nebi ile Resul şöyle tanımlanmaktadır:

"**NEBİ:** Kendisine, Melek tarafından vahy veya kalbine ilham olunan, ya da Salih rüya ile uyarılan zat demektir.

RESUL ise, Resul olması haysiyeti ile, Nübüvvet Vahy'inin fevkında özel bir Vahy ile üstün kılınmış olan ve kendisine Cebrail Aleyhisselamin, Allah tarafından özel olarak indirdiği Kitap ile Vahy etmiş olduğu Yüce Allah'ın hükümleri, halka tebliğ etmek üzere gönderdiği Kamil insan demektir.

Bunun için, "Her Resul, Nebi'dir; fakat her Nebi, Resul değildir." denilmektedir." diyerek kaynaklar göstermektedir.

Burada geçen bazı sözcüklerin anlamı şöyledir: **Fevkiyet:** Üstte olma, yukarıda bulunma. (**Fevkında:** Üstünde olmak, yukarısında bulunmak.) **Haysiyet:** Değer, itibar. Onur, Şeref. **İlham:** 1. Tanrı'nın insan yüreğine birşey telkini (zihnine koyması). 2. Telkin olunan şey. 3 Yüreğe doğan şey, Yüreğe doğma. **Kamil:** 1. Bütün, tam, eksiksiz. 2. Kemale ermiş, olgun. 3. Pişkin, yaşını almış. 4. Bilgin, bilgisi çok kimse. **Nübüvvet:** Nebilik, peygamberlik, Tanrı haberciliği. **Salih:** 1. Yarar, elverişli, iyi, uygun, yakışır. 2. Salahiyeti (yetkisi) ve hakkı olan. 3. Dinin emrettiği şeylere uygun ha-

rekette bulunan. 4. Erkek adı. **Vahy**: Bir fikrin veya bir emrin Allah tarafından bir peygambere bildirilmesi. **Zat**: 1. Kendi. 2. Asıl, öz. cevher. 3. Saygıya değer kimse.

Mustafa Asım Köksal, Nebilik ve **Resul**'luğun **Tanrı** vergisi olduğuna değiniyor ve bu konuda **Kuran**'ın **Şura** suresi 51,52; **Cuma** suresi 2,3; **Enam** Suresi 124. ayetlerini örnek gösteriyor. Örneğin **Şura** Suresi 51 ve 52. ayetlerini şöyle alıntılıyor:

"Bir Vahy ile veya bir perde arkasından, yahud bir Elçi (Melek) gönderip te -Kendi izniyle- dileyeceğini, Vahy etmesi olmaksızın, Allah'ın, hiç bir beşere kelim söylemesi vaki olmamıştır.

Şüphesiz ki, O, çok Yücedir, Mutlak hüküm ve hikmet sahibidir.

İşte, Biz, Sana da böylece, emrimizden bir Ruh (Kuran)ı Vahy ettik.

Halbuki (bundan önce), Sen, Kitab, nedir? İman, nedir? bilmezdin.

Fakat, Biz, onu bir Nur yaptık.

Bununla, kullarımızdan, kimi dilersek, Ona, Hidayet veririz.

Şüphesiz ki, sen, muhakkak, doğru bir yolun Rehberliğini yapıyorsundur."

Biz, diğer ayetlere geçmeden **Mustafa Asım Köksal**'ın alıntılacağı bu ayetleri, bir de kitaplığımızda bulunan diğer **Kuran** çevirilerinde görmek istedik. Baktık ki, her imza sahibi, kendi yorumuyla bu ayetleri şöyle aktarmışlar:

"51. Allah, bir insanla ancak vahiy yoluyla, yahut perde arkasından konuşur; yahut da bir resul gönderir de kendi

izniyle dilediğini vahyeder. Yüceler yücesi O'dur; hüküm ve hikmet sahibi O'dur. 52. İşte böylece sana da emrimizden bir ruh vahyettik. Sen, kitap nedir, iman nedir bilmezdin. Fakat biz onu, kullarımızdan dilediğimizi kendisiyle kılavuzladığımız bir nur yaptık. Hiç kuşkusuz sen, dosdoğru bir yola kılavuzluk etmekte sin."

Bu çeviri, düşüncelerine ve yorumlarına saygı duyduğumuz ilahiyatçı Prof. Dr. **Yaşar Nuri Öztürk**'ündür.

Yine bir ilahiyatçı olan Diyanet İşleri eski başkanlarından Prof. Dr. Süleyman Ateş'in bu ayetleri yorumlu çevirisi de şöyledir:

"51 - Ailâh bir insanla (karşılıklı) konuşmaz. Ancak vahiyle (kulun kalbine dilediği düşünceyi doğurarak), yahut perde arkasından konuşur; yahut bir elçi gönderip izniyle dilediğini vahyeder. O, (yaratıkların niteliklerinden) yücedir, hakimdir (her şeyi hikmeti uyarınca ve yerliyerince yapar) 52 - İşte sana da böyle emrimizden bir ruh (kalblere can veren bir kitab) vahyettik. Sen Kitab nedir, iman nedir bilmezdin. Fakat biz onu (vahyettiğimiz o Kitab'ı) bir nur yaptık. Kullarımızdan dilediğimizi, onunla hidayete iletiyoruz. Ve şüphesiz ki sen, doğru yola götürüyorsun."

İnanç boyutunda Anadolu kültürüne önemli katkı sunmuş olan **Abdülbaki Gölpınarlı**'ya göre bu ayetler şöyledir:

"51. Ve hiç bir insana söz söylemez Allah, ancak vahiyle, yahut perde ardından yahut da bir elçi gönderir de, izniyle dilediğini vahyeder ona; şüphe yok ki o, pek yücedir, hüküm ve hikmet sahibidir. 52. Ve işte biz, emrimizle sana böylece Ruh'u gönderdik de vahyettik, ne kitap nedir bilirsin, ne de iman ve fakat onu, kullarımızdan dilediğimizi

doğru yola sevkeden bir nur olarak yarattık ve şüphe yok ki sen de elbet doğru yola sevkedersin."

Prof. Dr. **Talat Koçyiğit**'in çevirisindeki bu ayetler şöyledir:

"51. Allah'ın bir insanla karşılıklı konuşması asla olacak şey değildir. Ancak o vahiy (ilham) yoluyla, ya da perde arkasından konuşur; yahutta bir elçi gönderir ve izniyle dilediğini vahyeder. O, şüphesiz herşeyi hakkıyla bilendir; hikmet sahibidir. 52. İşte sana da (Ey Muhammed!) emrimizden bir ruh (Kur'an)u böyle vahyettik. Önceden sen, Kitap nedir, iman nedir, bilmiyordun. Fakat biz, o kitabı kullarımızdan dilediğimizi kendisiyle hidayet edeceğimiz bir nur kıldık. Şüphesiz sen de bu Kitap vasıtasıyla insanları doğru yola iletiyorsun."

Üstad **Besim Atalay** tarafından türkçeleştirilen **Kuran**'daki bu ayetler şöyledir:

"51. Ancak, O'nun izniyle vahiy yolundan, ya da perde arkasından, yahut da bir elçi göndererek dilediği kimseyi, onun gönlüne bırakmaktan başka türlü hiçbir kimse Allah ile konuşamaz. O yücedir, O bilge. 52. İşte böyle, emrimizle sana bir ruh vahiy ettik, kitap nedir, iman nedir bilmezdin; bir nur kıldık onu biz kullarımız içinden dilediğimiz kimseyi, onunla biz doğru yola iletiriz, evet sen de doğruyola Allah'ın yoluna kılavuzlarsın."

Ayntabi (Antepli) **Mehmet Efendi**'nin çevirisinde bu ayetler şöyledir:

"51. Vahyile (rüya veya kalbe ilham edilmek suretiyle), yahud bir hicab arkasından veyahud bir Resul gönderip de izniyle O'na dilediğini vahyeylemesi müstesna hiç bir suretle Allah Teala'nın bir insanla söyleşmesi kabil değildir.

Şüphe yok ki, O, çok yüksek, çok Hakim'dir. 52. Ve işte (ya Muhammed!) Biz, böyle sana da emrimizden bir ruh vah-yettik. Halbuki (vahyolunmazdan evvel) Kitab nedir, iman nedir bilmezdin. Fakat biz onu kullarımızdan dilediğimize hidayet vermek için, bir nur kıldık. Her halde Sen, bir doğru yola rehberlik ediyorsun."

Osman Nebioğlu'nun çevirisinde bu ayetler şöyledir:

"51. Bir vahy ile, yahut perde arkasından, yahut bir El-çi gönderip de kendi izniyle dilediğine vahiy etmesi dışında Allah'ın konuşması kimseye nasip olmamıştır. Gerçekten O yücedir, Hikmet sahibidir. 52. Böylece biz sana da emrimizden bir ruh vahiy ettik. Oysa sen Kitap nedir, iman nedir, bilmezdin. Ancak Biz onu bir nur yaptık. Bununla kullarımızdan dilediğimizi doğru yola iletiriz. Gerçekten sen doğru bir yolun kılavuzluğunu yapıyorsun."

Milliyet Gazetesi'nin yayınladığı **Kuran** çevirisinde bu ayetler şöyledir:

"51. Allah, hiçbir insana söz söylemez. Ancak, vahy suretiyle veya perde arkasından konuşur. Yahut bir elçi (Cebrail) gönderir, izniyle dilediğine vahyeder. Şüphesiz ki, O bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir. 52. Ey Muhammed! İşte biz sana da böylece emrimizle Cebrail'i gönderdik. Sen vahiyden önce kitap nedir, inanç nedir, önceleri bilmezdin. Fakat biz, onu kullarımızdan dilediğimiz, onunla doğru yola erdirdiğimiz bir nur kıldık. Şüphesiz ki, sen de insanlara, göklerde olanlar ve yerde olanlar kendisinin olan Allah'ın yolunu, doğru yolu göstermektesin."

Güneş Gazetesi'nin yayınladığı **Kuran** çevirisinde bu ayetler şöyledir:

"51. Allah bir insanla ancak vahiy yoluyla veya perde

arkasından konuşur. Yahut bir elçi gönderip izniyle ona dilediğini vahyeder. O, yücedir, hikmet sahibidir. 52. Ya Muhammed; işte biz sana da emrimizden bir ruh vahyettik. Sen, Kitab nedir, iman nedir, bilmezdin. Fakat biz Kitabı bir nûr yaptık. Onunla kullarımızdan dilediğimize hidayet veriz. Şüphesiz ki sen, doğru bir yola çağırıyorsun."

Görüldüğü gibi on ayrı kişinin çevirisinde öz aynı olmakla beraber anlatım farklılıkları öne çıkmaktadır. **Kuran**'ın bütününe baktığımızda görülen o ki, kimileri Türk dilini güzel kullanmakta; kimileri de **Fars** ve **Arap** dilleri ile bazı siyasi ideolojilerin etkisinde kalarak bozuk tümce yapılarıyla sıkıntı yaratmaktadırlar.

Şimdi **Mustafa Asım Köksal**'ın **Nebilik** ve **Resulluk** üzerine gösterdiği **Cuma** ve **Enam** Surelerinin ilgili ayetlerini, Prof. Dr. **Yaşar Nuri Öztürk**'ün çevirisinden aktarıyoruz:

"O **Allah**'tır ki, ümmilere içlerinden bir **resul** göndermiştir de, o onlara **Allah**'ın ayetlerini okur, onları arıtıp temizler, onlara **Kitap**'ı ve hikmeti öğretir. Onlar bundan önce tam bir sapıklık içine gömülmüşlerdir. O, **resulü**, ümmilerden olup da henüz onlara katılmamış bulunan başka kimselere de gönderdi. O'dur **Aziz**, O'dur **Hakim**... İşte bu **Allah**'ın lütfudur ki, onu dilediğine verir. **Allah** büyük lütfun sahibidir." (Cuma: 2, 3, 4).

"Onlara bir ayet geldiğinde şöyle demişlerdir: "**Allah** **resullerine** verilenin tıpkısı bize de verilmedikçe asla inanmayacağız." **Allah**, **resullük** görevini nereye (ve kime) sunacağını daha iyi bilir. Suç işleyenlere, oynadıkları oyunlar yüzünden **Allah** katında bir küçüklük ve şiddetli bir azap öngörülmüştür." (Enam: 124)

Bu ayetlerin ışığında gayet açıkça anlaşılmaktadır ki; Tanrı'nın buyruklarını vahiy yoluyla alan ve bunları toplumlarına ileten **kâmil** insanlar, **Nebilik** ve **Resullük** payesine erişmiş olmaktadırlar.

Bu **Nebiler** ve **Resuller**, yani **elçiler**; Tanrı sözlerini bir kitapta toplamayı başarmışlarsa, bunlar, **Kitaplı Peygamberler** payesini almış olmaktadırlar.

Bu cümleden olarak biz, bu bölümde bugün "**Dört Kitap'ın dördü de hak**" olarak kabul gören **Tevrat, Zebur, İncil** ve **Kuran** ile bu kitapların sahibi olan **Hz. Musa, Hz. Davud, Hz. İsa** ve **Hz. Muhammed**'i sırasıyla anacağız.

Selam olsun onlara!..

MUSA PEYGAMBER
KİTABI: TEVRAT
DİNİ: MUSEVİLİK

MUSA PEYGAMBER

Musa, Hakk'a, Tur Dağı'nda hem münacat eyledi
Nemrut, özün birlemedi, gör ki anda neyledi
Evliyalar, enbiyalar bu kelamı söyledi:
La feta illa Ali, la seyfe illa Zülfikar...

Derviş Hatayi

İbranice de "Moşe" olan Musa, Musevi dininin kurucusu ve yasa koyucusu olarak İsrail Oğulları'na Peygamber olmuştur. Levi boyundan gelen Musa'nın, İsa'dan önce 13. yy. ortalarında yaşadığı söylene de, yaşamı hakkında kesin bilgi yoktur. Bilinenler ise, bir takım masal ve efsane niteliğinden ileri gitmemektedir.

Kimi kaynaklar, Musa'nın Mısır'da doğduğunu, Fıra-
vun Tutankhamon zamanında (M.Ö.1352-1320) yaşadığını;
Mısır tarihinde bir çok siyasi olayda yer aldığını, sonra
toplumuyla beraber Mısır'dan çıktığını (1346) yazmaktadır.
Kimi kaynaklarda da Musa'nın, Ramses 2 zamanında
(1301-1224) Mısır'dan çıktığını; ana ve babasının bilinme-
diğini yazmaktadır. Ancak, kimileri de, babasının değil
ama, anasının Asiye adlı bir kadın olduğunu söylemektedir-
ler... (Meydan Larousse, Cilt 9, Musa bölümünden özet)

Oysa; M. Asım Köksal, kaynaklar göstererek, diğer
peygamberlerde olduğu gibi Musa Peygamber hakkında şu
bilgileri aktarmaktadır:

"Musa Aleyhisselam'ın soyu; Musa b. İmran, b. Yas-
hür, b. Kahis, b. Lavi, b. Yakub, b. İshak, b. İbrahim
Aleyhisselam'dır. Musa ile Harun Aleyhisselam, Ana-Ba-

ba bir kardeş idiler. Harun, Musa Aleyhisselam'dan bir yaş büyüktü. Musa Aleyhisselam; uzun boylu, esmer tenli, yüksek burunlu, hafif etli, kıvrıkcık saçlı idi. Uzun düz saçlı olduğu da rivayet edilir. Sağ elinde (**Nübüvvet Ben'i**) vardı".

Bu konuda **Tevrat** ve **Kuran'da** geniş bilgiler vardır. Örneğin, **Kuran'ın Kasas** suresinde deniliyor ki:

"İşte sana, açık-seçik beyanda bulunan Kitap'ın ayetleri:

- İman edecek bir toplum için, **Musa** ve **Firavun'un** haberinden bir kısmını sana hak olarak okuyacağız:

Gerçek şudur ki: **Firavun** o yerde egemenlik kurmuş ve ora halkını gruplara ayırmıştı. Onlardan bir topluluğu horlayıp eziyordu: Bu topluluğun erkek çocuklarını boğazlıyor, kız çocuklarını sağ bırakıyordu. **Firavun**, gerçekten zalim bir bozguncuydu.

Oysa biz istiyoruz ki, yeryüzünde tüm ezilip horlananlara nimet ve bağış sunalım. Onları, mirasçılar haline getirip önderler yapalım. Onlara türlü olanak ve kudret verelim. **Firavun** ile **Haman'a** ve onların ordularına ise, korkacakları şeyler gösterelim...

Musa'nın anasına dedik ki:

- **Oğlunu emzir.** O'nun hakkında bir tehlike sezer isen, hiç endişe etmeden, boğulacağından korkmadan **O'nu Nil** nehrine bırak. O'ndan ayrılacağın için tasalanma. Hiç kuşkun olmasın ki, biz **O'nu** sana geri göndereceğiz. Ve **O'nu** peygamberlerden yapacağız.

Nihayet **Firavun'un** ailesi, **Musa'yı**, kayıp bir bebek olarak **Nil** nehrinde bulup aldı. Gerçekte suçlu olan **Firavun** ile **Haman** ve orduları, **Musa'yı** büyütecekler ve korktukları başlarına gelecekti. Çünkü onlar yanlış yoldaydılar.

Firavun'un karısı Asiye kocasına şöyle dedi:

Musa'nın anası, bebeğin **Firavun'un** eline geçtiğini duyunca, O'nun öldürüleceği duygusuna kapılarak çılgına döndü. Tasadan yüreği bomboş olarak sabahladı. Eğer biz, o anaya inananlardan olması için yüreğini pekiştirmemiş olsaydı, az kalsın sırrını açıklayarak; sevinçten veya dehşetten: "**O benim oğlum!**" diye haykırıracaktı... Ama sabretmesini bildi. Sonra, **Musa'nın** kızkardeşine dedi ki:

- **O'nu izle, bana hayırlı haber getir.**

Kız, kimse farkına varmaksızın, kardeşi **Musa'yı** uzaktan izledi.

Biz daha önce, **Musa'ya** süt emzirecek olan kadınların sütünü haram kılmıştık. Bunun üzerine **Musa'nın** ablası yanaşıp onlara dedi ki:

- **Sizin adınıza bu çocuğun bakımını üstlenecek, O'nu emzirip-terbiyesinde kusur etmeyecek bir aileyi size göstereyim mi?**

Böylelikle biz, **Musa'yı**, öz anasına geri çevirdik ki, o ananın gözü aydın olsun, kederlenmesin ve **Tanrı'nın** vaadinin hak olduğunu bilsin. Fakat onların çoğu bunu bilmezler.

Musa, yiğitlik çağına ulaşmış olgunlaşınca, biz O'na hikmet ve bilim verdik. Biz, güzel düşünüp, güzel davrananları böyle ödüllendiririz..." (Kasas: 2'den 14'e dek)

Günün birinde, bir **Mısırlı'nın**, bir **Yahudi'yi** dövdüğünü görünce araya giren ve **Mısırlı'yı** öldüren **Musa**, **Firavun'dan** korkarak **Medyan'a** kaçtı. Orada bir kahinin yedi kızına (veya yedi çobana) yardım etti, sürülerini bekledi, koyunlarına su içirtti. **Musa'nın** bu iyiliğini gören kahin, O'nu kızlarından **Tsippora** ile evlendirdi. **Musa**, uzun süre sessiz ve sakin dolaştı. Sonra kendisine gaipten bir takım sesler gelmeye başladı. Bunlar, **Tanrı sözleriydi** ve **Mu-**

sa'dan, insanları doğru yola, hak dinine getirmesi ve kavmini **Mısırlı**ların baskısından kurtarması isteniyordu. Böylece **Musa**, peygamberliğini ilan etti. Bir takım mucizeler göstermeye başladı. Bunlar: **Asa**, **Beyaz El** (Yedi Beyza), **Tufan**, **Çekirgeler**, **Bit**, **Kurbağalar**, **Kan**, **Karanlık**, **Kızıldeniz Sularının Yarılması**'dır. En yaygın bilineni **Asa mucizesidir**:

- **Firavun**'un isteği üzerine, **Firavun**'un büyücüleriyle yarışmayı kabul eden **Musa**, ünlü asası ile yarışmaya katıldı. **Firavun**'un büyücüleri, ellerindeki deynekleri yere atarak birer yılanla dönüştürdüler. Sıra **Musa**'ya gelince, **Musa** da asasını (bastonunu) yere vurunca, asa bir ejderha olup yerdeki tüm yılanları yuttu.

Firavun, **Musa**'dan korkmaya başladı, O'nu **Mısır**'dan kovdu; öldürmek için peşine adamlar taktı. **Musa ve kavmi**; **Kızıldeniz**'i yarıp geçti. Peşlerindeki **Firavun** askerleri ise, **Kızıldeniz**'i geçemeyip suda boğuldular. Bu olay **Kuran**'ın **Bakara Suresi 50.** ayetinde şöyle yer alıyor:

"**Hani önünüzde denizi yarmıştık da sizi kurtarmış, Firavun hanedanını boğmuştuk. Siz de buna bakıp görüyordunuz.**"

Musa, yeni mekânında kavmine **On Emir** sundu. Bunlar şunlardır:

1. **Tanrı birdir.**
2. **Musa ümmetinin, bu Tanrı'dan başka Tanrı'sı yoktur.**
3. **Bundan böyle put yapılmayacak ve putlara tapılmayacaktır.**
4. **Haftanın altı günü çalışılacak, bir gün (cumartesi) dinlenilecektir.**

5. Ana ve babaya sevgi ve saygı gösterilecektir.
6. Nedeni ne olursa olsun kesinlikle adam öldürül-meyecektir.
7. Zina edilmeyecektir.
8. Yalan yere tanıklık yapılmayacaktır.
9. Hırsızlık kesinlikle olmayacaktır.
10. Komşusunun malına ve namusuna göz dikilme-yecektir.

Musa, bu emirleri **Turi Sina** (Tur Dağı) da **Tanrı** katı-na çıktığı zaman on ayrı levhaya yazılı olarak getirdi ve in-sanlara duyurdu. Ancak, **Yahudiler**'in bir kısmı bunları ka-bul etmedi, **Musa** onlardan yüz çevirdi.

İnanca göre **Musa**, peygamber olarak **Turi Sina**'daki **Tanrı** katında bir kez otuz, bir kez de on gün olmak üzere tam kırk gün oturdu. Bu inanç, **Kuran**'ın **Araf** suresi 142. ayetinde şöyle yer almaktadır.

"**Musa için otuz gece için sözleştik. Ancak buna on daha ekleyerek süre kırk geceye ulaştı.**"

Bakara suresi 51 ve 55. ayetlerinde de deniliyor ki:

"**Musa ile kırk gece için sözleşmiştik de, siz bunun ardından buzağıyı Tanrı edinmiş, zulme sapmıştınız.**"
"**Şunu da söylemiştiniz: Ey Musa! Biz, Tanrı'yı apaçık görmedikçe sana asla inanmayız. Bunun üzerine sizi yıldırım çarpmıştı...**"

Musa, her ne denli **Tanrı**'ya yüzünü göstermesini söy-leyip yalvarsa da, **Tanrı**, yüzünü göstermeyeceğini, göster-diği takdirde buna dayanamayacağını buyurur. Ama **Musa** ısrar edince, **Tanrı** nuru, **Turi Sina**'ya yansır; o an dağ erir; **Musa**'nın gözlerine kızgın mil çekilmiş gibi olur, kendinden geçer ve çok korkar...

Tüm insanları kucaklayan Alevilerin sevgi ozanı **Yunus Emre**, tam da bu noktada devreye girer ve der ki:

"Yere göğe sığmayan, sığmış bu can içine!"

Tanrı ile konuşan peygamber olarak **Musa'ya**, "**Kelamullah**" (**Tanrı** sözü) denilmektedir.

Musa'ya, semavi kitaplar olarak **Tevrat**, **Suhuf** ve **Kitap** inmiştir. Dördüncü kitap olarak da "**Furkan**'dan söz edilir. **Furkan**, **Kuran**'ın **Bakara** suresi 53 ayetinde şöyle yer almaktadır:

"İyiye ve güzele yol bulursunuz ümidiyle Musa'ya Kitap'ı ve Furkan'ı, hakla batılı ayıran mesaj olarak verdi."

Kuran'da **Musa**, **Hz. Muhammed** gibi bir hak peygamberi sayılır ve bir çok yönleriyle benzerlikler içerir. **Musa**, **Tektanrıcılığın** öncüsü olarak **Hz. İsa** ile **Hz. Muhammed**'in yolunu hazırlayan sayılır.

MUSA VE TANRI EVİ'NE RET

İncil'in "**Habercilerin İşleri**" bölümünde, **Musa**'nın peygamberliğine reddiye çıkaranlar ile **Tanrı**'nın, "**Tanrı Evi**" diye yapılan tapınma yerlerine reddiye çıkarması şöyle anlatılmaktadır:

"Musa, **Tanrı**'nın önünde çok güzel bir çocuktü. Üç ay babasının evinde kaldı. Kendisini kaldırıp attıklarında, **O**'nu, **Firavun**'un kızı aldı ve öz oğlu gibi yetiştirdi. **Musa**, **Mısırlılar**'ın bilgeliğine yaraşır bir eğitim gördü. Böylece, gerek söz söylemede, gerekse iş görmede güçlü birisi oldu.

Musa, kırk yaşına gelince, gidip kardeşleri **İsrailoğulları**'nı görme düşüncesi içine doğdu. Bunlardan birinin hak-

sızlığa uğradığını görünce, onu savunmaya koştı; canı yananın öcünü aldı, **Mısırlı'yı** öldürdü. **Tanrı'nın**, **Musa** eliyle o canı yananı kurtardığını, kardeşleri anlayacak sandı. Ama onlar, bunu anlamadılar.

Ertesi gün dövüşmekte olan iki **Yahudi'ye** rastladı **Musa**. Onları barıştırmak için dedi ki:

- **Arkadaşlar, siz kardeşsiniz. Neden birbirinize haksız davranıyorsunuz?**

Ama, kardeşine haksızlıkta bulunan kavgacılarından biri, bu sözlerle araya giren **Musa'yı** kenara iterek dedi ki:

- **Seni başımıza kim başkan ve yargıç atadı? Yoksa, dün o Mısırlı'yı öldürdüğün gibi beni de mi öldürmek istiyorsun?**

Musa, halkının bu tavrı karşısında oradan kaçtı ve **Midyan** bölgesinde uyruksuz biri olarak yaşadı. Burada iki oğul babası oldu.

Aradan kırk yıl geçince çölde, **Sina Dağı** yakınında bir çalılıkta, alevler içinde bir Melek göründü **Musa'ya**. **Musa**, bu olay karşısında şaşakaldı. Daha yakından görmek için yaklaşıncı **Rab**'binin sesi duyuldu.

- **Ben, atalarının Tanrısı'yım; İbrahim'in, İshak'ın ve Yakup'un Tanrısı'yım.**

Musa, bu ses karşısında korkuyla sarsıldı, o sesin geldiği yöne bakmayı göze alamadı. **Rab**, O'na dedi ki:

- **Ayaklarındaki papuçları çıkart! Çünkü durduğun yer kutsal topraktır. Halkımın, Mısır'da karşılaştığı acımasızlığa baktım, durumu gördüm. Onların iniltisini duydum, ve onları kurtarmak için buraya geldim. Şimdi gel, seni Mısır'a göndereceğim...**

Çünkü burada **Musa'yı** "Seni kim başkan ve yargıç

atadı?" diyerek yadsıldılar, O'nu redettiler. Çalılıkta kendisine görünen meleğin desteğiyle **Tanrı**, O'nu başkan ve kurtarıcı olarak gönderdi. **Musa** ülkesinde ve **Kızıl Deniz**'de göz kamaştırıcı işler ve belirtiler yaparak halkı oradan O çıkardı. Kırk yıl çölde yılmadan bu işleri sürdürdü. Ve **Musa**, **İsrailoğulları**'na şöyle seslendi:

- **Tanrı, tıpkı beni yükselttiği gibi, kendi kardeşleriniz arasından size bir peygamber yükseltecektir.**

Musa için dediler ki:

- Çölde toplananlar arasında bulunan kişidir bu. **Sina Dağı**'nda kendisiyle konuşan melek ve atalarımızla birlikte olandır O. Bizlere iletmek üzere dipdiri tanrısal sözleri ağırlayandır O. Ama atalarımız O'nun sözünü dinlemek istemediler. Tam tersine, **Kendisini** bir yana ittiler ve yüreklerindeki öfkeyle **Mısır**'a geri döndüler. Sonra **Harun**'a dediler ki:

- **Bizleri yöneltecek ilahlar yap. Çünkü, bizi Mısır ülkesinden çıkaran Musa'ya ne oldu bilmiyoruz?**

Musa'ya karşı olanlar, o günlerde **danaya benzer yalancı bir tanrı** yaptılar ve ona sunu sundular. Ellerin yap-tığı işten mutluluk duydular. **Tanrı**, onlardan ayrıldı, ve onları göklerin yıldızlarına hizmet sunmaya bıraktı. Peygamberler kitabında yazılı olduğu gibi:

- **Ey İsrail soyu! Çölde kırk yıl boyunca bana kurbanlar ve sunular mı getirdiniz? Siz Moloh'un çadırını, İlah Refan'ın yıldızını ve tapınmak amacıyla yaptığınız benzetileri taşıdınız. Ben, sizleri kaldırıp Babil'in ötesine götüreceğim.**

Çölde, atalarımızın **Tanıklık Çadırı** vardı. Bu çadır, **Musa** ile konuşanın verdiği yönerge uyarınca yapılıp **Musa**'nın gördüğü örneğe göre kurulmuştu. Bir kuşak sonra ge-

len atalarımız **Yeşu** ile birlikte uluslardan ülkeyi aldıklarında **-Tanrı**, bu ulusları, atalarımızın önünden kovdu. **Tanıklık Çadırı'nı** beraberinde getirdiler. O çadır, **Davut'un** günlerine dek kaldı.

Davut, **Tanrı'nın** önünde kayra buldu ve **Yakup'un Tanrı'sına** bir barınak kurmak için izin istedi. Ama **O'na**, **Ev'i**ni **Süleyman** yaptı. Ne var ki, **Yüce Olan (Tanrı)**, elle yapılmış evlerde yaşamaz. Tıpkı peygamberin dediği gibi:

- Gök benim tahtımdır.

Yeryüzü de, ayaklarımın altında basamak.

Siz, benim için nasıl bir ev yapacaksınız?

diye buyuruyor **Rab**. Ya da diyor ki:

- Benim rahatımı sağlayacak yer nerede?

Bunların tümünü yaratan benim elim değil mi?

Yıllar sonra **Pavlos** da, **Ariopagos'un** orta yerinde durup şunları söyledi:

- Ey Atinalı arkadaşlar! Sizlerin her bakımdan dini bütün kişiler olduğunuzu görüyorum. Çünkü dolaşırken, sizce dinsel önemi olan yerlere bakıyordum. Bu arada bir sunak gördüm. Üstünde bir yazı vardı:

BİLİNMEYEN BİR TANRI'YA

İşte bilmeden saygı gösterdiğiniz bu **Tanrı'yı** sizlere bildiriyorum:

Dünyayı ve onda bulunan herşeyi yaratan **Tanrı**, göğün ve yerin **Rabbi** olduğundan, elle yapılmış tapınaklarda yaşayamaz. Sanki birşeye gereksinmesi varmış gibi **O'na** insan elleriyle hizmet de sunulmaz. Herkese yaşam, soluk ve daha başka herşeyi veren **O'dur**. Her ulusa bağlı insanları tek atadan yaratmış ve yeryüzünün

her yanında yaşamalarını sağlamıştır. Onlara ilişkin saptanmış tarih dönemlerini ve yaşam sınırlarını O çizmiştir; böylece Tanrı'yı arasınlar, araştırarak O'nu bulsunlar diye... O, hiç birimizden uzak değil. Çünkü yaşamımız, hareketlerimiz ve varlığımız O'ndandır. Ozanlarımızdan bazılarının dediği gibi:

- Bizler de O'nun soyuyuz.

Tanrı'nın soyu olduğumuza göre, Tanrı'nın öz varlığının, insan sanatı ve düşüncesiyle işlenmiş altına, gümüşe ya da taşla benzetilebileceği sanısına kapılmamalıyız. Tanrı, bu türden bilgisizler dönemlerini görmezlikten geldi..."

KURAN'A GÖRE TANRI MEKANI

Kuran'da Tanrı diyor ki:

"Ben kuluma şah damarından daha yakınlım."

Öyleyse Tanrı, Adem'i yaratmakla kendisine en güzel mekânı seçmiştir. O'na kul eliyle yapılan mekânlar gerekmez. Helé, kulların tapınmak için yaptıkları yerlere "Tanrı'nın Evi" demek hiç doğru değildir. Nitekim , bu durumu İncil redettiği gibi Kuran da redetmektedir. Örneğin Bakara Suresi 107, 108 ve 109. ayetlerinde şöyle diyor Tanrı:

"Öyleleri var ki, onlar tutup, bir mescit yaparlar. Orada her türlü fitne ve fesata soyunurlar. Doğru ve güzel olan şeyleri inkâr etmek; insanlara zarar vermek; inananlar arasında ikilik yaratmak ve daha önce Tanrı ile Elçisi'ne karşı savaşanları beklemek için çırpınırlar. Sonra da yemin ederek derler ki: "Amacımız, iyilik ve güzellik istemekten başka birşey değildir." Oysa, Tanrı tanıktır ki, onlar yalancıdır; kesinlikle yeminlerinde

samimi değildirler.

O mescite sakın girme, orada asla namaza durma.

Oysa daha ilk gününde fesattan uzak, kötülükten sakınarak kurulan bir mescit içinde salat etmek daha layıktır. Onun içinde nefsini temizlemeyi seven erler var. Tanrı temizlenenleri sever.

Peki, binasını takva ve Tanrı rızasını alma temelleri üzerine kurmak mı, yoksa yıkılmaya yönelen bir uçurumun kenarına binasını kurarak cehennem ateşine yuvarlanmak mı daha iyidir? Tanrı, kendilerine yazık eden zalimler topluluğunu doğru yola götürmez..."

**"NE ARARSAN KENDİNDE ARA;
KUDÜS'TE, MEKKE'DE, HAC'DA DEĞİLDİR"**

**Bir kez gönül yıktın ise,
Bu kıldığın namaz değil;
Yetmiş iki millet dahi,
Elin yüzün yımaz değil.**

diy en Yunus Emre,  ekilcili e kar ıdır:

**Oru , namaz, zekat, hac, c rm-  cinayet durur
Fakir bundan azaddır, has-ı heves i inde.**

**Aynı Yunus Emre, tasavvufun doru unda Tanrı'yla
  yle b t nle ir:**

**Evvel benim, ahir benim
Canlara can olan benim
Azıp yolda kalmı lara
Hazır medet veren benim.**

**Kabe ve put, iman benim,
Çark uruban dönen benim.
Bulut olup göğe ağan,
Yağmur olup yağan benim.**

Peki, **Yunus**, bu **Tanrısal gücü** kendisinde nasıl buluyor?

Hiç kuşkusuz, **Mansur**'un "**Enel-Hak**" (Tanrı Benim) felsefesinde buluyor. **Mansur** da, bu düşüncesini, tasavvuf felsefesiyle **Kuran**'daki **Tanrı** kelimelerine dayandırıyor. **Bakara** suresi 34. ayette diyor ki **Tanrı**:

"Hani, Meleklerle: "Adem'e secde edin!" demiştik de, bütün melekler secde etmişlerdi. Ancak, İblis secde etmekten yüz çevirip kibirlendi, kafirlerdendi o."

Aynı ifadeleri **Kehf** suresinin 50. ayetinde de kullanıyor **Tanrı**:

"Hani, biz Meleklerle, "Adem'e secde edin!" demiştik de, İblis dışında hepsi secde etmişti. Çünkü İblis, cinlerdendi ve Rabbinin buyruğundan dışarı çıkmış, asi olmuştu. Şimdi siz, Beni bırakıp da onu ve onun soyunu mu dost ediniyorsunuz? Zalimler için ne çirkin bir değişmedir bu."

Sad Suresi'nin 71'den 85'e kadar ki ayetlerinde ise şöyle denilmektedir:

"Hani, Rabbin, meleklerle demişti ki:

- Ben çamurdan bir **Adem** (insan) yaratacağım. O'nu tamamlayıp içine ruhumdan üfürdüğüm zaman, derhal O'nun önünde secdeye kapanın.

Bunun üzerine bütün melekler **Adem**'e secde ettiler. Yalnız **İblis** (Şeytan) secde etmedi. Çünkü O, kibirlendi,

büyüklik tasladı, inkârcılardan oldu. **Tanrı**, dedi ki O'na:

- **Ey İblis!** İki elimle yarattığım **Adem'e** secde etmemen nedendir? Neden büyüklendin? Yoksa yücelenenlerden mi oldun?

İblis, dedi ki:

- Ben, **Adem'den** daha hayırlıyım. Çünkü beni ateşten, O'nu çamurdan yarattın.

Bunun üzerine **Tanrı** hiddetlendi, dedi ki:

- Hadi, çık oradan! Artık sen cennetten kovulmuş birisin. Ceza gününe kadar lanetim senin üzerinedir.

Dedi ki **İblis**:

- Kudret ve şerefine andolsun ki, insanların tümünü azdıracağım.

Tanrı, dedi ki:

- Ben de cehennemi seninle ve onlardan sana uyanlarla tamamen dolduracağım."

Mansur, **İblis** gibi kafirlerden ve zalimlerden olmamak için, **Tanrı'yı** gönlüne almış, O'na mekan olmuştur.

Ö nedenle **Alevi-Bektaşî inanç sisteminde insanın gönlü, Tanrı'nın Beytülmalı** (genel mal hazinesi)dir. Bir başka ifadeyle **kâmil insanın gönlü, Beytullah** (Tanrı'nın evi)dir. Yani, **Tanrı'nın evi, kulların elleriyle yaptıkları ve içlerinde fesat kâynattıkları dört duvardan oluşan mekânlar değil; yüreği sevgi dolu kâmil insanların gönlüdür.**

MUSA İLE HÜSEYİN BENZETMESİ

Ünlü ozan **Fuzuli**, **Musa Peygamber'in** çektiği eziyet ile ateşte yanmasını, **Kerbela şehidi İmam Hüseyin'e** benzetmekte ve şunları söylemektedir.

"Tahammül okuna gelenlerin ve tevekkül (kadere razı) bıçağı ile doğrananların biri de **Hazreti Musa Kelimullah**'dır; ki, yardımcılarının azlığı dolayısıyla **Firavun** evladının cefasına tahammül gösterip ve kavminin (toplumunun) sefilleri (zevk ve eğlence düşkünleri) tarafından reva (uygun) görülen eziyetlere sabır kılıp haline şükrederdi.

Gerçekten de **O'nun** hali ve uğradığı türlü korkular, **Kerbela Şahı'nın** (İmam Hüseyin'in) vakalarına (olaylarına) benzer.

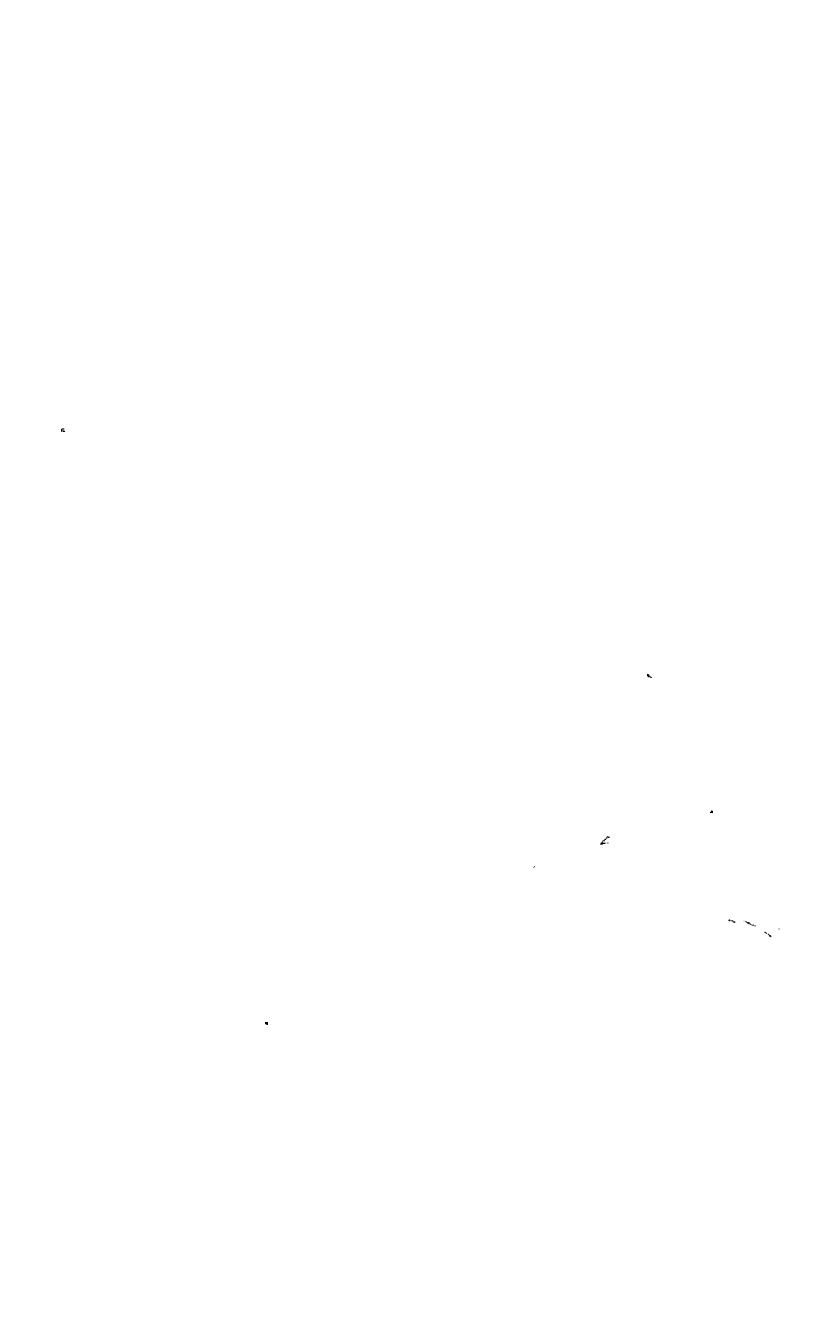
O Şahı Kerbela ki; düşman istilası (kuşatması) yüzünden, **Resulün** (Hz. Muhammed'in) ravzasını (ağacı, çayırı, çimeni bol bahçesini) terkedip Kerbela sahrasında (çölünde) musibetlere (uğursuz felaketlere) uğradığı halde hiç sarsılmadı. Ve akidesi (iman ve inancı) asla bozulmadı.

Mihnet-i Musa değil manend-i enduh-ü Hüseyin
Farkın etmiş anların mizan-ı enduh ü bela
Şem'i bezm efruzdur vadii eymen ateşi
Nar-ı alem suzdur berk-i belay-ı Kerbela..."

Yazıda geçen kimi sözcüklerin karşılıklarını tırnak içinde verdik. Şiirdeki kimi sözcüklerin karşılıkları da şöyledir:

Alem: Dünya, cihan. **Bela:** Afet, ceza, musibet. **Berk:** Şimşek. **Bezm:** İçkili, eğlenceli. **Efruz:** Parıltı, parlatan, aydınlatan. **Enduh:** Gam, keder, kaygı, tasa, üzüntü, sıkıntı. **Fark:** Aynlık, başkalık. **Manend:** Eşsiz, emsalsiz. **Mihnet:** Eziyet, zahmet. **Mizan:** Tartı, terazi, ölçek, ölçü aleti. **Nar:** Ateş. **Suz:** Yakıcı, yanan. **Şem'i:** Işığa mensub. **Vadii Eymen:** Hz. Musa'nın, **Tur Dağı'nda Tanrı'nın** tecellisine (görünmesine) mazhar (nail olduğu, şeref-lendiği) yer.

*DAVUT PEYGAMBER
KİTABI: ZEBUR
DİNİ: MUSEVİLİK İÇİNDE*

DAVUT PEYGAMBER

Davut Peygamber'in soyu ve fiziksel yapısı şöyledir:

"Davud b. İša; Yehuza b. Yakub, b. İshak, b. İbrahim Peygamber soyundandır. Kısa boylu, hastalıklı, ak tenli, mavi gözlü, kırmızı yüzlü, ince bacaklı; düz ve ak saçlı; tepesinin saçı dökülüp açılmıştı... Gür ve güzel sesli, güzel huylu, temiz kalpli ve çok anlayışlı idi.

Ancak **İša**'nın, **Davud Peygamber**'den başka, duvar gibi oniki oğlu daha vardı. **Davud**, kısa boylu ve vücudca çelimsiz olduğu için, babası **İša**, O'nu, hor görür, insanlar arasına çıkarmaktan utanır, O'na davarlarını güttürürdü." (M. Asım Köksal, Peygamberler Tarihi)

Musa peygamberden yaklaşık 300 yıl sonra, **İsa** peygamberden yaklaşık bin yıl önce (M.Ö. 1015-975 ya da İ.Ö. 1011-971) yaşayan **Davud** peygamber, **Yahuda** kabilesinden **Yasa**'nın sekizinci ve en küçük oğludur. Daha onsekiz yaşlarında babasının sürülerini güden bir çoban iken **Samuel** peygamber tarafından gizlice **İsrail hükümdarı** olarak takdis edildi. Ne var ki bir çok olumsuzlukları peşpeşe yaşayan **Davud**, uzun süre **Saul**'un gazabından kaçtı, **Yahudiye** sahralarında dolaştı, bir aralık **Filistinliler**'in hizmetinde bulundu. **Saul**'ün ölümü üzerine, **Yahuda kabilesine**, **Hebron**'da iken kral seçildi. Sonra **Kuzey Şeyhleri**'yle anlaşarak, **Yahuda ve İsrail Kralı** oldu.

Bu noktada **Tevrat**'ın **2. Samuel**, Bap 5 bölümünde şöyle deniliyor:

"Tüm **İsrailliler Davud**'a geldiler, dediler ki:

- İşte, biz senin kemiğin ve etiniz. Geçmişte üzerimize kral olan **Saul** iken, bizi dışarı çıkaran ve içeri getiren sen

oldun. Hem **Tanrı**, sana dedi ki: "**Kavmimi, İsrail'i sen yöneteceksin ve İsrail üzerine sen başkan olacaksın.**"

Bunun üzerine **İsrail'in** bütün ihtiyarları **Hebron'da** toplanıp, **Davud'u, İsrail üzerine kral** atadılar, **O'nu kutsa-**
dılar. Ve Davud, Tanrı önünde İsraililer'le anlaşma yaptı
kral oldu.

Davut, kral olduğu zaman otuz yaşındaydı ve krallığı, yedi yıl altı ay **Hebron'da Yahuda** üzerinde, otuzüç yıl da **Yeruşalim'de tüm İsrail'le Yahuda** üzerinde olmak suretiyle tam kırk yıl sürdü.

Ancak, **Davud Peygamber** bu kısa ömürden pek memnun değildi. Gözlerinden yaşlar aktığı sırada, O'nun üzüntüsünü gören **Adem Peygamber, Cebrail'e sordu:**

- **Kimdir bu?**

Cebrail, yanıt verdi:

- **Senin evlatlarından Peygamber Davud'dur.**

- **Peki, niçin ağlıyor?**

- **Kendisinden bir yanlışlık olacak; onun için ağlı-**
yor.

- **Ömrü ne kadardır?**

- **Altmış yıldır.**

- **Ya benim ömrüm ne kadardır?**

- **Bin yıldır.**

- **Öyleyse kendi ömrümden kırk yılını O'na bağışla-**
dım.

Adem, Tanrı'ya dua etti, niyazda bulundu; isteği kabul
olundu.

Böylece **Davud'un** toplam ömrü yüz yıl oldu.

Davud, krallığını sağlamlaştırdıktan sonra, **Kudüs'ü,**

Cebuslular'ın elinden alarak başkent yaptı. **Yahudiler**'in **yasa levhalarını** sakladıkları sandığı oraya getirdi. Ancak güçlü bir hükümdar olmasına karşın, tutkularından dolayı zayıf karaktere sahip olduğu için, bir çok karısından ve çocuklarından oluşan topluluğa dahi söz geçiremedi. Örneğin:

DAVUD, ÇIPLAK DANS EDİYOR

Tevrat'ın 2. Samuel Bap 6 bölümünde **Davud**'un, sevinçten çıplak dans etmesi şöyle anlatılmaktadır:

"**Davud**, içinde **Rabbin yasa levhaları** bulunan sandığı kente getirdiği zaman, **Saul**'un kızı olan eşi **Mikal**, pencereden baktı, gördü ki, kral **Davud**, **Rabbin** ve herkesin önünde soyunmuş raks etmektedir. Eşi adına utandı ve yüreğinde **Davud**'u hor gördü.

Rabbin sandığını içeri getirdiler ve çadırın ortasındaki yerine koydular.

Davud, **Rabbin** önünde yakılan takdime ile selamet takdimesini sunmayı bitirdiği zaman, Ordular; **Tanrı**'nın adıyla kavmi mübarek kıldı. Ve **Davud**, bütün kavma, bütün İsrail toplumuna, erkek ve kadın herkese birer somun ekmegi ile birer parça et ve birer kuru üzüm pideşi dağıttı. Herkes evine gitti.

Davud da kendi hane halkını mübarek kılmak için evine döndü. Döner dönmez de **Saul**'un kızı olan eşi **Mikal** karşıladı O'nu ve dedi ki:

- Bugün kullarının cariyeleri önünde, ancak bayağı adamlardan birinin utanmadan soyunabileceği gibi soyunan İsrail kralı, acaba ne denli şerefliydi?

Davud, eşi **Mikal**'i şöyle yanıtladı:

- **Rabbin** kavmi üzerine ve tüm İsrail üzerine beni

hükümdar koyan; ve de baban kral Saul yerine ve O'nun bütün ev halkı üzerine reis olarak beni seçmiş olan Rabbin önünde, evet oynadım. Bundan ziyadesiyle alçalacağımı ve kendi gözümde de alçak olacağımı biliyorum. Fakat söylediğin cariyeler tarafından hürmet edileceğimi de biliyorum.

Ama **Davud**'a kırgın olan **Mikal**, ölünceye dek **Davud**'la yatmadı ve çocuğu olmadı..."

Davud Peygamber, dini konularda, **Musa Peygamber**in getirdiği şariat kurallarına uydu. Çünkü, kendisinin olan **Zebur** kitabı, ilahiler ile öğütlerden oluşmuştu. **Davud**'un inancında ve ibadetinde **Müzik** ağırlık taşımaktaydı. Kendisinin de çok güzel ve etkileyici bir sesi vardı. O kadar ki, yıllarca sonra oluşan **Divan Edebiyatımız**'da bile güzel ve gür sesler, O'nun sesine benzetilerek "**Davudi**" diye anılmıştır. Söylenceye göre, bir defasında **Davud**'un sesinin etkisiyle binlerce kişi ölmüş, akan sular durmuş, uçan kuşlar düşmüş, ağaçlar eğilip secde etmiş, vahşi hayvanlar uysallaşmış, dağlar ve taşlar erimiştir...

Davud Peygamber, Asım Köksal'ın "çelimsiz" göstermesine karşın çok güçlüdür. Parmakları arasında demiri bir mum gibi eğip bükebilir. Savaşta giyilen zırh gömleğinin ilk yapımcısı O'dur. Bu konuda **Kuran**'ın **Enbiye** suresi 80 ve **Sebe** Suresi 11. ayetlerinde şöyle deniliyor:

"**Davud**'a, sizi, sizin şiddetinizden koruması için zırh yapma sanatını öğrettik." "**Geniş ve uzun zırhlar yap, işçiliğinde titiz davran.**" dedik.

Kuran'ın bir çok ayetinde **Davud Peygamber**'den bahsedilmektedir. Örneğin, gençliğinde bir çok olumsuzluklar yaşayan **Davud**, **Saul**'dan korunmak için, **Filistinliler**'in kralı **Calut**'a karşı savaşan **Talut**'un ordusunda bulunup **Ca-**

lut'u sapan taşıyla vurup öldürmesi olayı, **Bakara** suresi 249, 250 ve 251. ayetlerde şöyle anlatılmaktadır:

"**Talut**, savaşmak için yola çıkınca, askerlerine dedi ki:

- Tanrı sizi, bir ırmakla sınava çekecektir. Bilesiniz ki, o ırmaktan kana kana su içen benden değildir. Ancak, eliyle bir avuç su alan başka...

Bu uyarıya karşın, susamış olan askerlerin pek azı o ırmaktan su içmedi. Böylece **Talut**'la beraber az sayıda asker ırmağı geçebildi. **Talut**, onlara dedi ki:

- Bugün bizim, **Calut**'a ve ordusuna karşı savaşacak gücümüz yoktur.

Talut'a inanıp **O**'na bağlılık gösterenler şöyle konuştular:

- Sayıca az olan nice topluluk vardır ki, sayıca çok olan nice topluluğa **Tanrı**'nın izniyle galip gelmiştir. **Tanrı**, sabreden inanmışlarla beraberdir.

Bu bir avuç inanmış insan, **Calut** ve ordusuyla karşılaştıklarında şöyle yakardılar:

- Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır. Ayaklarımızı yere sağlam bastır. Ve zulm ile küfre sapanlar karşısında bize yardım et!..

Bu inançla savaşan **Talut** askerleri, **Calut** ordusunu bozguna uğrattı. Ve **Davud** bu arada **Calut**'u öldürdü. Bundan sonra **Tanrı**, **Davud**'a mülk, saltanat ve hikmet verdi, **O**'na dilediği şeyleri öğretti. Eğer **Tanrı**, iyi niyetli insanları, kötü niyetli insanlara üstün kılmıyorsa, yeryüzü bozguna uğrardı. **Tanrı**, iyi amelli insanlara karşı çok lütüfkârdır."

Sad Suresi'nin 26. ayetinde de **Tanrı**, **Davud**'a şöyle demektedir:

"Ey **Davud**! Artık seni yeryüzünde halife yaptık.

Bundan böyle geçici heveslere uyma, insanlar arasında eşitliği gözet, onlara hak terazisiyle hükmet, Tanrı yolundan sapma. Tanrı yolundan sapanlar, hesap gününü unutmuş olanlardır. Onlar için o gün ağır bir azap vardır."

Davud ve oğlu Süleyman için Neml suresi 15 ve 16. ayetlerde şöyle denilmektedir:

"Andolsun ki, biz, Davud'a da, Süleyman'a da bilim verdik. Onlar şöyle dediler:

- Bizi, inançlı kullarının birçoğundan üstün kılan Tanrı'ya hamd olsun.

Süleyman, babası Davud'a mirasçı oldu ve şöyle dedi:

- Ey inanmış insanlar! Bize kuşların dili öğretildi ve herşeyden nasip verildi. Kuşkusuz ki bu nasip Tanrı'nın bize apaçık bir lütfudur."

ZEBUR (MEZMURLAR)

Musa peygamberden sonra ikinci kitaplı peygamber olarak bilinen **Davud**, **Zebur** adlı kitabıyla **İsrailliler**'den kabul gördü.

"Mezmurlar" adıyla da bilinen **Zébur**'un özgün dili **İbranice**'dir. **Mezmur** sözcüğü, **İbranice**'de **"Mizmor"**dan türetilmiştir, **"ilah"** anlamına gelmektedir. Kitap, **İbranice** **"Övgüler"** adını taşımaktadır.

Kitabı Mukaddes şirketi tarafından , **İbranice** özgün metninden **Türkçe**'ye çevrilen **Zebur**, bir şiir kitabı gibi okuyucuya sunulmaktadır. Zaten **Zebur**'un kendisi şiir kitabıdır.

Güzel bir Türkçe ile kültürümüze kazandırılan **Zebur**'un önsözünde deniliyor ki:

"**Mezmurlar**, bir **Yahudi** kitabı olmasıyla birlikte **İsa** tarafından da kullanıldı. **Yeni Antlaşma** yazarlarınca alıntılar yapıldı ve yüzyıllar boyu **Hristiyanlarca** bir tapınma kitabı olarak başvuruldu.

Mezmurlar, bir şiir kitabıdır. **İbrani şiirinin** en belirgin özelliği **paralelizmdir**. Paralelizm, birinci dizedeki konuyu, ikinci ya da üçüncü dizelerde de farklı biçimlerde tekrarlamaktadır. Ancak ikinci ve üçüncü dizeler aynı konuyu karşıt biçimde geliştirir, tasvir (yazıyla tarif) eder, anlatımı doruğa çıkarır.

Konu yönünden Mezmurlar bir kaç türe ayrılmaktadır: Bunları, **övgü ve tapınma ilahileri**; Tanrı'nın yardımını, korumasını, kurtarmasını isteyen **dualar**; **bağışlanmak için yalvarışlar**; Tanrı'nın bereketleri için **şükranlar** ve **düşmanların cezalandırılması için dilekler** olarak sıralayabiliriz. Bu dualar, hem bireysel, hem de ulusal özellik taşımaktadırlar. Bazıları, kişinin en içten duygularını anlatırken, bazıları da Tanrı halkının duygu ve gereksinimlerini dile getirmektedir. Bunlarda **Tanrı**; kimileyin **kral, yaratıcı, kurtarıcı ve kahraman** olarak karşımıza çıkmaktadır.

Beş kitaptan oluşan toplam yüzelli mezmur vardır. Yüz on altısının başlığı olan Mezmurların yetmiş üçü, İ.Ö. 1011-971 yıllarında egemenlik süren **İsrail Kral'ı Davud'a** aittir. Başlıklarda belirtilen öteki yazarlardan bazıları ise şunlardır: **Davud'un oğlu Süleyman, Asaf, Musa ve Korahoğulları.**"

İşin ilginç yönü, **Davud Peygamber, Musa Peygamber'den** yaklaşık 300 yıl sonra dünyaya gelmiş olmasına karşın, **Musa'nın kitabı Tevrat'ta, Davud'un yaşamıyla** ilgili ayrıntılı bilgiler verilmesidir.

Bu saptamadan sonra **Zebur**'dan seçtiğimiz bir kaç **Mezmun**'u (ya da şiiri) bilgilerinize sunuyoruz:

11. MEZMUR

Müzik Şefi için - **Davud**'un mezmuru

Ben Rab'be sığınırım
Nasıl dersiniz bana:
- Kuş gibi kaç dağlara?
Bak, kötüler yaylarını geriyor,
Temiz yürekli insanları karanlıkta vurmak için
Oklarını kirişine koyuyor.
Temeller yıkılırsa, ne yapabilir doğru insan?
Rab, kutsal tapınağındadır;
O'nun tahtı göklerde dir.
Bütün insanları görür, herkesi sınar.
Rab, doğru insanı sınar,
Kötüden, zorbalığı sevenden tiksindir.
Kötülerin üzerine kızgın korlar ve kükürt yağdıracak,
Paylarına düşen kâse, kavurucu rüzgar olacak.
Çünkü Rab doğrudur, doğruları sever;
Dürüst insanlar O'nun yüzünü görecek.

18. MEZMUR

Müzik Şefi için Rab'bin kulu **Davud**'un mezmuru

Seni seviyorum, gücüm sensin ya Rab!
Rab, benim kayam, kalem, kurtarıcımdır,
Tanrım, kayam, sığınağımdır,
Kalkanım, güçlü kurtarıcım, korunağımdır!
Övgüye değer Rab'be seslenir
Ve kurtulurum düşmanlarımdan.

Ölüm iplerine dolanmıştım,
Yıkım sesleri basmıştı beni,
Ölümler diyarının bağları sarmıştı,
Karşıma ölüm tuzakları çıkmıştı.
Sıkıntı içinde Rab'ba yakardım.
Yardıma çağırdım Tanrı'mı.
Tapınağından sesimi duydu,
Haykırışım kulaklarına ulaştı.

O zaman yeryüzü sarsılıp sallandı,
Titredi, sarsıldı dağların temelleri,
Çünkü Rab öfkelenmişti.
Burnundan duman yükseldi,
Ağızından kavurucu bir ateş
Ve alevli korlar fışkırdı.
Kara buluta basarak gökleri yarıp aşağı indi.
Bir Keruv'a binip uçtu,
Rüzgar kanatlar takarak hızla geldi.
Karanlığı örtündü, kara bulutları kendine çardak yaptı.
Varlığının parıltısından,
Bulutlardan dolu ve alevli korlar savruluyordu.
Rab, göklerden gürledi,
Duyurdu sesini Yüceler Yücesi,
Dolu ve alevli korlarla.
Şavurup oklarını düşmanlarını dağıttı.
Denizlerin yatakları göründü,
Yeryüzünün temelleri açığa çıktı ya Rab!
Senin azarlamandan,
Burnundan çıkan güçlü soluktan.
Rab, yukarıdan elini uzatıp tuttu,
Çıkardı beni derin sulardan.
Güçlü düşmanımdan,

Benden nefret edenlerden kurtardı beni;
Çünkü onlar benden güçlüydü.
Felaket günümde karşıma dikildiler,
Ama Rab bana destek oldu.
Beni huzura kavuşturdu,
Kurtardı, çünkü benden hoşnut kaldı.

Rab, doğruluğumun karşılığını verdi,
Beni temiz ellerime göre ödüllendirdi.
Çünkü ben, Rab'bin yolunda yürüdüm,
Tanrı'mdan uzaklaşarak kötülük yapmadım.
O'nun bütün ilkelerini gözönünde tuttum,
Kurallarından hiç ayrılmadım.
O'nun gözünde kusursuzdum,
Suç işlemekten sakındım.
Bu yüzden Rab, doğruluğuma
Ve gözünde temiz olan ellerime göre
Ödüllendirdi beni.

Sana bağlı olana, sen de bağlılık gösterir,
Kusursuz olana kusursuz davranırsın.
Pak olanla pak olur, eğriye eğri davranırsın.
Alçakgönüllü halkı kurtarır
Tepeden bakanın başını eğersin.
Işığımın kaynağı sensin,
Karanlığımı aydınlatan Rab Tanrım!
Desteğinle akıncılara saldırır,
Seninle suları aşarım Tanrım!

Tanrı'nın yolu kusursuzdur,
Rab'bin sözü arıdır.
O kendisine sığınan herkesin kalkanıdır.

Var mı Rab'dan başka Tanrı?
Tanrımız'dan başka kaya var mı?
Beni güçle donatan Tanrı O'dur,
Yolumu kusursuz kılar.

Ayaklar verdi bana, tıpkı geyiklerinki gibi,
Doruklarda tutar beni.
Bana savaşmayı öğretti,
Kollarımla tunç bir yayı gereyim diye.
Zafer kalkanını verirsin bana,
Sağ elin destekler, lütfun yüceltir beni.
Adım attığım yerleri genişletirsin,
Burkulmaz bileklerim.

Kovaladım, yetiştim düşmanlarıma,
Hepsi yok olana dek geri dönmedim.
Ezdim onları, kalkamaz oldular,
Ayaklarımla altına serildiler.
Çünkü savaş için beni güçle donattın,
Bana başkaldıranları önümde yere serdin.
Düşmanlarımı kaçmak zorunda bıraktın,
Yok ettim benden nefret edenleri.
Feryat ettiler, ama kurtaran çıkmadı;
Rab'bi çağırdılar, ama O yanıt vermedi.
Ezdim onları, rüzgarın savunduğu toza döndüler,
Sokak çamuru gibi savurup attım.

Halkımın çekişmelerinden beni kurtardın,
Ulusların önderi yaptın,
Tanımadığım halklar bana kulluk ediyor.
Duyar duymaz sözümü dinlediler,
Yabancılar bana yaltaklandılar.
Betleri, benizleri attı,

Titreyerek çıktılar kalelerinden.
Rab yaşıyor! Kayam'a övgüler olsun!
Yücelsin beni kurtaran Tanrı!
O'dur öcümü alan, halkları bana bağımlı kılan.
Düşmanlarımdan kurtarır beni,
Bana başkaldıranlardan üstün kılar,
Zorbaların elinden alır.
Bu yüzden uluslar arasında sana şükredeceğim ya Rab!
Adını ilahilerle öveceğim.

Rab, kralını büyük zaferlere ulaştırır,
Meshettiği krala, Davud'a ve O'nun soyuna
Sonsuza dek sevgi gösterir.

33. MEZMUR

Ön bölümünden bir parça

Ey doğru insanlar, Rab'be sevinçle haykırın!
Dürüstlere O'nu övmek yaraşır.
Lir çalarak Rab'ba şükredin.
On telli çenk eşliğinde O'nu ilahilerle övün.
O'na yeni bir ezgi dizin,
Sevinç çığlıklarıyla sazınızı konuşturun...

(Parantez açarak diyoruz ki; Anadolu Aleviliği inanç sisteminde de müzik vardır. On iki Hizmet'te zakirler saz çalar, şiirler okunur; gülbengler, duvazimamlarla sözler ilahileştirilir.)

58. MEZMUR

Ey yöneticiler, gerçekten adil mi karar verirsiniz?
Doğru mu yargıyorsunuz insanları?
Hayır! Hep haksızlık tasarlıyorsunuz içinizde,
Zorbalık saçar elleriniz yeryüzüne.

Kötüler daha ana rahmindeyken yoldan çıkar,
Doğdu doğalı yalan söyleyerek sapar.
Zehirleri yılan zehiri gibidir.
Kulakları tıkalı bir kobrayı andırırlar,
Usta büyücülerin,
Afsuncuların sesini duymak istemeyen bir kobrayı.

Ey Tanrı, kır onların ağzında dişlerini,
Sök geç aslanların azı dişlerini ya Rab!
Akıp giden su gibi yok olsunlar.
Yaylarını gerince oklarının ucu kırılsın.
Süründükçe eriyen sümüklübölceğe dönsünler.
- Düşük çocuk gibi güneş yüzü görmesinler.
Kazanlarınız, diken ateşini daha duymadan,
Yaşı da, kurusu da kasırgayla savrulacak kötülerin.

Doğru adam, alınan öcü görünce sevinecek
Ve ayaklarını, kötünün kanında yıkayacak.
- O zaman insanlar: - Gerçekten doğrulara ödül var,
- Gerçekten dünyayı yargılayan bir Tanrı var!.. diyecek,

*İSA PEYGAMBER
KİTABI: İNCİL
DİNİ: HRİSTİYANLIK*

MERYEM'İN DOĞUMU VE...

M. Asım Köksal, Peygamberler Tarihi'nde Meryem'in doğumunu ve ergenlik dönemini şöyle anlatıyor:

"**Hz. Meryem'in** babası İmran b. Masan olup Hub'um b. Süleyman Aleyhisselam'ın soyundandır. Masan Hanedanı da, İsrail oğullarının başkanlarından, Din Bilginleri ve Danışmanlarından idi.

Zekeriyya Aleyhisselam'la İmran b. Masan, iki kız kardeşe evli olup **Zekeriyya** Aleyhisselam'ın zevcesinin adı **Eşya** (İşa) bint-i Fakud, İmran b. Masan'ın zevcesinin adı da, **Hanne** bint-i Fakud idi.

Hanne; İsa Aleyhisselam'ın annesi **Hz. Meryem'in** annesi idi.

Hanne; yaşlanıp çocuk doğurmaktan aciz bulunduğu ve bir ağacın gölgesinde oturduğu sırada, bir kuşun, yavrusunun ağzına yiyecek verdiğini görünce, kendisinde, bir oğlan çocuğu olması arzusu uyandı. Bir oğlan çocuğu ihsan etmesi için **Allah'a** yalvardı.

-**Ey Allahın!** Eğer bana, bir erkek çocuğu ihsan edersen, onu, **Beytülmakdis'e** vakfetmek, **adak** ve şükranе olarak onun hizmetinde bulundurmak, üzerime borç olsun!...

Hanne'nin bu adağı, **Kuran'ı Kerim'de** şöyle açıklanır:

"Hani, (İmran'ın) karısı:

- **Ey Rabbim!** Karnımdakini, azadlı bir kul olarak sana adadım, Benden olan bu (adağı) kabul et! Kuşkusuz, (niyazımı) hakkıyla işiten, (niyetimi) kemaliyle bilen sensin!..."

(Ali İmran: 35)

Adanılan çocuk: **Mescid**'in hizmetlerini görür, ergenlik çağına basıncaya kadar hizmetten ayrılmazdı. Ergenlik çağına girdikten sonra, orada kalmak veya ayrılıp gitmek hususunda serbest bırakılır, gitmek isterse, arkadaşlarından izin alırdı. Oradan çıkıp gitmesi, onların bilgisi dahilinde olurdu.

Mescid hizmetine, erkek çocuklardan başkası adanmazdı.

Kızlar, bununla mükellef (yükümlü) tutulmazlar; Hayz (adet) görmeleri ve rahatsızlığa uğramaları nedeniyle bu hizmete elverişli görülmezlerdi.

Hanne; Hz. Meryem'e gebe olup da, karnındaki adayınca, kocası **İmran**, (ona çıkıştı, dedi ki:)

- Yazıklar olsun sana! Sen, bunu ne diye yaptın?! Eğer karnındaki kız olursa, kız da bu hizmete elverişli bulunmadığına göre, şu yaptığın şeyi gördün mü?

İkisi de üzüntüye düştüler.

Hanne; Hz. Meryem'e gebe iken, **İmran** vefat etti.

(**Hanne**); kız çocuğunu doğurunca, **Allah**, onun ne doğurduğunu daha iyi bilici iken, (yine de **O, Tanrı'ya** şöyle seslendi:)

"**Ey Rabbim!** Gerçek o ki, ben, onu, kız olarak doğurdum. (Biliyorum) Erkek, kız gibi değildir. Gerçek, ben, (onun) adını **Meryem** koydum. O'nu da zürriyetini de, o taşlanmış (koğulmuş) **Şeytan**'dan, sana sığınırım (ısmarlarım)!..." (Ali İmran:36)

İNCİL'E GÖRE İSA'NIN DOĞUMU

İncil'i yazan dört yazardan biri olan **Matta'ya** göre **Hz. İsa'nın** soy zinciri ve doğumu şöyledir:

"İshak, İbrahim'in oğluydu. Yakup, İshak'ın oğluydu. Yahuda ve kardeşleri, Yakub'un oğullarıydı. Perets ve Zerah Tamar'dan, Yahuda'nın oğullarıydı. Hestron, Perets'in oğluydu. Ram, Hestron'un oğluydu. Aminadab, Ram'ın oğluydu. Nahşon, Aminadab'ın oğluydu. Salman, Nahşon'un oğluydu. Boaz Rahab'dan, Salmon'un oğluydu. Obed Rut'tan, Boaz'ın oğluydu. Yesse, Obed'in oğluydu. Kral Davut, Yesse'nin oğluydu. Süleyman Uriya'nın karısından Davut'un oğluydu. Rehoboam, Süleyman'ın oğluydu. Abiya, Rehoboam'ın oğluydu. Asa, Abiya'nın oğluydu. Yehoşafat, Asa'nın oğluydu. Yoram, Yehoşafat'ın oğluydu. Uzziya, Yoram'ın oğluydu. Yotam, Uzziya'nın oğluydu. Ahaz, Yotam'ın oğluydu. Hezekiya, Ahaz'ın oğluydu. Manasse, Hezekiya'nın oğluydu. Amon, Manasse'nin oğluydu. Yoşiya, Amon'un oğluydu. Yekonyave kardeşleri Yoşiya'nın oğullarıydı.

Babil'e sürgünlük döneminden sonra: Şealtiel, Yekonya'nın oğluydu. Zerubbabel, Şealtiel'in oğluydu. Abuid, Zerubbabel'in oğluydu. Elyakim, Abiud'un oğluydu. Azor, Elyakim'in oğluydu. Sadok, Azor'un oğluydu. Ahim, Sadok'un oğluydu. Eliud, Ahim'in oğluydu. Eleazar, Eliud'un oğluydu. Mattan, Eleazar'ın oğluydu. Yakup, Mattan'ın oğluydu. (Ve) Meryem'in sözlüsü Yusuf, Yakub'un oğluydu. Meryem'den Mesih diye tanınan **İSA** doğdu.

İbrahim'den Davud'a dek tüm kuşak sayısı ondörttü. **Davut'tan Babil** sürgünlüğüne dek ondört kuşak, Babil sürgünlüğünden **Mesih'e** dek ondört kuşak.

İSA MESİH'in doğumu şöyle oldu: Annesi **Meryem**, **Yusuf**la nişanlıydı. Ama onunla biraraya gelmeden önce **Meryem**'in, **Kutsal Ruh**'tan gebe olduğu anlaşıldı. Sözlüsü **Yusuf**, doğru biri olduğundan ve **Meryem**'i küçük düşürmek istemediğinden, onu sessizce bırakmayı uygun gördü. **Yusuf**, bunları düşünüyordu ki, **Rab**'bin meleği, düşünde ona görünerek şöyle dedi:

- Ey **Davut** oğlu **Yusuf**! **Meryem**'i kendine eş olarak almaktan çekinme. Çünkü onda oluşan canlı, **Kutsal Ruh**'tandır. Bilesin ki, **Meryem** bir oğul doğuracak, onun adını **İSA** koyacaksın. Çünkü O, halkını günahlarından kurtaracaktır.

Bu zincirleme olaylar, **Rab**'bin, peygamber aracılığıyla söylediği şu söz yerine gelsin diye oldu:

- İşte, erden-kız gebe kalacak ve bir oğul doğuracak. O'nun adını **İmmanuel** koyacaklar.

İmmanuel, "Tanrı Bizimle" demektir.

Yusuf uyanınca **Rab**'bin meleğinden gelen buyruğa uydu ve karısını eve aldı. Ama bir oğul doğuruncaya dek kendisiyle biraraya gelmedi. Doğan oğlanın adını da **İSA** koydu.."

Hanne; (Tanrı'ya) "Erkek, kız gibi değildir" demekle; kızın, erkek gibi Mescid hizmetine elverişli olmadığını söylemek istemişti. (Böylece, **Meryem**'i) bir beze sararak **Mescid**'e götürdü. **Harun** Aleyhisselam'ın oğullarından olan ve o zaman, **Beytülmakdis Mescid**'inde sayıları otuzu bulan din bilginlerinin yanına koydu. (Ve onlara dedi ki:)

- Şu önünüzdeki çocuk, bir adaktır!

(Bilginler, **Hanne**'nin; kurbanların görevlisi, **İmran**'ın kızı olduğunu bildiklerinden, **Meryem**'i alıp bakmak için adeta yarıştılar. **Zekeriyya** Peygamber, onlara dedi ki:)

- Ben, buna bakmaya, sizden daha layık ve müstehak (hak kazanmış) bulunuyorum. Çünkü, bunun teyzesi, benim yanımda (zevcem) eşimdir.

Öteki Bilginler; **Zekeriyya** Aleyhisselam'a (İtiraz ettiler, dediler ki):

- Böyle yapma! Eğer o, kendisine, halkın en yakın ve en layık olanına bırakılacak olursa, onun, doğuran annesine bırakılması gerekir. Fakat biz, onun hakkında (yine de) kura çekelim. Kimin okuna çıkarsa, o onun yanında kalsın!...

Bunun üzerine, söz birliği ettikten sonra, on dokuz kişi, **Car** (Ürdün) ırmağına kadar gittiler. **Tevrat** yazarken kullandıkları kalemelerini, suyun içine attılar. **Zekeriyya** Aleyhisselam'ın kalemi; suyun üzerine çıktı, öbürlerinki, suyun dibine çöktü.

(Böylece) **Zekeriyya** Aleyhisselam, **Hz. Meryem**'in bakımını üzerine aldı, ve onu, **Yahya** Aleyhisselam'ın annesi olan **Teyzesi**'ne teslim etti. Büyüyünceye kadar ona, bir süt annesi tuttu.

Hz. Meryem, ergenlik çağına basınca, **Zekeriyya** Aleyhisselam, **Mescid**'de onun için bir oda yaptırdı. Oraya, ortasından bir kapı da koydurdu. **Kabe**'nin içine, merdivensiz çıkılamadığı gibi; bunun içine de, merdivensiz çıkılmazdı. Ve kendisinin yanına, **Zekeriyya** Aleyhisselam'dan başkası çıkamazdı. **Zekeriyya** Aleyhisselam, her gün ona, yiyeceğini, içeceğini, yağını, kokusunu götürüp bırakır, ayrılırken kapısını kilitlerdi.

Zekeriyya Aleyhisselam, ne zaman onun odasına girse, yanında, kış içinde yaz meyvası bulur, (hayret ederdi) Bu konu **Kuran**'da şöyle anlatılır:

"Allah, onu güzel bir rıza ile kabul etti. Ve onu güzel bir bitki gibi besleyip büyüttü. **Zekeriyya**'yı da Onun koru-

masına memur etti. **Zekeriyya**, ne zaman Onun bulunduğu **Mihrab'a** girdiyse, yanında her zaman yiyecek buldu. Ve ona sordu:

- Ey Meryem! Bunlar sana nereden geliyor?

Meryem, ona dedi ki:

- Bunlar, Allah katındandır. Çünkü Allah, kimi dilerse, ona sayısız rızık verir." (Ali İmran:37)

KURAN'A GÖRE İSA'NIN DOĞUMU

Kuran'ın Meryem Suresi'nde İsa'nın doğumu şöyle anlatılmaktadır:

"Kitapta **Meryem'i** de an. Hani o, ailesinden ayrılıp doğu tarafında bir mekâna yerleşmiş, onlarla arasına bir perde çekmişti. Biz de ruhumuzu ona göndermiştik de, O, kendisine diri bir erkek şeklinde görünmüştü. **Meryem**, O'na demişti ki:

- Ben, senden **Tanrı'ma** sığınırım. Sen, **Tanrı** yasağından çekinen biriysen eğer, sakın ha, bana yaklaşma.

Ruh, dedi ki:

- Ben, sadece **Rab'binin** elçisiyim. Sana tertemiz bir oğlan bağışlamak için buradayım.

Meryem, dedi ki:

- Benim nasıl oğlum olur? Bana herhangi bir erkek dokunmadı ki!.. Ne sanıyorsun beni? Ben bir kahbe değilim!..

Ruh, dedi ki:

- Rab'bin buyurdu ki: "O, benim için çok kolaydır. Meryem'den bir oğul almak, insanlara bir mucize olsun diye göstermemiz gereken bir rahmetimizdir. Bu, hükme bağlanmış bir iştir."

Bunun üzerine **Ruh**'la **Meryem** buluştu ve gebe kaldı **Meryem**. Sonra uzak durdular birbirine. **Meryem** insanlardan kaçarak yaşadı; utandı yakınlarından.

Nihayet doğum sancısı, **Meryem**'i bir hurma ağacının kütüğüne götürdü:

- Ah, dedi; keşke daha önce ölseydim; keşke unutulup gitseydim!..

Ruh, ona şöyle seslendi:

- Tasalanma, Rab'bin senin altyanında bir su akıttı. Yikan, paklan, ondan sonra hurma ağacının kütüğünü kendine doğru salla. Sana olgun, taze hurma dökülecektir... Artık ye, iç. Gözün aydın olsun. Eğer insanlardan birini görürsen şöyle söyle: "Ben Rahman'a "sus orucu" adadım. Onun için bugün hiç kimseyle konuşmayacağım."

Meryem, çocuğunu taşıyarak kendi toplumuna getirdi. Toplumundan dediler ki:

- Ey **Meryem**! Şaşılacak bir iş yaptın!

Meryem, bu suçlamalar karşısında çocuğunu işaret etti:

- Onunla konuşun, dedi.

Dediler ki:

- Beşikteki bir sabiyle biz nasıl konuşuruz?

Beşikteki **Sabi** (bebek) dillendi, dedi ki:

- Ben Tanrı'nın kuluyum. O, bana kitap verdi, peygamber yaptı. Beni bulduğum her yerde kutsal ve bereketli kıldı. Anneme iyilik etmemi önerdi. Beni zorba bir eşkiya yapmadı... Ne mutlu bana!... Doğduğum güne, öleceğim gün ve diri olarak kaldırılacağım güne selam olsun!..

İşte Meryem oğlu İsa budur!..." (Meryem: 16'dan 34'e dek)

Kuran'ın, Ali İmran Suresi'nde de, Meryem'in gebe kalışı şöyle anlatılıyor:

"Bir de Melekler, şöyle demişlerdi:

- **Ey Meryem! Tanrı seni, gerçekten seçti, arıttı, tertemiz kıldı; ve alemlerin kadınları üstüne seni yüceltti.**

"Ey Meryem, **Rabbinin** huzurunda saygıyla el bağla. Secdeye kapan ve rüku edenlerle birlikte rüku et. Bu gayb haberlerdendir ki, sana vahy ediyoruz. Onlar, **Meryem'in** bakımını kimin üstleneceğini belirlemek için kalemelerini atarlarken, sen yanlarında değildin. Çekiştikleri sırada da yanlarında değildin.

Bir de Melekler şöyle demişlerdi:

- **Ey Meryem! Tanrı seni, kendisinden bir sözcükle muştuluyor: Adı, Meryem Oğlu İsa Mesih'tir. Dünya ve ahirette yüz akıdır. Tanrı'ya yaklaştırılanlardan. O, Beşikte ve yetişkin çağında insanlarla konuşacaktır. Barışa ve hayra yönelik iş yapanlardan. O...**

Meryem, dedi ki:

- **Rabbim, benim çocuğum nasıl olur? Bana hiçbir kimse dokunmadı ki!**

Tanrı, yanıtladı Meryem'i:

- **Tanrı, dilediğini işte böyle yaratır. Bir iş ve oluşa karar verdiğinde, sadece ona "ol!" der, o hemen olur.**

O'na Kitap'ı, Hikmet'i Tevrat'ı ve İncil'i öğretecek. O'nu Beni İsrail'e şöyle konuşan bir Resul yapacak:

- **Şu bir gerçek ki, ben size Rabbinizden bir mucize getirdim: Ben, çamurdan, kuş görünümünde birşey yapar, ona**

üflerim de, **Tanrı**'nın izniyle kuş oluverir O. Ben, körü ve hastaları iyileştirir, ölüleri **Tanrı**'nın izniyle diriltirim. Evlerinizde yemekte ve biriktirmekte olduklarınızı size haber veririm. Eğer inananlarsanız, bunda sizin için tam bir mucize vardır..." (Ali İmran: 42'den 49'a dek)

İncil'de görüleceği gibi **İsa**'nın yaşamında körlerin gözünü açma, hastaları iyi etme ve ölüyü diriltme eylemleri vardır.

Yine bu kitabın ilerleyen sayfalarında görüleceği gibi, beşikte konuşan ve **Tevrat**'ı, **İncil**'i, **Hikmet**'i, **Kitabı** okuyan ve öğretecek olan **İsa motifi**, **Hz. Ali**'nin doğum sonrasında da görülmektedir.

MEVLANA'YA GÖRE MERYEM'İN GEBELİĞİ

Mevlana, altı ciltlik ünlü **Mesnevi**'sinde **Meryem**'in, **Tanrı**'yla buluşmasını ve gebe kalmasını şöyle anlatıyor:

"**Meryem**, yapayalnızken, canlara can katan birisini gördü. Bu adam öyle güzeldi ki, gönülleri alıyordu. Ruhlemin, onun gözünün önünde ay gibi, güneş gibi yerden doğuverdi. Güneş, doğudan nasıl çıkarsa, o da örtüsüz, nikapsız (peçesiz) **Meryem**'in önünde yerden öyle doğdu.

Meryem, çıplaktı; bir kötülük yapar diye korktu, eli ayağı titremeye başladı. Gördüğü adam öyle dilberdi ki, **Yusuf** bile görse, **Yusuf**'u gören kadınlar gibi şaşırıp kalır, ellerini doğrardı.

Meryem, kendisinden geçti ve bu dalgınlık aleminde, "**Bu adamdan Tanrı**'ya sığınayım" dedi...

O **Tanrı** Rahmetini gösteren **Melek**, **Meryem**'e bağırdı:

- Ben **Tanrı** tapısının eminiyim, benden ürkme.

Tanrı'nın yücelttiği kimselerden baş çekme. Bu çeşit güzel mahremlerden çekinme!

Melek, bu sözleri söylerken dudaklarından çıkan pak nurlar birbirine ulanıp göğe ağıyordu. Ve **Melek**, konuşmasına devam ediyordu:

- Sen benim varlığımdan yokluğa kaçıyorsun; ama ben yokluktan bir padişahım ve bir bayrak sahibiyim. Zaten yurdum orası, ağırlığım da orada. Sana görünen yüzüm, bir suretimden ibarettir.

Ey Meryem! Hele bir iyice bak; ben, anlaşılması müşkül bir nakşım; hem hilalim, hem gönüllerdeki hayal!..

Gönlüne bir hayal geldi de yerleşti mi, nereye kaçarsan kaç, o seninledir.

Kendine gel! Lahavle deyip durma ey İmran'ın kızı! Ben zaten buraya Lahavle makamından gelip düştüm... Seni defalarca kurtaran o sığındığın makam, benim makamımdır. "Tanrı'ya sığınırım" diyorsun ya, o sığınmak yok mu? İşte ben, ta kendisiyim zaten... Tanımazlıktan beter bir afet yoktur. Sen, sevgilinin yanında-sın da, aşkbazlığı bilmiyorsun..."

Meryem, "aşkbazlığı" bilince İsa'ya gebe kaldı.

Böylece İsa'nın doğumuyla bir çağ kapandı, yeni bir çağ başladı.

İsa'nın doğum günü **Miladi** takvime göre sıfır kabul edildi ve çağlar "**Milattan önce -Milattan Sonra (M.Ö.-M.S.)** ya da **İsa'dan Önce - İsa'dan Sonra (İ.Ö.-İ.S.)**" olarak ifade edilmeye başladı.

İNCİL VE İSA MUCİZELERİ

İncil, **Tanrı** kelamının toplandığı bir kitap değildir. **İncil**, **İsa** peygamberin yaşamını, **Matta**, **Markos**, **Luka**, **Yuhanna** adlı dört kişinin anlatmasından oluşan bir kitaptır. Bu yazarlar, olayların canlı tanığı olmakla beraber, **İsa** dönemini yaşayan diğer görgü tanıklarının da bilgilerine dayanarak **İncil**'i yazdılar. Bu temel bilgilerin yanısıra, **Habercilerin İşleri**, **Habercilerin yazdığı mektuplar** ve **Vahiy** bölümleri de **İncil**'de yer almaktadır.

Vahiy bölümündeki yazıların ana konusu, son olayların açıklanışıyla ilgilidir. Yani bu bölüm, **İsa Mesih**'in yeniden gelişine ilişkin peygamberlik bildirilerini içerir. Böylece **İsa**'nın peygamberliği kabul görür.

Şimdi biz, **Hz. İsa**'nın mucizelerinden bazılarını **İncil**'den aktarmak istiyoruz:

ÖLÜYÜ DİRİLTEN İSA

Beytanya'dan **Lazar** adlı bir adam hasta düşmüştü. **Lazar**, **Meryem** ile **Marta**'nın kardeşiydi. İki kız kardeş:

- Sevdiğin kişi hasta, diyerek **İsa**'ya haber saldılar.

İsa, haberi alınca:

- Bu hastalık ölümle sonuçlanmayacak, dedi ve ekledi: Ama bu olay **Tanrı**'nın yüceliğini belgeleyecektir. Öyle ki, bu hastalıkla **Tanrı**'nın oğlu yüceltilecektir.

- **İsa**, **Lazar**'la birlikte kız kardeşlerini de severdi. Öyleyken, **Lazar**'ın haberini aldığı halde bulunduğu yerde iki gün daha kaldı. Sonra öğrencilerine:

- **Yine Yahudiye'ye gidelim**, dedi.

Öğrenciler dediler ki:

- **Öğretmenimiz, daha kısa bir süre önce Yahudiler**

seni taşla tutmak istediler. Yine mi oraya gideceksiniz?

İsa, onlara şu yanıtı verdi:

- Günde oniki saat yok mu? Gündüz gezen sendelemez. Çünkü bu dünyanın ışığını görür. Oysa gece gezen sendeler. Çünkü kendisinde ışık yoktur... Dostumuz Lazar şimdi uyuyor, ben de onu uyandırmaya gidiyorum.

Öğrenciler, dediler ki:

- Eğer uyuyorsa, kurtulacak demektir.

İsa, Lazar'ın ölümünden söz ediyordu; ama öğrenciler, onun Lazar'ın uykuya daldığından söz ettiğini sanıyorlardı. Bunun üzerine İsa, çok açık konuştu:

- Lazar öldü. Ben orada bulunmadığıma sizin açınızdan seviniyorum. Ve iman etmenizi umuyorum. Şimdi kalkın, hep beraber ona gidelim.

İkiz öğrencilerden Tomas, arkadaşlarına dedi ki:

- Hadi, biz de gidelim; böylece O'nunla birlikte ölelim.

Beraber yola çıktılar. Oraya vardıklarında Lazar'ı dört gün önce mezara konmuş buldular.

Beytanya, Yeruşelam'a yaklaşık üç kilometre uzaklıktaydı. O nedenle Yahudilerden bir çok kişi, erkek kardeşlerini yitiren Marta ile Meryem'i avutmaya gelmişlerdi. Marta, İsa'nın geldiğini duyunca O'nu karşılamaya çıktı. Meryem evde oturdu. Marta, İsa'ya dedi ki:

- Ya Rab! Burada olsaydın kardeşin ölmeyecekti. Eminim ki, şimdi her ne dilersen Tanrı'nın sana vereceğini biliyorum.

İsa, Marta'ya müjde verdi:

- Kardeşin dirilecek!

Marta, mutlandı, dedi ki:

- Son gün, ölümlerin yeniden dirileceğini biliyorum.

İsa, Marta'yı yanıtladı.

- Diriliş ve yaşam BEN'im. Bana iman eden ölmüş olsa da dirilecek ve yaşayacak. Yaşamakta olan herhangi bir kimse, bana iman ederse, sonsuza dek hiç ölmeyecektir. Bana iman ediyor musun?

Marta, dedi ki:

- Evet ya Rab! Senin Tanrı'nın oğlu olarak dünyaya gelecek Mesih olduğuna iman ediyorum.

İsa'ya inandığına iman eden Marta, hemen kız kardeşi Meryem'e haber verdi:

- Öğretmen burada, seni çağırıyor.

Meryem, bu çağırışı alınca hemen ayağa kalkıp çıktı. O'nu avutmaya çalışan Yahudiler, Meryem'in ağlamak için mezara gittiğini sanarak ardısına gittiler. Meryem, İsa'nın yanına varınca hemen ayaklarına kapandı ve dedi ki:

- Ya Rab! Burada olsaydın, kardeşim ölmeyecekti.

İsa, hem Meryem'in, hem de Meryem'le beraber gelen Yahudiler'in ağladıklarını görünce inledi, ruhu derin üzüntüyle sarsıldı ve dedi ki:

- Eazar'ı nereye yatırdınız?

- Gel de gör, ya Rab! dediler.

İsa, ağladı. Bunu gören Yahudiler:

- Bakın, ne denli çok seviyormuş onu, dediler.

İçlerinden bazıları da şöyle konuştular:

- Körün gözlerini açan, bunun ölümünü önleyemez mi?

Bunun üzerine İsa, yine derin derin inledi ve mezara yaklaştı. Mezar, bir mağaraydı ve önüne bir taş koymuşlardı. İsa:

- Taşı kaldırın, diye buyurdu.

Marta, dedi ki:

- **Ya Rab! Öleli dört gün oldu, artık kokmuştur o!..**

İsa, **Marta**'yı yanıtladı:

- **Sana, iman edersen, Tanrı'nın yüceliğini göreceksin demedim mi?**

Bunun üzerine taşı kaldırdılar. **İsa**, gözlerini yukarı kaldırarak dedi ki:

- **Ey Baba! Beni işittiğin için sana şükrederim. Beni her zaman işittiğini biliyorum. Ancak, çevremde duran halk için bu sözleri söylüyorum. Söylüyorum ki, duysunlar ve beni, senin gönderdiğine iman etsinler.**

İsa, bunları söyledikten sonra yüksek sesle bağırdı:

- **Ey Lazar, dışarı gel!**

Ölü **Lazar**, elleri ve ayakları sargılarla bağlı, yüzü ise bir bezle örtülü halde dışarı çıktı. **İsa**, yanındakilere dedi ki:

- **Onun sargılarını çözün, bırakın gitsin!**

Sargılarını çözdüler, **Lazar**, yeniden yaşama döndü...

KÖRÜN GÖZÜNÜ AÇAN İSA

İsa, **Yeriha** kentine yaklaşırken kör bir adam yolun kenarına oturmuş dileniyordu. Kalabalık bir topluluğun yakından geçtiğini duyunca:

- **Neler oluyor?** diye sordu.

Dediler ki:

- **Nasırlı İsa buradan geçiyor.**

Kör dilenci yüksek sesle bağırdı:

- **Ey Davut'un oğlu İsa, bana acı!..**

Yanındakiler, dilenciye paylayarak susturmak istediler.

Ama dilenci, sesini daha da yükselterek bağırdı:

- Ey Davut'un oğlu, bana acı!..

İsa, sese kulak verdi; duraklayıp dilenciye kendisine getirmelerini söyledi. Yanındakiler koştu; dilenciye getirdiler. İsa, ona dedi ki:

- Sana ne yapmamı istiyorsun?

Dilenci gür sesiyle:

- Ya Rab! Yeniden görmek istiyorum, dedi.

İsa, dedi ki:

- Gözlerin açılsın!.. Bilmiş ol ki, imanın seni kurtardı.

O anda dilencinin gözleri görmeye başladı. Ve dilenci, Tanrı'yı yücelterek İsa'nın ardısına gitti...

CÜZZAMLILARI PAKLAYAN İSA

İsa, Yaruşalem'e giderken Galile ve Samiriye bölgelerinden geçiyordu. Bir kasabaya girdiğinde kendisini on cüzzamlı karşıladı. Cüzzamlılar, İsa'dan uzak durarak yüksek sesle dileklerini bildirdiler ve:

- Ey yüce üstat İsa, bize acı! dediler.

İsa, onlara dedi ki:

- Gidin, kendinizi rahiplere gösterin!

Cüzzamlılar, giderlerken yolda paklandılar. İçlerinden biri iyi olduğunu anlayınca geri döndü; yüksek sesle Tanrı'yı yücelterek İsa'nın ayaklarına kapandı, O'na teşekkür etti. Samiriyeli olan bu adama, dedi ki İsa:

- Siz paklananlar, on kişi değil miydiniz?

- Evet on kişiydik, dedi Samiriyeli.

- Peki, öbür dokuzu nerede? Senden başka Tanrı'yı

yüceltmek için geri gelen olmadı mı? dedi İsa.

Samiriyeli, yanıt vermeyince dedi ki **İsa:**

- Kalk, yoluna koyul. Bilmiş ol ki, imanını seni kurtardı.

KAMBUR KADINI İYİ EDEN İSA

İsa, Şabat günü Sinagoglardan birinde insanlara öğretiyordu. İçindeki hastalık ruhu yüzünden onsekiz yıldır beli bükük, bir türlü sırtını doğrultamayan kambur bir kadın da Sinagogdaydı. Onu görünce **İsa**, seslenip şöyle dedi:

- Ey kadın, hastalığından kurtarıldın!..

İsa, kadının üzerine ellerini koyunca, kadın dikeldi ve **Tanrı'yı** yüceltti.

Sinagog Başkanı, **İsa'nın** Şabat günü hastayı sağlığına kavuşturmasına içerledi ve topluluğa şöyle dedi:

- Çalışılacak günler altıdır. Bu günlerde gelip sağlığa kavuşun, Şabat gününde değil!..

İsa Rab, onu şöyle yanıtladı:

- Ey ikiyüzlü insanlar! Her biriniz Şabat günü öküzünü ya da eşeğini yemlediğinden çözüp sulamaya götürmez mi? Şeytanın onsekiz yıldır bağladığı şu İbrahim kızını Şabat günü bu sıkı bağdan çözmemeli mi?

İsa, bu sözleri söyleyince, O'na direnenlerin tümü utançtan yerin dibine geçti. Tüm topluluk O'nun tarafından yapılan bütün yüce işler karşısında sevinçle doldu....

KENDİNİ İHBAR EDEN İLE ÖLÜMÜNÜ BİLEN İSA

İncil'i yazan dört yazardan biri olan **Luka'ya** göre **Hz. İsa**, kendisini ihbar edenleri önceden biliyordu.

"Passah Bayramı" diye bilinen mayasız ekmek bayramı yaklaşıyordu. Başrahiplerle dinsel yorumcular, İsa'yı nasıl öldüreceklerini araştırıyorlardı. Ama halktan da korkuyorlardı.

Şeytan, Oniki Havariler'den biri olan İşkariyot adlı Yahuda'nın düşüncesine girdi. Yahuda gitti, başrahipler ve tapınak görevlileriyle görüştü. Onlar da sevinerek kendisine para vermek için anlaştılar. Yahuda kabul etti ve topluluğun ortalıkta olmadığı bir sırada İsa'yı ele vermek için fırsat kollamaya başladı.

Passah kurbanının kesilmesi gereken mayasız ekmek günü geldi. İsa, Petros'la Yuhanna'ya buyruk vererek gönderdi, dedi ki:

- Gidin, bizim için Passah'ı hazırlayın ki, birlikte yiyelim.

Onlar, dediler ki:

- Nerede hazırlık yapmamızı istiyorsun?

İsa, dedi ki:

"Kente girdiğinizde, sizi testiyle su taşıyan bir adam karşılayacak. Kendisini izleyin, hangi eve girerse, o evin sahibine deyin ki: **"Öğretmen, öğrencilerimle birlikte Passah yemeğini yiyeceğim oda nerede?"** diye soruyor. O, size üst katta düzenlenmiş geniş bir oda gösterecek; işte orada yemeği hazırlayın...

Petros ile Yuhanna gittiler, herşeyi İsa'nın bildirdiği gibi buldular ve Passah yemeğini hazırladılar.

Vakit gelince İsa, habercilerle birlikte sofraya oturdu. Onlara şöyle dedi:

- İşkence çekmeden önce, bu Passah yemeğini sizlerle birlikte yemek için dayanılmaz bir istek duydum.

Çünkü size derim ki, Tanrı hükümrانlığında tüm anlamı belirinceye dek, bir daha böyle bir yemeğe oturmayacağım.

Sonra bir bardak üzüm sırası aldı, teşekkür sunarak dedi ki:

- Bunu alın, aranızda paylaşın. Size derim ki, Tanrı hükümrانlığı gelinceye dek, bundan böyle bağın bu ürününden içmeyeceğim.

Sonra ekmeği aldı, teşekkür sunarak böldü ve öğrencilerine verdi, dedi ki:

- Bu sizler için verilen bedenimdir. Bunu anılmam için yapın.

Yemekten sonra onlara bardağı da verdi ve dedi ki:

- Bu bardak sizler için akıtılan kanımdaki yeni antlaşmadır. Ancak, beni ele verenin eli işte benimle birlikte sofradadır. Çünkü insanoğlu kararlaştırıldığı gibi gidiyor. Ama kimin aracılığıyla ele veriliyorsa vay o adamın başına.

Bunun üzerine öğrenciler, kendi aralarında bu işi yapacak adamın kim olabileceğini tartışmaya başladılar. Sonra, içlerinden kimin daha üstün olduğu üzerinde bir sürtüşmeye girdiler. İsa, onlara dedi ki:

- Ulusların kralları, onlar üzerinde egemen kesilirler. Onları yönetenler yaptıkları iyiliklerle tanınırlar. Ama sizin durumunuz böyle olmayacak. Tam tersine, en üstünümüz çırak, yöneteniniz ise hizmet görücü sayılsın. Kimdir üstün olan? Sofrada oturan mı, yoksa hizmet sunan mı? Sofrada oturan, değil mi? Ama ben sizin aranızda hizmet sunan gibiyim. Sizler, benim denenmelerimde benimle birlikte duranlarsınız. Ben de size bir hükümrانlık veriyorum; tıpkı Babam'ın bana verdiği gibi...

Öyle ki hükümranlığında soframda oturup yiyip içersiniz ve tahtlara oturup **İsrail'in Oniki Soy'u**nu yargılayasınız.

(Burada bir parantez açarak araya giriyoruz ve **Alevi** inanç sistemindeki **Kırklar Meclisi**'ne bir gönderme yapmak istiyoruz: Kibirini kırarak **Kırklar Meclisi**'ne giren **Hz. Muhammed** soruyor: "**Ulunuz kim?**" yanıt veriyorlar: "**Bizim ulumuz yok. Başımız ayak, ayağımız baş. Biri-miz hepimiz, hepimiz birimiz.**" "**Kanıtlayın!**" diyor **Hz. Muhammed**. Neşter vuruyorlar **Hz. Ali'nin** bileğine, hepsinden kan damlıyor aynı anda. Buradaki üstünlük tartışmasında **Hz. İsa'nın** sözleri, **Kırklar Meclisi** ile uyuşmaktadır. Biz, **Hz. Muhammed** bölümünde **Kırklar Meclisi**'ni de anlatacağız, benzerlik daha net görülecektir.)

Petros, dedi ki:

- **Ey Efendi-Rab! Seninle birlikte cezaevine de, ölüme de gitmeye hazırım.**

İsa, dedi ki ona:

- **Ey Petros, sana derim ki; bugün horoz ötmeden önce, beni tanıdığını üç kez yadsıyacaksın (inkâr edeceksin.)**

İsa, kentten ayrıldı, alıştığı üzere zeytinlik dağına çıktı. Öğrencileri de O'nu izlediler. Oraya varınca onlara dedi ki:

- **Dua edin ki; denenmeyesiniz.**

Öğrencilerden ayrılıp bir taş atımı uzağa gitti, diz çöküp duaya koyuldu:

- **Ey Baba! Eğer istersen bu bardağı benden uzaklaştır. Ama benim istemim değil, senin istemin uygulan-sın.**

Gökten bir Melek belirip **İsa'yı** güçlendirdi. Ve **İsa**, yoğun acı duyarak daha içtenlikle duasını sürdürdü. Teri, iri

kan damlaları gibi toprağa dökülüyordu. Duadan kalkıp öğrencilerinin yanına geldiğinde, onları üzüntüden uyur durumda buldu, dedi ki:

- **Neden uyuyorsunuz? Kalkın, dua edin ki denenmesiniz.**

İsa, daha sözünü bitirmeden bir topluluk belirdi. Topluluğun önünde **Oniki**'lerden biri olan **Yahuda** yürüyordu. **Yahuda**, öpmek için **İsa**'ya yaklaştı. Ama **İsa**, ona dedi ki:

- **Ey Yahuda! İnsanoğlunu bir öpüşle mi ele veriyorsun?**

İsa'nın yanındakiler dediler ki:

- **Kılıçla vuralım mı Efendi?**

Kılıç çekenlerden biri, acele davrandı, başrahibin uşaklığına soyunan **Yahuda**'ya kılıçla vurduğu gibi onun sağ kulağını kesti. **İsa**; "**Yeter, bırak**" diyerek onu engelledi. Sonra uşağın kulağına dokunup onu iyi etti.

İsa, kendisini yakalamaya gelen başrahiplere, tapınak görevlilerine ve İhtiyarlar Heyeti'ne dedi ki:

- **Hergün tapınakta sizin aranızdayım, bana el sürmediniz. Ama şu an sizin saatinizdir; kânlığın egemen kesildiği saat!..**

İsa'yı yakalayıp başrahibin evine getirdiler. **Petros**, gerilerden **O**'nu izledi. Avlunun orta yerinde ateş yakıp çevresine oturdular. **Petros** da aralarında oturuyordu. Ateşin aydınlığında onun oturduğunu gören bir hizmetçi kız, gözlerini ona dikerek dedi ki:

- **Aaa! Bu adam İsa ile birlikteydi.**

Ama **Petros** itiraz etti:

- **Hayır, ben İsa'yı tanımıyorum.**

Biraz sonra başka birinin gözü **Petros**'a ilişti:

- **Sen de onlardansın!** dedi.

Ama **Petros**, ona da:

- **Değilim arkadaş!** diyerek karşılık verdi.

Yaklaşık bir saat kadar zaman geçti. Derken başka biri daha tanıdı **Petros**'u ve tanıklığında ısrar etti:

- **Hiç kuşkusuz, bu da İsa'yla birlikteydi. Baksanıza, adam Galileli!..**

Ama **Petros**, İsa'yı tanımadığında direndi; O'nu yadısdı:

- **Bu arkadaşın ne demek istediğini bilmiyorum...**

Petros, daha sözlerini bitirmeden bir horoz ansızın ötü. **İsa Rab** döndü, **Petros**'a baktı. **Petros**, **İsa Rab**'bin kendisine söylediklerini anımsadı: "**Bugün horoz ötmeden önce, beni üç kez yadısiyacaksın!**"

Petros, utançından dışarı kaçtı, acı acı ağladı...

İSA'NIN GÖĞE AĞMASI

- **İncil**'i yazan dört yazardan biri olan **Yuhanna**'ya göre **Hz. İsa**'nın ölümü şöyledir:

"Askerler, **İsa**'yı çarmıha gerdikten sonra giysilerini alıp askerlerin her birine pay vermek amacıyla dörde böldüler. Harmanisini de ele aldılar. Tek parçadan oluşmuş dikişsiz bir dokumaydı bu. O nedenle askerler dediler ki:

- **Gelin bunu yırtmayalım. Kimin payına düşeceğini bulmak için kura çekelim.**

Bu davranışıyla şu **Kutsal Yazı** dilleniyordu:

Giysilerimi aralarında paylaştılar,

Harmanim üstüne kura çektiler.

İsa'nın haçı yanında annesi, teyzesi, **Klopas**'ın karısı

Meryem ve Magdalalı Meryem duruyorlardı. **İsa**, annesiyle sevdiği öğrencisinin orada olduğunu görünce annesine dedi ki:

- **Anne, işte o yanındaki oğlundur.**

Sonra öğrencisine hitap etti:

- **İşte, o da senin annendir.**

O andan sonra bu öğrenci, **İsa**'nın annesini kendi annesi bilip evine aldı.

İsa, artık herşeyin sonuçlandığını biliyordu. **Kutsal Yazı**'nın yerine gelmesi için "**Susadım**" dedi.

Orada sirke dolu bir kap duruyordu. Sirkeye daldırılmış bir sünger parçasını bir değneğe takıp, **O**'nun ağzına uzattılar. **İsa**, sirkeyi içince, "**Sonuçlandı**" dedi ve başını eğip ruhunu verdi...

Hazırlık günü olduğundan ve Şabat çok kutsal bir gün olduğundan, bu gün cesetlerin haçta kalmaması gerekiyordu. Yahudi yetkililer, **Pilatus**'tan asılanların bacaklarının kırılması için dilekte bulundular. Bunun üzerine askerler gelip ilkin birinin, sonra onunla birlikte çarmıha gerilen öbürünün bacaklarını kırdılar. Sıra **İsa**'ya gelince, **O**'nın ölmüş olduğunu görerek bacaklarını kırmadılar. Yine de askerlerden biri **İsa**'nın böğrünü kargıyla deldi. Hemen kan ve su aktı orasından. Bunu görmüş olan tanıklık etti..

Arimetealı **Yusuf**, **İsa**'nın cesedini kaldırmak için **Pilatus**'tan dilekte bulundu. Pilatus, onay verdi. Bunun üzerine **Yusuf** gelip, **İsa**'nın cesedini kaldırdı. **İsa**'nın yanına ilk kez gece vakti gelmiş olan **Nikodimos** ise, yaklaşık yüz litre mür ile ödağacı getirdi.

İsa'nın cesedini alıp Yahudiler'in ölü gömme geleneklerine uyarak, kokularla birlikte keten bezlerle sardılar.

İsa'nın çarmıha gerildiği yerdeki bahçe içinde kimse-
nin gömülmediği yeni bir mezar vardı. Yahudiler'in hazırlık
günü olduğundan ve de mezar yakında bulunduğundan
İsa'yı hemen oraya yatırdılar.

Haftanın ilk günü erkenden, daha ortalık karanlıkken,
Magdalalı **Meryem**, mezara geldi. Taşın, mezardan kaldırıl-
mış olduğunu görünce koşarak **Simon Petros**'a ve İsa'nın
sevdiği öbür öğrenciye vardı, dedi ki:

- **Rab'bi mezardan kaldırmışlar. O'nu nereye koy-
dular, bilmiyoruz.**

Petros ile öğrenci hemen yola çıkıp mezara yöneldiler.
Koşuyorlardı. Öğrenci **Petros**'tan daha tez seğirtti ve meza-
ra ilk o vardı. Eğilip bakınca, keten bezlerin yerde serili ol-
duğunu gördü. Ama içeriye girmede. **Simon Petros** gelince,
hemen mezarın içine daldı, o da serili duran bezleri gördü.
İsa'nın başına sarılmış olan peşgir de oradaydı; ama keten
bezlerle birarada değil, ayrıca dürülmüş duruyordu. Sonra
taş mezara ilk varan öğrenci de içeri girip bu durumu gördü
ve iman etti. Çünkü İsa'nın ölümler arasından dirilmesi gerek-
tiğine ilişkin **Kutsal Yazı**'yı daha anlamamışlardı... Bundan
sonra öğrenciler evlerine döndüler.

Meryem, dışarıda mezara dönmüş ağlıyordu. Ağlaya-
rak eğilip mezarın içine baktı. İsa'nın cesedinin yatmış ol-
duğu yerde, biri baş, öbürü ayaklar yönünde, beyazlara bü-
rünmüş iki meleğin oturduğunu gördü. Melekler:

- **Ey kadın, niçin ağlıyorsun? diye sordular.**

Meryem, dedi ki:

- **Çünkü Rabbimi kaldırmışlar. O'nu nereye koy-
duklarını bilmiyorum.**

Bu sözleri söyleyince geriye döndü ve İsa'nın orada
durduğunu gördü. Ama O'nun İsa olduğunu anlamadı. İsa,

Meryem'e dedi ki:

- Ey kadın niçin ağlıyorsun; kimi arıyorsun?

Meryem, İsa'yı bahçıvan sanarak dedi ki:

- Ey Efendi! Onu sen kaldırıdın, nereye koyduğunu bildir ki; O'nu oradan kaldırayım.

İsa:

- Meryem! dedi.

Meryem, İbranice'de "Öğretmen" anlamına gelen şu sözcükle karşıladı:

- Rabbuni!

İsa, Meryem'e şöyle buyurdu:

- Bana dokunma Meryem! Çünkü daha Baba'nın yanına çıkmadım. Ama kardeşlerime git ve bildir ki; Babam'ın ve Babanız'ın, Tanrım'ın ve Tanrınız'ın yanına çıkıyorum."

Böylece (gerçek olmayan) "**mecazi**" anlamda "**Tanrı'nın Oğlu**"; inançsal boyutta "**Tanrı'nın Ruhu**" (Ruhullah); ya da Tanrı'nın yaşayan "**Sözü**" (Kelamı) "**Kelimeullah**" olarak Baba'nın kişiliğini gösteren, O'nu tanımlayan Mesih olan İsa, miladi tarihle sıfırda doğdu, ancak çok kısa bir ömür, 33 yıl yaşadı ve kendine inananların günahlarının bağışlanması için öldü...

Bu konuda İncil'in Romalılar bölümünde şöyle denilmektedir:

"Biz daha günahkârken, Mesih bizim için öldü."

İSA'NIN DİRİLİŞİ

İncil'i yazan dört yazardan biri olan Markos'a göre İsa'nın dirilişi şöyledir:

"Şabat günü sona erince, Magdalalı **Meryem, Yakub'un annesi Meryem ve Salome, İsa'nın cesedine kokular sürmek için gidip kokular satın aldılar. Haftanın ilk günü erkenden, sabah güneş doğarken mezara geldiler. Birbirlerine dediler ki:**

- Kim bize yardım edip mezarın ağzındaki taşı yuvarlayacak?!

Ama bir de baktılar ki taş yerinden yuvarlanmış. Bu koskoca taşı kim yuvarlamış olabilirdi ki? Şaşırdılar. Mezarın içine girdiklerinde, sağda genç birinin oturduğunu gördüler. Bu genç, apak bir giysi kuşanmıştı. Kadınlar şaşkına döndüler. Genç adam onlara dedi ki:

- Şaşkınlığa kapılmaym. Biliyorum, çarmıha gerilen Nasıralı İsa'yı arıyorsunuz. Size bildireyim ki, O dirildi, burada değil. İsterseniz, kendisini yatırdıkları yeri görün ve inanın.

Kadınlar, ne söyleyeceklerini bilemediler. Genç adam konuşmasını sürdürdü:

- Şimdi gidin, İsa'nın öğrencilerine ve Petros'a bu durumu bildirin. Ve deyin ki: "İşte İsa, sizden önce Galile'ye gidecektir. Size bildirdiği gibi O'nu orada göreceksiniz..."

Kadınlar mezardan çıkıp koşa koşa oradan uzaklaştılar. Şaşkınlıklarından titriyorlardı. Korkularından kimseye birşey söylemiyorlardı.

İsa, haftanın ilk günü sabahı dirilince, ilkin Magdalalı **Meryem'e** göründü. **Meryem, İsa'nın** yasını tutan, ağlayan arkadaşlarına haber verdi. Ama onlar **İsa'nın** yaşadığını, **Meryem'e** görüldüğünü duymalarına karşın inanmadılar.

İsa, bu olaydan sonra kent dışına giden inanlılardan iki kişiye daha göründü. Onlar da gidip öbürlerine haber verdi-

ler. Bunların sözüne de inanmadılar.

İsa, bundan sonra sofrada oturan **On Birler**'e göründü, imansızlıklarını ve katı yürekliliklerini kınadı. Kendisinin dirildiğine inanmayanlara şu buyruğu verdi:

- **Dünyanın dört bucağına gidin ve Sevindirici Haber'i** herkese yayın: **İman edip vaftiz olan kurtulacak; iman etmeyen ise yargılanacak. İman edenleri şu belirtiler izleyecek: Adımla cinleri çıkaracaklar, yeni yeni dillerle konuşacaklar, yılanları tutacaklar. Zehirli şeyler bile içseler, hiç zarar görmeyecekler. Üstlerine ellerini koydukları hastalar iyi olacak...**

Rab İsa, onlarla konuştuktan sonra göğe yükseldi ve **Tanrı'nın** sağına oturdu. Öğrenciler de gidip her yerde **İsa'nın** sözlerini yaydılar. Artık **Rab**, onlarla birlikte çalışıyor, belirtilerle sözü izleyen bildiriye doğruluyordu..."

DIRİLİŞE FELSEFİ YAKLAŞIM

İncil'in Korintoslular'a Mektuplar bölümünde **İsa'nın** dirilişine felsefi bir yaklaşımla şöyle değiniliyor:

"Ama, gerçekte **Mesih** ölümler arasından dirilmiştir. **O**, uyuyanların ilk ürünüdür. Çünkü ölüm, insan aracılığıyla geldi, ölümlerin dirilmesi de insan aracılığıyla oldu. Çünkü nasıl tümü **Adem'e** bağımlık yüzünden öldüyse, tümü de **Mesih'e** bağımlık yüzünden yaşama getirilecektir. Ama herbiri kendine özgü sırada: İlk ürün **Mesih**, sonra **O** geldiğinde Mesih bağılıları. **Mesih**, her ruhsal başkanlığı, her yetkiyi, her gücü ortadan kaldırdıktan sonra hükümlerliği **Baba Tanrı'ya** verecek; böylece herşeyin sonu gelecek... Ezilecek son düşman ölümdür...

Eğer ölümler gerçekten dirilmiyorsa, onlar için vaftiz edilmek de ne oluyor? Neden her saat tehlikeyle burun bu-

runayız?

Kardeşlerim, **Rabbimiz İsa Mesih** bağlılığında sizler için duyduğum övünç adına ant içerim ki, ben hergün ölüyorum.

Biri soracak olur:

- Ölüler nasıl dirilir? Ne tür bedenle gelirler?

Derim ki ona:

- Ey akılsız! Yere ektiğin ölmedikçe ona yaşam sağlamaz. Ektiğin, ilerde oluşacak beden değil; belki çıplak bir buğday, ya da öbür tohumlardan birinin tanesidir. Ama ona **Tanrı** dilediği bedeni -tohumlardan herbirine kendine özgü bedeni- verir.

Her et aynı değildir. İnsan eti başkadır, hayvanların eti başka; kuşların eti başka; balıkların eti başkadır. Bunların yanısıra göksel bedenler vardır, dünyasal bedenler vardır. Göksel olanların görkemi başkadır, dünyasal olanların ki başka. Güneşin görkemi bir tür, ayın görkemi başka tür, yıldızların görkemi daha başka türdür. Görkem bakımından bir yıldız, ötekinden de başkadır.

Ölülerin diriliği de tıpkı böyledir. Çürüme ortamında ekilir, çürümez durumda dirilir. Gözden düşmüş durumda ekilir, görkem içinde dirilir. Zayıflık ortamında ekilir, güçlü durumda dirilir. Cansal beden olarak ekilir, ruhsal beden olarak dirilir. Cansal beden varsa, ruhsal beden de vardır. Yazılı olan da budur:

İlk insan Adem, yaşayan can oldu

Son Adem, yaşam sağlayan ruh oldu.

Ama dikkat edilsin, önde gelen ruhsal olan değildir; cansal olan öndedir. Ruhsal olan daha sonradır. İlk insan yerdendir, yerseldir. İkinci insan gökseldir. Yersel insan na-

sılsa, yersel olanlar da öyledir. Göksel olan nasılsa, göksel olanlar da öyledir. Yersel insana benzerliği nasıl kuşandıksa, göksel olana benzerliği de öyle kuşanacağız.

Kardeşlerim, şunu belirtiyim ki et ile kan, Tanrı hükümlü miras olamaz. Çürümüşlük de çürümezliği miras alamaz.

Bakınız, size bir giz bildireyim: Hepimiz uyumayacağız; ama hepimiz değiştirileceğiz. Bir anda, göz açıp kapayıncaya dek, son boru öttüğünde, ölümler, çürümez durumda dirilecek; biz de değiştirileceğiz. Çünkü bu çürüyen bedenin, çürümezliği ve bu ölümlü bedenün ölümsüzlüğü kuşanması gerekir. Bu çürüyen beden, çürümezliği ve bu ölümlü beden, ölümsüzlüğü kuşanınca, yazılı söz yerine gelecek:

Ölüm yengide yutuldu

Ey ölüm, yengin nerede?

Ey ölüm, kargın nerede?

Ölümün kargısı günahdır ve günahın gücü ruhsal yasadır. Ama **Rabbimiz İsa Mesih** aracılığıyla bizlere yengiyi sağlayan **Tanrı**'ya şükürler olsun!.."

İslamiyette de, Tanrı'nın ahiret gününe ve o gün geldiğinde insanların dirileceğine inanılmaktadır. Ayrıca Alevi-Bektaşî toplumunda, onikinci İmam Mehdi'nin bir gün dirileceğine ve dünyaya adalet ile esenlik getireceğine olan inanç yaygındır.

Yuhanna, anlatımında diyor ki:

"Ferisiler arasında Nikodimos adında bir adam vardı. Yahudiler'in önderlerindendi. Bu adam gece İsa'nın yanına varıp dedi ki:

- Ey Rab! Senin Tanrı'dan gelen bir öğretmen olduğunu biliyoruz. Çünkü Tanrı, kendisiyle olmadıkça, kimse senin gösterdiğin bu belirtileri gösteremez.

İsa, ona dedi ki:

- Sana önemle belirteyim ki; insan yeniden doğmadıkça Tanrı'nın hükümlerliğini göremez.

Mikodimos, merakla sordu:

- Ya Rab! Yetişkin bir adam nasıl doğabilir? Anasının rahmine girip ikinci kez doğacak değil ya!

İsa, onu şöyle yanıtladı:

- Sana önemle belirtirim ki, insan sudan ve Ruh'tan doğmadıkça, Tanrı'nın hükümlerliğine giremez. Bedenden doğan bedendir, Ruhtan doğan ruhtur.

Sana, yeniden doğmalısın dediğime şaşma. Rüzgar, dilediği yerden eser. Onun sesini işitirsin, ama nereden gelip nereye gittiğini bilemezsin. Ruh'tan doğan herkes böyledir.

Mikodimos yeniden sordu:

- Bu nasıl olur?

Bu kez İsa'nın yanıtı sorulu oldu:

- Sen, İsrail'in öğreticisi olduğun halde bunları bilmiyor musun? Sana önemle belirtiyorum ki; biz, bildiğimizi söylüyor, gördüğümüze tanıklık ediyoruz. Ama siz tanıklığımızı kabul etmiyorsunuz. Size bu dünyaya ilişkin sorunları anlattığımda inanmazsanız, göklere ilişkin sorunları anlattığımda nasıl inanırsınız?

Gökten inmiş olan İnsanoğlu'ndan başka hiç kimse göğe çıkmış değildir. Tıpkı Musa'nın çölde yılanı yükselttiği gibi, İnsanoğlu'nun da yükselmesi gerekir. Öyle ki, O'na iman eden herkesin sonsuz yaşamı olsun. Çünkü Tanrı, dünyayı o denli sevdi ki, biricik oğlunu verdi. Öyle ki, her kim O'na iman ederse yok olmasın, sonsuz yaşama kavuşsun..."

TARTIŞILAN İSA VE İNCİL

İnançlar bilim dışıdır. Akla ve mantığa uymazlar.

Ama inançlar, insanların manevi güç kaynağıdır; onlara saygı gösterilmesi gerekmektedir.

Bugün, **İsa Peygamber**'e inananların dünya genelindeki insan sayısı, iki milyar dolayındadır.

Muhammed Peygamber'e inananların sayısı da bir milyar ikiyüz elli milyon dolayındadır.

Altı milyarlık dünya nüfusunun yaklaşık yarısı bu iki peygamberin ümmeti durumundadır. Diğer yarısının **Musa**'ya, **Hinduizm**'e, **Budizm**'e ve diğerlerine inancı vardır. Bir de inanmayanlar vardır. Hepsi de kendi yollarında bir haklılığa dayanmaktadır. Saygıyla karşılanmalıdırlar.

Bu bizim görüşümüzdür.

4 Nisan 1996 tarihli gazetelerde çıkan bir habere göre **Californiya**'da, **Santa Rosa**'daki **Flamingo Resart Otel**'inde toplanan 50 panalist, iki milyar insanın inandığı **İncil**'in o kadar da güvenilir olmadığına karar vermiş.

Çarmıha gerilerek insanlığın günahları için ve üçüncü gün gökyüzüne yükselen **İsa** için milyarlarca kişi, dua ederek inançlarını ve bağlılıklarını belirtirken, "**İsa'nın Eylemleri**" adlı bir kitabın basılma hazırlıkları tamamlanmış.

Bu kitap, **İncil**'de yer alan öykülerden pek çoğunun orijinal olmadığını ve gerçek **İsa'nın**, **Hristiyanların** kafasındaki **İsa imajından** tamamen farklı bir kişilik olabileceğini öne sürüyor.

Hazırlanan bu kitapta, **İsa Peygamber**'in son yemeğinden, kendisine ihanet eden **Yahuda**'ya; **İsa'nın** çarmıha gerilmesinden, gökyüzüne yükselmesine dek pek çok anlatının

gerçeği yansıtmadığı ve de abartılı olduğu iddia edilmektedir.

İslam dünyasında da **Kuran** için tartışmalar vardır.

İncil tartışması **Time** dergisine kapak olurken, İsa'nın yaşamı ve mucizeleri ilk kez gündeme gelmemektedir. **Avrupalı** akademisyenler 150 yıldır bu konuyla uğraşırken, **Amerikalı Protestanlar**, 1920'li yıllardan beri aynı konu üzerinde kafa yormaktadırlar.

Ancak yakın zamana dek dindar **Hristiyanlar** bu iddiaların gerçekliği kanıtlandığı takdirde içine düşecekleri durumu hiç düşünmediler.

Son on yıl içinde ise, dini gelenekleri sorgulayan yazarlar ve liberal araştırmacılar, düşüncelerini kitaplara dökerek halka ulaşımaya çalışmaktadırlar.

Bizde de **Kuran** gerçeğini halka ulaştırmaya çalışan kimi bilim adamları ve yazarlar gözlenmektedir. Bu yolda düşüncesini açıklayanlardan **Turan Dursun** ise öldürülmüş bulunmaktadır.

İSA İLE HÜSEYİN BENZETMESİ

Ünlü ozan **Fuzuli**, Hz. İsa'nın çektiği eziyeti ve çarmıha gerilişini **Kerbela**'da eziyet çekerek şehid edilen **İmam Hüseyin**'in kaderine benzetiyor ve şunları söylüyor:

"Muhabbet yolunda ayak direyenlerin ve mihnet (zahmet, eziyet) perdesinin ardındakilere mahrem (haram) olanların biri de bekâr yaşamış olan İsa'dır ki, dünyadan geçip ahretin yolunu tutmuş ve fani (ölümlü) olan taallukatını (hısım ve akrabalarını) terkedip, yalnız başına yaşamayı ihtiyar eylemişti (seçmişti).

Yahudi cemaati (topluluğu) O'nu suçlandırıp asmaya

kalkıştılar ve kendisine uymamakta inat edip, aksi (ters) bir yola saptılar.

Nitekim, **Kerbela Şah'**ı olan o **Hazret** (İmam Hüseyin) de, hilafet (halifelik) hükmüne tasarruf (idare) etmek istihkakı (hakkı) olduğu halde, **Resulullah'**ın (Hz. Muhammed'in) ravzasiyle (ağacı, çayırı, çimeni bol bahçesiyle) komşu olmayı ihtiyar eylemişti (seçmişti). Ve saltanat, men-sup olduğu soy itibariyle **O'**na en yakın iken, bundan vazgeçip kanaat (kısmete razı) köşesini tutmuştu.

Nefs (ruh, can, hayat) havasının fırtınasına uyan zalim ümmeti (Peygambere inanıp bağlanmalarına karşın zalimleşen topluluk), **O'**nun temkin (ağırbaşlı) kayığını bela deryasına saldılar. İhtiyarının (seçme) ipini zulmün pazusuna (kaba gücüne) dayanarak elinden alıp, **O'**nu fena (kötü) girdabında (suların döndüğü anaför, çevrinti, burgacında) boğdular.

Kasd-ı kati İsa'yı Meryem kıldığı saat Yehud
Eylemişti muztarip anı mücerred bim-i can
Gör şehid-i Kerbela halin ki hem can kıldı terk
Hem fırak-ı al ü evladile oldu imtihan..."

*Yazıda geçen kimi sözcüklerin karşılıklarını turnak içinde verdik. Şiirdeki kimi sözcüklerin karşılıkları da şöyledir: **Evlad:** Çocuklar. **Fırak:** Bölükler, alaylar, tümenler. **İmtihan:** Sınav. **Kast:** Eksik, noksan, kusur. **Katl:** Öldürme. **Muzdarip:** Izdırabı, sıkıntısı olan. **Mücerred:** Soyulmuş, çıplak, yalın, soyut, (bekar). **Yehud:** Yahudi.*

*MUHAMMED
PEYGAMBER
KİTABI: KURAN
DİNİ: İSLAMİYET*

HZ. MUHAMMED

TARTIŞMALI SOY ZİNCİRİ

"**Amine**, Vehb'in kızıdır. Vehb ise, Abdimenaf'ın oğludur. Abdimenaf, Zühre'nin oğludur. Zühre, Kilab'ın oğludur. (Kızıdır, denilmesi gerekirken bir yanlışlık olmuş. L.K.) Kilab, Mürre'nin oğludur. O'nun annesi ise Hazreti Muhammed'e (S.A.V.) nisbetle (oranla) Kilab'a mülaki (kavuşur) olur ki, O, Kusay'ın oğludur. **Amine**'nin annesi **Berre**'dir ki, diğer adı **Ümmü Habib**'dir. **Berre**'nin annesi Kılabe'dir. Kılabe'nin annesi Ümmeyye'dir. Ümmeyye'nin annesi Debbe'dir. Debbe'nin annesi Atke'dir. Atke'nin annesi , Leyla binti Avf'dır."

Hz. Muhammed'in annesi **Amine Hatun**'un zoy zincirini böyle veren **Altıparmak**, "**Peygambeler Tarihi**"nde baba tarafından soy zinciri için de şu ifadeleri kullanmaktadır:

"**Abdullah**'tan **Adnan**'a kadar yirmibir kuşak vardır. Bu neseb (nesil, soy) üzerinde asla ihtilaf (uyuşmazlık, anlaşmazlık) yoktur. Ancak **Adnan**'dan **Adem Aleyhisselam**'a varıncaya kadar, takdim (sunuş) ve tehir (geriye bıraktırma, geciktirme) de azlık veya çoklukta ihtilaf vaki (anlaşmazlık, uyuşmazlık) olmuştur.

Bütün alimlerin (bilginlerin) ittifakla (birleşerek) kabul ettiklerine göre; **İsmail**, **İbrahim**, **Nuh**, **İdris** ve **Şid Aleyhisselamlar**, **Hazreti Muhammed**'in ecdadı (atası) dır.

Meşhur (şöhretli) olan neseb-i şerif (kutsal soy) da şöyledir:

Hz. Muhammed, **Abdullah**'ın oğludur. **Abdullah**'ın babası **Abdülmuttalib**'tir. O'nun babası **Haşim**, O'nun ba-

baş **Abdimenaf**, O'nun babası **Kusay**, O'nun babası **Kilab**, O'nun babası **Mürre**, O'nun babası **Ka'b**, O'nun babası **Lüey**, O'nun babası **Galib**, O'nun babası **Fihir**, O'nun babası **Malik**, O'nun babası **Mazar**, O'nun babası **Kenane**, O'nun babası **Huzeyme**, O'nun babası **İlyas**, O'nun babası **Mudar**, O'nun babası **Nezar**, O'nun babası **Ma'd**, O'nun babası **Adnan**, O'nun babası **Edin** (veya) **Üded**, O'nun babası **Hemisa**, O'nun babası **Nebt**, O'nun babası **Haml**, O'nun babası **Kaydar**, O'nun babası **İsmail**, O'nun babası **İbrahim**, O'nun babası **Tarih** (veya) **Tahur**, O'nun babası **Ergus**, O'nun babası **Eşru**, O'nun babası **Faliğ**, O'nun babası **Şalih**, O'nun babası **Amir**, O'nun babası **Erfehşend**, O'nun babası **Sam**, O'nun babası **Nuh**, O'nun babası **Lemek**, O'nun babası **Müteveşlih**, O'nun babası **Ahnuh**, O'nun babası **Berd**, O'nun babası **Ayar**, O'nun babası **Mehlail**, O'nun babası **Kaynan**, O'nun babası **Enuş**, O'nun babası **Şid**, O'nun babası **Adem**'dir.

Görüldüğü gibi **Hz. Muhammed**'in anne ve baba tarafı, **Abdimenaf**'te birleşmektedir. Ancak, **Altıparmak**'in verdiği bu soy zincirinde başka kaynaklar pek anlaşmış değildir. Bu soy zincirinde **48 kuşak** vardır.

KESİN OLMAYAN SOY ZİNCİRLERİ

Daha önceki yazılarımızda ve kitaplarımızda da belirttiğimiz gibi, **Hz. Muhammed**'in soy zinciri hakkında, tarihçiler arasında kesin bir anlaşma yoktur. Örneğin, Lütfullah Ahmed'in sıraladığı şu soy zinciri en kısa olanıdır:

Hz. Muhammed O'nun babası **Abdullah**, O'nun babası **Abdülmuttalib**, O'nun babası **Haşim**, O'nun babası **Abdimenaf**, O'nun babası **Kasiy**, O'nun babası **Kelab**, O'nun babası **Emre**, O'nun babası **Keab**, O'nun babası **Levi**, O'nun

babası **Galib**, O'nun babası **Fahr**, O'nun babası **Malik**, O'nun babası **Nasr**, O'nun babası **Kenan**, O'nun babası **Hüzeyme**, O'nun babası **Müdrîke**, O'nun babası **İlyas**, O'nun babası **Hızır**, O'nun babası **Nezar**, O'nun babası **Maad**, O'nun babası **Adnan**, O'nun babası **İsmail**, O'nun babası **İbrahim**, O'nun babası **Nuh**, O'nun babası **İdris**, O'nun babası **Şid ve O'nun babası Adem**'dir.

Bu sıralamada 28 kuşak görülmektedir. Oysa **Emrullah Eraslan**'in yapıtında **Hz. Muhammed**'in soy zinciri 50 kuşak olarak görülmektedir. Sıralama şöyledir:

Hz. Muhammed, O'nun babası **Abdullah**, O'nun babası **Abdumuttalib** (Şeybe), O'nun babası **Haşim** (Amr), O'nun babası **Abdimenaf** (Mugire), O'nun babası **Kusey** (Zeyd), O'nun babası **Kilab**, O'nun babası **Mürre**, O'nun babası **Ka'b**, O'nun babası **Lüvey**, O'nun babası **Galib**, O'nun babası **Fihir**, O'nun babası **Malik**, O'nun babası **Nadr** (Kurevş), O'nun babası **Kinane**, O'nun babası **Huzeyme**, O'nun babası **Müdrîke** (Amir), O'nun babası **İlyas**, O'nun babası **Mudar**, O'nun babası **Nizar**, O'nun babası **Meada**, O'nun babası **Adnan**, O'nun babası **Edin**, O'nun babası **Üded**, O'nun babası **Hemisa**, O'nun babası **Nebt**, O'nun babası **Haml**, O'nun babası **Kaydar**, O'nun babası **İsmail**, O'nun babası **İbrahim**, O'nun babası **Azar**, O'nun babası **Tehar**, O'nun babası **Nahar**, O'nun babası **Seruc**, O'nun babası **Reu**, O'nun babası **Peleg**, O'nun babası **Eber**, O'nun babası **Şelah**, O'nun babası **Arpakşad**, O'nun babası **Sam**, O'nun babası **Nuh**, O'nun babası **Lamek**, O'nun babası **Me-tuşalah**, O'nun babası **Hanok** (İdris), O'nun babası **Yered**, O'nun babası **Mehalalel**, O'nun babası **Kenan**, O'nun babası **Enoş**, O'nun babası **Şid ve O'nun babası Adem** peygamber.

BİR BAŞKA YAKLAŞIM

Bu yapıtın hazırlanmasında büyük ölçüde yararlandığımız akademik bir çalışma olan **M. Asım Köksal**'ın "**Peygamberler Tarihi**"nde, her peygamberin soy zinciri ayrı ayrı gösterilmiştir. Adlar üzerindeki tereddütler, parantez içine alınmıştır. Biz de onları olduğu gibi koruduk. Şimdi onları bir başka yaklaşımla toplu olarak sunmak istiyoruz:

Kitaplı peygamberlerin ilki **Hz. Musa** ile ikincisi **Hz. Davud**'un soy zincirleri de **Hz. Muhammed** gibi **Hz. İbrahim**'e bağlanmaktadır. Örneğin:

Musa Peygamber'in babası **İmran**, O'nun babası **Yas-hür**, O'nun babası **Kahis**, O'nun babası **Lavi**, O'nun babası **Yakub**, O'nun babası **İshak** ve O'nun babası **İbrahim Peygamber**'dir.

Davud Peygamber'in babası **İşa**, O'nun babası **Yehuza**, O'nun babası **Yakub**, O'nun babası **İshak** ve O'nun babası **İbrahim Peygamber**'dir.

İsa Peygamber'in babası gösterilmiyor. Annesi **Meryem**'in babası **İmran**, O'nun babası **Masan**, O'nun babası **Hub** ile **Süleyman Peygamber** soyuna bağlanmaktadır.

Davud b. İşa Peygamber'in oğlu olan **Süleyman Peygamber**'in soyu da, **Yehuza**, **Yakub** ve **İshak** ile **İbrahim Peygamber**'e kavuşmaktadır.

Hz. Muhammed ise, **İbrahim Peygamber**'in diğer oğlu **İsmail** kanalıyla aynı köke bağlanmaktadır.

İbrahim Peygamber'in soy zinciri ise şöyledir: Babası **Tarah** (Azer), O'nun babası **Nahor**, O'nun babası **Sarug** (Şarug), O'nun babası **Rau** (Ergu), O'nun babası **Falığ**, O'nun babası **Abir**, O'nun babası **Şalih**, O'nun babası **Er-**

fahşed, O'nun babası **Sam** ve O'nun babası **Nuh Peygamber**'dir.

Nuh Peygamber'in soy zinciri de şöyledir: Babası **Lemek** (Lemk), O'nun babası **Mettu Şelah**, O'nun babası **Ah-nuh** (veya Uhnuh) (Yani **İdris Peygamber**), O'nun babası **Yerd** (veya Yarid), O'nun babası **Mehlail**, O'nun babası **Kayn** (veya Kaynan), O'nun babası **Enuş**, O'nun babası **Şis** (yani Şid) ve O'nun babası **Adem Peygamber**'dir.

ABDULLAH'IN KURBAN EDİLMESİ

İbrahim Peygamber'in oğlu **İsmail** veya **İshak**'ı kurban etmesine benzer bir öykü de, **Hz. Muhammed**'in dedesi **Abdülmuttalib**'in oğlu **Abdullah**'ı kurban etmesidir. Bu öykü, **Altıparmak**'ın "**Peygamberler Tarihi**"nde şöyle anlatılmaktadır. Biz, bu anlatımı sadeleştirerek aktarıyoruz:

Tarih bilginlerinin belirttiklerine göre, **Abdülmuttalib**'in çocukları ergenlik çağına geldiklerinde, daha önce verdiği sözü yerine getirmek üzere çocuklarını toplayarak durumu anlattı. Çocukları, dediler ki:

-Hepimizi de kurban etsen, buyruğuna karşı gel-meyiz. Dilediğini yapabilirsin.

Çocuklarının boyun eğici bu uysal yanıtları karşısında uygulanan **Abdülmuttalib**, hangisini kurban edeceğine karar veremeyince, kura çekmeyi uygun gördü. On çocuğunun adını ayrı ayrı yazarak, **Mekke**'nin korumasıyla görevli **Kabe** kapısında devamlı duran ihtiyar **Haris**'e gitti. Böylesi önemli konularda kuraları o ihtiyar çekerdı. **Haris**, yazılı kuraları attı. Kurbanlık kurası **Abdullah**'a düştü. Oysa **Abdülmuttalib**, oğlu **Abdullah**'ı çok seviyordu. Ama sözünü yerine getirmeye kararlıydı. Ne var ki, **Abdullah**'ın annesi ve akrabaları olan **Beni Mahzum** kabilesi bu karara karşı

geldiler ve **Abdulmuttalib'e** dediler ki:

- **Biz, senin Abdullah'ı kurban etmene razı değiliz. Çünkü Abdullah, diğer oğullarından bilgi ve kabiliyet bakımından üstündür.**

Bunun üzerine karşılıklı ağız dalaşına tutuştular. **Kureyş'in** diğer kabileleri de **Beni Mahzum** kabilesinden yana olup dediler ki:

- **Eğer, mutlaka Abdullah'ı kurban edersen, bu iş halk arasında gelenek haline gelebilir. Bu ise soy sürdürümünde kesintiler yaratır. O nedenle bu kararını yeniden gözden geçirmelisin.**

Tartışmanın sonunda **Hicaz'da** bulunan **Şüca** adında gelecekte haber veren bilge bir kişiye başvurmaya karar verdiler. Bilge **Şüca'ya** varıp durumu anlattılar. Ve kendisinin vereceği karara uyacaklarını söylediler. Bunun üzerine **Şüca** dedi ki:

- **Size göre bir adamın diyeti (kan pahası) ne kadardır?**

- **On devedir,** dediler.

- **Öyle ise on deveyi bir yana Abdullah'ı bir yana koyun, ikisi arasında kura atın. Eğer kura Abdullah'a düşerse, deve sayısını bir kat artırın ve yeniden kura atın. Ta ki, kura deve tarafına düşünceye dek bu iş devam edin.**

Bilge **Şüca'nın** bu sözlerine uydular, kura **Abdullah'a** düştükçe deve sayısını artırdılar. Bu işlem tam on kez tekrarlandı ve deve sayısı yüze ulaşınca, kura develere düştü. **Kureyş'liler** çok sevindiler ve dediler ki:

- **Ey Abdülmuttalib! Tanrı senden razı oldu.**

Ama Abdülmuttalib:

- **Hayır,** dedi. Ben bu işlemden memnun olmadım. Ku-

ra yeniden atılmalıdır.

Kurayı yeniden attılar, yine develere düştü. O zaman **Abdülmuttalib**'in gönlü razı oldu. **Abdullah**, kurban olmaktan kurtuldu.

Hz. Muhammed, bu olaydan dolayı:

- **Ben, iki kurbanlığın oğluyum**, demekle, hem **İsmail Peygamber**'i hem de babası **Abdullah**'ı beraber anmış olurdu.

Ne var ki, **Hz. Muhammed**, ne **İsmail Peygamber**'i ne de babası olan **Abdullah**'ı dünya gözüyle göremedi. Kurbanlık baba **Abdullah** da, atası **İsmail** de, kendisi doğmadan **Hakk'a** yürümüşlerdi. **Abdullah**, daha yirmibeş yaşındayken, yiyecek parası kazanmak için **Şam'a** gitti, dönüşte hastalanınca **Medine**'de akrabalarının yanında kalarak yaşamını yitirdi ve orada **Darün Nabiga** denilen yere defnedildi. O zaman **Hz. Muhammed**, **Mekke**'de kocasının ölüm haberini alan anası **Amine Hatun**'un karnında doğacak gününü bekliyordu.

ABDÜLMUTTALİB'İN RÜYASI

Birgün **Abdülmuttalib**, korkunç bir rüya ile uyandı. Ve hemen rüya yorumcusuna giderek dedi ki:

- Ben garip bir rüya gördüm: Belimde beyaz bir zincir vardı. Bir ucu doğuya, bir ucu batıya, bir ucu Süreyya yıldızına, bir ucu da yerin altına uzanıyordu. Ben hayretler içindeyken zincir, yeşil bir ağaç haline geldi. O an dünyanın tüm meyveleri ağaçta mevcut oldu. Ağaç ve meyveler o denli parlaktı ki, güneşten daha parlaktı. **Arap ve Acem**, O'na secde ediyorlardı. Saatler ilerledikçe o ağacın nuru fazlalaştı. **Kureyş**'ten bir cemaat, o ağacın meyvelerine, dallarına yapışırken bir kısım **Kureyşliler** de o ağacı kesmeye

çalıştılar. O sıra, ömrümde hiç görmediğim güzel yüzlü birisi geldi, saldırganları engelledi, gözlerini çıkardı. Ben, o nurdan bir parça almak için elimi uzattım. Ve o kimseye sordum:

- Bu nûr'dan kimler nasibini alabilir?

Bana dedi ki:

- Kim, bu ağacın dallarına yapışırsa, onlar nasibini alabilir.

Daha sonra o ağacın dibinde heybetli iki ihtiyar gördüm:

- Siz kimlersiniz? diye sordum,

Biri dedi ki:

- Benim adım Nuh'dur.

Ötekisi de dedi ki:

- Benim adım da Halil İbrahim'dir.

Sonra ikisi birden bana dediler ki:

- Ey Abdülmuttalib! Bu ağaç öyle şerefli ve öyle mübarektir ki, şimdi sana erişti ve zürriyetimizden senin zürriyetine düştü.

Rüya yorumcusu, anlatılanları dinledikten sonra Abdülmuttalib'e dedi ki:

- Eğer gördüğün bu rüya gerçekleşirse; senin soyundan, yer ve gök ehlinin iman edeceği bir kimse gelecektir. Herkes O'na bağlanacaktır. O'nun hükmü ve silsilesi kıyamete dek sağlam biçimde devam edecektir.

Nuh Peygamber'i görmek şuna işarettir ki: **O kutlu kişiye** bağlanıp iman edenler, hak din **İslam** ile tanışıp, O'nun bereketiyle muradlarına erişirler. Getirdiği kurallar da değiştirilmeden ve bozulmadan kıyamete dek devam eder...

Bu kutlu kişi, **Abdülmuttalib**'in torunu **Hz. Muham-med** olacaktır.

Bu öykü, Altıparmak anlatımından alındı, kendi tek-niğimizle aktarıldı.

CİNLERİN VERDİĞİ HABER

Hz. Muhammed'in hizmetinde bulunmuş olan Malik oğlu **Vehb**, bir gün yıldızlara bakarak onlardan haber veren fılclılardan söz edilince, oradakilere şöyle dedi:

- Gök halkından olup, kulak hırsızlığından dolayı, gökyüzünden kovulan Şeytan'ın durumunu biliyorum. Şöyle ki; bir zamanlar, yıldızların, gökten atıldıklarını görmüştüm. 270 yaşında bir falcı vardı; adına **Hatir İbni Malik** derler-di. Döneminin en büyük bilginlerindendi. O'na giderek de-dim ki:

- Gökyüzündeki yeni yıldız atılmasından çok korktum. Acaba başımıza bir hal mi gelecek?

Bana dedi ki:

- Yarın sabah gel, yanıtını vereyim.

Sabahleyin, arkadaşlarımla beraber gittim; **Hatir İbni Malik** ayaktaydı ve gökyüzünü dikkatlice gözetliyordu. Geldiğimizi haberlemek için seslendim. Bize, ses çıkartma-mamızı işaretledi ve büyük bir yıldızın o an gökyüzünden indiğini söyledi, sonra şöyle dedi:

- Size doğru haber veriyorum: **Kabe** üzerine yemin ederim ki; Şeytanlar bundan böyle gökyüzünden haber al-mak ve kulak hırsızlığı yapmaktan yasaklandılar. Ve taşla-narak kovuldular. Bunun nedeni şudur: Yeryüzüne kudretli bir **Peygamber** gönderildi. Hem de kitabı **Kuran** ile... Ha-ram ve helali açıklayacak. İnsanları puta tapmaktan caydır-a-

cak. Ve dahi putları kıracak...

Ben sordum:

- Ey Hatir! Garip şeyler söylüyorsun. Peki, benim kavimim ne olacak?

Hatir, dedi ki:

- Onların yapmaları gereken en önemli şey, biran önce, gelecek olan Peygamber'e bağlanmalarıdır. O'na muhalefetten kaçınmalarıdır. O zatın Peygamberliği **Mekke**'de meydana çıkacaktır. Kitabı **Kuran** da orada inecektir.

Gelecek Peygamberin hangi kabileden olacağını sordum. Dedi ki:

- And olsun ki, o gelecek peygamber **Kureyş** kabilesinden olacaktır. Diğer kabileler O'nun çevresinde toplanacaktır.

- **Kureyş**'in hangi soyundan gelecektir?

- **Haşim** soyundan gelecektir. Zalimleri **Hakk** yoluna çağıracaktır.

Hatir, bunları söyledikten sonra kendinden geçti, düşüp bayıldı. Üç gün baygın yattıktan sonra, aklı başına gelince şöyle söyledi:

- **La ilahe illallah, Hak birdir, Muhammed Resulullah!**

Bu bölüm **Altıparmak**'ın "**Peygamberler Tarihi**"nden alındı, kendi yorumumuzla aktarıldı.

HZ. MUHAMMED'İN DOĞUMU

Hız. Muhammed'in anası **Amine Hatun**, doğum olayını şöyle anlatmaktadır:

- Ben başka kadınlar gibi gebelik sancısı çekmedim. Gebe kadınlarda görülen sinirlilik halleri de bende yoktu.

- Ey Amine! Bilmiş ol ki, sen yeri-göğü yaratan yüce Tanrı'nın sevgili kulu Resul-ü Ekrem'e gebesin!.. O doğduğu zaman adını Muhammed koyun!..

Bu söz ile beraber silkinerek uyandım. Gördüğüm rüyanın etkisi uzun süre üzerimden gitmedi.

Ayım, günüm tamam olduğunda, yine o ses kulağımda yankılandı. Heyecandan yüreğim pat-pat çarpıyordu... Evin içi aniden ışıklarla doldu. Bu duruma çok şaşırılmışım. Ne söyleyeceğimi, nasıl davranacağımı bilemiyordum. O esnada ak donlu bir kuş peyda oldu, kanatlarıyla sırtımı sıvazlamaya başladı. İçime bir hoşluk çöktü, tüm şaşkınlığım ve ürküntümden arındım... Fakat, pek çok susamıştım, su istedim. Bana süttten beyaz, şarapdan tatlı buz gibi bir şerbet sundular. Şerbeti içince aydınlandı dünyam, kendimi nurlar içinde görmeye başladım. İşte bu sırada **Muhammed** dünyaya geldi...

Ve **Muhammed**'e hizmet için yatağımın çevresinde **Abdimenaf**'ın kızlarını andıran uzun boylu, narin, güzel yüzlü kızlar dolaşıyorlardı...

PUTLARIN DEVRİLMESİ

Hız. Muhammed'in doğduğu gece, **Kureys**'in ileri gelenleri, bir puthanede toplanmış ve bir putun şerefine ziyafet çekiyorlardı. Ne var ki, şerefine ziyafet çekilen put, aynı gece sabaha karşı aniden yüzüstü yere yıkıldı. Onu kaldırıp diktillerse de, put bir daha yerinde duramadı, hep devrildi...

Kureysliler, tüm uğraşlarına karşın, putun yerinde durmamasından dolayı büyük korkuya kapıldılar ve oradan koşarak uzaklaştılar.

HAYIRLI MÜJDE

Aynı gece **Kabe**'de ibadet eden **Abdülmuttalib**'e gaibden bir ses erişti:

- **Müjdeler olsun ey Abdülmuttalib! Bir torunun dünyaya geldi!..**

Abdülmuttalib, hemen **Kabe**'den çıkarak **Amine**'nin yanına geldi, gördü ki, nur topu gibi bir erkek çocuk duruyor kucağında. Sevinçle dedi ki:

- **Torunumun adını ne koydunuz?**

- **Muhammed**, yanıtını alınca:

- **Aziz olsun**, diyerek iki eliyle yüzünü sıvazladı ve **Tanrı**'ya şükretti.

NUR'U MUHAMMED

Tanrı, **Adem**'i yarattığında alnında bir nur vardı. Bu nur **Adem**'den **Şid**'e ve **Şid**'den de evlatlarına geçerek **Nuh**'un alnında karar kıldı.

Nuh Tufanı'ndan sonra yeniden çoğalan **Adem Oğullarına**, yine o nur **Nuh**'tan intikal etti ve **Hz. İbrahim**'e geldi. **Hz. İbrahim**'den de oğlu **İsmail**'e geçerek torunları vasıtasıyla **Abdülmuttalib**'e geldi. **Abdülmuttalib**'te bu nur ikiye ayrıldı, biri **Hz. Muhammed**'in babası **Abdullah**'ın, diğeri de **Şah Ali**'nin babası **Ebutalib**'in alnında göründü.

Sonra bu nurlar, **Abdullah**'tan, oğlu **Hz. Muhammed**'e; **Ebutalib**'ten de oğlu **Şah Ali**'ye geçerek onların alınlarında tecelli etti.

HZ. MUHAMMED'İN DOĞDUĞU GÜN...

Hız. İsa'nın doğmundan tam 571 yıl sonra, 22 Nisan 571 (ya da 570) Pazar'ı Pazartesi'ye bağlayan gece **Hız. Muhammed** dünyaya geldi.

Rivayet odur ki: **Hız. Muhammed**'in doğumundan hemen sonra, bir gece yarısı **İran'ın Medayin kentine** genç bir atlı gelmektedir. Atlı, o denli acelecidir ki, atı koşturmaktan soluk soluğadır ve nal sesleri yeri-göğü tutmaktadır...

Kale muhafızı, gecenin sessizliğini yırtan bu nal sesleriyle irkildi. Kente yaklaşmakta olan süvariye tanımak için tüm dikkatiyle baktı. Süvari gelip kale kapısı önünde durdu, muhafıza seslendi:

- Semave'den geliyorum. Hükümdar'a çok önemli haberim var, kapıyı aç, dedi.

Muhafız, başını salladı, dedi ki:

-Bu olanaksız, açamam!

Süvari ısrar etti, muhafız direndi. Derken, bir atlı daha dolu-dizgin gelip kale kapısına dayandı. Bu atlı uzun boylu, heybetli-biriydi. Zaptedilmez atının üstünde dizginleri sıkarken, muhafızın anladığı bir işaret yaptı.

Muhafız, bu işaret üzerine, boynunda asılı bulunan boruyu öttürdü hemen. O an asma köprü indi, kale kapısı açıldı. Süvarilerin ikisi de içeri girdiler.

Medayinliler, bu saatte derin uykuya dalmışlar, kent sokakları ise derin bir sessizliğe gömülmüştü. İki süvari, saraya doğru ilerliyorlardı.

Saray nöbetçi subayı, gelen atlıları görünce, önemli bir olay olduğunu anladı, merakla gelenleri bekledi. Sarayın önüne gelen atlıların ikisi de getirdikleri zarfı koyunlarından

ıkarıp subaya uzattılar.

Kale kapısını atıran süvari dedi ki:

- Bu mektup çok önemlidir, hemen Hükümdar'a iletilmelidir.

Nöbetçi subayı şaşakaldı. Bu süvari ne diyordu? Hiç bu saatte Hükümdar uyandırmak olur muydu? Bu saatte Hükümdar uyandırmak, kelleyi koltua almak demekti. Bu cesareti gösterecek kim vardı ki?..

Peki, ya mektup, çok önemli bir haberi içeriyorsa?!. O zaman kükreyen hükümdar, zamanında kendisine haber verilmediği için gazaba gelmez miydi?..

İki arada bir derede kalan subay, ellerini ouşturarak "Ne yapmalı?" diye kıvranırken, diğ er subay araya girdi:

- Biz kendiliğimize birşey yapamayız!

Süvari, hiddetle haykırdı:

- Peki, kim birşey yapabilir?

- Saray muhafız komutanımız!

- Öyleyse tez ona haber verin!..

Subayların, komutana haber vermekten başka yapacakları ş ey yoktu. Hemen haber gönderdiler.

Komutan **Behram**, gecenin bu saatinde tatlı uykusundan uyandırıldığı zaman haberin önemini kavramakla beraber, karşısındaki subaya sormadan edemedi:

- Ne var? Ne oluyor?

- İki mektup var efendim!

- Kime gelmiş?

- Hükümdar'a efendim!

- Hükümdar'a mı?..

Komutan hemen toparlandı. Ama bu saatte Hükümdar'ı uyandırmak kimin haddineydi? Ya uyandırmamak? O da ayrı bir dertti...

O mektuplarda, önemli bir felaketten söz ediliyor olabiliyordu! Ya da bir isyan bildiriliyor olabiliyordu!..

Hükümdar'ı uyandırmamak sorumluluğunu üzerine alamayan komutan, ürkek adımlarla **Nuşirevan**'ın odasına girdi.

Hükümdar **Nuşiveran**'ın uykusu hafifti, hemen uyandı ve seslendi:

- **Kim var orada?**

Saray komutanı **Behram**, yavaş bir sesle yanıtladı:

- **Kulunuz efendim!**

- **Ne var?**

- **İki mektup için efendimizi rahatsız etmek zorunda kaldım.**

- **Nereden geliyorlar?**

- **Biri Semave'den, ötekini öğrenemedik efendim.**

- **Ne diyorlar?**

- **Efendimizin şahsına oldukları için açamadık, buyurun siz açın efendim.**

Hükümdar **Nuşiveran**, zarflardan birini yırtarak açtı ve içinden çıkan mektubu **Behram**'a verdi:

- **Oku şunu, dedi.**

Mektup, Semave valisinden geliyordu. Komutan ağır ağır okumaya başladı:

- **Save nehri, Nisan'ın yirmi ikinci gecesi birden bire yükselmeye başladı ve birkaç saat içinde yatağından taşarak**

düz ovada bulunan **Semave** kentine yürüdü. Kent halkı dehşet içinde kalıp dağlara sığındı. Ancak, mal ve can zayıyatı fazla oldu. Şu an yiyecek ve içecek hiç bir şeyimiz yok; zati devletlerinizden yardım diliyoruz efendim...

Nuşiveran, ikinci zarfı da yırttı içinden çıkan mektubu komutana uzattı:

- **Şunu da oku**, dedi.

Komutan **Behram**, mektuba göz atınca yüzünün rengi değişti, bakışları donuklaştı ve elleri titremeye başladı.

Hükümdar hiddetlendi:

- **Niçin durakladın? Okusana!** diye gürledi.

Komutan **Behram**, kekeleyerek okumaya başladı. Mektupta özet olarak deniliyordu ki:

- **İran'ın İstahar kentinde binlerce yıldan beri ısıllı ısıllı yanmakta olan ve Mecusiler'in "bu ateş sönmez" diye inandıkları "Mukaddes Ateş" de 22 Nisan gecesi birden bire sönmüştü...**

Hükümdar Nuşiveran, heyecanla haykırdı:

- **Ne dedin, ne dedin?**

Komutan **Behram**, olayı bir daha anlatınca, Hükümdar büyük bir şaşkınlıkla ayağa kalkarak:

- **Şaşılacak şey!.. Şaşılacak şey!..** deyip dolaşmaya başladı. Ancak aynı anda da **22 Nisan gecesi, İran Şahı'na** ait ünlü **"Eyvan-ı Kera"** sarayında bulunan taştan yapılmış ondört **Tak'**ın birden yıkıldığını anımsadı ve irkildi. Bunlar bir rastlantı olamazdı. Aynı gece **Save** nehrinin taşması, **İstahar'**da mukaddes ateşin sönmesi ve saraydaki taş sütunların yıkılması asla bir rastlantı olamazdı...

Hükümdar **Nuşiveran**, iliklerine dek sarsıldı ve hemen

buyruk verdi:

- **Bana Möbedi Möbedan'ı çağırın, hemen gelsin buraya!..**

Hükümdar **Nuşiveran**, sıkıştığında, **Mecusiler**'in en büyük alimi olan **Möbedi Möbedan**'a danıştırdı. Şimdi de O'na danışmak gereği duyuyordu.

Biraz sonra **Möbedan** huzura geldiğinde, Hükümdar'ı pek kaygılı ve perişan buldu. Ama o oranda da öfkeli ve kızgındı. Hiç bir şeyden yılmayan, İran sınırlarını Karadeniz ile Akdeniz'e dek genişleten, Rum ordularını perişan edip İmparator **Jüstinyanüs**'ü haraç vermeye mecbur tutan bu adam, şimdi nasıl oluyor da iradesini ve soğukkanlılığını bu denli kaybedebiliyordu?

Hükümdar **Nuşiveran**, **Möbedan**'a oturmasını söyledikten sonra, aynı gecede gerçekleşen bu üç önemli olayın nedenini sordu. **Möbedan** biraz düşündükten sonra dedi ki:

O gece ben de garip ve korkunç bir rüya görmüştüm. Gördüğüm o rüyayı hayra yormak istedim. Ancak görüyorum ki benim rüyam da bu olaylarla ilgilidir.

Hükümdar, rüyanın ne olduğunu sordu. **Möbedan** şöyle yanıtladı:

- Yüzlerce kükremiş deve, önlerinde şaha kalkmış Arap atları olduğu halde **Dicle** nehrini geçtiler. Bu arap atları ile kükremiş develer, **İran** topraklarını çiğnemeye gelyorlardı. Onların bir zarar vereceğinden korktum ve kanter içinde uyandım.

Möbedan'ın rüyası zaten sinirleri gergin olan Hükümdarı büsbütün çileden çıkarttı:

- **Peki söyle bakalım, şimdi ne yapacağız?**

Möbedan, şöyle dedi:

- Efendim! En iyisi bunu kahinlere danışmaktır.

Hükümdar bu öneriyi kabul etti, ülkedeki valilere mektuplar yazdırıp en iyi rüya yorumcusunu bularak kendisine gönderilmesini buyurdu.

En iyi rüya yorumcusu **Abdülmesih** adlı bir **Hayreli**'ydi. **Hayre** valisi **Münzir bin Numan**, Hükümdar'ın buyruğuna uyarak hemen **Abdülmesih**'i, **Medayin**'e gönderdi. Huzura çıkan **Abdülmesih**, Hükümdar'ın isteğini öğrenince boynunu büktü, dedi ki:

- Bu iş beni aşmaktadır. Sorularınızın yanıtını ancak Satih'ten alabilirsiniz.

Hükümdar, **Satih**'in getirilmesi için buyruk verdi.

Satih, Yemenli bir kâhindi, ancak şimdi **Berriyetüşşam**'da oturuyordu. **Ne var ki bu ünlü kâhin çok yaşlı olduğundan dermansızdı, yatağından kalkacak durumda değildi.** O'nun yanına bizzat **Abdülmesih** gitti. **Satih**, ölüme yakın yaşıyor, adeta son nefeslerini veriyordu. Ama bilinci yerindeydi. **Abdülmesih**, O'ndan birşeyler öğrenmenin gayretiyle dedi ki:

- Ey Yemen'in mertebesi yüksek adamı! Acaba sözlerimi işitiyor mu? Yoksa biz O'nu kayıp mı ediyoruz?

Ey halkın müşküllerini kolaylaştıran!

Ey güç zamanlarında herkese yardım eden yüce insan! Şu anda senin kız kardeşinin oğlu ve bir kabile başkanı olan **Abdülmesih** karşısında duruyor.

Bu yeğenin Hükümdar **Nuşiveran**'ın buyruğu ile uzun ve tehlikeli yollardan geçerek yanına geldi, tüm kahinlerin aciz kaldığı bir sorunun yanıtını senden almak istiyor. Böyle zor bir anında ona yardım et, elimi boş gönderme.

Yaşlı **Satih**, yeğeninin dokunaklı sözlerini duyunca dermansız gözkapaklarını açtı ve **O**'na şunları söyledi:

- **Ey Abdülmesih!** Dereleri, tepeleri aşarak buraya geldin. Sana buyruk veren **Hükümdar**'dır. **Hükümdar**, görünen hallerin ne olduğunu benden soruyor.

Öğren ki; **Save** nehri taşıtı. **Semave** kentini su bastı. **Mecusiler**'in sönmez sandıkları kutsal ateşleri söndü. **Hükümdar**'ın yıkılmayacak sandığı **Eyvan-ı Kesra** yıkıldı. **Möbedan**, kükremiş develer ile Arap atlarının **Dicle**'yi geçtiklerini ve **İran** topraklarına hücum ettiklerini rüyasında gördü. Bil ki, işte o gün **mucizeler sahibi** yeryüzüne gelmiştir. İşte o gün güzellik sahibi zuhur etmiştir... Heyhat!.. Ne yazık ki ben, o **nur sahibini** görmeden öleceğim.

Ey Abdülmesih! **Hükümdar**'a söyle: **Eyvan-ı Kesra**'nın yıkılan taş sütunlarının sayısınca **O**'nun soyundan kadın ve erkek hükümdar gelecek ve sonra **O**'nun soyu tükecektir...

Yaşlı **Satih**, bu yorumuyla **Hz. Muhammed**'in dünyaya geldiğini ve yeryüzünde kötülüklerin son bulacağını müjdeliyordu.

Abdulmesih, dayısı **Satih**'ten aldığı bu bilgilerle **Medayin**'e döndü. **Hükümdar**'ın kendisine bir zarar vermemesi koşuluyla duyduklarını anlattı. Ve ömrü oldukça **Nuşiveran**'ın hükümdarlığının devam edeceğini, hatta kendisinden sonra da bu hükümdarlığın süreceğini söyleyerek onu rahatlattı...

Ancak, **Nuşiveran**'dan sonra gelen 14 hükümdarın ömrü 67 yıl sürdü; **İran** orduları, **Kaadisiye** savaşında **İslam** ordularına yenilerek **Kesra** hükümdarlığı son buldu...

Not: Bu bölüm, **Lütfullah Ahmed**'in "**Hz. Muham-**

med'in Hayatı" adlı yapıtından alındı ve kendi tekniğimizle anlatım rahatlığı sağlandı.

HAMZA'NIN İKRARI

İshak oğlu Muhammed'in anlatması odur ki; **Hz. Muhammed, Ebu Talib**'in korumasında olduğu sürece, zalimlerin O'na zulüm etmeye güçleri yetmezdi. Ama, **Hz. Muhammed**'in peygamberliğine inanan ne denli yoksul kimse var ise, onlara saldırırlardı. Zalimlerden Halef oğlu Ümeye, bir gün **Bilal Habeşi**'yi yakalayıp **Batha**'ya götürdü. Orada çırılçıplak soyundurup kızgın kumlara yatırarak üzerine taş koydu ve dedi ki:

- **Muhammed dinini terk et, büyük put Lat ve Uzza'ya iman et!**

O eziyet altında bile **Bilal**, şöyle dedi:

- **Benim mabudum, tek olan Tanrı'mdır!...**

Türlü bela ve eziyetlere katlanmasını bilenlerdir ki, **Hakk** yolunda menzil alırlar. **Bilal Habeşi** de bunlardan biriydi.

Zalimler ne denli zulümlerini artırsalar da, inananların mal ve canlarına kastetseler de, **Hakk** yolundan ayrılmayanlar, **Hz. Muhammed**'le beraber isteklerine kavuştular.

Bir gün **Hz. Muhammed**'in yolu, **Kureyş** zalimlerinin toplandığı yere düştü. Orada bulunan mel'un **Ebu Cehil** ve adamları, **Hz. Muhammed**'e hakaret ettiler. **Hz. Resul**, cahillerin hakaretlerini hoşgörülle karşıladı, oradan ayrıldı. Ne var ki, **Ebu Cehil**'in fitneci hareketinden son derece incindi.

Pehlivanların piri **Hamza**, o gün avdan eli boş döndüğü için canı çok sıkıntılıydı. **Mekke** çarşısında, **Üseyd Ca-**

da'nın cariyesi kendisini karşılayıp dedi ki:

- Ey Hamza! Bugün av yerine gidip avlanmak, sana uygun mudur?

- Neden? dedi Hamza.

Cariye nedenini şöyle açıkladı:

- Himayenden yoksun bıraktığın kardeşinin aziz oğlu Muhammed'e, Ebu Cehil ve adamları türlü hakaretler ettiler, eza çektiler...

Hamza, bu sözleri duyunca son derece üzüldü, o haliyle evine geldi, gördü ki, eşi ağlayıp durur. Nedinini sordu, o da kendisine şöyle dedi:

- Ey Hamza! Ebu Cehil ve adamları, Muhammed'i tutup hakaret etmişler. Haşim oğullarının ileri gelenine bu hakareti nasıl yaparlar?

Hamza, dedi ki:

- Ebu Talib neredeydi?

- Tarlasına gitmişti.

- Peki, Ebu Leheb neredeydi?

- O taş kalpli de onlarla beraber Muhammed için, "Yalancı, sihirbaz" deyip hakaret edendi.

- Peki Abbas neredeydi?

- Abbas, bir pervane gibi Muhammed'in çevresinde dolanır, hakaretçilere göğüs gererdi, ama onları susturamazdı.

Hamza'nın canı iyice sıkıldı. Bütün gün av peşinde koşup birşey yemediği halde, eşinin önüne getirdiği yemeği kenara iterek dedi ki:

- Muhammed'in öcünü, Ebu Cehil'den almadan ba-

na yemek haram olsun!

Hızla evden çıktı. **Hz. Muhammed'i, Kabe harem**inde buldu. Yeğeninⁱⁿin öylesine mahzun bir hali vardı ki, içi yandı. Yanaştı yanına dedi ki:

- Ey kardeşimin oğlu. Gönlünü hoş tut. Bilmiş ol ki, üzüntünü gidermek için, düşmanlarından öcünü almaya geldim.

Hz. Muhammed, buyurdu ki:

-Bütün akrabalarımın iltifatı, bana cefa gibidir. Şu an hoş olmayan gönlümü almak için intikam hırsına kapılmak, yakışır mı sana?

Hamza, ağlayarak dedi ki:

- Ey kardeşimin aziz oğlu! Senin rızanı alıp gönlünü hoş tutmak için ne yapmam gerek?

Hz. Muhammed buyurdu ki:

- Ey büyük amcam! Benim gönlümü hoş tutmak, mal döküp insan öldürmekle olmaz!..

- Ya ne ile olur? dedi **Hamza**.

Şöyle yanıtladı **Hz. Muhammed**:

- Ey **Hamza** amcam! Eğer gönlümü hoş tutmak istersen, Tanrı'nın birliğini ve benim O'nun elçisi olduğumu kabul et; yüreğini küfür tozundan temizle ve asla kin atına binip insan öldürerek Tanrı'ya şirk koşma...

- Ey oğul! dedi **Hamza**. Böyle yaparsam gönlün hoş olur mu?

- Evet, dedi **Hz. Resul**.

Bunun üzerine **Hamza**, Tanrı'nın birliğine ve **Muhammed**'in, O'nun elçisi olduğuna inanıp, ikrar verdi.

Bu bölümü **Fuzuli'nin "Saadete Ermişlerin Bahçesi"**nden aldık ve kendi yorumumuzla aktardık.

MİRAC VE KIRKLAR MECLİSİ

Mirac'ın, Türkçe karşılığı; 1) Merdiven. 2) Hz. Muhammed'in Tanrı huzuruna çıktığı gece, anlamlarına gelmektedir.

Rivayet odur ki; **Nur**'dan (ışıkta) bir merdiven yeryüzünden gökyüzüne uzandı, **H.z. Muhammed** bu merdiveni çıkarak **Tanrı**'nın huzuruna vardı.

Daha önceki bölümlerde gördüğümüz gerek **İdris** Peygamber, gerekse **Musa** Peygamber de, gökyüzüne çıkarak **Tanrı** huzuruna varmışlardır. **İsa** Peygamber ise, çarmıha gerildikten sonra gökyüzüne uçarak gaib erenlere karışmıştır.

H.z. Muhammed'in, gökyüzüne çıkarak **Tanrı** huzuruna vardığı gece, (Recep ayının 27 günü; Miladi 619) İslam aleminde "**Leyle-i Mirac**" (Mirac gecesi) olarak kabul edilmektedir. Bu olaya "**H.z. Muhammed'in, Mescidi Haram'dan, Mescidi Aksa'ya gidişi**" de denilmektedir. Ve her yıl Arap takvimine göre Recep Ayının 27. günü / gecesi, dinsel törenlerle anılarak kutlanılmaktadır.

"**H.z. Muhammed**'den duyulduğu ileri sürülen bir söylentiye göre; **H.z. Muhammed**, Mirac haberini, derin bir rüyaya dalmışken aldı. Amcasının kızı Ummihani'nin evinde uyurken, yanında **Burak**'la gelen **Cebrail**, **Allah**'ın, kendisini yedinci kat göğe çağırdığını bildirdi. **H.z. Muhammed**, **Cebrail**'in getirdiği ilahi emir üzerine **Burak**'a binerek **Kudüs**'teki **Mescid-i Aksa**'ya vardı. Bütün peygamberler, **H.z. Muhammed**'i karşıladılar. Orada ibadet edildi. İbadetten

sonra **Hz. Muhammed**, **Cebrail** ile dışarı çıktı. Bir söylentiye göre **Burak**'a binerek; başka bir söylentiye göre **Cebrail**'in kanadına tutunarak gökyüzüne yükseldi. Birinci gök katına varınca, meleklerle; ondan sonraki katlarda sırasıyla kendinden önceki **Adem**, **Nuh**, **Musa**, **İsa**, **İbrahim** Peygamberlerle karşılaşarak yedinci kata (**Sidretül-Münteha**) ulaştı. **Kuran**'ın bildirdiğine göre **Mirac Olayı**, **Hz. Muhammed**'e bazı ayetlerin gerçeğini göstermek için (**İsra Suresi:1**) (gerçekleşmiştir.) **Hz. Muhammed**, göğe çıktıktan sonra **Allah**'a iki yay boyu (**Kabe kavseyn**) yaklaştı. **Allah** ile konuştu. Cennetin nimetlerini, cehennemin azablarını gördü... **Mirac Olayı**, İslam bilginleri arasında ayrı ayrı yorumların, değişik görüşlerin ortaya atılmasına yol açtı. Bazı din bilginlerine göre **Mirac**, manevi'dir: **Hz. Muhammed** uykuya daldığı zaman, ruhu, **Cebrail**'in bildirdiği **Allah**'ın emri üzerine **Mescidi Haram**'dan, **Mescidi Aksa**'ya gitti. Oradan bütün gök katlarını aşarak **Allah katına** yükseldi. **Mirac** sırasında geçen bütün olaylar, bir rüya aleminde oluştu. **Hz. Muhammed**, **Mirac**'a bedeniyle çıkmadı." (Meydan Larousse, cilt 8. **Mirac** bölümü)

Hz. Muhammed'in binek hayvanı olarak bindiği **Burak**, daha önce **İbrahim** Peygamber tarafından kullanılmıştır.

Sözü edilen **Kuran**'ın **İsra Suresi** 1.ayeti, Prof. Dr. **Yaşar Nuri Öztürk**'ün çevirisinde şöyle yer alıyor:

"Bütün varlıkların tespihi o kudretedir ki, kulunu gecenin birinde **Mescid-i Haram**'dan, çevresini bereketlendirdiğimiz **Mescid-i Aksa**'ya yürütmüştür. Bu, ayetlerimizden bir kısmını o kulumuza göstermek / onu ayetlerimizden biri olarak göstermemiz içindir. Hiç kuşkusuz **O**, **Semi** (işiten)dir. **Basir** (gören)dir."

**İslam Ansiklopedisi'nde Mirac Olayı'na şöyle değini-
liyor:**

"**MİRAC** (A), aslında Merdiven, sonra yükseliş, bil-hassa Peygamber'in göğe çıkışı. **Kuran** (LXXXI, 19-25 ve LIII, 1-12)'da semavi bir habercinin Peygamber'e görüldü-ğü anlatılmaktadır. Buna benzer ikinci bir görünmeden (LI-II, 12-18) de bahsedilmektedir. Her iki halde de Peygamber, kendisine uzaktan semavi bir tezahürün yaklaştığını görü-yor; fakat kendisinin alınıp, semaya götürülmüş olduğuna dair, herhangi bir ima mevcut değildir." (İslam Ansiklopedi-si, cilt 8, Mirac bölümü)

Burada iki kez gönderme yapılan **53. sure, Necm Su-resi'**dir; ve anılan 1'den 18'e dek olan ayetlerde şöyle denil-mektedir:

"Andolsun inip çıktığı zaman yıldıza / fışkırıp çıktığı
zaman çimene / süzülüp aktığı zaman Ülker yıldızına / aşağı
indiği zaman o parçalar halinde ağır ağır gelene; ki arkada-
şınız ne saptı, ne de azdı.

O; kuruntudan, keyfinden konuşmuyor.

İndirilmiş bir vahiyden başkası değildir o.

Kuvvetleri çok müthiş olan belletip öğretti onu ona.

(O), akıl, güzellik ve güç sahibidir. Doğrulup dikildi.

En yüksek ufuktadır o.

Sonra iyice yaklaştı ve sarktı, iki yayın beraberliği gi-bi, belki ondan da yakındı.

Böylece vahyetti kuluna vahyettiğini.

Kalp yalanlamadı gördüğünü.

O'nun gördüğü şey hakkında kuşkuya düşüp onunla çe-kişiyor musunuz?

Andolsun ki; onu bir başka inişte de görmüştü.

Sonra sınır ağacı, **Sidretül Münteha** yanında.

O ağacın yanındadır sığınılacak bahçe.

O vakit kuşatıp sarıyordu **Sidre**'yi kuşatıp saran; göz ne kayıp şaştı, ne azıp haddini aştı.

Andolsun ki, Rabbinin en büyük ayetlerinden bir kısmını gördü."

Mirac Olayı'nın Alevi-Bektaşî toplumunda ayrı bir önemi ve değeri vardır. Özellikle **Mirac**'tan dönen **Hz. Muhammed**'in **Kırklar Meclisi**'ne uğrayıp içeri alınması büyük anlam taşımaktadır. Biz bu olayı, 24 Eylül 1994 akşamı **Ali Kırca**'nın düzenlediği "**Siyaset Meydanı**"nda anlatmak istedik, ama engellendiğimiz için anlatamadık. Biz de yayınladığımız "**Binbir Çiçek Mozaigi Alevilik**" adlı kitabımızda hem olayı, hem de taşıdığı anlamı yorumlayarak şöyle anlattık:

Tanrı buyruğunu yerine getiren **Cebrail, Hz. Muhammed**'i **Hak** huzuruna götürürken, aniden önlerine bir aslan çıktı. Aslan kükreyince **Hz. Muhammed** korktu. İçinden, "**Şimdi Ali olsaydı, bu aslanı haklardı**" diye geçirdi.

Cebrail, önüne geçti, dedi ki:

-Aslan senden bir nişan ister, hatemini ver ona.

Hz. Muhammed, parmağındaki **hatemi** (kaşı mühürlü yüzük) çıkarıp aslanın ağzına attı. Yüzüğü yutan aslan, yoldan çekildi. **Hz. Muhammed**, **Mirac**'a varıp **Tanrı** ile görüştü. Dönüşte **Kırklar Makamı** (Meclisi) na geldi. İçeri girmek için kapıyı tıklattı. İçerden seslendiler:

- Kimsin? Ne istersin?

- Ben Peygamberim, sizinle sohbet isterim, dedi **Hz. Muhammed**.

İçerden seslendiler:

- **Bizim aramıza peygamber sığmaz. Sen git, peygamberliğini ümmetine yap!**

Hz. Muhammed döndü, giderken **Tanrı**'dan ses geldi:

- **Ya Habibim! O kapıya geri dön ve Kırklar Meclisi'ne dahil ol!**

Hz. Muhammed geri döndü, yine kapıyı tıklattı. Bu kez:

- **Ben Muhammed'im!** diyerek kendisini tanıttı.

Kırklar'ın tepkisi şu oldu:

-**Bir engin Muhammed vardır, o da içimizdedir; "BEN" kibrini taşıyan Muhammed gerekmez.**

Buna bir anlam veremeyen **Hz. Muhammed**, yine geri döndü. Ancak, **Tanrı**, bu kez uyarıcı buyruğunu **Cebrail** kanalıyla gönderdi:

-**Ya Habibim! Bir kez daha dön o kapıya, kim olduğunu sorarlarsa "BEN"li olma, "Peygamberim" diye büyüklenme, de ki onlara: "Yoksulların hizmetçisiyim, sizlerden biriyim!"**

Hz. Muhammed, bu uyarıcı buyruk üzerine geri döndü ve bu kez kendisini "**Yoksulların hizmetçisiyim, sizlerden biriyim**" deyince kapı açıldı ve içeri girdi. İçerdekiler:

-**Gelmekliğin mübarek olsun, geç otur, dediler.**

Hz. Muhammed, **Hasan** ile **Hüseyin**'i ve dahi **Fatima-i Zehra**'yı geçip **Şah-ı Merdan**, merd-i meydan **Ali**'nin yanına oturdu. Lakin onların kim olduğunu bilemedi, sordu:

- **Siz, kimlersizin?**

-**Bize Kırklar derler**, yanıtını alınca göz perdesi açıldı, gördü ki, kadınlı-erkekli bir grup insan halka biçiminde

oturmuş sohbet etmektedirler. Sordu:

- **Sizin ulunuz kim? Küçüğünüz hanginiz?**

Dediler ki:

- **Bizim ulumuz, küçüğümüz diye bir ayrımımız yoktur. Bizim büyüğümüz de, küçüğümüz de uludur. Bizim kırkımız bir, birimiz kırktır.**

Göz perdesi açılrsa da, henüz gönül perdesi kapalı olan **Hz. Muhammed**, içerdekileri saydı, gördü ki, **17'si kadın, 22'si erkek** olmak üzere **39 kişi** var. Müşkülde kaldı, sordu:

- **Biriniz eksik. O nerededir?**

Dediler ki:

- **O Selman'dır; şeydullaha (rızk toplamaya) gitti. Ama sen gönlünü ferah tut; bilmiş ol ki, o da aramızdadır.**

Hz. Muhammed, iyice müşkülde kaldı, dedi ki:

- **Öyleyse kanıtlayın hepimizin bir olduğunu!**

Dediler ki:

- **Birimizden kan alırsan, hepimizden kan akar!**

Bunu der demez **Şah-ı Merdan Ali**, bileğini uzattı hemen. İçlerinden biri **Yaradan'a** sığınıp bıçak vurdu **Şah'ın** bileğine. Aynı anda kan fışkırdı hepsinden. Bir kan da, pencereden uzanan bir bilekten aktı. O da, dışardaki **Selman-ı Farisi'nin** kanıydı. Az sonra **Selman** da geldi. "**Gerçeğe Hü!**" deyip **Şah-ı Merdan Ali'nin** bileğini bağladı. Hepsinin akan kanı durdu. Ve **Selman** rızık olarak getirdiği bir üzüm tanesini **Hz. Muhammed'in** önüne koydu, dedi ki:

- **Ey yoksulların hizmetçisi! Al bu engür (üzüm) tanesini, cümlemize pay eyle.**

Hz. Muhammed, çevresine bakındı: "**Bir üzüm tanesini nasıl kırka pay edeceğim?**" diye düşünceye daldı. O an **Tanrı, Cebrail'e** buyurdu:

-Habibim müşkülde kaldı. Tez davran, bir kabak al, Habibime ulaş hemen. De ki O'na; o bir üzümü tabakta ezsin, şerbet yapsın ve Kırklar'a sunsun...

Cebrail tez davrandı, emri, Resulullah'a ulaştırdı. **Hız. Muhammed, Tanrı buyruğunu** yerine getirdi. Tek üzüm-den yapılan şerbet **Kırklar'a** yetti, hepsi mest oldu ve **Hız. Muhammed'in** gönül perdesi de açıldı, ayağa kalktı. Diğerleri de **"Ya Allah"** diyerek ayağa kalktılar, ve hep beraber **semah** döndüler. Turnalar gibi kanatlanıp süzıldüler...

Hız. Muhammed kendinden geçti; başındaki imamesi düştü. Onu alıp kırka böldüler ve bellerine kemer eylediler...

Esriyip kendinden geçen **Hız. Muhammed**, nice sonra evine geldi. Gördüklerini **Ehlibeyt'ine** anlattı. İşte o zaman **Şah-ı Merdan Ali**, koynundaki **hatemi** (yüzüğü) ve belindeki **kemer**i çıkarıp **Hız. Muhammed'in** önüne koydu. O zaman **Hız. Muhammed, Hız. Ali'nin** sırtına erdi...

Bu **mitolojik** anlatımda işlenen tema; **Hız. Ali'yi** yüceltmekle beraber, **benlikten uzak durup nefsi terbiye etmeyi**; **"BEN"** değil, **"BİZ"** demesini bilmeyi; paylaşım-cılığın ve hoşgörünün bir erdem olduğunu; kadın ve erkek eşitliğini/birlikteliğini; tek kişi liderliğinde lider sultalığını değil, kadro liderliğini; cemaletmale gelerek insan cemaletinde Tanrı'yı görmeyi ve Ona niyaz etmekle insanda Tanrı'yı, Tanrı'da insanı yüceltmeyi; kul hakkına saygıyı; insanlar arasında barışın, hak ve adaletin sağlanmasını öngörmektedir...

Selam olsun onlara!...

HZ. MUHAMMED'İN CİN İLE KONUŞMASI

"**Delail-i Nübüvve**'de zikredildiğine (belirtildiğine) göre; **Ata İbni Yesar, Abdullah İbni Mesud**'un şöyle dediğini rivayet (söylenti) etmiştir:

"Ben, **Resulullah**'ın hizmetinde bulunuyordum. Dışarıya çıktım, Safa'ye gittim. Müşrikler (Tanrı'ya ortak koşanlar) toplanmışlar, **Velid**'in bir putuna, hep birlikte tapınıyorlardı. **Peygamber (S.A.V.)** de onların yanına uğradı ve:

- **Ey Kureyşliler! La İlahe illallah deyiniz**, buyurdu.

Velid, Ebu Cehil'e dönerek:

- **Ya Eba Hakem! Ne dersin, O'nu utandırayım mı?** diye sordu.

Ebu Cehil, yemin ederek dedi ki:

- **Ne şekilde olursa olsun, O'nu utandırabilirsen yapmaktan çekinme.**

Velid, ahmak putunu boynuna asarak **Resulullah**'ın yanına geldi ve dedi ki:

- **Ya Muhammed! Sen bize, benim Rabbim bana şah damarımdan daha yakındır**, diyorsun. Benim Rabbimi herkes görüyor. Hani senin Rabbin, O'nu görelim.

Resulullah, Velid'e cevap vermedi. Müşrikler, o puta secde ederek dediler ki:

- **Ey bizim ilahımız ve seyyidimiz! Muhammed'i katletmek için bize yardımcı olmanı istiyoruz.**

Derhal putun içine bir cin girerek konuşmaya başladı ve kafirleri (Tanrı tanımazları), **Muhammed**'i öldürmeye teşvik etti (kışkırttı). Peygamber Efendimiz cinin söylediği

sözleri işitince çok üzüldü ve derhal hanesine (evine) döndü.

Resulullah'a sordum:

- Ya Resulullah! O puttan gelen sesleri işittiniz mi? Neler diyordu?

- Evet o bir cindir. Putların içine girerek halkı, peygamberi öldürmeye teşvik ediyor. Lakin hangi cin buna cüret edip halkı enbiya (yalvaç) katline tahrik ettiyse (kışkırtırsa), en kısa zamanda helak (yok) olmuştur, buyurdu.

Bu hadiseden (olaydan) iki-üç gece geçtikten sonra, Resulullah'la beraber oturuyorduk ki, birisi gelerek Efendimize selam verdi. Sesini işitiyorduk, fakat kendisini göremiyorduk. Resulullah, ona dedi ki:

- Sema (gökyüzü) ehlinden (oturanlarından) mi, yoksa arz (yeryüzü) ehlinden misin?

O şahıs dedi ki:

- Cinlerdenim.

Resulullah, buyurdu ki:

- Niçin geldin?

Cin dedi ki:

- Amcamın çocuklarından **Musir** adlı cin işittiğime göre, bir putun içine girerek, sizin hakkınızda uygunsuz sözler söylemiş. Mübarek gönlünüz bu husustan dolayı üzülmüş. Ondan intikam almak için geldim. Onu Safa tepesinde buldum. Bir kılıç darbesiyle canını cehenneme gönderdim. Müslümanları da onun şerrinden kurtardım. Şimdi ise muradım odur ki; yarın Safa tepesine çıkarak, o bedbahtsızlar (kara bahtlı talihsizler) puta tapınırlarken, onları dine davet etmelisin! Ben de o putun ağzından seni medh ve sena ede-

yim (öveyim); düşmanlarına da sesimi işittirerek, müslüman dostlarını sevindireyim.

Peygamber Efendimiz buyurdular ki:

- **Senin adın nedir?**

Cin, dedi ki:

- **Adım Semmiheç'dir.**

- Sana bundan daha güzel bir ad vereyim mi? dedi Resulullah.

- Ne olabilir ya Resulullah? dedi cin.

- **Adın, Abdullah olsun,** dedi Resulullah.

Cin, adını beğenerek gitti.

O gece bana çok uzun geldi. Zira **Musid** adlı cinin sözünün nasıl nakzedileceğini (çözüleceğini) düşünüyordum. Nihayet sabah oldu. Resulullah'la beraber Safa tepesine çıktık. Müşrikler (Tanrı tanımazlar), daha önceki gibi yine putlarına tapıyorlardı. Resulullah, o anda onları tevhide (Tanrının birliğine) davet etti. Müşrikler de, büyük bir inatla yine puta secde ettiler. Ona yalvararak, **Muhammed**'i kötülemesini ve dini olan İslam'a engel olmasını istediler.

Adı **Abdullah** olarak değiştirilen mümin (İslam dinine inanan) cinin, o putun içinden bir çok beyitler okuyarak Resulullah'ı ve İslam dinini medh ve sena etti (övdü). **Musir** adlı cini de katlettiğini (öldürdüğünü) beyan etti (açıkladı).

Müşrikler, **Habib-i Ekrem**'in (Hz. Muhammed'in) medhini (övülmesini) putun ağzından işitince, o putu hemen parçaladılar. Bu işin bir sihir (büyü) olduğunu düşündüler. **Fahr-i Alem**'e (Hz. Muhammed'e) yeniden düşmanlığa başladılar.

Ebu Cehil, büyük cehaletinden (cahilliğinden), sefahatinden (zevk ve eğlenceye düşkünlüğünden) dolayı düşmanlığını artırarak eza ve cefaya (eziyet etmeye) başladı. Sefihlerden (zevk ve eğlenceye düşkün akılsızlardan) bazıları da; **Uday İbni Hamza Sakafi** ve **İbni Esda Hüzeyli** gibileri **Resulullah'a** vurmaya başladılar. Öyle ki, mübarek yüzünü kana bulaştırdılar. O güzel saçlarını darmadağın ettiler. Bütün bunlara rağmen **Resulullah**, hiç bir söz söylemedi. Ancak şöyle buyurdu:

- **Ey Kureyş'liler! Beni dövüyor musunuz? Oysa ben sizin peygamberinizim..."** (Altıparmak, Peygamberler Tarihi. Sayfa: 549, 550).

HZ. MUHAMMED'İN MUCİZELERİ

Altıparmak'ın 1388 sayfadan oluşan "**Peygamberler Tarihi**"nde, **Hz. Muhammed'in** Mucizeleri büyük yer kaplamaktadır. Tümünü almak olanaksız. Ancak, biz bunlardan bazılarını üst başlıklarıyla anmak istiyoruz:

1) **Akli mucizeler,**

2) **Hissi mucizeler,**

A) Zati (kişisel) mucizeler: Mübarek başına ait mucizeler. Misk gibi kokan saçlarının mucizeleri. Mübarek yüzünün, gözlerinin, kulaklarının, ellerinin, omuzlarının, ayaklarının, ağzının, dilinin, bedeninin ve güzel kokusunun mucizeleri.

B) Sıfati Mucizeler: Yüce ahlakına ait mucizeler.

C) Harici mucizeler: En büyük mucizesi Kuran-ı Kerim'dir. Sonra Ay'ın ikiye ayrılması; Ceylan'ın, merkebin, kurdun, devenin, dağın, ağacın, hurma dalının, bebeğin ko-

nuşmaları. Taşların tesbihi, Ağaçların toplanması ve bir ağacın ikiye ayrılması, Hurmaların çoğalması. Az hurma ile yüzlerce kişinin doyması. Bir çanak kaymağın, bir kab balın bir bardak sütün, yağın ve ekmeklerin bereketi, konuşan deve ile ahidleşmesi. Kesilen kolun yerine yapışması, Putun konuşması, Kölenin renginin değişmesi, Çizmeden yılan çıkması, Devenin tanıklığı, Bir ölünün dirilmesi, Kesilen koyunun canlanması, Körün gözlerinin açılması, Asanın mum gibi ışık vermesi, Şeytanın hırsızlık yapması, Kırılan kolun sağlam hale gelmesi, Bir çocuğun cinlerden kurtulması, Güneş'in durdurulması, Ağaçların ve taşların selam alması, Kuru hurma ağacının meyve vermesi, Kurdun elçi olarak gelmesi, Bir ceylanın nübüvvetine (peygamberliğine) tanıklık etmesi, Koyunların kulaklarının siyahlanması, Kız çocuğunun dirilmesi, ölünün konuşması, Gökten yiyecek indirilmesi...

HZ. MUHAMMED'İN HAKK'A YÜRÜMESİ

Peygamber'in hastalığı gittikçe artıyordu. Kızı **Fatıma-i Zehra'yı** yanına çağırdı. O'nun elini eline alıp göğsü üzerinde tutarak gözlerini kapattı. Bir süre öyle kaldı. O an herkes, **Peygamber'in Hakk'a** yürüdüğünü sandı. **Fatıma** büyük bir acıyla eğilip:

- **Babacığım!** diye seslendi.

Hz. Muhammed'den ses gelmeyince, **Fatıma** ağlamaya başladı. Bir yandan da:

- **Babacığım! Babacığım! Bana** yanıt vermez misin? diyerek figan etti.

O zaman peygamber gözlerini açtı ve dedi ki:

- Benim sevgili kızım ağlama! Senin ağlayışın yeri-göğü inlettir!..

Dermansız ellerini uzattı, **Fatıma**'nın gözyaşlarını sil-di, O'nu teselli etti. Böylece **Fatıma**'nın yüzünde gülücükler oluştu, yüreğinde gonca güller açtı.

Ağla ey Zehra, ki senden Mustafa'dır fevt olan Mustafa fevti zemin-u asumanı ağlatır...

Efdal-ı halk-ı cihan çıkmış, cihandan la cerem, Bu musibet cümle-i halk-ı cihanı ağlatır...

Bu sırada **Peygamber**'in eşleri **Ayşe** ve **Hafza** ile öteki kadınları içeri girdiler, durumun önemini kavrayınca hep beraber sordular:

- Ya Resulullah! Bize söyleyecek bir sözün veya son vasiyetin var mı?

Peygamber, bütün kadınlarına hitaben dedi ki:

- Size son sözüm ve vasiyetim budur ki, evinizde oturasınız ve kendinize ait olmayan işlere karışmayasınız...

-Sonra kızı **Fatıma**'dan, sevgili torunları **Hasan** ile **Hüseyin**'i getirmelerini istedi. **Fatıma**, babasının isteğini hemen yerine getirdi. İçeri giren **Hasan** ile **Hüseyin** koşup dedelerinin üzerine kapandılar. Mübarek başlarını, dedelerinin yanaklarına sürüp göğsünde huzur bulmaya çalıştılar. **Peygamber**, O'nları sevip okşarken çok mutlandı.

Ne var ki **Hasan** ile **Hüseyin** daha fazla dayanamayıp ağlamaya başladılar. Onların ağlayışını duyan dışardaki insanlar da ağladılar. Bu ağıda **Hz. Muhammed** de katıldı. Karısı **Ümmü Seleme**, sordu:

- Ya Resulullah! Siz niçin ağlıyorsunuz?

Peygamber, O'nu şöyle yanıtladı:

- Ben bu yavrularım ve ümmetim için ağlıyorum! Acaba, benden sonra bunların hali nasıl olur diye ağlıyorum!..

Derin bir acı çöktü odaya. Az sonra:

- Bana, kardeşim Ali'yi çağırın, dedi Peygamber.

Hz. Ali, zaten kapının önünde bekliyordu, hemen içeri girdi. Odadakiler dışarı çıktılar. **Peygamber yatağında doğruldu.** Hz. Ali, yatağın kenarına oturarak **Peygamber'in** başını kendi koluna aldı. **Peygamber, kendi borçlarının ödenmesini** Hz. Ali'den istedi, sonra dedi ki:

- Ya Ali! Usame ordusunu hazırlamak için falan Yahudi'den borç almıştım, onu da ödersin.

Ya Ali, Havzı Kevser'de cümle ümmetimden önce sen gelip bana erişeceksin. Benden sonra sana çok kötü şeyler erişecek, gerektir ki darılmayasın, sabredesin ve halkın, dünyayı beğenip onu kabul ettiklerini gördüğün zaman, sen de ahireti kabul edesin...

Peygamber, sözlerini tamamlayınca, ruhunu teslim etti.

Uçtu ol tavus-u kutsi aşıyan

Gitti ol Şahinşeh-i ulvi mekân

Ger cihanda mümkün olsaydı bekaa,

Terk idüp gitmezdi andan Mustafa...

Fuzuli

Peygamber, Hakk'a yürüdüğü zaman **Ebubekir, Ömer, Osman** ve yandaşları uzakta toplanmış, kılıçların gölgesinde **Ebubekir'i** halife seçiyorlardı.

Hz. Ali, Peygamber için son görevini yapmaya başladı. O'nun bedenini tahta üzerine taşıyıp temiz su ile yıkadı.

H. Ali'ye bu hizmeti sırasında amcası **Abbas**, O'nun oğlu **Kasım** ve yoldaşı **Fazlı** yardım ettiler.

Mezar kazıcı **Ebu Talha**, mezar kazdı. **Peygamberin** cesedinin baş tarafından **H. Ali**, ayak tarafından da **Abbas** ile **Fazlı** tutup kabre indirdiler ve üzerini toprakla örtüp **Tanrı'**ya gönderdiler.

Bu bölüm, **Lütfullah Ahmed'in Hz. Muhammed'in Hayatı** adlı yapıtından alındı, **Fuzuli'nin** şiirleriyle beslenerek kendi yorumumuzla aktarıldı.

SÖZLÜK

Asuman: Gök, gökyüzü. **Aşıyan:** Kuş yuvası, ev. **Bikaa:** Kalıcı, ölmezlik. **Cerem:** Ayrılma. **Efdal:** Pek erdemli, kabul gören iyi. **Fevt:** 1) Ölüm. 2) Bir daha bulamayacak şekilde kaybetme, elden kaçırma. **Havz:** Havuz. **Kevser:** Cennette bulunan bir su adı. **Kuts:** Kutsal. **Mu-sibet:** Ansızın gelen bela, sıkıntı. **Şahinşeh:** Şahlar şahı, büyük hükümdar. **Tavus:** Tavus kuşu. **Ulvi:** 1) Yüce. 2) Göğe veya manevi aleme mensup. **Zemin:** Yeryüzü.

BAHAİLİK

Bahai dininin kurucusu, **Bahauallah Mirza Hüseyin Ali** adlı bir **İran**'lıdır. 12 Kasım 1817'de İran'ın **Tahran** kentinde dünyaya gelen **Bahauallah**, sürgünde bulunduğu **Akka**'da (1892) yaşamını yitirdi.

Soyu, **Türk kökenli Kaçarlar**'a dayanan **Bahauallah**, çağdaşı olan **Ali Mehmed Bab**'ın öğretilerinden etkilendi; **Musevilik**, **İsevilik** ve **Muhammedilik** gibi tek tanrılı dinlerin yanı sıra **Budizm**, **Brahman** ve **Zerdüşt** gibi çok tanrılı dinleri araştırdı, inceledi, bilgilerini artırdı. **Şiraz**'da kendi görüşlerini yaymaya başladığı (1848) sırada, "**Ali Mehmed Bab**'ın görüşlerini savunuyor" gerekçesiyle kovuşturuldu, 1852'de **Bağdat**'a sürüldü... Ancak, **Ali Mehmed Bab**'ın 1849'da kurşuna dizilip, sahneden çekilmesiyle, "**Babailer**" olarak bilinen yandaşları, **Bahauallah**'a yöneldiler. Böylece **Bahauallah**'ın çevresi kısa zamanda genişledi...

Ne var ki, **Osmanlı yönetimi**, O'nu önce **İstanbul**'a sonra **Edirne**'ye (1864) sürgün etti. Ancak **Bahauallah** burada da etkinlik gösterince bu kez **Akka**'ya gönderilerek (1868) orada hapsedildi.

Hapsedildiği kalede, tek ve çok tanrılı dinlere dayanan bilgilerini birleştirip yeni bir din kurma girişiminde bulunan **Bahauallah**'a göre; insan, inanma gereksinimi olan bir yaratıktır. Dinler ise, inanmayı biçimlendiren birer araçtır.

Öyle ise din, yaşamın bir parçası olmalı ve tüm insanları kucaklamalıdır.

Oysa, süregelen peygamberlerin dinleri, belli toplulukları, kendi tekelinde tutmayı; ya da kendini kabul ettirmeyi amaçlamaktadır. Kimileri de, bu kabul ettirmede **zorbalığa**

dayanmaktadır. Bunu yaparken **Tanrı'nın** buyruğuna uyduklarını, yeryüzünde "Allah'ın hakimiyeti"ni esas aldıklarını ifade etmektedirler.

Özellikle, geçmiş çağlarda görülen bir çok kanlı olayların temelinde kendi dinini egemen kılmak isteyenlerin zorbalıkları gözlenmektedir.

Din zorbalığa dayanılarak kabul ettirilmemelidir.

İnsan, kendi aklı ve vicdanıyla doğruyu bulmalı, dinini seçmelidir.

Baskısız ve dayatmasız kendi olgunluğuna kavuşan insan, özgür iradesiyle hareket etmeli, önündeki seçeneklerden birini kendi iradesiyle seçmelidir.

Bu olgunlukla seçilen ve yaşatılan din, insan hak ve hukukuna saygılı olur.

İşte o zaman din, insanların gereksinimlerini karşılayan yarımsal bir kurum haline gelebilir...

Bu temel ilkeler doğrultusunda kendisini ifade eden **Bahauallah**; kişilerin olduğu gibi görünmesi ve görüldüğü gibi olmasını; yani sözleri ile eylemlerinin birbiriyle uyumlu olmasını istemektedir.

Gerçek dostluğun ve inanç olgunluğuna ermenin, ancak eylem içinde belli olduğuna dikkat çeken **Bahauallah**; **uluslararası** barışın, dostluğun, sevginin ve kardeşliğin sağlanması için ortak bir dilin oluşmasını; **yargının uluslararası merkezi bir sisteme bağlanmasını**; bireylerin olduğu gibi, ulusların ve devletlerin de olumsuz eylemlerinden dolayı yargılanmalarını, tüm insanlığın yararına görmektedir.

Elbette ki üretimde ve tüketimde **adaletli paylaşım** esas alınmalıdır...

Yaşadığı çağ gereği, önceki peygamberlerden daha toplumsal, daha insansal, daha ekonomiksel, daha hukuksal olarak insanlara yaklaşan **Bahau'llah**, kendi din öğretilerini içeren **Kitabul-Akdes** (En kutsal kitap), **Kitabul-İkan** (Sağlam bilme kitabı), **Kelimat-ı Maknune** (Maknu'nun sözleri), **Tarazat**, **İşrakat** (Işıklandırma), **Tecelliyat** (Görünme, belirme) **Kelimat-ı Firdevsiye** (Firdevsi'nin Sözleri) adlı kitaplar yazdı.

1992'de **TÜYAP** tarafından düzenlenen **İstanbul'daki "Uluslararası Kitap Fuarı"**nda oyun yazarı **Recep Bilginer** ile beraber **Türkiye Yazarlar Sendikası** standında kitaplarımızı imzalarken, tam karşımızdaki standda da şık giyimli bayanlar, **Bahailiği** tanıtan kitap ve broşürler dağıtıyordu. Yanlarına gittim, ben de kitapçıklardan aldım, okudum. Yukarıya aldığım bilgileri bu kitapçıklardan özetleyerek aktardım. Şimdi de **Bahailiğin**, dünyaya açılışına ilişkin bilgileri, yine bu kitapçıklardan aktarmak istiyorum:

"İnsanlık, tarihte ilk kez olarak bağımsız bir dinin doğuşuna ve kurucusunun yaşamına ilişkin ayrıntılı ve gerçek kayıtlara sahiptir. İnsan ırkının küçük ölçekte bir modelini temsil ettiğini haklı olarak iddia edebilen dünya çapında bir toplumun ortaya çıkışıyla, bu yeni gördüğü karşılığa ait kayıtlar da aynı ölçüde mevcuttur. (**Britannica Year Book**'un 1983 baskısı, **Bahai toplumunun yaklaşık beş milyon üyesi olmasına rağmen, dünyada Hristiyanlıktan sonra en geniş biçimde yayılmış bir din olduğunu belirtmektedir.** Bugün için, dünyanın bağımsız ülke ve önemli bölgelerinde **155 Bahai Milli Mahfili** ve yerel düzeyde çalışan **17.000'in üzerinde**, seçimle gelen Mahfil bulunmaktadır. **Bahai dininde 2.112 ulus ve kabilenin temsil edilmekte olduğu** sanılmaktadır.)

Bu gelişme, bu yüzyılın ilk bölümünde nisbeten belirsizdi. **Hz. Bahaullah**'ın eserleri, birçok dinsel mesajın geniş bir biçimde duyurulmasında kullanılan yöntemleri yasaklamıştır. Bunun yanı sıra yerel düzeydeki grupların dünyanın her yerinde oluşturulmasına **Bahai toplumunun** verdiği öncelik, inananların ilk dönemlerinde herhangi bir ülkede yoğunlaşmasına veya küçük çapta tanıtım programlarının gerektirdiği kaynakların seferber edilmesine karşı koymuştur. Yeni bir **evrensel dinin** ortaya çıkışını temsil eden bu olguyla merakı uyanan **Arnold Toynbee**; 1950'li yıllarda, sıradan kültürlü bir **Batılı'nın Bahai Dini'**ni, **MS ikinci yüzyılda Roma İmparatorluğu'nda** benzer bir sınıfın, **Hristiyanlığı bildiği kadar bildiğini** söylemiştir.

Bahai toplumunun sayıları son yıllarda birçok ülkede hızla artınca, durum çarpıcı bir biçimde değişmiştir. **Hz. Bahaullah** tarafından öğretilen yaşam modeli, şimdi dünyanın her yerine yerleşmektedir. **Bahai toplumunun sosyal ve ekonomik gelişim projelerinin, hükümet, akademik ve Birleşmiş Milletler gibi çevrelerde kazanmakta olduğu saygı, dünyamızda bir eşi daha olmayan toplumsal değişim sürecinin arkasındaki dürtünün bağımsızca ve ciddi bir biçimde incelenmesi gerektiği tezini daha da güçlendirmektedir.**

Yaratıcı dürtünün doğasında bir belirsizlik bulunmaktadır. **Hz. Bahaullah**'ın kutsal eserleri, ırkların birliği, kadın-erkek eşitliği ve silahsızlanma gibi toplumsal konulardan, insan ruhunun en iç yaşamını etkileyen sorunlara kadar büyük bir sahayı kapsamaktadır. Birçoğu kendi elyazısıyla yazılmış ve diğerleri dikte ettirilerek kendisi tarafından onaylanmış orijinal kitaplar özenle korunmuştur. Çeviri ve yayım için yıllardır sürdürülen düzenli bir prog-

ram, **Hz. Bahaullah**'ın eserlerinden seçmeleri, dünyanın her yerinde insanlara **800'ün üzerinde dilde** sağlanmaktadır".

Kuşkusuz her yeni din kurucusu, önceki dinlerden etkilendiği. **Bahaullah**'ın da bunlardan biri olması doğaldır. Nitekim kendince araştırdığı çok ve tek tanrılı dinlerden bilgili olan **Bahaullah**; sürgün olarak geldiği bugünkü **Anadolu**'nun **Trakya** bölgesinde 75 yıllık yaşamının en olgunluk devresi olan 28 yıllık son bölümünü burada geçirmiştir. O dönemde **Anadolu** ve **Balkanlar**'da **Alevilik-Bektaşilik** yaşamaktadır. **Alevi-Bektaşî toplumunun** inanç sistemindeki **sevgi, hoşgörü, zorbalıktan uzak, din, dil, ırk, mezhep ve cinsiyet** (kadın-erkek) ayırımı yapmadan tüm insanlara aynı eşitlikte yaklaşması; bunu **sazıyla-sözüyle, şiirleri, edebiyatı ve Bektaşî fıkralarıyla** dillendirmesi; **Hak-Muhammed-Ali Divanı**'nda sürdürülen **adil yargı sistemi** bilinen gerçeklerdi. **Anadolu kültür mozaiğinde** önemli yeri olan halk aşıklarının **Hacı Bektaş Veli, Yunus Emre, Abdal Musa, Kaygusuz Abdal, Nesimi, Fuzuli, Virani, Yemini, Kul Himmet, Şah Hatayi, Pir Sultan** gibi daha nice ozanların **şiirleri, nefesleri dilden dile dolaşıyordu**. **Tekke ve zaviyeler birer halk evleri** (okulları) olarak **toplumun ışıklanmasına katkı sunuyorlardı...**

Ve Bahaullah, bu zengin kültürün içinde 28 yılını geçiriyor; edindiği bilgileri büyük bir olgunlukla yeni bir dine dönüştürüyordu, demek, bana göre daha akla yakın geliyor.

YEHOVA'NIN ŞAHİTLERİ

2 Temmuz 1993 Sivas cankırımından sağ kurtulan, ama daha sonra Kartal-Maltepe'deki bir etkinlikte konuşurken kalp krizi geçirerek 5 Mart 1994 günü Hakk'a yürüyen yazar dostum **Battal Pehlivan**'la beraber bir aylık Avrupa turundayız. Anadolu'da şahlanan şeriatı ve İslam adına sevinç çılgınlıkları atarak cinayet işleyen köktendincileri anlatıyoruz...

Almanya'nın Köln kentinde konuk kaldığımız dostlarımız **Gülizar ve Hasan Cengiz** çiftinin evinde öğle yemeğini henüz bitirmiştik ki, kapının zili çalıyor. **Gülizar Bacı** kapıyı açıyor ve birileriyle tartışmaya başlıyor.

Gelenler, içeri girmek ve birşeyler anlatmak istiyorlar. Ev sahibemiz:

- Olmaz, diyor.

Bu denli ısrarcı olan davetsiz konuklara ilgi duyuyorum ve diyorum ki:

- İçeri gelsinler.

İçeri gelenlerin birisi otuz yaşın az üzerinde, şık giyimli güzel bir bayan, diğeri de dalyan boylu, yaşı yirmi dolayında yakışıklı bir delikanlı.

Karşılıklı oturuyoruz. İkisi de çok güzel Türkçe konuşuyor. İkisinin de sesi ipek gibi pürüzsüz. İkisi de rollerini iyi ezberlemiş birer usta tiyatro sanatçısı. İkisi de sinirsiz, sakin, ikna edici güce sahip.

Bunlar, ister savunukları inanç sistemine gerekten, inanmış olsunlar, isterse bu işi para karşılığı yapsınlar, bir-

lenmiş oldukları görevlerini son derece başarıyla yerine getiriyorlar.

Ve durmadan anlatıyorlar.

İmreniyorum onlara..

Beni tanıyanlar bilir, dinlemekte son derece sabırlıyım-dır. Sessiz, sakın ve ilgiyle dinliyorum onları.

"**Yehova'nın Şahitleri**" diye bilinen bir inanç sistemi-ni, ya da yeni bir din akımını, ellerindeki kitapçık ve broşür-lerle tanıtmaya çalışıyorlar.

Anlatım tekniklerine hayran olmamak elde değil. An-cak anlattıkları her şey, bize yabancı değil, bildik şeyler.

Deyim yerindeyse, bunlar tereciye tere satmaya çalışı-yorlar. Yine de kendilerini kutluyorum ve diyorum ki:

- **Biz Aleviyiz.** Anlattıklarınız, bizim inanç sistemimiz-de fazlasıyla var: **Eline, Diline, Beline** sahip olma ilkesi; **din, dil, ırk, mezhep ve cinsiyet** (kadın-erkek) ayırımı yap-madan tüm insanları sevmek felsefesi; **akli, ahlaki ve insa-ni olan Aleviliğin** özünü oluşturmaktadır. Evrensel dünya görüşümüzle sizi kucaklıyoruz. Bırakacağınız kitapçıkları-nızı okuyup inancınızı daha yakından tanımak istiyoruz. Ve gayretlerinize teşekkür ediyor, dillerinize sağlık diyoruz.

Konuklarımız kitap ve broşürlerden birer tane bırakıp ayrılıyorlar.

Şimdi kitaplığımızda bulunan, "**Seni Mutlu Edecek İyi Haber**" ve "**Aile Hayatını Mutlu Kılmak**" adlı kitapçık-lar, son derece özenli cilt kapaklı ve birinci hamur kağıda ofset basımlı olarak hazırlanmış. İlk kitapçık 1976'da **İngi-lizce**, 1980'de **Türkçe** olarak basılmış ve 48 dilde toplam 16 milyona ulaşmış. Aradan geçen 15 yılda inanıyorum ki bu sayı çok daha artmıştır. İkinci kitapçık 1978'de **İngilizce**,

1989'da **Türkçe** olarak basılmış, kaç dilde ne kadar basıldığı belirtilmemiş. İkisi de **Almanya**'da basılmış. İkinci kitabın "**Her Hakkı Mahfuz**" olduğu için ondan alıntı yapamayacağım; birinciden özet bilgiler sunacağım:

Yehova'yı, Tanrı kabul eden bu inanç grubu, **Musa'nın Tevrat'ını, Davud'un Zebur'unu, İsa'nın İncil'ini** "Mukaddes Kitap" adı altında topluyor ve inançlarını bunlardaki "**Hak**" sözlerine dayandırıyor. Özellikle insan sevgisini öne çıkarıyor, insana zulümü ve ölümü ret ediyor, yaşamda adaleti, paylaşımda eşitliği, toplumda mutluluğu amaçlıyor ve yaşayan **Tanrı'ya** tapınmayı öngörerek diyor ki:

"Hakiki tapınma bina edicidir; **Tanrı'ya** ve komşuya karşı sevgi ifade eder ve dünyanın murdarlığından (pisliğinden) kaçınmayı gerektirir. **İsa'nın** üvey kardeşi **Yakub, bunu şu şekilde anlattı:**

"Allah'ın ve **Baba'nın** indinde **temiz ve lekesiz** **dindarlık** şudur: **Öksüzleri ve dulları, sıkıntılarında ziyaret etmek**(yardımda bulunmak) **ve kendisini dünyadan**(dünyanın pisliğinden uzak) **lekesiz tutmaktır."** (Yakub 1: 27)

TEK DÜNYA HALİNDE BİRLEŞMEK

20. yüzyıl gerçeklerine bakıp iki bin yıl öncesine gönderme yaparak, tüm dünya insanlarını, **Tanrı'nın** egemenliği altında birleştirmeyi amaçlayan **Yehova'nın Şahitleri** şöyle diyorlar:

"Bütün insanlığın bir tek dünya teşkil ettiği ve hayatta kalması için birbirleriyle bir tek dünya olarak geçinmesi gerektiği giderek daha belli oluyor. Dünyadaki yöneticilerden bir çoğu, bu gerçeğin tamamıyla farkındadırlar. Mesela, yıl-

lar önce **Filipinler Cumhuriyetinin Başkanı Ferdinand E. Marcos, Birleşmiş Milletlerin Genel Kurul Toplantısı'nda** şunları söyledi:

"Dünya güvenliği ve gelişimi problemleri... boyutları açısından küresel niteliktedir ve varlığımızın şu esas gerçeğini her buhran sonrası kuvvetle ortaya çıkarmaktadır. Dünyamız, teknoloji açısından, ekonomi açısından, nükleer savaş silahlarına karşı savunmasız olma açısından, uzun süreli savaş açısından, insan cinsinin asıl mukadderatı açısından birdir."

Japonya'nın eski başkanlarından biri olan **Takeo Miki** de geçenlerde şunları söyledi:

"Dünya giderek küçülüyor ve insanlığın tümü aynı gemide aynı kaderi paylaşmaktadır... Bununla beraber, maalesef dünya karşılıklı bağımsızlığın tamamıyla farkında olduğu safhaya henüz erişemedi. Durum böyle devam ederse, yakın bir gelecekte ölüme mahkum olacağımız bellidir."

Düşünen birçok insan için seçenekler bellidir: **İnsanlığı, bir tek dünya olarak birleştirmek veya "insan cinsi"nin mahvolmasına izin vermek.**

Bütün insanlığı bir tek dünya olarak birleştirebilecek bir insan grubu bugün dünyada var mıdır? **Birleşmiş Milletler** bile bu görevi üstüne alamaz. Bunun nedeni ortadadır: **İnsanlığın birleşmesi Tanrı'nın egemenliği altında yapılmalıdır.** Tıpkı geniş evren **Yehova'nın** koyduğu fiziksel kanunlar tarafından bir arada tutulduğu gibi, insanlık da hayatta kalması, sulh ve mutluluğa sahip olması için **Tanrı'nın** ahlaki kanunları altında birleştirilmelidir.

Yehova'nın bütün evrene birliği ve sulhu geri getirmek üzere kullandığı vasıta, **İsa'nın Mesihi krallığıdır.** Bu Ye-

hova'nın egemenliği altında faaliyet gösteren bir krallık hükümetidir ve daima **Tanrı'yı** üstün kral olarak yükseltmektedir. **Davud**, güçlü bir kral olduğu halde şu beyanda bulunmuştu:

"Ya Yehova (YD), büyüklük ve ceberrut ve cemel ve zafer ve haşmet senindir; çünkü gökte ve yerde olan herşey senindir. **Ya Yehova (YD)**, krallık senindir ve sen, baş olarak herşeyden yükseksin. Ve servete izzet senden gelir, sen her şeye hakimsin ve kudretle ceberrut senin elindedir ve herkesi büyültmek ve kuvvetlendirmek senin elindedir. Ve şimdi **Ey Allahımız**, biz sana şükrederiz ve güzel ismine hamdederiz" (1. Tarihçiler 29: 11-13)

şimdi **Yehova'nın** krallığıyla ilgili maksadını gözden geçirince, bizim için yaptıklarından ötürü, **Davud** gibi biz de O'na hamd etmeliyiz." (Sayfa: 150-151)

HALA MUTLU GÜNLER BEKLEYİşİ

İnsanların mutluluğu için **Tanrı'nın** vaad ettiği mutlu günler, hala beklenmektedir. **Tevrat, Zebur** (Mezınurlar) ve **İncil'in** bir araya getirilip basıldığı **"Kitabı Mukaddes"**ten alıntılar yapan **Yehova'nın şahitleri**, inananlarına, **Tanrı'nın** sözlerini sunuyorlar. Biz bu sözleri kaynaklarından alarak biraz daha genişletip veriyoruz:

"Davud'un düşmüş olan haymesini o gün dikeceğim; gediklerini kapayacağım, yıkık yerlerini onaracağım ve onu eski günlerde olduğu gibi yapacağım. İşte o günler geliyor; **Rabb'in** sözü: çift süren orakçıya, üzüm basana, ekin ekene erişecek, dağlar, yeni şarap damlatacaklar. **İsrail'in** sürgünlerini geri getireceğim; harap olan kentlerini yapacaklar. orada oturacaklar, bağlar dikecekler, onların şarabını içe-

cekler; bahçeler yapacaklar, onların meyvesini yiyecekler ve kendilerine verdiğim topraklarından artık sökülmecekler." (Amos 9: 11, 13, 14, 15)

"Halklar sana şükretsin ey Tanrı! Toprak ürününü verdi. Bizi bolluğa kavuşturursun." (Mezmun 67: 5, 6)

"İşte beyaz kaftanlar giyinmiş, ellerinde hurma dalları ile tahtın ve **Kuzu**'nun önünde durmakta olan her millettten, her toplumdan ve her dillerden, kimsenin sayamayacağı kadar büyük bir kalabalık vardı. Artık onlar acıkmayacaklar, susamayacaklar; ne güneş, ne de başka bir sıcaklık onları vurmayaacaktır. **Tanrı** onların bütün gözyaşlarını silecektir. Ve artık ölüm olmayacak; matem, ağlayış ve acı da olmayacaktır. Çünkü artık ırmağın iki tarafında on iki çeşit meyva hasıl eden ve her ay meyvesini veren hayat ağacı vardı; bu ağacın yaprakları milletlerin şifası içindi. Artık hiç bir lanet olmayacak. Ve gece olmayacak, çerağ ve güneş nuruna gereksinim duyulmayacak; çünkü **Rab Allah**; onlara nur verecek ve edepli olanlar edeplerince saltanat süreceklerdir." (Vahy 7: 9, 16, 21; 22: 2, 3, 5).

"İşte artık bir kral doğrulukla krallık edecek; başkanlar, adaletle hükmedecekler. Ve insanlar; yelden (fırtınadan, kasırgadan) saklanacak; sağanağa (yağmura) karşı örtülü bir yer (sığınak) gibi; çorak yerde akar sular; yorucu bir diyarda büyük kaya gölgesi gibi (korumalı) olacaklar. Ve görenlerin gözleri yumulmayacak; işitenlerin kulakları dikkatli olacak. Ve tez canlıların yüreği bilgiyi anlayacak; pelteklerin dili açıkça söylemekte tez olacak." (İşaya 32: 1, 2, 3, 4).

"Güneş ve ay durdukça, Kral, kuşaklar boyunca yaşasın; yeni biçilmiş çayıra düşen yağmur gibi; toprağı sulayan bereketli yağmurlar gibi olsun. O'nun günlerinde doğruluk serpilip gelişsin; Ay ısıdığı sürece esenlik artsın." (Mezmun

72: 5, 6, 7)

"Fakat siz, Rabbi diye çağrılmayın; zira sizin öğretmeniniz birdir ve siz hep kardeşsiniz. Yeryüzünde kimseyi babanız diye çağırmayın; zira babanız birdir; (O) **Semavi Baba**'dır. Ne de efendi diye çağırılın; çünkü efendiniz birdir; (O) **Mesih**'tir, fakat aranızda en büyük olan **hizmetçiniz** olacaktır. **Kim kendini yükseltirse, alçaltılır ve kim kendisini alçaltırsa, yükseltilir.**" (Matta: 23: 8, 9, 10, 11, 12)

Nefsi terbiye etmek ve turab olmak, Aleviliğin temel ilkelerindendir.

Bu alıntılar, iki bin, üç bin, dört bin, beş ve altı bin yıl öncesi aralıklarla **Tanrı**'nın insanlara, mutlu günler vaad etmesinin somut belgeleridir. Ne var ki **Tanrı**'nın bu iyi niyet yaklaşımlarına karşın, insan oğlu tüm inadıyla kötülüklerde direnmiştir. Hala dünya, mutlu bir dünya değildir. Tabii ki, **Tanrı**da korkutmasına devam etmektedir.

"**Yehova**'nın, **Babili**, sahte dinin dünya imparatorluğunu yok etme emrini vereceği zaman hızla yaklaşmaktadır. Perişan edilişi aniden, sanki "**bir saat**"te gelecektir. **O**'nun destekleyicilerinden bazıları ağlayarak "**Vay, vay**" diyebilirler; ama onun, **Tanrı**'nın ismine sürdüğü lekelerden üzüntü duyanlar sevinecekler.

"Ey gök ve mukaddesler ve resuller ve peygamberler, onun üzerine meşrur (sevinmiş) olun, çünkü **Allah**, ona hükmederek hakkınızı aldı." (Vahiy 18: 19, 20)

Ama hepsi bu kadarla bitmiyor! Bütün kötülerini yok edecek olan "büyük sıkıntı" "milletten millete... ve yerin bir ucundan yerin öteki ucuna kadar" etkisini sürdürmeğe devam edecektir. (Yeremya 25: 32, 33) Bu harabiyet getiren kasırga "**Nuh'un günlerinde olduğu gibi**" şaşırtıcı şekilde

aniden gelecek ve kısa sürecektir. Bu **"sıtmı"** öylesine büyük olacak ki, **Yehova, "o günleri... kısaltmasaydı, hiç bir beden (YD) kurtulamazdı."** Yehova'nın yaratıklar üzerindeki egemenliğinin doğruluğu ve haklılığına karşı duranlar, tüm evrenden silineceklerdir. Bu, gerçekten ne büyük bir sevinme nedeni olacak!" (Luka 17: 26, 27; Markos 13: 19, 20) (Sayfa: 196, 197)

İnsanları, Tanrı gazabıyla korkutarak mutlu günleri yakalamaya çalışmak, tarih boyunca din önderlerinin izlediği yol olmuştur. Teknolojinin hızla geliştiği bilgisayar çağında hala aynı yöntemlerle mutluluğu aramak, **us dışı bir kolaycılık** olmaktadır.

İslam şariatçıları gibi, **Yehova Şahitleri'nin** de tüm insanları **"Allah'ın hakimiyeti"** altında toplamayı düşlemeleri, **Aleviliğin "akli"** yönüyle ters düşüklerini göstermektedir.

Oysa insan aklı, insanı sevmeye yönelik kullanılırsa hiç kuşkusuz, dünyada barış ve esenlik sağlanmış olacaktır...

BRAHMA'CILIK (HİNDUİZM)

Brahma, bin **Hint Tanrısı**'dır. **Brahma**, mutlak anlamına gelen **Brahman**'ın insanlaştırılmasından doğmuştur.

Değişik halk inançlarıyla karışarak yeniden biçimlenen **Brahma**, dünyanın koruyucusu **Vişnu** ile yıkıcısı **Şiva**'nın yanında yer aldı. Dört başlı, dört kollu biçiminde betimlenen bu **Tanrı**'nın ellerinde nişaneler olarak ibrik, tesbih ve ayin kaşıkları bulunmaktadır.

Brahma'cılığa, **Hinduizm** de denilmektedir. Bugün **Hindistan** ve çevresinde yoğun biçimde yaşayan **Hindular**'ın sayısı **bir milyar** dolayındadır.

Arius'çuların **Hindistan**'a getirdikleri ve yüzyıllar boyunca geliştirdikleri **Brahma** dinini temsil eden metinlerin tümüne "**Veda**" adı verilmektedir.

Dört Veda'nın yorumunu yapmaya yarayan ve ilahi varlıklarla ilgili düşünceleri bünyesinde barındıran **Brahmanaların**, M.Ö. 9 ve 7. yy. arasında ortaya çıktığı ileri sürülmektedir.

Veda'cılığın devamı olan **Brahman**'cılık, **Hindistan**'ın **öz dini ve sosyal rejimi** olarak hala yürürlüktedir.

Brahman dininin sayısız **Tanrıları** vardır. Bunların en önemlileri **Brahma**, **Vişnu** ve **Şiva**'dır. Diğer **Tanrılar**, bu üç **Tanrı**'nın uyduları durumundadırlar.

Tanrılar arasında çeşitli akrabalıklar vardır. Birçokları da birbirleriyle kaynaşmaktadır. Örneğin, **Şiva** ile **Vişnu**'nun kaynaşmasından **Harihara**; **Şiva** ile **Şakti**'nin kaynaşmasından da **Ardhanari** oluşmuştur. Bu **Tanrılar**, tıpkı insanlar gibi davranırlar. Bunlar da ruh göçümünden kendi-

lerini kurtaramazlar; er-geç bir gün mutlaka öleceklerdir.

Bu Tanrıların birçoğu, "**Vahana**" (kutsal binekler) veya hayvan bedeninin bir parçası, ya da dört veya sekiz kol- lu, birden çok kafalı özelliklere sahiptir.

Bunlar, gökyüzünde veya ulaşılması zor dağ dorukla- rında; örneğin **Kailasa** ve **Meru** gibi dağların zirvelerinde otururlar.

Halkın, bölgesel inançlıları, daha küçük çaplı **köy** ve **ev Tanrılarına** yönelirler...

Hindular, destanlaşan kahramanları, evliyalrı ve bilge kişileri yücelterek Tanrılaştırırılar. Yine Tanrılaş- tırdıkları hayvanlar da vardır. Örneğin, inek, yılan ve at bunların önünde gelir.

Öte yandan bazı **bitkileri** de kutsal sayan **Hinduların** alt tabakalarında, **ağaca tapma**; özellikle incir ağacına tap- ma çok yaygındır.

Dini törenler (ayinler) mezheplere göre düzenlenmiştir. Bu yüzden çok çeşitli ayin vardır. Tapınma bakımından en belirgin özellik, "**Puja**" denilen "**yüceltme**" dir.

Bu bölüm, Meydan Larousse'den özetlendi.

BUDDHA'CILIK (BUDİZM)

Ermis anlamına gelen **Buddha**; her türlü nefis isteğinden arınarak yetkin bilgiye; bir başka deyişle "**İlham**"a (bedhi)ye eren ve böylece ruh göçünden sonsuza dek kurtulan kimseye verilen addır.

Buddha adını taşımaya en çok layık olan, tarihi bir kişi ve **Buddha**'cılığın kurucusu, **Sakyaların** bilgesi **Gautama** veya **Sakyamuni**'dir. Geleneğe göre **Guatama**'den önce birçok **Buddha** daha gelmiştir. **Mahayana** inancına göre, **Buddha** sayısının çokluğu, **Buddhaların** yalnız geçmişte değil, evreni oluşturan sayısız dünyalarda da var olmalarındandır. **Budha**'cılığın evrimi, onu **Mesih**'çiliğe götürmüştür. **Mesih**'çiliğin başlıca konusu **Sakyamuni**'nin yerini alacak olan geleceğin **Buddhacısı Maitreya**'dır. Bu evrimin bir sonucu da **Amitabha** gibi kültlerde somutlaşan Tanrıcılıktır.

Buddha'cılık (Budizm), **Sakyamuni**'nin kurduğu dinin ve öğretinin adıdır. Avrupalıların **Buddha**'cılık adını verdikleri bu din, **Hindistan**'da **Nepal** ile **Audh** bölgelerinde M.Ö. 6. yüzyılın son yarısında ortaya çıktı. Ancak, **Buddha**'nın yaşadığı süreçte bu din yazılı belgeye dökülerek bir inanç haline getirilmedi. O yıllarda bu dinin ne bir yasası, ne de kuralı vardı. M.Ö. 478'den sonra belli kurallara, dini inanç yasalarına ve metafiziğe ait öğretiler birliğine kavuşturulmak gereği duyuldu. Bu nedenle önce **Rajagriha**'da (M.Ö. 477) sonra **Vaicali**'de (M.Ö. 367) ve daha sonra **Pataliputra**'da (M.Ö. 242) **Ruhani Meclisler** toplandı. Bu arada **Sihavira**, **Sarvastivadin** ve **Mahasanghika** gibi

mezhepler kuruldu ve giderek bu mezheplerin sayısı arttı.

İmparator **Aşoka'nın Buddha'cılığı** benimsemesiyle (M.Ö. 249) din, yeni güç kazandı. Misyonerler, bu dini gerek imparatorluk içinde, gerekse imparatorluk dışında yayılmasını kolaylaştırdılar. Ancak mezheplerin gittikçe çoğalması ve farklı inanç biçimi sergilemeleri sonucu İsa'lı yıllarda bu din parçalandı ve **Gelenekçi Buddha'cılık** ortaya çıktı. Siyasi olaylar, özellikle Kuzey ve Kuzeybatı'da **Kuşana İmparatorluğu'nun** doğuşu, **Buddhacılığın** Yukarı Asya yoluyla Çin'de yayılmasını sağladı.

Kanışka zamanında (M.S. 2. yy.) Keşmir'de yeni bir **Ruhani Meclis** toplandı, **Buddha'cılık** hız kazanarak **Gupta'lar** devrinde daha da gelişti. (M.S. 4 ve 5. yy.) Ancak 5. yy. da **Hun** istilası nedeniyle **Buddha'cılık Hindistan'da** geriledi. 12. yy. da **İslam İstilacıları**, **Buddha'cılığı** bozguna uğrattı ise de, **Asya'nın** çeşitli ülkelerinde yaygınlığı nedeniyle varlığını sürdürdü. Bugün **Buddha'cılık**, sayılı dinler arasında yer almaktadır.

Buddha'cılığın dogmaları, geniş ölçüde **Brahman'cılık** (Hinduizm) felsefesinden alınmıştır. **Buddha'cılık** da, **Brahman'cılık** gibi ilkel maddenin ebediliğine, yok edilmez olduğuna inanır.

ŞAMAN'CILIK (ŞAMANİZM)

Şaman'cılığın (Şamanizm'in) doğuşuyla ilgili türlü söylenceler vardır: Başlangıçtaki bireysel Şamanlık, darda kalmış insanlara rahatlatıcı inanç sunma yönüyle giderek yandaş bulup toplumsallaşmış ve böylece Şamanizmi meydana getirmiştir.

Şamanizm, genellikle Sibirya yöresi halklarının dini inancını ifade eder. Öte yandan Türkler'in eski dini olduğu da bilinir.

Çok geniş bir alana yayılmış olan Türk-Moğol kültür tarihinin önemli bölümünü oluşturan Şamanizm, eski bir dindir. Ancak, bazı araştırmacılar, Şamanizm'i büyüculük olarak algılamış, din olarak kabul etmemişlerdir.

Bununla beraber, 19. yüzyılın ikinci yarısında Radloff ve 20. yüzyılın ilk yarısında Anahin ile Culloch ve diğer araştırmacı yazarlar, Şamanizmi, Ural ve Altay halklarının dini olarak kabul etmişlerdir. Bu konuda kapsamlı araştırma yapan Nioradze, Şamanizmin, belli dini sistemden çok, bir dine yönelik aşaması olduğunu belirtmektedir. Ohlmarks'a göre Şamanizm, tam anlamıyla bir din sayılmasa da, yayıldığı yerlerde dinin yerini almıştır. W. Schmidt ise, Şamanizmi, gökteki Ülgen ile yeraltındaki Erlik ve bunlara bağlı ruhlara dayanan bir din olarak kabul etmektedir.

Türk-Moğol halklarının inançlarıyla ilgili en eski bilgiler Çin kaynaklarında bulunmaktadır. Eski Türk dili ile Bizans ve Ortaçağ doğu kaynakları ve de 13. yüzyıldan başlayarak Asya'yı tanıyan Avrupalı gezginlerin verdikleri bilgiler, Şamanizm hakkında oldukça önem taşırlar. Ör-

neğin, 10. yüzyılın birinci yarısında **İbn Fazlan**'ın saptadığı bilgilere göre, **Ural-Hazar** coğrafyasında yaşayan kimi **Türk** boylarının **Şamanist** oldukları anlaşılmaktadır. **Pa-pa**'nın elçisi sıfatıyla 1271'de **Kubilay Han**'ın sarayında bulunan **Venedikli** ünlü gezgin **Marco Polo**'nun anılarında da **Şamanizmin** din olduğuna ilişkin bilgiler vardır.

Şamanizmin, **Budizm**'den kaynaklandığını söyleyen **Ruben**, **Hind** "yogi"si ile **Şaman**, **Budist** "yoga"sı ile **Şamanlık** arasında büyük bir benzerlik olduğuna dikkat çekmektedir. **Ruban**'a göre **Şamanlık**, **Laplar**'ın ülkesinden **Bering** boğazına, oradan **Eskimolara**, **Kuzey Amerika**'nın kuzeybatı sahillerine ve **Hindistan** ile **Asya**'nın güneydoğu adalarına **Orta-Asya**'dan yayılmıştır.

Nyberg, eski **İran**'da "mega" toplumunun **Şamanist** olduğunu ileri sürer ve **Mevleviler**'in "sema"sını **Şamanizm**'le açıklar. **Ohlmarks** ise, **Mevli** ve **İskit** kültüründe **Şamanizme** ilişkin izler bulunduğunu belirterek **Şamanizmin**, **İskitler** kanalıyla **Traklar**'a geçtiğini söyler. Ve ayrıca eski **Hind**, **İran**, **İskit** kültürlerinde **Şamanist** bir akımın bulunduğuna bakarak, daha **İndo-İran**'i çağda **Aryalılar**'ın kutup bölgesinin güneyinde **Şamanlığa** bağlı halkların etki altında kaldıklarını söyler.

Fuat Köprülü, **Orta-Asya**, **Türk-Moğol Şamanizminin**, **Yasevi**, **Bektaşî**, **Torlaki**, **Rıfai**, **Haydari**, **Kalanderi** gibi **İslami** tarikatlar üzerinde de etkilerini göstermektedir. Öte yandan **Gordlevskiy** de, **Nakşibendi** tarikatında **Şamanizmin** izlerini göstermeye çalışmaktadır. Ancak, şimdilerde koyu bir sünni şeriatçılığını yaşayan **Nakşibendiliğin**, **Şaman** geleneklerinden izler taşıması olası değildir.

Çin kaynaklarına göre M.Ö. 1, M.S. 3. yy. sırasında **Moğolistan**'da yaşayan **Hun** veya **Hiungnular**, **Mançur-**

lar'la ilişkileri olan **Uhuan** veya **Dun-Hular**; **Kara-İrtiş** kıyıları ile **Gobi Çölü'nün** kuzeyinde bulunan **Dulgaslar**; yine **Hunlar'dan** gelen M.S. 5. yüzyılda **Yenisei'nin** yukarı kısmında yaşayan bugünkü **Karagaslar** ve **Soyotlar**'ı meydana getirmiş olan **Dubo** (Toba)lar ile **Mançu**, **Tunguz**, **Gılyak**, **Aynu** ve **Goldlar**'ı oluşturan halklar **Şamanisttirler**.

Gök Türkleri'in, kısmen eski **Uygurlar**'ın da **Şamanist** oldukları kaydedilmektedir. Aslında tüm **Türk-Moğol** ve **Tunguz** halklarının **Şamanistlikleri** ötedenberi bilinmektedir. **İslamiyet**'in yayılmaya başladığı 8. ve 9. yüzyıllarda **Altay** ve **Soyan** dağları çevresinde yaşayanlar dışında kalan **Türkler**, **İslamiyet**'i kabul ederek **Şamanizmden** ayrılmışlardır. **Sibirya** ve doğu **Avrupa**'da yaşayanların bir kısmı **Hristiyanlaşmış**; **Asya**'da kalan **Tubalar** ve **Sarı-Uygurlar** ise **Budizmin** etkisinde erimişlerdir. Şimdilerde **Altay** dağlarının doruklarında bulunan **Altay-kijiler**, **Teleütler**, **Kü-kijiler** (Lebedler), **Yış-kijiler** (Orman Türkleri) ve **Şorlar**, **Şamanizmi** yaşatmaya çalışmaktadırlar. Ne var ki, onlar da bir yanda **Hristiyanlığın**, diğer yanda **Budistliğin** başkısı altında bulunmaktadırlar.

Baykal Gölü çevresinde yaşayan bir kısım **Buryatlar**'ın dışında kalan **Moğollar**, genellikle **Budist** olmuştur. Şamanlığını yaşatan halklar ise **Laplar**, **Skoltlar**, **Yurak-Samoyedler**, **Yeniseiler**, **Ren** geyiği besleyen **Tunguzlar** ile at besleyen **Tunguzlar**'ın bir bölümü, **Dolganlar**, **Yukagirler**, **Çuvanlar**, **Çukçlar**, **Lamutlar**, **Koryaklar**, **Ren** geyiği besleyen **Eskimolar**, **Ostyak-Samoyedler**, **Kazak** boyları, **Amur**, **Kuzey Amerika** yerli kabileleri ile **Rusya**'daki **Ural** ve **Volva** çevresinde yaşayanların bazıları, **Türkmenler**, **Özbekler**, **Doğu Türkistanlılar**, **Kırgızlar**,

Kuzey Çinliler, Koreliler; Amerika'da (Aleutlar, Güney Alasya ve Labradorlar dışında) çoğu Eskimo grupları ile önemli etkinlikleri olan Grönland Eskimoları'dır.

Sonradan **Müslüman, Budist ve Hristiyan** olan **Türk-Moğol** halklarının geleneklerinde hâlâ **Şamanizmin** izlerine rastlamak olasıdır. **Altay ve Abakan Türkleri ile Yakutlar**, resmen **Hristiyan** oldukları halde, onlar da koyu **Şaman** törelerini yaşatmaktadırlar. **Anadolu** halklarından **Türk ve Kürt Alevileri de Şaman** geleneklerini kendi inanç, ibadet, töre ve törenlerinde net biçimde sergilemektedirler.

Şamanistler, evreni; gökyüzü, yeryüzü ve yeraltı olmak üzere üçe ayırırlar. **Altay Türkleri'**ne göre, aydınlık alemi olan "**yukarıdaki dünya**"da **Ülgen** ile ona bağlı iyi ruhlar bulunur. "**Orta dünya**"da **Ademoğulları** (insan) yaşar. "**Aşağıdaki dünya**"da ise **Erlik** ile ona bağlı kötü ruhlar yer alır.

Eski **Türk-Moğol** halklarında **Tanrı** sözcüğü, kimileyin "**ruh, put, ilahi kudret**" anlamlarına kullanılsa da, aslında "**gök**" ve yaratıcı "**ilah**" anlamlarına kullanılmıştır. **Türk-Moğol** halkları, başlangıçta "**gök**"e tapmışlardır. **Asya'nın** kuzey bölgelerinde "**gök**" sözcüğünün aynı zamanda "**Gök Tanrı**"yı ifade ettiği görülmektedir.

Kimi **Altay** boylarının inançlarına göre, birden çok gök ve gök katları vardır. Söylencelerde 3 ilâ 9 kat gökten söz edilir. Örneğin, **Kam** (Ülgen), tören esnasında yaratıcı kudrete çıkarken 7 veya 9 engelle karşılaşır onları aştığını söyler. **Rodloff**, bu katları 17'ye çıkarır. **Verbitskiy** ise, 33 kattan söz eder.

Söylenceye göre 17 kattan oluşan göğün en üst katında

Tengore Kayra Kan oturur. Genellikle en büyük "**semavi ruh**" diye anılan bu **Tanrı**, insan biçiminde algılanır. On-
dan **Bay Ülgen**, **Kızagan Tengere**, **Mergen Tengere**
sudûr (doğuş) eder. **Alevi** inancında da **Tanrı**, **Mansur**'un
"**Enel Hak**"ıyla algılanır. **Tanrı**, insanı yaratmakla ken-
disine en güzel mekânı seçmiştir. İnsanın gönlü, **Tan-
rı'nın "Beytülmalı"**dır... **Ülgen**, göğün 16. katında, **Kıza-
gen Tengere** 9. ve hakim, bilgin **Mergen Tengere** ise 7.
katında bulunurlar. **Kızagan Tengere Savaş Tanrısı**'dır.
Mergen Tengere'nin yürümesinden gök gürültüsü ve şim-
şekler meydana gelir.

Abakan Türkleri, **Gök-Tanrı**'nın çadırının olduğunu;
Altay Türkleri ise altın kaplı bir sarayda altın yapılı bir
tahtta oturduğunu söyler. **Gök-Tanrı**, dualarda türlü kudret
ve sıfatlarıyla anılır; gök kubbeyi yaratan ve tüm evrene dü-
zen veren O'dur. **Yakutlar**'la **Altay Türkleri**'ne göre insa-
noğluna evlat veren de O'dur. **İslamiyet**'te olduğu gibi
"**hayrın ve şerrin Tanrı**'dan geldiğine" olan inanca karşın,
Gök-Tanrı, herşeye hakim ve **kadir** olmakla beraber, **yal-
nız iyilik eden bir hayır ilahı**"dır. **Alevilikte** de "**Tan-
rı**'dan şer sadır olmaz (çıkamaz)" inancı yaygındır. **Moğol-
lar** ise, herşeyi bilen **Gök-Tanrı**'nın hiddet ve hoşnutsuzlu-
ğunu; kıtlık, deprem, sel ve fırtına gibi doğa olaylarıyla gös-
terdiğine inanırlar. **Aleviler** de, nimetin, külfetin, ödülün ve
cezanın bu dünyada olduğunu söylerler... **Yakutlara** göre,
en büyük **Tanrı**'nın yanında 7 yardımcı **ilah** vardır. Bu bü-
yük **Tanrı**'ya her ilkbahar bayramında ateşe **kımız** (at sütü)
serpilerek kurban sunulur.

Türk toplumunun çoğunda Güneş "**dişi**", Ay "**erkek**"
olarak tanımlanır. **Altay Şamanı** göğe çıkarken, 6. katta
"**ay ada**" (ay baba)yı, 7. katta ise "**kün ene**" (güneş ana)yı

selamlar. **Yakutlar**, ayın küçülmesini, söylencelerdeki aylar ile kurtların yemesine bağlarlarken, **Altay Türkleri**, "**yel-ben**" denilen bir canavarın Ay'ı yemesiyle "**Ay tutulması**"nın meydana geldiğine inanırlar. Ay'ı yiyen bu korkunç yarattığı kovmak için havaya silah, taş atılıp teneke çalınarak gürültü yapılır. Aynı inanç, günümüz **Anadolu Türkleri** ile **Kürtleri**'nde de görülmektedir. Ay tutulmasındaki gürültü yapmak; yeni ay çıkışında ve onbeşlediğinde dua etmek geleneği hala sürmektedir.

Orta ve Kuzey Asya'daki söylencelere göre, birbirine zıt iki varlık, yani **yapıcı-yaratıcı Tanrı** ile **bozucu-yok edici Şeytan** vardır. Biri insanın ve evrenin yaratışını sağlarken, diğeri yok eder, yani öldürür. Oysa, **Altay** söylencesine göre, yeryüzü ruhlarının (**iyilik hakimi Ülgen'in**) yarattığı insanları, yeraltı ruhlarının (**kötülük hakimi Erlik**) can verir. Ama genel olarak **Şamanist** halkların inançları odur ki, hastalık gibi ölümün de baş nedeni kötü ruhlardır. **Altay Türkleri**'ne göre, **yeraltı dünyasının hakimi Erlik**, yeryüzüne gönderdiği "**aldaçı**" (can alıcı)lar aracılığıyla insanların ruhlarını yakalatarak yaşamlarına son verirler. **Yakutlar** ise, ölümü, insanların ruhlarını, kötü ruhların yemesine bağlarlar. **Orhon kitabelerinde** (yazıtlarında) **Bilge Kaan**, "**Kanım Kaan uça barmış**" (Babam hakan uçup gitmiş), yani ölmüş, deyişinden anlaşıldığına göre, eski Türkler, ölülerin kuş olup, ya da kuş şekline bürünüp uçtuğuna inanırlar.

Şamanist halklar, ölülerin ardından acılarını dile getirmek için çeşitli törenler düzenlerler: **Hunlar**, bir kahramanın ölüm töreninde ağlamaz, yanaklarını yaralayarak kan akıtırlar. Örneğin ünlü kahraman **Atilla**'nın ölümünde sadece kendi saçlarını keserek acılarını dindirmeye çalışmışlar-

dır. **Çinliler** de, ölünün bulunduğu çadır önünde ağlayıp feryad ederken, yüzlerini bıçakla kanatıp gözyaşı dökerlerdi. **Bumin Kaan** ile kardeşi **Kül Tigin**'in ölümü nedeniyle komşu yörelerden gelenler arasında yas tutan "**Yağcı**" (yasçı) ile ölüye ağıt yakan "**sığıtçı**" (ağıtçı) kişiler bulunurdu. Bu yasçı ve ağıtçı kişiler, günümüz **Anadolu** insanları arasında hala yaşamaktadırlar...

Tunguzlar arasında saptanan bir söylenceye göre, **tanrı**, bir ateşle bir denizi kısmen kurutarak yeryüzünü yaratmıştı. **Yakutlar**, yeryüzünün gökten veya bir denizin dibinden hazır olarak getirildiğine inanırlar. **Altay Türkleri** ile **Buryatlar** ise, iyi ile kötüyü temsil eden **Tanrı** ile **Şeytan**'ın karşı karşıyalığından dolayı yeryüzünün oluştuğuna inanırlar. Tıpkı **Adem** ile **Havva**'nın yaratılışıyla uyanan nefsin sonucu **cennet** ile **cehennem**'in meydana gelmesi gibi...

Altaylılar'a göre, üzerinde yaşanan dünya, insanların kötülükleri arttıkça bir gün tufanla yok olacaktır. Birinci tufanı **Hz. Nuh** söylencesiyle yaşamış olan dünya, ikinci tufan devresine girmiş bulunmaktadır. Birinçideki **Su tufanı**, ikincide **ateşle** gerçekleşecektir. Ancak bu inanışta, **Budizm**'den alınmış unsurlarla, **Şamanist** inançların izleri içiçe yaşamaktadır. Öte yandan bu özelliklerin belli oranlarda **Ayruipa** halkları arasında da görülmesi, inanç boyutunun evrenselliğini göstermektedir...

*Bu bölüm **İslam Ansiklopedisi**'nden özetlenerek alındı ve kendi yorumumuzla aktarıldı.*

ZERDÜŞT'ÇÜLÜK (ZEDÜŞİZM)

Yine bir **Asya** dini olan **Zerdüşt'**çülük, M. Ö. 7. yüzyılda **Zerdüşt** adlı bir İranlı tarafından kurulmuştur. **Zerdüşt'**ün yaşamı hakkında kesin bilgi olmamakla beraber, **Gatha** denilen özdeyişlerinin toplandığı **Avesta** adlı kitabındaki yorumlarında ipuçları bulunmaktadır. Bu yorumlardan öğrenildiğine göre **Zerdüşt**, insan ruhunu iyi ve kötü diye ikiye ayırmaktadır. İyiliği **Ahuramazda** (Hürmüz), kötülüğü ise **Ahriman** (Ehrimen) temsil eder. Bu iki karşıt gücün çatışması sonucu hangisi üstün gelirse, insan o yana eğilim duyar ve kötü insan olarak toplumda yerini alır...

Zerdüşt'ün bu düşüncelerine, eski geleneklere bağlı olanlar karşı çıktılar ve direndiler. Ancak, **Baktriyalı** bir prens olan **Vištuva**, **Zerdüşt'**ü korudu, düşüncelerinin yayılmasına ve tutunmasına yardımcı oldu. Böylece **Zerdüşt'**ün düşünceleri tüm **İran** ve **Azerbaycan**'da yayıldı, kubûl gördü.

Zerdüşt'e göre; evrenin yaratıcısı iyilik Tanrısı olan **Ahuramaz**'dadır. **Ahuramaz**'da insanlara kötülük etmeye çalışan kardeşi **Ahriman** ile sürekli savaş halindedir. **Ahuramaz**'da iyilik melekleriyle, **Ahriman** ise yönetimi altında bulunan şeytanlarla işlerini görürler.

Zerdüşt'ün düşünceleri, sonradan oluşan dinlerle karışmıştır. Özellikle **İslam** dininin ortaya çıkışından sonra bu din içinde vücut bulan **Şii** mezhebi mensuplarınca **Zerdüşt** düşünceleri yeniden yorumlanarak yaşatılmıştır. Ne var ki, süreç içinde **İran**'daki **Şiilik**, **İslam Şeriatıyla** kucaklaşın-

ca, **Zerdüşt** düşünceleri **Mezopotamya** coğrafyasında yer almıştır.

Zerdüşt'çülük inancının kalıntıları, **İran** edebiyatında, özellikle **Firdevsi**'nin **Şahnamesinde** açık biçimde görülmektedir.

Zerdüşt'çülükte ölü gömme geleneği yoktur. Bunun gerekçesi, birçok kötülüğe bulaşmış olan insan gövdesinin, temiz olan toprağı kirletmemesine bağlanmaktadır. Bu yüzden ölüler, kutsal sayılan akbabaların yemesi için "**Sükûn Tepesi**" denilen yüksek dağ doruklarına bırakılmaktadır. Bu inancın, daha eski dinlerden **Zerdüşt**'çülüğe geçtiği görülmektedir.

*Bu bölüm, **Meydan Larousse**'den özetlendi.*

DÜNYADA DİNLERİN YÜZDESİ

Katolik araştırmacılar tarafından yapılan "**Documentation Catholique**" adlı yayın organı, "**Bulletin of Missionary Research**" verilerine göre **1970** yılındaki dünya nüfusunun dinler arasındaki dağılımını gösterdikten sonra, artan nüfusun **2025** yılında **2.294.000.000**'a ulaşacağını belirtiyor.

Bu duruma göre **1970** yılında Dünya nüfusu **5.950.000.000** dolayındadır. Bu nüfusun dinlere göre dağılımı şöyledir:

Dinler	Nüfusu	Yüzdesi
Hristiyanlar	2.003.960.000	33.68
Ateistler	1.166.795.000	19.61
Müslümanlar	907.970.000	15.26
Hindular	767.550.000	12.90
Budistler	381.395.000	6.41
Yeni Dinler	124.950.000	2.10
Museviler	20.825.000	0.35
Ve Diğerleri	576.555.000	9.69

2025 yılında tahmin edilen **8.294.000.000** nüfusun dinlere göre dağılımı ise şöyle olacaktır:

Dinler	Nüfusu	Yüzdesi
Hristiyanlar	3.057.997.800	36.87
Müslümanlar	1.411.638.800	17.02
Ateistler	1.957.384.000	23.60
Hindular	1.118.031.200	13.48

Budistler	384.841.600	4.64
Yeni Dinler	147.633.200	1.78
Museviler	16.588.000	0.20
Ve Diğerleri	199.885.400	2.41

İslam dininin 1995 yılında **1.250.000.000** olarak tahmin edildiği, bu sayının **2025** yılında **1.957.384.000**'e ulaşacağı dikkate alınınca, oran itibariyle en fazla artan nüfusun veya tercih edilen dinin **İslam**'da olduğu gözlenmektedir.

İkinci derecede artan **Hristiyan** nüfusun kendi içindeki mezheplere dağılımı **1970** yılında yüzde **55** olan **Katolikler**, **2025** yılında yüzde **43**'e düşmekte; **Protestanlar**, yüzde **23** oranlarını aynen korurlarken, **Ortadokslar** yüzde **12**'den yüzde **8**'e gerilemektedirler. Diğer alt birimlerin yüzde **10** olan oranları **16** artışla yüzde **26**'ya yükselmektedir.

Öte yandan hiç bir dine inanmayan **Ateist**'ler yüzdesinde **2.59**'luk bir düşüş görülmekle beraber yine de **1.411.638.800** nüfusa sahip olması dikkat çekmektedir.

Yine bir başka dikkat çeken nokta ise, **1970** yılında **525.062.000** küçük birimler toplamının **2025** yılında **199.885.400**'e düşerek eridiğidir.

Ve ilginç olan başka bir nokta da, ilk kitaplı din olan **Musevilğin** çok az bir nüfusa sahip olmasıdır.